

प्रेम दिव्य पुण्यभाषा

पुण्य २

वीर प्रवचन

लेखक अने प्रकाशक

मोहनदास दीपचंद चोकरी

तामाकारो, वडोगानो जुनो भाषो, योचे दादरे

मुम्बई - नं ३

卐

आवृत्ति णीळ

卐

विक्रम सं १९६५

श्री वीर सं २४६५

मूल्य ०-१०-०

मुद्रक

मखिनाल छगननाल शाह
धी नवप्रभात प्रिन्टिंग प्रेस
धीकाला नोवेस्टीटाकीकपासे
अ म हा वा ह

ભુમિકા

‘વીર-પ્રવચન’ નામા આ ગ્રંથને પ્રસ્તાવનાની અગત્ય નથી, કેમકે એમા સમ્રાટ કરવામાં આવેલા વિષયો જૈન ધર્મ સમધી વિદ્વાન પૂર્વાચાર્યો તેમજ પ્રમિદ્ધ લેખકોએ જે જે ગ્રંથો લખેના છે તેમાથી વાચન અને અભ્યાસ દ્વારા એકકા કરવામા આવેલા છે લેખકનો પ્રયાસ તો કેવળ શબ્દ-ગુચ્છી રુપ છે આ જાતનુ પુસ્તક તેવા કરવામા જે નિમિત્ત જૂન છે તે સમધી જે શબ્દ ઉત્સેખ-નીય છે

મારા સ્મૃત વડિલ બહુ થી કરતુચ્છદ, જૈન ધર્મના ઉમદ સંસ્કારથી અન કૃત હોષ પ્રતિદિન સામાયિક કરવાના નિયમ વાળા હતા આમતો અમારા કુટુંબમા ધર્મ સંસ્કારનો મુયોગ હતોજ અને છે, ખભાતમાં બાવજી ચોકસીના નામથી ખ્યાતિ પામેલા કુટુંબમાં તેમના પુત્ર થી ડાલાબાઈ અને તેમના પાચ પુત્રોમાંના થી દીપચ દબાઈને ત્યા અમારો ઉભવનો જન્મ માતાનું નામ પ્રેમચાઈ, કુટુંબમા જે પુત્ર અને ચાર પુત્રીઓ મૂકી પ્રેમચાઈ ગુજરી ગયેલ એ છ બાકુઓમાંના ૧જુ મોટરા થી કરતુચ્છદ, ચેચગળેન તેમજ મગળળેન, સૃષ્ટિ પટ પઠથી કેટલા સમયપૂર્વે સિધાવી ગયા છે જે રહ્યાં છે એમા લેખક, તેમજ ખીમીળેન અને ધચ્છાળેન રૂપ ભગિની યુગલ છે આમ છતાં પૂર્વની પુણ્યાઈને લષ્ઠ મરના કર તેમજ મોલુદના બાળમચ્ચાઓ મળી આજે પણ પિતાથી દીપચ દબાઈનુ કુટુંબ ભર્યું લાગે છે આટલી સામાન્ય વિગત પછી, મુળ વાત પર આવતાં જણાવવુ જોઈએ કે શ્રી કરતુચ્છદ દબાઈના જીવનમાં જે સાહ-સિકતા હતી તે પ્રથ સનીય હતી ખભાતમા તેમને જૈન સુમોધક સગીત મડળી ઉભી કરેલી અને એ દ્વારા કેટલાયે વર્ષો સુધી રાત્રિ શાવનાઓમાં સક્રિય ભાગ લીધેનો પાછળથી મુબ્બ વસવાટ થતાં અને

પ્રૌઢ વયમા પ્રવેશ્યા છતાં યુવાનો સહ ખમો મેળવી શ્રી સ્થભતીર્થ
 જ્ઞેન મહાગના સ્થાપનમા તેમજ એની હસ્તક ચૈત્ય વ્યવસ્થાપક
 સમિતિ ઉભી કરાવવામા આગેવાની ભર્યો ભાગ તેમણે લીધો હતો.

ધનાર્જન-વૃત્તિ સાથે સમાજ સુધારણાના વિષયમા રસ લેવાની
 ધમસ પણ હતી પ્રતિવર્ષ તેમને શ્રી સિદ્ધાયજની યાત્રા કરવાનો
 તેમજ આચાર્ય મહાગજ શ્રી વિજયનેમિસુરિજીને વહન કરવાનો
 નિયમ હતો. અષાઢી પૂર્વે જો તેમ ન બનતુ તો દુધનો ત્યાગ કરતા
 ધાર્મિક અથવા વાચનનો શોખ હોઈ જ્ઞેન ધર્મના તત્ત્વો સમઘી તેમજ
 વિધિ-વિધાનને લગતુ લખાણુ એકજ પુસ્તકમા સાદી અને સ્મરણ
 ભાષામા સમઘાયેલુ હોયતો અતિ લાભવાળી થઈ પડે તેમ તેઓ
 માનતા તેમની એ મનોકામનાથી આ જાતનો પ્રયાસ કરવામા
 આ-ઓ છે જો કે તેઓ આજે એને નજરે જોવાને વિદ્યમાન નથી છતાં
 તેમના સ્મરણુર્થે-તેમની જ આપ કમાઈના દ્રવ્યમાથી પ્રકાશન થયેલ
 કૃતિ, જનતાને ધર્મનું સ્વરૂપ સમજાવવામા યતિક ચિત્ કાળો અર્પશે તો
 એનાથી તેમના આત્મને સતોષ પ્રાપ્ત થશે.

તેમના જીવનને દ્રષ્ટિ સન્મુખ રાખી, માફ જીવન સરકારી
 બનાવવામા જે સગવડતા થઈ છે તેના બદલાના એકાદ અંશ રૂપે
 આ કૃતિ તેમને જ અર્પણુ હો.

આ કૃતિ તૈયાર કરવામા જે જે પુસ્તકોની સહાય લેવામા આવી
 છે તે દરેક અથવા લેખકોનો આ સ્થળે આભાર માનુ છુ અને
 લખાણુમા શાસ્ત્ર મર્યાદાનુ કાઇ સ્થળે ઉત્તમન થયુ હોય તો તે માટે
 ક્ષમા ચાહુ છુ અને પ્રાસંગિકેન

પ્રેમકુટિરે સ્થભતીર્થ
 શ્રાવણુ શુકલ તૃતિયા ૧૯૬૨

લેખક
 મોહનલાલ દીપચંદ શ્યાકસી

श्री वी० परमात्मने नम

यन्मार्गेऽपि चतुःसहस्रशरदो, देवालये योऽर्चितः ।
स्वामी वासव वासुदेव वरुणैः स्वर्वाङ्घ्रि मये ततः ॥
कान्त्यामिभ्य धनेश्वरेणमहता नागार्जुनेनार्चितः ।
पायात् स्तम्भनके पुरे स भवतः श्री पार्श्वनाथोजिनः ॥

वी २ - प्र व य न

भगवात्परः—

आ अवर्षिणी काणमा योथा आगना ठेड थयेवा यग्म
तीर्थेऽ श्री वर्षमान स्वामी, डे नेमना यमनसमा उपेयथी आ
लागत भूमिमा अर्द्धिमानो पुन प्रयाग थयो अने अे आवे पथगर्ध
गहेना अज्ञान-तिमिग्नेो नारा थयो तेमने नमःकाः करिने, गाण
एवेने 'नेन धर्म वा अनेन शन' यु वन्तु छे अेनेो सामान्य
पत्रे प्याय आवे तेना लेखनी ग्यनानु दर्प आगलु धु

वर्षनी व्याख्या—

धारयति इति धर्म अर्थात् दुर्गनिमा पडना प्राणीने जगल
करी, सद्गतिनुं लागन मनावे अेनुं नाम धर्म धर्म तेनेऽ म्ही
इकाय डे नेना अव्ययनथी प्राणी मान पोतानी उ कान्ति करी शः
नेना मेवनथी आत्म साक्षात्कार सारी शके आत्माना भूण गुणु ने
ज्ञान-च्यन-आग्नि नेमा पूर्णता प्राप्त ारी शके दुनियापन सभ्या
अध धर्मो प्रसरी ग्या डे त्या अे सनान वःड उभो थगे ड
आभनि ज्यो धर्म उपर ाडी गया तेवी सिद्धिने देनारा छे अे

ઉપરથી ફિનિ થાય છે કે ધર્મ મદ્યમા પશુ પરીક્ષા કરીને જ પગ માડવાનો છે. 'જ્યુ એનુ કુધ ન દોય તેમ સર્વત્ર આમાના જાડો પશુ ન જ હોઈશો' સર્વ ધર્મ સગ્યા છે એમ કહી નાખવામાં શુદ્ધિની વિચારણતા નથી પણ કેવળ લીલામ છે 'ટકે ગેગ ભાજી ટકે ગેગ ખાજી' જેવો મૂર્ખાઈ ભર્યો ન્યાય છે. વસ્તુ વસ્તુ વચ્ચે જેમ તગતમતા અને ભિન્નતા ગહેલી કે તેમ ધર્મ ધર્મ વચ્ચે પણ ઉત્તમના-કનિટતા રૂપ ધોગ્ગો છે તેથી મુત્તજને પ્રથમ પરીક્ષા કરી એમાં જે ધર્મ ઉત્તીર્ણ થાય તેને જ પદ્મો ધર છે.

વર્મ પરીક્ષા—

જેમ સુનર્ણની પરીક્ષા ચાગ પ્રકારથી થઈ શકે છે દાખલા તરીકે કસોતી પર ઘસવાથી, છેલ્લે કગવાથી, હથોડાવતી ઠાકી જેવાથી અને અગ્નિમાં તપાસી જેવાથી તેનીજ રીતે ધર્મરૂપ સર્વોત્કૃષ્ટ કન્યાની પરિક્ષા કરવાના ચાગ સાધનો છે શુભ, શીત તપ અને વ્યા જે ધર્મ મથોમાં કલ્પને પ્રિય લાગે અને આત્મા હોશથી મદ્યુ કરે તેવો ઉમ્મ. બોધ ભર્યો છે જેમાં શીત યાને સમ્યાગ્રિત ઉપર ખાસ ભાગ મુખવામાં આવ્યો હોય કે ન્યા કર્મોરૂપી અનાલિકાળની મનિન તાને જડમૂળથી ઘોઈ નાખવામાં અન્ય સર્વ સાધનો કરના તપ નામના તેજ સાધનને અગ્ર પ આપવામાં આવેલું છે અને જેમાં સારાથે વિશ્વના તમામ પ્રાણીઓ અત્યે દયા-અમીદષ્ટિ રૂપ વધાનું સિંચન ડગલે પગને દેખાડવામાં આવ્યું હોય છે તેજ ધર્મ આત્મ પ્રગતિમાં એક સાગ અને અનુભવી ભોમિયાની ગગજ સાગ છે એના સેનન-પાલન-મનન અને નિવિધ્યાસનથી આત્મા પરમાત્મા બની શકે છે અહિંસા પરમો ધર્મ એ ટકશાળી વચન છે જગનના નાના મોટા-કીડીથી કુજ સુધીના-જીવો સાથે મૈત્રીભાવ ભર્યું આચરણ કરવાનું જે ધર્મ રી મવાડે તેજ ધર્મ અખ્યુ ૧ અર્થે હોઈ શકે ઉપરોક્ત ચાગ પ્રકારની પરીક્ષામાં પસાગ થયેન મુવલ્પને જ સો

દયનું' મિષ્ટ મળી શકે છે, તેમ ધર્મ પણ ઉભા ચાગ પ્રાણી દરોગીમાથી ઉત્તીર્ણ થઈ શકે તેવો હોય તો જ તે વ્રજપુત્રી નાટિમા વર્ષ શકે છે, જેમ શિયાળને સિંહનું ચામડું જોડાવા માત્રની તે મિષ્ટ નથી થઈ શકતું તેમ માગે ધર્મ સર્વોત્કૃષ્ટ છે એમ માત્ર જોનાથી ધર્મની શ્રેષ્ઠતા આખીન થઈ શકતી નથી.

પરીક્ષાના સાધન—

વર્તમાન કાળે પ્રાચીન પાતા એક પણ ધર્મના ન્યાયક દ્રષ્ટિગોચર થતા ન હોનાથી, એનામા ક્વા પ્રાગ્ના પુણાનુપુ કના અગર તો એનું વર્તન કેવા પ્રાગ્નુ હતું એ જોવાનું—એતી તુનના ક્વાનું—આન માત્ર અત્યાગ તેની વિદ્યમાન પ્રતિષ્ઠિતિ, તેમજ તેણે ઉપરનેના વચનામૃતો જે અર્થપે પ્રાશિત થતા હોય છે તેજ છે, અર્થાત્ હાનમા નગરે આવતી મૂર્તિઓ અને ભિન્ન ભિન્ન પ્રાગ્ના ધાર્મિક પુસ્તકો દ્વારા મળે શ્યાપના સમયે જ્ઞાન મેળવી શકીએ અને એની અગ્રામણી માગફને ક્યો વ્રષ્ટ છે એ વાતનો નિષ્કર્ષ કરી શકીએ શ્રી હગ્ગિભદ્રમૂર્તિ જેવા વિદ્વાન મદા માએ કહેલું છે કે “ આગમ તેમજ સુમ્તિથી જે અર્થ મિલ્ય થઈ શકે, તે પરીક્ષા કરેના જન્મની માફક ગ્રહણ કરવા યોગ્ય છે એમા પચપાતનું સુ પ્રયોજન છે ? આભળવાને કાનો, વિચારવાને સાફ શુદ્ધિ નથા વાણીનો યોગ હતા જે આખે કે વિચારે નહીં તેને માટે શુ કહેવું ? પ્રત્યક્ષ ગીતે શ્રી અપભ્રવે કે નિષ્કુ સભુ કે પ્લહા અથવા એ સિવાયના કોઈ દેવને જોયા નથી, જ્યા તેમની મૂર્તિઓ ઉપરથી તેમજ તેમને લગતા ધર્મ ગ્રંથોમાથી તેમના વિષે આવતા ન્વરૂપ પછી તેઓમા ગહેના સત્ય વિષે વિચાર કરવામા આવે તો યથાર્થ વસ્તુનો બોધ થઈ શકે છે ”

શક્તના હસ્તમા વજ, મળેવની મૂર્તિ હળ મલિન, વિષ્ણુ ચક્રેષી શશ્વવાળા, કાર્તિકેશ્વામી શક્તિને ધરનાગ, અને સ્ક નિશ્ચળ વાગલ શ્રી શ્મશાન ભૂમિમા ગહેનાગ અને તેવાજ પ્રાગ્ના અન્ય

દેવા પણ કર્તને કઈ બાબતમાં ઉણપવાળા નજરે જોવાયા છતાં ક્યો જુદિમાન તેમનામાં દેવપણાનો આરોપ કરી શકે? પામે શસ્ત્ર ગમવાથી વ્યતિ પોતાને ભર છે એ વાતનું, અગર અન્યને હણવાની દત્તિનું જાણ અનુમાન થાય છે સ્ત્રી મહિલાની મૂર્તિ ઉપગથી અને કામાધ દ્વારાનો ચોકખો ખ્યાન આવે છે એ રીતે બીજા પણ ચિન્હો ઉપ થી તેમજ મૂર્તિના આગર ઉપગથી એટલું તો સજ્જ રીતે પુસ્તક કઠી શકાય છે એ કલામાં વિચરના આત્માઓને દેવકાંટિમાં નજ મૂકી શકાત એની સામે વીતરાજ દશા મૂલક જનપ્રમુની મૂર્તિ વ્યો એ પગથી તગતજ એમ ગહેની વિશિષ્ટતાનો ખ્યાન આવશે જેમથી નગાફિ દૂષણો સર્વથા નાશ પામી ગયા છે એવી મૂર્તિની ગ્યતા જ અરે! તેની આકૃતિ જ કઈ જુદા પ્રકારની હોય છે આકૃતિ ઉપ થી સ્વરૂપનું સૂચન થાય છે એ નીતિમગ્નુ વચન પચાથ જ ગાન્ય અથો જોતા પણ આવાજ પ્રમગ્ની વિચિત્રતા નજર પડે છે એ- ગ્યાને 'અહિંસા પરમો ધર્મ' ની વાત કરનાર અથમાજ બીજા જગ્યાએ યત માટે હોમવાના પુત્રના વણુનો સાભળી હૃદયમાં અમ્મટ આવે છે શીજ વા ઉત્તમ પ્રમગ્ના આચારને અથ પ આપનાર શાસ્ત્રમાજ નિયોગ જેવા નિહનીય કાર્યની વાતો વાચના અને આવા પગને પગને દષ્ટિગોચર થના વિરોધો માટે સુ ધારવું તે સમજ શકાતું નથી દયાની લાગી લાગી વાતો કરનાર ભૌદ્ધ ધર્મીઓ પણ દિંસા મેવના જોઈ મન ગુચ્છાર્થ જાય છે આવાજ પ્રમગ્ની ગિચિની પ્રિચ્છની અને મુસનમાન ધર્મ સળધેમા છે દુકામા કહીયે તો ઉમ । પ્રમરના તત્વો સાથે તેવા પ્રકારનું આચરણ જેમા દેવું નથી પ્રમુત્તમાં હવાનું એટલુંજ કે ધર્મના લક્ષણ જે સૂચની ગયા છીએ એ અનુસારના પુરેપૂરા લખણો માત્ર 'જૈનધર્મ' માજ પ્રાપ્ત થાય છે તેની સાક્ષીરૂપે જન ભગવાન 'ની મૂર્તિ' અને જૈન આગમ અથો તુ સ્વરૂપ વિચા વાની સૌ ગ્રાધને છૂટ છે પક્ષપાતની દષ્ટિને

ત્યાગ કરી જેન ધર્મનો વિચાર કરતા તેનું અર્થ શ્રેષ્ઠપણું આ જાને માન્ય થાય તેવું છે

શ્રદ્ધાની આનંદ-યતા—

આધુનિક સમયમાં દુઃખોડ વર્ગ એવા છે જે નજરે જોયેલી વાતને જ ખરી માનનારો છે ખીન્ને દુઃખોડ વર્ગ વાતવાતમાં પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ માગનારો છે, જ્યાર વળી કેટલાકને તો ઇતિહાસિ- માનનો વિના ખીલુ અર્થ કપિત જ લાગે છે, અરો કેટલાકને વાર્ષિક વ્યામતોમાં જાને ને પગને અતિશયોમિતની જ ગધ આને છે આવા પ્રકારની વિચિત્ર માન્યતાવાળા જનજીવેને અરે પ્રથમ જગ્યાની દેવાની અગત્ય છે કે તમારી ઉપરાક્ત માન્યતાઓ કલ્પ જોડપણી પણાની સૂચક છે, મહે તમે ગમે તેટલા પ્રમાણ રોધો યા તો ગમે તેટલી લીનો ગ્યો છતાં જોએવતે અરે તો તમારે ડાડ જોડ વાતમાં પણુ શ્રદ્ધા ગમીને ચાનવું જ પડે અતિન્દ્રિય વ્યાખનો જ એની ગૂં પ્રમાગની છે

ધર્મના કોઈપણ તત્વને કમી જોવાની ના નથી જીનપ્રભુનું એવું કથન નથી કે ગમે તેમ અધશ્રદ્ધાથી માની લેવું જતા સાથે એ પણુ સમજી લેવાનું છે કે અમુક નિષયો કલ્પ આપણી જીવિની ન્યુનતાને લઈ ન સમજાય તો તેથી તે અર્થ ક પનામય છે એમ -કા તૈયાર થવામાં કેવળ ઠતાનગાપણું છે

જે પુરૂષની પ ગ વાતો સાચી હોય તેની મોળામી વાત નાપણાવી ન સમજાવ તો તેને ખોટી ઠહેવા તૈયાર થવા કરતા તે વાત સમજવાની આપણી શક્તિની ખામી હોની જોઈએ એમ માનવું વધુ ઉચિત છે દુનિયાના સુખ ખનાવો કે તેને લગતી અર્થ વાતો

નગરે જોઈ શકાય એવું જનતુ ન્યા અશક્ય છે ત્યા પછી નગરે ન જોઈ શક્યા માટે વાતો ખોલી જ છે એવો વૃથા બધવાં રા કામનો ? એવી જ રીતે ઐતિહાસિક ખામનો વિષે પણ જૂન ભગેલી માન્યતા ગયેલી છે ઈતિહાસિક તરિક્કે ગણાતી બધી ખામનો સત્ય જ છે એમ કોણુ ની શકે તેમ છે ? બ્યાને પણ ઇતિહાસવેત્તાઓ વચ્ચે આ મતઝરો નથી ? જુઓને સમ્રાટ નેપોનિન વિશે ઇંગ્લાન્ડના ઇતિહાસકારોએ જે લખાણુ લખ્યું છે તે સત્યથી કેટલું વેગળું છે ? નવનત્ર લેખ માં એમટના લખાણુ પરથી એ વાત સાબિત થાય છે અને તેઓએ ચિતરેલા જુ ણાનો ખ્યાલ આવે છે ઝાસીની રાણી લક્ષ્મીદેવી સખવે પણ આની જ જુનભરી નોધો તેમણે કરેલી છે હિં મા પોતાના દેશની મહત્તા બેસાડવા અને પોતાના જનભા ઝિઓએ કૃતિ જાળા ઢામો ધુપાવવા અગ્રેજ લેખકોએ બગાળા અને અયોધ્યાના દવાલોમા ટટવીયે હાથપગ વગગની વાતો ગોઠવી છે કનકતાની અવારી ષાટ્ટી (Black Hall) વિરોધો એમજ લખનો અત્રે બસ થઈ પરો એ વાત સત્ય તરિક્કે ઢોખી બેસાડનાર લેખકોની ઢીનો પવા પોમળ પાયા પર ચણાયેની હતી તેનો ખ્યાલ આધુનિક પુગતત્વ ગોધકોએ આપ્યો છે એમ સમનના ઈતિહાસકારોએ માની લીધેલા અનુમાનો આજે ખોટા પતા અને એને સ્થાને નીન પ્રકાગના જ બનાવોના ખ્યાલ આપના વૃત્તાન્તો આપો શુ નથી વાચના ? ગોધ ખોળના આ યુગમા દલુ તો કેટલું ચે પરિવર્તન થશે

દવાનુ એટલુ જ કે ઐતિહાસિક વાતની પાછળ ધમપગા કગનાગ વો પલ વગર વિચારો માન ઇતિહાસને ખરો માની બીજી પ્રમાણિક વાતો પ્રત્યે દુરદક્ષ ઢરતુ એ ઠીક તથી આધી રખે માની લેવાન ઇ ઐતિહાસિક તત્વ સખવે પગરુઈ કગવો એ અયોગ્ય છે છુદ્ધિ અનુસાર વિચારણા જરૂર કગય એમાં લેશ માન વાધો નથી પા અપૂર્ન વિચારણાને અતિ પ્રચલિત માન્યતાને એમ્મ ખોટી ન

હારી દેવાય એ પર વે સપૂર્ણ ધ્યાન આપવાનું છે સર્વની સમજ શક્તિ એટલી નવવત ન જ હોઈ રોકે કે જેથી જે વિષયમાં તે સોમની પાઠ પામી જાત તેથી જ પુન પુન એ વાત પર બાગ મૂકનાનો છે કે ન્યા દુન્યવી બાબતોમાં પણ ઉ ટાસુ ડી માનવા રૂપ પ્રમગ ઉપગ્રિયત થતા વા નથી લાગતી ત્યા ધર્મ વિચિત્ર ઠકીપુ વત્તુ એ દમ ક્યાથી સમજી શકાય. એ નજ સમજી ગકાય તો એ સમજવા માટે સમયની ગતિ જોતા યત્ન કરી ગણવો જોઈએ પણ એથી ઉંદુ મને ન સમજાય માટે એ લખ્ય છે અથવા તો ક્રિપ્ત છે એમ કહેવા તત્પર નજ થતુ, એમ કરવામાં કેવળ કહેનાગની ગભમ વૃત્તિ (ઉતાવળાપાડ) જ તરી આવે છે।

તે આપણને એ હવત વરિતી ઇતિહાસ લખનાર મનુષ્યો ઉપર વિશ્વાસ કહેનો હોય તો તેથી કેટલાયે સમય પૂર્વે થયેલા, સાદુ મહાત્માઓના લખાણ પર તેથી પણ વધુ ગરેવો જોઈએ લેખકો સમારી જીવન ગાળનાર હોવાથી દાક્ષિણ્યનાથી કે મમત્વથી સર્વથા મુખ્ય ન થઈ શકે, ન્યાગે સસાર ત્યજત સાધુ પુ પોને તેનું વર્ષ બંધન ન હોવાથી તેમજ સન્ય વત્તુ પ્રરૂપવારૂપ તેમનો ધર્મ હોવાથી, તેમના નખાણમાં પૂર્ણ વિશ્વાસ ગણવો એ જ યોગ્ય છે

વગી કેટલીક વાતો પ્રત્યક્ષ હોય છે, અને કેટલીક અનુમાનાઈ પ્રમાણથી માનવાની હોય છે ધારે કે એ મનુષ્યે પોતાના દાદાને નજરે જોયા નથી કેમકે તેના જન્મ અગાઉ તે મૃત્યુ પામી ગયા હતા, તેથી તુ તે વિષયમાં શકા ધરી શકાએ ? જવાબ નં-૨માં જ આવવાતી, કાગળ કે અનુમાન પ્રમાણથી એની સાબિતી કરી શકાય છે બીજી વાત વિચારીને મોમન એ ગ્રે છે, તેના ભક્ષણથી મગ્લ નિપજે છે, એ વાત તેને ખાધા વગર પણ આપણે માની શકીએ કાર્મ કહે કે જાને અનુભવ ક્યા વગર એ માનવા જેવું નથી અને તત્કાલ અનુભવ કરવા મઠી જાય તો એમાં પ્રાણદાનિ સિવાય બીજું

શુ સભવે? એટલે કહેવું જ પડશે કે એવા પ્રમગ્ની વાતો અનુભવી પુરોના વચન ઉપર શ્રદ્ધા ગાંધીને જ અવવાગવા યોગ્ય છે આતો સામાન્ય ગીતે સસાગ્રમા બનતી અને અનુભવાતી બામનોની વાત થઈ તેમા પશુ માવા પ્રમગ્ની શ્રદ્ધા વા વિશ્વામની જરૂર પડે છે તે પછી ધર્મના તત્ત્વા અને તેની ગણતરી જેવા ગદન વિષયની તે વાત જ શી કરવી? એવા ગદન અને બાગિ- વિષયમા આપણા ચર્ચાચતુ કરતા નાનચતુ જ વધુ સાચી ગીતે કામ કરી શકે છે એવા બુદ્ધિવાદ ત્યા કામ આવતો જ નથી એ વિષય પરત્વેનું દરેક જન તેના મૂળ પ્રમશકે પ્રથમ જ્ઞાનચતુ દ્વારા ચર્ચાર્થ ગીતે નિહાળી પછી જ એવપર પ્રત્યાજ અર્થે તેનો ઉપદેશ કરેલો હોવાથી જ્યા લગી તેવા પ્રમગ્નુ અપૂણ જ્ઞાન ન ઉભવે ત્યા લગી વિશ્વામ ગાંધી બાજવા પ્રવચનશીલ ગહેવાનુ જ જેમ જેમ જ્ઞાનના આવરણનો ક્ષયોપશમ વરતો જન છે તેમ તેમ ઘણી મુજ્જાતી બામનો પણ સરવરૂપે સમગ્ની જન છે એટલે એવો ક્ષયોપશમ થના લગી ધિજ્જ ધગવાની અને એ માં ઉદમવત ગહેવાની જરૂર છે તેના સાડ પ્રા ભમા શ્રદ્ધા ગાંધી આગળ વરવાની જરૂર છે એ વાતપર ખાસ ભાગ મૂકવામા આવ્યો છે શ્રદ્ધા વિના કોઈપણ વસ્તુની પ્રાપ્તિ ચર્ચાર્થરૂપમા થઈ શકતી નથી. મહાત્માએ તે વિષે નુ કહે છે તે જુઓ

શ્રદ્ધા વિના જે અનુસરે, પ્રાણી પુષ્પના કામ
જાગે તેહ લીપણુ જાખર ચિત્રામ

ઉપાધ્યાય શ્રી વિનયવિજયજી

એવગુરુ ધર્મની શુદ્ધિ હોવા જિમ ગહે,

કિમ ગહે નુદ્ધ શ્રદ્ધા ન આવશે

શુદ્ધ શ્રદ્ધાનુ વિષુ સર્વ ક્રિયા કરે છાગપર લીપણો તેહ જાણો

શ્રીમદ્ આનંદધનજી

તત્ત્વત્રયી—

જૈનદર્શનનુ સ્વરૂપ સમજવા સાગ આ 'તત્ત્વત્રયી' કહેતા ત્રણ મુખ્ય તત્ત્વા જાણવાની જરૂર છે જ્યાં લગી એ ત્રણ તત્ત્વોનું યથાર્થ નિરીક્ષણ કર્યું ન હોય, ત્યાંસુધી આગળ વધવું એ દૃષ્ય (મજા) જોડ્યા વિનાના ગાડામા એમી માર્ગ કાપવાની ઇચ્છા રાખવા બરાબર છે જેમ દૃષ્ય યુક્ત ગ્રાહ્ય ઇન્દ્રિયનું મથળે પહોંચ્યાડે છે તેમ આ ત્રણ તત્ત્વોની યથાર્થ સમજ ધર્મ સમધી બીજી દરેક પ્રકારનું ગ્રહસ્ત્ય સમજવાને માટે આત્માને ભાજ્યગાળી બનાવે છે અર્થાત્ એવી લાયકાતનું ભાજન મનાવે છે વળી એક ગીતે કહીયે તો આ ત્રણે તત્ત્વોમા જ સારાયે જૈનદર્શનનુ તત્ત્વજ્ઞાન અથવા તો મમત્ર વિશ્વની ગદ્યમય બાનતો સમાઈ જાય છે દેવતત્ત્વ, ગુરૂતત્ત્વ અને ધર્મતત્ત્વ એ અનુક્રમે તેના નામો છે દેવ તત્ત્વમા દેવ કોણુ હોઈ શકે? ક્વા પ્રકારના હોઈ શકે? દેવ છે એમ સાબીત કરવાના સાધનો આ વિસ્તુનો વિચાર આવે છે

દેવ તેજ હોઈ શકે કે જેનામાથી દાનાનરાય, ભાખાનગય ભોગાતગય, ઉપભોગાતગય, સીર્ષાતગય, રામ્ય, ગતિ, અગ્નિ, ભય, શોક, છુગુપ્સા, કામ, અજ્ઞાન, મિથ્યાત્વ, નિદ્રા, અનત, ગગ અો દેવ રૂપ અગર મહાનુ દુષ્ણો સર્વથા નષ્ટ થઈ ગયા હોય અર્થાત્ જેમનામાના એમનેનો એક અશ સગ્ગો પણ ન રહ્યો હોય વળી જે અગોકગ્રક્ષ, સુરપુષ્પ વૃષ્ટિ, દેવતાઈ ધ્વનિ, ચામર આસન, ભામડગ, દુદુગિનાદ અને છત્રરૂપ આક પ્રાનિહાર્યની દેવતાઈ ગોમાથી યુક્ત હોય અને જેમનામા જ્ઞાનાતિશય, વચનાતિશય, પૂજનતિશય અને અપાયાપગમ અતિશય રૂપ આગ પ્રકાગની સર્વોત્કૃષ્ટ વિશેષતા હોય વળી જેમની વાણી પાનીશ ગુગથી અનકૃત હોય અને આવા મીઠા સખ્યામધે ગુજોનો જેમા વાસ હોય તેજ દેવપણુને ગોચ છે

અતિશય એટલે જ દુનિયાના અન્ય જીવો કરતા જેમા કાઈ પ્રમાણની વિગિટના વા અમત્કૃતિ છે તે અર્થાત્ આશ્ચર્યકાગક શક્તિ

જાનાતિશયથી એ સુચનવામા આરેન છે કે એમના જેવુ જ્ઞાન અન્ય સામાન્ય કક્ષાના આત્મામા નજરે પડે નહીં સપૂર્ણ જ્ઞાનીશા વચનાતિશયથી એમના વચનો સત્ય અને ટકશાળી હોય, એમા શકા પ્રિવા અસત્યનો અગ માન ન સભવે પૂજનતિશયથી દુનિયાના પટપટ રેક ગ્યાને પોતામા ગહેન ઉત્તમ ચાગ્રિત્ર યાને વર્નનથી પૂજને થોઅ અને જનજદ તેમની દર્શથી મેવાભમિતને બદુમાન કરવા પ્રેગય અને અપાયાપગમ અતિશયથી ન્યા ન્યા તેઓ વિચરે પગ મૂકે ત્યા ત્યા મારી-મગ્ની રોગ પીડા, દુર્ભિક્ષ (દુમળ) આદિ ડટોની પગ પગ નારા પામી જાય એટલે કે ત્યા મગગ-મયતાવર્તી ગહે પુન્યજાનના પગને પગલે ગિદ્ધિ સિદ્ધિ પેલા થાય' એ કવિ વચન યથાર્થ છે અહીં તો પુન્યના રાગિ (ગલો) પ્રતુ ગ્હા ત્યા પગી આપ આંગુ નામ રહેવા જ ક્યાથી પામે?

ગુરુ તેજ હોઈ શકે કે જેઓ મુખ્યતાએ કરી ડચન કામિનીના સગથી સર્વથા મુક્ત હોય અહર્નિશ અદિસા, સત્ય અસ્તેય અહમચર્ય અને અપ્રિચનતા ઉપ પચ મદાનુ વ્રતો યા નિયમોને વ્રતાથી પાળનારા હોય જેઓને માન એક જ મોક્ષ મેગવવારૂપ અભિનાયા વર્નતી હોય સયમી જીવનનું પાલન કરી કેવળ માધુષ્રી વૃત્તિએ અને તે પણ ગસની લોનુપનાથી નહિ પણ ધર્મ કગ્ણીમા શરીર એક અગત્યનું સાધન છે એમ સમજી તેને ટકાવવા પુરતો આહાર ગ્રહણ કરી પોનાને બાગીનો સમર કવળ ધર્મ પરિશિનન અને આત્મ ચિંતનમા ચતીત કરતા હોય જીજ્ઞાસુને મીઠા શખ્તોમા ધર્મનો બોધ આપી જાણુતા હોય છતા મોઈ પણ સન્નેગોમા વૃષ્ટ ચર્ચ ન તો આશીવાદ આપે અગર તો રૂષ્ટ ચર્ચ ન તો શ્રાપ દે તેવી પ્રકૃતિવાળા હોય એજ સાધુપગાનો આદર્શ

ધર્મ તેજ હોઈ શકે અગર તેવા વચના પાલનથી આત્મ-
 દુર્ગતિમા ગમડી જતા બચી જઈ સર્ગતિનું ભાગ્યન ચર્ચ શ- અને
 એ ઢાગ આત્મ-વ્યાગ્ય માધી શકે છે, કે જે ધર્મ પાને શાસ્ત્ર
 પ્રથમા અહિંમા, સત્ય, ચાગિન, તપ અને દાન આદિ મહાન ગુણોને
 અગ્ર ન્યાન મળ્યુ હોય, ત્યા વિગદાભાસનુ નામ ન સભવતુ હોય,
 વળી ત્યા માન આ દુન્યની સુખના જ લાભો દેખાડી સતોષ ન
 પડાયો હોય, ખુ એની સાથે એ સુખોથી લાખગણા ચનીયાના
 એવા આત્મ- સુખોની વાનો વિશેષ પ્રમાણુમા બતાવી હોય, વળી
 જેમા કાપાકાપી ૦ માગમારી અથવા ભગદેવ કે નિં। કુચનીના
 વર્ણનની જટ પણ ન હોય એ પ્રકારો ધર્મ જ આપણે બારી
 ગયા જે લક્ષણુ જેનુ એવા કૃષ્ણને દેનાગે થઈ શકે એટલુ હ વમા
 ક્રેતરી ગખનુ કે આવા સુજ પ્રકારના ધર્મના કથ- અવચ્યમેવ
 અગર દુસોથી સર્વથા ગહિન જ હોય જે વૃક્ષના મુળમા અમિ
 પ્રતીત હોય તે ઝાડ ક્ષાપિ નવપક્ષવિન થયુ સાંભચુ છે ખરૂ ?
 અથાત ત્યા એ અગર હોવા એજાવતા પ્રમાણુમા પ્રવર્તતા હોય
 ત્યા અહિંમા ક સન્ધની પૂજ સ્વરૂપવાળી વાતોનો સભવ પણ ન
 હોઈ શકે ક્ષાય ગમાગ્યે દષ્ટિગોચર થાય તો પણ પાછી અજ્ઞાન
 તિમિગના પગો જરૂર હોવાના ધર્મની શ્રેષ્ઠતાનો મુખ્ય પાયો એના
 કથકની પ્રતિષ્ઠા ઉપર અવનગે છે પુરુષ વિન્વાસે વચન વિન્વાસ
 એ પ મથાર્થ છે જેના ગગ હેવાદિ દેવ ગના હોય તેજ નિ પક્ષપાન-
 પણે વનુનું શુદ્ધ સ્વરૂપ પ્રતિપાલન કરી શકે કથની કરના આચરણુ
 સચોટ ઝાપદાથી હોય છે કદંબુ મોહેસુ છે પણ આચરણુમા મુકેનુ જ
 દોહેસુ છે એ અનુભવનુ વચન છે નીનિકારે કથુ છે કે- જેના
 મન, વચન, અને કાયામા-એટલે કે જેવા મનમા વિચાર તેવા જ
 પ્રાગના વચનમા ઉચ્ચાર અને તેને અનુરૂપ કાયાનુ વર્તન- એકના
 છે તે મહાત્માઓને માગ વદન છે ' આ ઉપરથી સારથ એ
 તાગવી શમય છે ૦ ત્યા દાક્ષિણ્યતા-રાગ કિંવા મોહ કે કામ તૃષ્ણાની

જગપા । છા હોય કે ત્યા દુદ્ધ વચન કે સપૂર્ણ વસ્તુ-નાતવની આશા મગજનાત્ નિર્ગર્હ છે કે ત્યા એવા વચનોનો પ્રથમ નરને પ્રતિભાસ થાય પણ ખરો છતા કિંપાન ગૂઝના ફળ માદન એની મનોહરના ઉપર એની જ હાય છે કટલી વાગ તે ભ્રમભૂનને ઉન્માર્ગે નિજનારી નિવડે છે તેથીજ ધર્મ પત્ત મી વેળા સાવચેત ગુટેવાનુ છે અગાઉ આપને જોઈ ગયા તેમ મૂનિ અને પ્રથિ ઉપરથી કયા ધર્મમા ઉભા દોરો અભરે છે અને કયામા નથી મલવના એની ખાત્રી કરી નેવાની કે આનો અર્થ એમ કરવાનો નથી કે અન્ય ધર્મોની નિંદા કરી પોનાના ધર્મના યોગાન ગાવા અરે તો ન્યાયહુદિએ વિચારવાનુ કે કે સર્વ દુક્ષ ગણમા જેમ મધા વૃક્ષો આમાના નથી હોતા, પણ કોઈ લીમ । તે કોઈ પીપળા વીના પણ હોય કે તેમ દુનિયાપગના સર્વ વમો આત્મ-લાષા કરનાગ નથી હોતા તેમા પણ આધીપત્તી નગનમતા ગહેલી છે ઉભયગૂઝના ફળ ખાઈ જોવાથી જેમ આમા લીમજની પરીમા કરી શકાય છે તેમ અરે પણ યુક્તિપૂર્વક વિચારના કરવાથી જો ધર્મ આ ગણીય છે એ સમગ્ર જીવ છે

જે વેવમૂર્તિની સાથમા સ્ત્રીમનિ યાને લક્ષ્મીની મૂર્તિ હોય તેથી શુ એવા અપદ ખ્યાન નથી આવી શકેતો કે તેની વિષય લાલસા હજુ સવાગે પૂર્ણ નથી થઈ શકી ? તે વિના કેવ ગણુાની અમિતને સાથમા શ્રુગાગભાવ મૂચન લનનાની અગત્ય પણ શી ? હાથમા કમજી દેખાય તો પડી એમ ધારતુ જ પડે કે દેહની પવિત્રતા અર્થે તે રાખવાના આનતુ છે જપમાગાથી કોઈનુ ધ્યાન ધરવાનુ હજુ તેને બાબી છે અને તનવાગ કિવા ગ । વા ધનુધ્યનો દેખાવ ચોકખુ સમગ્રને છે કે એ ગખવાનુ પ્રોજન કયા તો શત્રુને હણવાનુ છે કિવા તેનો લય હોવાથી હાથમા શલ્ક ધારતુ પડે છે રૂદ્ર પ્રૃતિ પૃથી જ ફિનિતાર્થ થાય છે કે કરાયનો નાયક ક્રોધ આહી ધગ રી બેકો છે વાનપર અવારી કરનાગ વિધરાણ નહેગવાગી દેરીના હાથમા

मन्तकोनी भाणा जेठ दुयु हुय जुन उवा तप थाय ऽ ये
 अभागी अमा ठे? अउ दित वसन माता छे? अउ वसन मातुड ऽ
 आवा विकृत उपमा होठ पशु रा? वगी जगतनी भाताने-आद्य-
 शक्तिने अगउ भद्राभायागे वेडा अ गता ते भोग राता हाय। जेवी
 जतना यित्रो, देखावेो दिवा जे प्रकाशनी नृत्तियो जेता न कभउमाट
 उभगर्भ आवे त्या देवफाानी डे प्रनुपशानी भावना नन्मे न क्वायी।
 जे आवा दाउलु न्वाभाववाणा अथवा तो आवी पालोयिन कामधीना
 उगनाग रेव रे लगवान हाय तो पत्री भौ गधने ते न्वाप लम्ब
 थना जामीवार नग लागे मसाग्मा ज्या जेवा प्रकाशनी सीनाजोनी
 जोट छे। तो देवत्वना आटना वरुनि रा? जेनी साधनामा तप
 नपनु नु प्रयोजन। अजउ जे अघा यिन्हो अपूर्णता न नुयव
 छे अउ गेषोभाना योज धरुानी अन्ति गेपाडी आपे छे अज्ञानना
 डे दृष्टिगमथी जे वात न समन्त नेथी मन्व वात मिथ्या थवानी
 नथी अमम क्वाउठनी भर्नि तो नव नेन नयन पथमा आवे छे
 धणे भागे क्रोमनु यिन्द न्वाय छे लने तेमा दरुानो आगप
 डीजे छ्ना दुवारी भेगीना पे नन्म जे वात आ सुद्धिवांना
 युगमा डेनी रीने टडी शङ्के। धर्म्याभनी सगृति उपगथी न जे
 धर्ममा डेना प्रभउनी धटनाजो उपउ जेनो पायो ग्यायो छे तेनो
 प्यान आवे छे ध्याना रीगता तगिउ प्रसिद्ध थयेना मदानमा श्री
 गौतम बुद्ध, जेमनी शान मुद्रा उपगथी न अहिम्मा मन्व आदि
 धर्मलक्षणोने मान आपनाउ हता जेम नयन पथमा आव छे छ्ना
 सपणता त्या पशु नहोती जेम उपस्थित थना विरोधी वाक्योथी
 पूग्वाग थाय छे जेमना अनुयायीना जवनो जेमना मूग मिद्वानथी
 डेटना वगणा गथा छे ते उडा उलग्न सङ्ग समगन नेम छे
 जेमा तत्वानी नमगार्थ मानरी ऽ अर्थना अनथ थरानो आगप
 लावेो जे जेउ नूरो न प्रश्न छे

आ साथे जेटनु कतेनु आवश्यक छे डे उम्न इडे मार्गभायी

વિગ્ના મનુષ્યા આવી ઉચ્ચકારિના પુરુષોનું જ્ઞાન એ સત્ય અને કોષ્ટપણુ જ્ઞાનના પૂર્વાપર વિરોધ વચનુ હોઈ શકે છે આમ વાચ્ય પણ તેમના જ મનાય કેરડાના ટુકા પાસે જઈ કે પટ્ટકના ફળની માગણી કરવાથી ઝોધુ તે પ્રાપ્ત થવાનુ હતુ' સાગરનો પાગ પામવાના ઇચ્છકે લાખડાના નાવનો આશ્રય લેવો ઇ પથરનુ નાવ આશ્રય તો આપે નહીં પણ પોતે કુમે અને આશ્રય લેનારને પણ કુખાડે

વડુ વિન્નાગનુ ઇષ્ટપ્રયોજન ગહેતુ નથી જ્ઞાનાગમમા આ સબધી ધણા પુસ્તકો સમૃત-પ્રાકૃતમા વિદ્યાનુ પુરુષોના ગ્યેના મૌલુ કે ગુન્ગતી ભાવામા પણ એ સબધી લખાણુ છે એ બધાનો પાગ પામવાનુ વિદ્યાનોને સોપી આપણે ધ્યાત્મલક્ષ્ય ત્યાગી જ્ઞેનત્વ ગી ।

નગ પ્રખ વિદ્યાનુ ત્રીમર હરિહરમુગ્ધિના વચન અનુસારે ગગ ઠા અને મોહાદિ દુઃખોથી ગરિત અને જ્ઞાન, વર્ણન આગિનાદિ અનુપમ ગુણોથી સરિત જે કોષ્ટપણ દેવ તરીકે પૂજાને પાત ટોય તો ને જ્ઞન ભગવાન જ છે માટે તેજ ગુદ દેવ છે તેમણે ધ્યાપન કરન વર્મ તેજ ગુદ ધર્મ છે અને કેવળ મોક્ષની જ અભિલાષાથી તેનુ પાનન જ્ઞનાગ પચ મદાનતને ધગવાવાળા સમાગત્યાગી સાધુ મદા મા મો તેજ ગુદ ગુક છે એ વાન પર અચળ શ્રદ્ધા ધરીએ

આ પ્રશસનીય શ્રદ્ધા એનુ બીજુ નામ સમ્યક્ત્વ આ 'સમ્યક્ત્વ નામા અપૂવ નાવ વગર આપણાથી જ્ઞેનધર્મના અગાધ જ્ઞાનરૂપી સાગરના પ્રવશ હગવાનુ બની શકે નહીં એટલે પ્રથમથી જ આપણા હૃદયમા એનુ સચોટ ગીને ધ્યાપન કરી લઈએ જેથી પછી આગળ પ્રયાણ કરવુ રેવમગી ચઈ પડે એ વસ્તુનુ યથાર્થ સ્વરૂપ તો અનુભવી જ જાણી શકે આપણે પુરૂષ વિશ્વામે વચન વિશ્વાસ રૂર મુન જ્ઞે ગા એનો અર્થ એવા નથી કી લેવાનો કે કોષ્ટપણુ બાનન વિગે જ્ઞને વિચારતુ પણ નહિ અગર જગ મગજને તન્દી પણ ન આપવી તો પછે પ્રાપ્ત થયેન જુદિનો અર્થ શુ ? ખુદ ભગવ.નના વચનો છે કે તમારી શક્તિ પોતે ત્યા લગી દરે વેકે

વચનની ખાતી કરવા યત્ન કરે. ટકશાળી વચનોને જગપણુ ભય નથી ભય અસત્યને છે સત્ય તો સર્વદા જ્યવતુ જ વર્તે છે આમ છતાં કેટલીક વાતો જૈનધર્મમાં પણ એવી છે કે જે પ્રત્યક્ષ પ્રમાણથી સાબીત નથી કરી શકાતી, વળી બીજી કેટલીક અતિગમ્ય કીણી હોવાથી સ્યુબ્રહ્મિ જીવોને સમજવી દુર છે એટલે આવી બાબતો પરત્વે અત્યારે આપણે એ આમ પુસ્તકના કથનમાં વિશ્વાસ રાખીને જ આગળ વધવાનું ગ્યું દુન્યવી નિરમ છે કે જેની પદ્મ વાત સાચી હોય તેની સોજમી પણ સાચી હોય જ, છતાં આપણાથી ન સમજાય તો એમાં આપણી જ કઈ કસુર થતી હોવી જોઈએ એ નિશ્ચિત છે પ્રથમ દર્શને દરેક વસ્તુનું યથાર્થ સ્વરૂપ ન જ સમજાય. વળી કેટલીક બાબતોને સમજવા સારૂ સાગ પ્રમાણુમાં જ્ઞાનાવસ્થાથી કર્મો ક્ષયોપગમ પણ જોઈએ જે અભ્યાસ વગર ને કર્મક્ષય વિના ન સંભવી શકે તેથી પણ શ્રદ્ધાની આવશ્યકતા પુરવાર થાય છે

જૈનધર્મની કેટલીક માન્યતાઓ—

(૧) જૈનધર્મ પ્રમાણે આ જગતની રચના ઈશ્વરે નથી કરી પણ તે અનાદિકાળથી છે છતાં ઝાળપ્રભાવે તેમાં વૃદ્ધિ-ક્ષય થતા ગયું છે

(૨) કેટલાક શૌધ્ધના મત અનુસાર અત્યાગની દુનિયા આસ્ટ્રો-વિયા સાથે છે ખડ જેટલી જ છે, જે જૈનધર્મ પ્રમાણે ખડ નથી. આ છે ખડ ધરતી એ જભુદ્રીપનામાં વિશાળ બેટનો ભારત તગિકે ઓળખાતો, અને તે પણ અપૂર્ણ ભાગ માત્ર છે એ ભરત જેવા તો કેટલાયે બીજા ક્ષેત્રો 'જભુ'માં છે અને ઉપરાંત જભુદ્રીપ જેવા સંખ્યાબધ દ્વીપો અને એને ફરતા મોટા સમુદ્રો છે વળી એ સર્વ યાળીના આકારે ગોળ છે વળી ઈટનાક પૃથિવને સૂર્યની આસપાસ ફરતી માને છે તે વાત પણ અત્રે મજબૂર નથી ધરતી જેવા પદાર્થને ગતિ કરતો માનવાનું કઈ કાગણુ નથી એમાં કલ્પનાગળપર અવનબી

મતન્ય બાધતા પહેના ઝાનીના વચનો જ વધુ શ્રદ્ધેય છે એટલે સૂર્ય ચંદ્રના વિમાનો ઉક્ત જ હુદ્દીપના મધ્યભાગમા આવેલા મેરુનામા ઉચ્ચ અને વિશાળ પર્વતની પ્રદક્ષિણા કરતા ગતિ કર્યા જન્ય છે તેથી અમુક ભાગમા દિવસ અને અમુક ભાગમા ગતિ થવારુપ ક્રમ જળવાય છે

(૩) જગતના જીવોને પ્રાપ્ત થતા સુખ કુષોમા ધણા ઇશ્વરનો હાથ જીએ છે ભાઈ એ તો પ્રભુની મરજી એમ મન મનાવે છે પણ એવું કઈ જ નથી એ સર્વતુ નિમિત્ત કાગલુ જીવે કરેલા પોતાના પૂર્વજીવોના તેમજ ચાલુ જગતનુ કર્મોજ છે એટલે કર્મ-સત્તાથીજ આ સચગચર ભાવના ચક્ર વધા કરે છે

(૪) કેટલીક માન્યતા જ્યારે એની હોય છે કે કોઈપણ જીવ વધારેમા વધારે ધર્મકર્મણી જરી, ભગવાનના ભક્તપણાને પામી શકે છે પણ તેથી આગળ તે જઈ શમ્નો નથી, જ્યારે જૈનધર્મ તો અપદ્ધ કહે છે કે દરેક જીવ જો કર્મક્ષય કરવામા ઉત્કૃષ્ટ વીર્ષ ફેરવે તો, તે પોતાના મૂળ ગુણોને નિર્મળ કરી અને પરમાત્મા ખની શકે છે

(૫) જગત રચના-તેમા વારવાર થના ફેરફારો દરેક કાર્યોની નિષ્પત્તિ અને ક્ષિત્ત ક્ષિત્ત સ્વભાવ આદિમા કોઈ ઇશ્વરને કર્તા હર્તા ફેરવે છે, કોઈ બહા વિષ્ણુ ને શિવની ત્રિપુટીને આગળ ધરે છે, કોઈ પ્રકૃતિના માથે એ જોજો ઠલવે છે જ્યારે કેટલાક એ સર્વ મિથ્યા છે યાને માયાજાળ છે એમ માની, પરભવ જેવા મહત્વના પ્રશ્નપર આખ બધ કરી આ ભવ મીઠાની તહેરમા મશગુલ બને છે જૈન ધર્મ આ વાત ખુલી રીને ઇનકાર કરના પરભવ છે એ માન્યતાપર ભાર મૂકી કર્મ-પુરુષાર્થ-કાળ-વ્યભાવ અને નિયતિરૂપ પાત્ર સમવાય-કારણથી વિશ્વના દરેક બનાવો-ફેરફાર કિંવા કાર્યો થઈ ગયા છે એ વાત પુગ્વાર કરી બનાવે છે

આ સિવાય પણ બીજી નાની મોની ખાગતો છે જે વિષે આગળ

વાત કરીશું પ્રથમ આપણે જ્ઞાનધર્મ વિષે ઉપનંદ દષ્ટિએ વિચાર કરી જઈએ કે તે શું વસ્તુ છે? તેમાં કયા કયા નવિન વિષયો છે કે જે વિષે અન્ય મતોમાં ભાગ્યેજ એનાદ હરક પણ ઉચ્ચાર્યો હોય. વગી વર્તમાન સમયે જ્ઞાનધર્મ વિષે વિદ્વાનોનો શો મત છે અને તેમાં કેટલો સત્યાશ રહેલો છે?

જ્ઞાન ધર્મ અર્નાચીન નવી પણ પ્રાચીન છે—

થોડા વર્ષ પહેલાં એ માન્યતા ચાલતી હતી કે જ્ઞાનધર્મ એ ઐદ્ધર્મ કે બ્રાહ્મણ ધર્મની એક શાખા છે અને તેના પ્રચારક શ્રી મહાવીર છે અને તેના તરફો નાગ્નિજ્ઞાને પેદા કરનાર છે પણ અભ્યાસે અને સોવખોળે આ વાતને જુદી પાડી છે અને માનીત કરી આપ્યું છે કે માત્ર જુદા કે બ્રાહ્મણધર્મના પુનઃકાના વાચન ઉપરથી અને જ્ઞાનધર્મ સબધી કઈ પણ જ્ઞાન નહિ ધરાવનાર વિદ્વાનોની આ ઉપજાવી કાઢેલી કૃપનાજ હતી, વગી એ કૃપના પર ઓપ ચલાવનાર કેટલાક વિદ્વાનો શ્રી મહાવીર તેમજ જુદના કેટલાક તરફોમાં મળતાપણ જોઈ એમ કહવા લાયકાયા હતા પણ આજે એ બધું અદસ્ય થઈ ગયું છે પાશ્ચિમાત્ય વિદ્વાનો પણ માનવા લાગ્યા છે કે જ્ઞાનધર્મ એ એક જૂદાજ ધર્મ છે જે ઐદ્ધ કે બ્રાહ્મણ ધર્મની હરિકાઈમાં અડગ ઉભો ગ્હી શકે તેમ છે અને પ્રાચીન છે તેને પોતાનો નિગળો સંદેશ જગતને પહોંચાડવાનો પણ છે, એટલુંજ નહિ પણ આત્મા અને વિશ્વ વિષેના તેના મત યો જોતા વિચિત્ર લાગે તેવા છતાં યુક્તિયુક્ત ઠે સમજામાં આવી શકે છે

તર્કશાસ્ત્રની દષ્ટિએ જોતા એની ચારવાહની થીસરી કઈ જુદીજ રીતે તરી આવે છે વિશ્વગચના પરત્વેના પ્રથકગળમાં તે દનીનપૂર્વક આગળ વધ્યે જાય છે અને આચારમાં એના નિયમો નીતિશાસ્ત્રની ઝીલામાં ઝીણી પરીક્ષાને પણ વગાવી જાય તેવા છે આ રીતે દરેક

દ્રષ્ટિમિદુષ્ટી જેતા જૈનવર્મ એક નિગળો પણ જાણવા જેવો ધર્મ છે અને માનવ જાત-અરે ! આખીરે જીવગણિની ઉત્ક્રાન્તિ કિંતા નવ દયાણુમા એણે સારો ફાળો આપ્યો છે જૈનધર્મ એ ઔદ્ધ ધર્મની ગાખા નથીએ વાત હવે દીવા જેવી રપટ છે વગી ઔદ્ધધર્મના પ્રથો મહાવચ્ચ ' અને ' મહા પરિનિવાણુ સૂત ' જેવામા જ્ઞાતપુત્ર સમધી તેમની માન્યતા સભધી, અને ગૌતમ જુદના સમોવડીયા તરીકેના જે ઉ વેખો નન્દરે પડે છે એ ઉપગથી સદ્ગજ સમજી સમય તેમ છે કે ઉભય સમમલીન છતાં જિન માર્ગો હતા જ્ઞાતપુત્ર એ જ્ઞનિરનો એક ભાગ જે જ્ઞાતક વા નાનક તરિકે ઓળખાતો હતો તેમા શ્રી વીગ જન્મેના હોવાથી પડેતુ નામ છે જ્ઞાતપુત્ર એનેજ શ્રીમહાવીર શ્રી ક પમુત્ર અને ઉત્તગમ્પચન સુતમા ધણી વેગા થી વીગને મ્થાને એ સન્દનો પ્રયોગ મ્ગયેનો નયનપથમા આવે છે દર્શનમ્ગાના કર્તા શ્રી દેવનદી આચાર્ય તો કહે છે કે શ્રી જુદ પિહિતાશ્રવ નામના સાધુના શિષ્ય હતા કે જે પિહિતાશ્રવ સાધુ પ્રભુશ્રી પાર્શ્વનાથની જ્ઠ્ઠી પાટે પગ પગમા થયા હતા દુકમા કહેવાનુ એટલુજ છે કે આ અને આવા બીજા ઉ વેખો પગથી સાબીન થાય છે કે ઔદ્ધધર્મ કરતા જૈન ધર્મ જુનો છે પણ તેની રાખા તો નથી જ

જૈનવર્મ ઔદ્ધધર્મથી પણ પ્રાચીન છે કે જે વાત જુદના સમરમા તેમની સહ મેળાપ થયેના કેટલાક જૈન સાધુ કિંવા નિમ્ત્રયોના જ્ઞાન્તો ઉપગથી જ્ઞનિન થાય છે આ ઉપરાત મહાભારત પણ એ વાતની સાક્ષી પુરે ૭ તેમા કેટલેક ઠેમણે જૈનધર્મ સભધી ઉ-જેખો દ્રષ્ટિગોચર થાય છે જ્યારે ઔદ્ધધર્મ સમધી જવ-લેજ તેમ બન્યુ હાય તે

આદિ પર્વમા ઉત્ત કે મુસાફરીમાથી પાછા ફરતા એમ જ્ઞપણુને જોવાનો ઉ-જેખ છે જ્ઞપણુક એટલે જૈનસાધુ

શાંતિપર્વમા સમભગી ન્યાય વિષે કહેવામા આ યુ છે કે એ

- (૧) નૈન્દ્ર તદ્વધમાન સ્યસ્તિ ન શ્દ્રો વૃદ્ધધ્રમા સ્વસ્તિ
 ન પુરુષા વિશ્વદેવા સ્વસ્તિ નાસ્તાર્ધ્યોરિષ્ટનેમિ સ્વસ્તિન
 (યજુર્વેદવૈધવચ્ચક્રી)
- (૨) દધાતુ દીઘાયુરન્યાયલાય યર્ચસે મુપ્રજાસ્વાય રક્ષ
 રક્ષારિષ્ટ નેમિ મ્યાદા (વૃહદારણ્યકે)
- (૩) ઋદ્યમ પ્વ મગધાન્બ્રહ્મા તેન મગવતા બ્રહ્મણ સ્વયમેવા-
 સ્ત્રીર્ણાનિ બ્રહ્માણિ તપસા ચ પ્રાપ્ત પર પદમ્ ।
 (અરણ્યકે)
- (૪) ઘાજસ્ય નુ પ્રસવ આવમૂએમા ચ વિશ્વા મુવનાનિ
 સર્વેત । મ નેમિરાજા પરિચાતિ વિદ્વાપ્રિજા પુષ્ટિ
 વર્ધમાનો અસ્યે સ્વાદા ॥ (યજુર્વેદસહિત)
- (૫) કથિકૌપીનોત્તરાસક્લાદીના સ્યાગિનો યક્ષજાતરુપધરા
 નિગ્રન્થા નિષ્પરિગ્રહા ॥ (સર્વતં શ્રુતિ)
 (તત્ત્વનિર્ણય પ્રાસાદ પા ૫૦૬)

આ સ્પષ્ટ દર્શાને છે કે કાઈરિટ પૂર્વે પાચ હગર વર્ષ પહેલા
 કે જે વૈદિક કાળની છે-તી હજુ બધાય છે તે વળા પશુ જૈનધર્મમા
 જે જે પુકોની તીર્થકરો તરીકે પૂજા થાય છે તે ચોવીસ તીર્થકરોની
 પૂજા થતી હતી હુકમા કહેતા વૈદિક કાળની તારિખ પહેલા કેટલાયે
 કાળપૂર્વે જૈનધર્મ હતો, અને તે હિંદુધર્મની સાથે બૌદ્ધધર્મની સ્થાપના
 અગાઉ પણ પ્રવર્તતો હતો જૈનધર્મની પ્રાચીનતા સબધે આથી
 વધુ શું જોઈએ!

જૈનધર્મ નાસ્તિક નથી પણ આસ્તિક છે

જેટલા અજ્ઞાનનાથી જૈનધર્મને નાસ્તિકમતની કાટિમા મૂકી દે
 છે પણ જગ વિચાર કરવામા આવે તો આમ કરવામા તેઓ કેવી
 ભયગ્ર ભૂલ કરે છે તેનો સહ જ ભાસ થાય તેમ છે હિંદુધર્મની

માફક જોતો પણ ધણી જાતના દેવતાઓને માને છે તેઓમા પણ ઈદ્રાદિ દેવોના નામો છે અયમત એટલુ કહેવુ પડશે કે દિદુધર્મની માફક જૈનધર્મ ઈશ્વરને જાતના કતા તરિકે સ્વીકારતો નથી એની થીયરી (ગિદ્દાત) પ્રમાણે સૃષ્ટિ-મડાણુ અને તેના ગ્ણણુ સબધીનો સર્વ વ્યવહાર ઝર્મના શીરે છે જૈન સિદ્ધાન્ત પ્રમાણે તે આત્માઓ પરમેશ્વર કહેવાય છે કે જેઓએ સમૂર્ણ પ્રગરે કર્મોનો ક્ષય કરી પૂર્ણપણે અક્ષય જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરી હોય છે આ સિવાયના ઈદ્રાદિ દેવો કિંવા અન્ય કોઈ આત્માઓને પરમેશ્વર તરીકે ઓળખવામા આવતા નથી ઉપરોક્ત પ્રકારના પૂર્ણ આત્માઓને પરમેશ્વર કિંવા શીવ, ગકર, પુરૂષોત્તમ, છુદ્ધ કે અર્દન્તના નામથી સ્તવવામા આવે છે એ ક્રતા ઉત્તતા પ્રકારના દેવો જેવા કે ઈદ્ર-ચદ્રાદિ એ સર્વ જો કે ઉચા પ્રકારના શક્તિશાળી આત્માઓ છે, છતા તેઓને પણ પોતાનું પુન્યરૂપ ભાત્રુ વાપરવાથી ખનામ થયે પુન જન્મ ધારણુ કરી જપ અને તપ દ્વારા પૂર્ણતા સાધવાની બાકી હોય છે હુઝમા કહીયે તો તેઓનો દરજ્જો સુખ શાન્તિમા ને ગિદ્ધિસિદ્ધિમા ચીયાતો હોવા છતા-પૂર્ણતા-સપૂર્ણ જ્ઞાન વ્ણાથી તેઓ પણ ઘણા વેગળા છે પરમાત્મ પદ પ્રાપ્ત કરવા સાઝ તેઓને પણ માનવયોનિમા જન્મ લેવો પડે છે

આ મ્જ્જ બામતથી સમજાય તેમ છે કે જૈનદર્શનની નામ્તિક મત તરીકે ચાખ્યા કરનારા ધુમાડાના બાચકા ભરે છે । બ કે અધા રામા ગોથા ખાય છે । નાસ્તિકની બાખ્યાનુ પણ તેમને ભાન હોય તેમ લાગતું નથી. મહાનુ ચામ્જ્જકર 'પાણિની' કહે છે—

સસ્તિ નાસ્તિ દિષ્ટ મતિ ધાધાદ૦ અસ્તિ પરલોક
 હત્યેવં મતિર્યસ્ય સ આસ્તિક । નાસ્તીતિ મતિમસ્ય સ
 નાસ્તિકં

અર્થાત્ જેઓ પરલોક કે પુનર્જન્મ નથી માનતા તેઓ જ નામ્તિક છે જ્યારે એમ માનનારા જરૂર આમ્તિક છે

માઠી 'વેદ'ને ન માનવા માનથી જો નાસ્તિક થઈ જવાતુ હોય તો કેવળ જોન દર્શન જ નહિ પણ ખ્રિસ્તીધર્મ-ઈસ્લામધર્મ અને ત્રાયના સમાજ કે જે હિંદુધર્મની શાખા છે તે સર્વ એ કક્ષામાં આવી જશે.

જગતકર્તા ઈશ્વર માનવો એ જ માત્ર કઈ આસ્તિકદર્શાનુ લક્ષણ નથી અને હોઈપણ ન શકે શુદ્ધિથી જે વાત ગળે ન ઉતરી શકતી હોય અથવા તો ત્યાં યુક્તિઓ દ્વારા વાતનું ચોકકુ ખેસી શકતુ નહોય ત્યાં કેવળ આસ્તિક થવાના નામે હાજી હા કરવી એ કોના ધર્મનો ન્યાય ! ભગવત ગીતા કે જેના કથક શ્રીકૃષ્ણને માનવામાં આવે છે તે પણ શુ વેદ છે —

न कर्तृत्वं न कर्माणि लोकस्य सृजति प्रभु ।

વિચારો આ શ્લોકથી શુ શ્રીકૃષ્ણ પણ નાસ્તિકતાની ખીલુમાં નથી ગળડી પડતા ? પણ ખરી રીતે નાસ્તિકતાની આખ્યા ઉપર ખાંધી તેજ છે તેથી જૈનધર્મને નાસ્તિક મ્હેનાગના પ્રવાપ પોતાની જાનનીને વધ્યા કહેવા સમાન નિર્ગર્ભજ છે.

પ્રારભમાં આટલુ કહ્યા પછી આપણે આપણા મૂળ વિષય તરફ વળીએ એટલુ ધ્યાનમાં રાખવાનુ છે કે આપણુ કાર્ય અન્ય દર્શનોની તુલના કરવાનુ કે જૈનદર્શનની શ્રેષ્ઠતા ગ્રાપવાનુ નથી, પણ શ્રદ્ધાપૂર્વક જૈનદર્શન યાને જૈનધર્મ શુ ચીજ છે તે સમગ્રય તેવી રીતે અવલોકન કરતા જવાનુ છે દરેક વસ્તુનુ સ્વરૂપ યથાર્થ જાણ્યા પછી જ એના ગુણોષ જણાય છે એમાં મ્હેની ચમત્કૃતિ યા વિશિષ્ટનાનો ખ્યાલ પણ ત્યારે જ આવે છે.

દેવ-૧૩૫—

સ્મૃન્નિહુત અને સિદ્ધ મહાગજનો સમાવેશ દેવ તન્વમાં થાય છે કેમકે સપૂર્ણપણે અગર દૂષણોપક કાણુ મેળવનાર મહાન્ વિમૂતિઓ એજ છે.

દાનાતરાય, લાખાતરાય, ભોગાતરાય, ઉપભોગાતરાય, વીર્યાતરાય, હામ્ય ગતિ, અરતિ ભય, ભુગુપ્ત્સા, શોષ, કામ, મિથ્યાત્વ, અજ્ઞાન, નિદ્રા, અવિગતીપણ ગગ અને દ્વેષ મળીને અગત દૂષણો ગણાય છે એમના એક પણ દેવત્વના નામને મશીનો કૃત્યકે લગાડે તેમ છે, તો પત્રી ન્યા એમથી અધિમ્નુ અસ્તિત્વ હોય ત્યા પ્રભુત્વ કેટલી પણ ટપી શકે એ વિચારણીય છે અને એટલું કહેવું ઝારી છે કે એ દોષોનું જડમૂળથી નિકલન કર્યા બાદજ અગિહત પની પ્રાપ્તિ થઈ શકે છે, ત્યારે જ પ્રાતિહાર્ય અને અતિશાયીપણાની અનુપમ લક્ષ્મીનો યોગ સાપડે છે અને એમ વાત ધ્યાનમાં ગખવાની છે અને તે એકે સપૂર્ણપણે, જ્ઞાનાવગ્ણીય, દર્શનાવગ્ણીય, વેદનીય, મોહનીય, આયુ, નામ, ગોત્ર અને અંતરાય રૂપ આઠ કર્મોનો ક્ષય કરી નાખ્યા બાદ સિદ્ધત્વ લખ્ધ કરી શકાય છે ન્યારે અગિહત થવામાં તો એમના જ્ઞાનાવગ્ણીય, દર્શનાવગ્ણીય, મોહનીય અને અંતરાય રૂપ આઠ ધાતી કર્મોનો જ ક્ષય કરવો પડે છે એ આત્મ ગુણને ધાત ડરનાગ હોવાથી 'ધાતી' કહેવાય છે આ રીતે દરજ્જામાં સિદ્ધ અગિહતથી ઉચા હોવા છતા ગણનીમાં અગિહત પ્રથમ લેવાય છે તે એટલા માટે જ કે તેઓ પૃથ્વી તળપગ વિચરી કેવળજ્ઞાન રૂપી દિવ્ય આગિસાની રહાયથી ઉપરેશની અમીવર્ના દ્વાગ લચ્ચલવેના કલ્યાણમાં સાધનબૂત બને છે, અર્થાત્ 'સવી જીવ કરે શાસન કરી' રૂપ ભાવ દયા વિન્તારે છે તેથી એમનો ઉપખગ સિદ્ધ ભગવાન કરતા વિરોધ છે સિદ્ધપણામાં ન્યા દેહ, ઇન્દ્રિય કે સસાગમાં વચવાટ સગ્જો નથી ત્યા કષ્ટિપણુ કરવાપણુ હોય જ રોનું ? કેવળ આત્મ ગુણમાં ગમણતા અને ચૌં ગળલોખને અતે ગહેન રફટિક ગલની શિના સમી નિર્મળ ભૂમિમાં કાયમનો વાસ એજ સિદ્ધત્વની મહત્તા સિદ્ધચકના યત્રમાં અગિહત પદની ઉપર એમનું ધ્યાન છે એ સર્વોપગિતા સૂચક છે

અગિહતમાં તીર્થકરપણાનો ભાવ રહેલો છે તીર્થકર નામ રૂપ શુભ કર્મ સિવાયના આત્માઓ કે જે 'ધાતી' કર્મોનો નાશ કરે છે,

તે 'સામાન્ય કેવળા'ની કાળિયા આવે છે તેઓ પણ ઉપદેશ દેવાની શક્તિ ધરાવે છે અને દેવકૃત 'સુવચ્ચ કમળ' પર બેસી તેમ કરે છે પ્રાતિહાર્ય કે અતિશયપણાની સપદા તેમને નથી હોતી આમા જ તીર્થધરપણા રૂપ સુખ કર્મના ઉચ્ચ તત્ત્વમત્તા ગહેની છે બાબ સિદ્ધ દશામા ઉભયને સગ્ધુ જ ગ્થાન છે

જન ધર્મ 'કાળ' ને ચક્રની ઉપમા આવે છે એટલે કે ચક્ર જેમ સતત ગતિમાન હોઈ શકે છે તેમ કાળ પણ પોતાનું કાર્ય અરખ્યિત રીતે કર્યું જ જાર છે અતોદ્ય રૂપ કાળપક્ષીની ઉભય પાંખોની સગ્ધામણીમા અત્રે અવસર્પિણી, ઉત્સર્પિણીરૂપ મળચક્રની બે બાલુઓ છે, ચક્રમા જેમ આગ કિંવા તાકડાના સાધાઓ જોડા હોય છે તેમ અત્રે પણ વખતની ઓછી વત્તી બાધચી રૂપ નાના મોટા અથવા સૂક્ષ્મ ગૂંચ ગણનીવાળા આગ' છે તેની સખ્યા છે ની છે અવસર્પિણી કાળ એટલે જે વેગા સર્વ પાથોમા કમશ ઘટવાપણુ પ્રવર્તતુ હોય તેવો કાળ ત્યારે ઉત્સર્પિણીમા એથી ઉડુ વધવાપણુ યતુ ગેતુ હોય તેવો કાળ હાન આટલી સામાન્ય સમજાવીથી આગળ વધતુ પ્રેયરકર છે કેમકે એ સખધમા આગળ વધુ વિવચન આવવાનું જ છે

જન ધર્મ મુજબ આપણે વસીએ છીએ તે મનુષ્ય લોખ-દ્વીપ પછી સમુદ્ર અને પછી દ્વીપ પાછો સમુદ્ર એવી રીતે ગણનાને ઉનધી નાય-તેટલા દ્વીપ સમુદ્રોથી વેષ્ટિત (વીંગાયેલો છે) છે આમા ઉખ્લોક કે અધો લોખી વાત નથી આવતી એ ધ્યાનમા ગમ્ધુ આપણે અત્રે એ વિગ્તન સ્મરણને એ બાલુ ગખી શાસ્ત્રમગ જેને ખરે મનુષ્ય લોક કહે છે અર્થાત્ ન્યા માનવીઓનો વસવાટ હોય છે જ તેવા જલુદ્વીપ ધાતકીખડ અને અર્ધ પુષ્કવર દ્વિપ રૂપ અગી દ્વિપનું જ કામ છે કારણકે આપણે જેને છે ખડ ધરતી માનીએ છીએ અને મુરેપ એશિયા આફ્રિકા અમેરિકાને આટ્ટ્રેલીયા આદિ ભાગોથી

ઝાળખાએ છીએ તે માત્ર ઉક્ત જ્યુદ્ધીપનો તો એક નાનો અને
 હેમનો ભાગ જે 'ભગતક્ષેત્ર' નામે ઝાળખાય છે તેના માત્ર અપૂર્ણ
 ભાગ રૂપે જ છે જેવો એ છેડે ભગત તેવો સામે છેડે અંરવત નામનો
 દેશ છે, વચલા ભાગમાં અતિ વિશાળ અને ઘણો ઉચો એવો 'મેરૂ'
 નામનો પર્વત છે જેની ઉભય બાજુએ 'મહા વિદેહ' નામા વિશાળ
 ક્ષેત્ર છે આ ગતિ એમ્હા જ્યુદ્ધીપમાં બાજુના 'ભગત' ને 'અંરવત'
 અને વચમાનુ 'મહાવિદેહ' મળી ત્રણ ક્ષેત્રો આવેલા છે તેવી જ રીતે
 'ધાતકી ખડમા' અને પુષ્કર્ધમા ત્રણથી બમણા એટલે એ જ
 નામવળા છ છ ક્ષેત્રો આવેલા છે હાલ આપણને આ ક્ષેત્રો સહ
 સમઘ હોવાથી એ દ્વીપો સમઘી બીજી વાતોમાં નહીં ઉતરતા એ
 ક્ષેત્રો કે જે કર્મભૂમિ'ના નામથી ઝાળખાય છે તેની સાથે તીર્થકોને
 શો સબધ છે તે જોઈએ

ન્યા અસિ (તલવાગ) કૃષિ (ખેતી) અને મણિ (શાહી-
 લેખન કાર્ય) રૂપ ત્રિવેણી દ્વારા જીવન નિભાવવાનું હોય છે અર્થાત્
 દરેકે કરણીમાં ઉક્ત ત્રિપુત્રીમાંની એમ્હાની પ્રવાનતા હોય છે તે
 કર્મભૂમિ અને કર્મભૂમિ વિના ન તો તીર્થકોને જેવા શ્યાવ્ય મહા-
 ત્માઓ કે ચક્રી, વાસુદેવ જેવા બળાચ વીરો જન્મી શકે એ પણ
 એક સત્ય કે કે દુન્યવી નિયમાનુસારે મધ્ય કક્ષામાં ગહેનાગ જીવત કે
 નિર્જીવ વસ્તુઓને અતિમ ભાગે ગહેનાગ કરતા સુખાશયિતા વિગેન
 હોય છે તેમ અગ્રે પણ તીગ્રપ્રાત તગિકેના ભગત અંરવત કરતા મધ્ય
 પ્રદેશવર્તી મહાવિદેહને એક લાભ વિગેન છે અને તે એ કે ઉભરને
 કાલચક્રનો નિયમ સદૈવ લાગુ પડે છે ન્યારે મહાવિદેહમાં તેની સત્તા
 માત્ર છ આગમાંના 'ચોથા' જેટલી જ છે

તીર્થકોનેની ઉત્પત્તિ તેમજ નિર્વાણી રીત અને ચોથા આગમાં
 જ સમાર્ધ જાય છે ન તો પાયમો કે ન તો બીજે કદિ એ સમર

નિગમવા ભાગ્યશાળી થતા હોય છે તેમ મહાવિદ્યમા સદા ચોથા આગના ભાવ હોવાથી તીર્થકર્મેનુ ઉત્પત્તિ નિર્વાણ પણુ કલ્પોવિનીના (નદીના) સવિન (પાણી) માફક વડેતુ જ રહે છે

ભગત ઐગ્રત માટે દરેક સર્પિણી કિંવા પક્ષમા ચોવીશ' તીર્થકર્મેના આક નિયત કરાયેનો છે છતા એનો કમ એક પછી બીજાનો હોવાથી દૈયાતિ તો એકની જ ગહે છે ન્યારે મહાવિદ્યમા વધારેમા વધારે બત્રીસનો સ્ભાવ અને કમનીમા કમની ચાગ નો યોગ દેખાડયો છે આ રીતે ઉત્કૃષ્ટ કાલે જલુદીપમા (ભગતમા ૧ ઐગ્રતમા ૧ મહાવિદ્યમા ૩૨=૩૪) ચોત્રીશ તીર્થકર્મે હોય અને એ હિસાબે અગીદીપના પદ્મ ક્ષેત્રમા ૧૭૦ જીનવગ વિચરતા હોય છે

ગુરુસ્વરૂપ—

‘આચાર્ય ઉપાધ્યાય અને સાધુરૂપ’ ગુરુતત્વના ત્રણ મુખ્ય ભેદો છે અગ્નિહત પરમાત્માના ઉપદેશને જન્મતાની રૂચિ અનુસાર ગુરુવાનુ વર્ષ ગુરુ વર્ગના રિતે ગહેલું હોય છે તેથી જ ગુરુ દીવો ગુરુ દેવના’ જેવી ઠમિઓ (મહેવતો) પ્રચલિત છે ભગવાનના ઉપદેશને દ્વાદશગી કે ‘બાર અગ’ના સ્વરૂપમા ગુરુનાર ગણુધર મહાગને પણુ આ ગુરુ વર્ગમાના જ જે કે ચૌ પૂર્વના જાણનારા અને ગણુને ધરનાગ એવા તેઓશ્રીનુ જ્ઞાન શ્રુતના ઉપયોગપૂર્વક કેવળજ્ઞાનીના જેવુ જ હોય છે જ્યા ન્યા લગી કેવચની પ્રાપ્તિ ધર્મ નથી હોતી ત્યા લગી એ સર્વનો સમાવેશ નવપ ના ત્રીજાથી પાચમા પ સુધીમા એને ગુરુપં મા જ થાય છે

સુગિ કે આચાર્ય જત્રીશ ગુણ યુક્ત હોય છે જેની ગણુની આ પ્રમાણે છે પાચ ઈન્દ્રિયાના વિધાર રોકનાગ નવવિદ ધ્વજચરિરૂપ ગુમિના ધારક ચાગ ન્યાયથી મુક્ત બનેના પાચ મહાત્રતધારી જ્ઞાનાચાર દર્શનાચાર, ચાગિત્રાચાર તપાચાર અને વીર્યાચાર રૂપ

પાય પ્રમદના આચારને પાનનાગ, પાય સમિતિ અને નણુ ગુપ્તિને ધનનાગ આ ગુણોમાના ધણા ખગ ઉપાધ્યાય અને સાધુમા પણુ જરૂરના છે અને હોય છે છતાં એની પૂર્ણતા મુચક પં મુગ્ધિવગ્નુ ગણાય. આવી જ રીતે પ ન પા'નરૂપ ગુણોની ગણુનીએ ઉપાધ્યાય-આ પચીશની અને સાધુમા વર્તનના મુદ્દાપર દ્રષ્ટિ ગળી મતાનીસ ગુણુની ગણુના ડગથેલી છે

સાધુ-મુનિ-અમણુ-નિગ્રથ-અનગાર આદિ ગુરૂના પયાવવાચી શબ્દો છે જે દે દરેખ્યા અર્થથી તત્તમના ગેરી છે છતાં મામાન્ય ભાવ અગ્નો જ છે આ સિવાય વાય ન તેમજ જ્ઞાન-અભ્યાસ અને યોગવદન આદિ મ્યાના વોગ્નો પન્યામ-ઉપાધ્યાય-અવર્તક, વાયક, પડિત-ગણુ-અનુયોગાચાર્ય, આચાર્ય, મુગ્ધિ, ભાગ, ગચ્છાધિપતિ અને મુગધ્રવાન, પૂર્વધર અને ગગર રૂપ નામાભિરાનો છે

જે આત્માએને ત્યાગનુ સ્વરૂપ મારી રીતે સમગ્રમા ઉતરી ગયુ હોય અને જેમને મન સસાગ્રમા ગેવુ' એ કેખાનામા વચવા સમાન ત્યાગનુ તોય, તથા જેમનો ભાવ સમાગ્રના ક્ષણિક મુખો પરથી ઢેરી ડીઝી મુની હેઠળ ઉતરી ગયો હોય, તેઓ મુખ્ય રીતે આત્મક-ચાલુ માધવા અને ગૌણુ રીતે સ્વશક્તિ અનુચાર ધીમને મુમાર્ગના ગંઠ થવા એ ઉત્કૃષ્ટ જીવન સ્વીકારે છે સાધુ જીવન જીવતુ મ્હેલ નથી. એ પથપર મુવાસિત ગુનામે કરતા તીક્ષ્ણ કટકો વધુ પથગયેના છે તેથી જ કહેવામા આ યુ છે કે—'સયમ પથ અનિ આધરો, વ્રન છે ખાહાની ધાર.' આમ જા કષ્ટને જ છુટકા છે ? એ વિના આત્મદર્શન કિંવા સ્વ સ્વરૂપ પ્રાપ્તિનો અન્ય ગતો નથી જ પાગ્માર્થિક સેવા પણુ એ દ્વાગ જ મુદ્દર રીતે થઈ શકે છે એ જીવન જીવનાગ જ જનતામા અગર તો આહિલ ક્ષેત્રમા સ્વમેવાનો સારો પા-તયાગ કરી લણી ગકે છે તેમના ખોરકે લખાણુની કિંમત અમૂલ્ય અકાવાની કાગણુ એટલુ જ ? તેમની પામે ત્યાગી-સ્પૃહા

વગરના—આદર્શ જીવનની—મુદ્રા છે એમને માટે જેવું મનમા તેવું વચનમા અને કરણીમા પણ તે પ્રકાર રૂપ ત્રિપુત્રીના સહયોગ સહજ છે ' ખાડી વચન કરતા શેઠભર વર્તન વડુ અસરકારક નીવડે છે ' એ વાતનો ઉક્ત પુરૂષોના કાર્યમા ડગલે ને પગલે સાક્ષાત્કર થાય છે કટણી એવી જ કરણી એ તેમનો મુદ્રાલેખ હોય છે તેમના જેવા મતો માટે ગવાયુ છે કે—

મનસિ વચનિ વાયે પુણ્ય પિયૂષપૂર્ણા,
ત્રિભુવન મુપન્નાર શ્રેણિમિ પ્રીણયતિ ।
પરપુણપરમાણુન્ પવતીરિત્ય નિવ્યમ્
નિજહદિ વિક્સન્ત સન્તિ સત કિયતિ ॥

મન વચન અને કાયામા એટલે વિચાર, વાણી અને વર્તનમા પુન્યરૂપી અમૃતથી ભરેના ને સર્વ વિશ્વમા ઉપકાર વર્ષાવતા સૌ કોઈને પ્રિય થઈ પડતા, પાગાના અપ્સ જેટલા ગુણને પર્વત સમો મોટો ગણો ઝવગનગને સર્વ વિક્રમવર યાને પ્રમુલ્લિત ગમતા સત પુરૂષો વિચર છે સતો કે ગુરૂઓની આ વ્યાખ્યાને એમત ન સભયે ઉત્સર્ગ સાથે જ અપના જોડાયેનો છે Hedges have thorns વા વાડને કાટા હોય એ નિયમાનુસારે આ નિયમ સર્વત્ર લાગુ ન પણ પડે એ ઝમા તજે જ કેટલાક વિપરીત જીવન જીવતા હોય, એમા અસહયતા જેવું નથી વળી એનું માપ કાળતા માત્ર વર્તમાન ફળને જ જોવાનો નથી. અત્રે જે ઉત્તેજ થઈ ગયો છે તેમા ખાસ કરીને ગુરૂત્વ મા જૈનધર્મની દ્રષ્ટિએ કેવી કોટિના પુરૂષોને સ્થાન છે તેનો કંઈક ખ્યાલ આવે એ અર્થે આટલો વિસ્તાર કરવો પડ્યો છે કુકામા મ્હલિયે તો જ્ઞાન પૂર્વકનો વૈગમ્ય ' એ ગુરૂ પદના મૂલ્યવાન અનકારરૂપ છે ગુરૂપ મા ઈદ્રિયપર મણુ ને ક્યાપના શેષ ઉપરાંત ખાય મોની પ્રતિજ્ઞાઓ જેવી કે અહિંસા જેવું સત્ય વત્તુ દીધા વગર પારકી ઝીજ લેવી નહીં આજીવન બ્રહ્મચર્યમત પાળવું અને

સયમી જીવનમાં ઉપયોગી થઈ પડતા ઉપકરણો વહીને કોઈ પણ જાતનો પરિગ્રહ ન ગણવારૂપ-છે આ પાત્રનું પાલન કડક રીતે ત્યાગી જીવન વાહકને ઠરતું પડે છે ઉપગત રાત્રિમોજનની બધી તેમને ખાસ હોય છે

જે મહા પ્રતિજ્ઞાઓ વિષે અગાઉ કહેવામાં આવ્યું તેમાં ઠામિતી અને ધનનો પરિહાર આવી જ જાય છે એટલે સાધુ જનથી 'કચન અને ઠામિતી' રૂપ સસારની મધનાળ ઘણી દૂર જ રહે છે તેમને કેવળ દેહ ટકાવવા અર્થે જેમ ભ્રમર પુષ્પને કિવામણા ઝિંવા ઇંજ પોચાડ્યા સિવાય નસ ચુમી એક પુષ્પથી બીજા પર ને ત્યાથી ત્રીજા પર જાય છે તેમ દરેક ધ મા ફરી થોડો થોડો આહાર લઈ સ્વજીવન જીવવાનું હોય છે તેઓ નથી તો કોઈને આશીર્વા આપતા કે નથી તો કોઈને શાપ દેતા કેવળ 'મોક્ષ'ની જ રૂપલા ગખનાગ તેઓ હોય છે, એ માર્ગે ગતિ કરવા દશ પ્રમત્તના યનિધર્મનું તેઓ કડક રીતે પાલન કરે છે તે આ પ્રમાણે (૧) ક્ષમા (ગમે તેવા ક્રોધી સામે પણ ખામોશ ગખનાગ) (૨) માર્દવતા-સળતા (૩) આર્જવતા-નમ્રતા (૪) મુક્તિ ધર્મ-નિર્વેપતા, (૫) તપ (૬) સયમ (૭) સત્ય (૮) શૌચ (૯) અક્રિયનતા અને (૧૦) સ્વલ્પચર્ચ આ ઉપગત ક્ષુધા, તૃષ્ણા વિગેરે બાવીશ પ્રકારના પરિગ્રહો વા કષ્ટો જગ પણ મનમાં દુભાયા સિવાય સહન કરવાના અને અનિત્યાદિ બાર જાવનામાં મનને પગેવવાનું તેમના દૈનિક કર્તવ્યરૂપ લેખી રમય નવતત્ત્વમાનું આખું સવર તેમજ નિર્જરા તત્ત્વ, આ ગુરૂપત્ની વિનય પગને અગે આલેખાયું છે તે સબધમાં આગળ વાત આપનાર હોવાથી અત્રે વતુ લગાણ ઈષ્ટ નથી

શ્રીરૂપભવે તેમજ શ્રી મહાવીરસ્વામી અથવા તો પહેલા અને છેલ્લા જીવનના સાધુઓ માટે પ્રમાણોપેત શ્વેન વત્રો પરિધાન કરવાનો ધર્મ છે, ત્યાગે મધ્યકાલીન બાવીશ પ્રભુના માટે એ નિયમનું ફરજી

આનપણું નથી તેઓ ધિમતી તેમજ રગીન વસ્ત્રો પણ લઈ શકે છે પ્રથમ ચગમતો કાનુન પાલ્ય જગત તેમજ પાલ્ય ઔરવતને બધન કર્તા છે ત્યારે બાવીશ જનના મુનિ જેવુ વર્તન પાલ્ય મહાવિદેહમ. વિચગતા સાધુ સમુદાય માટે છે અગીયીપ બહાર સાધુ જીવન શક્ય નથી વિદ્યાધર દ્રેણીમાના ષ્ટકાક વિદ્યાચાગળુ ૬ જઘાચાગળુ મુનિઓ અવશમિતના પ્રભાવે નદીશ્વરદ્વીપ સુધી તીર્થયાત્રા નિમિત્તે જઈ શકે છે જા તે સર્વની ચર્ચા કે ગમ || ગમનઆપ્તિનુ કાર્ય તિર્થંગ લોખ પુસ્તુ જ છ

સાધુ જીવનના આશયો ઉપજ જ સાધ્વી જીવન ધડ યેવુ છે પચ મહાવતરપ પ્રતિજ્ઞાઓનુ પાલન આદિ સર્વ નિયમની સમાનતા ત્યા પણુ છે, વિગેવતા ઝોલી જ કે સાધ્વીજીવનમા મોટુ ૫ માત્ર પ્રવર્તિનીનુ છે અને ચિગકાળ દીક્ષિત સાધ્વી પગ નવી દીક્ષા લીધેલ સાધુને વલન કરે છે આનું કાગળુ ધર્મમા પુત્ર્ય પ્રધાનતા છે તેજ છે વળી સાધુ-સાધ્વીના વાસ માટે જૂા જૂા ઉપાશ્રયો ૭ ઉભયમા ધર્મ ત્રવણ નિમિત્ત ૬ ૬ઈ શમાના નિવાગ્નુ કાર્ય સિવાય જરા પણ મગવા કે સાથે રહવાપણુ નથી બ્રહ્મચર્યને જગ પણુ કામ લાગે તેવુ વર્તન કે આચરણુ જૈનધર્મમા લેશ માત્ર સભવે તેમ નથી. અન્ય બામતોમા ઝોનો અનેકાતનાં પણુ શિયળ પાનના માર્ગમા ઝોકાન સૂચ્ય છે શીળને દુપિત કગનાગી અખનને જગ માત્ર ત્યા સ્થાન નથી.

અન્ય વર્ણન કે પચના સાધુઓથી જૈનધર્મના સાધુ સાધ્વીનુ જીવન ધણીખરી માબનમા ચગીયાતુ દોઈ પાલનમા અતિ દડક છે તેથી જ તેની પવિત્રતા અને પુણ્યસ્લોખતા અદિતીય ૨

ઉક્ત સાધુ-સાધ્વીઓને તપ રૂપ જળથી જ સ્નાન કરવાનુ હોવાથી દ્રવ્ય જલનુ સ્નાન તેમને માટે નિરોધ છે તેવી જ રીતે કેશલોચ

શરીરશૈલ્ય આદિના નિયમોમા ડટલીક નિવશ્યતા છે એનો મુખ્ય ઉદ્દેશ ચાની પુરોએ ચાનની હી પ્રિ દેહી અવનો ન રી ધરો હોવાથી બાલ નરે નેનાગને ડટલીક વાગ અગ્નયની પહોએ તેમ છે છા તે દરેક નિયમ સહેતુ છે માટે દુકામા એવુ કહી શકાય કે સયમી જનન જરાપણુ અવહની ગર્ભમા ગમી ન પડે તે માટેજ એ બધેનોની કમ્તા છે એથી સ્વચ્છતા કે સુદતાની દુર્લ્પ-ક્ષતા છે એમ સમજવાનું નથી શ્રી વીરના શાસનમા થયેના ધુગધુ સરિ પુગવોએ દેશ-કાળને ધ્યાનમા લઈ કિંવા દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ ભાવ એ અનુષ્ઠને અનુભરી કેટલાક સુધાગ વવાગ કરેલા છે એ સમધર્મા અત્રે ઉચ્ચેષ અગ્યાને હોવાથી પ્રમુત વિચય પગ્તે અત્ર પૂર્ણ વિરામ થાય છે

ધર્મસ્વરૂપ—

જૈનધર્મ અન્ય ધર્મો િવા પથોથી ડટલીક માનમા વિવશ્ય-શુતા ધરાવે છે, તેમા મુખ્યપણે તેની આદવા ડલી આગ ભાવના અને આત્મા જ કર્મજ જગને તોડી પગમાત્મા ધર્મ શકે છે એ વાત ખાસ ધ્યાન ખેગે છે

આગળ દેવ સ્વરૂપમા જોઈ ગયા તેમ અગિહત પં પ્રાપ્ત કરનાર વ્યક્તિ દેશકાળ તરફ નજર ગખી, ધર્મની પ્રણાનિ । બાધે છે ધર્મ અનાદિ આત્મે આવે છે જ્યાં તીર્થ ગ પ્રમુ પોત પોનાના શામનમા એને જે રીને પ્રરૂપવો હોય તે રીતના રમ્તાઓ યોજે છે અત્રે કહે વાનુ એટલુ જ છે કે પ્રરૂપ સ્વળ જ્ઞાનરૂપી િચ આરીઆથી વિગ્રની સકળ વસ્તુ સકનના સાક્ષાત્ જોઈ લે છે, એમ્લે અન્ય દર્શનમગેની રચના કરનાં તેઓશ્રોની મ્યનામા જગ વિવશ્યતા ગહે છે, ને વળી વસ્તુસ્વરૂપનો યથાર્થ સાક્ષાત્કાર થાય છે ગુ સ્વરૂપમા વર્ણુની ગયા તેવા મ્દાત્માઓ ઉક્ત જ્ઞાનીના અભાવ સમયે, આનાનું જગપણુ ઉચ્ચવન

કર્્યા વગર સ્વશક્તિ અને પ્રાપ્તિ દ્વેલ શુદ્ધિ પ્રભાવ અનુસાર । મનુષ્ય ગણુની સમજ શક્તિ ૫૦ દષ્ટિ ફકી, એને યોગ્ય ભાષા—બલકાર સમજવી, ગ્ણુ કરે છે

સ્વાસ્થ્ય શૈલીની અસૌકિયતા એ છે કે તે કોઈ પણ વાતને સર્વથા નિષેધતી પણ નથી તેમ કેવળ એનું સમર્થન પણ નથી કરતી જૂદી જૂદી અપેક્ષાથી વસ્તુમા રહેલ બલભાવ પ્રમાણે એ પ્રયત્ન કરી સાર મહણ કરે છે લિ । લિન દષ્ટિબિંદુઓથી એ શૈલીદ્વારા સત્યની તાગવણી થઈ શકે છે તેથી જ એને ‘અનેકાતવાદ’ પણ કહેવામા આવે છે એનું સપૂર્ણ સ્વરૂપ જાણ્યા વગર કેટલાક તેને અનિશ્ચિતવા કહે છે પણ તે સર્વથા ખોટું છે એમા ઉકુ અવગાહન કરાગ માટે પ્રચલિત પથોના અગા કિંવા માન્યના ફેરો જેતુ કઈજ રહેતુ નથી આ શૈલી અન્ય કોઈ પણ દર્શન કે મનમા નથી, તેથી જ્ઞાન ધર્મની એ એક વિવક્ષણુતા છે

ચાર ભાવના એ પ્રસ્તુત ધર્મનું ખાસ ચિહ્ન છે એમ ભારપૂર્વક કહી શકાય દરેક પથો પોતાની સત્યતાનો ડોકો બજાવના અને ખીજા સર્વને હલકા ચિતરના નજરે આવે છે જ્યારે આ ભાવનાઓથી અનકૃત થયેન જ્ઞાનવર્મ પોતાના મત-ચને દલીનોથી સિદ્ધ કરતા છતા ખીજામા રહેલ સત્ય સ્વીકારવાનું જરાપણુ વિસરતો નથી એની ભાવનાઓથી એ અખિય વિશ્વસહ મિત્રભાવ રાખી શકે છે ભાવનાઓનું સ્વરૂપ વિચારતા આ પાત સહજ સમગ્રત્ય તેમ છે કહ્યું છે કે—

પરદૈત્તચિંતા મૈત્રી, પરદુર ઝિનાશિની તથા કરુણા ।
પરસુવ તુષ્ટિ મુદિતા, પરદોષોપેક્ષણમુપેક્ષા ॥

અથવા ખીજી રીતે કહીએ તો

સત્ત્રેષુ મૈત્રી ગુણિયુપ્રમોદમ્ ક્લિષ્ટેષુ જીવેષુ વૃપાપરત્વમ્ ।
માખ્યસ્થમાય વિપરીતવૃત્તો, સદા મમાત્મા વિદધાતુ દેવ ॥

ભાનાર્થ —(૧) મૈત્રીભાવના, એટલે દુનિયાના સર્વ જીવો સાથે મિત્ર જેવો અબધ જેમ મુહુરુપગ્ના સદૃષ્ટને પોતાનું ગણી, યથાશક્તિ એના નિવાગણના ઉપાયો યોગ્ય છે તેમ પોતા સિવાયના દરેક પ્રાણી સાથે મધુભાવ રાખી તેના દિલની ચિતામાં તત્પરતા દાખવવી એનું નામ મૈત્રી ભાવના, (૨) પ્રમોદ ભાવના, એટલે પોતા કરતા ગુણોમાં જે આત્માઓ અધિક હોય તેમને જોઈ રાજી થવું અર્થાત્ પાગકાના મુખો જોઈ, એની ઉત્કૃષ્ટ ધ્યાને નિહાળી મમ્મ થવું યાને સતોત ધરવો એનું નામ પ્રમોદ ગુણીનું બહુમાન કરવાથી પોતામાં ગુણો આવે છે અને એથી ઉદ્કૃષ્ટ એ પ્રત્યે રોષ રાખવાથી હોય તે ગુણો પણ નષ્ટ થાય છે (૩) ક્રોધા એટલે કર્મે જેને દુ ખીઆ બનાવ્યા છે અથવા તેા નાસ પમાડી નાહ પોકરાવી છે તેવા જીવોના તાપો હરવાની વૃત્તિ અન્યનું કૃષ્ટ પ્રમ નિવાગણુ થાય એવા જે મનના પરિણામ અને એ સાથે તનના પ્રયત્નો એનું નામ જ કૃપાદષ્ટિ (૪) માધ્યસ્થ ભાવના, અર્થાત્ સમવૃત્તિ કે તટસ્થવૃત્તિ દુષ્ટ આચરનાર કે પાપપકમાં મમ્મ બનેલને ઉપદેશવાગ્ધિ વાણ્યે સિચન કરતા-સમગ્ન વન્દા-જતા ન્યારે તે પોતાના કાર્યમાંથી ન હકે ત્યારે એ આત્મા ઉપર જગપણુ દેવ ન ચિંતવતા, કર્મની પ્રવૃત્તિઓ અમૃતિમાં લાની, તે જીવ પ્રત્યે તટસ્થવૃત્તિ ધરની અથવા તેા એના એ ઠાર્યો પ્રતિ દુર્લક્ષ્ય કરવું એનું નામ મધ્યસ્થતા કે ઉપેક્ષા

આ ભાવનાઓ-અતરની પ્રેરણાઓ-સૌ આત્માઓ પ્રત્યે આચરી દેખાડવાની હોવાથી એમાં જૈન-અજૈનપણુ જોવાનું નથી, વળી ખુની પણ એ છે કે અધિગુણી પ્રત્યે બહુમાન અને ઝોછા કે રીનાતા પ્રત્યે દયા ન્યારે સરખા સહ મિત્રતા અને માદા કાર્યો કરનાર પ્રત્યે શત્રુતા નહિ પણ કેવળ સમતા કે સમભાવ । જે દર્શનનો આ મુદ્રાલેખ છે તે દર્શન શાશ્વતુ હોય તેમાં શી નવાઈ

આ લક્ષણોવાળો ધર્મ, આત્માને કર્મબંધનોથી સત્વર છોડવી

શકે એ માટે જ એક ગ્યાને દાન-શીત-તપ અને ભાવરૂપ ચાર પ્રકારે ધર્મનિરૂપણ કરાયો છે, જ્યાં મુખ્યતા તો ભાવનીજ છે પરિણામની ધારા ભાવનાપર અવનબે છે એટલે જ ઉક્ત ચારમા પ્રથમના તણ કરતા એનું સ્થાન ત્રેષ્ટ છે ભાવનાના અર્ભુત બળ આગળ દ્રવ્યસખ્યા, આચાર વિશિષ્ટતા કે તપાનુદાન ગૌણ બને છે 'આત્મા અને કર્મ' અથવા તો ચેતન અને જડ અગર તો Soul and Matter સખધમા અગ્રિહત ધર્મમા જોડતુ કહેવાયુ છે તેટલુ અન્યત્ર નહી જડે સુખોની વ્યાખ્યા પચગી છતાં ખરૂં સુખ તે આત્મિકજ છે અને એની પ્રાપ્તિમા બહારના સાધનો કરતા, મૂળ એ આત્માના પોતાના ધરના છતાં અનાિ કાળથી કર્મરૂપી આવરણોથી દકાયેલા જ્ઞાન-દર્શન અને ચાગ્રિરૂપ આતરિક ઉપચારો ધાગુ કરી શકે છે તેથી જ્ઞેન દર્શનકારે આત્મા' અને 'કર્મ' રૂપ ઉભય વિવચમા અતિ બારીકાઈથી છણાવટ કરી એવુ તો સરસ અજવાળુ પાડ્યુ છે કે એના અભ્યાસકને મુક્ત કહે પ્રગસા કરી કહેવુ પડે કે આ દર્શન અન્ય દર્શનોમા અદ્વિતીય છે

જ્ઞેન ધર્મના મુખ્ય બે ભાગ પાડવામા આન્યા છે (૧) સાધુ-ધર્મ (૨) શ્રાવક ધર્મ જોઓ સસારને સર્વાથા છોડી દઈ કેવળ આત્મ કન્યાણુ અર્થે જ ગ્ય્યા પચ્યા ગહેવાનુ ન્વીકારે તેમને સમાવેશ સાધુ વિભાગમા થાય છે

પણ સૃષ્ટિનો મોટો સમુાય આ નિયમથી પર હોય છે તેને સસારની માયા એકદમ છોડવી કપરી લાગે છે તેવાઓ સાફ જો ધર્મના નિયમોની સકનના એ બીજો શ્રાવક ધર્મ

પુનઃ પરમાત્મા મહાવીર દેવ કહે છે કે ઉભય માર્ગે પરમાત્મ-પદની સિદ્ધિ થઈ શકે છે એ વાત ઉભય માટે અમિત કરેલી પ્રતિજ્ઞાઓથી પણ સમજી રાખાય છે કેમકે પરમપર ઘણુ સામ્ય તેમા રહેતું છે

આ બેઠા અધિકારી પગલેના છે માયા જળને વીર્ય ફાગવી જે જલદી કાપે છે તે સસાગનો પાગ સત્વર સાધે છે, છતાં વીર્ય ઉત્કટ ગાખવતુ પડે છે એ ભુનવુ જોઈતુ નથી એનો માર્ગ સાધુપણાનો સીધો છતાં કટક બહુલ, દુઃખ છતાં કષ્ટ સાધ્ય, મુદ્દ જતા ખાડાની ધાર સમો કાણુ! જેનામા એવી વીર્યની જગત્વત્યતા નથી, માયાને કાણુમા લઈ એની ગતીપર ચી બેચસાના પગક્રમ નથી તેને સારૂ સગળ માર્ગ જોઈએ અને તે શ્રાવકધર્મ ન્યા ઝાઝા કાટો વેડવાના ન મળે અને ઝાઝા તપો આચરવાના ન હોય! તેથી આ ગ્રન્થો સગળ છતાં વણા વાકવાળો, મુખસાધ્ય જતા લામા સમયે ફળ આપનારો અને દુઃખમાં વ્હીને તો 'વીર'નો નહિ પણ 'મધ્યમ'નો છે

સાધુ ધર્મ પાલન સબધે પાચ 'મહાવ્રત' અને શ્રાવક વર્મ-વાળા માટે એમા કેટલી-ગખાયેલી છુટો રૂપ પાચ અનુવ્રત તથા એ ઉપરાત ગુણુદૈનના કારણુરૂપ નણુ 'ગુણુવ્રતો' અને શિક્ષાના આધાર-રૂપ ચાગ 'શિક્ષાવ્રતો' મળી 'બાગ્રત' રૂપ દ્વિવિધિ ધર્મ સબધે પુષ્કળ કહેવામા આ યુ છે તત્ત્વવિચાર અને વિધિપ્રરૂપણા પર જ્ઞેન ધર્મમા સવિશેષ વહેવાયુ છે એ સાથે નર, નિક્ષેપ કે પાચ સમવાય અથવા તો સમભગી કે પ્રમાણુવાલને જગપણ વિસરવામા નથી આચો

એનુ યથાર્થ માપ કહાડવાને સારૂ કાગળના પૃઠો એ ચોગ્ય સ્થાન નથી. ખરૂ ગ્યાન તો હૃદયરૂપી ભૂમિકા છે આમ છતાં એ વિષય સબધે આગળપર લખવાનુ હોવાથી આટલી સામાન્ય વિચાર રણાથી વિગમીશુ

ઉપરોક્ત પ્રમરે 'દેવ, ગુરૂ અને ધર્મ' સ્વરૂપમાથી પસાગ થઈ આપણે હવે 'જ્ઞેન ધર્મ'ના સૂતકાળમા દ્રષ્ટિ ફેકવાની છે, તે વિના ચાલુ કાળના ઈતિહાસતુ પાનુ અચુરૂ ગણાય. વળી તત્ત્વની ચર્ચામા ભાગ લઈ આત્મા-કર્મના ભે-પ્રભેદો નિગમી લેવાના છે કેમકે તે વગરનુ જ્ઞાન ઉપર ટપકીયુ જ લેખાય. વળી આચાર-વિચાર સબધે

જાણી લઈ અન્ય દર્શનો સહ એની તુલના કરી લેવાની છે તે વિના ઈતર કરતા એની દિશા બિજાના નહીં સમજાય અને છેવટે વર્તમાન પરિસ્થિતિ સમજા ખડા થવાનું છે એ બધું સમજવા સારૂ જૈન સાહિત્યમાં ઘણાં ગ્રંથો છે તેના ચાર ભાગ પાડવામાં આન્યા છે.

જૈન ઈર્મતું સાહિત્ય—(ચાર અનુયોગ)

આગળ જૈન ધર્મના ત્રણ મુખ્ય તત્ત્વવિષે કહેવાઈ ગયું હતું એ ધર્મ પ્રવર્તકોએ તેમજ તેમની પરંપરામાં થયેલ સાધુ પુણ્યોએ જે સાહિત્યની રચના કરી તે તરફ જરા નજર ફેરવીએ

આજે અગ-ઉપાગથી માડી વિવિધમાન દશામાં જેટલું લખાણ ગ્રંથ-પાના કે પુસ્તક રૂપે દ્રષ્ટિ ગોચર થાય છે, તે સર્વજનુ નિમ્ન લિખિત ચાર માર્ગમાં વહેચી શકાય છે—

(૧) દ્રવ્યાનુ યોગ—આત્મા-કર્મ-છ દ્રવ્ય-પાત્ર અગ્નિકાય-આકર્મપ્રકૃતિ-પાત્ર સમવાય-આદિ સર્વપ્રકારના તાત્ત્વિક વિષયોના પુસ્તકોને આ પ્રથમ કક્ષામાં મૂકી શકાય

(૨) ગણિતાનુ યોગ—ખાસ કરીને આ વિભાગમાં ગણતરીના વિષયને સ્થાન પ્રાપ્ત થાય છે એટલે તેમાં સૂર્ય-ચંદ્ર-તેમજ જલુદ્વિપ-પ્રકાશિ-તેમજ તેવા પ્રકારના કાળ ગણતરી વિગેરેના લખાણોનો સમાવેશ થાય છે

(૩) ચરિતાનુ યોગ—આ ભાગ પર સૌથી વિશેષ સાહિત્ય નવજો પડે છે જેટલા ચરિત્રોના ગ્રંથો છે તે તથા એ સિવાયના જેટલા નાના મોટા ગ્રંથોના પુસ્તકો છે એ સર્વની ગણના આ યોગમાં થાય છે

(૪) ચરણમ્પરણાનુ યોગ—આ ચતુર્થપ્રકારમાં વિધિવાદને લગતા, ક્રિયાકરણીને સુચવતા સર્વ લખાણોનો સમાવેશ થાય છે મત ફેરવું સ્થાન પણ અહીં જ બૃહદરૂપે દેખા દે છે

ઉપર જોયું તેમ જૈનધર્મનું સાહિત્ય વિપુલ હોઈ બિજા બિજા

વિષયોમા વિખગયેલુ છે પ્રવેશકની દ્રષ્ટિએ ક્રમસર યોજનાવાળુ વાચન એકંતમ ઉપનબ્ધ યર્ષ શકે તેમ નથી કેટલાક મથો એવા પણ છે કે જેમા કેવળ ઉક્ત ચાર અનુયોગોમાંનો એકાદો હોય પણ ધણુ ખરતો એક જ પુસ્તકમા અતગળે દરેક અનુયોગોની વાત આવી જાય તેવી સંખ્યા જ વધારે દ્રષ્ટિપથે ચડે છે અત્રેતો એ અનુયોગો ઉપરથી નીચે પ્રમાણે વિભાગની સકલના કરી આગળ વધતુ ઉચિત ધાર્યું છે—

(૧) ઐતિહાસિક વિભાગ (૨) તાર્કિક વિભાગ (૩) વલ-કચ્છી વિભાગ (૪) વિદ્યમાન સાધન વિભાગ

એ ચારના સમંધમા અનુક્રમે બનતી સગળતાથી, યોગ્ય યર્ષ પડે તેવી સક્ષિપ્તતાથી લેખિનીને ગતિમાન કરવાની છે

ઐતિહાસિક વિભાગ—

વીસમી સદીમા ધણુ ખગતુ મત-ચ એમ હોય છે કે, જેની સાલવાર નોંધ મળતી હોય કિંવા જેના ઉપર આજ તોધકોએ શીય શીકા કર્યા હોય તેટલુ જ ઐતિહાસિક ગણાય જ્યારે બાકીનુ બધુ મિશ્રણ વા દતમ્બ્યાની શ્રેણિમા મૂંઝાય આ માન્યતા સહ મળતા યર્ષ શકાય તેમ ન હોવાથી અત્રે ભાગ મૂકી કહી દેતુ પડે છે કે અમાગ વિદ્યાનુ પૂર્વ પુરૂષોએ જેની સાહિત્યમા ગુથણી કરી છે અને જેને પ્રત્યક્ષ-અનુમાન-અને આગમ પ્રમાણના મજબૂત આધારનો પ્રાપ્ત થાય છે એ સર્વને પરપગત ઇતિહાસની કાર્ટિમા મૂંઝતા અમને સહ જ પણ આવકો નથી આવતો લબ્ધ થના કાવ્યો-કથાનકો-રાસાઓ કે પ્રશસ્તિઓ એ સર્વમા કવિની શક્તિ મુજબ ઓછી વતી અતિશયોક્તિ અગર વર્ણુન વિશાળતા અવશ્ય હોઈ શકે છતા મૂળવસ્તુ સાવ ક'પના જળતો નથી જ સબવી શકતી તોધકોની દલીલો માર્ગ ન ચીધી શકે તેટલા ખાતર એનુ મહત્વ ઓછુ આકતુ

એ શિષ્ટ ન્યાય ન ગણાય વળી દ્રવ્ય-ક્ષેન-કાળ-ભાવ રૂપ ચોલગીના કારણે પરિવર્તના યાતુ ગહેતી હોવાથી, વસ્તુના શુદ્ધ રૂપમા અકોડા મેળવવા પણ દુર્લભ થઈ પડે છે, તેથી એ બામત સબધમા અહી વધુ ચર્ચાતુ પ્રયોજન પણ નથી.

ધણા ધણા વયો પહેનાની વાત છે જ્ઞેન સિદ્ધાત અનુસાર એ પહેનાથી નીચ આગની વાત કહેવાય એ કાલે આ ભાગત વર્ષમા માનનીએ વસતા હતા છતા આપણા જેવા કાવાદાવાથી ભરેલા નહિ કેવલ ભોળા અને ભદ્રિક તેથી એમનુ સામુદાયીક નામ 'યુગ લીક' વાને યુગલીઆ પડયુ હતુ માન ક'પટ્ટણની ઝાઝાથી ગુમરો ચનાવી ભૌગિક જીવન જીવના-નગનારીના જોડયે જન્મતા અને પકવ વયના થતા તેઓજ પતિ-પત્ની રૂપે જીવન ગાળતા એમને મન ભાઈ બહેન જેવા સમધેનો ખ્યાન ન હતો તેમ પાપ-પુન્ય રૂપી બારાખડી ધુટવાની સમજ પણ નહોતી એણુ જાણતા એટલે એાછી મૂર્ઠાથી જીવન વીતાવતા પણ અસ્તોદયના ચક્રમા તેમનો વારો આચો-એ જીવનની સુખમ્રઃ ક્ષણો અપ્સ થઈ પડી યુગલીક કાળની ઘટિકા ભરામ રહી કલ્પટ્ટમ રીસાયા કે શુ? પણ પૂર્વવત્ અભિવાષા પૂરક ન ગલા દરમીઆન નાભિકુલકગને ત્યા શ્રી રૂપભદેવનો જન્મ થયો પ્રભુ માતા મરુદેનીએ ચૌઃ મોટા સુપના (સ્વપ્ન) દેખ્યા પ્રથમ વૃષભ નિરખવાથી, ગર્ભનો તેવો મદિમા અવધારી લઈ, પુત્ર જન્મતા 'વૃષભ' એવુ નામ સ્થાપ્યુ દેહક્રાંતિ સુવર્ણ સમી સુશોભિત હોઈ વૃષભ' ના ચિન્હ ઠમ્ત હોવાથી પણ 'વૃષભ' નામની યથાર્થતા સ્વીકારાઈ યુગલીક કાળ અન્ત થઈ ચુક્યો હતો એટલે પછી કર્મ જુમિના સર્જનનો યોગ તેઓથીના હન્તે નિર્માયેનો હોવાથી શિ પ-વિપિ અને કળાના પ્રથમ દાતા-ગુરુ-તેઓ જ બન્યા વિનય ગુણવાળા યુગલીકાના આચરણથી આનદ પામી ઈ નગરી વસાવી એનુ વિનિતા-નામ આપ્યુ પ્રથમ ગત્યાભિરેક પણ શ્રી રૂપભનો જ કર્યો પરકીય

કન્યાનું પ્રથમ પાણિ ત્રહણુ પણ તેમનાથી જ આરભાયુ અર્થાત્
 દુકમા કહીયેતો આજની કર્મ પ્રધાન ભમિના મૂળ મડાણુનો પાયો
 તેમનાથી જ નખાયો એટલે તેમનું દ્વિતિય નામ આદિનાથ પણ
 સુપ્રસિદ્ધ થયુ

પાત્રસો ધનુષ્યની ઉચાઇવાળા તે મહાપુરુષને, સુમગળા, સુનદા
 નામા બે મહિષીઓ, ભરત, બાહુમલિ વી. સો પુત્રો અને બ્રાહ્મી-
 સુદરી રૂપ બે પુત્રીઓનો પરિવાર થયો આયુષ્યનો અતિમેટો સમય
 ગૃહવાસમા વીતાવ્યા માદ તેઓશ્રીએ, અનગારત્વ સ્વીકાર્યું તેઓ પહેલા
 જ સાધુ થયા તેમની સાથે જો કે ઘણા ગજપુત્રોએ અને સમેવડીયા
 ક્ષત્રીપુત્રોએ સયમ સ્વીકાર્યો પણ યોગ્ય રીતે પાલન કરી શક્યા નહો. શ્રી
 વૃષભ તો ત્રણ જ્ઞાન યુક્ત હોવાથી ત્રિગર્ભાર્ગના કાનુનો ગ્જણુતા હતા
 પણ સાથેનો સમુદાય એથી અજ્ઞાત હતો, વળી ભદ્રિક એવા યુગલીકા પણ
 મુનિજ્ઞાનની વિધિથી અગ્જણુ હતા એટલે પ્રભુસાથેના કચ્છ આદિ મુનિ
 સમુદાયે અમુક સમય પર્યંત ક્ષુધાની યાતનાઓ સહન કરી પણ
 આખરે વનપકવ ફળો પર જીવન ગુજગનાઁ બનવાથી તેઓ તાપસો
 ગણાયા પ્રભુશ્રીને વર્ષ પર્યંત કંપનીય આહાર ન મળ્યો પશ્ચાત્
 શ્રેયાસ કુમારને ઘેર પ્રથમ પારણુ ઇમિગસથી કર્યું તે દિન આજપણુ
 અક્ષય તૃતિયાના પર્વતરિકે વિખ્યાત છે

તેમના પુત્રોના નામો પરથી, ભાગમા આવેલી ધરતીના નામો
 પણ ઉદાહરણુ તરીકે અગકુમાર પરથી અગ દેશ, સોવીઁ પરથી
 સૌવીરદેશ ભરત ગજને ચક્રવર્તીની સીમ્બોલ (નિશાની) સમા
 ચૌદ ગ્લોનુ સાનિધ્ય મળતા તેમને જખડની સાધના માટેના પ્રયાણુની
 તૈયારી કરવા માડી દરમીઆન ધર્મસકટ પ્રાપ્ત થયુ બન્યુ એમકે
 આયુધશાળામા ચક્રત્લ અને પુગ્મિનાન નામ' પરામા પ્રભુશ્રી રૂપભવને
 કૈવલ્ય ઉપન્યાના સમાચાર સાથે મન્યા ધડીભગ ગજવીને મનમા
 ઘડભાગ થકે પ્રથમ ટેની પૂગ કરે ? પણ છેવટનો ફેસનો ક્ષણમા

જ આવી ગયો લૌકિક કૃતા લોકોત્તર કાર્યનું મહત્વ વધુ સમજાવ્યું અને 'રીઝવવો એ સારું, લોખને વાત કરેરી' એવી અડગતાથી પ્રભુજી તરફ પગલા મૂક્યા.

કેવો દિવ્ય પ્રસંગ? બાગ પર્વદા મળી છે નિગમ મધ્યે તેજથી ઝળઝળ ચર્ષ ગહેલા, અશોષ વૃક્ષથી અલ્પકૃત બનેલા સિંહાસન પર ત્રિયોક્તનાથ વિગાન્યા છે અતુર્વિધ સઘની સ્થાપના કરી ગ્લા છે અતુર્યા આપ્યા બાદ દિવ્ય ચૂર્ણની વર્ષા વગસી ગહી છે આજે એના સ્વપ્ના લાવવા ગ્લા! એ યુગનું જીવન ધન્ય છે પૌરથીદય (એ પ્રહર) વીતી જતા અનગારીને આગારીના કાર્યો બિન દિશામા શરૂ થયા પ્રભુશ્રીએ પૃથ્વીનન પર અન શ્રી 'શાસનનો વિગ્ન વાવટો ફરકાવો' ભગતજીએ માગધ, વરજામ અને પ્રભાસ સાધીને વૈતાલ્યનો માર્ગ લીધો 'તમિસ્ત્રા ગુફાને ઝોળગી કિરાત વૃદ્ધ પર વ્યામીત્વ ગ્યાપ્યુ 'અડ પ્રપાતાના' માર્ગે નિકળી નવનિધિ પ્રાપ્ત કર્યા અને એ રીતે સાડહનગ વર્ષે ભરત અડની પ્રદક્ષિણા કરી અયોધ્યા (વિનિતા) મા પગ મે યો પણ ચક્ર રત્ને તો રૂસાણુ લીડુ ચક્રીતવની સાધના અધુગી ભારી નવાણુ બ્રાતાના રાજ્ય અમૃતિપટમા ગ્યા પુન નિશાન ફરક્યા પિતૃ રાજ્ય પર ચક્રીની માલિકી તે વૃષભ પુત્રોથી કેમ સહી ગય' અડાણુતો કમર કરી નિકળી પડ્યા પિતાજીની સનાહ લેવા સસારને તૃણ ગણનાર પરમ યોગી તે લડવાની સલાહ આપવાના હતા?' એમજોતો વેરાજ્ય રગી અમૃત પાયા શસ્ત્રો ફેકી દઇ એ સર્વે ત્યાગી બન્યા ઉત્ક વીર્યો કર્મશ્રવ કરતુ રોકી 'સવ'ના પથમા ફોરવ્યુ રાજ્ય લક્ષ્મીને ટકર મારે તેની કૈવલ્યશ્રીને પ્રાપ્ત કરી

પણ એકે હજુ બાકી ગ્લો એનું નામ બાહુબલિ :ગુણુમા પણ નામ પ્રમાણે તક્ષશિનાનો સ્વામી બહુવિદેશનો માલિક, પ્રજનો માનીતો પાલક કોઈનું પણ આધિપત્ય ન સ્વીકારે ત્યા ભગતનું કેવુ સાથે રમેના ને કેટલીયે વાર ભગતજીને હગવેલા. દૂતનો સદેશ શ્રવણુ કરતાજ

जेना रोमे रोममा अकथ्य उक्ताट यापी रह्यो साराये अंगपर वीरता
मृत्य करवा लागी ज्येठवा न शब्दो पडाव आया—

आटली राज्य समृद्धिची पशु वडिन आतातो लोल न शभ्यो
हे पितृस्त लाग पर आप्त भाडी ? इंधर नही आ लुग्नतो रवा
याच्या विना शांति न वणती होय तो आवी नव ग्युमेदानमा
विग्रय विना स्वाभित्वनी आशा डवी ! उलय अंधुज्यो वज्ये धोर
ग्युयज्ञ आग लायो अर्द्धिसाक्षी अनुपम मत्रना प्रकाशना पुत्राने
हाथे ज्येतो टास धवा लाज्यो । लोडीना नदीज्यो वही ! विभुधोज्ये
वज्ये पडी, सैन्येने लडता अटकारी इद्रयुद्धची न्यपगन्यतो निर्धुय
साववानु नक्री कर्षु याग वेणा तो विग्रयत्री आहुज्जिते वरी युक्ती
पूर्व लवनी वैयावज्य (सेवा) जो ज्ये प्रताप ! छेही गगत यज्ञ धर्म
लगतज्जनी मुष्टिची गीयशु सुधी लूमिमा द्वायेवा, प्रयज गमितधारी
आहुज्जिते न्या प्रलयकाणना वायु समी मुष्टिने जमावी त्या सौना
ज्जत शोषार्थ गया ! यत्री हता न हता धवानी पणो गण्णावा भाडी
परा अयानक विचार रक्षुयो, आहुज्जिते लुग्न रथभावी ' आपरे
न्येठ आता, पिताने स्थानक, वणा यक्षवर्ती ! ज्येतो अत मारे हाथे
न धटे' मुष्टि पाळी पशु न इरे त्तारे इशयोयन ज्येन धर्म अस
साधु ज्वनना पूनित पथे प्रयाशु-ज्येष्ट अंधु अग्लुमा पड्या ज्जमा
वीने छुटा पड्या क्रोध-माया ने लोलने ज्जती लेना आहुज्जि
' मान'ना इंसनामा सपज्या ! लधु अंधुज्येने वाहवा पडे तेना
आतं प्रशु समीप न जता कार्योत्तर्गमा स्थित यर्ध उला डेवन
धर्म ध्यानमा न मन पगेज्यु छता मानथी न छुटया होवाधी
डेवन आधु पशु न आनु आ ग्जिति लगलग वर्ग सुधी आलु
गही वेवडीज्योथी वीगण्णा अने पक्षीज्योथी धवाण्णा छता ध्यानमम
दशमाधी ज्येक इवाडु पशु । इरक्यु पशु लायार । सक्षयाथेने ते
डेवगज्जान होय पशु पार ?

त्रिकाणदर्शी आन्नाथ प्रभु तो ज्ञानमगे आ सव व्यतिकर गण्डी
 युक्त्या हता परमार्थना सागरे मयादा नष्टक ग्हेली विहाणी तरतज
 परिस्थितिथी वाकडे करी आहीसुदरीरुप साध्वीयुग्मने त्या ज्ञानी
 आसा करी. जेकात प्रदेशमा अतुय कष्ट वेडी जेनी काया स्यामवर्णो
 यर्ध गर्ध छे जेवा मुनि व्यापुमणो ध्यानना जडाणुमा दीडा- 'वीरा
 भाग गज थकी उतरो, गज यया ' क्वण ' न होय रे' जेटला
 छशागरुप वयनेो वदी जे तो मार्गे पडी

पलु अही तो ध्यानमा लगाणु पड्यु, वियाग्भाणाना मणुका
 गथना पैडा भाडक हुवा लाग्या गज शो ने वात शी ? साध्वीज्यो ते
 मृषा वे ? आत्मासा वियाग् ज्योति प्रत्नवहित यर्धपुन सव लाघटथी
 पूजे पूण्णा शोधवा लागी त्या तो वरे अनुज छता ज्ञाने करी गरिष्ट
 जेवा अधवोने शा भाटे वाडु जेवा अलिमानरुपी हस्ति नजरे यथो
 जेने ज्योणभी लीधो 'सत्यतो पथ छे शरानो' जे नित्यम मुज्य
 तरतज वावा ज्वा पग उपाज्यो गर्वतु उ-मुलन थयु अत
 निर्मण ज्यु जेने तरतज क्वण ज्ञान प्राप्तिना दुदुलि वाज्या.

भरुवा माताने तो प्रभुश्रीने वैवय यना पछी रिद्धि सहित
 वा वा जता पुत्रनी सपाना पौत्र भरत मुजे वलुन साजणताज
 हस्ति-रुद्ध पर क्वण ज्ञान थयु हतु जेने आयुधनेो अत आवी
 ज्येन होवाथी तरतज जे भोक्षे सिधाया हता

कुटुंबमा उक्त प्रभरे वडिल तरिके यकी भरतेश्वर रक्षा हता.
 क-७ महाकण्ठना पुत्रो नमि विनमिने प्रभु प्रत्येनी तेमनी
 अडग लभितथी प्रसन्न यर्ध नागकुमार धग्जेद्रे वैताय पर्वतपर
 ११० नगरेो वसावी आध्या आद, कटथीक विद्याज्यो पलु शिभवाडी
 हती त्याग्यो ज विद्याधर वशना थी रोपाया हतल

गजपिड होवाथी भरतराजना वग्नेो आहाग प्रभुश्रीने तो
 अश्वीभर्य हतो जेटले राग्ने भाटे सुपात्र दानना द्वारे अधज

રહેવાના ને ! આવી સહજ શક્યું સમાધાન આપતા તીર્થપતિએ ભગ્ન પ્રતિ કથ્યું કે એમ ન સમજ ત્હાગ માટે તો આપુ આવક-શ્રાવિકા માને વ્યવહારો બંધુરૂપ ક્ષેત્ર પામ્યું છે એની વધારાશક્તિ શુભુષા જરૂર કરે એમાથી જ તીર્થકર્મે ગણધરો કિંવા મુનિવર્ગે અને સાદુ છીએ વિગેરે સર્વ પાકવાના છે એના વડેજ ચૈત્ય પ્રતિમા જ્ઞાન અને તીર્થ આદિની રક્ષા થવાની છે એમા ખર્યાતી લક્ષ્મીનો સમાવેશ સુપાત્ર દાનમા જ થાય છે

તત્ત જ ચક્રીએ રસોષ્ટ્યાને આગા આપી દીધી પણ વિવિધ ગસવતીના મોહો અને વિના પરિશ્રમે પ્રાપ્તિ થતી હોવાથી દિવસાનુ દિવસ સખ્યા વધતી જ ચાલી ! ભક્તિ બાળુ પર ગહી ગઈ અને યાતના વધી પડી. વિચાર કરતા ભૂપતિને આ માર્ગ વિવેકભયો ન લાગ્યો. ઉદ્દમ વિના માત્ર ભોજન લાવસા એ તો જીવન બિગાડ્યું કાગળ જણ્યામુ તત્તજ તેમણે અધ્યયન આરૂ ચાર વેદની યોજના ઘડી પ્રતિદિન જમનાર માટે એનું પકનપાકન આવસ્થા કરાવ્યું વળી તેઓએ 'જિતો મગાન્ ચર્ચતે મય તસ્મા ન્માહન્ માહન્' રૂપી શ્લોક પોતાને (ભ ન મદાગજને) સભાગાવી જ ભોજનગાળામા જવું એવો કાનુન કયો. વળી તેમના શરીરે કાકિણી રત્નવડે 'જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર' રૂપ ગ્નનયના ભાવસૂચક ત્રણ ગ્રંથાઓ કરી કે જેથી એમા અધિકાર વિના અન્ય કોઈ ધુસી શકે નહીં અને ગ્રંથોમાને ઓળખાણ પડના વાર પામ્યું ન લાગે આ રીતે જ્ઞાનાર્જનમા રક્ત ગ્રહેનાર એ નવો વર્ગ ઉભો થયો જે જતે દિવમે 'માહતા' તરિકે ખ્યાતિ પામ્યો જેનું સમય જતા 'ધાહ્યુ રૂપમા પરિવર્તન થયું ભગતરાજ યોગિત વેના નામ (૧) સમાગર્હન, (૨) સસ્થાપન પગમર્શ, (૩) તત્વાવમોઘ, (૪) વિદ્યારમોઘ હતા પણ પાછળથી તેમા ઘણી ઘણી મેળમૂઠ કરવામા આવી કુ ગ્તી બને છે તેમ શરૂઆતમા આરૂ કાર્ય પર પગમા ઓછી સમજથી કિંવા પોતીકી

શિથિલતાના સરસ્યુ માટે કેવુ વિકૃત સ્વરૂપ ધારણ કરે છે તેના ખ્યાલ ઉપરની વાતથી મદજ આવી શકે છે અષ્ટાપદ ગિરિપદ પ્રભુશ્રી તો સિદ્ધિપદને વર્ષા, એ વેળા દેવો અને માનવોએ દુખાતે દેવે નિર્વાણુ પ્રસંગ ઉભવ્યો ચક્રીએ એ સ્થાને સિદ્ધનિવૃત્તા પ્રામાદ ઠગવ્યો

ભાગ્ય વર્ષના પ્રથમ ચક્રવર્તી જૂપાળ તરિકે શ્રી ઋષભપુત્ર ભગને ચીરાગ રાજ્ય કરું તેમને સુધર્મશા પ્રમુખ સખ્યમધે સતાનો પ્રાપ્ત થયા ચોસક દાનર તો અને ઉરીઓ દત્તી ખીજી રિક્કિનો પાગ ન હતો એમ દિન અરિસા જીવનમા ફગ્ના અગુલી પગથી એક મુદ્રા સરી જમીનપદ પડી નૃપતિનુ ખ્યાન તગત જ એ તરફ ખેચાયુ દર્પણુમા પાદડા વિપુણી અટુલી ડાળી સમી જૂપણુ રહિત આગળી જ્નેતા જ મન ભાવના ત્રેણીમા આગમ વધુ એક તરફ દેહપરના આભુષણો એમ પછી એક ઉતરવા લાગ્યા અને ખીજી ખાણુ સસાગની અને એમા અર્ધનિશ દષ્ટિગોચર થતા પલથોની અનિત્યતા નિહાળતુ મગજ વધુ ઉડુ ઉતરવા લાગ્યુ જ્નેતજ્નેતામા વિચારત્રેણી આધ્યાત્મિક પ્રદેગમા પૂર્ણુ છુગથી વિહરવા મડી ખ્યાનની ઝડી સજ્જડ જમી એની ઉતકટતા વધી ગઈ દુક સમગ્રમા ઘડીપરના વિલાસી ડખડના સ્વામી કંવનથી વિમૂલિત બની ત્રણુ લોખ્ના પૂજનિક સત યથ પડ્યા દેવોએ સાધુવેશ હાજર કયો અને ભરતજી ગજ્યધુરાના ભારને ફોટી ઈ તત્રની માયાજળને તિલાજનિ આપી વિશ્વના ચોકમા કેવળ જનન્યાણુ અર્થે નીજી પડ્યા જીવનના અતિમ શ્વાસ સુધી ઉપદેશ વાગિના સિચન ચાલુ રાખ્યા

પિતા-પુત્રના આયુષ્ય સરખા હતા ચોરાશી લાખ પૂવો એટને અતિ ઘણા વર્ષો પિતા તીર્થકરની શ્રેણીમાં અગ્રપદે પુત્ર ચક્રવર્તીની ગણનામા અગ્રપદે પ્રભુ પહેલા મોક્ષે સિધાન્યા અને કેટલાક સમય આદ મુનિશ્રી ભરત પણ તેજ સ્થાને પહોચ્યા, ઉભવના જીવન સાર્થક

થયા. કર્મયુગની શરૂઆત આ રીતે થઈ અયોધ્યાના સિદ્ધાસને સૂર્યવંશ આત્યા પ્રતિષ્ઠા પાવનની અડગતાથી તેમનું નામ ઇતિહાસ પૃષ્ઠ પર સુવર્ણાક્ષરે કોતરાયેલું છે પરંતુ આથી થયેલ કેટલીક પેઠી સુધીના રામજ્યો દર્શણાગમના જ કેવળજ્ઞાન પામનાં હતા. આક્રમી પાટ થયેલ દડવીઈ બૂપાણે શ્રી શત્રુઘ્ન તીર્થનો ઉદ્ધાર કરાવ્યો હતો વખતના વહેવા સાથે કામ્બિની ગતના અભાવે સુવર્ણ, ગત, અને અતમા સૂનના ઉપવિતનું પરિધાન શરૂ થયું

અતિ ધણા વર્ષો પસાર થયા બાદ એ જ અયોધ્યામા પ્રભુશ્રી ઋષભથી શરૂ થયેલા ઇલ્લાકું વશમાજ, છત્રશત્રુ બૂપની વિગ્ન્યા નામે રાણીની કુંક્ષિએ બીજા તીર્થકર શ્રી અજીતનાથનો જન્મ થયો તેમની કાયા સુવર્ણવર્ણી હતી અને તેમને ગજનું લજ્જન હતું પાસા બાજુ રમના કેટલીયે વાગ વિગ્ન્યા ગણીનો પરાગ્ન્ય થયો પણ ન્યારથી પ્રભુજીવ ગર્ભમા આયો ત્યાગી એક પણ પરાગ્ન્ય ખમવો પડ્યો ની અજીતનાથ નામ પાડવામા એ પણ એક નિમિત્ત કારણ બાક તો તાત્કલિક દષ્ટિએ દરેક પ્રભુના નામના જૂદા જૂદા રહસ્યયુક્ત અર્થો થઈ શકે છે યથા નામા તથા ગુણા નો મેળ પણ તો જ મળે

સગર નામા બીજા ચક્રવર્તી પણ તેમના જ શાસનમા થયા તેમને જન્મુ આદિ માક હજાર પુત્રો હતા એમ્દા તીર્થ અષ્ટાપદની યાત્રાએ તેઓ નિષ્ઠ્યા સિંહનિવૃણા પ્રાસાદમા વિગજમાન મહિમય મિમો ન્નેષ તેઓ આનંદ પામ્યા લાવિગળમા ઠાઈ આશાતના ન કરે એ હેતુએ તીર્થની આગુત્યાનુ કૃતી ખાઇ જોદવાનો વિચાર થયો દડરત્ન તો સાથે જ લાત્યા હતા એટલે ઝંટ અમન કર્યો પૃથ્વીના પડો વિગ્ન્યાક બળના ધમારાની માફક થતા તીવ્ર જોદનથી ઉપડવા માગ્યા ઠેક નાગનોક સુધી જોન પોતી થઈ ગઈ નાગરાજ આટોપ કરી દોડી આત્યા, પણ ચક્રીના સતાનોને નિગ્મી ધીરા પડ્યા

पोताना सुवनमा पडता क्यगनी कडाणी कडी कार्यथी विरभवा ज्ञापी
 अे तो सिधावी गरा पक्षु जन्तु कुभागनु ह्य शत न जन्तु
 भाध पाणी वगर रहे तो पूराध ज्ञानी धास्ती लागी अेटसे
 लागना ज गगा नदीने प्रवाह वाणी लाया सरिताना प्रवाहे
 डेटलुये नुकशान करी नाप्यु, नाग सुवनोमा पाणी लरावा भाड्यु
 नागदेव पुन कोवायमान थया सगर तनुजेनी उद्धताधथी आवेशमा
 आवी ज्छ तेमने पाणीने लरभ करी नाप्या आम अयानक अेडी
 साथे साडे हजगने काणीयो थध गये आमा लवितयताना हाथ
 अने कर्मराजना प्रपय जर समञ्ज लेवाना पूर्वे अे सर्व ज्वोअे
 साथे न कर्म उपाजे लु तेथी विपाक पक्षु साथे पाभ्या सामतादि
 सकय परिवार ने डे आ प्रकोपभाथी ज्यी गये छता यकी शु
 ज्ञान देवे अेवा लयथी अेटनी हटे ज्याभू थध गये डे त्याथी
 अति मह गतिअे राजधानी प्रति कृत्य करवा लाये अडीधरना
 प्रयण हुताशनमा तेअे लग्न थध ज्ञाना अेम तेमने उगेपगे
 प्रतिती थवा लागी डेट्याको तो राज्नीने पोतानु मुष्य ज्ञानाववा,
 करता त्याज यमराजना अतिथि थवानु उचित लाग्यु

सगर यकी ने डे धर्मवासिन ह यने हने छता आपरे अेड
 मनुष्यज हतो अेक उच्यारे पोताना तनुज गछुना पलोक प्रयाणु
 सभायार श्रवण करता जर तेनु ह्य यीगर्ध जत देवना स्वामीअे
 अवधि ज्ञानथी आ रिथति पारपी लर विप्र वेशे त्या आवी
 पोतिका मृत पुत्रने पुन ज्वन अर्पणु क्वाना मिषे ससारनी
 असारता अने आयुधरपी दोरीना नूवा आह इरीथी साधवानी
 अशभ्यता सयधे तेमना न मुजे शब्देअ्यार कराना सगरगज
 अतमा विप्र वेशमा रडेवा शकने भरेवा ते ज्वता थया ज्ञप्या
 छे ?' अेम कडी अनित्यं ससारं भवति सर्वम् यत् नयनगम् '
 वाभ्यनु अगलु कृता शोभने विसारे पाज्वानी सनाह आपी
 न्या अत पुरमा पनारे छे त्या सामतगछुना मुष्यथी साडे हजगना
 स्वाहा थवाना सभायार कर्षु पर प या सभन वावाओजाना तोझ-

નથી જેમ વૃક્ષ ઉખડીને જમીન પર પડી જાય તેમ ગજન પશુ ધરણી પર ાળી પડ્યો. ખેખાન દશાને પામી ગયો તરત જ ગજ વંદોને તેડવા માણુમે દોડ્યા અત પુરમા વાયુને જે વર્તમાન પ્રસંગતા સર્વત્ર હાલાકાર થઈ ગયો. મત્રીશ્વરના ચલથી ભૂપ શુદ્ધિમા આયો, છતા પગિતાપ લેગમાન ન્યૂન નહોતો થયો ભૂદેવને સસારની અસાગતા સમજવનાર ઘડીપગના એ રાજવીમા અત્યારે ખૂલત અતર ભાસતુ હતુ આ પગિવર્તનનુ કારણ ' માગપણાની શુદ્ધિ ' સિવાય અન્ય ન હતુ, તેથી જ યાત્રીપુરુષોએ ' હુ અને માર ' કેપ મનને જગતને અધ કંગાગ તરીકે ઠ્યો છે દિવ દૂર ગયો જ નહોતો એટલે ઉપચારદાના આગમન પૂર્વે જ ત્યા દોડી આયો અને ગવને શુદ્ધિ સંપ્રાપ્ત થતા જ પૂર્વનો પ્રસંગ યાદ કરાવી ઉપદેશને આચરણમા મૂકી ખતાવવા વિન વણી કરી એના વાક્યમાણોથી રાજના મોહ-આવળો દૂર હડસેનાયા કર્મો પર નજર ગઈ અજીત છને લીધેતા માર્ગની ઉત્કૃષ્ટતા ધ્યાનમા આવી તુર્તજ ધૈર્યનુ અવનવન ઝલી, સમાસગધી અને પ્રતજનને શાન કરી, સૌને વિાય ક્યાં લગિઆન ખાઈમાના ઉભગઈ જતા પાણી પ્રવાહથી જેના ધરા પ્રવચદશાને પામતા હતા એવા ખાઈ નજીખના આખ્યજનોની વિનવણીથી જન્મુપુન લગીગથને પ્રવાહ-નિરમન કરવા સાક મોખવમા આયો એને ખાઈના પ્રવાહને પુન ગગામા પાછો વાળ્યો અને પુન પાણી ન ઉભગાય તેવી ચવચ્યા કરી આમ-વાસીઓને નિર્ભય ક્યા ત્યાગથી ગગાનુ ખીજુ નામ ભાગીરથી પડચુ વળી ભગીગથે સ્વપિનાના તેમજ અન્ય કાકાઓના અરિયઓને પણ પ્રવાહ સાથે પાછા વાળીને ગગાના ઝડપથી વહેતા નીરમા મેળવી દીધા ત્યાગથી જનનામા અગિથને ગગામા પધરાવવાની પ્રથા શરૂ થઈ

ભગીગથને રાજ્યામન સોપી, ચકી સગરે ત્રી અનિતપ્રભુ પામે પ્રવત્યા સ્વીખરી, શુદ્ધભાવે તેનુ પાનન કરી સિદ્ધગતિ પ્રાપ્ત કરી.

કેટલોક કાળ ખીજા તીર્થપતિના મોહગમન ખાદ અનીત થયો.

त्यारे श्रावस्ती नामा नगरीमा छतारी गज्जती ती सेनाविधाना गज्जती
कुक्षिमे त्रीम छन सत्ववदेवतो जन्म यथे। देशमा सप्तन दुभण
पयो। हतो पणु प्रभु गर्भमा आया आह मलयुग्मिन यो पृथ्वी पर
धान्यतो सखन यथायी सुवर्ण वर्णनी मनिरी दीपनाने अश्वना यिन्द
थी अग्नि यरेना पुननु नाम सखव थापवामा आन्यु

रानकाने सखकानाथी पण अति मोटी सभ्यामा वीरिना
वहाछु। वाया आह अयोध्यामा सख नामा नृप अने सिद्धार्था नामा
राष्ट्रीने धेग योथा छन अभिनन्ततो जन्म यथे। प्रभुना गर्भे आया
आह शम्भेद्र वागवाग सिद्धार्था मातानी स्तुति श्री जता होवाथी। अने
गर्भे प्रभाव मानी मोना सभी देहवतावाणा आणज्जा नाम करणु
सस्कर कणे अलिन न' अेकु गुणुसपन्न नाम राभवामा आन्यु

पायमा सुभतिनाथनु जन्मस्थान पणु अेज पवित्र पुरीमा
निमाअेखु पितानु नाम मेवग्य अने मातानु नाम सुभगणादेवी
प्रभुश्रीनु नाम सुभति गभवामा तेमना गर्भमा आया आह राष्ट्रीअे
तोलेन निम्ननिमित्त न्याय-निमित्तभूत हतो अेक। अेक वल्लिक
अेष्टिना अवसान माह अेनी उलर स्त्रीअे। मि'कत अर्थे सडवा लागी
नानी स्त्रीने पुत्र यथे। हतो न्यार मोटी वाज्जशी हती छना आणभने
उछेवामा उभये लाग लीधो होवाथी लाअे ज कौर्ष नखी सक्तु
के आ आणभ अमुकनो ज छे पणु हवे तो हकनो मुहो उपरिस्थित
थवाथी आपरे तभगर राजह मारे आपी अने पुननी माता
थवानो फवो कग्वा लागी। केवी रीते न्याय तोणयो अे अेक गूर प्रभ
य' पडयो। आपरे आ वात अत पुरमा ज' पडोयी। गर्भप्रभावथी
राष्ट्रीने अेनु निगकरणु ररु सडज लागवाथी। पडो नभावी ते
हमाग्मा आनी भेडी तगनज हरेक वन्तुअेने सग्भे लागे वडेअेष्टी
करवानी आया कग्ता पुनना पणु अे सग्भा कटम करवा कथु आ
सखगना ज पुत्रनी अरी माताना होशकोश उडी गया तेष्टीने पुत्र

પ્રત્યેનો નૈસર્ગિક પ્રેમ ઉઠળી આવ્યો એટલે કટકા ચવામા પુત્ર અમ્
 જગો જીવતથી જાય એ તેનાથી કેમ સહ્યુ ક્યય ! તરત જ એ આગળ
 આની બોલી ઉઠી ગજમાતા, મ્હારે એ પુત્રનો ભાગ નથી જોઈતો
 તેમ આ સપત્તિથી પણ સર્વું મારો પુત્ર જીવતો ગદગે તો જુ રહી હુ
 તેનું મુખ જોઈ સતોત માનીત માટે મ્હારી મોટી ખટનને સર્વ મોખી
 ઘો સમાજન સૌ ચજિન બન્યા ગણીએ ધૈર્યતાથી હ્યુ કે સૌ કાઈની
 હવે ખાત્રી થઈ ચુખી હશે કે આ પુત્ર આ નાની વામને જ છે
 પુત્રના સીંગપર મજાત જી આની પડવા છતા જોના હ વનુ પાણી
 સગખુ ઉઠળતુ નથી એરી આ મોટી વાઈ તેની માતા હરગીજ નથી,
 માટે સર્વ માનમિ ત ન્હાનીને મોખી તેણીને ઘર વાઈ કાગે મુકો કે
 જેથી પુત્ર આવુ આચગણ ન આવે

છઠા પદ્મપ્રભુનો જન્મ, પાચમા જનના નિર્વાણ પછી ઘટલોક
 ગળ ચતીત થયા બાદ, કૌશખી પુરીમા શ્રીનગરાજને વેગ થયો હતો
 તેમની માતૃશ્રીનું નામ સુમીમા રાણી હતુ પ્રભુ ગર્ભમા આવ્યા બાદ
 પદ્મ અર્થાત રક્તવર્ણી ઝમજોની થયા પડ સુવાનો ડોહલો ચવાથી
 તેમ જ જન્મ બાદ પ્રભુશ્રીની દેહમતિ લાવવર્ણી પદ્મસમ શોભતી હોવાથી
 પદ્મપ્રભુ એવુ ગુણ નિષ્પન્ન નામધાપન થયુ

સાતમા સુપાર્શ્વનાથની જન્મમૂર્તિ વણાગસી નગરી હતી પિતાનુ
 નામ સુપ્રતિષ્ઠ અને માતાનું નામ પૃથ્વીવિ હતા માતાના બન્ને
 પાશા (પડખા) રોગગ્રામ હતા પણ પ્રભુ ગર્ભમા આવ્યા ત્યાગથી એ
 દશા પલટાવા માડી રોગ નિર્મૂળ થઈ ગયો અને ઉપર પડખા
 કામળ મની સોના સગખા દિપવા લાગ્યા એ કારણથી જ જન્મમૂર્તિ
 કૌતિવાળા પ્રભુનુ નામ સુપાર્શ્વ રાખવામા આ યુ

આઠમા ચદ્રપ્રભુ એ ચદ્રપુરી નામા નગરીના સ્વામી મહસેન
 ગજ અને લક્ષ્મણાદેવી ગણીના પ્રતાપી પુત્ર થાય તેમની દેહવતા

શ્વેતવર્ણી હોઈ ઉત્તમ શરીર ગમ ગોભતી હતી. પ્રભુના ગર્ભમાં આત્મા બા ગણીને ચદ્રનું પાન કરવાનો દોહદ થયેનો ભુદ્ધિમાન મનીષી સનાતન અનુભાવ પૂર્ણિમાની ગરિએ બાકારાવાળા છાપગ તણે દુધથી ભરેના થાળમાં ચદ્રમાના પ્રતિબિંબને આધારી લઈ તેનું પાન કરાવી એ પૂર્ણ કરવામાં આવ્યો. માતાના ભાવ ઉપગથી તે દેહની કાનિને નહીં ચદ્રપ્રત્યુ એવું નામ આપ્યું હતું.

નવમા સુવિધિનાથ યાને પુષ્પંત પ્રત્યુ કામ્દી નગરીના મુખીવ ગજ અને આમા ગણીના પોતા પુત્ર તતા ગર્ભમાં પ્રભુ આત્મા બા ગજ ગણી ભતી પ્રખરે ઉત્તમ વિધિ-વિધાનથી ધર્મક્રમણી કરવા લાગ્યાથી સુવિધિનાથ નામ આપ્યું વળી તેમની દત્તપત્નિ મયકુદના પુષ્પની કળી સગ્ધા ઉત્તમ હોવાથી ઇતિ નામ પુષ્પંત શરીરનો વર્ણ શ્વેત હોઈ પ્રભુની ગોભામાં અભિગ્રહિત્વનક હતો.

આ જીવનના નિર્ણય પછી આ ભાગતમૂર્તિમાં ધર્મના નામે ધણા વર્તણે પ્રવચ્યાં ભગત આપિત માદના કે જ્ઞેમના વશજે ઉત્તમ પ્રમટે પ્રહાયર્ પાળી પકનપાકન રૂપ જ્ઞાનાધ્યયન કરતા હોવાથી 'પ્રાહણ્યા' નામથી સુપ્રસિદ્ધ થયા હતા તેમનામાં શન શનૈ શિથિનતાએ પ્રવેશ કર્યો વશ ઉતાર આચારવિચાર નરમ પડવા માડયા પ્રહાયર્ અને જ્ઞાન વિસગર્ભ જર્ષ એને ગ્યાને તૃપ્તિ અને અજ્ઞાનતા ઉભરાવા માડી સમર જતા તેમના વશજેએ લોભને પૂર્ણ કરવા સાર દાન પ્રશન્તિના નામે મ્પોન કપિત સ્ત્રોતની રચના કરી, લોક વૃદ્ધમાં એનો પ્રચાર શરૂ કર્યો સુવિધિનાથના શિવગમન બાદ શીતન જીવન થયા તે દરમિઆનના લામા ગાગામાં આ પ્રાહણ્ય સમુદાયે એટલી જ સુધી ચોલાનો પ્રભાવ પ્રસરાવ્યો કે ધણા તેમને ગૃધ્ય વેશમાં ગુરૂ તરિકે પૂજવા લાગ્યા અસવતિ પૂજનો પ્રાગલ અર્થીથી જ આગમ વખ્યો આદિકાળની સગળતા અત્યારે જવને જ

નયનપથમા અડવા માડી પગનેપગને જોડી માન્યનાના કલનહો દેખા દેવા લાગ્યા

આ ગિચતિ મધ્યાન્હે પટોએ તે પૂર્વે દનમા પ્રભુ શ્રી નીન નાથનો ઉદભવ થયો ભદ્રિલપુર નગરના દ્રગ્થ ગગને વેગ ના ગણીની કુક્ષિએ પ્રભુ અનનયા પિતા કેટના- મમયથી વહ નવગના રોગથી પીડાતા હતા, ઘણા ઘણા ઉપચારો કરી ચુન્ના હતા છતા શાંતિ નહોતી થઈ હમિઆન ગર્ભવતી ગાણીના દાથ ફવથી અઆન- શીતળના પ્રમગે ગર્ભ, અ પકાળમા જ નવ જરમળથી નષ્ટ થઈ ગયો એથી જ ગુણ્યુમ્ત સીતળનાથ નામ ગ્યાધ્યુ મુવર્ણવર્ણી કાયાવાળા એ છને મયમ સ્વીકાર્યા બાદ પ્રથમ કાર્ય અસવતિ પૂજમા ગદેલ અજ્ઞાનતા અને અમત્યનાને ઉનાડી પાડવાનુ કર્યું

સિંહપુરીના વિનુગગ્ન અને વિનુગણીના પુત્ર તે અગીસગમા ઐયાસ પ્રભુ કચન મમી નિર્મળ કાયાવાળા પ્રભુ ગર્ભમા આગ્યા પડી એકવાગ નગરીના એક દેવાનથમા દેવો સાથે પૂજતી નથ્યા હતી તે ઉપર માતા બેગ પૂજગીએની અત્યાગ લગી એવી માન્યના હતી કે એ ગયાની તો પૂજ જ કરી નમાય એના ઉપર કોઈ બુનેચુકે પાશુ બેમે કિંવા શયન કરે તો જરૂર તેને ઉપદ્રવ થયા વગર ન ગદે ગર્ભવતા ગણીથી વતી પૂજન મખાય પણ માત્ર નથ્યા પૂજનિ- બને એ તો તદ્દન વહેમીપણુ લાગ્યુ તેથી તે ટાળના પોતે જ પહેલ કરી પડી તો ગગ્ન પ્રમુખે શય્યા વપરાશમા લીંબી વઈ પણ વિધન ન થયુ એ પ્રભાવ ગર્ભી ગણી પ્રેયાસ (કથ્યાલા કરનાગ) નાથ નામ ગ્યાધ્યુ

અપાપુરીના વસુપૂજ્ય ગગ્ન અને જ્યા ગણીને ત્યા પુત્રપણે જન્મ લેનાગ બારના છન વાસુપૂજ્ય નામથી વિખ્યાત થયા એ પૂજ પદાવર્ણી દેહકતાવાળા હતા તેમના નામ સમધમા એવી વાત

ઉપનમ્વ થાય છે તે ત્યારે તેઓ ગર્ભમાં આ-આ ત્યાગ કરી મહાગજ વાગવાર ચપા નગરીમાં પહોંચી ગ્લ સોનૈયાની વૃષ્ટિ કરી દપતીની પૂજા ગ્લા દત્તા એની મ્હનિમાં વામુપૂજ્ય (વામવપૂજ્ય) એવું નામ લિધાન નખવામાં આવ્યું

તેમના તીર્થપતિ વિમળનાથો જન્મ વાપિ-મપુગ્માં થયો હતો પિતાનું નામ કૃતવમા અને માતાનું નામ શ્યામાદેવી હતું તેમની દેહડી કચનના નજી સમી દિસીમત હતી વિમળ નામ આપનામાં નિમ્ન વિખિત વિનક્ષણ કથાન કહેવાય છે

લગવત ગર્ભે આ-આ બાદ એક ગજ એવું બન્યું કે એક સ્ત્રી ભરથાગ પદેશથી આવી નગર બહારની એક દેવ કુનિકામાં ઉતર્યા એમાં એ વ્યતરીનો વાસ હતો તેણે મુદર સ્વરૂપના પુરૂષને જોતા જ કામક્રીડા કરવાની લાલસા જન્મી નિશાકાળે દપતી જાણે નહીં એવી ગુપ્ત રીતે પેલી સ્ત્રીના જન્મુ ઉપ કરી તેમના એગી એ વ્યતરી દેવી પશુ મુદ્ર ગર્ભ પ્રભાતકાળે પેના પુરૂષે પોતાની બન્ને બાજુ સરખા ગાત્રવાળી લનનાઓ જોતા અગ્નયળી પામી સહજ પ્રસ ક્યો કે આમાં મારી સ્ત્રી ગર્ભ ઉત્તરમાં ઉભય બોની ઉડી કે ‘ અમે તમારી છીએ આટલું થતા તે ખરી અને કૃત્રિમ રૂપવારી સ્ત્રી વચ્ચે કનક ઉલ્ભવ્યો એક પતિની બે માનખોની તકગાને અત કૃમે ક્યો આ-ઓ નહિ અને વાત ડેઠ દરબાગ પહોંચી. સમાન આકૃતિધારી લનનાઓમાંથી ખરીને પાગળી આપવાનું કાર્ ગમ પ્રધાનને પણ મુશ્કેલ થઈ પડ્યું પડ્યો નખાવી યવનિકામાં વિગાળેલા શ્યામા ગણીને મન આ સવાલનો ઉકેલ સહજ ભાસ્યો તરત જ તેમણે પુરૂષને દૂર ઉભો ગખાવી બન્ને સ્ત્રીઓને દુકમ દૂરમાવ્યો કે જે પોતાના શિયળના પ્રભાવથી સ્વ મ્હાથી જગપણ ખગ્યા વગર સ્વપતિને સ્પર્શ કરે તેનો એ ભર્તાગ જાણવો વ્યતરીને આ કાર્ સહજ લાગ્યું તરત જ દેવલવ પ્રાપ્ત શક્તિથી હસ્ત વખાવી સ્પર્શ ક્યો એ પગથી નિર્ણય સભળાવવામાં

आयो है, तु व्यतरी होवाथी आ कार्य करी नभी भाटे हवे आ युगवतो पीछे छोडी स्वस्थानके आली न पुन आवे प्रभ न पेदा करीश भातानी विभणभतिना निमित्त पगथी विभणनाथ उठेवाया

श्री अनंत नाथ ओ यौग्मा छनतु नामाबिमान, अयोध्या नगरीना सिंहेन गजना ओ पगेता पुत्र भातानु नाम सुगगा देरी, वर्षे कयन समा, गर्भमा हता ते कणे माताओ यौग्म स्वधेता उपरात जेते छोडे न देपी शक्य तेनु ओड भोडु यक भमतु जेयेतु वणी सभ्या न लाधे तेवा गणुनातीन ग्लोनी भाणा निरजेवी, ओ जवा गिन्डोथी प्रभुश्रीनु नाम अनंत स्थापेतु

पदरमा श्री धर्मनाथ ओ भानुनृपने सुवता गणुनीना तनुज तेओश्रीनी जन्मभूमि रत्नपुरी, जेमनी देहलता मोना स श दीप्तिमत हनी उलर पति, पत्निने पूर्वे धर्म पर अ प प्रीनि हती पणु प्रभुना गर्भमा आया या जेमा अतिशयता वधी पडी नामग्याप वामा ओ निमित्तकारणु

शातिना भृतिभक्त स्वरूप समा शातिनाथ ओ सोनमा शासना धिश जन्मग्यान गजपुर किंवा हगिननापुर, विश्वसेन लुपाण अने गणुी अथिराना ओ अभाप यशस्वी पुन सारेय देश भगडीना उप द्रवथी व्याप्त यर्ष गयो हतो योतगु सभ्याअध आत्माओ त्विस उओ सोनापुगनी वाटे सिधावता हता यिकित्सिकोना यलो गणमा धृत डोगवा नमान निगर्थक यर्ष पया हता लगीआन प्रभुगर्भपणे उपन्या त्याग पडी माता न्या न्या विय ता त्या त्या शाति रहेती ओटले सारा नगमा जते इरी वागि गरणु नहस्ते कर्तु ओ अ प धटिकामा भरडीनी असग नाश पाभी आनु अनु गणु देशमा गव वामा आनु अने थोडा समयमा भगडी डाकिनीनु नामोनिशान पणु न रह्यु आ प्रलाव गर्भने गणुी नामडवणु वेणाये अनुइपता गणवी सोना जेरी देहडीवाणा प्रभुओ यकवर्तीनी रिद्धि लोगनी छ ५३

ધૃતી સાધી સમય પ્રાપ્ત થતા શામન પ્રવર્તાવ્યુ શુભર્ષો બાધેતા
એટલે ભોગવવા પડે જ

કુચુનાથ એ સતગમા તીર્થનાયકનુ નામ. સુગરાજની શ્રીરાણી
દેવીના એ જન્મ દગ્ગિનાપુર કિંવા શાનીનાથની જન્મભૂમિ એજ
એમની પણ એમના જેવા એ પણ પૃષ્ઠ ભોખ્તા ચક્રીનૃપના
શત્રુઓ ગિચારા નાના કુચુવા જેના ગર્વ ગણિત થવાથી તેમજ
સ્વપ્નમા ગ્લનો યુલ પૃથ્વીને વિષે ગણીએ દેખવાથી અને એ
વતાન પ્રભુના ગભમા આન્યા બાદ બનવાથી અભિધાનનુ નામ

જેવા કુચુનાથ એવા અરનાથ જન્મ સ્થાન અને ચક્રીપ એ
સાથે કચન સદૃશ દેહ યદિ એ મધુ સરખુ સુ શર્ન એ જન્મનુનામ
ન્યારે જન્મનીનુ નામ દેવીગણી પ્રભુના સ્વપ્ન કલ્યાણુક પછી માતાએ
ગ્લમર આગ દેખવાથી અરનાથ નામ રખાયેલુ

શ્રીમદ્દીનાથ એ ઝોગણીશમા પ્રભુનુ નામ. એમનો અવતાર
કુવરી રૂપે મિથિના નગરીના કુલ રાજવીને યે પ્રભાવતી ગણીની
કુક્ષિએ થયો હતો ચાલુ અવસર્પિણીનો એ એક આશ્ચર્યભૂત મનાવ
હતો સામાન્ય નિમ તે તીર્થે પુરુષ પહે અવતરવાનો છે ગર્ભમા
પ્રભુના આગમન પછી માતાને હાથે સ્તનના પુષ્પથી ભરપુર શય્યામા
સુવાનો દોહલો ઉભવ્યો દેવતાના સાનિધ્યથી એની પૂર્ણતા થઈ એ
મદિમા નામ ગખવામા કારણરૂપ થયો નીનવર્ણી ગાત્રવાળા મધી
કુવરીને પૂર્વભવના સ્નેહી ઝમિરો કે જેઓ આ ભવમા જૂદા જૂદા
દેશના ગમ્તઓ તરિકે ઉપન્યા હતા તેઓ તરફથી પગબુવાનુ એક
આમટ્ટ ઈજન આ યુ મિથિનાપુરી ઉખ્ત જ ભૂપોના મેન્યથી યેગઈ
સુડી સ્વામિત્વ સ્થાપવા પરંપર સુદના મોરચા મડાયા આ બનર્થ
પર પગનુ નિવાગમ પ્રજા બળથી પુતળીના દ્રષ્ટાત હાગ કુવરીએ કર્યુ
વિશેષમા એ અને વેરાચ વાસિન બનાવી જ્ઞતિ સ્મૃતિ કરાવી, સયમ
પદના પચિકા બનાવ્યા અને નાગિ જ્ઞતિમા પણ અમાપ શક્તિ
ભરેલી છે એનુ વિશ્વને બાન કરા યુ

વીરમા શ્રી મુનિસુનત સ્વામીનો જન્મ વિશ્વ વિખ્યાત મગધેશના પાટનગર ગજપ્રહમા થયો હતો પિતાશ્રીનું નામ સુમિત્ર અને માતૃશ્રીનું પદ્માવતી હતું ગર્ભમા પ્રભુશ્રીના સક્રમણુ નાં એ દ પતીને આવક ધર્મના આદર્શરૂપ દ્વાદશવન અગીયાર કરવાના ભાવ થવાથી, એને ગર્ભનો પ્રભાવ માની નામ ગ્યાપનમને એ પ્રતિનક્ષ અપાયુ વર્ણુ આમ હોવા જતા જાતિમા જગ પલ ક્ષતિ નહોતી તીવ્ર તગિકે ઉપેશ ધાગથી જગતને નવપરવિન કરતા તેમનો એક પૂર્વભવનો મિત્ર જે આભવમા અશરૂપે ઉપત્યો હતો તેને પ્રતિપ્રોધ પમાજવા લામી મગલ કરી તેઓશ્રી ભૃગુશ્ચ પધાયા ને તિર્યનો ઉદ્દાર જ્યો અશ્વાવબોધ તગિકે આજે પણ એ તીર્થ ભર્યમા સુપ્રસિદ્ધ છે શકુનિજા યાને સમળી વિદ્વાર તીર્થ પણ એની સાથે મકનિન હોવાથી ભર્ય એ તીર્થધામ રૂપ છે

મિથિના નગરી જેમ ઓગણીશમા છની જન્મમૂમિ તેમ એમ્વીશમા શ્રી નમિનાથની પણ છે વિન્ધગજની રાણી વપ્રાદેરીની કુક્ષિએ તેઓશ્રીનો જન્મ નામ કરણુમા અનેન ચમત્કૃતિ નીચે મુગળ્ય-પ્રભુના ગર્ભમા આપ્યા પડી સીમાજના શનુ નર્મિદો અચાનક વિજયગજ પર હત્યો લાપ્યા િસ્લાને ચાર ગાલુથી ઘેરે ધાલ્યો રાગત ઘડીભર દિક્કર્ત્ત્યમૂ અને ગણે પણ ગર્ભવતા દેરીએ ચિંતાનો પ્રતિમાર કરના પોતાને અને એમ્વાર કિલાના ઉચ્ચતમ પ્રદેશ પર લઈ જવાની સુચના કરી એમના વીગથી ભર્યા મુખ શન થતા જ વેરીટ મા ખગમગાટ થઈ ગયો માતાની તેજ દ્રષ્ટિ ગગનઓની ન સડી ગઈ શગ્લે આવી, પગે પડતા પોતા પર સૌમ્યદ્રષ્ટિ ગખવા આજ્ઞ કરવા લાખ્યા જગતના મના વપ્રાદેરીએ સૌમ્ય નગર કરી તેમના મસ્તકે હાથ મૂકતા આરીવાં આપ્યા આમ ત્રિપુઓ પગ જેમના આગમનથી નમી પડ્યા તેથી નમિનાથ નામ ગ્યાધ્યુ મોના ગમી ગયા વાળા પ્રભુશ્રી દ્વિનિયાના ચદ્ર સમ વૃદ્ધિ પામ્યા

શ્રી અગ્નિ નેમી અથવા તો નેમનાથ એ જ્ઞેન શનિમા બાનીશમા
 જ્ઞપ્તિ તરીકે સુપ્રસિદ્ધ છે જન્મભૂમિ સૌરીપુરી જે ઉત્તર હિદમા
 આવી હતી પિતાનું નામ સમુદ્ર વિજય હતું જે વ્યા ફ્રશાર્દ તરિકે
 ઝોળખાતા યા વવશના દશ મહાબૂજેમા અગ્રજ હતા અવધુષ્ટિ
 નામા પ્રખ્યાત ક્ષત્રિસ્વગમા એમનો જન્મ થયો હતો તેમની ગણીનું
 નામ શિવાલેવી હતું જેમણી કુક્ષિએ ચૌદ મ ગ્વખન સુચિત પ્રભુશ્રી
 નેમીશ્વરે જન્મ લીધો માતાએ ઉક્ત સ્વખો ઉપરાત સ્યામગ્નોની
 શ્રેણી તેમજ આકાશમા ચક્ર ઉજગતુ દીહુ હતું એ ઉપરથી અગ્નિનેમિ
 નામનો પ્રાદુભાવ થયો વર્ણે પ્રભુશ્રી મ્યામ હોવા છતા કાતિમાં
 અનુપમ હતા કા । એવા વસુદેવના બળવાન પુત્રો કૃષ્ણ-બળભરે કસનો
 વધ કરવારૂપ મનાવ બન્યા પછી અધકટધિયુ અને બોજટધિયુ
 શાખાના સારાએ ક્ષત્રિય વર્ણે સૌરીપુરનો ત્યાગ કરી ગુજરાત તરફ
 પગના માડયા અને દ્વાગમતીમા કાયમનો નિવાસ કર્યો હતો કૃષ્ણ
 વાસુદેવના અધિષ્ઠિત દેવોએ આ નગરી વસાવી હતી અને એના દુર્ગને
 રૂપ્યસુવર્ણમય બનાવી સપૂર્ણ રતિ શુશોભિત કર્યો હતો એ કાળે
 એનો વિસ્તાર અત્તાળીશ ગાઉનો હતો એટલે કે અત્યારે અતરે
 પડેલો રૈવતાચગ ગિરિ તે સમયે એ અનકાપુરીના સીમાડામા ગણાતો
 ધણીયે વેગા કૃષ્ણ મળખ આદિ બધુઓ સહિત ધિવા સમોવડીયા
 સુહદો સાથે અથવા તો સ્વ-ગોપાગનાઓથી પરિવરો કીર્ત્યે એ ગિરિ
 પર ગતા

એક । બાળ એવા શ્રી નેમિકુવરે શ્રી કૃષ્ણ વાસુદેવની આયુદ્ધ-
 શાળામાના સખને કુકવા રૂપ સામાન્ય કીડા મિત્રોથી પ્રેગઈ કરી
 આ કાર્યથી સાગ નગરમા જન્મરો શ્લોક થયો ખુદ વાસુદેવ કૃષ્ણ
 વિચારમા પડી ગયા એમનો બાળવનના પ્રભુમા આટલી હદે બળાતિ
 શયના નિગ્મી ગભ્ય ખોવાની ચિતા ઉલ્લવી પ્રભુસહ પોતીકા બળની
 તુનના કરવાથી તેમની આખ ખુની બમ લાએ કામળી યત્ને નેમી-
 કુવરને પગલાવવાનો નિશ્ચય કર્યો સાગેજ તેમનું બળ-પગકમ નગમ

पश्ये जेम निर्धाग कर्णे कटलीये वाग मातुश्री शीवादेवीये पुत्रनी
 लस निमित्ते समति मेणववा यत्न मेवेये। ज्ता पग्लुम शून्यभा न
 आवेतु हवे आ धार्य श्रीकृष्णे ज्नेन उपाडी वीजु वरेड कीडाकेनिभा
 तेजो नेभीष्टवरने साधे तेनी ज्वा लाया वमत ऋतुभा जे न
 दाव माधीने गोपीजो साधेनी कीडा वेणा नेभीष्टवरने जगज्ज गमतभा
 नाप्पी ते आवा भसी गया सत्यभामा उद्धमणी ज्जलुवती आदि
 तेमनी पटराणीजोये विवित्र प्रारे आवाप सलाप अने उपावभोधी
 प्यिर जेवा नेभीष्टवरने विवाह मनाववा भोग्यो भाड्यो जे
 लनाजोनी हास्यजनड हलीनेथी प्रभुथी ज्ज हमी हवायु जे
 उपरधी आ राखीवृष्टि तरत न मानी वीजु क पोतानी वात दिनने
 गजे जिनरी सुडी जेटले जे वात श्री कृष्णने ज्जलावी अने तगत न
 कन्यानीशोध शर थर्

अप समयभा न भोजवृष्टिषु कुणना उग्रमेन गजवीनी न्या
 राज्मेतीनी भाण मणी जेटले वामुदेव तेमनी समिप पडोथी गया
 समानवर, कुणशीन आदि न्या गुणोनु समानपञ्चु अने सग्णे
 सग्णानो न्या मेण म यो त्या वाग क्याथी सलवे ? विवाह सजध
 संधाया दौदुकि ज्योतिरिनि लस नि नियन क्कवानी सुयना थध
 अने अने तेडलो नज्जिनेतो विस नकी थयो ' विनयभा विध्न
 धरा ' जे उक्तिनु कृष्ण महाराजे अक्षयश पावन कर्या ज्ता होणुहार
 मिध्या न थयु साजन सहित वरगज्जो सुदर स्वाग वाग्लु करी
 यदुवश बूराणु कुमाग अगिष्टनेमि, राजनी उग्रमेनना आवास लगलग
 आवा पुन्या त्यति आमान् जेके प्रासात्मा पुरायेवा सभ्या अध
 वनयग प्राणीजोना कर्णु ज्वर कर्णे पड्या जे. दोन मुणे पोडाग
 करता भृगुसाने नेनाज्ज भावि अगिहतना ह्यमा ज्जगरी अथुज्ज्याटी
 थर् गही पगुरगकना उत्तग्भा ' जे अधाना ज्वनेनी समाप्ति ज्व
 लमना गौगव प्रसजे थर् ज्वानी जे ' जे शब्दो काने पडता न
 अतज्ज वेदायु जेमा आटला अधा ज्वेनु प्रत्यक्ष अकल्याण सभायु

છે એવા લગ્ન પ્રત્યે સખત બહુમતો ઉત્પન્ન થો. આ વક્ત્રીઓમાં આલ્યા આવતા આ રિવાજ સામે તે ત્વાનિધિએ બળવો પોકાર્યો 'પગના આત્માને પીડા કરી, તમે જે પ્રમગ ઉત્તવી રહ્યા છો એને ગુભ મહેવાય જ શી રીતે.' તરત જ રક્ષકને આજ્ઞા કરી સર્વપ્રાણી મળને છોડી મૂકાઓ અને એ સાથે 'દયા' શુ મીજ છે એવું સર્વ ક્ષત્રિયગણને જ્ઞાન કરાવ્યું. લગ્ન તો બાલ્યુએ ગયા અને કુમારે રથ પાછો વળાઓ. આ સાબળતા તો ગજેમતીને સખન આવાત પહોંચ્યો. ત્રણુયોક્તના નાથ મો નાવનીયો કગ્રહા સિવાય આમ પાછો ફરે એ શે સચુન્ન! પુત્ર વત્સન માતા શિવાદેવી તો સામે આવી ઉભી અને વ્રહ્ સમુદ્રવિજયતો સમુદ્ર સમા ગભીર નાચી ઉપાનભ દેવા લાગ્યા :-

વિવેખાપુત્ર! ત્હને આમ કરવું ઘટવું નથી. ગૌરવવેળા ચનાગ જીવ દિંમા રૂપ મહાપાપને જ્યા ત્હારા કહેવાથી ત્યજેવામાં આવ્યું છે ત્યા હવે શુ બાધ નડે છે કે તુ આમ ક્ષાત્રિય ગીતિને જે મૂકી પાછા પગ મારે છે! કાચ તુ એમ ધાગતો હૃદય કે ત્હારે તીર્થ પ્રવનાવવાનું છે એટલે સસારમાં પડવું નિર્ગર્થક છે, પણ વત્સ, વિચારને, શ્રી મુખજેવથી માડીને એન્વીશમાં નમિનાથ પરિતના તીર્થકરોમાં અપવા સિવાય લગભગ ઘણાતો મહમ્મદનર્મના પાનનપૂર્વક સયમ ધુગના વાહ્ય બન્યા છે સાથે એ પણ અપજ છે કે બહાચાગી માટે કેઈ જૂદા શીવપુરની જોડવજુ નથી કે જેથી ત્હારો નમગ આગળ આવે! તો સાગ્ન સદ્ બ્યાન્યાનું સાર્થકય કર.

પુત્ર! અદાપિ સુધી ત્હે મારી એ પણ વાત અવગણી નથીતો આ વેળા વધુ (૧૦) મુખ દર્શન કરાવવા રૂપ મારી આશા સફળ કર' ગભી શિવાદેવી એ દ્રવીમૂલ સાદે કહ્યું.

અરિષ્ટનેમિનુ હૃદય આ બધું શ્રવણુ કરતા જ આદ્ર થયું તિરિંચોને બચાવનાગ એ મહાત્મા સ્વજન એવા આ માનવગણો

દુભવવા નહોતા ઈચ્છતા માતાપિતાની આજ્ઞા એમને મન અતુ-
લધનીય દિવાલ મમ હતી, 'વિનય વડો મસાગમા' એ તેમનો મુદ્રાવેષ
હતો વિશ્વ કલ્યાણ એ તેમનું ધ્યેય હતું, એટલે તેઓથી અતિ મીઠાશ-
ભરી ગિગમા જહેવા લાગ્યા—

માતૃની ! મળ-મૃતથી જેના ગાત્રો દુર્ગંધ મારી ગયા છે અને
જેમણે પ્રવચન માસના લોચા અને લોહી લગતું છે એની માતૃની સ્ત્રીને
મને મોહ નથી ગ્યો, માર મન મા ! એવાંદ વગરની મુક્તિ મુદ્રીમા
ગત હોવાથી, પાણિ ગ્રહણ સાદ આગ્રહ ! ધરા વળી મારા ગજો
મતી મ નો પ્રેમ કષ્ટ આજ દાગો નથી એ સ્નેહગ્રથી પધાયને
આજો આક ભવોના વદાણા વર્ષ ચૂકી, નવમાનો ઉભામળ ઉમો છે
જે ભોગ વિનાસ અર્થે આપ શિક્ષામ્બ ગયા છે, એને અમો ઉભય
ભોગવીને દવ ધગઈ મુખ્યા છીએ અમને દને તેના કોડ નથી ગયા !
એની મરતિ જ ઓમમાળ વેગાની મરિના સમી શુક બની મઈ કે !
અને ન્યા ભાગાવનિ કર્મ જ મૂળથી ભોગવાઈને જુઆપણી થઈ મધુ
છે કિંવા નટ થઈ ચુક્યુ છે ત્યા પછી એમા દિન ન્યાથી લાગે !
અમાગ ઉભયનો નવમો ભવ આટતા ઈશાગરૂપ વપનીશવનનો હતો
તમાગે જેવા વદ અને સમતુ પુરવો આટના મ્પરીમગ્ય પછી,
પુન મને કર્મની કાગમળમા કમાવાની સ્નાહ તો નાજ આપે !

પ્રભુમુખથી આ ચતિમ્ (પૂતાન્ત) શ્રવણકરતા જ પ્રેક્ષકગણ
આશ્ચર્યાન્વિત થઈ ગયો ચીરમળના પ્રેમીઓના શવન-ચરિત સામે
સૌના શવન ઝાખા પડ્યા આગ્રહ-પ્રત્યાગ્રહના ચેના પૂર આપોઆપ
જોસગી ગયા નેમીકુમાર સુખે પાજ કર્યા

વગ્મીતાન આપી મમય થના આગાર ત્યજી અનગાર મન્યા
બાળશ્લક્ષ્યારી શ્રમણુપ્રભુ અગિષ્ટેમીને ઉપસર્ગોની શ્રેણીનો નતો
સામનો કરવો પડ્યો કે નનો કષ્ટપર પગનો પાગ પામવો પડ્યો અ પ
દાળમાં જ ઈવનાચળ પર્વતના સદ્ગ્ર આગ્રવનમા કેવળતાનની

प्राप्ति यर्ष योमनोदना सर्वं स्वप्ने पूर्णपणे जलानार अपूर्व
ज्ञाता अन्या

जण विष्णी भावली सभी गज्जमनीने श्रीनेमना पाछा इगवाथी
अमाप दुःख थयु छ यतो मानुसीनु ने। वणी ज्योछु ज् वर्य तेष्णीने
प्रभु जेवु नानं हतु। आभ ज्ना आडभवनी प्रीत ज्ये ते कर्ष जेवी
तेनी होन ? आत्यथी श्रीनेमिनो पयाग यर्ष गया हता ज्ता तेष्णीना
हृदयभा नेम मिवाय एतु पयु शु ? त्यार पत्री ज्ये मज्ज सतीने न
गम्या स्वाहु सविय के न रूय्या मिष्ट पम्वान। धडीभर ज्ये महादेवीज्ये
न लीधी मुळ सेज पर सुभलगनिद्रा के मुहूर्तभात्र भोगज्ये
आनंद भरपर ज्ये दिव्य प्रेमी लननाने भनतो अरिष्टनेमि लरथार
ज् हता-उयारे ईवत्य पामे ने पोते तेमनी समक्ष उपगिथत यर्ष,
तेज्योश्रीज्ये जे मार्गं वीकार्यो ते अहणु करे ज्येज्ज ज्येक भात्र तावावेवी
लागी हती ज्नेहना महासागरामा मोटी मोनी सङ्गरे ज्येडी युकेवा
ज्ये महाभायाने कर्ष छीज्ज ज्येवा मानवी ज्जवनना क्षुद्र भोगीनी
आशा मिदु भात्र पयु नहोती लिन हृदये होवा ज्ता ज्ये
अद्यापि सुधी ज्येक रूप यर्ष ग्हेना ते ज्यू। कम रहे ? म्या लगी
रहे ? ज्येज्ज ज्येक पट्टका हने ? ज्ना ज्वागी नेम ज्जस्थ होय त्या
लगी अन्य पक्षान पयु नहोतो डेवली थया विना तेमनी शिष्यारूपे
ते स्वीकारी शके तेम एतु ज् नहि

ज्या अरिष्टनेमि लगवान थयानुं काने पडयु के पत्री तो
ज्येक क्षणु पयु तेमने थोभवु भागे पडयु गज्जुन हवे लगवती राज्जे
भति थवामा शो विनज्ज धरे ? ज्ज पडोय्या सहस्र आभवनमा
ज्ने पाछि अहणु कर्षा विना तरठोडी गयेवा नाथनेो हाथ इरज्ज्यात
शीर पर रभाज्ये।

दिव्य प्रेमी कान्ताज्ये पतिव्रतना कानुन अनुसार सत्य रीते ज्

પતિનું અનુસરણ કર્યું સયમ પચને દુનાથી અમનમા મૂંચો ગુફાના
એમતમા આગિથી ચુકેના દ્વિર ગ્યનેમિને ગિયર કર્યા અને દૈવવ્ય
પામી પ્રભુ પહેલા શીવપુગ્ના અતિથિ થયા

લગવાન અગિષ્ટનેમિએ કેવલી અવન્યામા કામેડામ વિદ્વાર
કરી ' શાસન રમી મવિ જીવ કરે ' એ ભાવના આચરતા એ તીર્થસ્
ર્મ દ્વીગુ કર્યું એમના જ શામનમા ૫૫૫ જગમધ (વામુદેવ પ્રતિ
વામુદેવ)ના પુદ્ધ તથા મૈગવ પાવના પુદ્ધ થયા અને એ સનથી
ઉ નેખ અગ્યાને હોવાથી વસુદેવદિગ્ધિ, પાડવ પ્રમોધ દિવા નૈન
મહાભાગત ૩ શ્રીમ- હેમચદ્રસુગ્ધિત ત્રિપષ્ટિ શાકા પુરુષ ચગ્નિ
વાચવા ભનામણ છે

એમના પુનિન તામથી નૈનધર્મ ઓળખાય છે એ ત્રેનીશમા
પ્રભુ પુરુષાદાની પાર્શ્વનાથ, વાણારસી (હાવનુ બનાગસ=મક્ષી)મા
થયા બ્રુપાળ અશ્વસેન અને દેવી વામાના એ પનોના પુત્ર એમના
ગર્ભે આયા પત્રી એક અધારી ગત્રિએ વામા રાણીએ પોતાની
પામેથી જતા એક સ્યામવર્ણી સર્પને જોયો હતો વચમા બ્રુપ
અશ્વસેનનો હાથ આડો પડેનો હતો તે ગણીએ ખમેડવાથી સર્પ
તો પન્ના થઈ ગયો પણ ગગ્ન જગી ઉકયો ત્રિયા મુખથી સર્વ
વ્યતિ ૨ મુણી, પુરી ખાત્રી કરવા દીપક પ્રગટાવતા સારીએ વાત
સત્ય નિમ્બી એ સર્પ ગર્ભનો પ્રતાપ જાણી પ્રભુ જન્મના પાર્શ્વ
એવુ નામ અધ્યાપ્યુ વર્ણે તેઓ નીત હતા, તેમનો પ્રભાવ સર્વત્ર
વિતર્યો તેનું મૂળ આ પ્રમાણે છે

એક ૧ ઝરૂખામા ખેડેલા પાર્શ્વકુમારે જગમા પૂજનપાની સામગ્રી
સહિત નગરવાસીઓને શકેર બધાર જતા જોઈ, પહેરેગીગ્ના મુખથી
તપાસ કરાવતા અગ્યુ ૩ કોઈ મહા તપસ્વી ઉદાનમા પરાયા છે
તેમની સેવા અર્થે તેઓનુ જતુ થઈ રહ્યું છે તેઓ પગ એ તરફ

નિકળી પડ્યા અધારોહી ગજકુમારને આવતા જોઈ લોકોએ બાણુ પર ખસી માર્ગ આપ્યો. પ્રભુએ તાપસ સન્મુખ આવતા જ જોયું કે જેના મધ્યે અગ્રો પર ગજાની રેખાઓ કેવળ આબૂખલોની ગરજ સારે છે જેને માત્ર એક કૌપિન ધારણ કર્યું છે અને જેના સામે કાષ્ટની ધૂણીના ના જોડેગોટ પ્રગટ થઈ ગગન માર્ગે ગતિ કરી રહ્યા છે એવો એક માનવી પોતે કષ્ટેના ધર્મકાર્યમાં લીન બન્યો છે અવિ જ્ઞાન તો જે જન્મતા સહોત્તર રૂપ મધુ હોય છે તેના ઉપરોગથી પ્રભુએ વેદીપર ગોડવેલા કાષ્ટના પોતાણુમાં એક નાગને બળતો દીરો તરત જ કચ્છાનિવિ પ્રભુએ આ વાત સુણાવતા અજ્ઞાન કષ્ટથી વિરમવા જોગીને કથુ પશુ હકામહી જોગી કે જેનું નામ કમક હતું તેને આ વાત ખરી ન માનતા વધારામાં પ્રભુને ઉપાલભ દેવા માંડ્યો કે- 'તમે ગજકુવર છે એટલે કેવળ અશ્વમેનાવવાનું જાણો છો ! તમને ધર્મની વાત ન સમજાન !'

પાર્શ્વકુમાર તરત જ નોખ દારા એ મળતા પોતાણુવાળા લોકોને બહાર ખેચી કાઢ્યું કે તરત જ તેમથી એક તરફડતો નામ બહાર નિકળી પડ્યો મગવાની અગ્રી પર આવેના એને પ્રભુએ સેવક દા । નમસ્ક મત્ર સુણાવ્યો ઉપખરી સામે નયન માડી ગઢેલા એ નિર્મલે સર્ણુદ્ધિથી એનું શ્રવણ કરી નાગકુમાર દેવનિકાવના સ્વામી પત્ની પ્રાપ્તિ કરી એનું નામ ધગલેડ

આ તરફ સત્ય પરિચિત્તિનો મ્કોટ થતા તાપસ ઝમક ઋખવાણો પડી ગયો । પાર્શ્વકુમાર તો નમસ્ક તરફ પાછા ફર્યા છતા જન્મતા તેમની શૈલવાવચ્ચાની આ જ્ઞાન સક્તિથી આશ્ચર્ય પામી-શેરીએ અને ચોટે પુરમ્ ને ઉદ્ધાનમા-સર્વન તેઓશ્રીની પ્રથસાના મુર પુરવા લાગી અજ્ઞાન કષ્ટથી દેહને તપાવતો છે એવા કમકથી આ સત્ય ન ગયું તેનો ક્રોધાનગ બચુકી ઉચ્ચો જ્ઞા નગરમા તેનું કષ્ટ ચાલે તેમ ન

હોતું એટલે વિવખો થઈ ત્યાંથી વળે માપી ગયો, અને પાર્શ્વકુમાર પર વેગ વાળવાના નિમિત્તો ગોઘતો ગણો

આમા નવાઈ જેવું કંઈ નથી એ બધા કર્મગણના તમાશા છે! હમ અને પાર્શ્વકુમારના જીવો વચ્ચે છેલ્લા નવભવથી વેગ ચાલ્યું આવે છે, આ વશમો ભન છે ધડો લેના જેની વાત તો એ કે પાર્શ્વ કુવના જીવે એ દરમીયાન સમતાનું ધરણ્ય લઈ સ્વઉત્તિ સાધી છે ત્યારે કમનો જીવ તેના અભાવે હાનનો ભવ મર્તાના ઉડાણમા જઈ ગયો છે

એ વાતને વણા વગો વીત્યા દમીયાન પાર્શ્વકુવ, પ્રભાવતી નામા ઉચ્ચ વશીય ગજ તનના સહ લન સબધથી જોડાયા, ને જોગાવની ડમ્તો હન ડગ્તા જીવન વ્યતીત કરી રહ્યા એ અવધિ પણ ભગઈ જવા આવ્યો કીજ કરતા ગજેમતીને ત્યાગી જતા શ્રીનેમિના એક ચિત્ર પર નજર પડી, એ પૃથ્વી વિરાગ દશાનો વિચાર કરના ઉપયોગમા લીન થના વગ્મીતાન દેવાનો અનસર જોળખી લઈ તે ગર્વ ગરુ વધુ અને વર્ વીત્યે અણુનાગ થઈ ચાલી નિમ્નયા ગામ કે રાહો, સરિતા કિનારે કે કૂપમઠે, સુવાસિન વાટિમા કે ઘોર જગનમા નાનીરી ટેકરી સમીપે કે અધારી ગિરિ કદગમા આયોથી વસાયેના રોહનિક મ્યાનમા કે અનાર્યોના વિચિત્ર પ્રદેશમા કેવળ કર્મોની નિર્જરા અર્થે, ઉપસર્ગોની સામે જઈ, માન સમભાવના અવનવનથી પ્રભુ વિચર્યા, અને સમતા ગસમા તરજોળ ગડી આવી પડના દરેક કષ્ટોને સહા

એમ્દા વિહગતા પ્રભુ કાદખરી નામા લિખલતાના અવતાગ મમી અટવીમા આવી ચપ્પા કુડ સરાવરના કાઠા નજીક કાયોત્સર્ગ મુદ્રામા લીન થઈ રહ્યા દમીયાન હામા ગળથી પુક પકડી ગહેવા છના વેરનો બલ્યો નહિ લઈ શકવાથી, જેને તીવ તપ તથીને મૈધમાળી

નામા દેવપણાની ગિદ્દિ પ્રાપ્ત કરી છે એવા કમંજીવે જ્ઞાનોપયોગથી પ્રભુની આ દશા નિહાળી અને તરત જ તેનો ચીરકાળ સચ્ચિત ક્રોધ દાવાનળ સળગી ઊઠ્યો. વેરની વસુમાત ક્રવાનો નિગ્રાહ કરી લઈ સ્વ શક્તિ વડે એમ્દમ ચોતરફ અધમગ પ્રસારી આમશને ધમવોર બનાવી મુશળધાગ વગમાઠ શરૂ કર્યો. પદાડમાથી પડતા બહાર જઈ ધોધ સમ જળ ચોતરફ ઉભાવા માગ્યું આવમનું પ્રમાણ વધી પડ્યું એટલે એ વડનું વવતુ ઉચે ચમ્યુ ધ્યાન મગ્ન પ્રભુ એમા જીડવા લાગ્યા જ્ઞેત-જ્ઞેતામા ત્રીવાને ડમોળી વર્ષ જળ વધતુ વડતુ નાશિમના અપ્રભાગ મુધી આની ચુમ્યુ કમંજીવ વૈરના પ્રનિશોધથી તૃપ્ત કરવા લાગ્યો છતાં ચમંજીવને મગ્નતા ઉપસર્ગો પણ મારી શકે જ કેની રીને ?

આસન પ્રકપથી ધગ્લોદ્રે ઉપયોગ મૂકના જ્ઞાનદર્પણમા જ્ઞેયુ કે અહો જ્ઞે ॥ ઉપમગ વારિથી ૬ આ રથાને આરૂ થયો છુ એ ઉપમરી મદાતમાને શીરે મદાન કટ આવી પડ્યુ છે અને તે પણ મારા નિમિત્તનું ॥ સત્વર દેની પદ્માવતી મુખ પરિવાગ મહ ત્યા આની ખડો થયો અને દેવી પદાવતીએ સ્વ મગ્તક પર પ્રભુને અહર ધારણુ કર્યા જ્યારે ધગ્લોદ્રે જ્વ દુલાઓ વિકુર્વો એતુ તો જ્ઞ વિસ્તાર્યુ કે પાણીતુ એ જીદ પણ પ્રભુના દેહ પર પડી ન શકે અહીં મેધમાળી કમ ના બળનો હેડો આગ્યો તેની શક્તિતુ દેવાણુ નિક યુ પગજ્ય પામી દેવ મેરમાળી આગ્રજેન કાર્યને સ કેની લઈ, સ્વ રથાનકે પાઠો કર્યો ધગ્લોદ્રના ઉપાલભથી તેને જ્ઞાન ચમ્યુ કે પોતે ત્રણુ જગતના નિ જારમ્બ બધુ સમાન જ્ઞુ પર ઉપસર્ગ કરવામા તીવ પાપ સે યુ છે એટલે સહજ પશ્ચાતાત રૂપી અગ્નિથી એતુ અતર જળવા લાગ્યુ. એટલા પુરનો એણે વાલજ થયો

દુ ખોના કુગરા વટાવી પ્રભુથી સદૈવમ્હ્યાણુ વર્તતા દુર્ગમા પ્રવેશી ચુમ્યા અપૂર્વ એવા કેવળજ્ઞાનની તેમને પ્રાપ્તિ ચમ ત્યારથી જ

સન ઉપેશ વાગ્ધી સમળ જગતને સિંચન શરૂ કર્યું તેઓશ્રી એવા શુભર્મી હતા કે આગે ભારતવર્ષમા એમણી યશ કીર્તિ પ્રચરી સ્ત્રી વિકર્મીઓ જ્ઞેન શાસન નિવા જ્ઞેન ધર્મને નેમના નામથી ઓળખાવા લાગ્યા તેમની મૂર્તિઓ સખ્યાતીત ભગર્ષ, જુદા જુદા સ્થાનકે પ્રનિગિત થઈ હજાર અધિક આઠ નામથી તેઓ પ્રસિદ્ધિને પામ્યા વીતગગ એવા તેઓશ્રીના અતઃમા નતો ધગ્લેદ્ર પર શગ હતો કે નતો કમન-મેનમાળી પર દેષ હતો ઉભય પર સમાન ભાવ છતા જનતામા તેમની ચમત્કૃતિ વધી પડી. ભક્ત એવા ધગ્લેદ્ર-પમાવતી માનતાના પૂરક બન્યા એટલે ચમત્કાર ત્યાં નમઃકાર વરી પડ્યો.

જેમના શાસનમા અત્યાગનો જ્ઞેન ધર્મ કિંવા જ્ઞેન સઘ ગણાય છે એ ચોવીશમા ચરમજનનું નામ શ્રી વર્ધમાન સ્વામી, વર્તમાન જ્ઞેન જનતાના એ નક ઉપમગીને વિદ્યમાન જ્ઞેનાગમના તે આદ્ય પ્રપ્ત-ક્ષત્રીયકુળ નગર એ તેમની જન્મભૂમિ-સિદ્ધાગ્ધબૂપને ત્રીશના ગણીના એ પુસ્ત્ય સ્લોધી પુત્ર તેઓશ્રીના ગર્ભમા આગ્યા પછી દરેક પ્રકારે ગજવીના મંદિરમા વૃદ્ધિ થતી ચાલી એટલે નામ સ્થાપન કાળે એ હેતુ ધ્યાનમા ગમ્પી વર્ધમાન કુવર એવુ અર્થસુચક નામ ગમ્પ્યુ સુવર્ણ વર્ણ કાયા વાના પ્રભુશ્રી દ્વિતિયાના ચદ્ર સમ વધવા લાગ્યા તેમનું જીવન જરા વિસ્તાગ્ધી જોવાની જરૂ છે કેમકે વર્તમાન જ્ઞેન જનતાનુ એ કેદ્રસ્થાન છે.

શ્રી સ્વભદ્રેવને સમખિ કુગ્યા પડી તેમ્ને ભવે જીવત્વ પ્રાપ્ત થયુ ત્રી શાનિજીવને બાર, શ્રી અરિષ્ટનેમીને નવ, શ્રી પાર્શ્વનાથને દશ અને શ્રી વર્ધમાનને સત્તાવીશ એ ગિનાયના તીર્થ-રોને ત્રીજો ભવે મર્ધનિગપતિ યષ છે એ ઉપરથી ચરમજનનુ ભવ બ્રમજી સવિગેષ છે તો તે તરફ ઉડતી નગરે ફેળી દષજ્ઞે. તે જાણવાથી તેમના અતિમ જીવનના અકાડા મેળવવા સુનઝ થઈ પડ્યો,

નયસાગ્ર નામા આમ્યપતિનો ભવ એ સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્તિનો ઉપ
 યોગ આમાન્ય ત્વા અને નર્દિ જેવું જ્ઞાન આમ જ્ઞાન સંગળ હૃદય
 ખરૂં એટલે ભૂમિ । શુદ્ધ એમ્દા વનમા કાષ્ટ લેવા નયસાગ્ર ગયે
 ત્યા અકન્માલિપ્ત રીતે વિખુટા પડેવા એક સાધુ મહાત્માનો એને
 ગોગ થયો ભાજનવેળા હતી એમ્દે નયસારે આહાર વાપરી લેવા
 વિનતી ની અને ભાવપૂર્વક મુનિને આહાર વહોગ-એ આ રીતે
 મુખાત્કાનથી મહાપુણ્ય ઉપાર્જન કર્યું એમ્દથી પગિવાગી મહાત્માની
 સાથે જઈ એમના સાથ ભેળા કર્યા પરાપમાગી સતે છુટા પડતા આ
 ભાદ્રિ રૂપને કન્યુ -

ભાઈ, તહ મને દ્રવ્ય માર્ગ દેખાડ્યો તે પુ તહને આત્માનો
 ભાવ માર્ગ બતાવુ એમ મ્દી નમઝકારકપ મતામત્ર તહને સમજન-એ
 નિર્મથ એના સાધુપ્ર પ્રત્યે મૂળથી નયસાગ્રને બહુમાન ઉભવુ તે
 હતુ તેમા અબ્જમના મહામત્રની પ્રાપ્તિ કરવી એમ્દે કુદરતી રીતે
 અનગાર પ્રત્યે હ ન પુર્ણભક્તિથી વહ્યુ મર્ગને વિષ્ણુ દીધુ એમ્દે
 આગ્રવન એનું ચિંતન મનન આયુ ગ્યુ અથાત્ સમ્યક્ત્વ લાખ્યુ
 કાગમ્દી નયસાગ્ર વ ધીજ્ઞ ભવમા દેવપણીની રિદ્ધિ પામ્યે
 ત્રીજે ભવ એટલે શુભાશુભનો સયોગ દિવા પ્રીતિના
 ગિખમ્દથી ભવસાગ્રના ઉડા ગર્તામા પતન રૂપ કાળ । ત્રી રૂબેશ્વરના
 જગત્રસિદ્ધ વશમા ચક્રી ભગ્નેશ્વરને ત્યા પુત્ર પહે જન્મ મગ્ધી
 એવુ નામ પડ્યુ માત્મ્યમાગથીજ નિદ્રત્તિ માર્ગની અભિલાષા પ્રથમ
 નના સામ્ભમા મગ્ધી સાધુ થયા આમ અતગ્ના ઠગ્ગતા વેગે
 સસાગ્રના વિનામોતે દોષ તે મારી પજ્ઞા મુનિવ્રવનના અસિધાર
 સમા નિયમો આગ વાગ્યા કાયા યત્ર માફ્ત કામ મ્દી ગી ગ્તા
 મન વગવો પોમરી ઉચ્ચુ એમ્દે ત્રિદરી વેશનો પ્રાદુર્ભાવ થયો
 મુનિ એવા મરિચીને જેમ જે પાછા ફરવુ ઉચ્ચિન ન લાગ્યુ તેમ
 સાધુ જીવનમા દભ ગનાવવો ઠી ન લાગ્યો પોતાની રિધિવ્રતાને
 ખ્યાનમા રાખી તેના ચિન્દ સુચ્ચ ઉકા નવા વંશની રચના કરી

विद्यमानु तो प्रबुद्धीनी साधेन गच्छु ते धमना उपासुते प्रनुनी
 नो वर्म सलगावना, पोतानी अगमि जडे उवा, अने शिखाना
 पिपामुने श्री उरुमज्जन पामेन भोव ना

अथ लगत गजे प्रभु मुग्धी मालयु मग्गीने आत्मा
 आ अमर्षिपीमा दाणमा यग्मज्जन श्री वधमान तग्गि धो वणी
 तेन आत्मा मनापुगीमा (मनाविदे) यदननी अने आ लागतवर्मा
 प्रथम वासुने फग थगे.

गुणुआही लगतगज पाठा इग्ना मग्गी पामे आव्याने प्र क्षिपु
 दध वलन उवा ताया इ—

‘ ओ मग्गी दुनियामा जे मनात्तट पनीओ जल्लाय ठे ते
 सर्वना तु भोक्ता थगे ओ त्हाइ सत्व अपूर्व ठे आम जा इ
 जे लने वदन इरी ग्लो छु ते नदि इ त्हाग आ निरवेगने,
 र्मिवा नदि इ त्हागी भाविदाणनी ओ पनीओने । तु यहीने वासुदेव
 थगे ऐथी मने कछ समध नथी, पणु लाछ तु श्री मदावीग नामे
 आ लगतभूमिमा अतिम ज्जन पणु थछव इ त्हाग ओ मउपने
 उरेही नमन वरे छु नाम थापना दय अने भाव निरेपे ज्जन
 वदन थरि रडे ठे ओ निरमे छु वाही ग्लो छु ” पजी यही नो
 वि।य थरा पणु आ मनु अवग इग्ना मग्गीने उव
 आत्थो न ग्लो.

त्यागे पितारी तत्वनी उथी भूमिमा पर उमा ग्ही, भाव
 निक्षेपानु—आ मानी अनिम न्दानु—मनुमान प्रतिपत्ति (प्रपुाम) दाग
 इरी ग रा हता त्यागे भा शिरी मग्गी डुरीनपागुानी उतमलाना विया
 गमा उग्मव अनी डो। वृही न विद्यामा जर्ठ ग्वा हता । जे पग्गि
 ग्गिनिथी लगतयदीना इमो नट थरा ते न पग्गिथितिओ मग्गीने
 नवा इमोनु मअ-अथान अनाओ आत्म परिउनि पर इर्म-अ मनो
 आधाग ठे ते यथार्थ ठे आत्मा निमित्त वाची ठे ओ सामु १ इ

મરિચી વિચારે છે કે અહો મારું કુળ કેવું ઉત્તમ ! અરે એની ઉચ્ચતા તો વર્ણનાતીત છે કેમકે એ ઈશ્વાકુવંશમા અરે એ નામિ વંશમા નાગ દાદા એવા સ્વપભદ્રેવ એ આ અવમર્ષિણી કાળમા થનાર એા રીત તીર્થધરામાના પ્રથમ તીર્થપતિ ! માગ પિતા એવા ભગતગજ એ ચમ્વર્તી રૂપ કાલશીના પહેના ચક્રી અને તેમનો પુત્ર આ ભાગની માતાના કક્ષમા ગોખતી નવગેરી માળાના મણિઓ તુ ય વાસુ દેવમાનો પ્રથમ વાસુદેવ ! ધન્ય છે તે વંશને કે જેમા આવા ઉત્તમ કોટિના આત્માઓ જ મ ધાગજ કરે છે અરે દૂર જવાની શી જરૂર છે ? જુઓને મારે જ એ ત્રણ પત્નીઓનો ભોગ વખાયેનો છેને ! વાસુદેવ ચક્રવર્તી અને તીર્થપતિ રૂપ આ વિશ્વમા મનાની મહાન પત્નીઓનું ત્રિષ્ટ મને પ્રાપ્ત થવાનું ખરેખર મારી કુલીનતાની તોલે કોઈ આરી શક તેમ જ નહિં. માગ સગ્ધુ ઉચ્ચ કુલીનપાત્ર બાએ જ કોઈને પ્રાપ્ત થયું હશે !

આ સાધારણ પ્રમગની વિચારણા ન હતી પણ ‘દુ પળાનો’ અભિમાન હતો તેથી જ્ઞાનીપુરૂષો કહે છે કે મરિચીએ કુળનો મદ કરી અહીં જ નીચગોચ કર્મનો દારૂણ બધ બાધ્યો જેની તીવ્રતા એટલી ઉમ હતી કે ભોગવતા અગેર ગ્રહેન દગિયા ખુદ તીર્થધર ભવમા પણ ઉત્ત આન્યા તેથી જ જ્ઞાનીઓ બધ સમયે ‘ચેનવાનું કહે છે

આગમ ચાનો કર્મે મારના સખત ફટમની વાત તો હજુ હવે આવ છે ત્રિ ડી મરિચીએ સાધુઓ સહ વિદાગતો ચાનુ રાખ્યો હતો પણ આગ્રિમા શિશિન હોવાથી એ સાધુ મહાત્માઓ તેમની કોઈ પ્રકાગની શુશ્રુતા કરી શક તેમ નહોતું આરી ગિચિતિમા એમદા મરિચી મા । પડી ગરા ત્યાર તેમને પોનાની શુદ્ધતા કરે તેવા એક શિષ્યની આવસ્વકતા જણાઈ આવી આમ છતા સાગ થરા એવ્ય પેલી વાત અમૃતિપગમાંથી જુસાઈ પણ ગઈ અને બોધનુ કાર્ય પૂર્વવત ચાવવા લાગ્યુ ધર્મ તો પ્રભુના માર્ગમા છે એ દલિર્ષિદુ હજુ પરંત અણુવિસર્ણુ હજુ

પણ ભવિત-યતાએ બાહુ પવગી, રાજપુત્ર કપિનનો અચાનક યોગ મગ્ધીને થયો તત્વતી વિચારણા ઉભય વચ્ચે શરૂ થઈ કપિનને સયમના ભાવ થયા એટલે મગ્ધીએ સ્વચિંતના દર્શાવી પ્રભુના પથમાં જવા સુચ્યુ પણ આ તામમી સ્વભાવી રાજપુત્ર એકમ માને તેવો નહોતો, એણે સામે પ્રશ્ન કર્યો- 'ત્યાગે શુ તમાગ માર્ગમાં અર્વથા ધર્મ નરી જ ?'

આશીનો અમય આની પડ્યો ખરી ડસોગીની પળા એ ઉત્તર ઉપર જ ઘોર વાદળ વેગયુ, મગ્ધીને યાદ આયુ કે માગે એ ાદા ચેવાની અગત્ય હતી તેવો આજે આ મળી ગયો લાનઆ કિંવા હોણુદારે લક્ષ્ય ચુ।યુ જવામમાં 'અહીં પણ ધર્મ છે અને ત્યાં પણ ધર્મ છે' એવું સંદેશ વચન કર્યું જ્ઞાનીઓ કહે છે કે-એ ઉત્સુક વચન જોવાપણ એટલે પ્રાકટકાટિ પ્રમાણુ સસાર ભ્રમણ એથી વધ્યુ વાત અમજન તેવી છે કે પ્રથમજનના અમયમાં થયેલા નયચાગ જીવ (મગ્ધી) ને એટલું બધું ભગ્નુ પડ્યુ કે જે ગાળામાં બીજા બાવીસ તીર્થકગ થઈ ગયા એટલે કે મયમ માર્ગરૂપી, સીવ સુ રીના પ્રાસાત્ની ચારી હાથ આચ્યા છતા પ્રમાવશયી એને એની રીતે ગુમાની દીધી કે જે સત્વર હાથ લાગી જ નહિ

મગ્ધી કાળ કરી દેવ ગિદિના ભોખ્તા થયા, પડી તો જે નવિન વેશના એ નિર્માતા હતા, જેના પર એમની મૂર્છા હતી તેની એમણે પ્રાપ્તિ થવા માડી પાચમાં અને છટ્ટા ભવમાં દિવર કુળમાં જન્મી પ્રાંતે ત્રિંડી થતા ને ચીંગમગ પરત એ સાધનામાં રૂકત ગલા સાનમો દેવભવ કરી પાઠા આમમાં એજ દિવર ને એજ ત્રિંડીકપણુ। એનો કમ નવમાથી પદમમાં સુધી ચાલુ ગલો। અહીં જેવા-સમજવાની વાત એટલી જ છે કે જે પર મૂર્છા-વાચના ચોગી તેની પ્રાપ્તિ પુન પુન થતા કરે છે વળી ત્રિંડી જીવનમાં કષ્ટ ને અજ્ઞાનતપ એજ નથી આચરના પણ એની ક્ષણ પ્રાપ્તિ પાચમાં દેવનોથી આગળ નથી જઈ

રક્તિ, એથી જ જ્ઞાનપૂર્વકની કળીના મૂલ્ય જ્ઞાનીઓએ વધારે
-શાંત છે અસ્તુ

મોળમા ભવમા વિશ્વભૂતિ નામા યુવગજ પુત્ર યસા કર્મના
પાતળા પડવાથી ધિવા મચિન કરેલી વાગના ઘટવાથી-અનગય કર્મ
તૂટવાથી-અતિ મળાચ દયાવાળા વિશ્વભૂતિએ ભાગવની દીક્ષા લીધી.
માસખમણુ જેવા ત્રીન તપથી કર્મ ઈધનને બાળનાને જેમતુ શરીર
તપનથીને શુષ્ક પળાને પામ્યુ છે એવા તે તપસી, પાગલો એમ વેળા
મયુગમા ગોચરીએ જઈ ગયા હતા અચાનક દોડતી ગાયના ધક્કાથી
ભૂમિ પર પડી ગયા અનેતુ એમ કે તેમનો જ પિત્રાઈ ભાઈ વિશાખનદી
ત્યા જનમા આવેનો તેને આ નજરે દીડુ તરત જ તેની સ્મૃતિમા
સત્યાગવગ્યામા વિશ્વભૂતિએ માન એક મુષ્ટિપ્રદારથી આરાયે કોપના
વૃક્ષના કોમ નીચે પાડેના તે મળવાન દશા તાજ યજ્ઞ એટને એને
હસતુ આ યુ સદ્મા બોલી જવાયુ કે-તમારૂ તે શૌર્ય મ્યા ગયુ ?

બ ૧ । પાછી પગિચિનિ મનાઇ ગઈ । પુન એમ્વાર આતર
યુદ્ધમા કર્મ ગજનો વિન્ય થયો તપસી, ભાષના યગે સ્વધર્મ
બૂલ્યા । ‘ દ્વમા વીરસ્ય મૂયણમ્ ’ રૂપ મુ યેખ વિમરી જઈ, ગર્વે
ભગણા તપતુ અજ્ઞગણુ ક્રોધ કહેવાય છે તેના પાશમા પડ્યા અર્દિ
સાના ફીગ્ના મની વૈગ્ના મોધક બન્યા ભાગનાજ ગાયને પડી પાડી
લીગડા પડી તેને આમણમા ભમાવના સ્વ પગકમતી પ્રતિતી કગવવા
લાન્યા એટતુ અધુરૂ હોય તેમ પાછુ ત્યા તપમને અનિ બગવાન
થવાનુ નિરાણુ કયુ અમણુ છન્ય ભાન બૂતી મ બન્યા ને એ રીતે
કાચના ટુપડા મારે દાઘમાં આવેન ચિંતામણી ગ્લન ગુમાવી દીધુ
ધિનારે આન્યા ન આન્યા ત્યા તો પાછા ભર સમુદ્રે તળાવા । એજ
ભાવિ । કરેય તપ નિષ્ક્રમ જતોજ નથી સત મે ભવે મ । શુક દેવ
નોકે દેવ થરાને નિરાગાના પ્રનાપરી અ । રમા ભામા પોતનપુર નગરમા
પ્રગ્નપનિ ગજને ધેગ કે જેમો રૂપથી મવ બતી સ્વપુત્રી મ્ભાવનીને

પોતાની લાર્યા બનાવી હતી, તે મૃગાવતીની કુક્ષિએ પુત્ર પણે અવ-
 તર્યા, માતાએ સાન અપ્નો જોયા હતા એટલે તે મૃગેવનો જન્મ
 પ્રથમ થયેન હોવાથી આ પુત્ર વામુવેવ થયે એવા નિમિત્તગોના સ્વન
 ખરા થયા પુત્રના લક્ષણ પાગામ્મથી જ્ઞાપાય' એ ઉતિ અનુસાર
 વામુવેવ ત્રિપૃષ્ઠ બાળપણથી પગક્રમો દેખાડવા લાગ્યા એ વાત ઉડતી
 અશ્રીવ નામા પ્રતિવામુવના કર્ણપર પડેથી ગત્ય અપત્તી એની
 ક્રતા જેના પળીયા પણ મેદ્દ થઈ મુન્યા છે એવા તે શદ્ધ ગમ્તીને
 ગદા થઈ કે આ માળ ત્રિપૃષ્ઠ માત્ર આધિપત્ય ખુચવી તો નહિ લે!
 ત્યાગથીજ તેને માગવાના ધ્યાનને લેવા માડયા, પણ ઈવને તે મલુગ ન
 હોવાથી અર્વે પ્રયામે વિજી નિવચ્યા 'અય ખોટે ને ભોગિત્ર ભોગવે'
 એ કહેતી અનુમાર આગી હુદ્ગી મુધી મહેનત લઈગત્યગિદ્ધિ સપાલન
 ઠરી, જ્યા પ્રતિવામુવ અશ્રીવ શાંતિથી ભોગવવાનો વિચાર કરે છે
 ત્યા તો શાશ્વત ઠાનુનતી અટવના ઉપગિયત થાય છે અને વામુવના
 દમ્તે પચત્વ પામે છે એ રીતે ત્રિપૃષ્ઠ અર્વ ભાગતનો ગ્વામી બને છે
 એ વેળા એની મતાનો કામ સર્વજથી તરીકે વાગી રહે છે, મનમાન્યા
 ભોગો ભોગવતા એ નિયાણુ ઠગનાર આત્મા આગલ સમાગલ પ્રતિ કે
 કતાન્યાન્ત્યા તગ્દ અથવા તો પુન્ય પાપ સામે જગપણુ દ્રષ્ટિ કેવ્તો
 નથી. સ્વચ્છદી જીવન ગાળે છે અને અવર્ણુદ નાદિરાહી વાપર છે
 ઠાને તો તેની જિહવાના ઠગવે ગમનો હોય કે!

એજ પ્રસંગ લઈએ. શયાપાળે મગીન ગમ્મા રીનબતી વામુ
 દેવ નિદ્રિત થયા જ્યા વાઘવાલન આતુ ગ્માવવારૂપ કાર્ય ઠરી, આઠાતુ
 ઠનન ક્યું અચાન ત્રિપૃષ્ઠ મગી ગયા આ કાર્ય જોતાજ શયાપાળ
 પર તેનો ક્રોર અમાપ વગી ગ્લો. પોતાની 'આઠાનો ભગ' એ એવો
 મન એટલો ભોગ શુન્હો થઈ પડ્યો કે ઉગતુ મીમુ જ્યાપાળના
 ઠાનમા રેઠાવી બ નો વીરો અથાત મગ્જાન જિક્ષા ઠરી.

કુદમા કહીએ તો ઠાગળ ઠર્મ સમ્રદ વામુવના ભવમા ક્યો.

એટલે ૧૯ માં લવમા મગિચી જીવ સીધો સાતમી નર્કમા ૧૨ીમાચી બાધેલ કર્મોના પગિપાક ભોગવવા અર્થે સચર્યો તેનીશ સાગરોપમ જેવા અતિ હાળા કાળ પરત અમ્મ્ય વેળાનો અનુભવ કરી, વીસમા લવમા તિર્યચ જાતિમા સિદ્ધપણે ઉપન્યો ત્યાથી ચોથી ૧૬મા જ્યા રૂપ એમ્વીશમે લવ

બાવીશમા લવમા મનુષ્યત્વ મેળવી શુભ જ છુટી કરી તેથી ત્રેત્રેવીશમા લવે મૂળ નગરીમા પ્રિયમિત્ર નામા ચક્રવર્તી થયા પ્રતિ શ્રીપોત્રિનાચાર્ય પામે પ્રવચ્ચા લીધી તીવ તપ તપ્યા ક્રાટિવર્ષનો દિક્ષા પર્યાય પાળ્યો ત્યાથી જાળ કરી મહા શુક્રેવનોકે ' દેવ થયા

હવે નરચાર પ્રિયા મરિચી જીવનો ઉત્ક્રાંતિ સમય આવે છે પ્રથમની આમાન્ય દક્ષામાથી એમ્દમ જોગથી તે આગળ આન્યો પણ સમમનો ગગ યોજમજી સદશ ન હોવાથી તીર્થમ્મનો મોગ મમા છતા કાર્ય સિદ્ધિ ન થઈ અને મ્મ પ્રપચમા એવી વિચિત્ર રીતે વિંટાયો કે એ ચક્રવાથી કેમે કરી ઊંડો હાથ ન આન્યો એમાં તે ઘણો કાળ વ્યતીત થયો ત્યા પુન એ પૂનિત માર્ગની પ્રાપ્તિ થઈ પણ ગર્વે હણાઈ નિયાણુ કરી ફરીથી પરાધિન દશ વહોરી લીધી આ પછી તે કર્મગજે અતિ ઈશ બોધપાક શિખવાડયા આતમા અનુભવની વેદી પર બરાબર ઘડાયો, એટલે એની શુદ્ધ ઠંડાણે આવી, તેથી જ ચક્રીભવમા અધિકાર પ્રાપ્ત થયા છતા એની મમનામા લીન ન જની જોડો સ્વમાર્ગ નિષ્પટક પ્રવા કરમ કરી તીવ તપરૂપી કૃપાણુ હાથમા લીરી પચીશમા નન શ્રેષ્ઠિ લવે તેનો બગચર ચમકારો દેખાડી દીધો આતમાની અમાપ શક્તિનું દર્શન કરાન્યુ માસક્ષપણો કરી વીરા સ્થાનકે તપની આગવના પણ આ લવમા જ કરી એક સાખ વર્ષ પરત નિગતિચારણે દિક્ષા પાળી ને તીર્થકર નામમ્મ

નિકાચિત ક્યુ^૧ અવસાન કાળે જે સલેખના પૂર્વક સમાધિ સાધી તે આજે પણ રામાય ખડા કરે તેના ઉડા ગૃહસ્થ વાળી લાગે છે

દસમા પ્રાણન કાપમા દેવપણાની ગિદ્ધિ પામ્યા એ ધનીશમે ભવ, યા રીતે શ્રીમહાવીર પ્રભુના પૂર્વ જન્મોમા આપણે ડાકિયુ કરી ચૂંધ્યા પ્રાણમા નયસાર, મગ્ન ગામડીઆના જીવનમાથી ઉત્તમ નિમિત્તના યોગથી એન્દમ ૨૮ની ઉત્કાન્તિ કરે છે તે આપણે એના મગિચી જીવનમા જોયુ આમ છતાં એ પ્રગતિમા ઉડે મમ્યકૃતાન ઉચિત પ્રમાણમા ન હાવાથી કાંટા દેખતા જ આત્મા ગિધિતતાનુ શરણુ લે છે, અને પડી તેા એક પગનુ ચુકનાર જેમ ગમવા માટે તેમ ગર્વ, કુનીનતા અને ઉત્સુન રૂપણાના લનકર વટોળીયામા અટવાય છે કર્મના અચળ સિદ્ધાન્તમા ચક્રીપુન ઠ તીર્થકર પૌત્રની જરા માત્ર મ્હે કામ લાગતી નથી એટલે બધન પડી પગિપાકનો ડાળ આવતા જે ગિચિતિ થાય છે તે આપણે જોઈ ન્યા પ્રવળ્યા સ્વીકારી ઠઈક ઉપર આવવા યત્ન વિશ્વભુતિ ભવમા આરબ્ધે છે ત્યા તેા અભિમાન અધાર યા પુન નિયાણાના બધનરૂપે પાછો ભવઅટનના અગાધ ગનામા હડમેને છે આમ બરામર ટીપાતા, કુટાતા, ન્યારે તે આત્મા તપ તપીને, જ્ઞાન સુધાનુપાન રીતે, અમતા રસના ધુન્ડા ગળી જઈને, બાલ્ય શત્રુઓમાથી મન ખસેડી લઈ, ખગ એવા અમ્યતર ગિપુઓની સખ બાય લીં વામા દ્રતાથી રોકાય છે ત્યારે જ ગખડપીમાથી તે ઉચો આવી સત્યના વર્ણન કરે છે પડી જ એની સાધનામા પૂર્ણપણે મડી જતર છે અવપગના કાયડા ઉચ્ચવા માડે છે અને નવન ભવમા એને સપૂર્ણ પ્રતિતી ચઇ જાય છે કે હવે જ મને ખરે માર્ગ લાધ્યો છે' અને સાથે સમજી લે છે કે હજુ મારે અગિજનની વિનવૃત ધાવણીમા ચઢને મારે માર્ગ કાપવાનો છે છતાં આતર સાક્ષી પૂરે છે કે એ કડી શકવા જરૂર નું શમિતવાન ચઇશ આમ સુખ દુખના ચક્રે ચડેલ નયસાર, આમ્યવાસી છતાં આતમબળે

કરનો આગળ આવી ગયો અને સત્તાવીસમા ભવે મ્યા પતા-યો તે હવે જોઈએ

દશમા ધર્મમાથી નવમાઠ જીવ સત્તાવીસમા ભવે ભગવદ્દેવમા આવે ॥ પ્લાહણ્ય કુ- નગરવામી રૂબલ્લ દ્વિજને ધેરુ, ભાયા દેવા નદાની કુક્ષિમા ચએા યાને ગર્ભપલે ઉત્પન થયો નીતિમરોએ પદનપાદનના નિરમો અનુરૂપી ચાગવર્ણમા પ્લાહણ્ય જનિને અપ્રપલ આવેતુ છે જ્ઞા સ્વભાવ પર લક્ષ આપતાં એ ક્રમ ફરવેતો છે એટલે પ્રાયે એ જનિનો માગણ્ય સ્વભાવ ગણાય છે એનામા ક્ષાત્તેજ કે સ્વાશ્રય જોહો દેખાય છે એથી ધર્મપ્રવલ કામા જેતૃત્વ ક્ષત્રિય જનને ભાગે જાય છે હેવામા આન્યુ છે કે યગદેવ વામુદેવ ચક્રવર્તી કે તીર્થકર જેવા મ્લાધનીય પુરુનો જન્મ ઉચ્ચ મનાતા ક્ષત્રિય કુલોમા જ થાય છે, તો પડી નયસાઠ જીવ કે જે આ ભવમા શ્રીમાળવીઠ તગિકે ચગમજીન થવાના છે તેઓનુ આગમન દ્વિજગૃહે ક્રમ ? સિદ્ધાંત કારે તેનો તોડ આણુતા કહે છે કે તે જીવે મરિચો ભવે કુગમદ કગે જે નીચગોત્ર કર્મ ઉપાર્જન મ્ધુ હતુ તેનો અવગેષ વેલ્લે બાકી જલો હતો જેથી તેમનો ક્રમ ધોરી માર્ગથી વિપરીત થયો નાચીકુદીને તોત્રતમ કર્મ બાધવાથી આગલી હદે એનો વિપાક બોગવવા પડે છે । એમો આ બોગ કે રણ બ્યાશી અહોગત્ર વં વાનો હતો વળી સિદ્ધા ન્તિકો ॥ મન મુજ્જ્ય તીર્થમર આદિ મહાપુરુો કર્મવગાત પ્લાહણ્ય આદિ માગણ્ય કુલોમા ગર્ભપલે ઉપજે છે જ્ઞા તેમનો જન્મ એ ધરોમા થયો નથા કેમકે શકરનો એ આચાર છે કે આના સન્નેગોમા તે ગર્ભની ફર બદલી કરે છે જ્યારે આવો બનાવ બને છે ત્યારે વિશ્વપર એ આશ્રય તરિકે મનાય છે વારે ઘડીરે આવા આ ચો ઉલ્લવતા નથી એ તો અનતા કાળે એમદ વાર બની જન દેવે શમ્ભિ પ્રભાવે આ કાર્ એવી ગીને કરી દે છે કે સામાન્ય પ્રસાવત માનનીના જાબ્યામા પગુ એ આવતુ નથી વળી ગર્ભની બંની જેતુ ગર્થ

અનિ મહાભાગન નથી, આને પણ નિષ્ક્રાંત ચિન્તિતકો સાધનો તરીકે તે વિનાયકો કૃતિ ગણે છે

અને કદી લેવું ઉચિત છે કે કેટલાક લેખકો, અવ્યુદ્ધિના ગૌરવમાં વિહરી આ ગર્ભર યુમા તેમજ ખીજા કેટલાક પ્રભુશ્રીના ગૌરવમાં સાધના પ્રયત્નમાં શ્રદ્ધા ધરતા નથી અને તેને કષિત કરેવા તૈયાર થાય છે, એમાં તેઓની ઉનાવળને અવ્યુદ્ધિ ન તરી આવે તેમજ આ વસ્તુઓને જૂ. જૂ. દૃષ્ટિબિન્દુઓથી વિચારવામાં કે અમર આ વસ્તુઓને જૂ. જૂ. દૃષ્ટિબિન્દુઓથી વિચારવામાં આવે તો અન્ય ગતિ ઉતરે તેની છે એમાં અતિશયતા જેવું કર્મજ નથી કર્મની રામિત અર્થિત્ય છે એ એ નિયમે પુસ્તકમાં અન્ય રામિત હુપાયેની છે નિમિષાગ દ્વારા તે દ્રષ્ટિનો વિષય થઈ રહે છે વગી પૂર્વકાળના લાભીને અનુપમ પ્રભાવી લખાણ વ્યાખ્યા સિદ્ધમેનજ, રામિત્યુ, હેમચદ્રસુત્રિ જેવા પ્રમુખ મહાપુસ્તકો એ વાત સ્વીકારે છે તે પછી આપણા સગળા પુસ્તક શુદ્ધિ જીવો માટે અધ્યેય હોય તેમાં આશ્ચર્ય જેવું છે પણ શું? અમે વર્ષ પૂર્વેના માનવીને કાંઈ એમ કશું હોત કે મુમાઈ એક અમલવાદમાં રહેનાર સાથે વાનિત થઈ ગઈ છે તો તે વખતે શું એ ખરે માનવ જતા આને આપણે નગરોનજ એ વાનવું અનુભવી જ્યાં છીએ એ ન્યાયે કેટલી-આમનો જે આને આપણો કંપનાનો વિષય લાગે તે એ વેળા સગળ હોય દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાગ ને ભાવના પગિવર્તનમાં કઈ પણ અશય જેવું નથી

કરીકુ - નગરના વ્યાખ્યા સિદ્ધાર્થની ગણી નીચના દેની કુંક્ષીમાં આખીનો સમય વતીત કરતા અવધિવાન યુજ્ઞ ગણા એ દરમીઆન માતાનો પોતા પ્રયે અમીમ અને ને લક્ષિતથી આખાઈ, વળી ખીજા અતાનોને જતેના પ્રત્યે ભક્તિવત થવા રૂપ ઉદાદગ્ય પુરે પાવવા માતાપિતાની દયાતિમાં સયમ ન કરી-ગવો એવો અભિ મહ લીધો આ પ્રતિજ્ઞા કરવામાં આગિત માટે ભાવની આખી હતી

માતા-પિતા એ સમગ્રે નવગે સિધાન્યા પ્રભુ પશુ સ્વધ્યેય સિદ્ધ કરવા સારૂ ઉત્પન્ન થયા વડીન બ્રાતા નદીવર્ધનની અનુભા માગી ભાષ્યએ માતા-પિતાના વિગદરૂપ તાગ્ન શોકને નિમિત્ત આગળ ધરી એ વર્ષ થોભી જ્યાં સુચર્યુ આદેશ મન્તકે ચાવી શ્રી વર્ધમાન સાધુ જીવનના જાણે પાં ન પ તા હોય તેવું વર્ધન આચરતા ગજ મહેલના એમ એમન ભાગમા આગળ સમાગળથી હાથ ધોઈ નાખી, અનોખું જીવન ગાળવા નાન્યા વર્ષ પૂર્વે જાન દેવાનું શરૂ થયું પ્રાન મળથી શરૂ થયો આ જાન વિધિ એમ પ્રદરસુધી ચાનતો એમ પશુ માચમ ખાની હાથે પાછા ફરતો નહિ. મજાપુરોનો કગળી સૌને સતોતારી હોય છે વાતે પ્રવજ્યાના કુકુભિ ગગગ્યા દેવો અને માનની પ્રો ટોળાનધ ભગવા શ્રી વર્ધમાન કુવર બ્રાતા નદીવર્ધન ભગિની સુર્યના પત્નિ મથો ૧, પુત્રી પ્રિય શર્ના જમાનુ જમાનિ અને દાદિત્રી શેવતીમા ગલા સથા મોદ્દ લને સર્વથા તિનાગલી આપી આગાપણુ તદ્દ અનગાર બન્યા વિભાવ દશામથી આત્માને સ્વભાવ તરફ વાગવા લાગ્યા ની સિદ્ધ ભગવાનની સાક્ષીએ જવ જીવ સુધીનું ત્રિમુખુ શુદ્ધ સામાયિક ઉચ્ચાર્યુ આ સમયે તેઓશ્રીને મન પરિવ નામા એયુ જ્ઞાન ઉપજ્યુ

પચમુષ્ટિ લોચ દરી હંદ્ર દત્ત દેવદૂખ વલને ખધે ઠવી મુનિ, એવા શ્રી વર્ધમાન તગ્ન જ ત્યાથી ચાવી નિકળ્યા દિક્ષા સમના દેવપર ગોશીરચદન અને સુગંધી દ્રવ્યો હજુ તાગ્ન હોવાથી એની વાસથી ખેચાઈ આવી અમરે પ્રભુના શરીરે જ ખ દેવા જાગ્યા જ્યારે સુગંધીના અર્ધો પુરૂષો પ્રભુ પાસે એની યાચના કરવા લાગ્યા નારી ૨૦ પશુ પ્રભુશ્રીના રૂપમા લીન બની સૌગંધી મુક્ત દેહવના નિરખી, સાનુકુળ ઉપસગો ખડા કરવા લાગ્યુ પ્રભુશ્રીએ જે દારણુ ઉપસર્ગોની એણી સહી છે તેની શરૂઆત નીચે મુજબ થાય છે એક સામુદ્રિક સ્વવિદ્યાખજે કેતીપર પડેના પ્રભુપગનાના ચિન્હો ખરથી પ્રાઇ ચક્રવ

તીના પગના માની લઈ લ્યા એને અનુસરતો આવી ચકીને મ્થાને અધિચન એવા પ્રભુને બુએ છે ત્યા તરતજ એને સ્વવિતા પર અને સામુદ્રિક શાસ્ત્ર પર તિન્સ્કાગ છુટે છે અથને પાણીમા મોળવા તૈયાગ થઈ ગય છે ત્યા આવા ચિન્હોવાળી ચમિત ચકી થવાને બંને કૃપીરી જીવન જીવતી બેવાય છે ત્યા એ શાસ્ત્રના શબ્દો સાચા થી રીને હોઈ શો ? ત્યા તો ગકેદ્ર આવી, શકાનુ સમાધાન કરી, પાગિના વિદ્ આપી તેને વિભય ક્યા બાદ પ્રભુ પ્રત્યે ભક્તિભરૂં હૃદય બહુમાન પૂર્વક વે છે કે-

“ હે ત્રિનોત્તર, આપને હવે પડી અનિ દારણ અને મણાન ઉપસંગો મદન કરવાના છે, માટે આપ બે અનુજ્ઞા આપો તો હું આપનીનો પરિપાશ્વક (ગુણ) થઈને ગુ ”

“ બો સૌવર્મપતિ ! ભૂત ભગમા બન્યું નથી, વર્તમાનમા બને તેમ નથી અને ભવિષ્યમા બનવાનું પણ નથી કે તીર્થકરો અન્યની સદાયથી નવ-મોનો ક્ષય કરી મોક્ષપ્રાપ્તિ કરે તેઓ સામનો કર્યા વગર-મજેજ-અનત બગ જા, -સમનાપૂર્વક ઉપસંગોની દાગમાળા સહન રીને જ સિદ્ધિની સાધના કરે છે ”

પ્રભુની વર્તમાનનો આ પ્રત્યુત્તર માબગી દરિ નમી, ભક્તિની પ્રેરણ પ્રભુનો મર્યાઆઈ ભાઈ કે જેનું નામ સિદ્ધાર્થ હતું અને જે અત્યારે ચતર દેવપણે હતો તેને પ્રભુની સમિપમા યુશ્રુમામા રહેવાનું ફરમાની, વ્યથાને ચિન્તાયા

કર્મની નિર્જંગ અર્થ નિરૂપેત, શ્રી વીગ મૌન ગહેવા આલિના કેટલાક અભિગ્રહ ધરી, વાગવાગ તપ આચરતા ધણુ ખરૂ કાર્યોત્સર્ગી મુદ્રામા ગહેવા લાગ્યા

એ દા વિહગતા મુમાગમાના સીમાડામા કાર્યોત્સર્ગી ધ્યાનમા રિચર થયા એક ગોવાળની ગામમા જતા બળાંતી વેખરેખ માટે-

પ્રભુપ્રત્યે ભનામણુ બળેનું વનમા ચરવા જુ ગોવાળે પાછા ફરતા બળે ન જોવાથી ચારી ગત વનમા ગમ્યવુ બળદોનુ ચરી પ્રભુ સમમ આની ઉભવુ થાળને પાછા ફરતા ગોવાળે બળદોને પ્રભુ પાસે જોના અને જોતાન, જાણુતા છતા માહિતી ન આપી એવા આરોપસગ' પ્રભુ ઉપર અમાપ ગુગમે થઈ ગસ (જાડી દોરી) લઈ માગવા દેવુ ઉપરોગ ચૂકતા ઈરે આ ચતિકર જાણી ત્યા આવવુ તે ગોવાળને પાપમ્મથી અટકાવે. આ રીને ગોપકૃત ઉત્સર્ગનું મજાણુ મોગમ્ સનિવેગમા શનપાણિ યક્ષના ગગિમા પ્રભુનુ કયોત્સર્ગમા લીન થવુ યક્ષના એ ગગિમા ભરકર ઉપસર્ગો સમતા પૂર્વમ્ સજન ગતા સતને દેખી યક્ષનુ બોધ પામવુ

કનકબળ આશ્રમે ચક્રોતિક સર્પનો કસ રક્તને સ્થાને દુધ નીકળવુ જોતા સર્પનું વિગમય થવુ પ્રભુશ્રીનો બોધ જનિમ્મૃતિનો ઉદ્ધાર ગગા ઉતરવા નાવમા બેડેલા પ્રભુને, વાસુદેવ ભવમા જે સિંહને વિદારેલો તેનો હવ જે સુંદર દેવપો હતો, તેના તગ્ધી નાવ છુડાવા રૂપ ઉપસર્ગ દગ્મીઆન તગ્તના ઉપજેલા-જનનાસ શ્રેષ્ઠિ દ્વાગ મળેપણુમા ધર્મ પામેના-એવા સમળ કબ્જ દેવોનુ આગમન ને ઉપમર્ગનિવાગણુ વિહરતા એવા શ્રી મહાવીરનુ ગજગ્રહીનગરીમા આગમન પચાત્ મખલીપુત્ર ગોશાળાનો મેળાપ એ જાને બની બેડેલા ને કહેવાતા શિખ્યની સાથે વિચરતા પ્રભુને જે અતિ વિટબનાઓ અનુભવવી પડી છે તેનો, તેમજ સદન કરેલા આબોશનો પાગ નથી । પણ કર્મને પગમ્મૂત મગ્વા નિમ્જોના આ મહાત્માએ સમતા ભાવે સદન કરવુ એર છે એમ લાણુ' ૨૫ દ્ર' સમ પ કરેલો કે જેથી સુખપૂર્વક તેઓ એ સર્પમાથી પસાગ થઈ ગયા તાપસની કુપડી ગાજા જ અપ્રીતિ થઈ પડે તે સ્થાને ન ગહેવા રૂપ ને મૌનપણુ જળવવા રૂપ જે અભિગ્રહો લીધા હતા તેના પાનનમા જ શ્રીવીગ તેમ્મ ગહેતા શ્રી કે પસુત્રમા આપના અધિગ ઉપચયો સદજ પ્રશ થાય કે ગોશાના સાથે પ્રભુ ઘણીવાગ જોનેના છે એના ખુનાસામા જણાવવાનુ

કે નિમિત્ત બનાવવામા તેમજ ગોશાના સદના એના જે પ્રચગ
 મિત્રાવના સર્વ વાર્તાનાપમા પ્રભુશ્રીનો મૌન જ રહેના કે, પણ કુતુહળી
 ચતર મિદ્ધાએ પ્રભુ શરીરમા પ્રવેની પ્રમુના નામે એ સર્વ વ્યતિ
 નિપત્તઓ કે તેજીવેસ્થાના વચ્ચે નર્શનમા અને શીંગમા કેટલા શુવો
 છે એ વાતમા ઉત્તરદાતા પ્રભુશ્રી પોતે જ તના મદાપુ પો માર્ધ
 તાત્વિક પ્રશ્ન હોય તો જ મૌન છોડવુ ઉચિત મમજે છે એ નક્કર
 અમન્ય તેવુ છે આજ બાર વર્ષ દરમીઆન જે જે બનાવો મન્યા છે
 એ સર્વ ઈર્મગમ્મના પગિણા રૂપ જ છે બાદ દષ્ટિએ કેટલીક વાર
 લાગે તેને પ્રભુ બોલ્યા હતા તો આમ ન થયુ હોત ! વળી કોઈ
 નવાને પ્રભુનુ મૌન કેટલામ્ના મગલુનુ નિમિત્તમૂત અમળા જા
 અતરચસુથી એનો તાણો મેગવતા સર્વ પગિચિતિ અષ્ટ પે ખુશી
 થાય છે પ્રભુ, ઈદ્ર, કે ગોરાણો તો નિમિત્ત માન , ઉપમગોનો
 સામનો દરીને જ પ્રમુનીને ઈર્મઅમ્મદો ખખેરી જાવતો તેવાથી
 એના પગિષાક મમતા અડુ બોગવે જ છુટો કુતુહળો ઉભા
 ઠગાર હદ્રથી આતા ઠગાયેલ તેવ સિદ્ધાર્થ, એ વેળા ન્યાએ અનોપ
 થર્મ જાન છે ! એ પછી જ કમોની અનિયત્રીત મતાનો ખ્યાન
 આની શમ્ને ઉચ્ચ દક્ષાના મદાપુરનો એ સમયે અમાન હર્મગોક
 ધનના નથી

આ પ્રમાણે જૂ. જૂ. લાગમા ધરી પ્રમુદીએ નવ ચોમાસા
 ચતીત કરી નમુ ચોમાસુ આગી ગીને તપ કરવા પપ શ્રાવન્તીમા
 પમાર કરી, સજ્જ ઈર્મક્ષપાપુને અર્થે તેજો. મનેરુભૂમિ પ્રતિ
 નિનાયા પેલ ગામની મનાર પોનામ વતપમા અટમભ્રમતપૂર્વક
 પ્રમુશ્રી વરમાન એ- ગામિતી પ્રતિમાથી કાયોત્સર્ગમા ગિયત થના,
 આ વેળા સૌકર્મ દેવનોકમા મખતારીત પ્રમુની, ખુ હઈ મહાગજ
 વખુએ પ્રશયા ગી ગવા હતા સગમ નામા એ- અમન્યને-
 મિથ્યાદર્શીવને શઠ દ્રવી ઉભા પ્રશયામા દેવન પક્ષપાતની ગધ આવી ।

દેવદ્રની અતિરાયોમિતિ ભાસી કોનનો આટોપ ની પ્રભુ સગા
 સતને ચનાયમાન કરવાનું બીક ઝડપી સત્વર પોવાસ ચૈત્યમા આવી
 પુષ્પો અને ઉપમર્ગોની વર્ષા શરૂ કરી-ધુમની વૃષ્ટિમા પ્રભુને વાન્યા
 વનમુખી પ્રીતિઓથી ચટપટ્યા તીક્ષ્ણનાથી કશ માગનાગ જસ-
 ઘીમેનો અને વિંદીઓની વિકુવણા કરી એ દ્વાગ અતિરાય પગિતાપ
 ઉપમર્ગો, ગોળીમા સર્પ અને ઉરાએ અમ્ધનીય કૃષ્ટ આપ્યા
 દાથીઓએ દત્તગુણને સૂઝાગ, દાધિણીઓએ એ ન્યુન અને પ્રભુદેહ
 સહ પમવાગ પિશાચોએ વિનસણુ કાર્યો કરી, અને વાગોએ
 નખને દાન મારને પ્રભુદેહનું વિગણ કરી અપાય તેનું કટ આપુ
 પીડા પમાવમા વગ પણુ ઠી ન રામી આમ છતા મહાવીર તે
 મારી જ રલા શ્રમણપણાના ઉજાણમા મમતા એના એમણે એ
 એવ સમભાવે મનુ ઉપસર્ગો સહવાને અને કર્મને બાળવા અર્થે તો
 તે અર્થે આવેના એટલે જેમ એની તીવ્રતા તેમ પ્રભુની સમતા
 અગાધતામા ઉડી ઉગવા વાગી તેઓથીનું પ્રથાન યાતના પમાડનાગ
 સગમેવ નડોનો પણ મ્મરાજ હનો એને તેની સાથેના સમગગ
 ણુમા પ્રભુ તો દ જ રલા પ્રતિકુળ મ્મોથી જે ન નમ્યા તેમને
 વશ કરના સગમે માનુષ્ય પરિચિતિ ઉપત્ત કરી સિદ્ધાંત્ય ગમને
 ત્રિશના ગણીના કકણાપૂર્ણ રૂ ન દેખાડયા । આરૂ ગાનવાળી અપસગઓ
 દ્વાગ દાવભાવથી લઈ આર્નિગન ટેવા મુનીની દરેક એજાઓ ડગરી
 આ બધા વચ્ચે પ્રભુ તો પાપાણુચલવત્ અજાજ રલા ન તો
 એમા લેપાના ન તો એની પગવા કરી સગમે પણુ આગશ
 પાનાળ એક જવામા બાપી ન ગખી સ્વપ્રતિજ્ઞા પૂગવા અર્થે,
 પ્રભુને નનચાવવાના બન્યા તેના ઉપાયો યોગ્યા પણુ એ સર્વ
 ઉખમ્મુમિમા બીજાનેપણુ સમ અકુળ નિવડ્યુ

પ્રભુ શ્રી વર્ષમાન તો પૂર્વદૃત મ્મોના આ બધા વિનાસો જે
 જગ પણુ ચનાયમાન થના વગર આતમગમળના પૂર્વક ધ્યામા

निश्चय ग्वा सगममेव पर तेजोश्रीते कुरुषु आवी मनमा जेम
 ययु के भाग जेवतो योग भणवा छता जे मियागतो अध पात
 थगे । यजोशिक जेवा यरनेनि जेध आपनाः आ ह्यानिधि नरु
 सगम जेवा देवतो सह न निम्ताः इगी देत, पलु जे देवनी
 अभयता आडे आवी जेते उद्दाग्नी छिःग न धवी दुर्लभ त्या
 पगी प्रतिभाः गो ।

योग यातनायेना समूह वय्ये उग्राडी गतीये उभा ग्दी,
 प्रनुजे धरुा कर्मोतो क्षय डी दीरो त्याधी पुन विद्वाः शड ड्यो,
 देवभोऽना आभीजे सगमनी उग्लीनी निर्भत्सना करी, तेने मभत
 छपे । आपी औधर्म लोकाधी उद्दाडी भूय्ये आ पगी अवाग-
 नवाः देवेदो मुभ शाता पूज्वा आववा लाज्या त्रैशामीमा प्रनुजे
 जे विनशरु अभिग्रह लीधो के जे यहनमाणा हाग श्रीःभजे
 पूर्ण थयो ।

लागा भण सुधी भौनभावे नवन ज्व आत्म गुद्धि अर्थे निन्न
 निन्न प्रेशमा विचरी प्रनुत्री लक्ष्यसिद्धि सन्मुख आवी पुःया
 पद्मानी गामना पाःग्मा प्रतिभा धागी प्रनु उभा ग्वा जेः गोवाण
 तेमनी समीप जगो भूडी, सायववानी लनामरु डी गाममा
 आये गयो न तो प्रनुना ध्यानमा जणलो विचाः सग्भो हने के
 न तो जगला मनमा ते ध्यान उभवा माः नित्य डगायु हतु
 जेःने उभय अजर्यामा लीन जन्या ध्यानः प्रनुजे जता जगले
 शम्भा नगी अने वनमा ज्वनःनाधी यग्वा-इग्वानु छोडी निर्यय
 त्या थोऽया पल नगी

भू गोवाणे पाःग इन्ध मतने तो पूर्वनी मुनामा थिन
 जेमा फलु पोताना जेने न दीध तगन न ध्यानमत्र भूति सामे
 प्रक्षपः पः शड इगी ज्वा उताः न मथो ते न न मथो

અમ્મ માણ વિકરી ચૂકી અનાન ગોપથી-પગિચિતિના અત્યાગ
 ગોવાગથી-આ નચુ ન જયુ તેના અગો ગુસાના આવેગથી દુઃખ
 ઉકયા અને કોધથી મુખ લાનચોગ બની ગયુ ઝટ નચુ ના દક્ષ પગથી
 મે તીલયુ ગના ઝો કાપી લા યો અને પ્રનુ સમીપ પહોચી જા
 કરેવા લાઝો કે- હે આર્યા! મે આગ્યાનુ પૂઠ્યુ છતા તુ ય
 સભાગને નરી કે જેની ઉત્તર દેતો નથી? ત્હારા આ કર્ણુજિને
 નમમા છે કે ચુ? લાવ ત્યારે તેને તુ બધ કમી લઉ કે જેથી ત્હારી
 કગ્છીનુ તુ રળ ભોગવે, એમ કહેતાની સાથે જ ઉભર કર્ણગ્રમા
 પેલી તીલગ શનામઝો (સગીઝો) જોગથી મોસી દીધી બાહરના
 છે. એવી રીતે માપી નાખ્યા કે સૂક્ષ્મ દ્રષ્ટિથી જોનાર ગિવાય કાઈ
 જાણી પણુ ન શો શિક્ષા કરી ગાજ થનો મનમા મનમતો મૂ ગોવાળ
 વનના પથે પાચો કીનો લેવાના નિશામા એ જડાતમાએ ગચી
 માચીને માતમી નર્મમા જવા જેવા દારણુ કર્મદળનો સચર કર્યો

જાની પુરો કહે છે કે ત્રિપૃષ્ઠ વાસુદેવના ભવમા શય્યાપાળના
 કાનમા ઉખળુ સીમુ રેાવી પ્રભુ જીવે આ નર્મ ઉપાર્જન ક્યુ હતુ
 જેનો ઉલ્ક આ ભવમા આઝો શય્યાપાળનો જીવ ભમણુ કરનો
 કરનો આ ગોવાળ ચયો, એવુ જ નહિ પણ વેગનો પ્રતિશોધ વાસુ
 દેવના પગિણામ કરતા પણ વધારે આખર ભાવોથી કયો મામ
 પગિણામથી એ તો ભવાગ્રીમા પુન ધકનાયો પણુ સમના ધાગ
 પ્રભુ તો કમ ભોગરી મોખળા ચયા તેથી જ કર્મ બાધના ચેતવાનુ
 જાનીઝો કહે છે

અરુ જ મ્તુ છે કે—

બધ સમય ચિત્ત ચેનીએરે, સો ઉ યે સતાપ સનુણા

સમગ્રસમા લીન પ્રભુથીને જોઈમા શનામ પગપગ સ્પર્શતા
 દારણુ કુખ પાચુ છતા એક ચિત્તકર સગ્ગો ન કયો ધ્યાન સાથી

મુક્ત થયા બાદ ગામમાં સિદ્ધાર્થ વણિખને ત્યાં તેઓશ્રી સિક્ષાર્થે
 પવાર્યા એ વેળા તેનો ખગ્ન નામા એમ વૈદ્યમિત્ર ત્યાં ખેડેલો હતો
 તેને સ્વામીના અહોગ પઠથી તેમજ વાણી પઠથી અનુમાન કરી લીડુ
 કે પ્રભુ કાર્મ જ્ઞાતના રાજ્યથી પીડાયા છે આહારગ્રહણ બાદ શ્રી
 મહાવીર તો ત્યાંથી વન તરફ સિવાની ગયા પછી ખગ્ન આ વાન
 સિદ્ધાર્થને જણાવી કે તે બોલી ઉઠ્યો-મિત્ર! આપણે પ્રભુનુ રાજ્ય દૂર
 કરવું જ જોઈએ, માટે આનો તેમની પાછળ કાર્યોત્સર્ગ મુદ્રામાં ન્થિત
 થયેલા પ્રભુ સમક્ષ આવી ખગ્ન તપાસ કરતા કર્ણુમા નાખેલી શના
 કાનો પત્તો લાગ્યો તરતજ તેના મુખમાંથી ઉગાર નિષ્ણા પડ્યો કે-
 સુહ, માર્ગ અધમે સ્વામીના કાનમાં શનાકાઓ નાખી તેના છેડા
 પશુ કાપી નાખ્યા છે! મજા ભયકર આચરણ કર્યું છે! તરત જ એ
 આપત્તિના નિવારણમાં જોઈતી સામગ્રી સંગ્રહિત કરવામાં આવી અને
 ઉભય મખાએ સાથે મળીને પ્રભુશ્રીના કાનમાંથી શનાકાઓ ખેચી
 નાખી કેટલાક સમયથી ઉભય શનાકા પગપગ મળના તેમની આસ
 પાસ જે માસ બાજી ગયું હતું તેનાથી છુટા પાડતા એટલું તીવ્ર કષ્ટ
 પ્રભુને થયું કે જેથી સમતાના નિધાન છતાં તેઓશ્રીથી અત્યાનક
 અરેગટનો ઉચ્ચાર થયો સાડે ચે વન અને સમીપનો પહાડ મદા
 ભરથી ગાહુ ગયા

આમ સાડા બાર વર્ષના જ્ઞાન્ય કાળમાં શ્રી મહાવીરે મહા
 વીંગના પૂર્વકે કેટલાયે પ્રકારના દારૂણ અને મગ્ણાત ઉપસર્ગો પ્રતિષ્ઠ
 કરવાનું અનંત બળ છતાં, ક્ષમા ભાવથી, આત્માવનબી બની ઉંચાડી
 છાનીએ તે મૂં ભાવે સદન ક્યાં એથી નવા કર્મો ॥ સચ્ચને રાક્યો
 અને ભુના જે સત્તામાં હતા તેની ઉદીગ્ણા કરી તેનાથી છુટકાગે
 મેળવ્યો ઉપસર્ગોની શરૂઆત ગોવાળથી થઈ તેમ અત પશુ તેનાથી
 જ આન્યો

ખરી ખૂસી તો એ સમાયેની છે કે એવા એવા ઉપસર્ગોની

ઝંડી મધ્યે પણ પ્રભુશ્રીએ તપ તપવામા જગપણ મણા નથી ગખી તપોવીયણ યુત્તર તસ્માત્ વીર इति स्मृत ' એ શ્રીમદ્ હેમચંદ્રસુગ્નિ વચન યથાર્થ જ છે શ્રીમદ્દાવીગ તે ખરેખગ મદાવીગ (મદાન થોદા) જ છે છમાસી ૧ પાચદિન ન્યૂન ઝમાસી ૨ ચોમાસી ૬ ત્રિમાસી ૪ ચ્વી માસી ૭ બેમાસી ૬ દો માસી ૪ માસ ક્ષપણ ૧૪ પમક્ષપણ ૭૭ બે દિનની અધિવાળી ભદ્ર પ્રતિમા ચાગ દિનની મહાભદ્ર પ્રતિમા અને ૮૨ નિની સર્વતો ભદ્ર પ્રતિમા કરી ૭૬ ૨૧૬, અકમ ૧૨ એ રીતે સર્વ તપ જળ સગ્ધુ પણ વાપર્યા વિના કર્યો માત્ર એટલા લામા કાળમા પાગલાના દિવસ ૩૪૬ થયા લાગતાગટ બે નિ સાથે તો ખાનુ જ નથી આ ઉપરથી તપની અચિત્ય શક્તિનો સાક્ષાત્કાર થાય છે તલવી મોક્ષ ગામો શ્રીનીર્થપતિએ પણ ન્યારે આની હરે તેનુ આનન લીધુ ત્યારે અન્યો માટે તે ઉત્કૃષ્ટ અવનન ૩૫ હોય તેમા સી નવાઈ' સર્વ તપસા સાધ્યમ્'

વૈશાખ શુભ દશમીનો દિવસ છે સગિના સ્કલબ્દુનાલીંગના તટ સમિપ પ્રભુશ્રી વિહરતા આવા પહોંચ્યા છે સ્વામાક નામા ખેડુતના ખેતરમા તેઓશ્રી ગોવિંદાસને પ્યામા લીન બન્યા છે ધર્મધ્યાનમાથી તેમનો આત્મા શુભમા પ્રવેસી ચૂંચો છે ન્યા તેના પ્રથમના બે પાયા પર એમમ વૃત્તિના તાર બધાયા ત્યા પ્રભુશ્રીને ચાગ વાતી ઠેરોનો સર્વથા ક્ષય થઈ જવાથી કેવળજ્ઞાન અને કેવળ દર્શન ઉપન્યુ જગ્ય હતા તે કેવળી થયા આગધક હતા, તે દવે આગધ્ય બન્યા અર્દન્ટ થયા એટલે કેવલની કક્ષામા પહોંચ્યા મૌનપણે વિચરી જેની પ્રાપ્તિ અર્થે અગણિત ઉપવર્ગો સદા હતા તેની ત્રિદિ થઈ ત્રે અન્ય જીવોને ઉપેશ આપવાના દાગ ખુન્યા થયા એને કે સ્વાનુભવ જ્ઞાનનો એ દાગ સદુપયોગ કરવાનો તેમનો ધર્મ થઈ ચૂંચો સરી જીવ કદ શાસનગ્સી' એવી ભાવવ્યાથી અતઃ ઉભરાયુ

देवोऽप्ये समवसगच्छु गच्छु, प्रबुद्धीऽप्ये तेभा मिगच्छु देशना दीधी ज्ञा
 द्वावने विवतीना लाव न थरा, त्याधी प्रबु त्वगित विदाः वरी
 गजगृह नगगना महमेन वनभा आवी अमोअर्था, अर्धी मोमिध
 द्विजने त्या भोगि यत्त आयनो इतो जेभा मोटा मोटा पडीनो अेक ।
 मज्या इना आभ आ विद्यावागिधियो अे- अेन्ती अर्धा इरे
 अेवा छ्ना प्रत्ये ना छ्दयभा इर्त ने उध सरय व इरी मेडा इतो,
 धमउधी इवा पडीतार्थभा इनगी ज्ञाना लनधी पगपग अेनु समा-
 धान इग्वानी आर्ध्वा तन्दी लीधी नडोती अेमनी मज्या अगीआगनी
 इनी जेभा गौनमगोनी धर्भूति मुख्य मनातो

अे अमयनो धर्भूति अेटले गर्वना शिपरे उमेनो अने श्रीमती
 विद्वाने जगमात्र न सदी श्रे तेने अ्वज्जनने पडीत विरोमधि
 मानतो अने सर्वज्ञनी इतिना नू नो मानवी' ज्ञानाना मुपे
 देवकृत समवसगच्छु ने प्रबुद्धी महावीरनी वात साक्षयता ज तेने
 गुणो १० इनची गथो यत्तविधान आलु पर ग्हु अने मन डीनना
 धडाटोपथी वमधमी ग्हु पोते जेभा ज्ञा अन्य सर्वज्ञ पर धारीज
 इम राडे? अरे अे आलज्यु जय ज री गीने? अरे भू मानवी
 अेनाथी डेनगय पथु आ तो विद्युधो इगाथा त्या धिग्न धगय ज
 री रीते? गीत पर गीने प्रथम अे वादीनो पर त जेवो ज
 जेवो अे अेम निगवाः इरी पायमेो जेटवी अ्वलिप्यम्प । आधे
 धर्भूति आयो निभल्या पोतानी सत्ता ने उम्ति माटे मार्गे अ्हु
 विचार्यु पथु ज्ञा सुगुत सिद्धामन पर जेमी उपदेशामनु पान
 उगवनी श्री अग्म ज्ञनी मौम्य आर्ति दृष्टिये पडी त्या अेभ्म
 भू गलीत थर् गथो सुत्र जेना ज आमो उल्लयो त्या तो हे
 गौनम धर्भूति' ए सुअपूर्वक आये' जेवा इत्युनि प्रिन्वगे सल-
 लाया अे आगण वध्या ने ज्ञा उक्त आपवा यत्त इरे छे त्या
 तो पुन भीमी वापीभा 'मदानुभाव, तारे इवनेो सरय गभवानु

કર્ષણ ડાગણ નથી વે પો સમજવામા તે ભૂનથાપ ખાધી છે એ પોનો અર્થ હું કું તેમ બેસાડવાથી તાગ સશયનું ક્ષણમા નિવારણ થઈ જશે' પતિપ્રવર ધંત્રુતિ તો સાભગી જ ગ્લા, ઉચ્ચગત શમ આગ સુવી સર્વ પામે વસનાગ અગ્નિશ્રુતિ બધુ પગુ જાપી રાયા નથી ત્યા આ પ્રભુશ્રીએ તે જાણી હીમી, માટે એ સર્વસ તો ખગજ એમ વિચારતા ગૃ સમાધાન રે છે તે પ્રીતિ મોટ માડી ગ્લા

શ્રી મહાવીરે ગભીર નામે-અપૂર્વ ધ્વનિમા વિદાનચન આ વિ પોનુ ઉચ્ચારણ કર્યું અને ત્યાગ પડી એનો અર્થ ઝકુટ કર્યો ઉપાદગણ દ્વાગ એની સિદ્ધિ કરી દેખાડી ઈદ્રશ્રુતિ પડીન એ ગ્હમ્ય સમજ્યા કે તુગતજ પ્રભુશ્રી પાસે પ્રવત્યા સ્વીમરી વ્યા આ વાર્તા સોમિત ઢિજના થસ મુપમા પહોચી કે એ પડી એક એમ દગે પડીતો સ્વશિષ્યસમૂહ સાથે આન્યા અને પોતપોતાની શમએાનું સમાધાન કરી પ્રભુશ્રીના ગિચ બન્યા એ સમઘી જાણવાના ગિચા સુએ ગણધર્વાઃ અનનોખે

પગમાત્મા મહાવીર દેવે શકેન્દ્રે આણેના ચાળમાથી સુગધીન્ય મિશ્રિત ચૂર્ણ લઈ એ ખગીઆરે પડીતોના મસ્તક પર નાખી તેમને સ્વ ગણુધર તગિરે આપન કરા 'ઉત્પાદ વ્યય, ધ્રુવ' રૂપ ત્રિપ દીનુ ગ્હમ્ય સમજવ્યુ એટલી દુઃખક્ષરી પામીને એ મહા જુદ્ધિ નિરા નોએ વાલશાગીની ગ્યના કરી તેમના સુવાલીમ સો શિષ્યોને મુનિપદે સ્થાપ્યા ચીગાગની પ્રત્ત્યાની અભિનાષા ધગવની વસુમતી-ચદન બાળાને સાધીપ નુ ન કગી પ્રવર્તનીપદે સ્થાપ્યા

પ્રભુશ્રી મહાવીરને તીર્થ સ્થાપીને શાંતિથી બેસી ગ્હવાનુ નહોતુ તીર્થકર નામકર્મને ઉદર થયો હોવાથી સાગ ભાગનવર્ષમા પથગઈ રહેન પ્રત્તિમા સ્થાપવા માગના પુન ઉદ્ધાર ગ્વાનો હતો સાગયે વિશ્વને સ્વ શાસન-ઇનશાસનનુ ગસિયુ જાવવાનુ હતુ એ કાળે

અનાનનિમિત્ત મક્ષિતરૂપો આપી ગયેન હતુ ચોતરૂ જનતા ધર્મના નામે જીવદિન્નાવાળા યજ્ઞયોગે લી અનેક માની મી હતી, ત્રિ સમુાય કે જેને અર્વ અતા પોતાના હૃતમ્મ ગમ્પી હતી, તે મોમાયા દામ, ઈન્દ્ર મુન્દ્ય ખાનપાન, અથવા તેા મનમાન્યા ગચ્ચીના મેળવી બોગી પ્રગ્ને નર્ગ મોઠના પગાના આપી ગયો હતો આ સામે ઠાઈ વાધો ઉાવતુ તેા તત જ તેના આર નર્ના હાગ ખુન્ના મૂમી દેવાતા । આ લોહમ્મ આપી રા ।ય તેની ગેક - ર્થના અપાતી ધર્મનો ઈન્દ્રે અમૂ- ગાનિતે હૃત્ત ગમ્પાયો હતો અર્થાત ધર્મ સામગ્રવા-સભગ્રાવવા અને પાળવા માગના સખ્યામધ ડાનુનો રડી ધાહણુ મનિનુ એહજ ગત્ય પ્રવર્તાયુ હતુ લોહસમૂન્ વ્યાથ્રય અને આત્માના નર્ન-જાન-ચાગિરૂપ મૂળ ગુણોને વિગરી જર્ન, પગાનબી ય) ગ્હો હતો ગુણુ હૃન્ના આગ વરી પડયો હતો જાન વિન્દુ ક્રિયા જડવ પ્રસરી થુ હતુ

આ પરિચિતિમા પગમાત્રા ત્રી રીતે અખત હામે, અત્ પ્રવલ્ને અને C. ૨ પ્રેમભાવે કામ લીધુ તેઓશ્રી વર્મ જેની આમિ- વગુ નેગ્જુનમરી રિવા ગત્ય દાક્ષિપ્તનાથી ફેલાવના માગના નહાતા તેઓને તેા પ્રત્યેક ચન્નિના હૃદય ઉાપામા જાનગમિ હાગ જન્ ઘાલી આગયે અમિ વર્તુલમ્મ આમિનન આણવુ હતુ એની ચિદ્દિ અર્થે વચમિ ઉપગન તેઓશ્રીમે માન એ- ' પ્રેમ ' રૂપી સધન સાથે લીધુ હતુ અન્ન પર તેા મજાલુ હતુ જ અને આયમા પ્રેમ માગનો સધિયા । વડ ત્રિ ।ગ્હર્દી એ મળા સતિ ચગમ જિનપનિએ- પ્રથમ જે જાતિ સત્તામા ચ ચૂર બની-વિદ્યામપત્ત છતા મર્વાધ મની,- ગવગ દિમ્મ કાયોમા અને ગોડવી કલાડેના ક્રિયા હમા જ ધર્મ માની મરાગુન મની બેરી હતી તેના ધુગધ પજિમાના અગ્રગપ્ય મનાતા ઈ નુનિ પ્રનુષ અગીઆગ ને ચુવાલીસ મા રિપ્યની સપ । સદિત પ્રનિબોડ આપી, ચીગ ।ન્યચિત્ત રામના બધનો તેમના માનેના

શાસ્ત્રથી જ તોડી નાખી પોતાના કાર્યના, મુખ્ય મુનધાર બનાવી લઈ તેમના જ હાથે સ્વ ઇષ્ટિના કાર્યનો પાયો નખાવ્યો.

ગજગદાના શ્રેણિમૂખ, વૈજ્ઞાનીના ચેટ ગજ અવતિનો ચક્ર પ્રસોત, કૌશાલીનો શનાની, ગર્ભર્ષિ પ્રસાચક્ર, તેમજ C લવન વગેરે રાગઓ, અભયકુમાર ગેરકુમાર નદીપેળ આકુમાર કુલિક આદિ ગજપુત્રો તેમજ રૂપ ન ત જમાની દાનિક, વદુગમ્બેવ, અમક પગિનાજક મ્દદ પગિનાજક, દસાર્થુલ્લ રાત મહાશાન હન, વિહલ શાનિબદ, ધન્યશૈર પુન્ય શ્રાવક રોહણીઓ ચોટ ધીઆરો ઈત્યાદિ નામીયા પુરૂષો પ્રભુશ્રી વીગના શાસનમા થયા છે અને આત્મ કત્યાણુ સાધ્યા છે જેમ સાધુવૃદ્ધમા ની ઈદ્વૃત્તિ પ્રમુખ મૂખ્ય થયા તેમ સાધ્વીસમૂહમા આર્ય સદનમાળા-મૃગાવની આદિની મુખ્યતા છે જ્યારે શ્રાવક-ગણમા બાગવતને ધરનાગ, તેમજ શ્રાવકની અગીઆર પડિમાને વહનાગ આણુ, કામદેવ, સુનનીપિતા મુદ્દેવ સુનશતક, કુડકોનિક, સદાવપુત્ર, મહાશતક નલનીપિતા લેતની પુત્ર, નામા દશ શ્રાવકો મુપ્રસિદ્ધ છે તેની જ રીતે મુનમા જેવતી જ્યતિ, તેમજ ઉક્ત શ્રાવક ભાર્યાઓ પણ નારી સમુલ્કમા અગ્રપદ છે પ્રભુશ્રી મહાવીરદેવના ચતુર્વિધ સઘના જે બધા મુખ્યપાત્રો કહી સકાય એ સબધી વિગેર અધિગર શ્રી વર્ધમાન દેશના અને કનિગળ સર્વશ્રી હેમચક્રસુગિ ગચિત ત્રિપટિ શનામ પુગ્ધ ચરિત પર્વ ૧૦ મા આવે છે લામો જીવો પ્રભુશ્રીની ઉપેશબનીનથી લખવનવિત બન્યા છે કે જેની નોધ લેવાની શક્તિ નથી તો લેખિ નીમા કે નથી તો કાગળમા

પ્રભુશ્રી વીર અગિહત થયા-તીર્થગ થયા-બાલ લાચે જ એમ ગ્યાને ગિયર ગલા છે C થ આવેન તીર્થગ -મ કર્મના યોગે સનન વિકરી સર્વત્ર કેવન્ય આગિસા દ્વારા નિપુર્ત કરેલ લાક વ્વરૂપનુ, કર્મગળનુ આત્મક્રેયનુ યથાર્થ સ્વરૂપ પોતીકી પીયુષ ભરી વાણીમા

વર્ણવી લાભોગમે આત્માઓમા યોધિમીજનું રાપણુ કરવા લાગ્યા એ જાણે પ્રવર્તી ગહેન અધર્મ, અજ્ઞાન, દારણુ, દિસાના ધામરૂપ યજ્ઞો, અને અર્ગ મોક્ષના પગવાના આપવા રૂપ સત્તામા ચ ચૂર અનેવ દ્વિગૃહ્ણતી ધર્મના નામે ચાનતી પ્રવૃત્તિઓ ઉપર સખત કાપ મૂકાયો સર્વજના ઉપરેશથી એમા છુપાયેન પ્રપચ જાગના પોકલો ઉનાજ પડ્યા જનના ચીરમજના અધેત્રદ્વારથી વમગમાથી છુટવા લાગી અને મત્ય જ્ઞાનગ્નિ તેની ચમુઓ પર કરવા લાગ્યા આમ પ્રભુશ્રીએ વચ પડીના લગભગ ત્રીસ વર્ષો સાગ લાગનવર્ષમા વિચરી, જીવેને એ રામનગમી બનાવવા રૂપ લાવવાના અણુમૂના કાર્યમા ચતીત યા એમાસાના આગ્રમાસ પિના ભાગ્યે જ તેઓ એક સ્થાને ઝાગી યિગ્ના કરના ચાતુર્મામ મુખ્યતાએ અગ્નિગ્રામ, ચપા અને પૃથ્વીપા, દૈશાલી ને વાણિ ત્ય ગ્રામની ગમીપમા, ગર્ભ-ગ્રહી અને અનુપમ વિદ્યાપીઠોના ધામ સમા નાનલમ, મિથિના, અનાચરેત તેમજ વજ્રમુમિ આદિ યથાનોમા ગ્લા છે

જીવિતો ડેવટનો લાગ આવી લાગ્યો જોને વર્ષનો અવધિ થયો પ્રભુશ્રી વીર અપાપા નગરીમા, દમ્નિપાળ ગમ્નની લેખશાળામા એમાસુ ગહેન છે એ વેળા દૈશાળીપતિ એટમગજના નવ મનથી તેમજ નવ લક્ષ્મી જાતિના મળી અગર ગણુ ગમ્નઓ-આમતી-એમલ જાજકાર્ણને મગે ત્યા એ ત્ર થયા છે પ્રભુશ્રી પણ પુખ્યપાપ વિચરી અધ્યયનોનુ બ્યાન પોતાની મધુર ગીગમા વસાવી ગ્લા છે કાગનક વ અમાસની ગરિતો અમય આવી ચૂક્યો (ગુજરાતી ગણુશ્રી મુજ્જ્ય આમો વ અમાસ) બાધી ગેલેલા આગ અગ્રાતી કર્મો, વેદનીય, નામ, ગોત્ર અને આયુ ક્ષીણ થઈ આત્માથી અનગ થઈ ગયા એટલે પ્રભુ શ્રી વીર આ લાગતનમિમાથી સાને માટે સિધાવી ગયા અગ્નિદત પ પૂર્ણ કરી સિદ્ધ બન્યા જન્મ-મરણના દેગમાથી સત્તને સાદુ હાથ ધોડી નાખ્યા દૃનૃત્ય બની ચૂક્યા આમિ- સપતિ બોક્તો

થતા દશ દ્રવ્ય પ્રાણુ સાથે કાયમતા હુગટેજ કરી અનત જ્ઞાન, અનત નૈન અનત મુખ બી અનત વીરરૂપ આગ લાવ પ્રાણુથી સુખા બન્યા ચૈત્ ગળ્યો ને અતે આનેલી પીપ્તાનીસ લાખ યોજન પ્રમાણુ સિદ્ધરીવા પર વાસ કરી ગહ્યા સાદિ અનત ચિતિ સુધીના વિવાસી મન્યા એમના મોક્ષ ગમનથી સાગ્યે ભાગતવર્ષ ગોમકુગ થયુ જ્ઞાનસમાજ ॥ શીરે મોટો પદા-તૂની પડ્યો હોય તેવી વિવાદની હાયા ચાપી ગદી રાજ-પ્રજા સૌ રોકમા ડબ્યા અપાપા નગરી પાપા' કહેવાણી અને તેમથી આજની પાવાપુરી બની ગઈ પ્રભુ નિવાણુને સખત આઘાત પુ ઈદ્રમુતિ સ ખા પ્રથમ ગણુધરને લાગ્યો ત્યા અન્યની શી કથા' ભાવ દીપક ગત્યા જનતાએ દ્રવ્ય દીપો કરી પિોત્સવી પર્વને પાયો નાખ્યો.

શ્રી વીર નીસ વર્ષ સુધી ગૃહવાસમા ગહ્યા મઠકે અધિક બાગ વર્ષ ઇશ્વરચાવરધામા ગાહ્યા અને દેશભિલા નીસ વર્ષ સુધી કેવની બની ઉપદેશભાગ જગતભગમા ઉપમાગ કર્યો એ ગીતે બેતેગ વર્ષનુ આયુધ્ય પુરૂ મરી નિવાણ પામ્યા એમની યુગાતૃનમૂમિ (અનુક્રમમા વર્નનાગ-શિષ્ય પ્રગિધ્ય આ પુરૂષોના પ્રમાણુ યુક્ત થયેની) જ છુસ્વામી સુધી આની પયાયાતકૃતનમિ (પ્રભુના કેવનીપણુને આશ્રિત થયેની) પ્રભુશ્રીના 'વ ય યા ચાર વર્ષથી શરૂ થઈ એને ત્યારથી તે છે ના જ છુસ્વામી સુધી મોક્ષ ગમન ચાતુ ગહ્યુ.

પ્રભુની મદારીગદેવના અગીઆર ગણુધર યાને પદ્મશિષ્યો હતા. ગણુધરો અગીઆર છતા જ્યા યાને શિષ્ય સમુદાયની સખ્યા-નવની હતી સમાન વાચનાવાના ગિચટ નો એ ગણુ બને છે નવ હોવામા એ ગણુધરાની શિષ્યસખ્યા લિખત છતા વાચના સગખી ઠોવાથી સાથે જ મધ્યયન કાર્ય થતુ એને જ ગણુ નવ પ્રભુનીની હયાતિમા જ ઉક્ત અગીઆર ગણુધરોમાના ઈદ્રમુતિ ને સુધર્મ વિવાચના નવ મોક્ષે ગયા છતા વગી તેએ શ્રી એ જ્ઞાનદષણુથી બેયુ હણુ કે

પોતાના નિર્વાણુ આદિ અ પ કાળમા પ્રથમ ગણનાયક શ્રી ગૌતમ ઈદ્રભૂતિને પોતા પ્રયેના 'ગગનધન' તુવાથી 'વજ્રાનાની પ્રાપ્તિ થવાની હતી એટલે ગજાધિપતિના પ પ શ્રીમુધર્મ નામા પાત્રમા ગણુગને સ્થાપન કરવામા આગ્યા હતા અઘાપિ જે આજુ સમુાય દ્રષ્ટિગોચર થાય છે અને ગતિને ધર્મ ગયો છે એ મર્વ શ્રી મુરમા ગ્વામીની પ પગમા જ મમાર્ધ ગય છે

પ્રથમ ગણેત શ્રી ઈદ્રભૂતિ, ગૌતમ ગાત્રીન તેવાથી શ્રી ગૌતમ ગ્વામિ તરીકે સુપ્રસિદ્ધ થયેલ છે તેમનુ ચરિત્ર પણ વિચરનારક છે વિશ્વમા જે મોટા અવગુણુ અ મનાય છે અને જેના મેવન ગ્વાથી આત્માએ નિમસાય લવમાગમા કુમ્યા છે એના ગેયોનુ નિમિત્ત પામી શ્રી ગૌતમ ઉત્તિ આધે છે ત્યારે પ્રખર પગીનપણુનો તેમણે જવ ક્યો ત્યારે શ્રી વીરનો સમાગમ મ થો, સયમ લીના પડી ગુરુ એવા શ્રી વીર પ્રત્યે નિમિત્ત ગગ ધર્યો ત્યારે તે ઉદ્દૃષ્ટિ ભક્તિ તરીકે પમયો અને શ્રી વીરનુ નિવાણુ આભગી અર્થ મોહ ધરી હ વીર, એવો પોમર ક્યો ત્યારે દેવય પામ્યા તેઓ મહાનિષ્ઠનિધાન હતા તેમના દાવે વિક્ષિત થનારને વજ્ર જ્ઞાન થતા વાર ન લાગતી.

શ્રી વીર પ્રભુની પાટ પ પગ—

અરે આગલ કરતા એ વાતનું નિરૂપણુ કરી દેવાની જરૂર છે કે શ્રી વીર પ્રભુની પહેલાના પ્રેરીમ છતના શાસનમા મખ્યાનધ ગીનાર્યો અને સુગ્ધિત્રાટો થઈ ગયા છે તે સબવી લખવા મેમીએ તો પાટ પગ ન આવે તેમની ચમ ગિ-પ્રમાવનાના પૂર્ણ ગતિનો વૂા જૂા પ્રવેશમા નિવાયેના દ્રષ્ટિગોચર થાય છે અર્થે તો માત્ર પગમાતમા મહાવીર દેવ પડી તેમની જ પ પગમા થયેના પ્રન મુખ્ય ગજાધિપતિઓના મક્ષિત ગતિનો આપગમ આવે છે

શ્રી ગૌતમનામી—

મગધેશના ગોવર્ગામનાસી, દિગ્વ્યમુનુતિ અને ભાયા પૃથ્વીના

એ પતેતા પુત્ર તેમનું નામ ઈ ભુનિ ગમ્પવામા આલ્યુ બાલ્યમગથી સમ્મતી માતા પિતાના સદવામમા ગહેવાનું મળ્યુ હોવાથી અ પ કાળમા જ તે શામ્નિપુણુ પડિત બન્યા વેઠ આિ દર્શન શાસ્ત્રોના સાગ જ્ઞાતા થયા પડિત સમુલ્યમા ધુગિપ પ્રાપ્ત કર્યુ જ્ઞેતજ્ઞેતામા તેમની કીર્તિની મુવાસ પ્રગોશિ પ્રસગી દી ભાએજ કાઇ યત્ત એવો હોય કે ન્યા તેમની તાજગી ન હોય આ ગીને બાહ્યશોચિત વ્યવસાય ને વિધિવિધાનમા તેમના પચાશ વરો જ્ઞતીત થઈ ચૂક્યા એ કાગે અમ્મમાતિ એવો પ્રમગ બની ગયો કે જ્ઞેને તેમનું આપુ હવન બ ની નાખ્યુ એ પ્રસગ તે ચરમપતિ શ્રી વર્ધમાનનો સમાગમ ઈદ્રનુનિ પડિનુ ગજગ્રામીમા સોમનદિવને ત્યા યત્તમા આવ્તુ અને બીજી બાલુ પગ્માત્મભાવ પામીને શ્રી વર્ધમાનનુ જ્ઞન તગિકે પંધારતુ અી દેવગચિત સમવસગ્ધુમા વિગજી દેશના દેવાનુ શરૂ કરવુ નાગગિકોનુ તેમજ દેવેવીઓનુ વદનાર્થે ગમનાગમન આ દ્રશ્ય જ્ઞેતા જ પડિત પ્રવજ ઈ ભૂનિની આખ કાગી ગર્વના ધગટોપથી તે ધસમમના નુ મ મુખ પહોન્યા જ્ઞતવા ગયેના મહારથી જ્ઞને જ્ઞતાયા સત્ય મંગળતા પચાશતી વન જ્ઞતા નુહરસ્તે િક્ષિત થયા ત્યાર પડી સનત્ ગોમવર્ષી સુધી, પોતાથી આઠ વરો જે નધુ છે જ્ઞતા જ્ઞાનજ્ઞોનિમા અધિષ્ છે એના શ્રીવીગની અલિનિય ભમિત્યાવે સેવા કરીને આત્મ મ્હ્યાણુ સ્પાધ્યુ શ્રી મહાવાગની સાથે વાગવાર વિવિધ પ્રમ ના પ્રજોત્તર શ્રી તત્વામ્મતનુ મીડુ પાન મ્મનારમા એમનું મ્થાન પ્રથમ ડે પ્રભુશ્રીના મધુગ હે ગૌનમ' રૂપા સજોધનથી વિશ્વમા તેઓ નામ મ્મના ગોત્રથી અધિષ્ પ્રસિદ્ધિને પામ્યા તેમના નામ રમગલથી આજે પણ વિદ્ધો નટ થાય છે શુદ્ધવાસમા ૫૦ વર્ષ, વીગસેવામા ૩૦ વર્ષ કેવલી પર્યાયમા ૧૦ વર્ષ કુન ૯૦ વર્ષ

શ્રી સુધર્માસ્વામી કોનાગ સલિવેશમા જન્મ-માતા ભદિના અને પિતા ધમ્મિનના એ સતાન જ્ઞને વિપ્ર ને ચાર વેળા પ્રખગ્જાના સમવસગ્ધુમા આવ્યા બાદ સશય છેવાથી ભાગવતી િક્ષા સ્ત્રીકારી. પ્રભુસદ શ્રી ગૌનમને થયેન પ્રજોત્તરના

એ સાક્ષીમત એટલે જ શ્રી ગૌતમ પ્રજ્ઞમર, શ્રી મહારીઠ ઉત્તરગતા અને શ્રી સુરમા એ સર્વને સુનરૂપે સુચનાર. આ રીતે વર્તમાન દ્વારશાગીના આદિ પ્રણેતા ગૃહ-આવાસમા પચાસ વર્ષ, વીઠ મેવામા ૪૨ અને આઠ વર્ષ રૂવની તરીકે વિચરી સગવાળે મો વર્ષતુ આયુ મોગવી શ્રી મટાવીઠ પડી વીસવર્ષે વૈભાગગિઠિ પર મુક્તિપ ને પામ્યા.

શ્રી વીરજીનને કેવગજ્ઞાન થયા બાદ ચૌભે જ વર્ષે ક્રિયમાન કૃતમ્ એ પ્રભુ વાઠનમા મગવ વગનાઠ જમાનિ નામા સાતુ (મતારી સખ વધી પ્રભુનો બાણેજ અને જમાળ) પહેલો નિન્દવ થયો મોગમે વર્ષે વમુ આચાર્ય ગિય-જીવના ડેવા પ્રેરમા જીવ મજા માનનાઠ નિયમુત્ર નામા બોને નિન્દવ થયો આ વેળા શ્રી સુરમાઆમીનો મન્જ ' નિગ્રથી યા નિગ્રથ ગરજ ' તરિ ખ્યાતિ પામ્યો.

શ્રી જીજ્ઞાસામી—

ગાઠગૃહીના ભક્તમીજાઠ જે મ્પમ ત અને રીનવની ભાયા ધાગિપીઠો એ તવાયો પુત્ર નામે જીજ્ઞાસુમાર તવાડ પ્રાટિના ધીની એ એકનો વાગસ પાચમા દેવનોઠથી ચ્યવી આવેન એટલે કાનિમા દેવને પપુ શરમાવે સ્વપ્નમા રૂગવાળો જીજ્ઞાસુ જોયેનો એટલે નામ જીજ્ઞાસુમાઠ ગમાયેતું લાનનપાવનમા ઉગ્ગનો જીજ્ઞા મોળ વરિતો થયો એટલે શ્રી સુવમાઆમીની મમનમમી દેરાના જનણ કગવાનો મોગ મ થો એ આમગતા જ વૈગચની ઉર્મિ ઉરભવી આશ્ચર્ય પામવાનુ કાગણુ નરી, પૂર્વભવના મન્જ ડે નાગિવાને નણગાગનો ભવ ત વલિવધુ ભવેવના આગ્રકથી ચાલી નિમ્ગા, પ્રવળ્યા વર્સાઠ જીવન તેમા જ ચતીન કૃ છે મોહવી પાઠો ફરે ડે ત્યા વદ્ધાવગથામા પહેલથી સુન નાગિના પુત્ર તેને ચિર કૃ છે એજ ભવલ્લ જીવ આ જીજ્ઞાસુમાઠ ડે વગી તરભવ મોક્ષ ગામી જીવ ડે એજ્યે મોળ વર્ષે જીજ્ઞાસુમાનના વૈગચ માટે વિચારવાપણુ નથી એની મુક્તતાની આખી આગળ ડગને ને પગને થાય ડે જ્ઞાન પૂર્વકનો વૈગચ તે

આનુ જ નામ ગૃહે પાઠ કરતા પૂર્વે જ ચતુર્થી વ્રત અગીયાર કર્યું, તેના ઉપયોગ જાતા હતા જલુકુમારે માતાપિતાની આજ્ઞાથી વ્રત નેવાની જિજ્ઞાસા પ્રગટ કરી ત્યારે ગુરૂશ્રી મુધમે તે વાતમા સપૂર્ણ સમતિ આપી માત્ર ' પ્રમા ન કરીત ' એવું જ કહ્યું

જે આવતા જ અને અનગન વાતનો મ્હેટ કરતા જ, મોહ ભાગભાગિ માતા અને પિતા ચમખી ઉપ્યા એમને તો આ પુત્રને પગલાવવાના ગેા હતા એના લમમા સ્વજન પગિનને નોતરી સમાગના કેનાયે લ્હાવા લેવા હતા ધાગિલીને નવવધુનુ મુખ નેવાની ઉત્કટ અભિનાયા હતી એવે જલુકુમારને દિક્ષાની આજ્ઞા તરત નજ મળી માતા પુત્ર વચ્ચે એ સમધમા પુષ્પા ચર્યા ચાલી આખરે માતાને પ્રસન્ન કરવા જલુકુમારે પાણિપ્રહણ કરવું એમ હ્યું જ્ઞાન ગર્ભિત વૈગય વાળાને લમ કે મુ રીના સમાગમ બધન રૂપ ન જ હોઈ શકે એની આત્મશક્તિ એટલી હદે સનેજ હોય કે ત્યા મોહગજ પાણી પાણી ઘર્ષ જાય બન્યુ પણ એમ જ એ એ નહિ પણ આંક શ્રેષ્ઠિ સુતા સહ કુમાર જલુના લમ ધામધુમથી યયા રૂપ લાવખમા સ્વર્ગની અપ્સગએને પણ ટપી જાન તેરી લલિતા લના એના મુખ નિગખી ધાગણી માતાને ટાંચ વળી મનમા ઘર્ષ પણ આન્યુ કે આરી કામિનીએનેા સગ ને વિનાસ તજી કુવગ હવે સયમને સભારરો પણ નહીં નવ પગિત મ ભગ યૌવનાઓ પણ સ્વપતિ જલુની પ્રતિજ્ઞાથી જાજમર હતી છતાં તેમને મમકેલીથી ને ગતિચાતુરથી જલુકુમારને લોભાવવાના કોા હતા આમ સસાર જીવનની પ્રથમ રાત્રે વાસગૃહ વપતીનુ વિનાય ગ્યાન મગી રપનારથજ બન્યુ હતુ' મોહગ / ને આગિગજ વચ્ચે વુમુન મુહ જમ્યુ હતુ એક પગી એક ચદ્રમુખી નવનવી સ્લીનોથી તે ઉાહગ્જોથી સ્વપતિ જલુને સ્વમાન્યતા મૂખી સસાર માણવા સમગ્નવતી હતી ત્યારે એ સામે જલુકુમાર એટલી જ સમેટ દીનોથી અસગકાગ પ્રત્યુત્તર

આપી શાત દૃષ્ટિથી એ દેહને નિરૂપણ બનાવી મનમ માર્ગની સચ્ચરી
 ધવાની ભનામણ કરતો હતો વાર્તાનાપ તામા મમય મુધી ચા થો ને
 જ્યથી જ છુને વગી દરમીઆન એક આગર્થ એવુ બન્યુ કે પ્રભવ
 નામે ગજપુત્ર, જે સ્વપિતાથી ગિસાર્થ યોગેનો આમી બની ચોરી
 કરવાના વ્યવસાયમા પડ્યો હતો તે સ્વભવ ત ગેકને ત્તા લક્ષ્મી ધમાવ
 જાણી આગમે નવાપુ આથીઓ માથે ચોગી કરવા આ-ચો હતો પણ
 જ છુ મુમાગને સ્વપ્રેયગી સહ વાનમા ગુચાઓનો જેઈ ગુમપણે છુપાઈ
 રવી સર્વ ચતિ-ર સાબળ્યો હતો । મુમાની જ્ઞાનગોષ્ટિએ તેના મન
 પર પગુ અજ્ઞમ જાદુ કયુ એને જ્યાં નાગીદ દે જ છુમુમાગની પ્રન-ત્યા
 મગધી શિક્ષા ગી રી ત્યા પ્રભવ પ્રગટપણ મામે આની કહેવા
 લાગ્યો કે- ' ધન્ય છે તમાગી ત્યાગરતિતો ! પની ગણિ મમી આ
 ભાઓને આપે સયમ ગણિ ાઓ બનાવી અને અજ્ઞ ધન પગુ
 અને અમાપ સપત્તિ પર વેતુ મમત્વપણ આટલી અ પ વયર્મા આપે
 જ્ઞેનજ્ઞેતામા છોડી દીધુ ત્યારે માગ જેવો લક્ષ્મીનોતુપ હજી
 ચોરીના વ્યવસાયમા પડી પોતાને તેમજ પગને ઉદ્દેગ પમાડી ગયો છે ।
 ધિક્કાર છે માગ છવનગને । માગ પગુ માર્ગદ્રષ્ટા આપ જ હો આપે
 દેખાડેવી ભાગવની વિજ્ઞાનો હું પણ ઉમેતવા છુ '

આમ એ પ્ર ગતિમા જ છુમુમાગની વિનમ્ર શુ જ્ઞાન જ્ઞાથી,
 સખ્યાબધ આત્માઓના નિમિત્ત પડ્યો છે । ગયા અને જ્ઞાનમાનુ
 પ્રમદી હાયો ખીજે દિવસે કેવન જ છુમુમાગ એ પ્રનાએ જ નહિ પગુ
 પણ સાથે પોતાના માતા-પિતા, તેમજ આડ મુજવતુઓ તથા તેમના
 માતાપિતા મગી મતાવીશ મનુચોએ પ્રન-ત્યા ગીમરી, અને પ્રભવ
 ચોરે પણ દુકા મમયમા આગમે નવાપુ યોગે સહિત પ્રભુનો
 માર્ગ સ્વીકાર્યે

જ છુમુમા મોળ વર્ષ કરવાસમા ગયા વીમ વર્ષ વગી શ્રી
 મુધર્મા સ્વામીની મેસા કરી ઓ સુવાગીશ વર્ષ મુની યુગપ્રવાન

પરે ત્રી જ્વળી જીવન ગાળ્યુ એરી વર્ષનુ આયુષ્ય પૂર્ણ કરી ડે ના
જ્વળી તરી મોક્ષે સિધાયા

ત્રી ત્રી પત્રી ચોસડ વર્ષે તે મુખિ પામ્યા ત્યારથી નીચે
મુન્ય ૮૧ વસ્તુઓ વિચ્છેદ ગર્ભ અર્થાત્ તે પ્રાપ્ત થાન તેરી સમિતો
અભાવ થયો ૧ મન સ્પર્શજ્ઞાન ૨ પરમાવધિજ્ઞાન ૩ પુના નમ્નિ
૪ આહાર ૫ ગરી ૬ ક્ષાપિડ-સમ્યક્ત્વ ૬ પગિદાર નિયુદ્ધિ ચાગિત્ર
૭ મુન્ય સપ્રગય ચાગિત્ર-૮ વથાખ્યાત ચાગિત્ર ૯ કેવનજ્ઞાન ૧૦
મોક્ષગમન.

એ નિચે વ્યુ ડે ૨ જુકુમાર જેવા ભા રેજ ડા થયો
હજે કે જેને ચોર જેવાને મોક્ષનો અધિારી ગતા રો અને જેને
પામ્યા પત્રી શીવ મુદ્રીને અન્યની ઈન્દ્રિય થયા નરી

ત્રી પ્રવચન મારગી—

વિદ્યાચરણી તરેત્રીમા આવેન જ્યપુર નગરના જન્મેન નૃપનો
પુત્ર પ્રભવ લુપ્તધુ વિનરધને ગત્ય અપાયાથી ગિર્માર્ જર્
પત્રીરનિના મહેડાજમા જર્ વગ્યો કમચ યોગનો સ્વામી થયો
જનના એના નામથી ત્રામવા લાગી ધાડ પાડનો તે ગજ્ઞડીમા
જુકુમારને ત્રા ચોરોનાઅમૂ સાથે ચોરી માટે જર્ પહોચ્યો
નવપરગ્નિન નાની માથેની કુમારની જ્ઞાનપૂર્ણ ધ્યાઓથી જોધ પામ્યો
અને ત્યારથી જ જીવન પરો થયો બાલ્ય ધાની ચોરી મૂની ઈ
અનર ધનની સપૂર્ણ ચોરી ત્રી લીરી જ્ઞાન-શન અને ચાગિત્રપ
અનુચ ૨ નોનુ જ્વામીત્વ પ્રાપ્ત કરી શ્રી વીરની પાટનો સૂત્રવાર
બન્યો ૨૦ વર્ષ સમાગમ ૪૪ વર્ષ ત્રિમા શ્રી જુની મેવાપરો
અને ૧૧ વર્ષ યુગપ્રધાન તરિકેના ગાળી ૩૧ આયુષ્ય ૮૫ વર્ષનુ
જોગ્ય અવમાન સમય નજ ગાણી ગરબી સાગમભાજ સાર
પાનનાયક ન્યાપના પ્રથમ નવ સમુદામા ઉરોગ મૂખ્યો પણ ઇઈના

पर नर न ही ओटने पर समुदायमा अननोन्ना गन्धर्वी नगरीमा यज्ञदिया आचरणो द्विज राय्यलव ध्यानमा आगो तत्र न जे साहुओगे वस्तु-नि श क्री त्या भो-नरामा आया

विवाह कृता उक्त मुनिओ यजमन्पमा आनी पडोल्या योनङ्क मन्त्राना ध्वनि यज्ञ ग्वा छे अने यज्ञयल आगण ओम् म गने पाधेनो छे जे मे जे यो-नगे ग्वा छे मागे-न उराडी तनवारै ल, राय्यलव विधि विधानमा मन्तुव अन्यो जे तत्र न मुनि मुष्ममाधी निम्न निष्पित शब्दो ज्ञान पडया—

अहो कष्ट अहो कष्ट नत्व न दायते परम् ।

जस ओटनु कही मुनि युष्म विवाय ययु पञ्च राय्यलव द्विजो तो नरगी निरासा न-मी तत्र न मुख्य ब्रूवे तन्द् तलनाग क्री तत्स समन्वयवा कर्तु अतमा ब्रूवे यज्ञयल नीचे गप्पेनी श्री शातीनाथ प्रभुनी भूर्नि रेभाडी अने ज्ञाना यु अनेना आदर्शवाधी देवताओ यजमन्प तन् आगमन जे छे राय्यलव द्विज आ सावणी, अङ्गने आनुपक देगी द्रि उभो यज्ञ गयो जे सत्यो पूजगी हनो ओटने पेना मुनिओ कोणु हना, ते जणुवा साइ तेमनी पाठन नि गी पयो वेग गर्लवनी प्रिना हती ओ पञ्च विष्मण्यु यज्ञ गयु मुनिनी गोर कनो ते श्री प्रभवम्वाभी समिप आवा पडोओ विद्वान् होवाधी मय वस्तु समन्वयता जाडी मुष्मेनी न पी समन्वयु पाठन अमन होय तो न समन्वयु जमनु छे जे वान ते जणतो होनथी अलि-दुनिआना कोछ पञ्च लाबमा लनयाया वग अतना उभगिथी लागनती शिक्षानो स्वी जे ज्यो पञ्च न अ प समरमा सर्ग राओमा पाठनता प्राप्त क्री ओ प्रभवम्वाभी पाठ ओमना सुशिक्षित हन्तोमा शासन धुग मोपी नर्गे सिधान्या

श्री पार्श्वनाथना गण्डर श्री शुभेय, तेमना गिष्म हुरि

દત્તાચાર્ય-તેમની પરપગમા-સમુદ્ધાચાર્યને પ્રેશીમુનિ અનુક્રમે થતા ત્રી
 વીંગના સમયમા એ જ પ્રેશીમુનિ સહગૌતમ નવામીને મેળાપ અને વાતાનાપ
 થયેના એ વગા વ્યાજ અને પાચ મનાવત સમઘી તેમજ ખીજ કેટની
 બામનો સમ ત્રી પરવર ચયા અને ખુનાયા થયેના પ્રેશી ગગને
 પ્રતિમોધ પમાડનાર પણ એ જ પ્રેશીમુનિ એમના શિષ્ય શ્રી વ્યવ
 પ્રભમુનિ અને તેના શિષ્ય શ્રી ગ્લપ્રભમુનિ થતા કે જેમણે ત્રી
 વીંગનિવાપુ પત્રી પચોતેર વર્ષે ઝોધસા (ઝોસીયા) નગરીમા
 ચામુડાવીને પ્રતિમોધી વપુા જીવાને અભવવાન દીધુ ને તેતુ
 સચિવ નામ ગખ્યુ વગી ભૂપાળ શ્રી ઉપનવેવ પરમાગને પ્રતિમોધી
 એ નાખનનાપુ દગ્ગર ગોત્રને જેન બનાયા ત્રી પાર્શ્વનાથનો
 પ્રામાઁ મનાવગઓ ને સુગિ લગ્ને પ્રતિદા કરાવી એ સર્વ જનો
 ઉપકેશ જ્ઞાતિ (ઓવાળ) તરીકે સમોધયા સુગિના ગ-જનુ નામ
 પણ ઉપકેશ પડ્યુ. આમ ઝોસવાળ જ્ઞાતિ સબધી આખ્યાયિત છે
 ૪ શ્રીરાખ્યભવમુનિ-કેટલાએ મુત્રોનુ દોહન કરી શ્રી વશવૈખલિ
 મુત્રની ગચના જનર બ યુ એમ કે પોતે ગર્ભવતી ત્રિયાને છોડીને
 આવના ત્યાગ બાદ વેગ પુનનો જન્મ થયેના એતુ નામ મન
 ઉમર લાયક થતા એ મન પાડશાગાએ જવા લાયા ત્યા સાથે
 ભચુના વિદ્યાર્થીઓના મહેણાથી ઘેર આવી માતાને પોતાના બાપ
 સમવી પૂજના લાગ્યો એટલે પતો મયો કે પિતા સાહુઓની
 જ્નેડે ગયા અને દાવ મોટા આચાર્ય મનાર છે એ પણ રોધનિમિને
 નિળી પડ્યો અ આન માર્ગે પિતા પુનનો યોગ થયો વાતાનાપથી
 પિતાએ પુત્રને ઝોળખ્યો અને ઉપયોગરી એતુ અ પ આયુષ્ય પણ
 જપ્પયુ આ વાત સાધુ સમુદાયમા પ્રસગવા ન દેતા ડવર પુન જ્નેહના
 કાગ્યુથી-તેના ટુકા જીવનમા પણ મ્યાણુ થઈ શો એ ખાતર
 દશનનિક સુનતી સમ્યના કરી એ દાગ મનખને આગમનુ ગદ્ય
 સમગત્યુ અન્ય સાહુઓની વ્યાવચ્ચ કરવા રૂપ ઉચા પ્રકાગની
 સેવાથી જ્ઞાનપ્રાપ્તિ સાથે જ્ઞાનો યોગ મચો આમ મનક

છ માત્ર જેની દુટ્ટી અવધિમાં આત્મોલ્લસિ મારી રાખ્યો એના અવસાન કાળે સુરિન્દ્રની ચતુષ્કોમાથી અશ્રુમિદ્ધ મગી પડ્યા તારે-૪ સત્ય મિત્રા મૌ સાધુઓના જાણવામાં આની શુરપુત્ર નિમિત્તે ગ્યાએના દશરૈકાનિ- સુત્રો ત્યાં પડી કાયમી ધ્યાન મ યુ આમ સુત્ર શુદ્ધન સાથે મન મમગ થયો ૨૮ વર્ષ શુદ્ધચીપણમાં ૧૧ વર્ષ શુરમેવામાં અને ૪૩ વર્ષ યુગપ્રધાન પ મા ગાળી કુત ૬૨ વર્ષનું આયુ પૂર્ણ કરી શ્રી વીર નિવાલ્યુ પડી ૯૮ વર્ષે શ્રી શુદ્ધભવ સુગ્નિન્દ્ર વર્ષે ગમન થયું

૫ શ્રી યોગલક્ષ્મિ—નાવીશ વર્ષે સસાગમાં હો પ્રવચ્યા સ્વીમરી ચૌ૯ વર્ષે શ્રી નથ્યભવ સુરિની મેવા કરી અને પચાગ વર્ષે મુધી યુગપ્રધાન પે ગલા મુળ આયુષ્ય ૮૬ વર્ષે શ્રી વિગત ૧૪૦ વર્ષે વર્ષે ગમન

૬ શ્રી સભતિ વિજય તથા શ્રી ભદ્રગાદ સ્વામી ઉભય શુ ભાઈ થાય, તેમાં પહેલાના શીરે ગરુડનું પૃથ્થગ્યલુ ત્યાં પાડ્યા સાગ્યલાળ ગખનાર. સમૃત્તિ વિજયે ૪૦ વર્ષે આત્રિ અહલ્યુ ક્યું ચાળીશ વર્ષે સયમ પાલ્યો આઠ વર્ષે યુગપ્રધાન તગિ રહ્યા ૯૦ વર્ષે યુગ કરી ગર્ગે સિનાચ્યા ભદ્રગાદ, દક્ષિણ દેશમાં આવેના પ્રનિદાનપુગમ પ્રાચીનગોત્રી દ્વિજને વેગ જન્મ્યા હતા મોટા ભાઈનું નામ વગદમિહિર અને સાધુઓએ શ્રી યોગલક્ષ્મિ પામે સાયે દ્વિજા લીની હતી અભ્યાસ વૃદ્ધિ કરી ઉભય પરચર્ચનના જાતા મન્યા મોટાભાઈને અદ્ભુતી જાણી શુરએ મદ્યાહુને સુગ્નિન્દ્રે ધ્યાધ્યા વગદમિહિર ગિર્માઈ, સયમ ઠોડી ઈર્ષ આચ્યા અને જ્યોતિનીનો વ્યવસાય સ્વીકારી આજીવિકા ચનાવવી શરૂ કરી જૈનધર્મ પ્રત્યે દ્વેષ ગખવા માલ્યો, જેનાં વાલ્યા પાઠ પડ્યા-ગગ્ન સમક્ષ કુડાણુ કરી વગદે ખાનન પવનો મલ્ય મધ્યમાં પડે એમ નિર્દિષ્ટ ક્યું ત્યાં

ભદ્રાદુએ પાતા પત્ની અને તે મધ્યમા નહીં પણ છે । ઉપ
 પદવાનું કથું મનુષ્ય પદ તેમજ ગમને પુત્ર જન્મે વગર એ
 વર્ષનું આયુષ્ય લાખ્યું અને એ મળધેમા ભદ્રાદુને પૂજા સાત
 દિનનું જાણ્યું તે વગી મિલાવના નિમિત્તથી મગ્ન થશે એમ મુચ
 યું ગમને નગરમાંથી સરગી મિલાડીએને બહાર કાઢી જતા માતમા
 દિને પુત્રને ધાવ ધવગવની બેડી છે ને અગ્રમાત મિનાગીના ચિન્હવાગી
 કમાની બુગગ તેના શીંગ પડી એમ્ને તે અર્ધક પચતવને પા રો આમ
 સુગિના જ્ઞાનની પ્રગસા થઈ ગઈ જનસાસનનો જ્યત્યમગ થયો
 વગરમિદ્ધિને નહા દેખાડવું ભારી પડ્યું તે જગનમા ચાલ્યો ગયો
 અને અજ્ઞાન કષ્ટ કરી-તાપસનું જવન જવી-કાગ કરી ચતર નિમ
 યમા દેવ થયો પૂર્વભવનું વંશ સભાગી સઘમા મારીનો ઉપદ્રવ શરૂ
 કર્યો સવના આ ભવને નિવારવા શ્રીભદ્રાદુએ મત્રાધિદિન શ્રી
 ' ઉપમર્ગદ્વર ' તોત્રની ગ્યના કરી જેના અમ્ગલથી ઉપદ્રવ નષ્ટ થઈ
 ગયો । ત્યાંથી એ મત્ર ઉદ્ધૃત અમ્ગલ તરિકે ગણવા લાગ્યો

સસાગમા ૪૫, ગુરમેવામા ૧૭ યુગપ્રધાન ૧૪ કુન આયુષ્ય
 ૭૬ વર્ષ તેમની કૃતિઓ નવપૂર્વમાંથી ઉદ્ધૃત પવન ભદ્રાદુ
 સહિતા આવશ્યક નિર્ધુમિત, પચ્ચખાણુ ઓધ પિડ, ઉત્તગધ્યવન,
 આચાગગ અને સુવગગ-નિર્ધુમિત-તેરીજ શર્વ નિષ્ઠ ચનહાર અને
 ત્રાપ નિર્ધુમિત, ઉવસમ્મદરતોત્ર

૭ શ્રી યુનમ્મલ—પાટલીપુરમા-નવમાનના ગભ્ય સમયમા
 મુખ્ય મત્રી ગ ડાલ તેમના જે જ્યેષ્ઠ પુત્ર માતાનું નામ નક્ષત્રીવતી
 તથુ બધવ શ્રીવક, અને ભગિની યક્ષા બક્ષિના, ભૂતા, ભૂતનિ
 સેગા, રેખા અને વેલુ યુનમ્મલ બાન્યપણથી વિદ્યાચસની હોષ
 સરકૃત, પાટના સાગ જાણુમગ જતા વ્વભાવે ગસિક એમને યુધાવ
 વચાના આગમમા પ્રવેશનાજ ગેશ્યા નામા વેસ્થા-નનૌવના અને
 રૂપની ગદિ-નક પ્રીત યાવી અગન મિત્રને વિચરી જઈ એના

આવામે ભુવાનીનો દહાવ વિનાચર્યે લુટના લાગ્યા ઉભય વચ્ચે
 અતૂં અનેદ અથિ જન્મ પામી, દિવ વગરચીની વપગ્નજથી સ્વપિતાનુ
 અવસાન થયા બા મન્ત્રીમુદ્રા પ્રહણુ કરવા અર્થે ગજ તગ્દ્ધી
 તેડુ ગયુ ત્યારેજ તેઓ વિનાસ નિદ્રામાવી જાત્રત થયા ક્ષણનો
 વિગ્દ સહવાને અશક્ત વામા ક્રાશ્યાને 'આવુ હુ' કટી આત્યા નૃપ
 તગ્દ્ધી અપાતી પ્રધાન પદવી પર અગોડ વાટિકામા એમી વિચાર
 કરવા માગ્યા પિતાશ્રીનુ ઉવન-પોતાનો મોનેરી કાળ-માલ્યુવન
 અને ત્યાર પછીનુ વિવાસી ઉવન નગર સામે ખડુ થયુ સસાર
 સાર વિહો લાગ્યો એને ઠોડવાનો અગ નિશ્ચય કરીને ઉ ના ગજ
 સમામા જઈ, વિનયપૂર્વક મુજિત થવારૂપ એ અભિપ્રાય પ્રદર્શિત
 કરી ન તો ગયા વિગ્દીક્ષીના મહેલ તગ્દ્ કે ન તો ગયા સ્વજનોના
 વસવાટ તરફ, જાતે સ્વતંત્ર હોઈ પહોંચ્યા શ્રી સભૃતિવિગ્ન્ય સુગ્ધિ
 પાસે કર્મમા શુરવીગ હતા તે કર્મમા શુરવીગ બની ગયા પ્રવળ્યા
 સ્વીકારતા વાર ન લગાડી જ્ઞેનજ્ઞેતામા જ્ઞાનધ્યાનમા લગીન થયા
 ગન્યાની મોહિનીને રૂગાવી દીધી છતા સાચી પ્રીતિ તો અતગ્મ
 કાયમ જ રહી એમાસુ આવના સાડુ મજ્જમાથી કોઈ કુવા કાઠે
 તો કોઈ સિંહ શુક્રામ કાર્યોત્તર્ગ અર્થે ઉપના ત્યારે આ માયા
 આશ્ર વેશ્યા ગૃહે જવા ત્યાગ થયા માગણી કરી અને સમયક
 સુગ્ધિએ હા ભાગી વિગ્દ તાપની જ્ઞેના અગેઅંગમા કાળ લાગી રહી
 છે અને જ્ઞેને લોખાવગ સાનગી જાણ્યુ પણ છે કે હવે સાડુ થનાર
 સ્વુનમદ્ર પાઠ નહિ જ આને છતા એમની પાળા-પ્રેમના એ અવ
 પાર્ય બંધનની પાળા-પ્રવાને સોપવી દીરી છે એની ક્રાશ્યા, -આચી
 કુગ કામિનીએ, મુનિગે આવના જ્ઞેયા કે કવાડે રૂવાડે રૂઈથી
 આસ થઈ હસ્તવ જ્ઞેડી સામી આવી મનમા ચિંતન કરવા તાગી
 કે સાધુજીવનના કષ્ટો સન્ન થઈ રામ્યા નહી એટલે સ્વુનમદ્ર અહી
 ભાગી આવે છે, એટલે પુષ્કળ રાવજાણથી સામે ગઈ મુનિએ
 ચિત્રલાળામા એમાસુ મ્મવાની રમ માગી એને એમા આ મગ

નયની ના ભણે જ કેમ? તરત જ હા પાડી દીધી. ભૂમિ પ્રમાણ આસન પાથરું સાડા ત્રણ હાથ જે ગરી જે કંઈ મહેતુ હોય તે કહેવાની કોશ્યાને ગળ મળી યુવાનીનો પ્રાગભાણ સાથે લીનામા જેમને ચનીત કરેન છે અને હલ્લુ જેમના ગાત્રો પર યુવાનો પૂર્ણપણે ગમી ગઈ છે એવા એ મમના આ દપતીએ પ્રહારીએ વિગ્ન અને ગરિઓ આનાપ-સલાપ અને વાર્તાનાપમા ગાળી ત્રાસ્યાએ પૂર્વના એ મુખી ઉવનની યા આપી પુન એનો મ્વી ૧૨ કગવાની દલીયો મ્વી ન્યાગે સ્થુનમ્ એનુભવથી એમા જે અસાગ જેથો દનો તે સમગ્રવી મનુષ્ય ઉવનની સાર્થકતા ધલત્યર્થા દરશીમા સમા-ચેતી હોવાનો જેગથી ઉપદેશ કરો વિજ્યથી મુનિને વરી ધમ્યા, વેસ્યા મગી તુનાગના નો થઇ હતી, તેમથી સાધુ સસર્ગે આવિમ બની અરે એટની તો દ' થ' કે બીજે ચોમાસે આવેના સિંહ ગુફાવાસી સાધુને પતિત થતા પણ તેણીએ ઉગાર્યા આમ મ્થુનમ્ મનના આવાસમા ગી એનો સપૂર્ણપણે વિજ્ય કરી સાચી પ્રીતિનો સાક્ષાત્કાર કગવી સાધુ સમુદાનમા અનોખુ ને અત્રિતિય સ્થાન મેળ યુ યોગગી ચોરીમી મુધીની ખ્યાતિ પ્રાપ્ત મ્વી

એ તા જાગવર્ષી મ । દુર્લિક્ષ્ય પડ્યો એ વેળા આગમ નાન બુનાવા હા યુ પાટલીપુરમા સધ એમ્ત્ર મગ્નો ને વિચાર કરી ભદ્રમા સ્વામી જે જે ને વેળા નેપાળ દેશમા વિચરતા હતા તેમને યોનાવવા માણસ મોખ્યા કેટનાક સમય પડી એ માણુમોએ આવી જવામ દીવો ૬- સ્વામી ત્યા ઉચ્ચ કોટિના ધ્યાનમા રોમયના છે એટલે આવી શકે તેમ નથી સવ વિચારમા પડી ગયો એણે હા હુ કે એક તરફ સિદ્ધાનતુ યન વિગ્મગ્ણુ સર્ધ રડુ છે તેથી એમની અત્ર ખામ જરૂ છે ન્યારે તેઓ ધ્યાનને વગગી આવવાની ના પાડે છે એ કેમ ચનાવી લેવાર? કેટનોક સમય સપૂર્ણપણે વિચાર ચતાયા યા ફરીથી માણુમો મોકનવામા આયા-મુચના

આપવામાં આવી કે- 'સ્વામીને પૂછ્યો કે જે વ્યક્તિ સઘની આજ્ઞા ન માને તે કર્ત શિક્ષાને પાત્ર થાય ? અને તેઓ જે જવાબ આપે તે સભાગી લઈ, મધ તમને તે શિક્ષા ફરમાવે છે' એમ કહી પાછા આવ્યો. સ્વામી પાસે ઘટનાનું કાળે પાટલીપુત્રમાંથી સદેશવાહકો આવી પુત્રાને મુચનાનુસારે વર્તન કર્યું. ભદ્રનાથ સ્વામીએ સઘની આજ્ઞા ઉપર ધનાગ માટે 'સઘ બહાર'ની શિક્ષા ફરમાવી એટલે તરતજ ઉપાસનાનીઓએ એ શિક્ષા તેમને લાગુ કરી આ વેળા એ મહાન વ્યક્તિ-ચૈત્ય પૂર્વધર-બોલી ઉઠી- 'ભાઈઓ, સઘ એવું ન કરે કે જે મહાપ્રાણા ધ્યાનમાં રોકાયે. છુ તે હવે થોડું બાકી છે, એ પણ શાસનનું કામ છે તેથી જ સઘની આજ્ઞા છતાં આવી શક્તો નથી પણ ત્યાંથી જેટલા શિષ્યોને અહીં મોકલવામાં આવશે તેટલાને જરૂર હું વાચના આપીશ, અને એ રીતે ઉભય કાર્ય સચવાશે માટે સઘને મારી વિનંતિ છે કે બની શકે તેટલા શિષ્યોને મારી પાસે મોકલાવે' સઘના કહેણે આ વાત પહોંચતા સતોત થયો પાચસોની વિપુલ સખ્યામાં ગિબ્ધ સમુદાય મોકલવામાં આવ્યો. સ્વામી પણ સમય મેળવી વાચના આપવા લાગ્યા કાળની દુર્ધરતાને લઈને કહ્યો કે એ અપૂર્ણ જ્ઞાનને ધાગ્યું કરવાની અશક્તિને લઈને કહ્યો, ગમે તેમ પણ માન એક સ્થુલબ્દ મુનિ છે તે સુની ટકી ગયા, એમને પણ દશ પૂર્વ સુધી પહોંચ્યા- પત્રી પ્રાપ્ત કરેજ સ્વાનુભવનો પ્રયોગ કરી બતાવવા રૂપ અશ્રુણું થયું વાચના આવેન સ્વમગિનીઓ (સાધની વેશમાં) આમે એ પ્રયોગ સિંહનું રૂપ કરી અજમાવ્યો ગુરૂશ્રીએ કહેવું કે જાવ પેલી ગુફામાં સ્થુલબ્દ અધ્યયન કરે છે અને અહીં તો સિંહ બેસેન છે માટે જરૂર તે આપણા ભાઈનું લક્ષણ કરી ગયો હશે' એમ વિચારતી એ અમ સાધનીઓ પાછી ફરી સ્વામીને સર્વ અતિશયની જાણ કરી પૂન ધરે ઉપયોગ મૂકી સર્વ સ્વરૂપ જાણ્યું પુન કર્યું કે જાવ તમારે બધું હવે ત્યાં બેસેન છે સાધનીઓએ પાછા ફરતા જ મુનિ સ્થુલબ્દને જોયા વગર કર્યું અને એમના મુખથી જ જાણ્યું કે એ સિંહપણુ તો

જ્ઞાનશક્તિના પ્રદર્શનરૂપ હતું ત્યાં વાચના માટે યુનબદ્ર ગુરુ મમીપ આત્યા ત્યાં નામ યો અને આટના જ જ્ઞાન સુધી તુ યોગ્ય છે એ ગુરુનુ ઉપાનભ વચન પ્રાપ્ત થયું. યુનબદ્રને નવચેલિત સમગ્રયુ વાનીને શાસન પ્રભાવના સિવાય આવું વર્તન ન શોભે એ ભાગતાને જ્ઞાને આઠેલી આપ બાઈ હવે નજર સામે ખડી થઈ પણ થયું તે થયું પશ્ચાતાપપૂર્વકે ક્ષમા માગી ત્યાં ગુરુને આગળ પગનું ભરવું મીઠું ન જ લાગ્યું ત્યાંવિ ભાવજ એવો દેખાયો સઘની ખાસ ભનામણુથી બાકીના ચાગ પૂર્વની વાચના દીધી પણ તે કેવળ સૂત્રથી અર્થ સમગ્રના વગર અને તે પણ હવે પડી અન્યને આપવાની મનાઈ સાથે આમ આગમ જ્ઞાન આપનાર તથા તેનાગમ શાસન પ્રભાવના માટે કેટલી અનુપમ લાગણી પ્રવર્તતી હતી તેનો ખ્યાન આવે છે મોટા પુરૂષો અને પગને સત્તુ ગૌરવ જળના બેઈ ધન્યવાદના ધ્વનિ નીળી પડે છે

સ્થુનને ૨૪ વર્ષ ની સભૂતિવિજયની મેવામા ગાળ્યા જેમા અધ્યયન કામ અને ભદ્રમાતૃ મ્વામીની મેવાનો સમાવશ થઈ જાય છે ૪૫ વર્ષ યુગ પ્રાપ્ત પે ગદી ૨૧ આયુષ્ય ૯૯ વર્ષનું ભોગલુ ત્રીવીગત ૧૧૫ ૫૧ વ્યગગમન

આ સમયે પ્રથમ વગરૂલ નાગચ સત્રયણ તેમજ સમચતુસ અગ્યાન વિચ્છે ગયા બહી સુધી ચૌ પૂર્વી ગળાયા પ્રીપ્રભવ શયભવ, યરોબદ્ર સભૂતિ ભદ્રમાતૃ અને યુનબદ્ર એ છે ચૌ પૂર્વી યાને તુતકેવળી

શ્રીનીગ પડી ૨૧૪ ૫૧ અચક્તવાદી નામા ત્રીજો નિન્હવ થયો તેવી જ રીતે ૨૨૦ ૫૧ ક્ષણિખવાદી ૨૦૦૦ શિષ્ય અશ્વમિન એમા આનાસુનિના અચક્તવાદી શિષ્યો મનબદ્ર ગામથી બોધ પાડ્યા ૧૫૨૨ જન્યવાદીને ૧૮૩૧નીના ૧૫૨૨ નેનાગ આર્ષકાએ બોધ પમાયો

૮ શ્રી આર્યમુદગિરિ, તથા શ્રી આર્યમુદગિરિ, ઉચ્ચ ગુરુભાઈ થાય પ્રથમના પદધર અને પાઠગના ગચ્છત્રી સભાળ ગખનાર, ત્રીમ વર્ષ અમાગમા ગાળી શ્રી મ ગિરિએ સ્વુનમ્ત્ર વ્વામી પામે સયમ સ્વી યો ૪૦ વર્ષ ૨ મેવામા ગાળ્યા અને ૨૦ વર્ષ યુગપ્રધાન પ વી ભોગવી, ૨૧ આયુ ૧૦૦ વર્ષનું તેઓશ્રી ૭૧૫૫૫ની તુલા કરેતા હતા શ્રીવીગત્ ૨૪૫ વર્ષ તેમનું સ્વર્ગગમન.

શ્રીવીર નિવાણાત્ ૨૦૮ વર્ષે ગગ નામા પાચમે નિન્હન થયો એમ અમણે એ ઉપયોગ માનનાર ધનગુપ્ત શિષ્ય ગગત્ત નદી ઉતરતા આની માન્યતા ઉભવી

શ્રી આયમુદગિરિ વિરગ્ના એમ્ત માનવદેરાની ગજધાની ઉત્તરેનીમા પધાયા, ત્યા હતા સાર્થવાહીની વાહનગાળામા ચોમાસુ ગલા ગરિના વ્વાધ્યાયમાં નનિનીગુ મ વિમાનનો અધિ ૧૨ આચો પામેના સ્તન મજ્જાવાળા મહલમા હતાનો પુત્ર અવતિ સુમાર પેતાની બનીમ ભાર્યાઓ સહિત વિનામ માળી ગ્લો ૩ તેના ધર્મમા ઉચ્ચ વાત ગમી ગ્લો પૂર્વે મે એ સર્વ જ્ઞેયુ છે એનું વિચારતા તેને જ્ઞતિઅમણે જ્ઞાન થયુ જન્મ પુન ત્યા પળેચવાની તમજા લાગી ૩૮ ગુરુ સમીપ આવી એ વિમાન ટ્રેની રીતે પ્રાપ્ત થાય એનો પ્રશ્ન કર્યો ત્રીમ પ્તેનાનું પાનન મોક્ષ વાની ટે છે તેા સ્વર્ગનું સુ પૂજુ એ ગુરુશ્રીનો પ્રત્યુત્તર મળ્યો 'કમ્મેશૂરા ઘમ્મેશૂરા' વચન મુજ્જમ અવતિ સુકુમાર પ્રવચ્ચાની માગણી કરી ગુરુશ્રીએ માતાની આચા હઈ આવવા કહ્યુ યુવાન પહોચ્યો મહલમા માતૃશ્રી અને પ્રેયમીઓના ૫૦ સામે સ્વ તમ તા જાહેર કરી ઉચ્ચ પ્રાગ્ના એલીઓ તરુથી ગેમર્ જવાની જગ્યાઓ ઘણી ઠણી થઈ પણ જ્ઞેને અડમ નિશ્ચય કર્યો છે, જ્ઞેને નનિનીગુ મ ગિરાયનું ૭૧૫૫૫ અડમ્ લાગે છે તેને કાણુ થોનાવી રહે !

आपरे समति मगी गुड समीप आवी दीक्षा श्रीकावानी
 विधि यत्र अने तगत न रमरान भूमिमा अनशन कवानी लावना
 अहाड आवी समयना जलु सुग्विरे अनुमति आपी ३ तगत न
 अधारी निशाये जग्ग पत्यग्ने कटाधी विराना पगे लदाने
 अनेने भोगियोभा धुगिळु ममे तनुज मात्र अतर पिपासानी
 पूर्ति असे, त्या विभंगना योनकड डोडीया श्री गी छे ने मया
 न तानी न्यूनता नथी अेवी अनपग्वितनना नेशन समी रमरान
 भूमिमा आवी पडोव्ये। पगमा नि जता ग्गानी न। पल पगवा
 गभ्या वग ध्यान मन्त पनी ते उभो ग्गो अेवी तो अयगता
 धागळ करी के, जेने पवनना सपाग न धुमवी शम्भा वनपनुनी
 हागु गडो न डगी शमी अने अधागमा साम्राज्य भोगवनी
 लीति न लडभावी री लोदीनी गवे आकर्षाई अे शियागल्ली स्व
 समुदाय सावे त्या आवी री आबु सुदर लक्ष देभाता न मुनिना
 देहने दाडी भावानु कार्य शरु कर्तु नते अने समजलु पूर्वक काराने
 वेसरारी साधनामा अज गडेना अे साधुने पोताने देह' अेवी
 लावना न कथा हती ३ जेथी अेने दु पानुभव थाय। अेमनी
 दृष्टिये शियागल्ली मित्र कृता पलु अधिक काम वगवा लागी उपसर्ग
 अेलु वधना न लावना अेपुीमा कुंरती वधारे थवा लाव्ये अेटले न
 निरत ग्यान नशुक आववा लाग्यु आ लवनी शियागल्ली त्रीन
 लवमा तेपुी वलिआली हती त्या अपमानित थरेन अे सग्ग
 उ गती रीते या आवता तेथीअे पलु शरीर दाडवाभा भाभी न
 गभी जग्गि सागे नज्ज पडता न पूर्वगगना अेन ३ वेग ते ते
 प्रगग्नी लागणीअो प्रग्टावे छे आम अेतु वेग वलयु अने
 सुकभाणनु नम थयु मग्ग वटिभनी साधे ननिनीगु म विमाने
 न मसग्गना योनडीस वाया सौरभकपमा आन ने विषय जता
 दुन्यवी दृष्टिये अे जीतोनी अनुभा रोभनु कागलु। प्रात जे साग
 नगग्मा वार्ता प्रसरी गी त्या ल। रोमली केम मगी रडे। शोडलर्वा

કે વિધાન આટોપી જેના હૃદયમા અવતિકુમાર જેવું શિશુઆણુ
 જવાથી સર્વન અધકાર જવાયો છે એવી વધુઓના પરિવાર અહિત
 ગોદાણીએ દિક્ષા લીવી માત્ર એક ગર્ભવતી સ્ત્રીને બાની ગાખી શુદ્ધ
 હૃદયનો ને જ્ઞાનપૂર્વક એ ગાયેનો વૈગય જેવી સુલભ અસર કરે છે તેનું
 આ સાચુ પ્રતિનિધિ છે ત્યાગનો માર્ગ શૂરનો છે દાયગના ત્યા ગજ
 ન વાગે બાલ હાવમાન તેમા ટકી જ ન શકે ગર્ભિણીના પુત્ર
 પાળાથી સ્વપિતાના અનરુદન ન્યાને એ- મુન્ન પ્રામાત્ ત્યાગ કરવા
 તેમા અમલકારિ ને તેજસ્વી મુદ્દાવાળી સ્ત્રી અવતિ પાર્શ્વનાથની
 સ્યામવર્ણી મૂર્તિ ન્યાપન કરી એ રીતે સ્વપિતાનુ નામ અમર કરવા
 માથે એ આત્મ-ચાલુ સાધ્યુ આજે પણ ઉત્તરેણીમા એ પ્રભાવક
 મૂર્તિ વિગળમાન છે

એક શ્રી આર્યમુદગ્નિ વિચરના કૌશાળી નગરીમા પધાર્યા
 અને ઉદ્યાનમા ગિરના વગી શિષ્યો ગોચરી મારૂ નગરમા ગયા આ
 વેળા દુર્ભિક્ષ પડ્યો ટોવાથી બિનુકાની સખ્યા ત્યા વધી પડેલી છે
 બીજી બાનુ અવતી મોવનારી અખત છે માગણોને ગેટનાના દુકા
 પણ મળવા મુશ્કેલ થઈ પડ્યા છે । આમ છતા ધર્મ ગૃહસ્થો સાધુ
 મહાગજને આગ્રહપૂર્વક વહોગવ છે માગીને થાઈ પડેનો ને એક
 દુષ્ટો મગ્જો પણ જેને મેગવેનો નહિ એવો એવા એ- શિશુકે સુગિજના
 શિષ્યોની જોળીમા આહાર ભરેતા પાત્રો જે/ તેમની પામે ઘોડાડની
 માગણી કરી જવામ એક જ મન્યો કે ગુરૂ આજ્ઞા વિના ન તો
 અમો જને ખાઈ શકીએ કે ન તો અન્યને દષ્ટ શકીએ માટે તુ
 મુનાર્ન દોષ તો અમારી માથે ઉદ્યાનમા પાન અખ્યામધ દ્વારેથી
 જેને અર્ધચન્ન મન્યો છે તેને મુનિના આ રમ્ધો જેનીના ગણુ
 વચ્ચે લીની જમીન' (૦૧૫૦૧૬) જેવા મીટ તાચા મૌ ઉદ્યાનમા
 આની પડેાન્યા શિષ્યોભાગ મર્વ યતિ ગુરૂશ્રીએ જનપથો બિનુકાની
 મુ । જેઈ લીધી પડી તેને ઉચેરીને કહ્યુ કે—

‘ભાઈ, ગ્રહસ્થો આ આહાર અમોને ધર્મભુક્તિથી આપે છે તેઓને એમ કગવાથી સુપાત્ર દાન માનું પુન્ય હામન થાય છે માન દેહ ટકાવવા અર્થેજ અમોને તે ગ્રહણ ગુવાની આજ્ઞા છે એવે અમો અપથી વધારે લાગ્યે જ લાવીએ છીએ ઉદુ કષ્ટકે ઓછા લાવીએ છીએ અમારે એમાંથી વન દેવાપણ હોય જ નહિ વળી એ ગ્રહસ્થોને તો ક પી સમ્નો પશુ નથી. આમ જ્યાં તુ ક્ષુધાથી કનાન્ત થયો છે અને એ ટાળવાનો ત્હને અન્ય માર્ગ ન દેખાતો હોય તો પ્રથમ અમને વેદ સ્વીકાર તોજ તુ આહારનો ઉપભોગ કરી શક સાધુ જીવન ત્રિવિધ તાપ ટાળવાને સમર્થ છે અને ત્હાગ જેવાનું ભવિષ્યમાં એથી ખાસ કયાણુ થનાર છે ત્વે તને જેમ ઠચિન લાગે તેમ કર ’

ગુરૂશ્રી, મ્હને તો તમારો આશરો છે હું સાધુ થવા તૈયાર જ છું ભુખથી મારા પ્રાણુ મ્હે આન્યા છે મારે સત્વર ક્રિયા આટોપી મને ક્ષુધાના અમ્થ્ય હું ખમ્થથી બચાવો

સુગ્ધિ મહાગજને મુદા જોઈ આ જીવનુ લાવિ વાચી લીધુ હા તરત જ વિધિ કરી સાધુનો વપ એને આપ્યો જેને સ્વપ્નામાં પડુ આવો સુન્દ આહાર જેનેનો નહીં અને ક્રુનાયે ત્વિમોના ડા । થોવા તેને ખાવામાં પાલુ નાળી જેણુ નહિ શરીર નમ્ણુ પગી ગયેતુ દોવાથી વિમુચ્ચિતો (ઝાડાનો) યાધિ લાગુ પડ્યો અન્ય સાધુઓ તેમજ ઈવર પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થો આ નવિન સાધુની સુપા કગવા લાગી ગયા એમ વેગાના આ લિનુકને સાધુ વેપ પ્રત્યેની આવી હ વગરની ભમ્તિ જેઈ અપૂર્ન માન ઉપજયુ મારા આ વેષને-આ ધર્મને વાગવા ધન્યવા આપવા લાગ્યો આખી રાત્રિ નવિન સાધુએ શુભ અનુમોહના કરવામાં અને યાગ્રિ ધર્મની ક્રેષ્ટતાના ચિતવનમાં ગાગી. ત્યાથી કામ કરી તે જીવ ક્રેષ્ટિ મગ્નની આઠમી પાગે ઉજ્જેની નગરીમાં કુણ્ણાલ નામે મજપુત્ર કે જે ઓગમાન માના

કવચથી અધતાને પામ્યો છે તેણે ઘેર પુત્રપણે ઉપન્યો પાઝાથી કુણાલે પાટલીપુત્રમા અવિતા અગોકથી પામે નઈ ગાંત્યની માગણી કરી. એવત્સવ પિતા કુણાલના આરામિતપણા માટે તુ'કમાન હતો એટલે માગણી અવીમગતા દીન નહોતી, પણ ચમુદીન પુત્ર ગાંત્યને કેવી રીતે સાચવી શમ્મે એજ માન પ્રશ્ન મુઝવનો, તેથી પુત્રને સવાય ક્યો કે-ભાઈ તુ ગાંત્યને શુ કરશે ? કુણાલે જવાબ દીધો 'મારો પુત્ર તો ભોગવને ને' અગોકે હર્ષિત હૃદયે પૂછ્યું 'ત્હો પુત્ર ક્યારે પ્રાપ્ત થયો.' કુણાલે વ્યુ 'હમણાજ' (થોડા સમયમા એટલે તગતજ) અગોક કુણાવો છાતી સગસો આપી, તેના લધુ અર્જકને ગાદીપર બેઠાડી 'સપ્રતિ' એવુ નામ આપન કરી પાટલીપુત્રની ગાદી અર્પણ કરી

પૌવનના બાગમા છુટથી વિદગતો કુમાર એક વેળા ગજમહા લના ગવાક્ષમાથી નમગચ્યા નિગખી રહ્યો છે તેવામા ત્રી આર્થ સુહસ્તિસુગિ સમેત શ્રીગૌમત કેવગદાન મહોત્સવ નિમેતે નઈ ગહેલ ગચયાત્રા તેની નજરે પડી, સુગિ પર દષ્ટિ પડતાજ 'પૂર્વે મે એમને જ્નેયા છે' એવો ઉદાપોહ થયો અને જનનિમ્મગપ જ્ઞાન થતા જ અવપૂર્વલવ જ્નેયો પોતાનુ લિનુક જીવન અને સુગિજનો ઉપકાર ચમુ સામે ખડા થયા તગતજ મહેનમાથી નીચે ઉતરી, ચુરના ચગણુમા પચો અર્વ વ્યતિકર નિવેલન કરી સેવકને આરા કુમાવવા પ્રાર્થના ગી સુરિજીએ 'સર્વ પ્રમગના બગોમા ધર્મબગ જ જેષ્ટ છે,' એમ જણાવી ધર્મની ઉન્નતિ અર્થે જીવન ચનીન કરવા સુચન્યુ તેઓશ્રીના ઉપકાર ગથી ગગાયેના સપ્રતિગજને જ્ઞેન ધર્મનો પ્રબળ ઉદ્ધોન કર્યો

સપ્રતિરાજના કાર્યો-સવા લાખ નવિન પ્રાસાદ કરાયા સવા કો. જીનબિબ લગાયા, તેમા ૬૫૦૦૦ ધાતુના, બાકીના પાપાલુના- ૧૦૦ પીળા, શ્યામને શ્વેતવર્ણી જાણુના બે હજાર ધર્મશાળા, અગી ૨ હજાર વાપિમઓ તથા કુડો બનગયા છત્રી હજાર જીર્ણોદ્ધાર થયાની વધામણી (ખખગ) મળે ને પોતે 'નતણુ કરે' એવો નિયમ

રાખ્યો હતો ભરૂચમાં સમગ્રિયા વિદ્યાગ્રામો ડુંગર ગિરિ પર શ્રીનેમિ
નાથનો, ઇસ ૧૮૭૨ થી શાંતિનાથનો એમાં મુખ્ય હતા સઘપતિ ચર્ચ
ગિરિશામળનો જ્યારે વર્નાઓ પા ઝળતા કેટલાં વર્ષોમાં સખત દુઝાળ
વેળાને સાધુ સાધ્વીઓ આદ્યાગ્રામિ દુર્લભ ચર્ચ પડી અને સુમગર્યામાં
મુશ્કેલી પડી તેવા સમયમાં ઈશિવ ગોચરી સુનખનાથી મગી રહે તેવી
ગોસ્વલુ કરાની વગી પોતાના માણુમોને સાધુના વેડ પનેગવી અનાર્થ
દેશમાં મોકની ધર્મનો નેના આચાર વિચારો સદેશો પ્રસંગો એ
રીતે ઘણા ગાન મિથ્યાત્વીઓને સમ્યક્ત્વ પમાડ્યુ ઓ મુનિવિદ્યાગ્ર માટે
માર્ગ સુનરે બનાવો જ્ઞાન ધર્મનો વિગત્ય વાવટો સાગ વિશ્વમાં ઉત્તો
ઠ્યો સો વર્ષનુ આયુ પુર કરી સ્વર્ગે ગયા

જીન પત્ની તુનના કરી રહેવા વડા શ્રીઆર્થ મહાગિરિએ,
શ્રીઆર્થ મુનિ મુગિએ સિષ્યાથી ગર્ભપિડ લીવો એથી માડલી
અહાર પાણી જૂઠા કર્યા પોતે સમેતશિખરજી યાત્રા માટે પૂર્વ દેશ
વિહાર કર્યો તેમની એથી પેગીમાં શ્રી દેવદૂગણી ક્ષમાશ્રમલ થયા બીજી
બાલુ શ્રી આર્થ સુહરિત મુગિ ૪૬ વર્ષ સુધી મુગપ્રધાન પં બોગવી
સ્વર્ગે સચ્યા

૯ શ્રી સુરિયત સ્વામી, પહેલા પૃથક અને બીજા ગચ્છની ચિતા
કચ્છહાર ભભરે શ્રી ગૌતમ સ્વામી કથિત મુગિમ નો કોટિવાગ તપ કર્યો
તેથી મુખમાં સ્વામીથી રહેવાતા નિમ્મથ ગચ્છન 'તુ કૌટિક ગચ્છ
એવુ બીજુ નામ પડ્યુ તેમના સમયમાં શ્રી લૂગુમ્બજ નગરે શ્રી આર્થ
ખપુગાચાર્ય નામના પ્રભાવિક આચાર્ય થયા

૧ શ્રી ઈન્દ્ર નિચ્ચરિ. લુખાઈ શ્રી પ્રીત્રયચ્ચરિ—

કાનિમચાર્ય સ્વરૂપ. શ્રી નીગનિવાણ પછી ૩૨૦ વર્ષે આર્થ સુહરિતના
સઘાડામાં સૌધર્મ ઈન્દ્ર આગળ નિગોદનુ સ્વરૂપ વર્ણવનાર, પન્નવલુ
મુત્રના ગચ્છિતા પ્રથમ કાનિમચાર્ય થયા ૫૩૩ વર્ષે એકતાળીસ

नेनायायोनी साक्षीमा पायमनी जंवलसरी देवीने चोथनी जन्ताग पीमन
 नीम निमयार्थ थरा, श्री छंद्रनिमृगि ४२१ वर्षे स्वर्गे गया श्री
 प्रियथे हर्षिपु (अत्मे नज्जि-) नेना नेनोनी मोटी वस्तीवाणा
 नगमा परागी यत्तमा होभाता छग पर मत्रेयो वाक्षेप आय-दाग
 नभावी, ते थोडा दाग खडाशोने दिमा इणनाणा यत्तथी निनार्था
 अने तेजोने मभिप आवना अर्द्धत धर्मनो थोध आपी नेनवर्मी
 अनाया अे अभयमा श्री विद्याधर ग-जमा श्री वृद्धवादी अी तेमना
 सिध्य श्री सिद्धमेन दिवाकर नामे प्रभावि- आचार्य थया

श्री २-धसृगि पामे मु द नामे वृद्ध आळजे दिक्षा वीधी अभ्यास
 ज्वे शरु कर्षो ने गत्रिना समे पल मोटा धाटे गोभवा माड्यु
 समीपवर्ती मानरीओने आथी निद्राभग थया लाओ, अेक वृद्धा तो
 भोली गर्भ ३-आटली उभरे लथीने तमे शु साभेयु नन पनवित
 शशो ? गुरुश्री तगृथी पयु मोटा गटे गोभवानी मना थन मुकुद
 मुनिना मनमा डोसीना वयने अट्टता हता तेमने डार्ध पयु छ छ वेडी
 विद्वान थनानी द्र छिग प्रणी गुरु आगा लर्, कश्मीर देगे
 विथगी अे नीश उपवास करी अे जिते सग्वनी देरीनी आगधना करी
 देरी प्रसन थया वृद्ध मुनि हगभाणु अने मृण ग्याने पाछा कर्षा
 डोसीना टोपुानी पुर्तिमा जगत् वये अे- आमेनु शेपावी तो
 पुपने इण वडे पूरु इगी देभायु त्यारथी तेमनी भ्याति विस्तरी
 गुरुअे पग योयना नेर्ध सुगिप वी आपी, वयुने वाळमा छती
 ते वृद्ध वी तरी प्रसिद्धी पाय्या अे-त तेजो लृगु ज्जमा
 विगजता हता ते वेणा तेमनी प्रतिने असल गलुने
 उगजनेतो विद्वान दिज कुमुदयद्र वा करवा साइ मामो आओ
 अट्टत भाषामा ते अेक्री हो विरभयूपने तो मान्य पटीन हने
 पट्ट र्दानेता मयु १० होवाथी तेमज गटनायने पगजय पमाडेवा
 होवाथी, गर्वपयु ओओ नडोतो धाग्वने लृगु-ज्जनी लागोणमा

વૃદ્ધવાદી અને કુમુચ્યનો ભોગ થઈ ગયો પડિતજીએ વાદ કરવાની માગણી કરી. વૃદ્ધે જાણ્યા યુ કે વાદ કરવામા તો વાધો નથી પણ મધ્યમ્ય કોણુ થને ? વા ની અદ્વિતિ શ રટલા ારી ગહેવા પડિતે ક્ષેત્રમા ગાયો આગતા ગોવાળોને મધ્યસ્થ તગિકે સ્વીકાર્યા એટને ઉભય ત્યા પહોચ્યા કુમુચ્યદ્રે પૂર્વ પક્ષ શરૂ કર્યો સસ્કૃત-પ્રાકૃત ભાષાના વિશિષ્ટ સમાસોથી સ્વ પક્ષની સ્થાપના કરવા માડી એ બધી મહેનત અધા આગમ આગમી સમી થઈ પડી. અત્ર ગામડીઆઓએ વૃદ્ધને કહ્યું પ્રિય કહેવા કહ્યું સમનજ સુગિએ એ મુ વો પણ સમજ શકે એની રીતે પ્રાકૃત ભાષામા નવિ મારીઈ નવિ ચોઈ, પરમગ મમન ન ખીજઈ' આદિ શ્લોકો બોનવાનુ અને ગ્નેહગણ ટેગવી, તાગ દેના કુ િ કરવાનું શરૂ કરું જોને સ્વપ્નમા પણ આકરણના સુત્રો સુણવાતો પ્રસંગ મલ્યો નથી એવા આ ખેડુતો-ગોવાળો-વૃદ્ધની સાદીને સમનન તેની વણી સાબળી ગજીત થયા આ ડોશરો જીલ્યો' એમ પો ારી ઉકયા, આ છોકરે તો બગાડ પાડી મન ફોડી નાખ્યા એવુ પ્રમાણપત્ર આપ્ય બમ પ્રતિજ્ઞાબદ્ધ કુમુચ્યદ્રે હાર સ્વીકારી લઈ વૃદ્ધના શિષ્ય થયાની િજા પ્રસીત કરી વૃદ્ધવાદીએ ગજદારે જા વા કરવા ખુશી દેખાડી પણ કુમુચ્યદ્રે જાણ્યા યુ કે મારા કરના તમે અવસરના જાણ ડો એ તો પુગવા થયુ જ ડે એટને માગે પગજન ાની રવા એટનુ અપૂર્ણ છે માગે મને આપનો શિષ્ય બનાવો અમ પડિતજી કુમુચ્ય નામા સાધુ બન્યા વિદ્યાચસની તેવાની અ પમળમા જ તુતકર થરા મિદ્ધમેન િવા ગની અણુમેલી પંની પાન્યા ન્યાય (તર્ક) શાસ્ત્રના અદિતીન નાના બન્યા

એ વાગ િનામ જીએ પ્રાકૃત સુત્રાને સસ્કૃતમા ફેરવી નાખવાની વાત ારી અધને એ વાર્તાથી સુરિજીમા કર્ષક અભિમાન દેખાય વગી ચૌ પૂર્વ સુક્રત દ્વિશામીના ગ્યયિતા ગણુધર મહા-ગમની આશાનના કે વારૂ કાર્ય લાગ્યુ એટને એકત્ર થઈ સુગિને

प्रायश्चित्त लेवा लक्ष्यायु आचार्यश्रीने साची वान अभंगर्भ
 जेणे साधु वेदा गोपनी निष्ठा पत्नी अने ॥ मिथ्यात्वी नृपतिने
 जैन धर्म पमाडी अभिन्ती अनाया पत्नी ७ गच्छमा आ या
 पत्नी उच्छ्रानमा अवनि पार्श्वनाथनु तीर्थ जे मिथ्यात्वी द्विजेना
 हत गयु हतु ते स्वगमिता अगथी पाधु भेण यु, जेथी न रने
 आन थो ने प्रायश्चित्त पूर्ण थयानुं गते? र्हु विद्याना भणे
 तेभने जिनोद्गमना जेक गुप्त लक्षणभावी जेक पातु भेग-यु
 जेना उ-येअ पथी लक्षणभायी अथागे उत्पन्न कृपानी, तेभन
 २ गने शिनामा गेवी नाथरानी विद्याजो सिद्ध जे हती प्रभात
 सूय- धर्मो तेभने रपा कर्मा ठे अर्हा मान अवनि तीर्थ विणे
 दृष्टमा जेष्ठ लक्षणे

अवनि जगिमा तेज्येजे आधीने ल्या पार्श्वनाथनी प्रतिमाने
 गोपनी जे प० शीवनीगती स्थापना कृपामा आरी हती ल्या
 अवधूत वेगे अर्हु लभाजो अ वेजे धाड अभंगव्या ज्ञान
 मान्यु जेटने गुस्से धर्मा यदा तदा जेववा नाया ने ते वान ठेक
 विहमनूपना हाने पडोव्यी अवेवनु अपमान ते ठम सदी रडे ?
 जेकत्म जेनिजाने गवाना कृगी दीक्षा ध्यानमन अवधूतने ल्या
 गानती नगेती पत्नी ल्या जेनिकातो भाव डोखुपुठे ? तेज्यो अपमानथी
 सुजाया ने इतम मानवानो दुःख आथो आचार्य जेवी वान जे
 अनी ७ अवधूतना देहपर पत्नी प्रदागथी जे योगीगन्ते तो र्छ
 दुःख थयु न लक्ष्यायु पा ७ गच्छीवाभमा गशीजोना चरीरे जेनी
 अमर थवा भाडी जेटने ल्या दाढाना वर्नी गयो. भूपाग निहम तो
 विमात्रयगा पथो तग न इ । अथे कगन्वानो दृष्टम जेगी
 पोते ल्या आनी पडोव्यो अने अवधूतनी मुष्पाकृति जेना न जेजे
 दाग्यु ३ आ गार्ध सिद्धहृत्न ठे जेटने गणथी माने तेम नथी
 तगत न पिपपूर्वक वल जे नृपे योगीने कथु - महागज, आ

મહાદેવની નુનિ કરવાને બ ને તેમના સામે પગ પ્રસારી આપ શા સારૂ આશાતના મ્ત્રી ગ્લા છે ? સમય પ્રાપ્ત થયેન નેઈ અવધૂને આખ ઉચી કરી જવાન આપ્યો કે-ગાન! એ દેવ મારી મુતિ સત્તન રી શકવા સમર્થ નથી અને ને સહી શે છે તેમને આ જુવેએ ગોપની દીવા છે ! વાત મભગના ન્યાયી ગગને આશ્વર્થ થયુ તેને જાણાવ્યુ-યોગીગાન, તમે મુતિ કરો ને અન્યાય હરો તે હુ કગવામા આ જૂપ સગા બાપની પણ શમ નહીં રાખે

તગત જ યાજ્ઞમદિ મોત્ર શીન છુદ્ધિથી ગ્યાયુ મુખદ્વાર શ્યો-રૂપે બહાર પડવા લાગ્યુ અગીઆગમા શ્લોકે જ રીવર્ગીગમાથી ધૂમાડો નિમ્બ્યો અને તે ફાટ્યુ તેમને શ્લોક ઉચારાતા શ્રી અવનિ પાર્શ્વનાથનુ મિંમ, ધગ્જેદ્ર અને પન્નાવતી દેવી સેવિત પ્રગટ થયુ પાશ્વયક્ષ અને વરાટયા દેવીની મૂર્તિઓ પણ દેખાણી સર્વન જ્ય જ્યમાર થયો દિગ્નેના ચહેગ શ્યામ થયા અવધૂને બિબ સમધી સર્વ ચનિકર કહી સભળાએ વિક્રમગ ન જ્નેનધર્મી થયો સિદ્ધમેનને ઝોગખી આનદ પામ્યો પુન ત્યા પ્રાસા કગવી બિબ ગ્યાપના કીધી પાઠગવી સૂગિજી મમેત સિદ્ધાયગને સવ કહાડ્યો વિપુળ દાન ધ સવત્સર ચનાએ શ્રી સન્મતિ તર્ક આદિ ન્યાયના પ્રખર પ્રથો ગ્યનાર સુરિપુગવ વાદી સિદ્ધસેન દિવામ્જી અગીઆગ દિનનુ અનરાન કરી પ્રતિજાનપુર (પે૦)મા જ્વર્ગે ગયા

૧૧ શ્રી દિવસૂગિ-ખાસ ની તેઓશ્રીની વિદ્યાર ભૂમિ મ્ણાક દેશમા હતી

૧૨ શ્રી વિદ્યગિગિસૂગિ-એમના સમયમા, શાનિસૂગિ સુધર્મસૂગિ આર્યનદીસૂગિ શાન્વિસૂગિ હીમનતસૂગિ લોહીતમુગિ અને ગ્લાકર મગિ નામા યુગપ્રધાન થયા વગી શ્રી આર્ય મહાગિગિના ગ્યવીર શ્રી આર્યવક્ષિતસૂગિ થયા જેમના સઘાડામા શ્રી દુર્મલિપ્ત પુષ્પમિત્ર

નામના લખિસપત્રસુત્રિ થયા કે જેમની પડેન શક્તિ એટલી તેા તીવ્ર હતી કે જેઓ અભ્યાસ બાદ લશ જેર ધી પચાવી શક્તા આ સમયમા નાગાર્જુનસુત્રિ, મ્દદિનસુત્રિ અને શક્તિ સપત્ર તેમજ તરગયોલા નામા પ્રાટ્ટલ ઘથાના ગ્યયિના શ્રી પાદધિસસુત્રિ થયા તેઓ લેપવિદાના બળથી આઠાશ માર્ગે ગમન કરી શ્રી મિહાચળ, ગિનાગ, સમેતશિખર નદીશ્વ અને હાલજી વાટકે ામા પાચ તીર્થોની યાત્રા કરી પાક્ષિં તપતુ પાગલ કગવાના નિયમ ધારક હતા

શ્રી વીર નિર્વાણાત્ ૫૪૪ વર્ષે રોહશુક્લ નામનો જીવો નિન્દવ થયો તેણે ત્રિગુણિ મત ગ્યાધ્યા 'નો જીવ' નામા ત્રીજી ગશિનુ સ્થાપન કરનાર ગુપ્તાચાર્ય શિષ્ય બીજી નામ ૫૬ ઉલુક

૧૩ શ્રી વજ્રવામી, સિંહગિરિ પામે ગર્ભવતી પ્રિયારે ત્યજી, ક્ષિપ્રા લેનાર તુમવનવાગી વણિ ધનગિરિના એ પુત્ર થાય, માતાનુ નામ સુનલ અને મામાનુ આર્યગ્ણિત વજ્રને ત્રીટકના વાર્તાનાપથી જન્મતા જ જનિ ગમગણુ જ્ઞાન થયુ પૂર્વે સ્વરૂપ જોતા જ સયમ પર પ્રીતિ એટી રહવાનો પ્રયોગ આદ્યો તેથી સુનદાએ ગને આહાર નિમિત્તે પવાગેના સ્વ ગ્વામીને તે પુત્ર વડાગએ સાધ્વીજીના ઉપાશ્રયમા શ્રાવિકાઓથી પાલન થનો વજ્રકુવર ત્રણ વર્ષો થતા અગજાનનો અભ્યાસી થયો વતીમાન ને વિદ્યાવત કુવરને જોઈ સૌનુ મન હરતુ ત્યા પડી સુનદાનુ હૈયુ કેમ ગાંધુ ગદે' પુનને પાઠો મેળવવાનુ મન થયુ વાત દરમારે પહોચી મોહના નાટક એવા જ હોય, જ્યા વજ્ર જેના સમજી મતાન ને પાઠ મજે ? સુનદા થાખી અને અતે સમજી જે માર્ગ, પતિ, આતાને પુત્રે ગ્વીકાર્યો એનુ જ એને શરૂ કર્યુ આકે વર્ષે વજ્રકુવર મુનિ બન્યા બાજી છતાં જણુમાર હોવાથી અ પમળમા સાધુસમુદાયમા ધુગિપક પાચ્યા લશપૂર્વે મુધીના અભ્યાસી બન્યા તટલીને વિદ્યા અને લખિધઓને સિદ્ધ કરી લીધી વહોગવા અર્થે ગયેલા તે વેળા શ્રાદ્ધ-

૧૨૦] વ્રજમાં ગદેવ દેવને ઉપરોક્તથી પાઠખી લેતા આમણગામિની વિદ્યા
 પ્રાપ્ત કરી એમ । દુર્ભિક્ષ પડવા એવો પ્રયોગ કરી પદ વિકુર્ચ
 સમી સખને લ્પ સુખગ દનો એવા રથાને લાઈ જઈ શાસન
 પ્રભાવના કરી દેખાડી અન્ય પ્રયગે બૌદ્ધ ધર્મો ગત્તીરે પ્રભાવ
 લાવવા અ શક્તિ બને અમ્ભિન પુ પો સદિત શ્રીની પ સેષો
 કમળ આણી જી શાસનને લ્પમગ વનાચેા અપૂર્વ મહોત્સવ અને
 સુગિજીની પ્રભાવનાએ ગત્તીને જીન ધર્મનો ઉપાસક બનાવેા
 ક્રેટિનનયા રૂપમાી કે જે તેઓશ્રીના જ્ઞાનને તેમ કરોથી મુજ
 બની તેમને પગલા માગની હતી તેમને વંગવ ગ્લની વિશિષ્ટ
 વાણીથી બોધ પમાડી જીન ધર્મની વિશુષ્ટી બનાવી આમ શાસન
 પ્રભાવના કેટલીયે ખરી તુગિયા નમગીના ચોમાસાગા ગ્લવિમરથી
 મ્તેધમનો વાધિ થયો એ સારૂ સુદનો કકડો લાવેવા, જના ઉપરોગ
 મ્ત્યનાથી વપગવો ગ્હી યો જે સમ્પાકાગે પ્રમાર્જન વેગા ખ્યાનમ
 આચેા મમ આ નર્મ જેની બાગને દશ પૂર્વોની વિચાર દિશારો
 રેગી નાખી પ્રમાદ થવાનું મગ્લુ જગ્લુદા નાનોયલોગ મ્તતા જ
 વ આયુષ્યની અત્પના દેખાણી તરતજ વષ્ટે વદ્સેનને ગ્થાપી,
 એ ધ્યાનમા દુર્ભિક્ષ પડવાની આગાીથી મોપાગમ્પુગ તર્ક વિદાર
 ગયો ભાગવર્તી દુમળ પડવાી વાત મ્દી અને લ્પારે તાખ
 દ્ર વી મિનનુ અનજ વુને ગે તેના ખીજે દિવમે સુખગ થવાની
 મુત જગ્લાની પોતે સમીપવર્તી માગીરા પર્વત (ગ્થાવર્તગિગિ) પર
 જઈ અનશન મ્તુ તેમણથી વગ્લ શાખા શક થઈ, તેઓ ૮ વર્ષ
 મદ્ગથી તગિકે ૪૪ વર્ષ શિખ્ય જીવનમાં ગાળી, ૭૪૦૪ વર્ષ યુગ
 પ્રધાન પ રી બોગરી ૮૮ વર્ષનુ આયુષ્ય પુ ડું કરી ગ્વર્ગે સિધાચ્યા

એ સમયમાં ગોટા માદિત નામનો સાનમો નિન્દવ થયો શ્રી
 રીગત્ ૫૮૪ વર્ષે જીવ તથા કમને તદ્દન જિન માનનાર દુર્ભિક્ષ
 પુ પચગિનુ વચન ૮૧ ધવાથી સધારા બદ્ધિષ્ટ કરાયો

શ્રી વજ્રવામીના અવતાર બાદ દશમાપૂર્વના જ્ઞાનનો તેમજ ચોથા અનાગચ સંપ્રણયનો વિચ્છેદ થયો.

શ્રી મહાગિરિ, શ્રી સુદન્તિ, શ્રી ગુણમુદ્ગમુરિ, શ્રી આમાચાર્ય, મંદિરાચાર્ય, રવનીમિત્રમુરિ, શ્રી ધર્મ, ભદ્રચુત્ર, ગુમાચાર્ય, અને શ્રી વજ્રમુરિ એ ત્રણ યુગ પ્રવાન પ્રવર અને ત્રણ પૂર્વ થયા.

૧૪ શ્રી વજ્રએનસુરિ—ગુ વચન અનુસાર નિદગ્તા ધણા મમયે તેઓ મોપાગક પુરે આયા દેશમા ચાગે તગક દુર્ભિક્ષના નાસથી ગોચરી માડ મળી શમ્તી જિન તે રોડને ત્યા પહોચવા ગયેના શિષ્યોના મુખથી જાણ્યુ કે આજે ત્યા લાખ મૂલ્યથી ખરી લેવા અનાગની હાડી ચની હતી અને શે, કુકુબ મન્, એમા વિન બેળરી જીવનનો અત આણુવાની તૈનાગીમા હનો તગ્ન જ સુરિએ ગુર વચન બાદ આવ્યુ ત્યા પહોચી ગયા તેમ કરતા ગેડને અટકાવી બીજે દિવસે સુમળ થવાની આગાહી કરી શ્રદ્ધાવતે બટાગ્ના નઈ પણ ચિન્હ સિવાય એ વાત સ્વીકારી. અ આત બીજે દિવસે ધાન્ય ભગેના વહાણો ત્યા આવી ચયા અને મુરિ વચનાનુસાર મુભિક્ષ થઈ ગહો સસાગની આવી પનગતી લગાએ આખાયે કુમને નિર્વેદ પ્રતાયા જિન તે ભારા ઈશ્વરી અને પુત્રો નાગેદ્ર ચદ્ર, નિવ્રત્તિ અને વિદ્યાધર સહિત પ્રવ્રત્યા સ્વીકારી ચાગે પુત્રો દશપૂર્વ મુવી પહોચ્યા વિદતાથી તેઓ આચાર્યપરે નિયુક્ત ગરા ને તેમના નામથી ચાગ સાખાઓ શરૂ થઈ વળી એ દરે એ વીવ જાગુને મુરિપે આપન ખીધા એથી ચોગશી ગન્ડ હહેવાયા.

વિદ્યાર કરતા વજ્રએન મહુમલી (મહુવા)મા પધારા ત્યા આડી ને કુહાડી નામની બે કુ'ટા સ્ત્રીઓથી જેનુ જીવન દુ ખમય અને ગ્યુ છે એવા વર્ષા વપુ ગને ધર્મનો ગોન પમાડી ચકરીનુ પન્ચખાણુ આપ્યુ નમન્ ૧૨ મનનું સ્વરૂપ ગમગ્નચ્યુ પાછાથી

ભોજનમા સર્પની લાજ આવી જવાથી એ વાજર મ યુ પાન્યો અને અણુપતી નિમખમા દેવ થયો પેલી ગડાઓએ સૂગિપર આજ ચાવી તેમને ગજ દ ગારે ધમડ્યા અવધિ જ્ઞાનનો ઉપયોગ દીવાથી જીને સર્વ યતિમ્ ગાયો છે એવો કપર્તી વ્યતર ત્યા આની નગરી પર શિના વિદુર્ષો ખટો થયો સૌ આશ્ચર્ય પામ્યા ત્યાગે તેને પોતાના ઉપગારી સ્વધી સત્ય ધનના મ્હી સભાગાવી તેમનુ મહાત્મ્ય વિન્તાયુ ગુરુ મુખથી પૂર્વ ભવમા દગર પાપોના નિવારણ અર્થે સિદ્ધાયજી તીર્થની મેવા લાભાધી સમજી શ્રી સવના કટ્ટુ ચૂર્ણ કરનો તે કપર્દિવક્ષ એ શાશ્વતગિતિ પર ગ્લી.

શ્રી વીર નિવાણથી ૫૭૦ વર્ષે શત્રુજ્યગિરિનો તેગ્મે ઉદ્ધાર ગેડ જવડગાહે દગ્યો તે વેળા ગિંગનાગનો ઉદ્ધાર પણ તેમને થયો

વન્દ્યમેનસુતિ ૯ વર્ષે અહરથાવાસમા ૧૧૬ વર્ષે વજ્રવામીની સેવામા - વૅ યુગપ્રધાનપણ્યામા ગાળી ૧૨૮ વર્ષે સ્વર્ગે સચર્યા

૧૫ શ્રી અદ્રસુરિ-ચાગ સાખામાની ચન્સાખાનો ઉત્ત્ય જાણી શ્રી વજ્રમેને ચાગ ગુરુ બ્રાતા મધ્યે અદ્રસુરિને પદધર સ્થાપ્યા અદ્ર-ગન્થ નામ પણ ત્યાગથી જ પડ્યુ વિક્રમ સ ૩૭૭ વર્ષે નિવૃત્તિ કુલી ગજ્જૈનસ્મૃતીય શ્રી ધનેશ્વરસૂત્રિએ સનાલાખ શ્યોમ્ની સખ્યાવાણુ સિદ્ધાયજી મહાત્મ્ય ગ્ચુ પશ્ચાત્ વન્વભીનગર સ્વામી શિનાલ્લિયુ અપાયુ જાણી શ્લોઃ સખ્યા સક્ષેપી દશ હમગની ગખી જે અન્યારે પણ વિદ્યમાન છે

આદિગ ગેગના અચળપુર નગર સમિપમા કૃષ્ણા અને એના નામની સગિતાઓના મધ્ય ભાગમા એક ઘજ્જલીપ નામા સ્થાનમા ૪૯૯ તાપસોના પગિવાગથી શોભતો દેવગર્મા તાપસ રહેતો હતો ઔપધિકુક્ત લેપ લગાડી નગના પાણી પર ચાનનો જેથી જ્ઞનતામા

આપણે મનાતું ચમત્કાર ત્યાં નમસ્કાર એ ન્યાયે જન સમુદાયમાં એ તાપસની કીર્તિ અવિગેર પ્રમગી અને તેથી તેના પગના થવા માટે તે મિષ્ટાન્ન દક્ષિણા મળતી રહે ચર્મ એ સાથે અન્ય દર્શનમાં આવું કાંઈ નથી એમ પણ વાર્તા થતા માડી વજ્રનામીના મામા એવા આર્ય ગ્લિનચૂડિ ત્યાં પધારતા આ વાર્તા તેમના જાને પહોંચી થાવ- વગે નેમની મારફતે જાણ્યું કે એમા ચમત્કાર જેવું કંઈ જ નથી પણ માન લેખ શક્તિનું જ એ કામ છે જમાણના મિત્રે તાપસને ખોલાવી મારી રીને પગ ધમી લેખ દૂર કરી નાખ્યા બાદ થાવકાએ જમાડી ન્યા તપાસ વિષય લે છે ત્યાં ટોળે મળ્યા પુ તાપસને ખાત્રી થઈ કે લેખ આદ્ય થઈ જમાથી તેની આમ ગહેવી મુરખ છે પણ પ્રભાવ પાડનાની આશા સાવ ચૂર્મ ન ગઈ એટલે સાહમ ખેડી નવીના પાણી પર ચાલતા માડ્યુ પણ તરતજ છુટવા લાગ્યા લોકોમાં હોહાકાર થઈ ગયો એટલામાં આર્યગ્લિનચૂડિ ત્યાં પધાર્યા ને તાપસના દેખતા સત્ય વસ્તુનું જનતાને ભાન કરાવ્યું વળી હાથ માનું ચૂંચ નદીમાં નાખી 'હે ખેણા, પેનેપાઠ જવાની ક્ષમિયાવાળા અમો માર્ગ આપ' એટલું જણાવે જ ઉભર કામ એમ થઈ ગયા આમ ચમત્કારિ રીતે ચૂડિ તાપસને જ્યાંથી પેને પા પહોંચ્યા ત્યાં મરવને સત્ય ધર્મનું ભાન કરાવ્યું મર્વ તાપસોએ જેનમર્મ સ્વીકાર્યો એ પ્લહદિપિ । શાખા હોવાઈ

૧૬ થી સમતભદ્રચૂડિ-૧ગચના નિધિમમાન આ સાધુશ્રી કોઈ નાં વાડીમાં તે, કોઈ વાઠ યક્ષમદિગમાં, વળી કોઈ વાઠ ભયાન- વનમાં વાસો વસી તદ્દન નિષ્પૃહ જનન ગાગતા હોવાથી લોકમાં 'વનવાસી' તરીકે હોવાણા વનવાસી ગરુ એવું ચોથું નામ ત્યાંથી પ્રમિદ્ધ ચુ શ્રીવીર નિવાસ પછી ૮૮૦ વર્ષ ચૈત્ય- વાસી થયા વિક્રમ સ ૫૨૮ વર્ષે અનગએન તુલેટ દિલ્લી નગરીની સ્થાપના કરી.

૧૭ શ્રી વૃદ્ધદેવ સુગિ-અગર ભાગ મુવર્ણમન વીગ મિળની પ્રતિષ્ઠા કરનાર

૧૮ શ્રી પ્રદ્યોતન સુગિ-અગરામેરૂ નગરે શ્રી સુભલ મિળની પ્રતિષ્ઠા - નાર.

૧૯, શ્રી માનદેવ સુગિ-સરિપ ની પ્રામિથી ૭ વિગયના ત્યાગી થયા તપના મહિમાથી પદ્મા, વ્યા વિગના અને અપગાજિતા નામની આગ દેવીઓ પ્રસન્ન થઈ તેમની ભક્તિ સાચવવા લાગી સુગિશ્યએ નાડોન નગરે સધની મગી નિવારના ઉક્ત આગ દેવીઓના નામથી સકરિત લગુ શાંતિ સ્તોત્રની ગ્યના ઠરી તેના શ્રવણ અને જળ છાટણથી મગકીને ઉપવ દૂર થયે।

૨૦ શ્રી માનવુગ સુગિ-અષ્ટ ભન નિવાગણુ નમિઉણુ સ્તોત્રની ગ્યના દેવી પદ્માવતીની કૃપાથી ઠરી જેમા ' વિનમત ભોગ લીસપુ ' ગાથા કહેવાવડે નાગગજને વશ પ્રીધા વળી અન્ય । ચક્રેશ્વરી દેવીના સાનિધ્યથી વૃદ્ધ બોજ ગાગની સમામા શ્રી ભખ્તામગ નામા ચમત્કાગિ સ્તોત્રની ગ્યના કરી જેને હેનાલ આ પ્રમાણે માનવેશની પાગનગરી ઉજ્જેનમા બોજ લૂપના ઠગારમા બાપુ અને મયુગ નામા પડિતો મહાવિદ્યાપાત્ર મનાતા પ્રતિદિન ઉભયો વાદવિવા થનો અને સબધી હોવા છતાં એ દિવજ મહાગરોમા અગ્રણી ગણવા જળરી પડાપડી થતી રાગનએ અતે બનેને ઠાશ્મીગ જલ દેવી રાગ । પાસેથી વગાન મેગવવા જણ્યા યુ થોડા દિવસમા ઉભય વિદ્વાને ત્યા પહોંચ્યા ' હતચ્ચ દ્ર મમસ્થલ ' પની બિન ભિન્ન ગ્રાખ્યાથી પ્રચન થયેની દેવી શાગ એ બનેને પ્રાગ યુ મિરૂ આપ્યુ ગૃહે આન્યા બા સાશેયે ચતિગ બોજને મલાગાઓ સૌને આનદ થયે છતાં ગજન મયુગને વૃદ્ધ ગણી કષક વિશેષ આદર આપેને આથી કોધે ભરાઈ બાજ ચ્વ હાથ પગ જેદી ચડિમના મદિરે જઈ જેડો।

અને ૬૧ સ્તુતિ કરવાપૂર્વક દેવીને પ્રમનન કરી પુનઃ પૂર્ણ અગવાલો બન્યો પ્રતિસ્પર્ધી મધુર પણ પાઠો હકે તેમ ન હતુ સૂર્યદેવ સન્મુખ નળની ચિનામણી ખાઈમા પડી વિનયણ સ્તુતિ વટે સુવર્ણવર્ણી શરીરે બહાર આ યો. આમ બને પડિનાના અભયમીત્રારા વિદ્યાવિનાસોથી સર્વત્ર તેમની અને તેઓ રીવ મતાનુચાથી દોવાથી તે ધર્મની પ્રથ સા થવા લાગી જ્ઞેન ગર્નમા આવા વિદ્વાન ધર્મ નથી. એવી વાત પણ બહાર આવી મનનો જ્ઞેનર્મો કામ ૧૦ બોલી ઉઠ્યો કે સુગિ માનવુમ મદ્યાવિધાનિચાન છે અમર ૧૦ના ગચિ- ગ-વીએ તેમને આમ નબ મોક્યુ વિદ્યાર કરતા તેઓ નગર અમીપ આ-યા એટલે ભોજનપની મમાના પડિનાએ થીજેના કૃતથી પૂર્ણ થાળ સામે મોક્યો સુગિએ તેમા મોય નાખી પાઠો મોક્યો એનો મર્મ એવો હતો કે પડિતોએ પરીક્ષા કરવા ધીના થાળ મોક્યો એવુ સુચિજ્ઞને પૂઠ્યુ હતુ કે પડિનાથી લેની આ નગરીમા તમે ઠવી રીને પ્રવેશ કરી શકો ? આચાર્યે મોય નાખનાપૂર્વક સુચ્યુ હતુ ' ધીમા મોય અમાઈ ને માકક એમા લગી જ્ઞેશ આમ મીના આનદ વચ્ચે સુચિનુ માનપૂર્વક ન્વાગન કરવામા આ યુ એવા અમ ૧૦ માટે પ્રાર્થના થના સુચિજ્ઞએ સ્વશરીર પર અજનાણીતા તાળા વાળી મજાનુ બેડોએ (નિગડ) નખાવી જ્ઞને એ એગડામા પૂગયા બહાર પડુ મજાનુ તાળુ દેવગવી તેઓથીએ શ્રી યુગાલિનાચની સ્તુતિ કરવા માડી. સ્તુતિની પ્રત્યેક ગાથા પૂર્ણ થના નિગડ આપે આપ વૂટવા લાગી અને ' આપાદ કદ મરુ સુખન વેરિનાગા ' નામના પદ સાથે રીગર યત્ની નિગડ તેમજ એગડા પરનુ તાળુ ઉપડી ગયા નામ વિદ્વતાથી ગજી થયો ને વદન કરુ આમ જ્ઞેન ધર્મની પ્રભાવના વિનગી. સ્તુતિઓનો એ સચહ એજ આજનુ ભક્તામર મ્તોન ૦૧ શ્રી વીગસુગિ-નાગપુગમા શ્રીનેમિનાથના મિનતી પ્રતિષ્ઠા તેમના હસ્તે ધર્મ તેઓથીના સમયમા વ-લભીપુગનો નાશ થયો વીગ નિર્વાણુ પડી ૮૪૫ વિક્રમ સ ૪૨૧ વર્ષે ૨૨' શ્રી

જ્યેષ્ઠેશ્વરમુનિ—ગણચબોગમા પદ્મપ્રભુના પિતૃની પ્રતિદા કરનાર તેમજ
 બીજી ક્ષત્રિયોને જ્ઞેન ધર્મનું સ્વરૂપ મમતવતી જ્ઞેનો બનાવનાર
 ૨૩ શ્રી દેવાનંદમુનિ—મુથગી (કચ્છ)મા જ્ઞેન અને રૂવ વચ્ચે વાદ
 તેમના મમયમા થયો. ૨૪ શ્રી વિક્રમમુનિ—ગુજરાતમા સર્વસ્વી
 નહીના તટપર આવેના ખગસડી ગામમા ગ્હી એ મામનો ચૌવિદ્યા
 તપ કરી પ્રસન્નતા પ્રાપ્ત કરી ગુરૂની આજ્ઞા મેળવી નમીપવર્તી
 પીપ્પલાના સૂત્ર દ્વારા નવપ રવિતિ ાગી ચમત્કાર દ્વારા જન્મજદને
 માથરૂ પમાી શામન પ્રભાવના કરી ૨૫ શ્રી નગસિદ્ધમુનિ—ઉમરીમા
 બાલ વિગેર નગરોમા જ્ઞિમાનો તનપર્તી ઉપદેશ આપી નવગતિમા
 થયો જીવવધ બધ ગયો.

૨૬ શ્રી સમુદ્રમુનિ—જ્ઞેને ખોમપુ ક્ષત્રી મસા ની અસાગતા
 અવવાગી સયમી થયા બાહ્યમેઝ કોટડા આદિ સ્થગોમા ચામુડાદેવીને
 નામે થયો જીવવધ દાનુ સ્વરૂપ મમતવતી અટકાયો. અલ્પહિલ
 પત્તન ને લંગટ નગરમા દિગખર વાદીને જીતી જ્ય પ્રાપ્ત મ્યા
 વિક્રમ સ પગપ મા શ્રી જીનબદ્ધશિષ્ય ક્ષમાત્મજી પ્યાનશતજ્ઞના
 કર્તા થયા તે વેળાના જ યુગપ્રધાન નીચે મુજબ ૧ નાગહસ્તિ
 ૨ રેવતીમિત્ર ૩ સ્વદ્વિપસુનિ નાગાજુન ૫ જૃનમ્નિસુરિ ૬
 શ્રી મનિમ્સુરિ એ કાનિમ્સુરિએ નીગ નિર્વાલાત હદ ૭ વર્ષે મતાતરે
 ૮૮૦ વર્ષે આગમેને પુસ્તકાર કર્યા શ્રી હરિભદ્રસુનિ-વિ સ
 ૫૪૫ વર્ષે યામિની મનગસુનુ શ્રી હરિભદ્ર થયા મગધ દેશના
 કમારીઆ ગામમા જન્મ. જોત્ત ત્તિબદ્ધાયલ પગથી નામ ત્તિબદ્ધ
 પડ્યુ વ્યાકંગાદિ તાસ્ત્રો શીખી પદ્માસ્ત્રનેતાનું મિરૂદ પામ્યા
 વિતાની વામ જોનગર પ્રમરી ગ્હી ઘણાને વા મા જીતવાથી
 સામાન્યન એવા ગર્વ આયો ૩ આટની બધી વિદ્યાના બારથી
 રખેને પેઠ કાગી જ્ય એટલા સારૂ પેઠ પાગે બાધવા લાગ્યા
 અને એ રીતે વિદ્યામધ્યી મત બની વિજેતાનો ગર્વ ધરવો શરૂ કર્યો

જાને દિવ જ હોવાથી મૂળથી જ શ્રમણ સમૃતિ મામે વિરોધ તેમા
વળી જિનપ્રભુની મૂર્તિ જેના જ પૂર્વકર્મજનિત મત્સર શરૂ થયો
એથી એ સબંધમા યદા તદા શ્લોકો ગ્વી, મૂર્તિની મશ્શરી ઠગવા
સાચા અને વાઠીની ગોધમા ભૂલેવ હરિભદ્રે દેશ પદેશમા પગિમભણ
શરૂ થયું એમા ક્રતા ક્રતા તે ભુગુપ્ત નગમા આવી અધા
અગ્નરના માર્ગે જતા નિષ્ટના ઉપાશ્રયમાથી નિન્ન શ્લોકો- તેમના
કર્ણે અવડાયો—

ચક્રો દુગ હરિ પળગ, પળગ ચક્રોળ કેમનો ચક્રો
કેસવ ચક્રો કેમવ, દુસક્રો કેમનો ચક્રો ॥

એ પર બહુચે માનમિત્ર વિચારણા ચનાવી પણ કષ્ટ વડ
એડી નહીં એટલે તર્તજ ઉપાશ્રયમા જઈ હરિભદ્રે કહ્યું-ટે સાધ્વી
આ તમે ચિત્રચિત્રમાન શબ્દો શુ જોની ગ્લા છે? અર્થાત્
અધ્યક્ષ શુ કરો છે?

પડિત મહાશય-ચિત્ર, ચિ અવાજ નવામા થાય છે, નદિ
કે જુનામા! અર્થાત્ માઠ કથન એનો પ્રાચીન પ્રથમાનુ હોવાથી
ચિક ચિકાયમાન રૂપ નથી-નવિન નથી-પણ અર્થ ગભીગતાવાળુ
છે જે તમે સમજી શકતા નથી આ સાક્ષ્યતા જ વાદીશેખરને
ધાણા કરવામા અપ્રમાદ સમગ્રયો એટલે નમઆદે અર્થ નાણુવાની
જગાસા દેખાડી સાધ્વીજીએ પોતાના ગુરૂ નગર બહાગની વાડીમા
ઉતરા હતા તે ગ્યાન બતા શુ ત્યા જઈ પહોચી ગુરૂ મુખથી હરિ
ભદ્રે એ ગાથામા ચક્રવર્તી અને વાસુદેવ સમધી અનુક્રમ રૂપ ભાવાર્થ
જાણી લીવો અને સ્વપ્રતિષ્ઠા પાવન અર્થે પ્રવચ્ચા સ્વી ઈરી પોતાના
પ્રથમ ઉપગારી સાધ્વીજીને તેઓ જીવગી સુવી ભૂચ્યા નહીં પોતાની
દરેક કૃતિમા 'યાનીની મહત્તમ સુતુ' તરિકે ઝોળખાની તેમને ચી જીવ
કર્ણા ગુરૂ સન્મુખ જ્ઞેન ધર્મનુ હાર્દ સમગ્રતા તેમને એવો બધો

આનંદ થયો અને આફવાદ માર્ગમાં રહેલી અદ્ભુતતા અમમળ
કે અત્યાગમી પોને જે નિભમ્નિની મરકરી કરતા હતા તેના
દર્શન પ્રથમ સમભાવ દ્રષ્ટિએ કરના નીચેનો શ્લોક બોલા-

વપુરેવ તવાચષ્ટે માર્ગ યોતરાગમ્ ।

નદિ કોટગ્ગમ્ચિતેડ્ગ્નો તરુમવતિ શાઠ્ઠલમ્ ॥

ગુરૂશ્રીએ યોગ્યતા અવસરી લઈ તેમને ટૂંક સમયમાં આચાર્ય
પરી વિમુચ્ચિત કયા ત્યાગથી જન ધનિતમના પાના પર શ્રી
હરિભક્તિ મખ્યાન ધરથોના ગ્યવિતા તકિ તરુલીમમ પ્રમણવા
લાગ્યા તેઓશ્રીના નસ અને પરમમ મામે જે વિદ્વાન શિષ્યો
બૌદ્ધર્મી ગુરૂઓ પામે તે ધર્મનુ ગ્હમ્ય મેગવવા છઠ્ઠવે પનાચી
ગયા કેના કામે શકા પડવાથી મૌદ્યાચાર્યે દાર ચવાના
ગ્યાનમાં જનમૂર્તિ ચિતારી ઉભયની પગિલા નિમિતે ખાનગી
તપાસ મવાની બાજુ ગોડરી મૂર્તિ જ્નેનાજ ઉભય શિષ્યના રવાડ
ખડા ધર્મ ગરા અતનુ બુમાન દર્શારી ચામ્થી તે પર જ્નેનાઈ
જેની રેખા મગી તેને ઝોળગી તેઓ ઉપર ચવા જા મનમાં
ચવા રુકિ આચાર્યને આપણા જ્નેનવની શકા થઈ લાગે છે માટે
હવે જા ગ્હનુ જ્નેખમમ્મુ છે સમય સાધી ઉભે લાથી ગુરુ
સમિપ આવવા પ્રયાણ મ્મુ

પાછાથી બૌદ્ધાચાર્યને એ વાતની જાણ થતા જ રામને
ખમગ આપી તેના માણુમે દોડાગ્યા હસને તેઓએ માર્ગમાં
હપ્યો પણ પરમદસ મળામહેનને છટકી ભુગુમ્જના શકુનિમ
વિદાર સમીપ આવી પહોચ્યા સાથે લાવેના મથો ત્યા મૂમ્યા
દગમિયાન મન્ય આવી પહોચ્યુ અને એ હણાયા કાર્ય પનાવી
બૌદ્ધનૃપતુ સન્ય પાણુ રુકુ ખીજ બાણુ એ પુસ્તકો અને લોહીથી
ખગાયતુ જ્નેનગ્યુ દર્શનાચે આવેના ગ્હરથે ઉપાડી જઈ સરિ

સામે મૂક્યા ગ્નેહરણુ ઉપરથી અને ઐહધમના ત્રથો જોઈ
 આચાર્યશ્રી પોતાના શિષ્ય યુગલના અવસાન સમાચાર સમજી
 ચૂક્યા આવી કર્પીણુ રીતે તેમને મૃત્યુ પમાજનાર ઐહ ગુરૂ પ્રત્યે
 અસીમ ક્રોધ ઉપજ્યો ત્રહુચ પામે એક કડાઈમા તેન ભગવી તેને
 અગ્નિ પર ગ્રખાવી ઉપાશ્રવના દ્વાન બધ કરાવી આમ્નાયપૂર્વક
 મત્રનુ આગમન શરૂ કરું મત્રમળથી આકાર્યેના ઐહ પગિત્રાજકો
 સમડીરૂપે ઉત્તળતી કડાની આસપાસ ઉડવાને ચીચીનારી કડવા લાગ્યા
 સૂગિ મત્રેલી કાકરી કડામા નાખે એટલી જ વાન હતી ગમ્પીના
 અદર પડવા સાથે શકુનિમમાવી એમ્નુ તેમા પડી મગ્લુને બેટવાનું
 નિર્માણુ થયુ હતુ આ વાતની ચોતગરૂ જાણ થતા ત્રહુચો દોડી
 આગ્યા, પણ કોનાગ્નિમા લીન મનેના સૂગિએ ત્રાઈનુ પશુ માન્યુ
 નહિ આખરે સાધ્વી યાકિનીશ્રીને જોનાવવા પડ્યા તેમને આવી
 આચાર્યશ્રીને આ મદાન પાપથી અટકાવ્યા અને સમગદિત્યની
 ગાથાઓ કહી શાત પાડ્યા સમજણુપૂર્વક આવી ઘોર દિસા
 એમ્ ત્રાવકને પગ ન ઠાજે તો આપ જેવા પચમહાવ્રત ધારીને
 એમા પડવાપણુ નજ હોય વિદ્વાન શિષ્યોનુ મૃત્યુ જરૂર હુ ખે,
 છતા ભવિત્યના વિચારી તમ સગખા ગાની પુરૂપે સમતા ધરની
 જોઈએ આવોયણુ પણ અજાણતા થયેલ દોષો સારૂ હોય છે, પણ
 આપ આ જાણીને કરો છો તેનુ શુ ? માટે આપ એમાથી પાઠ
 હટો સરિજનો કોન શાત પડ્યો તરતજ મત્રપ્રયોગ આટોપી
 લઈ સમડીઓ રૂપ આકર્ષેલા ઐહોને છુટા કર્યા અને પ્રાયશ્ચિત રૂપે
 એટલા શ્લોકો રચવાની પ્રતિજ્ઞા લીવી

પ્રાકૃત ગાથામા ગુણુમેન-અગ્નિશર્માનુ ચરિત વાયતા જ સુરિ
 જની ક્રોધડીત્રી ઉતરી ગઈ માત્ર અગ્નિશર્માએ પ્રથમ ભવમા
 કરેલા ક્રોધથી નવ ભવ સુધી કમશ કેવી ઉતગતી દશામા મૂકાઈ
 અતે કેવી ગતિનુ ભાજન થયો એ વાયતા જ આવેગ ઓસર્યો
 સમતા હાજર થઈ ગઈ

એ ઉપગ્રથી વિનૃત સમરાહિત્ય ચરિત્રની ગ્યના કરી વળી ૫૦ પચાસ, ૩૦ અટક, ૧૬ પોડસા સહત્ આવત્યક રૂત્તિ, ૫. ર્શન અમુચ્યય, ધર્મખિન્દુ આદિ સખ્યખધે ત્રય પ્રકરણોની કૃતિઓના જન્મતાતા થયા ઉપરાંત બનાવ પાડી તેઓશ્રીનું જીવન સાહિત્ય સેવામાજ્જનીન થયું છે જૈન દર્શનમા તેમનું વચન ટકરાણી ગણાય છે જન શ્રુતિ એમ છે કે તેઓ પ્રતિષ્ઠા મુગ્ધ ૧૪૪૦ કૃતિઓ કરી રાખ્યા ત્યા અવસાન સમય આવી લાચ્યે સસાગ દાવાની અકેઃ ગાથાને અકેઃ કૃતિ રૂપ ગણુતા ત્રણ કૃતિ ઉમેગતા ૧૪૪૩ ની સખ્યા થર્ અને ચુવાળીશમીનું- 'આમૂલા લોન ધુળિ' વાળુ પ્રથમ ૫૦ ઉચ્ચારના જ આત્મા ઉડી ગયે બાબીના ત્રણ પાત્રી પુનિ' શ્રાવકાચ્ચે કરી તેથી પ્રનિકમણુમા તે પદો શ્રાવક મોગ ચ્વર બોલે છે તેઓશ્રીની ઘણી કૃતિઓ આજે અસ્ત્ય થર્ ગર્ષ છે છતા જ ઉપનખ્ધ છે તે ઉપગ્રથી તેઓશ્રીની લખાણશક્તી માટે વિદ્વાનો પશુ ઘડીભગ મત્રમુખ્ધ બની જાય છે

તેઓશ્રી કૃત લલિતવિસ્તગ નામની ટીકા અને તેમા સમાવ વામાં આવેન તત્ત્વ ચમત્કૃતિના પાનથી સિદ્ધર્ષિ નામના સાધુ કે જ્ઞેઓ સાત સાત વાર જૈનમાથી જૌદ્ધ સપ્રદાયમા ગયા કતા તેઓ જૈનધર્મમા પાછા પળ્યા અને પૂર્ણતયા રિચર થરા તેઓશ્રીચ્ચે કહ્યું છે કે—

ન મોઽસ્તુ હરિમદ્રાય તસ્મે પ્રવર સૂરયે ।
મદયે નિર્મિતા યેન વૃત્તિ લલિતવિન્તરા ॥

ત્યારના એ સિદ્ધર્ષિ મહાત્માચ્ચે ઉપમિતિભવપ્રથયા નામ કથાની એની સુદર રીતે ગ્યના કરી છે કે જ્ઞે આજે જ્ઞેતા ધન્યવાદ વર્ષાયા વિના ચાને તેમ નથી તેમા ક્ષયાય વિષાય અને ખોને વિજ્ઞ વિજ્ઞ રૂપકે આપી વાર્તાનો પ્રવાહ અખ્ખવિત વહેવડાની સારાયે

નસાગ્નું સ્વરૂપ અને જીવને કરવું પડતું જામણુ એવીતો સચોટ રીતે દેખાડ્યું છે કે જે વાચના આનંદ સાથે જ્ઞાન ઉપજે છે એ દ્વારા તત્વના દર્શન સગવ રીતે થાય છે, એ કથાનખને મુનિએ સ્વજીવનમા ઉતારી કમાન કરી છે

૨૭ શ્રી વિભુવત્રભસુરિ, એમના સમયમા ધારા નગરીમા મધવાદી આચાર્ય થયા વળી આમગજને પ્રતિબોધી શાસન પ્રભાવનાના સખ્યા બધે કામે કગનાં બુધ્ધમટસુરિ પણ એજ સમયે થયા ગજા આમ અને આચાર્ય બુધ્ધમટ વચ્ચે મિત્ર જેવો સબધ થયો પરંપર તેઓ સમખ્યામા ઠંધ કંધ વાતો કરતા એકાદ પ્રસંગે પટગણી સબધીના એક પ્રશ્ન પગથી ગજા શકારીન બની સુરિ પ્રત્યે વડેમાયે સુરિ ત્યાથી ગજાને ટાણા રૂપ સ્યોમ લખી મિધાવી ગયા પાળના એક બનાવથી સુરિમા ગેલી અસ્તુત શક્તિનો ખ્યાલ આવતા બૂપનો અદેહ ટળ્યો અને માનપૂવક આચાર્યને પુન તેડાવી મગાન્યા તેમના ઉપજેગથી ગોપગિરિ (ગ્વાલીપરમા)મા એખોને આઠ ગજા ઉચે શ્રી વોગપ્રમુનો પ્રસાદ કગચો વળી નજુ લાખ માનવીના સમુદાય સાથે સુરિ સહિત સધ કહાડયો એવી રીતે શ્રી મિદ્ધગિગિના સધ વિગેરેમા થઈ કુલ માડામાગ કોડ મુવર્ણુ સિકમ ખગચી ગજાન સ્વર્ગે સિધાચો

સુરિજીની અગજુ શક્તિ બાસ્વાવરથામા એલી તો તીવ્ર હતી કે ગજા સૂર્યો ચે સાતસો ગાથા મ્હેડે કરતા અને વોપને વર્ષ પડતા સોાને લીપે તેમને સાતસો ધી પચતુ વિ. સ ૭૬૧ વર્ષે તેમનુ સ્વર્ગે ગમન થયુ

૨૮ શ્રી માનદેવસુરિ સ્વદેહની અસમાધિને નિ સરિમ ન વિસરી ગયા કેટલાક દિવસ પછી સમાધિ થયા બાદ શ્રી ગીગનાં પર્વતપર આવી બેમાસી ચૌવિદાર તપ કર્યો દેવી અમિકા પ્રસન્ન થઈ અને તેમની માગણીથી વિજયા દેવીને પૂછીને સુરિમત્ર મુનિશ્રીને કહી

સભળાએ તે દિનથી સુગ્ની પ્રતિષ્ઠા પુન વધી અને વિજ્યાદેવી સાનિધ્ય ગ્રહેવા લાગી.

૨૯ શ્રી જ્ઞાનદસુગ્નિ-તેઓશ્રીના ઉપદેશથી હમીગઢ, વિજ્ય નગર મુલગ્નિગર આદિ ગ્રથાનોમા શ્રી સપ્રતિગજ્ઞના કરાવેના પ્રાસાદાનો છુર્જોદ્ધાર થયો વળી ચાર વર્ષ લાગટ દુર્લિદ્ધ પડવાથી સાધુ-સમુદાયમા શિથિલતા દાખન થઈ હતી તેનુ નિવારણ શ્રી ગોવિદ સભૂતિ, ઉત્તતપત્તવી ક્ષેમગિધી હર્ષતિનમ અને કૃષ્ણાર્ષિ પ્રમુખ ગીતાથોએ કર્નુ તેમજ સાથે મળી મિદ્ધાન્ત સગ્રહ અર્થે લડા કરાવ્યા કગ્હેડાનગરે ખીમાસિધે શ્રી પાગસનાથનો પ્રાસાદ કગ-એ ઉદ્દેપુગ જતા ગરેડા પાર્શ્વનાથ આવે છે તે આજ બાવન દેરીવાળુ રમ શ્ચિન દેવાલય માત્રુને હર્ષ ઉપજાવે છે

૩૦ શ્રી વીરપ્રભસુરિ-એમના સમયમા દિન્હીમા તુચ્ચર મટી ચુઆણુ વશનુ ગજ યુ નાડોલનગરે શ્રી નેમિનાથ મિબ પ્રતિ ધિત યુ દડનાયક વિમળ પલુ આ સમયમા થના તેમને પાટણાધિશ ભીમગજનુ ગજ્ય વિગ્તાર્યુ અર્જુદાયગ પર અનુપમ ક્રોતગણો વાળો પ્રસાદ કગ યો ન્યા શ્રી ધર્મવોપસુરિ તથા નાગેદ્રચદ્ર વિદ્યાધર-નિવૃત્તિ પ્રમુખ શાખાના આચાર્યોએ મળી શ્રી આદિનાથ મિબની પ્રતિષ્ઠા કરી આગસણુ ઉપર શ્રી નેમિનાથ આદિના મળી અગીઆગ પ્રાસાદો કગ-યા પાખી ચૌદશની સ્થપાઈ

૨૧ શ્રી યશોદેવસુરિ-તેમના સમયમા જેમનુ ચગિત્ર વિનક્ષણુતા અને પ્રયોગથી ભરપુર છે એવા શ્રી યશોભસુરિ થયા સાડેરગન્જના ધ્વિરસુરિએ એ પાટે સ્થાપવા સાર ઉપયોગ મૂકતા કોઈ યોચ ન જણાતા બદરદિવીનુ આગધન કર્યુ દેવીએ અર્જુદાયગ નજક પનાસી ગામમા સાપુ અને ગુણુસુદરીનામા દપતીના પુત્ર સુધર્મને દેખાડરો આત્યાવરથામા ગમતો સુધર્મ તેજદાર હતો એ દિન પુત્ર સાથે

अडीये लागवाधी वेग थयु हुनु आ नण्वी वातमाधी द्विजपुरे
 जोपरी भागी तेमा तहुवनेो कज्जेो भरी भावानी प्रतिष्ठा लीधी
 हती तेनी सामे सुवर्णे पल वेरलेवानेो पडग कर्णेो हतेो दग्भिवान
 ध्वरसूरिना प्रतिभोधधी ते साधु थयो हुक मभयमा सगिज्जे
 देवीवचनधी तेभने आचार्य जनावी श्री यशोभद्रसूनि नाम आभ्यु
 श्री यशोभद्र रोज मात्र आड कवण भावानेो हुक अलिअह धयो
 अहरीवी तेभनु सानिध्प करवा लागी गुरु समेत यशोभद्रसूनि पधी
 नगर योगासु ग्हा तपश्चर्याधी प्रसन्न थयेल सूखदेवे सगण वाजित
 थवानेो आलीवाँद दीवेो डेटलाक काजे गुरुनु वर्ग गभन थया आह
 गुरुभाई जनिभद्र सहित सुनि साडेगनगरे पधार्या दोशी धनगजे
 श्रेयास प्रभुनेो प्रासाद कगयेो साधर्मी वात्सल्य देवा भाडयु त्या
 साडेग नगग्मा धीनी ताणु पडी वात सूरि जाने जता विद्या जगधी
 पाली नगग्धी घृतकुलोने अकर्मी ज्वाभीवात्सल्य पूर्ण थवा दीव

आ यमत्काग्धी साडेग तथा पानीमा आचार्यनेो महिमा वध्थेो
 सौ विरभय थया नाडनाईमा सूनि पधार्या ऐकल, आभ्यान भज्पमा
 येयेो द्विजपुर के जे अनना अभावे कानङ्गे योगी जन्थेो हुनेो ते
 आवी थयेो अने वेरलेवा साडे अयानभ जटा उतारी जेभाधी
 जर्णेो उत्पन्न कर्पा श्रोता गगुमा जणभगाट भय्थेो सुगिजे तन्तज
 अहरीवीनु आराधन करी मुदपत्ति झाडी तेना अड करी नकुण उत्पन थ्यां,
 के तन्त सपेो लागी गया अने भ्यान भुभ अनेनेो योगी पणु अगीजारा
 गण्डी गयेो पुन जे योगीनेो मेणाप थना वल्लभीपुर थनी प्रासादो आणु
 वानेो वाह थयेो सुगिजे भावन वीरनी ज्ञायथी श्री इनभदेवनेो प्रासाद
 कातिपुरीमा (नाडनाईमा ?) आप्थेो योगीजे पणु शभुनेो प्रासा
 आप्थेो जटिले म नजगधी भूतिजेना मुज वाका वनी गुरुजे आटोत्त
 जगकुल मनी जि मने प्रज्ञानपूर्क मुणइपनाणा करी दीना, ने
 मत्रजगधी गलु प्रासादनु छकु गमडा-यु आम उभय वर्ये वित्रा-

બળની લાગણી ચાતુ ગ્હો મુગ્ધો સ્વ અવસાન નજીક જાણી શિષ્ય સહિત મવને આજ્ઞા કરી કે મારા મસ્તકમા મણિ છે તે લીવા બાદ અગ્નિ સરકાર કરવો મણિની વાત યોગીના જાણવામા હતી. તે સુગ્નિ અવસાન થતા ત્યા આવાં જાગ્યો. ખચુ કાંઈ વજ્યુ નહિ બાદી દનીએ એને ઠપાડી ચિનામા હડસેની દીધો તે સાડેરગચ્છનો ગ્હમ થયો.

૩૨ શ્રી પવુમ્નમુગ્ધિ-૧૧ તા ૧૭૩૨ કરા યા ને સાનવાગ શિષ્ય રજની યાત્રા કરી. ૩૩ શ્રીમાનેદેવસુગ્ધિ-ત્રાવક ત્રાવિમ સાડ ઉપધાન વહેવાની વિધિ તૈયાર કરી. ૩૪ શ્રી વિમળચદ્રસુગ્ધિ-પદ્માવતી દેનીની સહાયથી ચિત્રકૂટ ત્રિગિ પરથી સુવર્ણસિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી.

૩૫ શ્રી ઉવોતનસુરિ-આ મહાપુરૂષે પાચવાર સમેત શિષ્ય રજની યાત્રા કરી હતી ત્યાથી પાછા ફરતા આણુ નજીક ટેલી ગામની મીમમા જેની શાખાએ ચોતરફ વિન્તરેલી છે એવા વિશાળ વટવૃક્ષ નીચે ઠપ્પુકાળને લઈ સુરિજ વિશ્રામ અર્થે થોભ્યા દરમિયાન સર્વાનુભૂતિવક્ષ પ્રત્યક્ષ થઈ કહેવા લાગ્યો કે-પૂજ્યશ્રી આ શુભ ઘટિકા છે માટે આપ આપના શિષ્યોની યોગ્યતા જોઈ આચાર્ય પંથે સ્થાપન કરો કે જેથી આ વડની શાખા માફક તેમને વિન્તાર વધશે આચાર્ય શ્રીને વાતનુ રહસ્ય સમજના વિક્રમ થકી ૯૯૪ વર્ષે શ્રી સર્વદેવ પ્રમુખ આઠ વિદ્વાન મુખ્યોને નવ પદ પંચ સ્થાપન કર્યાં. પ્રભુ શ્રી મહાવીરના ગચ્છનુ શ્રી વ ગચ્છ એવુ પાચમુ નામ ત્યાગચોજ પડ્યુ અર્જુદાયગની યાત્રા બાદ આ સાધુ મડળ હજારીનગરે આ યુ ત્યા શ્રી મપ્રતિ મહાગજ નિર્માપિત શ્રી વીરપ્રાસાદમા એક ઠાકંગ શિષ્યને યોગ્ય જાણી સુગિ પદવી અર્પી વર્ધમાન સુગિ નામ સ્થાપ્યુ ગુરૂપાથી શ્રી શાગ એ બાગિકાનુ રૂપ કરી ગહુલી ગ્વી ગુરૂની આજ્ઞા લઈ સદૈવ એક વખત બોજન કરતા સુગિ ગુજરાત તરફ વિચ્યા.

३६ श्री सप्तद्वि सुग्नि-भस्म नगर्मा ओकदा आ सुग्निे कान
 इहा योगी साथे प्रसंग पड्यो ८४ सर्पना करुणा साथे योगी
 वा० करुणा आये। सुग्निे कनिष्ठ आगणीथी पोतानी येतन्इ वय्या
 करे नयु रेभा करी, योगीये छोडेना यथे ये रेण्यानी अहो आवी
 न राभ्या योगी क्रोधथी गतो पीया अर्ध गयो ने गुडने पगलव
 करुणा साइ वगनाविभमाथी सिद्धुरीओ सर्प करुणी गुड पर छोये।
 उत्र तपस्वी गुडना महिमाथी येसड योगीनीमानी ओं कूड कुट्या
 नामा हेवीये ते सिद्धुरीया सर्पनी का अथ करी दीधी आम
 योगीते पगलव थयो सुग्निी कीर्ति प्रसंगी त्या नविन अधावेला
 २७ प्रासादमा तेमने प्रतिष्ठा करी

३७ श्री देवसुरि, तेमना समयमा नासि नगरे अद्रप्रभुना प्रासा
 दने। श्लोकार थयो तेमने गमसैन्य नगर्मा इपलदेव प्रभुने प्रासाद
 नविन निर्माये। अने अधा मणी १०४१७ धातुना मिथो नवा लग्या

३८ श्री अष्टतसिद्धसुरि-तेजोश्रीनी उपदेशगेलीथी इगनाथ
 नामा वशिष्ठे अ व द्रव्य अग्नीने नवा सात प्रभुप्रासा० तया० करुणा
 तेमना समयमा निम्न लिखित लिख विन कर्यो निपत्त्या ये द्रष्टिये
 जेमने समय तोधनी। छे श्री आचार्य तथा श्री सुयगडग सूत्र
 उपर टीका रचना० शीनाकार्य थया निवृत्ति ग००मा अने० अथ
 र्त्ता द्रोणाचार्य थया भाणवदेशनी उज्जयिनी नगरीमा लघुभोग गज
 गादीये आये। तेमनाथी निरुद पावेला वादीवेनाण शांति सुग्नि
 वडग००मा थया श्री अश्वेश्वरी तथा पद्मावती देवीओनु तेमने सान्निध्य
 हनु तेमनी कृतिओमा श्री उतराध्ययन सूत्रनी अहत् टीका, अगा
 हग० श्लोक प्रमाण अविवार प्रकणु मुख्य छे धुर्विडाटना
 पनन वेणा सातसे। श्रीमाणी गोननु रक्षणु कर्तुं ये सध रक्षकने
 अथकाक सुरि, वि स ११११ मा स्वर्गे गया प्रसिद्ध वि धन
 पाण पडिने श्री इवल पयाशिमा, देशीनाम भाणा अने निन मजरी

नामा अद्वितिय अथनी ग्यना करी. पडितछना अंधु शोलन मुनिअये
पद्यु सभृत गिरामा रसमय स्तुतिअोनी रयना करी उभये शासन
प्रभावनामा हीक हाणे आधे।

३६ श्री यशोवद्रसूत्रि तथा लघु गुरुभार्थ नेमियद्रसूरि-अेमना
समयमा वृद्ध गुरुश्री विद्योन्नतसूरिनी आजा लक्ष वर्धमान सूरि गुर्जर
अणुद्वि-रपुत्र पाण्डुभा पधार्या ने केटनाक समर पत्री त्याज स्वर्गे
सीधाय्या तेमना शिष्य श्री जिनेश्वर सूरिछ यथा पाण्डु नरेश
दुर्भराजनी सभाभा दूयपूग्गरीय नैत्यवासी साथे हासाना पात्र
समधी यर्या करी पराज्य पमाउये अे वेणा तेअोअे दर्शनकालिक
सूत्रनी गाथा जेरी अेनो अर्थ यथार्थ करेले के जेथी राजने रज्जत
थर् अरतर' अेवु मिर्द हीधु तेमना शिष्य जिनयद्र तथा अभयदेव
यथा जिनयद्रती पाटे जिनव-जल यथा अेभ्ता विहार कृता ते
अित्रकूट पडोअ्या ज्या तेमने श्री महावीरदेवना उ क-याणुम्नी प्ररपणु
करी नविन अथे रअ्या तेमज १३४ जेले निपजनी अगत गअ्छनी
समायारी ज्यापी तेमना शिष्य जिनत्त यथा तेमनो ज म वि सि
११३२ मा, सूत्रि० ११७० मा दग्भीआन गुज्जगतमा ज्यसिद्ध
नृपने! जन्म थये सूरिछना तप प्रभावथी ६४ योगीनी, पत्र वीर
तेमज पाय पीर तेमनु सानिध्द भ्रवा लाया विररता गुर वडनगर
पधार्या सधे अहुमान पूर्वक सप्रतिगज निर्मित श्री वीग्प्रसाहे र्ना
वाि महोत्सव पूर्वक प्रभावना करी मिथ्याद्रष्टि आदरशोथी आ
सदन न ययु अेटये तेअोअे गुप्तपत्रे अेक आदरशुने त्या धरडी गाय
वठेराने जन्म आपी अत्यु पामी हगे तेनु मु दु लावी जिन प्रासा
त्ता राप्पी हीधु प्रात भणे गुरुश्री दर्शन मागे आवता व्यतिभर जणये
ज्ञानोपयोग मृन्ना विज्जटदनु आज क अतान जण्यु अेटये आवन
वीरमा मुप्य अेवा पूर्णुलद्रनु स्मरण करी आशातना निवारवा
जण्यु-तत्तज ते मृतम्ना क्येवग्मा हापन थये गाय उडी उभी

थर पोताना मानि वाजव (खाद्यलुना)ना धर लण्णी टोडी अने त्या पडोव्ही वळगने मनपान कगववा लागी सरणा वाडवो आधी आश्वर्य पाव्या सारा वडनगग्मा न्नेन धर्मनी प्रससा थर, देव पशु उभास अतज्ना वनेवग्मा रहो तेथी वाळरजानु पशु पोयलु थयु त्याथी जिनक्त 'उपभारी सुरि' तरी अ्याति पाव्या आ उपगत न्नु। जम स्थाने यमत्कार पूर्वक तेओश्रीअे जडेज क्षानिय, वापड साति आदि मज्यामध मनुष्योने जोध पमाड्यो ह्नेो अे प्रभावी आचार्य वि. स १२११ वर्गे स्वर्गे गया

ओकल नाण्णावाण गच्छीय श्री मानदेव सृष्टि वियग्ता इण वर्धीपुरीमा योभामु रखा ओकल त्याना शेड पाग्मे जडाग्गामथी पाछा इरता गाम समीप जोगडीनी जगमा कर्धड हीना अने मधके सूडा पुधोथी पूजयेयो पथरो जेध अे वात गुड मडागग्ने जण्णावी गुडश्रीअे अे अ्याने जळ तपाम करावता पार्धज्जनी तेज्जवी मूर्ति गोधी कडाडी पारस रोडनी प्रासाद कगववा नेटली शक्ति नही, अेटने अधिगयक देवे ज्वप्नमा जण्णा-सु डे देवाधिदेव सुवर्णना स्वगितक थशे अे द्रयथी तु प्रासाद निमाणुतु कार्य आरकजे ज्ना आ वात काधने पशु कहेनो न्हि. पर्गे आ अथगे सप्रतिनृप काग्नि प्रासाद ह्नेो पशु काणना योगथी जळगित थध नामशेन जनी गयेो ह्नेो रोडे प्रभाते स्वतिकमानु नाछ अेकडु करी काम आग्ज्यु अने धायु अड काम पूरुं थवा आ-सु ओकल आ वात स्वपुनना आग्रदथी कडेवार्ड पीजे निथी सुर्वलुअदान (योभा) अद्रय थयेो आ प्रासादमा श्री मानदेवे मडोत्सव पूर्वक शेडना आग्रदथी प्रतिठा करी त्याग्थी इणरनी पाथनाथनेो महिमा विन्तयेो. ४० श्री मुनियद्र सृष्टि 'पञ्चीसुन' ना रययिता तेमना समयमा (वि स १११८) प्रज्यात श्री अक्षय देव सूरि थवा तेमनु वृतात आ प्रभाजे-भेवाडना वडस-न गाममा

કૌટિમ્બગ્ની-ખરતર ત્રિરૂદધારી જીનેશ્વરસુગ્નિ આગમન થયુ તેમના ઉપદેશથી ખોધ પામેન રાજપુત સગાએ દિક્ષા લીધી એજ અખ યદેવ પ્રારભમા જ વિગન ષટ ત્યાગ્યા અ પદાળમા આખા શરીરે ધા' રોગે દેખા દીધી સમતાભાવે સડન ક્રતા ગુરે ગુજરાત ભણી વિચર્યા દગ્મીનાન સુગ્નિની પ્રાપ્તિ થઈ હતી લાણપુર ગામના સીમાડે વૃક્ષ હેડળ સુતા હતા તે વેળા અર્ધરાત્રિના સમયે શાસનદેવી પ્રત્યક્ષ થઈ પૂછવા લાગ્યા કે- 'સુગ્નિ, જાગો છો કે ઉઘો ડો ?' 'રોગઅસ્તને નિદ્રા ક્યાથી ?' સુરિએ કહ્યુ દેવીએ સુગ્નિ સામે નવ કોકડા ધરી ઉકેલવાનુ સુચવી જાણુ યુ કે- 'શેની સરિતાના તટ ઉપર, પલાસ વૃક્ષની નીચે ચીખ્ણી ભૂમિમા, નાગાર્જુન નામાયોગી દ્વાગ સ્વવિદ્યા સિદ્ધ થયા બાં લડારાયેલી શ્રી ગ્થભણુપાર્શ્વનાથની ચમત્કારિ- મુર્તિ છે તેમના સ્તવન-કીર્તન તમાગ મુખે થતા તે પ્રગટ થશે. એમના સ્નાન જળથી તમારો કો' રોગ ચાલ્યો જગે એટલે આ કોખડા ઉકેલવા રૂપ કાર્યનો મર્મ તમે અવધારી શકશો "

વિચરતા જગમ ક'પવૃક્ષ સમા સુરિજી ઉપા રથાને આવી પહો- વ્યા પનાસ (ખાખગનુ) વૃક્ષ જડી આ યુ ન્યાતિકુઆણુ સ્તોત્ર રચતા થમ શ્રી પાર્શ્વનાથની સ્તુતિ કરવા લાગ્યા 'ફણિફણુફારકુગત ગ્યણુમ્ ૫ ઉચ્ચારતાજ ણિમ પ્રગટ થયુ સઘે આનંતિ હેડે વદન કર્યુ સ્નાન જળથી આચાર્યશ્રીનેા રોગ અદશ્ય થઈ સુવર્ણ વર્ણી દેહલતા દીપવા લાગી એજ ગ્થજે નગર વસ્યુ, નામ રથભણુપુર પડ્યુ નવિન પ્રાપ્ત મા ચમત્કારી એવા તે નીનવર્ણી ણિમની રથાપના કરવામા આવી (સ ૧૧૧૯) પાટણુ જઈ સુગ્નિ ન્યા પચાસગ પાર્શ્વનાથના દર્શને ગયા ત્યા દેવીત્ત નવ કોખડા યાં અગ્યા એનું મ્હ ય સમગ્નણુ અગીનાગ અગમાના માન પ્રથમ બેની ટીખ થયેલી ન્યારે નવની બાકી હતી તગતજ તેઓશ્રીએ ઠાણુગયો ટીકાની શરૂઆત કરી અને ક્રમશ નવે અગની ટીખ પૂરી કરી તેઓ

શ્રીની વિદ્વતા એ કાર્યમાં આબેહુમ જણાઈ આવે છે કોઈ પણ જાનની ખેચતાણુ વગર કે સ્વગચ્છની મોટાઈ દેખાડયા વગર ધણા પરિશ્રમે વિદ્વાનોને પણ આત્મ્ય ઉપજે એવી વૃત્તિઓ તેમને ગ્થી છે શ્રી ગોપનગરમાં તેઓશ્રીને સ્વર્ગગમન થયું

આ પછી કેટલેક કાળે ગુજરાતમાં યવનોનું ગત્ય થયું તે સમયે સકળ સધે મળીને પ્રભાવિષ્ટ એવા શ્રી મ્થલાણુ પાર્શ્વનાથના નીનવર્ણી પિંમને શ્રી ખલાયત નગરમાં સ્થાપન કર્યા જે આજ સુધી કુટ્રો-પ્ત્રવ વારક સપ્રભાવ વિગજમાન છે

શ્રી જ્યસિંહ દેવે સ્વનામ અમરણાર્થે સિદ્ધપુર નગર વસાવ્યું ત્યા અગીયાર માળનો રૂદ્રાન્ય કગ-ઓ વળી નવમા સુવિધિનાથ પ્રભુનો પ્રાસાદ કગ-ઓ વાવ, કુવા, તળાવ, કુડ અને વિશ્રામ મ્થાનો પણ સખ્યામંધ નિપજાના અને સ્વ-પર દર્શનોમાં દ્રવ્ય વાપરી સમ-તોલપણુ જાગ-વ્યુ એમના ગત્યકાળમાં શ્રાકોટિક ગચ્છના ચદ્રકુળમાં -વજ શાખામાં શ્રી દેવચદ્રસરિના શિષ્ય અતિ પ્રભાવશાળી એવા શ્રી હેમચદ્રચાર્ય થયા તેમનું વૃત્તાત આ પ્રભાણુ-ધધુમ નગર વામ્તન્ય મોજ વણિષ્ટ ચાચીગના એ પુત્ર માતાનું નામ ચગી ઉર્ફ પાહિણી-સસારી નામ ચગદેવ ગુરૂ ઉપદેશ અને સધ આત્રદથી બ્યાવ્યાવગ્થામાજ એ પુત્રને માતા ચગીએ દેવચદ્રસગ્નિ વહોગ-ઓ એના લક્ષણો પગ-થીજ એ કોઈ મહાન પ્રભાવશાળી થશે એમ લાગના ગુરૂશ્રીએ પાચમે વર્ષે વ્હિા આપી મોમદેવ નામ રાખ્યું અપ્ત્યનમાં મુનિ સોમદેવ ઠીક પ્રગતિ કરી ગ્લા એમ્દા-ગુરૂ-શિષ્ય કવિજગ પર્વત તરફ કોઈ ઓર ધિની શોધમાં જઈ ગ્લા એવામાં માર્ગે શ્રી મનયગિરિજીનો બેટો થયો આગળ વધતા કુમાગ્નિયા ગામના તળાવપર વસ્ત્ર ધોઈ ગ્હેવા ધોખીની તરફ નજર ગઈ વસ્ત્રમાથી છુટતી ખુસમો જોઈ એ કોઈ પદ્મિની સ્ત્રીનું લાગ્યું તપાસ કરતા તે આમવાસી શ્રેષ્ઠિ ભાર્યાનું છે એમ ભાજ મળી મુનિ ત્રિપુગીએ તેજ ગામમાં ચોમાસુ રહેવાનું શેકના

આમદથી નક્કી કર્યું એકવેળા એ શેર દપતી સન્મુખ વિદ્યાસાધનનું
 ગદસ્ય સમગ્રની એમા તેમની રહાય માગી, શ્રી જિનશાસનની પ્રભાવ
 નાના અર્થી એ યુગવે સદર્ષ વાત સ્વીકારી એક શુભ મુદ્દતે શ્રી
 રૂપમદેવના પ્રાસાદમાના ભૂમિગૃહમા શ્રી દેવચદ્રસુરિ, શ્રી મનપગિરિ
 અને શ્રી સોમવમુનિ વિગળ સ્વરૂપમા કાયોત્તર્ગ મુદ્રામા ઉમા રણા
 સ મુખ તે પદ્મિની સ્ત્રી નમનપો ઉભી ગદી અને તેણીના સ્વાતી શેક
 દાયમા ઉવાડી તનવાગ લઈ ખડો ચર્ષ ગયો શેકને પહેલાથી સુચના
 આપવામા આવી હતી કે અમે નહુ સાધુમાથી જેનું પશુ ખ્યાન
 અખલિત થયુ લાગે મિંવા વિકાગ યુક્ત દષ્ટિ જણાય તેની ગરબ તમારે
 વિના સકાયે ખડગથી જૂદી કરી નાખની આ સતોની સાહસિમતા
 અને ધૈર્ય જોઈ અગીયાગ વિને વિદ્યાનો અધિષ્ઠાયક દેવ પ્રસન થયો
 અને દરેકને ઈચ્છિત વગ માગવા જણા યુ દેવચદ્રસુરિએ બાવન વીર
 વશ કરવાની મલયગિરિજાએ સિદ્ધાતની ગીમ રચવાની અને સોમદેવે
 રાગઓને પ્રતિમોધવાની શક્તિ માગી દેવ તથાગુ કહી અતર્ધાન
 થયો શેકને કાટિ દ્રવ્યની પ્રાપ્તિ ચર્ષ મલયગિરિજા માળવા તરફ વિચર્યા
 અને અચરચનામા ઉલુકત થયા, ત્યારે દેવચદ્રજી ને સોમદેવ નવનાચ
 ણની યાત્રાએ નિમ્બ્યા માર્ગમા એક વેળા એક વણિકને ત્યા ગોચરી
 નિમિત્તે જઈ પટોચ્યા પૂર્વે એ વણિક ગિદ્ધિ સપત્ર હતો છતા કુભા
 અવશાત્ અન્યારે ગક દશામા આવી ગયો હતો ધગ્ના ભૂમિગૃહમા ધન
 હોવાની શકાથી સાફ કરાવતા સેવતગ (કોનસા) નિમ્બ્યા જેનો
 ગને ખડગીમા એક બાલુ કરાવ્યો હતો ધણાજ હનખી જાતના
 અભથી માડમાડ ઉગ નિર્વાહ ચનાવતો હતો અમણોને પધારેલા જોઈ
 સામે આવ્યો અને તૈયાગ એવો કનિષ્ઠ પ્રકારનો આહાર વહેરાવવા
 લાવ્યો સોમચદ્ર મુનિને આ જોઈ આશ્ચર્ય થયુ અને ગુરૂ તરફ દ્રષ્ટિ
 કરી બન્યુ હતું એમોકે તેઓ પેના કોયસાના ગવાને મનના ગ
 તરિકે દેખતા હતા તેથી શેકની કળુસાઈ માટે અચખો ઉપજ્યો હતો
 વણિકને પશુ કષક અભયખી ભાસી ગુરૂજીએ પડદો ખે યો મોમદેવને

ગયાપર બેસવા કહ્યું, એમ કરતાજ શેખની આખે પણ પેલા કોનસા
 સુવર્ણ રૂપે દેખાયા આમ અચાનક લીલાહેર થતા ગેઠે સોમદેવને
 આચાર્ય પદ આપવા પ્રાર્થના કરી. યોગ્યતા તો હતીજ તેમ આ યોગ
 મલ્યો મહોત્સવપૂર્વક સ ૧૧૬૬ મા દેવચંદ્રે સોમદેવને સૂરિપદે
 ગ્રાપી હેમચંદ્ર નામ દીધું દેવચંદ્ર સુરિના સ્વર્ગ ગમન બાદ શ્રી
 હેમચંદ્રે સ્વ વિદ્વતાના દર્શનથી અને દેવ સાનિધ્યથી સિદ્ધગજ ન્ય
 સિંહના પગાગમા ઉત્કૃષ્ટ સ્થાન મેળ યુ. તેના આગ્રહથી 'સિદ્ધરોમ'
 આકરણની રચના ખીધી. રાજન કુમારપાળને પગમ આર્હત બનાવી
 અર્હિમા ધર્મનો વિજય વાવટો સાગ ભાગત વર્ષમા કુકાચો ગત્યમા
 ધ્વાહણોનું જોગ વિશેષ હતુ તે ચાલવાદના આ પ્રખર વિદ્વાનની ઉપદેશ
 શેલીથી નગમ પડયુ કુમારપાળ ભૂપાળ ચુગત જૈની બન્યા અને એ
 જૂપે ગુરુના બોધથી નિતિથી પ્રજનનુ પાનન કર્યુ અને સર્વજ અમારી
 પ્રવતાવી સુગિવરે સાહિત્યના દરેક પ્રદેશમા નવ સર્જન કર્યુ તેઓશ્રીએ
 પોતાની રૂતિઓમા ગ્વન નતાથી એટલુ તો ઉકુ અવગાહન કર્યુ છે કે
 આજે પણ એ વિવતાપૂર્ણ પ્રશે વાચતા આત્મા આશ્ચર્યમય થઈ
 જન છે હેમવિ નાનુરાસન, ત્રિપષ્ટિશનાગપુરૂષ ચગિન, યોગશાસ્ત્ર, અર્હ
 નીતિ, પ્રાકૃતચાંદ્રણ આદિ સાડા નયુ લાખ શ્લોક પ્રમાણુ તેમનો
 લેખ સચય છે પ્રાકૃત ભાષાના વ્યાકરણના તે આઘ પ્રણેતા મનાય
 છે તેમના લખાણમા એલી સત્યતા સમાયેલી છે કે તેઓ કગિકાળ
 સર્વજ શ્રી હેમચંદ્રસુગિ તગિકે સુપ્રમિદ્ધ છે આ ઉપરાત ગુજગતના
 ઇતિહાસમા તેમનુ અને તેમના શિષ્ય જેવા ગજવી કુમારપાળનુગ્ધાન
 અનેરૂ છે એ સખધમા સખ્યામધ કાચો, ચરિત્રો, અને ગસાઓ
 ઉપવબ્ધ થાય છે જે વાચતા જૈન શાસનમા તેઓ મહાન પ્રભાવક
 સુગિ થયા છે એમ કહ્યા સિવાય ચાલતુ નથી. તેમના આત્મતેજ
 આગળ ભવજના પડિતો અને ગજવીઓ નમી પડતા ત્યા સામાન્ય
 જનનાના બહુ માનનુ શુ કહેવુ' ન્ય હો શ્રી હેમચંદ્ર સુરિનો ૪૧
 શ્રી અગ્નિતદેવસુરિ-તેમના લધુ ગુરુઆતા સર્વવાદીઓના સુકુટ સમા

વાદોદેવસુરિ ગરબની મર્યાદાના સલાહનાર હતા એક વેળા એવું બન્યું કે આશુ પાસેના જીરાઉની ગામના ધાધણશોકની ગાય સધાકાળે ચરીને જે પાછી ફરે ત્યારે તેનું દૂધ દોહવાઈ ગયેવું હોય તેજ આમ બનવું જોઈ રોકે તપાસ કરી તો માલમ પડ્યું કે એક જોગડીની જાળમાં દુધ આમ્મમાં જરી ગય છે આ આશ્રયની તપાસમાં ઉડા ઉતરી ખોદામ કમ્તા પાર્શ્વનાથની કાળજીની પ્રતિમા નિખળી અધિષ્ઠા ચકના સ્વપ્ન અનુસાર જીરાવ-શી ગામમાં નવિન પ્રાસાદ નિખળી તેમ શ્રી અગ્નિતદેવ સુરિના હસ્તે પ્રતિષ્ઠિત કરી

આ સમયે ગુજરાતમાં નાગેદ્ર ગરબના ધર્મવેદ્ર સુરિ, શિષ્ય પગિવાગ મુક્તા પવાયા ગુરૂપાસે વીરોને આશ્રિવાની વિદ્યાનું પુસ્તક હતું એક શિષ્યને એ વાચવાની લગની લાગી રાત્રિના સમયે ગુરૂનિદ્રાને યોગ સાધી પુસ્તક લઈ બહારની ચાલીમાં જઈ વાચવા માડ્યું આમ વિદ્યાના આકર્ષણથી બાવન વીર હાજર થયા અને આજ્ઞા માગી ઉભા રહ્યા, હાજર જવાળી શિષ્યે એ સ્થાનમાં જનપ્રસાદનો નજીમાં અભાવ જોઈ પશ્ચિમ દિશામાં આવેલી કાતીપુરીથી પ્રાસાદ બાવવાની આજ્ઞા આપી બાવન વીરોએ જાણ્યા પુ કે પ્રભાતના ફૂડા નહીં ખેલે ત્યાં લગી અમારી શક્તિ ચાલશે અને એ દરમીઆનમાં જેટલું કાર્ય થશે એટલું કરીશું એમ કહી ગયા ત્યાં કાતીપુરીથી શ્રી પાર્શ્વનાથનો પ્રાસાદ ઉપાડ્યો અહીં ગુરૂની ચક્ષુ અચાનક ઉપડી ગઈ અને સર્વ ચતિમત્ જાણના ચક્રેશ્વરીનું આરાધન કરી ઠગમાં અવાળે ફૂડા ખોલવવાનો હુકમ કર્યો અવાજ સાભળતા પ્રાસાદને છોડી વીરો રસ્તે પડ્યા આ ગીતે જે સ્થળે પ્રાસાદ અપડ્યો તે સેરિસા નગર હતું ત્યાં પ્રજુશ્રીની સ્થાપના થઈ

ज्येष्ठ जन्मता तर्कधी 'याग्नि सूक्ष्मलि,' ज्येवा मिडली प्रति
 यर्षी नीलुवनपाणनु सिद्धराज द्वारा भूत यता अज्ञातमा
 कुमागपाणने कटवाक वर्षी सुधी गुप्तपणे रहेवु प.यु वि
 स ११६७ मा अलायत नगरमा श्री हेमयद्रुग्निने मेणाप यता
 ने उपकार पावता, तेमनी भीडी वाणी श्रवणु करी राजनने ज्ञेन
 धर्म प्रत्ये प्रेम उपन्ये गादी भल्या आद सुग्निने महोत्सव पूर्वक
 पाटणुमा जोलाया निरतर याभ्यान श्रवणु कग्वा शरु कर्षा
 कभश ज्ञेनधर्मने सुमत उपासक ज्ञेयो गगने पुन शैव
 धर्ममा लेवा साइ ते धर्मना अनुपायी तर्कधी कटलाये कार्यो कराया
 कटलीये अमज्जणे पथगर्भते सर्वभाथी सुरित्री हेययद्रना यमत्कारिक
 प्रलावधी भूप अणीशुद्ध पसाग यर्षी गये।

आम कुमागपार नृपे कर्षाटक, गुर्ग, लाट, सौराष्ट्र कच्छ,
 सौधव, सिंध उज्याप्रात, लभेगीनगरी, मरुदेश भाडवा, कोकणु,
 राष्ट्रदेश, कीर्देश, जनधर पयाव, लक्ष मेवाड, दीप अने काशीदेश,
 मणी अर देशमा अहिंसाने प्रयार कर्षो स १२११ मा सातलाभ
 मनुष्यना सधपति यर्षी सिद्धायणी यात्रा प्रधी स १२१३ मा
 श्रीमाणी मत्री आडडे शत्रुज्यने यौमे उदार कर्षो स १२१६
 मा मभेराजथी शाणवीना सातसे कुट्टुणेने पूजना वत्रो वल्लाववा
 साइ पाटणुमा लापी वसाया स १२१८ मा श्री हेमयद्रे अभासनी
 पूर्णिमा देभाडी स १२२१ मा तागगागड उपर कुमारपाण भूपे
 प्रासादना जिज्ञोदार पूर्वक श्री अजित जिननी प्रतिष्ठा करावी
 सातमे लेपकने धर्मित द्रव्य आपी अथो लभाया अने ते
 लु। लुन २१ ज्ञान लडारमा गोडया न्याय भाटे राजदारे
 धटा स्थापी १४४४ योराभी मडपवाणा प्रासाद निपज्या २१००
 ने जिज्ञोदार भग्यो तेमना मत्री आडडे पलु १५०० ने जिज्ञो
 दार कराये तथा लड्यना शकुनिभ विदागेने स १२२० मा
 पहिले जिज्ञोदार कर्षो

સ ૧૨૨૯ માં કવિકાવ્ય સર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રમુનિ સ્વર્ગે ગયા
શ્રી વૃદ્ધવાદી, સિદ્ધસેનમુનિ હરિભક્તસુરિ, બાપભટ્ટસુરિ, પાદ-
લિપ્તમુનિ, અરવેલસુરિ મનવગિરિ, યજ્ઞભટ્ટસુરિ અને હેમચંદ્રસુરિ
રૂપ નવયુગપ્રધાન જ્યવત્તા પત્નો સ ૧૨૩૦ માં ભૂપ કુમારપાળ
સ્વર્ગે ગયા

‘દયા ધર્મ’ સુવેન્દી રાખી રૂપભ જિજ્ઞુષુ

શ્રાવક કુમ મહાપ ચડી સિંચી કુમાર નરિંદ.

શ્રી અચળ ૧૨૭ની ઉત્પત્તિ-વચનના શ્રી ઉદ્યોતનસુરિની
પાટે સર્વદેવમુનિ તથા તેમના લઘુ ગુરુભાઈ પદ્મદેવસુરિ થયા,
જેમની પગપગમા જ્યસિદ્ધ મુનિ થયા એટલા આણુની તલેટીમા
આવેન ત્તાણી નામમા વચના દ્રોણી શેના પુત્ર ગોદે મુનિ પાસે
દીક્ષા લીવી. અભ્યાસમા પ્રગતિ સાધી તે વિદ્વાન તેમજ તપસ્વી
બન્યા ઉપાધ્યાય પદવી સાથે વિજયચંદ્ર નામની પ્રાપ્તિ થઈ ચાર
માસી અનગનને અતે પાવાગિરિ ઉપર દેવી મહાકાળી તેમના પગ
પ્રસન્ન થઈ મુનિશ્રીનુ પારણ્ય યશોધન ભણુશાળી ગૃહે થતા જ
તે ધાવાન થયે. આમ દેવીના સાનિધ્યથી મુનિશ્રીનો પ્રભાવ
વિચ્છર્યો તેમને નવી ક્રિયાને નવી સમાચારી ગુરુની મૂળ સમા
ચારી લોખ્યા સિવાય આદરી જ્યસિદ્ધદેવના રાજ્યમળે ૧૭૦
બોલની પદ્મપાપા કરી શ્રી વિધિપદ્મ એનુ ગન્જુ નામ દીડ એક
વેળા એ ગન્જનો એક શ્રાવક અણુહિતપુત્ર પાટણુમા આવેનો ત્યારે
શ્રી હેમચંદ્રમુનિને ઉપાશ્રયે વાદવા આવ્યો તે વેળા વચ્ચેનો છેડો
આડો ગમ્પી વાદવા લાગ્યો આ વેળા ત્યા પધારેલા કુમારપાળ
ભૂપને આશ્ચર્ય થવાથી પ્રશ્ન કયો ગુરુએ જણાવ્યું કે આ વિધિપદ્મનો
છે એટલે એમ કરે છે રાજ્યએ એનુ અચલિક એનુ બીજુ
નામ વીડુ

વિજયચંદ્રને ગુરુએ સુરિપ વી આપી. શ્રી આર્યરક્ષિત નામ
દીધું વિ સ ૧૨૩૬ માં તેમનુ સ્વર્ગગમન થયું એ રીતે સા-
પૂર્ણિમા ગન્જ પ્રગટ થયે.

શ્રીમાળા જગદુશાહ સોમ દેશના ભદ્રેશ્વર નગરમાં શાહ મોત્તા અને ભાર્યા ખેદીને ત્યા પુત્રપણે ઉપજોના પિતાના અવસાન બાદ દરિદ્રતાને વા માતા સહિત કુટુંબનું દુખથી પોષણ કરવા લાગ્યા એટલા ત્યા ધર્મમહેદ્ર સુઠિ પધારેલા છે શ્રાવકો એકાદરીનું પ્રતિક્રમણ કરી ચાલ્યા ગયા છતા જગદુ એક પૂજામાં સૂઈ રહેત છે દરમીઆન આકાશમાંથી એક તારો ખર્યો શિષ્યે ગુરુને એ સબધી પ્રશ્ન કરતા જવાબ મે યો કે પાત્ર વરનો લાગટ દુકાળ પડશે પશ્ચાત જગદુશાહ નામા એક દાનશાળી બણા છવેને અમલ ન દેશે. ધરમા છુપાયેન નિધિ ગોધી કઢાડી ધીના વેપારથી દ્રવ્ય ઉપાર્જન કરી એ કીર્તિ મપાલન કરશે, ને શાસન ગોભા વગરો

સૂનેના જગદુએ એ સર્વ અવણુ કરી ઘેગ જઈ ઉઘમ આણ્યો સમુદ્રનો વેપાર ખેડી ધન સપાદન કરું મ ૧૨૧૧ થી ૧૨૧૫ સુધીમા ઘણા છવેને અમલ ન દીડુ શ્રી મિદાયગ, શ્રી ગિન્નાગ, શ્રી વેળાકૂનિ, શ્રી નર્મલાતટ અને શ્રી અજ્યામેરૂ નામના સ્થળોમા દાનશાળાઓ સ્થાપી ૪૩ શ્રી સોમપ્રભસુરિ, ગુરુભાતા મણિગ્લસુરિ

વસ્તુપાળ તેજપાળ—

ઘોળકા નગરનો પોગવા આમગજ પાટણુમા વ્યાપારર્થે આની વસેલો ઉપાશ્રયમા ભુવનચક્રસુરિ પામે એટલા વ્યાખ્યાન અવણુ કરવા બેઠેલો છે એવામા શ્રીમાળા શાંતિના આમા અને ભાર્યા લક્ષ્મીની પુત્રી કુવર-ને બાળ વિધવા હતી-ગુરુને વાલ્વા આવી દેશના દેતા ગુરુ પળવાગ એખી ટશે જોઈ રલા આસગજ આ ગિચિતિ કળી ગયો દેશના સમાપ્ત થયા બાદ ગુરુને એનું કાગળુ પૂજના, સરળતાથી તેઓ શ્રીએ જણાવ્યુ કે એની કુક્ષિએ સૂર્યચક્ર સમા તેજસ્વી પુત્રો થશે તેઓ શાસનની પ્રભાવના કરશે

આસગજને ત્યાથી કુવરદેવી સહ પ્રીતિ જોડવાનો પ્રમંગ પાડ્યો

પૂર્વકર્મના સયોગથી અ પ સમયમા ઉભય વચ્ચે સ્નેહસંધાન થયુ મન મત્યા ગુરૂશ્રીની વાત યાદ આવી ગાધર્વ લગ્નથી જ્ઞેડાઈ ત્યાથી ઉભય પનાયન થઈ ગયા કેટલાક સમય પર્યંત માડલ નગરમા ગલા અનુક્રમે પુત્રોના જન્મ થતાજ આસરાજો ગુરૂ કથન અનુસાર વસ્તુપાળ અને તેજપાળ નામ ગમ્યા માળવામા આ સમયે શાલિ કુમાર અને વીરધવળના ગન્ત્યમા લાખો કુવાણી પ્રગટ થયા માડળમા આસગળની જ્ઞાતિ સબધી ચર્યા થવા લાગતાજ ત્યાથી તે પશ્ચિમ દિશામાં દેવપણુમા ગયો અને બાળકોની વય આઠ વર્ષની થતા વોડીઆળ ગામે આવી વસ્યો દરમીઆન બુવનચદ્રસરિતુ આગ મન ત્યા થયુ આસગળ અને કુવરદેવીને તેમને ઓળખી લીધા પુન્યવત ગણી અમિકા અને કવક જક્ષતુ સાનિધ્ય કરાવી આપ્યુ આસગળ હવે ધોલકે આવી વગ્યો ગુરૂકૃપાથી ધીના વેપારમા સારો લાભ થયો વસ્તુપાળનું લલીતાદેવી સાથે અને તેજપાળનું અનુપમા દેવી સાથે પાપિત્રહણુ થયુ કેટલાક વર્ષો બાદ માતાપિતાનો સ્વર્ગવાસ થયો ઉભય બધુઓ કાર્દક્ષતાથી અને આત્મતેજથી રાજન્ વીરધવળની કૃપાના પાત્ર બન્યા અને અ પકાળમા મનીપદ અને બડારીપદની ક્રમશઃ પ્રાપ્તિ કરી

મનીપદના તિનક અવસરે પાટલની ત્રીશ જ્ઞાતિઓને વસ્તુપાળે જમણ આપ્યુ અકરમાત રીને નગરશેઠના ઘરનુ નોતરૂ ગઢી ગયુ નગરશે નો પુત્ર લધુ વડનો હોઈ, સ્વપિતાના અવસાન બાં ધી તેલ હીગ આલિના ચવસાયથી નિવાહ ચનાવનો નોતરૂ ન આવવાથી તેની દહ માતાએ વસ્તુપાળની ઉત્પત્તિ સબધી તેનું ધ્યાન ખેચતા લાગનો તે ન્યા મહાજન જમના એકકુ ચયું છે ત્યા આવી પહોચ્યો અને પેની વાત અજોવાનો સામે વિવેન કરી કેટલાકને આ વાતની સત્યતા પર વિશ્વાસ ન બેઠો પણ પૂર્ણ તપાસને અતે ખરી લાગતા કેટલાક જમ્યા વગર ચાલ્યા ગયા ત્યાગથી પ્રાગવટની લધુશાખા

ઉદ્ભવી મનીશ્વરની ગિદ્ધિ સિદ્ધિ દિવસાનુલ્લિસ વધવા લાગી ઉભય બધુઓના પગક્રમથી તેમની યશકીર્તિ ચોતરફ વિખતરી મદા મહોત્સવપૂર્વક ભુવનચદ્રસરિને પાટણમા તેડાવી વસ્તુપાળે ચોખાસુ રાખ્યા તેમના ઉપદેશથી અર્જુદાયજી પર નવિન મદિર બધાવ્યુ, જેમા નવ લાખ મોનેયા ખગચીને દેરાણી-જેઠાણીએ ગોખના કરાવ્યા આખા દેવાવય તથા આ ગોખવાઓની કોરણી એવી અદ્ભુત છે કે આજે તે જગતનુ ધ્યાન ખેચી રહી છે મનીશ્વરનું ગૌરવ એ સ્થળ નિગમતા દદિ સન્મુખ તરવરે છે મનીશ્વર વસ્તુપાળે જેમ ભૂપ વીરધવળના રાજ્યમા પોતીમ બળ-પગક્રમથી વવાગે કર્યો અને યુદ્ધ કૌશલ્ય લખવી જૈન સમાજનુ જ્ઞાનનેજ દેખાડી આપ્યુ તેમ પ્રાપ્ત કરેલ લક્ષ્મીનો સ્વયય કરવામા પણ કયાશ ન ગાખી ગિગનાગના દેવાવયોનો ઉદ્ધાર કીધો શ્રી સિદ્ધાયજી ઉપર પણ નવિન પ્રાસાદ બધા ગો વળી આજ લાખ મનુષ્ય સહિત મુનિ મદારાજ દેવબદ્ર, જગતચદ્ર આદિ અગીઆજ આચાર્યસમેત શ્રી સિદ્ધાયજીની યાત્રા કરી એ સઘમા દિગબર સપ્રદાયના ૨૧ આચાર્યો આપ્યા હતા દરમીઆન બીનડો નગર શ્રી પાર્શ્વનાથજીના દર્શને સુદિ શ્રી સોમપ્રભ પધાર્યા દેવમદ્રાદિ મુનિઓએ તેમને વલ્ના કીરી એ વેળાએ ખગતર-આવપદ્મ-આગમિક-રાકાપત્ત-મિળ શિવુ- ઉપકેશ-જીગવત્રી-નાણુવધી-નાણાવાન-નિમજીયા ઇત્યાદિ ગરજના આચાર્યોની આક્ષિએ આવવન આયગિન તપ ગર ને સમતા આદિ ગુજોના ધારક શ્રી જગચદ્ર-સરિ શ્રી સોમપ્રભસુગિએ પોતાની પાટે સ્થાપ્યા ઉપરોખત સુરિવરો સહિત શ્રી શત્રુજયનો પુન સઘ મત્રીએ કહાડ્યો પા ગ ફૂતાં દેવ-પટ્ટણમા ચદ્રપ્રમુજીનો પ્રાસાદ કરાવ્યો શ્રી જગચદ્રસુગિએ અર્જુન નગરે શ્રી વીગપ્રાસાદે અજમ તપ કરી શાર । પ્રમર કીધી એવામા એક શમ્લના શત અર્ધમારક અને સિદ્ધુ પ્રમ્ગલ્ય પ્રથના રચના શ્રી સોમપ્રભસુરિનું પાની ગરે સ્વર્ગગમન થયુ

મનીશ્વરે આશાપત્રી, ખલાત, આણુ, પાટણ સાડેગ પ્રમુખ

स्थजोभा मणी कुल पाय हज्ज प्रासादो निपज्जया सभ्याभध
नविन जिमेो लग्न्या तेमा ४२००० पयवातुमपी ज्ञलुवा श्री
ता लुगिगि, बीलडी, छडर ग' आि स्थानोभा २३०० जिखोद्धा
कराव्या ६८४ धर्मशाणा अधावी अगीआर ज्ञानडोष शोधान्या
मुभ्य वे श्री शत्रुव्य पर माः करोड ते त्रेपन लाभ टडानो व्य
कीधो आम धर्म प्रभावना करवामा कमीना न गभी वि स १२८८
भा अडेवालीया गामे श्री वस्तुपाणनु तेमज्ज स १३०० भा यद्राष्ट्रा
गामे श्री तेजपाणनु स्वर्गगमन थयु

नोधवा लायक वस्तु तो अे छे डे रान्त्यना व्यवसायोभा रक्त
रत्वा छना धर्म भाटे आटलो प्रेम दाभ यो वणी वस्तुपाण जने
साहित्यभः पलु डना

४४ श्री जगन्मद्र स्रुति—आहाड नगरे पधार्था त्प शार
दानु आगधन करी श्री देवभद्रनी सनायथी शिथिनायाग्ने हू कग्वा
क्रियोद्धाग्नी शरुआत करी तेज्जोअे जवज्जव सुधी आयणिन तपनो
अभिप्रद कयो डनो अितोऽपति गज्ज ज्यसिद्धदेवने काने आ
वात जता ते स्रुति वदना करवा पधार्था अने प्रशसापूर्वक
तपानु मिउः आभ्यु त्याग्धी ' तपगन्ध ' जेवु नाम प्रसिद्धिमा
आ यु स १०८५

(१) श्री निअथ गन्ध (१ थो ८ सुधी) (२) श्री डोटिक
गन्ध (९ थो १५) (३) श्री वनवासी गन्ध (१६ थो ३२) (४)
श्री वड गन्ध (३३ थो ४३) (५) श्री तपागन्ध (श्री जगतयद्रस्रुतिथी)

तेमने मोशनिगामे सात दिगमगयार्थो सह वावविवा करी
पराज्जत धरी पोते कीगानी जेम निर्बेच ग्वा

४५ श्री देवेद्रस्रुति लधु गुड भाध श्री विजययद्रस्रुति, डिलय
शरुआतमा साथे विहाः क ना गुजगतमा आन्या विजययद्र

આરા મેળવી જુ. વિચરતા ખલાત પધાયા ત્યા દેવેદ્યુરિની
 આરા વિના ક્રિયામા સિધિન એવા કટવાડ સાધુએને પડીત તથા
 ઉપાધ્યાયની પ વીએ ટીવી તેમજ શ્રાવણના ઉપાશ્રયે એવાસી
 ગણા, અર્થાત્ માસ ક્રમ ન સાચ્યો આ આમળી સરિ દેવેદ્ય
 ખલાત આચ્યા વિન્યયદ્રના સાધુએને મત્સર વગતા દીમ એટને
 તેઓ ઓગળ ઉપાશ્રયમા ગણા ત્યાગથી તેઓ વજુ પોશાનિડ કહ
 વાયા અને વિન્યયદ્ર વડી પોશાનિ- કહેવાયા ઉભય નામે ત્રાવ
 કાએ ઉપાશ્રય અર્થાત્ રાજાને ઉદ્દેશીને માડ્યા દેવેદ્યુરિના ઉપે-
 શથી મોવ પાની મોની ભીમજીએ મન્ય મોનવાનો કડક નિયમ
 ઢીરો એક વેળા ચોરા તેને પડી ગયા અને પૂજ્ય કે ત્હાગ ધમ્મ
 ડટુ કન્ય છે તેને સત્ય ઉત્તર આપ્યો કે ચાર હજાર સોના નરોરો
 તરત જ ચોરાએ તેના છોકગ ઉપર હજાર મોના મટોર મોકલી
 આપવાની માગણી કરી. આપના હટમગ માફ પુરોએ હજાર જોગ
 મિકા બનાવી મોન્યા ચોરાએ અત્યપ્રતિષ્ઠ ભીમજી પામે જ તે
 પરખાન્યા તેને છુટાગ કે પુરોની દક્ષિણનામા પડ્યા વા તે
 પોટા છે એમ જણાવ્યુ તેના સત્યવાદીપણાથી ખુશ થઈ ચોરાએ
 વચ્ચની પહેગમણી કરી મોની ભીમજીને છોડી મૂક્યો ભીમજીએ
 અગ નિયમ પાળી અમર કીર્તિ મેળવી ખલાતમા રહી ચૂકી દેવેદ્યે
 ૫ ધર્મત્રય અટિકે, સિદ્ધપચ્યાસિકા, શ્રાવણનિકૃત્ય અને તથુ લાખ્ય
 આદિ સુરોની ગચના કરી સ્વપાટ પર વિદ્યાયદ્રને સ્થાપેના પજુ
 તેઓની તેમના પડી તેગ દિનના આતરે કાળધર્મ પામવાથી ગરુ
 ૭ માસ પરિત નિરાધાર ગયા ત્યાગ્યાદ શ્રી ક્ષેમકીર્તિ સુગિ પ્રમુખે
 મળીને શ્રી ધર્મવોષને પડકાર તરીકે સ્થાપ્યા એ વેળા શ્રી પાવણપુરના
 પ્રાસાદમા ગણેના ગોમુખ યક્ષે કુકુમની વૃષ્ટિ કરી ક્ષેમકીર્તિસુગિએ
 મુહૂર્ત કલ્પની ટીકા ગચી

૪૬ શ્રી ધર્મવોષમુગિ—એકા તાગજુગિગિ પર અજીત જિનને
 આદી પાઠા કરતા સુરિજી વિજયપુરમા એમાસ ગણા આખ્યાનમા

પગિત્રહ સમઘી ગુરૂશ્રીને સચોટ વાણી થવણુ કરી પેથડનામ્ર એક દારિદ્રી શ્રાવઢને એ નન ત્રહણુ કગવાનુ મન થયુ વળી પોતાની વર્તમાન ંશા અનુચાર તેને પાચમો રૂપીઆ સુધીની રકમ છુટી ગખવાની ધન્યજા દેખાડી ગુરૂશ્રીની નજર તેના કપાળ તરફ જતા પ્રત દેતા અચમયા અને તેની હસ્તરેખા જોવા લાગ્યા ભવિષ્યમા પુન્ય યોગે તે ગિદ્દિશાળી થવાનો જાણી વધુ છુટ રાખવા સૂચના કરી પડી પેથડે પાચ હજારથી વડુ મજે તેજુ સુકૃત ઢગવાનો નિયમ લીધો સમય જતા ગુરૂની વાગી સાચી પડી ધી સાકર અને કરી અણના વેપારમાથી વધી તે ગજન સારગવના કાગ્યારીપદે પદાચ્ચે આમ રૂદ્ધિ પામ્યો અને પુન ઝાઝણુને ઉત્પાનપૂર્વક પળ્યાચ્ચે ઝાઝણુકુમાર નવોદા સહ ભૂપ દર્શને આવતા ગાત્રીએ નાગરિકોમા સુવર્ણ ત્રદીઆણાનુ લ્લાણુ કર્યુ પેથડ પગુ વિના ગવે લીધેન પ્રનિશાને અનુસરી જિન મદિર સઘમખિ આદિ કાર્યોમા લક્ષ્મીને વ્યવ કગવા લાગ્યો

સારી રીતે સાર્મયુ કરી સૂરીશ્વરને પ્રવેશ કગચો શ્રી ચિતા મળિ પાર્શ્વનાથના દર્શન અવસરે ખ્હેતિર હજાર ટપાની સઘને પદે ગમળી મરી ૮૪ નવિન પ્રાસાદ નિપજન્યા ૧૦૦ નો છુલોદાર કરા યો શ્રી અશહિનપુર પનનમા ચાર ઘાનભડાર કગ્યા સિક્કાચળ તાગળગિગિ વિજયનગર પોશોના ગામ અને ધરમગ મગી પાચ અ્યાનના સવ કલાના ઇપનન ધડી સુવર્ણ ખચી શ્રી શનુજય પર ઈમાગ પહરી બરીશમે વરે બ્રહ્મચર્યવન ધાગણુ કર્યુ ઝાઝણુકુમારે પગુ આ ગ ભાર મચન વાપરી સ્વન્યાયોપાર્જિત લક્ષ્મીનુ સાર્થકય ડીપુ ની ધર્મમોમગિએ ખણુ વ્યતરીનો ઉપસર્ગ મત્રશકિતવડે નિવારી તમજ શ્રી અવતિ પાર્શ્વનાથના દેવાનય સમિપ વસના જટિવની મેની વિવા સામે યોચ્ય પ્રતિકાર કરી અનશાસનની પ્રભાવના કરી સ ૧૩૪૭ મા સ્વર્ગગમન કર્યુ

४७ श्री सोमप्रबसुग्नि-नित्य तेजोश्री अग्नीकार अगते। मु-
 तेमज्ज अर्थ पांड कृता ज्येभना समरमा वृद्धरानि- श्री ग्ला-उसुग्नि
 यथा ज्येभना वडनी नगरमा मुक्ताङ्गना पग्निद्रवाणा ज्ये ग्लाउसुग्नि
 ज्येभनायु ग्ला ज्येक घोसभते पोग्वाड व्यापारी नामे 'इने' धधार्थे
 त्या आ-ज्ये, सुग्नि पासेना पग्निद्रवनी वात तेना जागवामा आवी
 आम ज्या आचार्यश्रीनी विद्वतापूषुं विपश्येदीयी ग-न यध
 नित्यश्र गाणाज्ये आववा लाज्ये। सुग्निने वागि भोग्जन ज्वाने
 निधम परल लीवे ' दोसस्स मूलजाल ' ज्ये गाथाने अर्थ पूगी
 पोताने पग्निद्रवनु स्वरूप यथार्थ समजववा विनती करवा लाज्ये।
 महागजनी पल्लु जूही जूनी याच्या कृती अर्थ समजववा मनन
 प्रवास करवा लाज्ये। व्यापारी ज्येना पयु ज्येभ गितधी सगु सगुभजे
 अने अतमा डोकु धुष्यावे अथात् मुख्यवे डे हल्लु जगज्ज अर्थ
 समज्ये। नथी। आम करवा ज भास यथा आ-ज्ये इताने स्वगाम
 पाधा इज्वाने समय आवी पु ज्ये। ज्येठले विनतीपूर्वक मुग्निने
 ज्येभना-यु डे झले अर्थ जगज्ज समजवजे। तेना गया ज्येह सुग्निने
 विज्याज आ-ज्ये डे आटवा विवसरी परिद्रवनु स्वरूप समजववा ज्या
 आ इताने डेभ जगज्ज ममज्ज प-ती नथी? श्रोता विपदेष्टामा डानी
 कशुज छ? उंडा उतरता पोतानी पासेना मुक्ताङ्गना ग्धी पग्निद्रव याह
 आ-ज्ये लाग्ये। न निश्चय करी लीये। डे पासे पग्निद्रव ग्धीने याच्या
 करणां शुद्ध व्याख्या न न करी शकें तगत न तेना विपग्नी मूर्छा
 उतारी नथी ज्येने पीसावी छारी हीवा आम निष्पग्निद्रवो मनी
 गया। इने आ-ज्ये अने ज्या व्याख्यानी शरुआत यर्ज ज्येठने मुभदाग
 निष्णती वाषुी सज्येठ रीने ज्येद्विग्भद्र यथा लागी स-य हू यथायी
 वाषुीमा अवर्षुनीय तेजस्विता आरी ग्ही हती इनाज्ये उ-तु डे साहेम
 पग्निद्रवनुं सासु स्वरूप ज्येभेण समज्ये। शुद्धता वाषुीमा नथी पल्लु
 वर्ननमा छे डेटवाड सभजे सोमप्रबसुग्नि विज्येता यितोड परार्था शाह
 सभराशाज्ये सिद्धायणने। स-व इदाइये। स १३७१ भा ५६७मे।

પરિગ્રહ સમધી ગુરૂશ્રીને સચોટ વાણી શ્રવણ કરી પેથડનામા એક દાગિદી શ્રાવણને એ નન ગ્રહણ કરવાનુ મન થયુ વળી પોતાની વર્તમાન દુઃખ અનુચાર તેને પાચસો રૂપીઆ સુધીની રમ્મ છુટી ગખવાની ધન્ય દેખાડી ગુરૂશ્રીની નજર તેના કપાળ તરફ જતા વ્રત દેના અચમયા અને તેની હસ્તરેખા જોવા લાગ્યા ભવિધ્યમા પુન્ય ચોગે તે ગિદ્દિશાળા થવાનો જાણી વધુ છુટ ગખવા સૂચના કરી પછી પેથડે પાચ દગ્ગરથી વડુ મળે તેવુ સુકૃત કરવાનો નિયમ લીરો સમય જતા ગુરૂની વાણી સાચી પડી ધી સાકર અને કરી અણના વેપારમાથી વધી તે ગજ સારગવના કાગ્ભારીપદે પડચો આમ ગદ્દિ પામ્યો અને પુન ઝાઝણુને ઉત્સાર પૂર્વક પળ્યાચો ઝાઝણુમાગ નવાન સહ ભૂપ દર્શને આવતા ગજીએ નાગગિકેમા સુવર્ણ ગદીઆણાનુ લ્હાણુ કર્યુ પેથડ પળુ વિના ગવે લોરન પ્રતિચાને અનુસરી જિન મદિર સઘમખિ આનિ કાર્યોમા લક્ષ્મીનો જર કરવા લાગ્યો

મારી રીતે સાર્મથુ કરી સૂરીશ્વરને પ્રવેશ કરાચો શ્રી ચિતા-મતિ પાર્શ્વનાથના દર્શન અવસરે ખ્હેતિર દગ્ગર ટમની સધને પડે-ગમણી કરી ૮૪ નવિન પ્રાસાદ નિપજાયા, ૧૦૦ નો છોરોહાર કરાચો શ્રી આગદિનપુગ પતનમા ચાર ઘાનભજાર કરાયા મિદ્ધાચળ તારણગિગિ વિજનનગર પોશોના ગામ અને ધડગ્ગર મળી પાચ સ્થાનના સવ કડાયા ઇપન્ન ધડી સુવર્ણ ખચી શ્રી ચતુજય પર ઈ માળ પહરી વ્હીશમે વર્ષે વ્હાવચર્ચવન ધાગણુ મ્યુ ઝાઝણુકુમારે પળુ આર ભાર કચન વાપરી સ્વન્યાયોપાનિર્જિત રક્ષીનુ સાર્થમ્ય કીધુ શ્રી ધર્મધોનસુગિએ પળુ અતરીનો ઉપસર્ગ મત્રશખિનવડે નિવારી તેમજ શ્રી અવનિ પાર્શ્વનાથના દેવાનય સમિપ વસના જટિનની મેડી વિદ્યા સામે પોચ નનિમગ કરી અનચાસનની પ્રભાવના કરી સ ૧૩૪૭ મા અર્ચગમન કર્યુ

४७ श्री सोमप्रभसुग्नि-नित्य तेजोश्री अगीच्या अगतो मूत्र
 तेमत्र अर्थ पाठ करता अमेना समयमा वृद्धशानि श्री ग्लान्धसुग्नि
 यथा अमेदा वदनी नगरमा मुग्नाङ्गना परिग्रहवाणा अमे ग्लान्धसुग्नि
 योमासु ग्वा अमेक घोषमनो पोगवा. व्यापारी नामे 'इने' धरये
 त्या आज्यो, सुग्नि पासेना परिग्रहनी वात तेना गल्लुवामा आवी
 आम छत्र आचार्यश्रीनी विद्वतापूर्यु द्विपदेशीनी ग्लान्ध ५१
 नित्यन शाणाअमे आववा लाज्यो सुरश्रीने वाग भोगन उगवतो
 नियम पशु लीवो 'ट्रोसस्स मूलजाल' अमे गाथाने अर्थ पूजी
 पोताने परिग्रहनु स्वरूप यथार्थ समजववा विनती भवा लाज्यो
 महागजश्री पशु गूदी गूदी व्याख्या करी अर्थ समजववा सनन
 प्रवास उगवा वाज्या व्यापारी उने पशु अमेक यितशी अगु अग्ने
 अने अतमा डोकु धुशुवे अर्थात् सूत्रे के हल्लु अगु अग्ने
 समजयो नथी आम करना छ मास यथा आज्या अग्ने अगु
 पाछा इगवानो समय आवी पुज्ये अग्ने विनतीपूर्व- अग्नि
 जलु-यु के काले अर्थ अगु अग्ने समजवजे तेन २। अग्ने अग्नि
 विचार आज्यो के आटला द्विमरी परिग्रहनु स्वरूप अग्ने अग्ने
 आ इनाने डेम अराअग्ने समज पानी नथी? अतो अग्ने अग्ने
 कशु अग्ने अग्ने अग्ने पोतानी पामेना मुग्नाङ्गना अग्ने अग्ने
 आज्यो लागलो अग्ने निश्चय करी लीवो के पामे अग्ने अग्ने
 करनारे शुद्ध व्याख्या न अग्ने करी अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने
 उतारी नाथो अग्ने पीसावी छारी अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने
 ग्या इने आज्यो अग्ने अग्ने व्याख्यानी अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने
 निम्नती वाळी सयोः रीते अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने
 वाळीमा अवर्धनीय तेजसिवा अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने
 परिग्रहनु सायु स्वरूप आज्ये समजयु शुद्ध अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने
 वर्तनमा अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने
 समराशाअग्ने सिद्धायणतो सध अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने अग्ने

ઉદ્ધાર તેમને જ કર્યો એ સમયે સઘ સાક્ષીએ રત્નાકરસૂરિએ 'આત્મ-
નિદા રૂપ સાર ગર્ભિત ' શ્રેય શ્રિયા! મગળ ' આદિ શ્લોકોવાળી
સ્તુતિ ગ્થી જે રત્નામ્બર પચિથી નામથી સુપ્રસિદ્ધ છે સમર્થ ઉપદેશક
શ્રી રત્નામ્બરુ મ ૧૩૮૪ માં સ્વર્ગગમન થયુ સ ૧૩૭૫ માં
મોમમ્બલસૂરિજીનુ સ્વર્ગગમન થયુ

૪૮ શ્રી સોમતિ-કસૂરિ તેમને શિરોહી નગરમાં ચદ્રસૂરિ, જ્ઞા-
ન-સૂરિ અને દેવસુદરસૂરિને સૂરિપદ આપ્યુ ક્ષેત્રસમાસ પ્રચની
ગ્ચના રી

૪૯ શ્રી દેવસુદરસૂરિ લઘુ ગુરુભાઈ શ્રી ચદ્રશેખરસૂરિ-કુમાર
પાળ નૃપ સ્થાપિત તાગ્લુગિગિ ઉપગ્ના પ્રવાળાના બિંમને ભૂમિગૃહમાં
ભડારી અસુરના ઉપદ્રવ નિવાગ્ણાર્થે નવિનમિબની સ્થાપના કરી.
નિમ્ન નિખિત પાચ શિષ્યોને સૂરિપદથી વિમૂષિત કર્યા. જ્ઞાનસાગર,
કુલમન્ન, ગુણુગ્લ સાધુગ્લ અને મોમસુદર જ્ઞાનસાગરે આવશ્યકની
અવસુરી તથા ઓઘનિર્ધુમ્બિતની અવસુરી, કુનમડને કુમારપાળ ચરિત્ર
તેમજ ગુણરત્ને ક્રિયાગ્લ સમુચ્ચય ષડર્શન સમુચ્ચય અને સાધુરત્ને
ચતિ જીતમ્ પત્ની ટીમરૂપ પ્રથોની રચના કીધી. વગી તે ચાગ ગુરૂની
હયાર્તામા કાળર્મ પામવાથી પદ્ધત્ તરિક્ક શ્રી સોમસુદરસૂરિ આવ્યા.

૫૦ શ્રી સોમસુદરસૂરિ-તેઓની દરેક કરણી ખાસ કરીને ઉપ-
યોગ પૂર્વક થતી એમ્ત વિચરતા તે ચઉનારો નગરીમાં પધાર્યા વિના
કારણુ એક દ્રવ્યલિંગી તેમના પર શેષ ધગ્વા લાગ્યો ને મારવાનો
લાગ શોધવા લાગ્યો એક રાત્રિએ તેને મારાને ઉપાશ્રયમાં મોકલ્યો.
સૂરિજીને નિદ્રામાં પણ પાસુ બનતા પૂર્વે જ્ઞેહરણુથી પૂજતા જ્ઞેષ
એના હૃદયમાં વિચાર આવ્યો કે- જ્ઞેમના હૃદયમાં જ્ઞવહ્યા આટલી
ઉઠી ઉતરેલી છે એવા મહાન પુરૂષનો ધાત કરી હું ક્યે ભવે છુટીય '
આમ હૃ વપવટા સહ તે પાછો કર્યો.

મોની સગામમિદ મૂળ ગુજરાતદેશના વગીઆ પ્રદેશનો વાની
 એક વેળા માતા, સ્ત્રી સહિત માગવેશના માવગ નગરે આવ્યો તે
 વેળા ગત્યસને આસુદીન હતો પુગદાગમા પ્રવેશના ગામી બાલુપ
 મલિધગને કૃષ્ણ મલિન વ્લેયો જેની કૃષ્ણ પગ દુર્ગા (કાગી ચકલી)
 મેસી હર્ષ કરી ગેલી નિગમી આશ્ચર્યથી અદકુટુબ ઉભો રહ્યો
 માતાનું નામ દેવા સ્ત્રીનું નામ તેજ અને પુત્રીનું નામ દાસી હતું
 એ ઉભો તેટનામા એક વાનના ગાથુ પુરૂપે તેનું ધ્યાન ખેચ્યુ કે
 શકુન ધયાગ સાગ છે માટે થોભ્યા વગર આગળ વધ ન થોભ્યો
 હોત તો અવશ્ય ગળ થાન છતા હતું પણ માર્ગ વાપ એટને અવશ્ય
 ગત્યનો ગાઇ મોટો અધિમગી થઇશ મગ્રામ હર્ષિતવ ને આગળ વધ્યો,
 ને દગમાગ નશક એક મમન ખામી ગ્લો નાના પ્રમગનો વેપાર
 વરૂ કર્યો અવશ્ય મારગન આસુદીન ગગની સાથેનો સમઘ વૃદ્ધિ
 ગત થનો રહ્યો એક વગા ઉપુમળમા સુમા સાથે વૃક્ષવાટિમમા
 વિશ્રામ કર્યો અચનાક સુમાની દ્રષ્ટિ કૃળ વિહુલા આમવૃક્ષ પર પડી
 ગ્લેવાળને એ સમઘમા પૂજના જાણવામા આ યુ કે તે વાઝિયુ છે
 ગોભામા ઉગુપ આવતી દર કરવા સાફ એને ગડમૂળથી ઉખેડી
 નાખવો હુકમ અપાયો મગ્રામસિદને આ વાત ન રચી મનોદગ
 આમવૃક્ષનો ઉચ્છેદ એને સા યો મનમા ડઠક વિચારી રૂપવાન બના
 વવાની પોતે હામ ભીડી સુમાએ પણ સગ્રામની વાત કબુન રાખી
 ખીમગ વ્લિસથી સગ્રામે ધુપ નૈવેદ્ય કર્યું અ પ કાળમા જ આ
 વિવાનની અસર થવા માગે વૃક્ષમા પૂર્વભવની દ્રવ્યમૂર્છાથી નિવાસ
 કરી ગ્લેલ યક્ષ પ્રસન્ન થયો અને વગાન માગવા જણાચુ સગ્રા
 મને આમો કૃળવાન બનાવનો હતો હતો એટને એમા આડે આવતો ધન
 નિધિ યક્ષે એના મૂળમા ગ્લેનો મતા થો વળી પોતે પૂર્વભવમા આમો
 નામા વાઝિયો વલ્લિક હતો અને ધનપગની મૂર્છાથી આ નિધિની
 અઘાપિ કાળ સુધી ગ્લ્યા કરી ગ્લ્યાનું જણાચુ તેની શિક્ષા અનુસાર
 સગ્રામે યુમ્તિપૂર્વક દ્ર નિધિ કઢાડી લઇ તેને બ તે શુદ્ધ માટી પૂરી

એટલે એ પમળમાં આગાને કુળ આગ્યા આમ આશ્ચીન ભૂપની પ્રસન્નતા પ્રાપ્ત કરી ટુક સમયમાં મગ્રામ મેળે અધિધારી બની ગયો વિચરતા સુગિ શ્રી સોમસુદગ્ના ત્યા પગના થના અને સગ્રા મના આગ્રહથી તેઓ ચોમાસુ પણુ ગલા આખ્યાનમાં વિધિપૂર્વક શ્રી ભગવતી સૂત્રનુ વાચન શરૂ થયુ ગાન્યમાન્ય સગ્રામ પણ દમ ના સહિત એનુ શ્રવણુ કરવા લાગ્યો હે ગોયમ ' એવો પાક અવના યાળમાં સુવર્ણ મહોર મૂકનો તેની માતૃથી અર્ધ મોનામહોર મૂકની અને ભાર્યા એથી અર્ધ મૂકની આમ ૩૬૦૦૦ પંદી ૬૩૦૦૦ સુવર્ણ મહોર એમી થઇ એમાં બીજુ દ્રવ્ય ઉમેરી ૦ પસૂત તથા કાનિ સુગિની કથા મુવર્ણાક્ષરે લખાવી એમાં અતરાળે સુદર ચિત્રે આલેખાની સાડુ સમુ ૧૨ તથા સધોને બેટ કરી વળી ભડારેમાં પણુ અકે પ્રત મો ની આપી માડવગમમાં શ્રી સુપાસન્નિનો પ્રાસાદ કરાવ્યો મુખીગામમાં પાર્શ્વનાથનો પ્રાસાદ નિપજાવ્યો વિગેમાં મેઈ, મદમોર શામલીના ધાર આદિ સ્થાનોમાં નવિન સત્ત્ર પ્રાસાદ તૈયાર કરાગ્યા એજાવનનો જિજોહાર કરાવ્યો સુનિપગવના હરેતે એ સર્વમાં પ્રતિષ્ઠા કરાવી.

આચાર્યશ્રીના શિષ્ય સમુદાયમાં આગે તેો મહા વિદ્વાન હતા કૃષ્ણસુરસ્વતી ગિર ધાર મુનિસુર મહાવિદ્યા વિદ્યાન દીપકમ્ જિનકીર્તિ કંઠત એનહા સૂત્રધાર ભુવનમુર અને વિપાનિમ્હિ મહાત્મ્ય કાગક જિનસુર ઉપા ને સુગિપંથી અનકૃત પ્રવામાં આગ્યા વળી શ્રાવક ધણે બનાવેલા શ્રી રૂબાદેવના ટ્રેનોમ્થ દીપક નામાં અતુર્મુખ પ્રાસાદમાં (શણુધુર) અને મિંગોની પ્રતિષ્ઠા કરી તે એટિએ સિદ્ધાચગનો સધ કહાડયો ત્યા ઈદ્રમાળા પહેરી, યૌવન વયમાં ઉભય પતિ-પત્નિએ અતુર્મુખત અગીકાર કર્યુ ૫ પશ્તવ રત્નકાશ ઉપદેશમાળા, પાવક્યક નવતત્વ આદિ ગ્રંથની બાજાવ બોધની રચના પણુ કરી આમ શાસનપ્રબાવના કરનાર સુરિમહારાજ ગચ્છની ભયામણુ મુનિસુ રને ની સ ૧૫૦૧ માં સ્વર્ગે સિધાવ્યા

૫૧ શ્રી મુનિસુદ્ધસૂરિ-સાત વર્ષ જેની યાજ્ઞવલ્કે પ્રવચ્યા સ્વીકારી સ્વલુદ્ધિ પ્રગલ્ભનાથી પ્રગતિ સાધી તેઓથી થોડા સમયમા પ્રભાવગાળી સૂરિ તરિકેની ખ્યાતિ પામ્યા વૃદ્ધી વૃદ્ધી વાટકીના ૧૦૮ શબ્દોને યોજાથી શરૂ તેવી તેમનામા શક્તિ હતી ઉપદેશ ગ્લાકર, અધ્યાત્મકરપુ મ જેવા સુદર પ્રચની ગ્યના કરી, યોગિનીના ભયને હગનાર પણ તેઓજ હતા એવિ વાદા બને શાસનપ્રભાવના કરવામા તેઓએ ન્યુનતા ગગ માત દાખરી નથી તેઓ સદુચ્ય અવધાન કરી શાન્તા એમ સાલળવામા આનુ છે તેઓથી કોટનગરે સ્વર્ગે સિધાન્યા

૫૨ શ્રી રત્નગોખરસૂરિ તથા જયચંદ્રસૂરિ

શ્રી રત્નગોખરે શ્રાદ્ધવિધિ, શ્રાદ્ધ-પ્રતિક્રમણ, આચાર પ્રદીપ, આદિ પ્રચની રચના કરી છે વળી દેવી વગદાનથી તેઓ સિદ્ધદમ્ત હતા શ્રી જયચંદ્રે પ્રતિક્રમણુ ગર્ભહેતુ વિ પ્રચની ગ્યના કરી છે

૫૩ શ્રી લક્ષ્મીસાગરસૂરિ, સોમદેવસૂરિ સોમજયસૂરિ હામતની ઉત્પત્તિ ગુજગતમા તેમના સમયમા થઈ અલ્યુદ્ધિલપુર પતનમા હુકો નામા સામાન્ય વલિદ રહેતો જે લકીઆનુ કામ કામ કરી આજીવિકા ચનાવતો સાનવાર લેખન કાર્ય કર્યા પછી તેનો દિગ્માન કરવામા આવતા એકવાર સાડા સત્તર દોઝડા યોજા મલ્યા આવાએ સાધર્મી-ભાઈ તરિકે એટલા યોજાથી ચવાવી લેના જણ્યા યુ ઉપગથી તે કષ્ટ ન બોલ્યો છતા અતરમા દુભાયો એવામા એક મંચક લકીઆ સાથે તેની દોરતી થઈ એટલે ઉભય વચ્ચે ધર્મ ચર્ચા થવા લાગી સંસ્ક્રમા વાણી વિવાસથી મૂર્તિપગથી તેની શ્રદ્ધા ઉડી ગઈ તગતજ સાધુઓ સામે રાષે ભરાઈ મૂર્તિપૂજા વિરૂદ્ધ ઉપદેશ રવો શરૂ કર્યો કહેવા લાગ્યો કે સિદ્ધાન્તમા મૂર્તિપૂજા કલ્પી નથી છતાં આ સાધુઓ સાવદ્ર ઉપદેશ કરે છે મુનિગણેએ નંદીસત્ર પ્રમુખ આગમ પ્રથો માથી દ્રષ્ટાન્ત ટાપી તેને ઘણુ સમગ્નયો છતાં તે ન સમગ્નો એટલે તેને સંઘ બહાર કરવામા આન્યો તેને પણ બુલ બુલ રથેજે

૨૩ ઈર્ષ્ય અને મહામહેનતે તથા ચાગ શિષ્યો મેળવ્યા

માડની બે રે સોમદેવસૂરિ (તપા) જિનહસમૂરિ (ખરતર) ન્યા કેશસૂરિ (અચળી) એ ત્રણ એકત્ર મળી સોગટદેશમા લુકાના મતની વૃદ્ધિ થતી જોઈ ૧૫ સ ૧૫૩૦ માં પોતાના ગચ્છોમા આજ્ઞા ધર્મ ગ્યાઓ અર્થાત આદેશનિર્દેશની મર્યાદા શરૂ કરી શ્રી સોમદેવસૂરિ વચ્ચાગ દેશે સ્વર્ગે ગયા

૫૪ શ્રી સુમતિસૂરિ તેમને જ્ઞેસનમેર, કૃશ્નગ, અર્જુદાયજા દેવકીપતન ખલાયત ગધાગ અને ઈગ નગરના જ્ઞાનકાશ ગીતાર્થો રોધાવો જ્ઞાનની સાગી જતના ઠરી વળી તેમના પ્રતિબોધથી માજ્જગવાસી બાલશાહના હાજી સદસાભાઇ સુનતાને અચળગ ઉપગ અગીઆગ લાખ ટા ખચ્ચી પાચનાખ મનુષ્યના સવ મલિત શ્રી રૂપભદ્રેવનો અનુભૂખ પ્રાસાદ કગવી તેમા સાત ધાતુના ચૌદગો મણુના ચાગ મિત્ર ગવ્યા તેમજ આક કાલસગીઆ પચુ ગ્યાખ્યા સુરિજ્ઞના હરતે સ ૧૪૫૪ માં તેની પ્રતિષ્ઠા મગવવામા આવી.

૫૫ શ્રી હેમવિમળસૂરિ, શ્રી હમનમ્બજશસૂરિ ઈદ્રનવીસૂરિ એ ત્રણે ગુરૂબાઇઓ થાય. કમળ નશથી હમજકનશા ગ-૭ નિકલ્યો. હેમવિમળે તપમચ્છની વિધિ યથાર્થ પાળતા થમ લોકામનમાથી બોધ પમાડી ધજ્જાને તપગ-૭મા આજ્ઞા કરીઆન એક કટુક નામા વલ્લિકે ગુરૂ સમીપ ગઢી શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરી પાછળથી કટુકમતની સ્થાપના કરી

પાર્શ્વચંદ્ર મતની ઉત્પત્તિ

અર્જુદાયજાની નજીકમા આવેના હમીગપુગમા ભાગવાહમ્બના ધધાથી આજીવિમ ચનાવનાર પાસવીગ નામે એક વલ્લિક રહેતો હતો એકલ વનમા કાષ્ટ લેવા ગયેના તેને સાધુગત નામા મુનિનો સમાગમ થયો બોધ પામી તેને પ્રવચ્ચા સ્વીકારી ગુરૂએ પાર્શ્વચંદ્ર નામ રાખ્યુ વિદ્ય ગતા ગુરૂ-શિષ્ય નાગોર પધાર્યા એક વેળા ઝોરકામા જીર્ણવત્રની મુદ્રા (મજ્જા) દીધી ગુરૂની મનાઈ જ્યાં તેમની ગેરહાજરીમાં તેમાથી અની

पत्र लक्ष्मी लीला पत्नी सुश्री छुटा पत्नी ते पत्र मुज्य कणा अने
गारा जेम उलय क्षेत्रपाणनी साधना करी ने कप्रति करी पाछगथी
जुही समाचारी थापी

५६ श्री आनंदनिभणसुरि, श्री भौलाग्रहर्षिसुरि

तेजोजे क्रियोदार करी सपुत्रिद साधुजोने गच्छ जडा
कर्या पोते छः तपना पागो आहार लेता होवाथी महातपस्वी ने
प्रभाविक थया न्या न्या नविन मत प्रगटया हुता त्या त्या विचारी
उपदेश देवाजो स १५८७ मा श्री शत्रुज्यने सोणजे उदार
चितोडग निवासी कर्मासाजे ज्यो आ उपगत सुरिज्ये अन्त्या
मेरु, माळी शिरोही, सागाने जेसनमेरु, भडोकर, नागो, नाज्वाळ
आदि स्थजोभा प्रनिष्ठा करवी कृणियुगमा युगप्रधान तरिकेनी
ज्याति मेणवी पाय दिनु अनरान करी अमत्वाहमा स्वर्गे गया

५७ श्री विजयानसुरि—तेजोजे सध्यामध आगमे शोधा-
व्या छ विगयना त्यागी थया तेमना शिष्य गणविजयसुरिथी
जुहो गच्छ निभ्यो स १६१६ मा धर्मसागर उपाध्यायने गच्छ
जडा कर्या तेमज तेमने रजेने कच्छाण (कुमति कुहाण) अथ
जणशगु कर्यो धर्मसागरे ते लखवा भाटे भिज्जमि हुक्कडम् देता
पुन गच्छमा दापय थया जेम्हा सुरिने स्वप्नमा मण्डिलद्र यक्षे
कृत्य के-विजय शाष्माज पाट थापजे पीछ शाष्मा आण
थगी लहमारी पाटे नही थाप वणी पाटे नाम थापो त्यारे माग
नाममाथी जेक अक्षर लक्ष्मीने काम करजे छ तमाग गच्छनु
कुशणपथु करीश विजय शाष्मा विजयवत पाट विजयरो
विजयदान सुरि पदेना श्री-पेगीजे शाष्मा इगती ते हवे जध पडी
वही गाजे स १६२२ स्वर्गगमन थयु

५८ श्री ह्रीविजय सुरि

पालजुपुरवासी शाह कुयग, लार्या नाथीना तेजो पुत्र स १५८३

જન્મ નામ હીગચદ શ્રી વિજયદાનમુગ્નિા ઉપદેશથી સ ૧૫૬૬ મા
 ઠિક્કા સ ૧૬૨૦ મા શિરોહી નગરે ગરુડનાયકપત્ની પ્રાપ્તિ.
 અમલાવાદ પાસે સિંદુરપુગ્મ યોમાસી તપ કરવાથી તેમની ખ્યાતિ
 ચોતરફ વિસ્તારી દરમ્યાન આગ્રામાં દોશી કૃષ્ણચંદ્રની સ્ત્રી ખીમાઈએ
 (ચપાએ) દોષ માસી તપ કરેને હોવાથી મદાન આડબગપૂવ -
 તે દેવ શંને જઈ ગ્દી હતી, અચાનક પાંચાહ અકબરની નજર
 એ તરફ પડી આટલા બધા વિવસના રાજા સાલગી તેને આશ્ચર્ય
 ચક્રુ પીરનું નામ પૂઠતા હીગવિજયસુરિજીનું નામ દેવાથી બાદશાહે
 તરતજ તેમને ઠિક્કી તેડાવવા આમત્રણ મોખનવા હુકમ કર્યો એ કાળે
 સુગિજી ગંધારમાં રતા વિજાગ ક્રતા તેઓ ઠિક્કી પવાયાં અકબર
 શાહે સારી રીતે સુરિનું સામીકુ કર્વું ગજદરબાગમાં આચાર્યને ગાલીચા
 પર બેસક લેવા વિનતી કરી આચાર ન હોવાથી ગુરૂએ એ વાત
 મજૂર ન રાખી મજામમાં શાહે કથુ કે શુ તેની તળે જીવજતુ છે ?
 ગુગિએ હા લખ્યા ગાનીચો ઉપાડતા જ સુગિની વાત સાચી પડેલી
 જોઈ મીડી ઉપદેશ શૈલીરી બાદશાહનું મન દસ તરફ વળ્યુ શાહ
 પણ સુગિજીની વિદ્વતા નિદાણી પ્રસન્ન થયો તેમનું નામ પોતાની
 સભાના પહેલા વર્ગના મનુષ્યોમાં દાખલ કર્યું વળી તેમના વચના
 મૂનો શ્રવણ કરી અમરશાહે અમ્નાની જીમો ખાવાનું બધ કરી દીધુ
 પર્યાયણા બને રાજા આદિના વિસોમાં પોતાની હકુમનના સર્વ
 દેશોમાં જીવ વધ અગ્રકાવ્યો હિદુ યાત્રીકા પર જજીયાવેરો લેવાતો
 સ તર બધ મોં અને ગિદ્વાયગની માનિકીનો ખોટો સુરિજીને લખી
 આપ્યો વળી જગરુરના મિરૂની નવાજેશ કરી એક ચોમાસુ
 ગાગી રાતિવિજય ઉપાધ્યાયને રાખી પોને પાઠ કરતા વજીરપુરમાં
 લોકાગ-જના ૨૭ જનો તપગરુમાં લઈ કુગળ આ શાખામાં નામ
 દીધા ગુરૂની સાથે અગર શાખાના સાધુ વિચરતા તે આ પ્રમાણે ૧
 વિજય ૨ વિમગ ૩ સાગર, ૪ ચદ્ર, ૫ હર્ષ ૬ સૌભાગ્ય, ૭ સુદર,
 ૮ ગ્લ ૯ સુધર્મ ૧૦ હસ ૧૧ આનદ ૧૨ વર્ધન, ૧૩ સોમ

१४ इयि, १५ साग, १६ गण, १७ दुशण, १८ उच्य

ये रीते विचरता विचरता गुडश्री जलायत-गंधाग यर्ष सिद्धा
यण पधायी त्याथी गिगनार गण्य प्रति उना नगरमा आपी पुज्या
त्या श्री शातिजिननी प्रतिष्ठा करी योमासु ग्हा वरमीआन देहस्थिति
अवकथ लागवाथी छ सोमविजय तथा श्री विमलहर्षने ग२७
लनामल करी, श्री विजयसेनसूत्रिने मध लनामलु उहेवडावी. ६६
वर्षनु आयुष्य पूर्ण करी स १६५२ मा स्वर्गे सिधाया तेमनी
पादुका ते ग्याने विद्यमान छे

५६ श्री विजयसेनसूत्रि-तेज्योश्रीज्ये पादशाह ग्हागिरनी सलाभा
लाहोरना अन्यमतिज्योने वाफ्मा जित्या तेथो पादशाहे तेमने 'सवार्ध
जगद्गुरु' नु म्गिद आष्यु हनु श्री सव समक्ष धर्मसागर उपाध्याये
मिथ्या दुःकृत देवाथी सर्ग गीतायोजे मणी तेमना अथो सर्वशयतक,
धर्मतत्वविचार, प्रवचनपरीक्षा, धर्मावली कुन- प्रमुषने ज्ञानकोशमा
(अमलावा जलात, पाटणु प्रमुष नगरे) स्थाप्या जलात पासे
नागमा तेमनु स्वर्गगमन थयु

६० श्री विजयतिलकसूत्रि स १६७३ मा जलातमा ग२७ज्या-
यमनी पवी पात्र्या स १६८६ मा अमलावादी उपाध्याय धर्मसागर
शिष्य लब्धिसागर शिष्य नेमिसागर शिष्य छ मुमिसागर थकी
सागर ग२७ उहेवायो तेमज लुभभनमाथी दुद- मत निम्ब्यो.

६१ श्री विजयानंदसूत्रि-तेमने श्री लीगविजयसूत्रि पासे कुड-
जना दश मनुष्य साथे विसाः लीवी हती तेमना उपाध्यायी वीरपाव
सुत मेदानजे सिद्धायण गिगनार ताग्युगिरि, अर्जुनानण, घोधा,
शपेश्वरछ आदि स्थानोनो महान् सध क्हाडयो वणी सधना
आत्राथी स १६८७ मा शानपुरमा विजयदेवसूत्रि तथा विजया-
नंदसूत्रिना ग२७जो मेग थयो हनो पणु पुन स १८५ मा
अर्जुनपुरमा विजयसूत्रि ग२७जो करी सागरने १०७मा लर्ष
णु । थया

ખભાયતના શાખાપુત્ર અખરપુગમા સઘના આગ્રતથી સુત્રિ
ચોમાસુ રહ્યા તે વખતે શાહ વગિયાના આગ્રહ વશ થઈ વિજયગઝ
સુરિને ભદારક પ દીડુ વળી એમના ઉપરશથી શાહ વગ્રઆએ
પોતાના લોગના અધિભગ્નોના ભરેલા વહાણો અતિશય દોષનુ ગણુ
જાણી જળમા કુળાવી દીધા તેમનુ સ્વર્ગગમન અખગપુરમા થયુ

૬૨ શ્રી વિજયદાનસુત્રિ-નિર્જોદ્ધાગા કાર્યો ઠીક કરાયા

૬૩ શ્રી વિજયમાનસુત્રિ, નયવિમન થઈ સવિદ્ય મત ઉત્તમ્યો
સાણુદમા સ્વર્ગગમન

૬૪ શ્રી વિજયસિદ્ધિ સુત્રિ-સુગત બદરે સ્વર્ગવાસ

આ પ્રમાણે તપાગચ્છની વૃદ્ધ પદાવધી યાને વીગ વનાવળીની
અરે પૂર્ણાવૃત્તિ થાય છે એના પૂર્વાચારોના ચમત્કારિક વૃત્તાન્તો
ઉપાન્ત ઘણી ખામતો જાણવા જેવી છે સાહિત્ય સરોધક નિમા
સિક અંક ૩ માથી અહીં નોંધ થોડા સુનાગ વવાગ સથે લીધી
છે બીજી વશાવનીઓ સાથે ગટને યાને રંગ છે એ વાન કલ્પન
રાખી એટલુ જણાવવુ ઉચિત છે કે 'શાનવારી' ખાસ વગ્ન
મૂકવા જેવી નથી. ઘણે સ્થળે એમા મનાતગ છે આમ છતા સામાન્ય
રીતે ગુરુવર્ષની પાટપરપરા જાણવા સાર તે એક સુદર સાધન તો
છે જ ન્યાયવિશારઁ યજ્ઞોવિજ્ઞાન તથા વિનયવિજ્ઞાન ઉપાધ્યાય
શ્રીમદ્ આનંદધનજી દેવચણ્ણ અને ચિાનજી ક્રિયોદ્ધારક પન્યાસ
સત્યવિજ્ઞાનજી, રાસમાગ મોહનવિજ્ઞાનજી ને જ્ઞાનવિજ્ઞાનજી અને પૂજનમર
વીરવિજ્ઞાનજી તથા પદ્મવિજ્ઞાનજી આદિ કેટલાયે મહાપુરુષો માત્ર છે જ
બસો વર્ષના માળામા થયે ના છતા નોંધ લેવાયા વિનાના છે તો પછી
એથી ઉડા ઉતરતા જૂતમળમા કેટલાયે મહાત્માઓ એવા રહી ગયા
હશે કે જેમના વિશે અશમાત્ર અહીં ભાગ્યેજ કહેવામા આન્યુ હોય!
એ પશુ એટલુ જ સાચુ છે કે સામાન્ય લેખિનીની એ શક્તિ પણ
નથી કે તે સર્વને યથાર્થ રીતે ન્યાય આપી શકે વીસમી સીમા
થયેલા તત્ત્વ નિર્ણય પ્રાસાદાદિ ત્રયના રચનાર શ્રી આત્માગમજી

મહારાજ પણ તે ક્રોધિયા આવી શકે આવા તો બીજા ક્રેટલાયે દશે કે જ્ઞાનના નામો પણ આપણો અવલુગોચર ભાષ્યેજ થયા હશે એ સર્વને આપણા હાર્દિક પ્રણામ હો એજ અભ્યર્થના-

ધર્મોન્નતિનો મુખ્ય આધાર આ ગુરૂવિભાગ પગ્ગ અવનબ્ધે છે કેમકે તેઓ સસાગી વિનામોની સામ્પી વાટો વટારી ધરો દૂર પહોંચી ચુક્યા હોય તે વળા ઉપદેશ દ્વારા અપાતી શિક્ષાને પોતીકા જીવનમાં આચરી દેખાડી સચોટ છાપ પાડવાની અનુપમ પ્રતિભા તેઓ ધરાવે છે તેમની વાણીથી હજારો નહિ બ કે લાખો મનુષ્યોના અનર પવટાર્થ જર્થ આત્મક-ચાણુના પથે પળતા વિનબ્ધ લાગતો નથી તેમનો નિબ્વાચ ઉપદેશ અવલુ કરી ક્રેટનાય આત્માઓ વીતગગ ભાષિત ધર્મનું અનુપમ પાથેય (ભાથુ) ગ્રહણુ કર છે દેવવિભાગના ઉમદા અને ઉદાર તત્વો એમાં સમાયેના અણુમૂના રહસ્ય સહિત સમગ્રનાર આ વર્ગ અતિ મહત્વનો હોય તેમાં શ્રી નવાઈ આ વર્ગના પ્રભાવ, જ્ઞાનવૈભવ, અને અતરની વિશાળતા ઉપગ્ગ વીગ ધર્મની ચડતીનો યાને જ્ઞાનત પ્રગતિનો આધાર અવનબ્ધો છે તેઓ આત્મ લ્યાણુ સાધના માથે પરમાર્થની લ્હાણુ કરતા થમ શ્રી જ્ઞાન શાસનની અનુપમ મેવા બજાવે છે ' સવિ જીવ કરુ શામન ગ્મી ' એ વા-ચની-પ્રભુશ્રીના એ ટકગાળી વચનની-અરે જ્ઞેન ધર્મની એ વિશાન ભાવવાની-મિદ્ધિ પણ એ માર્ગમાં સભાવે છે ઉપદેશ દ્વારા અને સાહિત્ય ગ્યનાથી આજે તેઓ ધર્તિદ્વામના પાના પર અમર થઈ ગયા છે તેઓની વિવક્ષણુ દૃતિઓ, તેમની અનુટ પરોપાર વૃત્તિની સાક્ષી પૂરે છે આવો મદદ ઉપગ્ર મ વિસરી શાય ? પ્રભુ વચન છે કે છેલ્લા દુષ્કાલસુરિ સુધી શ્રી વીગશાસન વિજયવત છે એટલે હણુ ધણુ મહાન પુર્યો થવાના તેમને હ યના વદન હો ' ગુર દીવો ગુર દેવતા ' એ ઉક્તિ ગ્હસ્યમથી છે એનુ આજે ભાન થાય છે ગુરુ સમુદાય વિના શ્રાદ્ધગણુને જ્ઞાનના મીકા ઝરણુ ક્યાથી મળવાના હતા !

તાર્કિક વિભાગ—

શ્રીમાન હરિભદ્રચૂરીશ્વર પોતાના '૫-ર્શન સમુચ્ચય' નામા ત્રયમા નિમ્નલિખિત દર્શનો જાણાવે છે ૧ જ્ઞેન ૨ બૌદ્ધ ૩ નૈયાયિક, ૪ સાખ્ય ૫ વૈરોષિક અને ૬ જ્ઞેમિની અને માન જ્ઞેન દર્શનના તત્ત્વો સબંધી વિચારીશુ ઉક્ત જ્ઞેન દર્શન એવા આમ પુસ્ત્રો દ્વારા પ્રરૂપાયેતુ છે કે આમા ૨૧ શકા ધરવાપણુ રહેતુ જ નથી એ આમ પુસ્ત્રો સમઘે અગ્રાઉ આપણે સારી રીતે જાણી ચૂક્યા હોવાથી વિસ્તાર ન કરતા મૂળ મુદ્દા પર આવીએ રાગ, દ્વેષાદિ આતર રિપુઓ પર સપૂર્ણ વિજય મેળવનાર જિનેશ્વરો દ્વારા જ્ઞેની રચના થઈ હોવાથી આ દર્શનનુ નામ જ્ઞેન દર્શન ' સુપ્રસિદ્ધ છે આમ છતાં અર્હતપ્રવચન ' સ્યાદ્વાદ માર્ગ ' અથવા તો અનેકાન મત ' આદિ તેના બીજા પશુ નામો છે જ્ઞેન દર્શનમાની જે કેટલીક જાણુવા જેવી અને જ્ઞેના સમઘમા ઈતર દર્શનોમા નહિ જેતુ આવેખન કરાયેલુ હોય છે એવી બામનોમાની એક બામત તે ' નવનત્વ વિચારણા ' છે મુખ્ય તો ' જીવ અને અજીવ ' અથવા તો આત્મા-અને કર્મ ' કિંવા soul and matter રૂપ બેજ તત્ત્વો છે તેમા પશુ જીવ ' જ્ઞાન જ્ઞાન સયગોમા પુન્ય-પાપ રૂપ આશ્રવમાથી પસાર થઈ સવર-નિર્જરાનો આશ્રવ લઈ ' બધ ' પર કાયમનો કાપ મેલી અર્થાત્ અજીવ એવા કાર્મિક આવરણોને સા ને માટે ખખેરી નાખી ' મોક્ષ 'ની સાધના કરતો હોવાથી એ સર્વેને યથાર્થ રીતે સમજવા સારૂ પૂર્વાચાર્યોએ નવ તત્ત્વનો ક્રમ યોજ્યો છે ૧ જીવ ૨ અજીવ, ૩ પુન્ય, ૪ પાપ ૧ આશ્રવ, ૬ સવર, ૭ નિર્જરા ૮ બધ ૯ મોક્ષ ૧ જીવ સ્વરૂપ-ચેતના લક્ષણુ સહિત પાર્થ તે જીવ જ્ઞાનાઈ ૭ ઉપયોગનુ હોવાપણુ જ્ઞેમા છે તે જીવ આમ જ્યાં જ્યાં ચેતન્યનો સ્વભાવ ત્યાં ત્યાં જીવત્વનો સભવ અવરથમેવ હોયજ જ્યાં ચેતના નથી ત્યાં જીવિતપણુ નથી એટલે માત્ર જડત્વ છે જ્ઞાનને જીવપણુનુ લક્ષણુ બાધના કાચ એવો પ્રશ્ન ઉઠે કે-જીવ

આ વિશ્વવર્તી તેમજ પગેક સમઘી સમન વસ્તુ વિષયિ- જ્ઞાન કેમ ધરાવતો નથી ? એનો ઉત્તર એજ અપાય કે અનાદિ કાળથી કર્મોરૂપ જડ પદાર્થોના આવશ્યુથી જીવ જકડાયેલા હોવાથી એનું જ્ઞાન વાદળાથી / કાચેના સૂર્ય જેવું છે જ્યાં ભગી વાદળ મહત્ત કર્મો વગ્ગો દર ખસેડાય નહીં ત્યાં ભગી જીવતો જ્ઞાન ગુણ સ્ફુટિત રત્ન સમી નિર્મળતા ધરાવી શકે નહિ જન સાથે કર્મોના સમઘ અનાદિ કાળનો છે દાખના તરિક્ષે ખાણુમા ગહેના સોના માથે જેમ માટી પાનાણુનો છે ઉભરની સગખામણી સાચી છે મયોગની કાઈ મુક્ત નિશ્ચિત ન હોવાથી અનાપિડ છે જા પ્રયોગ દ્વારા છુગ પાડી શકાય છે ઈધન અગ્નિ આદિ સાધનો વડે માટી પથ્થરમાથી જેમ શુદ્ધ કચનની પ્રાપ્તિ થી મગાય છે તેમ તથ અનુજાન અને ભાવના બળથી આત્માનો કર્મ સાધનો સમઘ સર્વથા નષ્ટ કરી મત સ્વરૂપની સિદ્ધિ સાધી શકાય છે આવી પૂર્ણ દશા પામનાર જીવો મુખ્તિ પામેનાની ક્ષામા મુખ્તિ છે તેઓની ગણુના સિદ્ધ તરિક્ષે થાય છે જીવના મુખ્તિ બે પ્રકાર મુખ્તિ અને સસારી સસારીના સ્થાવર અને ત્રસ રૂપ ખીજ બે બેદો તેમા મ્યાવગના પૃથ્વી, જળ તેજ, વાયુ વનસ્પતિ રૂપ પાચ અને નસના દ્વિ ત્રિ ચતુર પચ ઇન્દ્રિય રૂપ ચાર પ્રભેદો પડે છે એમા વળી પચેદ્રિયનો વિસ્તાર મવિદ્યો છે

મ્યાવર જીવાને માત્ર એક જ ઇન્દ્રિય હોય છે અને તે સ્પર્શનામા વર્ણિતેદન, તાડન, ફૂટન વી થના જા જેનામા સ્વગ્યાન ઠોડી અન્યત્ર જવાની શક્તિ નથી યાને ગ્ચિય ગહેવાના સ્વભાવ યુખ્ત છે તે સર્વે સ્થાવર આ મ્યાવર જીવોમા, ખાદ્ય અો સુદમ એવા બે પ્રકાર સુદમ જીવો એવા તો ખાગ્નિ હોય છે કે જેને જેવા આપણી ચર્મચતુઓ કામ નથી આવી શક્તી તે જીવોનો ફેલાવો ચાલ ગજ- લોખમા યાને નર્કથી માડી સિદ્ધશિવા પરિત છે, તેઓને અગ્નિ ખાણી શકે નહિ ને પર્વત રોધી શકે નહીં તેમ શસ્ત્ર છેદી શકે પણ નહીં

એથી વિપગ્નિ લક્ષ્મણવાળા એટલે કે મોટા-દેખાય તેવા અને નિયત
અધ્યનવર્તી તે બાદ

અર્પણ સાથે ખીછ હૃદયિ ગસ ધરાવતા જીવોમા-કર્મીમા, પોગ,
શખ કોજ, ચળનો અળસીઆ, વાળા જળો આદિનો સમાવેશ
થાય છે સ્પર્શ, ગસ ઘાણુ (નાક) રૂપ ત્રણુ ઇદ્રિય વાળોમા-કુચુવા,
માકડ, જુ મોકોડા ચાચડ, ખીડી, ઇદ્ર ગોપાદિક કાનખલુગ, ધીમેનો,
પ્રમુખ છે ઉક્ત ત્રણુ સાથ ચમુ મેગવતા ચૌરીદ્રિંર તરિકે ઓળખાતા
જીવોમા-ભમગ, માખો ડાસ પનગીઆ કસારી ખડ માકડી
વીંજી ભમગઓ તીક વી છે પાયમી અવજ્ઞેદ્રિય ઉમેરતા પચેદ્રિય
પણુની પૂર્ણતા થાર છે નીચે જણાવેના ચાગ તેના મોટા ભે-
ડે નાગખી, નિર્મચ મનુખ્ય અને દેવના

નારખી—ખાસ કરી અધમગવાળા ગધાતા તેમજ કલેશ કષ્ટ
અને સતાપ ઉપગવનારા સ્થાનો તરિકે જેની ગણુના થાય છે એવી
નાગ- જુમિમા ઉત્પત થનાગ જીવો તે નાગકી નગક સાત છે અને
તે ચોદ ગજનોકમાના નીચના સાત ગજલોકમા આવેલી છે
ગજપ્રમા (ધમા) શર્કગપ્રમા (વસા) આદિ નાગ અને ગોર છે
એથી તેના સાત પ્રનેઃ ગણુવામા આન્યા છે

નિચચ—તિર્જી યાને વાખી ગતિવાળા માગે અથવા તેા તિજી
લોકમા વસનાગ એથી તિર્ચચ એટલે પશુ પક્ષી તેમા માગના મગ
વીઃ જળચરમા, હાથી, ગાય ધોજા વીઃ અગચરમા અને હસ
સાગસ વીઃ ખેચરમા ગણુાય છે

મનુખ્ય—વિચિત્ર પ્રકારની જુમિના વસવાટ ઉપગથી તેના પણ
ત્રણ પ્રકાર. કર્મજીતિ વાગી, અકર્મજીતિ વાસી અને અતરરૂપ વાસી.

દેવના—જીવનપતિ, અતર, જ્યોતિષી અને વૈમાનિક એવા ચાગ

મુખ્ય બે- પ્રાગલના બે અધોલોખ્યા ગેનાગ બ્યારે પાળના બે ઉર્ધ્વલોખ્યા

દ્વિ ત્રિ અને ચૌ-ઇદ્રિય વાગ્યા છેવે વિદેદ્રિય જલવાય છે એ દ્રિયની અપેક્ષાએ, ક્ષેત્રની, અને પચેદ્રિયની અપેક્ષાએ, ઇદ્રિયની વિશ્વજ્ઞતા-ન્યૂનતા હોવાના કારણે વિશિષ્ટ પ્રકારના જ્ઞાન અને મન વિદ્વણા હોવાથી ચૌદ્રિય મુવીના છેવે અમરી તેમજ ગર્ભમા ઉપજવાના અભાવથી સમૂર્ઠિમ હોય છે પચેદ્રિય એવામા સરી-અમરી અને સમૂર્ઠિમ-ગર્ભજ રૂપ ઉભય પ્રકારે દ્રષ્ટિગોચર થાય છે નાગ-દેવ ગનિમા આમ નથી તેઓ ઉપપાતન ' તરીકે ઝોળખાય છે દેવો ગર્ભમા ઉપજતા નથી પણ મુગધી પુ પ રાધ્યામા જન્મે છે અને અ પાળમા આજમ મગ્ધી ઉરે છે તેમજ યુવાન ભાવને ધાગ્યુ વરે છે નાગખ્યોને તેવુ મુખ્ય નજ હોય જા ભમા ઉપજવાપણ નથી વજ સમી સખત કુલીમા (કુડી જેવા સા ડા આ ળની વસ્તુ) દુ જે કરી ઉપજે છે દુકમા વ્યયિ તો બને ગતિમા વૈક્રિય રાગી હોનાથી ગર્ભ ગહેવાપણ નથી બાપી તિનય-મનુષ્યની બે ગતિવાગ્યા છેવેને ઔ ળિ- યાને સાન ધાતુવાણુ રાગી હોવાથી ગર્ભમા ગી જન્મવાપણ છે આમ જા માતા પિતાના સયોગ વિના પણ ધ્યાનિક સયોગના સભાવે છેવેત્પત્તિ થાય છે જે સમૂર્ઠિમ કહેવાય છે નિર્વચ સમૂર્ઠિમ છેવે તો દીનાયુરી પગુ ઠોય ડ, બ્યારે સમૂર્ઠિમ મનુષ્યો માન અતમુદ્વર્તના છેવિન વાળા જ જન્મે છે એટલે કે એ છેવેના જન્મ મગ્ધુની નોધ દુન્યવી દક્ષતરે ચવા પામતી નથી.

દેવગતિમા નગ-નાગી રૂપ બે વિંચ યાને વિભાગ છે, નારકી તેમજ સર્વ પ્રકારના સમૂર્ઠિમ નિર્ચ્યો નપુસક વેવાળા જ હોય છે બ્યારે ગર્ભજ તિર્ચ તથા મનુષ્યોમા પુરૂ-ચી અને નપુસક રૂપ તથુ વે હોય છે

શરીરના પાચ પ્રકાર--૧ ઔઁ ૨ વૈક્રિય ૩ આહારક
 ૪ તૈજસ ૫ કાર્મણ સાત ધાતુનું બનેતું એવું પ્રથમ ઔઁ ગિઁ શરીર
 દેવ અને નાગકી સિવાયના સવ મનુ ૪ અને પશુ પક્ષી વગેરે ને
 હોય છે વૈક્રિય શરીર નાનું-મોટું દ્રવ્ય અદ્રવ્ય ભૂમિપગ ચાલી શકાય
 તેવું આહારમા વિચરી રાખાય તેવું અને તેવા ખીજા રૂપો કરવાના
 સામર્થ્ય વાળું હોય છે દેવ તથા નાગની જીવોને તે જન્મથી જ પ્રાપ્ત
 થાય છે ત્યારે લઘિધ સપન્ન માનવી પણ તેની પ્રાપ્તિ કરી શકે છે
 આહારક શરીર માત્ર હાય પ્રમાણનું અને તે પણ ચૌદપૂર્વી સાધુ
 મહાત્મા સ્વ વિદ્યામળથી ઉત્પન્ન કરે છે કાર્મણ વિચયમા ખાસ શ્રમ
 પડી હોય ત્યારે એનું નિવાળણ કરવા સારૂ અન્ય સ્થળે વિચરતા દેવળ
 યાત્રી પાસે મોકલવા અર્થેજ એનો ઉપયોગ થાય છે તૈજસ અને
 કાર્મણ શરીર તો દરેક સસારી જીવોને હોય છેજ તજસ શરીર
 બોજન કરાયેના આહારને પચાવવાના કાર્યમાં સહાયકારી છે અને
 કાર્મણ પાણી અને દુધની માફક જીવના પ્રેરો સાથે કર્મપ્રેરોનું
 અગ્રસપગસ મિતન થવાથી નિર્મારણ હોય છે તેના વડેજ એક
 ભવમાથી જીવની ખીજા ભવમા ગતિ થાય છે એક ભવ છોડી ખીજા
 ભવમા જતા જીવને છેલ્લા એ જે શરીર તો અવસ્ય સાથમા હોય છે
 જ મોક્ષ થવા વગર એમાથી છુટવાપણુ નથી આમ કમીમા કમી
 દરેક જીવને તણ દેહ હોયજ

જીવ સબધી સ્વરૂપ સમજતા સહજ પ્રશ્ન થાય તેમ છે કે
 પૃથ્વી આદિ એકેત્રિય જીવોમા સચેતનત્વ ખીજા જીવો માફક સુખ
 તાથી કેમ જણાતું નથી ? વાત સાચી છે ઉભા દ્રવ્યોમા જીવત્વ
 પારખવાતું કામ જરૂર મુરકેન છે છતાં યુક્તિ અને શાબ્દમળથી
 સમજન તેવું છે

વનપ્રતિકાય લાઇએ મૂળમા પાણી સિંચવાથી રસવૃદ્ધિ થવી
 અને ફળ આવતું એ રકુટ ગીતે જીવત્વની સિદ્ધિ સૂચવે છે તેમા

શ્રામોશ્વાસની ક્રિયા ચાતુ જ હોય છે જો મૂળીયાને માટી વિગેરેથી ગદિન ખી દેવાય તો તરત અ ક્રિયાને ધક્કો પહોચતા ગસની ગતિ રોધાઈ જાય છે અને વૃક્ષ મુખવા માટે છે વળી મનુષ્યોની માસ્ક વૃક્ષોને પણ દોહતી ઉત્પત્તિ-સમય વિમસ આિ સજાઓ થાય છે જે તેનામા ગદન ચૈતન્યની માક્ષી પુરે ડે આહાર ભર, મૈથુન અને નિદ્રા રૂપ સજાનો વનસ્પતિ કાયમા આક્ષાત ા થાય ડે તેથી પણ તેનામા જીવ ડે એ વાતની સિદ્ધિ થાય છે, કેટલાક વૃક્ષો લનનાના પાદ સ્પર્શથી પ્રદુલ્લભ થાય છે કેટની વેવડીઓ અમુક ગતિના વૃક્ષોને વિંગળાધનેજ જીવી શકે છે કેટલાક વૃક્ષો જાગે રૂન ન કરતા હોય એવો અવાજ કરે છે આ બધુ 'સજા હોવાની' પાત્કૃતિન કરે છે વળી વિજ્ઞાનશાસ્ત્રી શ્રી૦ જગદીશચંદ્ર બોઝે પ્રયોગ દ્વારા ચેતન વ પુગ્વાર ક્યુ છે

પૃથ્વીમાય યાને માટી પાપાણુના જીવોમા વનસ્પતિ જેતુ પ્રત્યક્ષ જીવત્વ ન જણાય જા વિદ્યમ (પગવાળા) શિના આલો છેવા છતા પુન તેજ સ્થાને અકુગની માક્ક વૃદ્ધિ પામતા દેખાય ડે એ વાત શુ સુચવે છે ? અપમાયમા પરપોટા થવા, ધુનુ અવાજ થવા એ બધી ક્રિયાઓ તેમજ ગતિ-ક્ષણુ વાગાના વિમરો એન ચર્ચ પડવાપણુ એ બધી આત્માની નિશાની છે, તેજસ્કાય-જેમ મનુષ્યને આહાર મગના તેના અગમ્ય પુષ્ટિ થતી તેમજ વિકારો ઉ ભવના માવમ પડે છે, તેમ લાકડા ધી આિ પાર્યોના ક્ષેપણુ કગવાથી વૃદ્ધિ થતી અનુભવાય છે અને તેના અભાવે નિત્તેજપણુ દ્રષ્ટિગોચર થાય છે તેમજ જ્વાળામુખી પહાડોના ઉપદ્રવોથી અગ્નિમા આત્મત્વ સમ જાય તેવુ છે વાયુમાય પણ સચેતન છે કેમકે અન્ય વડે ઈરણુ કરાયા જા પણ ગાયતી માક્ક તિગ્છી ગતિવાળો વાય છે વળી ધરતીમા જેમ ધગતીને ધુમ્નરો જાણીતો છે તેમ મોટા તોફાનોમા વાયુ વટાળ કેવો ભાગ ભજવે છે એ પણ જાણીતુજ છે આ ગીને આગમજ્ઞાનથી તેમજ પ્રમાણથી જીવપદ નિદાણી રામાય

છે યાકી પૂર્ણ નિર્ગેશ્યુમા તો જ્ઞાનની સદાય આવશ્યક છે ઉચ્ચ દક્ષાના જ્ઞાન શિવાય સપૂર્ણપણે એકેદ્રિયમા જીવત્વ ન જોઈ શકાય છતાં અત્યાગ્ના વિજ્ઞાનશાસ્ત્રીઓ સાયણિક પ્રયોગ દ્વારા એ કેવળ સનજવામા ઘણા આગળ વધ્યા છે, યામી શ્રદ્ધા તો અતિ અગત્યની પરંતુ છે જેઓ 'જીવ' એવો પદાર્થજ માનવા ના પાડે છે તેઓને માટે મધ અને મોક્ષની ચક્રગ્યા માનવાપણું પણ નથી કેમકે જ્યાં જીવ માનવો નથી ત્યાં પછી કોણ બધાવાનું અને કોણ હુમવાનું ? વગર વિના જ્ઞાન હોય શકે ખરી ! એને જીવ માન્યા વગર ચાલે તેમ નથી જીવ માન્યો એમને કર્મ તો તેની સાથે માની લેવાનું તે વગર જગતમા નજરે ચડતી આ બધી વિચિત્રતાઓ સહવી શકેજ કેવી રીતે ? માનવી માનવીમા પણ કેટલો તફાવત ? કોઈ ગગન તો કોઈ ગદ્ય ગ્રામ ધની તો કોઈ નિર્ધન એક પ્રજાશાળી તો બીજો નિરક્ષર. એક રોગી તો અન્ય અનમત્ત અને એ સિવાયની બીજી સખ્યામધ વિચિત્રતાઓ કર્મવૃષ્ટમા ઊંચુ અવગાહન કર્યા વગર ભાગેજ ઉકેની શકાય તેમ છે તેથીજ દેવેન્દ્રસૂરિ પ્રથમ કર્મવૃષ્ટમા કહે છે કે જો આ બધી વિચિત્રતાઓ કર્મના સભાવે થઈ છે એમ ચોક્કસ થાય છે તો પછી જીવ માન્યા વિના તે વાત યુક્તિયુક્ત નથી થઈ શકતી એટલે કે કહો છે તો જીવ પણ છે અથાત્ જીવ-અજીવ રૂપ ઉભય તત્વો છે તો તેની પાછળ યાકીના સાત તત્વો પણ છે આમ જીવ સમવી વિચાર્યા પછી એને ઓળખવાનું લક્ષણ આ પ્રમાણે દેરી શકાય જ્ઞાન-જ્ઞાન-ચાગ્રિ-તપ-વીરિ અને ઉચ્ચોગ એ જીવનું લક્ષણ છે એટલે એ જનો વિકાસ ચક્રત કે અચમ્ત જેમા હોય તે 'જીવ' છે

અજીવ એટલે ચેતનાનો જેમા અભાવ છે અથવા તો જીવત્વનું જે લક્ષણ બાધ્યુ છે તેથી વિપરીતપણુ છે તે જડ અજીવ અચેતન ધત્યાહિ તેના જુદા જુદા નામો છે તેના નિમ્ન નિખિત પાંચ પ્રકાર છે ૧ ધર્માસ્તિકાય ૨ અધર્માસ્તિકાય ૩ આકાશસ્તિકાય ૪ પુદ્-

ગલાસ્તિકાય પ કાળ અગ્નિત્રાય એટલે પ્રદેશોનો સમૂહ તેવા પદાર્થો માન પાચન છે અજીવના પાચ ભોમાના કાળ મિવાયના ચાર તથા પાચમે જીવ પ્રત્યે જીવના અસખ્ય પ્રદેશો છે અને તેવીજ રીતે ધર્મ અને અધર્મ રૂપ દ્રવ્યોના છે ન્યારે આકાશદ્રવ્યના અનતા પ્રદેશો છે પુરુગનના સખ્યાતા, અમખ્યાતા અને અનતા પ્રદેશો છે તેથી એ પચાગ્નિકાય કાળ દ્રવ્ય પ્રદેશ ગદ્ધિત હોવાથી તેની ગણના અગ્નિત્રાય યાને સમૂહમાં થઈ રાખી નથી અનાગત કાળ અનુત્પન્ન હોવાથી તેમજ ભૂતકાળ વિનષ્ટ થઈ ગયેન હોવાથી અને વર્તમાનનો સમય પ્રદેશગદ્ધિત હોવાથી માન નવાલુનાની અપેક્ષાને લઈ તેની ગણના એ દ્રવ્ય તરિક્કે થઈ છે ચૌ ગજ લોકમાં ઉક્ત પાચે પદાર્થો ભરેલા છે, વિશેષતા એટલી છે કે અનોકમાં પણ આમશ દ્રવ્યનુ અરિતત્વ છે તેથીજ લોકામશ અને અનોકાકાશ એવા તેના બે ભેદ પડે છે અર્થે ધર્માગ્નિત્રાય અને અધર્માગ્નિત્રાય રૂપ જે બે પદાર્થની વાત કરવામાં આવી છે તેને ધર્મ અર્થાત્ પુન્ય અને અધર્મ અર્થાત્ પાપ અથવા તેા શુભઅશુભ કર્મો-એવો અર્થ કરવાનો નથી શબ્દાર્થ કરતા અવશ્ય તેવો અર્થ તારવી શકાય પણ અરે જે રીતે નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે તે રીતે એ ઉભય દ્રવ્યો જીવ છે શ્રી નાગચાર્ય જેવાએ એ પદાર્થોને પુન્યપાપ માનવાની મૂત કી હોવાથી આ અપદ્ધીગણુ રુપ પડયુ છે

ધર્માગ્નિત્રાય જીવ-પુરુગનોને ગતિમાન થવામાં મ્હાયક છે ન્યારે અધર્માગ્નિત્રાય ઉક્ત પદાર્થોને ચિત્તિ કરવામાં મ્હાયમૂત છે અર્થાત્ ગતિરોધક છે જેમ પાણીમાં માછલુ સ્વમને ગતિ કરી શકે છે એમાં જેટલી તેને પાણીની મ્હાય છે તેવી જ અને તેવા પ્રકારની ધર્માગ્નિ-કાયની સદાય કે ગતિ માઠાના બળ ઉપર આધાર ગણે છે છતાં પાણી અભાવે તે અશક્ય અને કે તેમ ધર્માગ્નિકાયના અભાવે પણ સમજી લેવું આથી એ સાગ નિક યો કે ગતિ કરવામાં આત્મિક બળ ઉપરાત ધર્માસ્તિકાયની દરેમને આવશ્યકતા છે માર્ગે ચાલી ગરેલ

મુઆફ ક્યાન્ત થવાથી વિશ્રામ યેવાનો અભિનાયી છે છતાં આ
 તપના તાપથી બચવામારૂ વૃમ્તી ધીંગી જાડી ગારે છે અને તે
 મળના જ વિશ્રાન્તિ સારૂ થોને છે તેમ થોભવુ-અટખુ એ પાર્થના
 દાથની વાત તવા છતાં ગીંગી હાવા રૂપ અખમાસિનમયની ત્યા
 અવસ્યમેવ અગત્ય છે આમ િતિ-સ્થિતિના ગદાપદાથી ઉભ પાથો
 છત-પુ, લોને નિમિત મગલ રૂપ છે જ એ આ પદાર્થોનું અગ્નિત્વ
 અ વૌદ્ધ મગવામા આવે તો ચૌ ગજ્યોમ-મશને છોડી છત-પુ, ગનો
 અનોમ-મશમા ક્યા લગી અનિવત ગવા કરન એ એક મુમવળ
 ભયો પ્રાન છે કપતિ સ્ત્રી નનિ યાત અથવા તો કાયમનો મ્થિતિ
 પ્રસંગ આવન એટલે કે ચૌદગજ્યોકના પ્રાન ભાગે આ ઉભવ
 પદ ધોનો છેડો આવનો દોવાથી જવાદિ કવુઓનુ તે છેવડું રોચન
 ચત્ર મય હ અનોમશમા એ પાથો ૧ દોવાથી જવાપડ રહેતું જ
 નથી લો ૧-મશ એમ્પ ચૌ રાજ્યોમ પ્રમજી સ્થાન આમલનો
 સ્વભાવ અવશ્ય આપવાનો દોવાથી ચૌ ગજ્યોમમા એનુ એક પત્તુ
 નિંદુ નથી ત્યા છવ-અજવનો સભવ ન દોાય ઉકત ચૌ ગજ્યોમના
 ઉર્ધ્વ અધો અને નિર્ધમ-તોમ તજી વિશ્રામ રાદી સકાય છે
 સમત્વા ખાનગ સાદી ભાષામા એ વાનને મૂઠીએ તો મુખ્યત્વે ત્યા
 દેવોનો વાસ છે તે ઉર્ધ્વ કે ત્વર્ધ મુખ્યત્વે ત્યા નાગમેઓનો વસ
 છે તે વીરો કે નર્ક અને ત્યા મનુષ્યો કે નિર્ધોનુ વસનિગ્થ ન છે
 તે નિર્ધિ યાદ મનુષ્યતોમ મનુષ્યતોમ્યાગા ક્ષેત્રની મામાન્ય રૂપરૂપા
 આ પ્રમલે જેની મધ્યમાં મેદુપર્વત આવેતો છે એવો એમ્પાખ
 મોજ્જના યેગ રો જલુદિપ કે મેદુપર્વતની આજુબાજુ મ્યાવિરેદ
 અને દિશીજી છેડે મગન ચો ઉતાર છેડે અંગન નામા ક્ષેરો છે એ
 નજી ક્ષેત્રો કર્મમ્મિ નર્કિક મજી ૧ છે જલુદિપને કર્નો લક્ષ્મી સમુદ
 છે એને કર્નો વચવામારૂ માનકીખડ મામ દિપ છે એને કર્નો
 કર્નો પિ નામા સુ, અમ એક જીગ્ધથી જમલા વિષ્ણવાગા
 વાસુદેવિએ અમખ્વ દિપ-અમુને આવેતાં છે ઇસાનુ નામ વવજુ-

रमण्य समुद्र उे हाणोऽधि समुद्र पछी पुः-वर्गद्विपतो अर्ध लाग के
 त्या गोणा रे मानुषोत्तम पर्वत वाडनी माः विटानेो उ त्या
 लगी न मानवीनी कर्तानो सदलाव के ऐनी यहाः माननीना इथी
 तो नन्म २ नथी तो भण्य अनीद्विपनी मर्यादा पण्य त्या वगीनी उे
 छिन्न नग्नेःतु प्रमाण्य पीतानीन लाभ योजननु

पुद्गलो-स्पर्श-रस-गंध अने वर्णो इगी युक्त होय के ते जे
 प्रकारना-आयु-परमायु अने ऋक्ष-प्रदेशाद्विप ऋक्षथी लुग पडेना अमर
 अने प्रेगो वगरना परमायु इहेवाय के जेभा जे प्रेगोथी लछ
 सध्याता-असध्याता अने अलता प्रेगो होय के तेदना प्रदेश-
 रक्षेा इहेवाय के ऋक्षथी लुग पडेना अविभाज्य प्रदेशने न
 परमायु तगिडे ओणभाय के अने तेना सलव पुद्गनाज्जिःपमा न
 रहे १ केके लव-धर्म-अधर्म अने आकाश इप याः पदार्थोना
 प्रदेशो अभिन्न होवाथी लुग पडवा पाडन नथी पृथग् जनेः प्रदेश
 जेक परमायु जेनी गणना द्रव्य तगिडे थाय के लवादि पदार्थोना
 प्रेगो स्वतः द्रव्य नथी जेटने परमायुपाय पण्य तेमने नथी पुन्य
 जेटले स्वर्गादि प्रशस्त रण सपाः इगवी आपवानी जेभा शक्ति
 १ अथी लव वडे छित्पन्न इगयेनी प्रगण्ण कर्मवर्गेषा, अथवा तो
 सुभानुभव इगवनाः कर्म पाप जेटले अप्रस्त कर्मवर्गेषा अथवा तो
 दुःखानुभव इगवनाः कर्म आश्रव जेटले शुभाशुभ कर्मोनु आववापण्य,
 कर्मोनु अहाणु मिथ्यात्व-अविगति-कषाय अने योग इप याः मार्गे
 थाय २ मिथ्यात्व जेटले वस्तुवद्विपतो विपरीत गेने लास थवे
 हापवा तगिडे लवने अलव मानवेो सत्यने असत्य मानतु अविगति
 जेटले कौर्तपण्य ज्ञानना पर्यभाष वा मयाःतो अभाव निसा,
 अमन्य, योगी, मैथुन अने परिग्रह जेवा आगलना मर्योगाथी
 अपागे या सर्वाणे पाछा वगवाना नियमोनु न लेवापण्य, डीः, मान,
 भाषा अने लोभ इप कषाय जोड्डी ते सुप्रसिद्ध ७ मन वचन
 अने हाषाना यापागे (विचारे इ प्रवर्तना) जेनु नामे वर योग्य

એમાં શુભ વિચારો પુન્યના હેતુમૂલક છે જ્યારે અશુભ પાપના કારણ મૂલક છે સગવાળે આશ્રવનો તો રોધ જ ઈષ્ટ છે સવર એટને રોકતુ અથાત્ વાખન થના અટકવતુ જ્યાં લગી આશ્રવનો ઉગાડા હોય છે ત્યાં લગી આત્માને વિરે કર્મરૂપ દ્રવ્યનો સચય થનો ગહે છે પણ જ્યાં સમ્યગ્દર્શનાદિ સાધનો મારફતે એનો રોધ કરવામાં આવ્યો કે આશ્રવ કકડબુસ થઈ હોંડે પડે છે આમ આવવાના માર્ગથી વિપરીત લક્ષણવાળા સાધનો જેવા કે મિથ્યાત્વ શોધન અર્થે સમ્યક્ત્વ, અવિરતિ આમે દેશવિરતિ કે સર્વવિગતિપણુ, ક્રોધાદિ રિપુઓ સામે ક્ષમા શસ્ત્રો અને ગુમિદ્વાગ યોગનો—સામનો કરવાથી નવાનુ આવવાપણુ મૂળથીજ રોકાઈ જાય છે નિર્જગ એ તપાદિ ક્રિયા દ્વારા ખેગવાતા કમો, જે દેશથી અર્થાત્ અમુકશો યોછા થાય છે તેનું નામ છે

બધ—અજ્ઞાનના સુર્ણ વા ભુકા વડે ભરેના દાનડાની માફક નિગતર પુરગનોથી વ્યાપ્ત એવા આ લોકને વિષે જોને યોગ્ય પુરગનોનો આત્માની સાથે દુધપાણી જેવા અથવા અનિયુક્ત લોહપિંડ જેવા એકમેક રૂપ જે સબધ થવો તેનું નામ બધ છે

મોક્ષ એટને સર્વ કમોનો સર્વથા ક્ષન થવો તે કમોથી સપૂર્ણ પશે હુગ થતુ યાને આત્માનુ મૂળ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત થતુ એજ મોક્ષ કે મુક્તિ. જૈન દર્શનમાં કર્મની વ્યાખ્યા કરતા કથન કરાયેતુ છે કે— જીવ વડે હેતુને અનુરૂપી કરાયેની ક્રિયા તે કર્મ એટને કે કષાય વિગેરે દોષોથી જે કર્મરૂપ દ્રવ્ય આત્માની સાથે બવાય છે તે કર્મ કર્મ પુરગન રૂપ છે તેનો સમાવેશ અજીવ તત્ત્વમાં થઈ જાય છે નૈવાયિકા જીવનો ગુણુ એનેજ કર્મ કહે છે, સૌગનો વાતનાને કપિન પ્રકૃતિના વિભાગને સ્વભાવો અવિદ્યારૂપ સ્વભાવને કર્મ માને છે કેવળજ્ઞાનીને મોક્ષ કર્મ આદિ દરેક પાપો પ્રત્યક્ષપણે દ્રષ્ટિગોચર થાય છે અને તે જ્ઞાનની અતિશયતાને આભારી છે કેવળજ્ઞાન જ્ઞાનાવણી,

દર્શનાવગ્ણી મોહનીય અને અતગમ્ય નામા ચાગ ધાતી ઝમોના ક્ષય થવાથી ઉપન થાય છે, આત્માના મૂળ ગુણને ધાત કનનાગ હોવાથી તે ધાતી કર્મો કહેવાય છે ત્યારે વેત્નીન, નામ, ગોન અને આયુ રૂપ ચાગ અગ્રાતી ગણાય છે જેનો સર્વથા અભાવ થયા બાદ આત્મા દેહાદિથી વિમુક્ત થઈ સત્તને માટે ચોટગળ્યોડને અતે સિદ્ધશિવા પર વિગાડે છે, ત્યારથી તે સિદ્ધ તગ્નિ ગણાય છે તે પૂર્વેની કેવળી અવસ્થામા મુખ્ય મે પ્રાર વિચારવા જેવા છે (૧) તીર્થકર (૨) સામાન્ય કેવલી તીર્થકર નામ કર્મનો ઉત્પ હોવાથી કેવળજ્ઞાન પામ્યા બાદ પ્રાતિહાર્ય અને અતિગમ્યની શોભાથી અનકૃત થઈ પૃથ્વીતળ પર વિચરી અનેક ભવ્ય શ્રવેના તાગણુહાર થનાર આત્મા તે તીર્થકર તેઓને ઇશ્વર, પરમેશ્વર, અર્હન્ટ ભગવાન, પ્રજુ આદિ ભિન્ન ભિન્ન નામોથી સમોદન કરવામા આવે છે જે તેઓનો જન્મ થતા જ સામાન્ય શ્રવે જના તેમના દરેક પ્રસંગોમા વિનક્ષણુતા અને જન કન્યાણુના ઉત્તરો બનતા ગહે છે જા કેવલ પાન્યા પઠીતુ પ્રભુત્વ ખાસ કમળી ઉટે છે અને તે સમયે અપાતી દેશના સખ્યા બંધ શ્રવેના મુક્તિતાર ઉગાડે છે એટલે જ એ અવસ્થા પર ખાસ ભાર મૂકાય છે તીર્થકર એટલા માટે કહેવાય છે કે તીર્થ-પ્રવચન પ્રવચનના પ્રકાર- તેઓ છે તીર્થનો અર્થ માધુ સાધ્વી શ્રાવક-ત્રાવિજા રૂપ અતુર્વિધ સધ કગીએ તો તેના રથાપક પણ તેઓ તેથી તીર્થકર અથવા તો તીર્થકર નામ કર્મોદયના મહિમાથી પરમ અતિશયોના સામ્રાજ્યથી સર્વ સુર અસુર, નરેદ્ર, અને યોગિન્દ્રોને ચમત્કાર ઉપજાવેવો કે અને દેવેદ્રોથી વિટાયલા તેમજ સેવાતા ગહે કે તેમજ ધર્મદેશના દ્વાગ જગતના શ્રવે પર ઉપકાર કરી ગહેલા હોય છે એવા તે તીર્થકરે ખ્યાતિ પામેના છે આગળ જોઈ ગયા તેમ અગ્રાતી કર્મોનો ડેડો આવી લાગે ત્યારે દેહરૂપી પિંજરમાથી, તીર્થકરનો આત્મા કિંવા કેવલીનો આત્મા નિકળીને અમરેણીથી ઉર્ધ્વગતિ કરે કે અને તે પણ એ સમયમા લોકના અન સુધી એ નિયમ

આભાવિષ્ટે સાદિ અનત કાળ સુધી ત્યાજ ગિતિ કરે કે ભગવાન ઉમાઘ્વાતિ મહાગજ શ્રી તત્વાર્થસૂત્રમા સિદ્ધગ્યાનનું વર્ણન આ પ્રમાણે આપે છે

મનોજા સુરભિસ્તન્વી પુણ્યા પરમભાસુરા ।
 પ્રાગ્ભારા ગામ ચસુધા લોક્કમૂલ્લિ વ્યવસ્થિતા ॥
 નૃવેત્ર તુલ્યચિષ્વમ્મા સ્વિતચ્છાત્રનિમા હુમા ।
 ઉર્ધ્વે તન્યા ક્ષિતે સિદ્ધા લોકાન્તે સમગસ્થિતા ॥

ભાવાર્થ—ચૈવ રાજલોખના શિરોભાગે મનોમૂળ મૂળિ પવિત્ર સુસ્પ્રાકૃતિવાળા અને ઉત્કૃષ્ટ તેજસ્વી એવી પ્રાચીના નામની પૃથ્વી છે જે સિદ્ધ શિના કહેવાય છે તે સ્ફટિક રત્નમય છે અને ઉઘાડી છત્રીના આકારે નગરેત્ર સરખા પીસ્તાલીશ લાખ યોજનના પ્રમાણુ વાળા છે જેના ઉપર સિદ્ધના છવે રહેલા છે તેમને દ્રવ્ય પ્રાણુ તો હોય જ નહિ પણ અનતગાન અનતર્શન અનત સુખ અને અનત વીર્યરૂપ ભાવ પ્રાણુ હોય છે આ સિવાય આત્મિક એશ્વર્ય ન વર્ણવી શકાય તેવું હોય છે એ આત્મિક સૌખ્યના અનતમે ભાગે પણ માનવલોખના ઉત્કૃષ્ટા મુખે કે સ્વર્ગલોકના એશ્વર્યો આવી શકતા નથી એવાગ કર્મનેા ઉદ્દ કરી નિર્મર્મી બનનાર પગમ આત્મા પુનઃ મર્ત્ય પણ સયોગોમા અવતાર ધરનાર કે કર્મ કરનાર નથી બનતો એકવાર ક્ષીરમાથી મ્હાડેતુ આલ્મ (માખણ) જેમ ફરીથી ક્ષીરપણાને નથી પામી શકતું તેમ અથવા તો એક વા ગસાયણિક પ્રયોગોથી શુદ્ધ કરવામા આવેલી ધાતુઓ જેમ ફરીથી પહેલાની દશાને પ્રાપ્ત કરી શકતી નથી તેમ અહીં પણ સમજવું મૂખયા પછી પુનઃ બધ ન થાય તો જ મનનાનું ક્ષિતાર્થ છે કહ્યું છે કે—

દગ્ધે ઘીજે યથાડત્યન્તં પ્રાકુર્ભવતિ નાકુર ।
 કર્મગીજે તથા દગ્ધે ન રોદ્ધતિ મયાકુર ॥

ભાવાર્થ—જેમ દધ કહેતા બળી ગયેલ બીજામાથી ફરી અતુરો પુટવાનો સભવ નથી તેમ કર્મરૂપ બીજા સર્વથા બળી ગયા બાદ ભવરૂપ યાને જન્મ મગ્ધ કરવા રૂપ અકુગનું હોવાપણ જ નથી પરમ વીતરાગી થયા વગર પરમાત્મપણુ પ્રાપ્ત થતુ નથી જ અને ત્યા વીતરાગતા સાર્વભૌમ પદે હોય ત્યા ગગદ્ગતો અભાવ હોય જ, અને ગગદ્ગેષ યાને કપાયનું ત્યા હોવાપણુ નથી ત્યા મમાગ સાથે પ્રયોજન પણ ત્યાથી સભવે. કર્મનો સર્વથા ક્ષય કરી વિચિત્ર કર્મોના પ્રીયથી આકઠ પૃથિત એવા મસાગમા પુન પગ મુડવાનું ગાજ ઈન્દ્રે ૧ આમ જ્ઞેન સિદ્ધાત ઈશ્વરત્વની આપ્યા અને તેના વર્તનમા બીજા મનોથી અવચ્ચ ભુટે પડે છે ત્રી સન્મતિ પ્રકરણની વૃત્તિમા ન્યાય ચક્રવર્તી શ્રીમદ અભયવેવમુગિ મદાગજે કહેતુ કે કે 'જ્ઞેને ગગાદિ ક્યેગોનો અભાવથી જ વિધ્વસ કર્યો કે તેને જ ઈશ્વર કહેવો યુક્ત છે' ઉપમા બળથી જ ઉપેયની સિદ્ધિ થાય છે ઉપમાનો વ્યતિરેક કરવાથી ઉપેયની સિદ્ધિનો સભવ નથી. જો ઈશ્વરત્વ પણ ઉપમા સિદ્ધિ ન હોય તો ક્યા તો તે સર્વને સાપકવુ જેઈ એ અથવા તો કાઈને પણ તે ન લભ્ય થવુ જોઈએ, એટલા સાફ જ્ઞેનો ઈશ્વર યા ભગવાનને વલન-અર્ચન કરતા છતા વા તેમનું ધ્યાન ધરતા છતા તેમને જગનકર્તા નથી માનતા જગત ગ્યના કર્મજનિત હોવાથી તેમનો અભિપ્રાય છે કે- 'પરમ વીતરાગ એવા ઈશ્વરને જગત ગ્યવાનુ ગાઈ પણ પ્રયોજન નથી, કેમકે પોતે તો પરમ કૃતાર્થ થયેન છે એટલે નિષ્પ્રયોજનીને જગત-સૃષ્ટિની એટા કરવા રૂપ મતિ થવાનો સભવ પણ નથી. વળી ઈશ્વરનુ અનાપિણુ સ્વીકારવામા આવે તો તેના કગ્યેના જગતનુ અનાલિપ શા સફ ન માનવુ ' વારવાર સજનનુ પ્રયોજન પણ શુ? જ્ઞેન આગમ તો સ્પષ્ટ રીતે મહેર કરે છે કે- 'વેક પને ભિત્ર લિન પરિણામોને પામતુ એવુ જગત દ્રવ્ય શક્તિથી જ સનાનન છે કેમ? તેનો સમૂળગો નાશ જ નથી થનો તો પછી નવિન ઉત્પત્તિ શી રીતે ધટે? વળી,

મુક્તિના અનાદિપણાને યદ્ય મુક્તિ અ્યાન પશુ અનાદિ યવાથી જ પ્રવચનમા ઈશ્વરનુ અનાદિત્વ સગળનાથી સિદ્ધ થઈ શકે છે અને મુક્તિના અનાદિ સિદ્ધત્વથી સસારનુ પણ અનાદિત્વ સગળ પ્રકારે સિદ્ધ અને છે વિશેષમા ઈશ્વર વીતરાગ હોવાથી ઉપકાર કે અપકાર ક્રવાના સ્વભાવશીન નથી હોતા તેથી આવી તરખડમા તેઓ પડે પણ નહીં તેમ પાડવા ઉચિત પણ નથી જરૂર તેમની ઉપાસના-સેવા પગમ આવશ્યક છે કાગલુ કે શુદ્ધ આનબન વડે મનની શુદ્ધિ જન્દી યતા સવાર્થની સિદ્ધિ યાય છે કહ્યું છે કે “ જેવુ આવબન હોય કે તેવો જ મનમા સક પ ધારણા યા વિચાર જન્મ પામે છે ” જુએ અમિએવન ક્રનાગની રીતરૂપ પીડા નાશ પમાડવામા સાધન રૂપ જેમ અમિએવન છે તેમ ગગદેવરૂપ ભવપીડા જડમૂળથી છેદી નાખવામા કાગળરૂપ તેને છેલન ક્રનાગ એવા વીતરાગ પગમાત્માની સેવા જ છે

અહીં-તોનો આ તો મૂળ મત્ર જ છે- સર્વભાવા નિએ કરીને સ્પાદવાં મુદ્રાથી અમિત છે ’ કેમકે તે વિના વગુગવરૂપની અનુપપત્તિ યાય છે માન યાદવા જ સાપેક્ષપણાએ કરીને એમ ધર્મમા સત્-અસત્ નિત્ય-અનિત્ય આદિ અનેક ધર્મ ઝવીઠરી શકે છે જેમકે સર્વમા નવવગુરૂપે સત્પાદુ ગહેન છે અને પ વસ્તુરૂપે અમતપણ છે દાખના તરિકે-કટકે-કુડનાદિ પર્યાય વડે અનિત્ય છે એનુ મુવર્ણ મૃતિમરૂપે મૂળ દ્રવ્ય વડે નિત્ય છે એમ સર્વની પ્રતિતિમા આની શકે છે આજ તત્વને પૂ નપાદ શ્રી હરિગદ્યસંગિ મહાગને ‘ અનેઘાત જ્યપતામ મા બદુ વિન્તાગથી ચર્ચાને સમગ્ન્યુ છે તત્વનુ આ ક્રતા પશુ વિન્નૃત સ્વરૂપ કર્મઅથ, તત્વાર્થ સૂત્ર, લોક પ્રમથ, વિશેષાવસ્થક આદિ ઘણા અથોમા છે, અહીં તો સક્ષિતમા માત્ર વાનકી રૂપે વાત કરવામા આવી છે આમ નવનત્વ સબધી સામાન્ય નોધ શ્રી વિન્યધર્મસંગિ કૃત સમૃત જ્ઞેન તત્વ જ્ઞાનમ્’ નામના લઘુ પુન્તક ઉપથી તાગવવામા આવી છે

નવનત્વો પર ઉડતી નજરે ફેરવી હવે આપણે એમા સૂતધાર
સમા હવે અહીં રૂપ તત્વયુગલ પર મીટ માડીએ હવે પુણ્ય અને
પાપ તત્વમા દર્શવેના શુભાશુભ પુણ્યોનો આશ્રવ કરે છે, તેવી જ
રીતે સવર કરી, આવતા કર્મો ને રાં છે અને સચ્ચ થઈ
સુખનાની નિર્ગમી નાશ છે વગી અહીં એવા કર્મ પુણ્યોનો બધ
પણુ હવની આરે જ થાય છે અને સત્તા ફેરવી તે સર્વનો નાશ
કરતા મોક્ષ પણુ સ્વય પોને બાબી શકે છે, અથાત્ દુકમા કટીએ તો
એ બનાવું મજાણુ હવે પગ્ગ અવનબી ગ્યુ છે તેથી હવે અને
પુણ્ય (અહીં) soul અને Matter અથવા કર્મો અને કર્મો
વચ્ચે ચાલી ગયેલ સનત મગ્રામ સમગ્રનો એનું નામ જ સાચુ
તાત્વિ- નામ છે

હવના મે બેદ-મુક્તિવાસી અને સસારી, તેમા સસારીના બે
૫૬૩ નારક સાત હોવાથી બે પણુ સાત, પર્યામ અપર્યામરૂપ વર્ગ
પાડતા ૧૪ તિર્યચમા પૃથ્વી-નાદિક પાચ એકે દ્રિના સ્થુળ અને સૂક્ષ્મ
રૂપ બે ગણુના ૨૦, પ્રત્યેક વનસ્પતિનો બાદબેક મેવવતા અહીં આ
પર્યામ અપર્યામ ગણુના ૨૦, તેરીજ રીતે વિકલે દ્રિ (૨+૩+૪)ના ત્રણુનું
પર્યામ અપર્યામપણુ મેળવતા ૬ પચે દ્રિ તિર્યચના જળચર ઉગ્ગરિસર્પ,
ભુજ્ગરિસર્પ, ચતુષ્પદ, સ્થળચર, અને ખેચર રૂપ પાચ ગર્ભજ સમૂહો
મ રૂપ ભાગ પડતા દશ અને પર્યામ અપર્યામના વર્ગો પાડતા ૨૦), આ
રીતે તિર્યચના કુલ બેદ ૪૮ મનુષ્યના કર્મભૂમિ, અકર્મભૂમિ અને
અતર્કિષ વામી એવા ત્રણુ મુખ્ય બેક જ છુદ્રિપમા મહાવિદેહ, ભગત
અને ઐગ્રવન એમ ત્રણુ અને ધાતકી તથા પુષ્કરાર્ધમા બમણા હોવાથી
બાર મગી કુલ ૧૫ એરી જ રીતે વચલા મહાવિદેહથી દક્ષિણુ છેડાના
ભગત સુધીમા દેવકુરૂ, હૃગિવર્ષ, અને હેમવત રૂપ ત્રણુ યુગલીક ક્ષેત્રો,
તેવાજ ઉત્તર છેડાના ઐરવન સુધીમા ઉત્તરકુરૂ ગ્રમ્ય, અને હિરણ્યવત
રૂપ ત્રણુ યુગલીક ક્ષેત્રો મળી છ તેના ધાતકી તથા પુષ્કરાર્ધના બમણા
ક્ષેત્રો સાથે સગવાળો કરતા કુલ ૩૦, વિશેષમા ભગત ને ઐરવન ક્ષેત્ર

પાસે આવેલા હેમવત અને શિખરી નામા પર્વતોની દતાઓ કિવા છેડા ઉભય બાજુએ લવણ સમુદ્રમા વિસ્તરેલા છે તે દરેક ઉપર સાત સાત યુગનીક ક્ષેત્રો છે એટલે સગવાળે ૫૬, આમ મનુષ્યના ભેદ ૧૦૧ તેના પર્વામા પર્વામરૂપ વર્ગથી તથા સમૂર્ષિમ મેળવતા ૩૦૦ દેવતા તેના ચાર ભેદ જીવનપતિ, વ્યતર, ન્યોતિધી અને વૈમાનિક અવાતર ભેદ પાડતા ૧૫ પરમાધામી ૧૦ જીવનપતિ ૮ વ્યતર ૮ વાણ્ય વતર, ૧૦ નિર્ચંગૃભક (અયોનોધ્વાસી દેવો) ૫ સ્થિરન્યોતિધી, ૫ ચરન્યોતિધી ૧૨ દેવનોકવાસી, ૯ લોકાતિક ૩ કિદમીધીયા ૯ ઐવેયક ૫ અનુસંગવિમાનવાસી (ઉર્ધ્વલોકવાસી) મળી કુલ ૯૯ તેના પર્વામા અપર્વામા વર્ગથી કુલ ૧૯૮ સરવાળે નાગી ૧૪ તિર્યચ ૪૮, મનુષ્ય ૩૦૩ અને દેવ ૧૯૮ ભેડતા ૫૬૩ ભેદ

આમ Soul યાને જીવના ભેદનુભેદ બતાવવામા આ પા છે જીવોની સૂક્ષ્મતા, શક્તિઓ, અને ક્રિયાઓ ભેદ ભેદ વિજ્ઞાનનો વિભાસ થતો જાય છે તેમ લોકોના વધુ જાણવામા આવતી જાય છે જીવો વિષે જૈન શાસ્ત્રમાં ઘણું જીણવટ ભર્યું વર્ણન કરવામા આવ્યું છે તે વિજ્ઞાનની સાથે મળતું આવે છે જીવોની સૂક્ષ્મતાના સમઘમા જૈન શાસ્ત્રોમા જે વર્ણન છે તે વાંચના લોકો શ્રદ્ધા કરતા અચકાતા પણ 'થેકસમ નામના જતુ કે જે સોયના અગ્રભાગ ઉપર એક લાખ જેટલી સખ્યામા આસાનીથી બેસી શકે છે એવું વિજ્ઞાનવેતા તરૂથી જાહેર થયું ત્યારે લોકોને શાસ્ત્રોની વાતો પર શ્રદ્ધા થવા માડી આવી જ રીતે વિજ્ઞાનશાસ્ત્રી બોલે વનરપતિના જીવોમાં ગ્રહેલી શક્તિઓનું વર્ણન પ્રયોગકારા પ્રત્યક્ષ કરી બતાવ્યું ત્યારે સૌ માનવા લાગ્યા એ વાત આજથી પચીસમો વર્ષ પૂર્વે ચંગમજિન શ્રી મહાવીર જગવાને અજ્ઞાનકાળ જન્મવાને સમજતી દત્તી જૈન સિદ્ધાંતમા આની કેટલીયે ખાનગી છે કે જે વિજ્ઞાનની કસોટીમા ઉત્તીર્ણ થઈ જાય તેમ છે એજ વાતનું ઉદાહરણ લઈએ જૈનશાસ્ત્રો 'ચન્દ' ને પૌદ્ગલિક

माने छे जे वात आने ताग, टेकीइन आभेइन आदिमा पकडात^२
शब्देथी सारी रीते सिद्ध थयेन छे अस्तु

य क्त्वा कर्म मेदाना भोक्ता कर्म फलम्य च ।

ससत्तां परिनिर्वाता सहामा नान्यलक्षण ॥

आठ कुर्भेनी १५८ प्रकृतिआनु २-३५

(१) ज्ञानावगृहीय-१ मनि, २ श्रुत, ३ अवधि, ४ मन पर्यव,
५ डेवन-ज्ञानावगृहीय (२) दर्शनावगृहीय-६ यत्तु, ७ अयत्तु, ८
अवधि, ९ डेवन-दर्शनावगृहीय १० निद्रा, ११ निद्रानिद्रा, १२
प्रयत्ना, १३ प्रयत्ना प्रयत्ना, १४ थीलुधि (माह कुर्भेनीवागी मारी
छिध) (३) वेत्नीय-१५ शाना, १६ अशाता-वेत्नीय (४) मोहनीय-
१७ सम्यक्त्व, १८ मिश्र १९ मिथ्यात्व-मोहनीय, २०-२३ अन-
तानुमधी क्रोध मान, माया लोभ २४/२७ अप्रत्याभ्यानी क्रोध,
मान, माया, लोभ २८/३१ प्रत्याभ्यानी अने ३२/३५ सन्त्यवन
दोवात्तितुष्क, कुण्डपायना १६ प्रकार. ३६/४४ नव नोम्पाय (कपायना
साथीका) हाम्य, रति अगति, शोक लय, लुप्त्या, (धृष्ट्या)
पुरुष, अत्री नपुस-वेदत्रिक कुलप्रकृति, २८ (५) आयुष्य-४५ देव,
४६ मनुष्य, ४७ तिर्यक्य ४८ नागक (६) नाम-कुलप्रकृति १०३
४९-पर गतियतुष्क नागक, तिर्यक्य मनुष्य हेन ५३/५७ पाय
धन्द्रन स्पर्श रस घ्राण, श्रुति, आनसुप्त अनुक्रमे अके द्विप, जेध-
न्द्रिय, निधन्द्रिय यीरिन्द्रिय, पचेन्द्रिय ३५ जतिपत्रक ५८/२
पायशरीर, औदारिक, वैदिक्य आहारक, तैजस, कार्मण्य ६३/६५
औदारिक, वैदिक्य आहारक, अगोपाग ६६/८० व्यधनना ५६२ वेद
औदारिक औदारिक, औदारिक तैजस औदारिक कार्मण्य, औदारिक
तैजसकार्मण्य वैदिक्य वैदिक्य, वैदिक्यतैजस, वैदिक्य कार्मण्य, वैदिक्य तैजस
कार्मण्य, आहारक आहारक, आहारक तैजस, आहारक कार्मण्य, आहा-
रक तैजसकार्मण्य, तैजस तैजस तैजसकार्मण्य, कार्मण्य कार्मण्य

૮૧/૮૫ ઔદરિષ્, વંકિય આહારઃ તૈજસ, કાર્મણ્યરૂપ-સધાતન પચઃ
 ૮૬/૮૧ સધયણુ છ બેદે વજ્જરૂપભનાગય રૂપભનાગય નાગય
 અર્ધનાગય, કીલિકા, છેવટુ ૯૨/૯૭ સર્યાન છ બેદે સમચતુરસ્ત,
 ન્યમ્રાધપરિમડળ, સાદિ, વામન, કુબ્જ હુકક ૯૮/૧૦૦ વર્ણુપચક
 કાળો લીનો, રાતો પીળો, ધોળો ૧૦૦ સુગધ ૧૦૪ દુર્ગધ ૧૦૫/
 ૧૦૯ રસપચક તીખો કડવો કધાયેલ, ખાટો, મધુર ૧૧૦/૧૧૭
 સ્પર્શઅષ્ટઃ કર્કશ, મૃદુ ભારે હલકો શીત ઉષ્ણ ગ્નિગ્ધ રૂક્ષ
 ૧૧૮/૧૨૧ નગક તિયય મનુષ્ય દેવ ગતિની અનુપૂર્વી ૧૨૨/૧૨૩
 શુભ-અનુભ વિહાયોગતિ ૧૨૦ પરાધાત ૧૨૫ ઉચ્ચવાસ ૧૨૬
 આનપ ૧૨૭ ઉલ્લોત ૧૨૮ અચુરનુ ૧૨૯ તીર્થકરપદ ૧૩૦
 નિર્માણુ ૧૩૧ ઉપધાત ૧૦૨ નમ ૧૩૩ બાદ ૧૩૪ પર્યામિ,
 ૧૩૫ પ્રત્યે ૧૩૬ ગિય, ૧૩૭ શુભ ૧૩૮ સુભગ ૧૩૯ સુસ્વર,
 ૧૪૦ આદેય ૧૪૧ યશ-રૂપ તસન્સઃ ૧૪૨/૧૫૧ સ્થાવર સુક્ષ્મ
 અપર્યામ આધારણ અચિય અશુભ, દુભગ દુસ્વર, અનાદેય અયશ,
 ૩૫ ન્યાવર દશ. (૭) ગોત્ર-૧૫૨ ઉચ, ૧૫૩ નીચ. (૮) અતરાય
 ૧૫૪/૧૫૮ દાન લાલ, ભૌગ ઉપભોગ, વીર્ય અતગાય પચઃ આમ
 ક્રમેની ઉત્તર પ્રકૃતિ ૧૫૮ છે એનો બધ ઉચ, ઉદીરણા અને સતા
 રૂપ ચાર પ્રકારની પ્રક્રિયામા કેવો ક્રમ છે તે સમધી દુકમા ઉલ્લેખ
 કરવામા આવે છે એ સમધમા છ કર્મત્રય તથા કર્મપદી આદિ
 ત્રયોમા વિગ્તારથી વિવેચન કરાયેલુ છે

૧ નાનાવગ્ણીય ૨ દરાનાવગ્ણીય જેમની જ્વન્ય ગિથિતિ
 અતમુહૂતની અને અત્કૃષ્ટ ત્રીસ કોડાકોડી સાગરોપમની છે તે ચારે
 પ્રક્રિયામા પાચ અને નષ બેદેગ ગહે છે ૩ વેદનીય પણ બે બેદે
 ગહે છે પણ તેની જ્વન્ય બ્યાર મુહૂત ને ઉત્કૃષ્ટથી ત્રીચ કોડાકોડી
 સાગરોપમસ્થિતિ છે ૪ મોહનીયની જ્વન્ય અતમુહૂત ને ઉત્કૃષ્ટથી સીતેગ
 કોડાકોડી સાગરોપમસ્થિતિ છે ન્યારે બધાદિ પ્રક્રિયામા બધમા ૨૬ અને
 બ્યાપીના ૧૪મા ૨૮ બેદે હોય છે ૫ આયુકર્મની જ્વન્યસ્થિતિ અત

મુદ્દર્શને ઉત્કૃષ્ટિ તેનીસ આગરોપમ પ્રક્રિયામા આગ ભે- ૬ નામમ્મની
 જ્ઞાન્યગ્નિતિ ૮ મુદ્દર્શને ઉત્કૃષ્ટિ વીસ કોડકોડી સાગરોપમ બધ ઉન્ય,
 ઉદીરણામા ૬૭ ભેદે જ્યારે સત્તામા ૯૩ ના ૧૦૩ ભેદે હોય છે ૭
 ગોત્રમ્મની જ્ઞાન્યગ્નિતિ ૮ મુદ્દર્શને ઉત્કૃષ્ટિ વીસ કોડકોડી સાગરોપમ
 જ્યારે ૮ અતગયની જ્ઞાન્યગ્નિતિ અતમુદ્દર્શને ઉત્કૃષ્ટિ વીસ
 કોડકોડી સાગરોપમ છે ઉભય, પ્રક્રિયામા અનુમ્મે બે અને પાચ બે
 ગહે છે આમ સગવાલે મધમા ૧૨૦, ઉ વમા ૧૨૨, ઉદીરણામા ૧૨૨
 અને સત્તામા ૧૮૮ કે ૧૫૮ પ્રકૃતિઓ હોય છે

આમ કર્મવિપવિક્ષ સ્વરૂપનો ક્રમ જોતા સદુજ જણાય છે કે
 કર્મ જડ તથા અજ્ઞાન હોવા છતા વિશ્વની નિરામ- ગતિમા મજ્જન
 પુજે અગત્યના ધરાવનાર પદાર્થ છે દુનિયામા અતોત્ય વાને ચડતી
 પડતીનો જે નિયમ પ્રવર્તી ગહેત છે તેમા કર્મ પણ એક અમવાય
 તગિકે મનાય છે જિન્ન જિન્ન વર્ણનકરોએ કર્મને જા. સ્વરૂપે
 આલેખેન દ્રષ્ટિગોચર થાય છે તો એને પ્રકૃતિરૂપે તો અન્ય વગી
 ઈશ્વરરૂપે એજે આલેખે, જ્ઞા તત્વત જોતા એનું ચનન કર્મને સ્વીકૃત
 કરવું જ પડયુ છે વળી એ વિપવ કડીન અને આટીકુટી બયો છે
 જ્ઞેવા સાથે કર્મનો બધ અનાલિકાજથી છે જરૂર એમા નિમેયતા,
 ન્યૂનતા કે અધિકતા થઇ શકે છે એનો આવાર આત્માની ડગણી
 અને અતગત અધ્યવસાયો પર અવલબે છે નીચેના ઠારણો એમા
 મુખ્ય ભાગ ભજવતા હોવાથી કર્મનકના તે નિમિત્તો ગણાય છે

(૧) મિથ્યાત્વ પાચ પ્રકારે છે ૧ અભિગ્રહિક=ખોટી માન્યતાને
 બગાડર સમજ્યા વગ વળગી ગહેવુ તે ૨ અનાભિગ્રહિક=આ ખર્ડ
 કે તે ખર્ડ અથવા બધુ ખર્ડ ૭ એવા સગમ્જગીવા કિવા અમમજ
 બયો વિચાર હાવા તે ૩, અભિનિવેશિક=સત્ય સમજ્યા છતા પણ
 ખોટી માન્યતાને વળગી રહેવુ તે ૪ મશયિક=શકાના સમજમા
 ઝોવા ખાતા ગહેવુ તે વાખના તરીકે અમુક તપનુ આટલુ ક્ષણ કહ્યુ
 તે પ્રાપ્ત થરો કે નહિ કિવા તે માયુ કરો કે જૂકુ ? અનાભો-

ગિક-જ્ઞાનાઠિના અભાવે થયેલી તત્ત્વ અઘાત દશા એથી સત્ય શોધવાની શક્તિ ન પ્રાપ્ત થઈ શકે, કેવળ પગ પગની માન્યતાને રૂઢપણે વળગી રહેવા રૂપ ાશા

(૨) અવિગ્નિપણુ-માઝ પ્રકારે છે ૧ વિચારોપર અકુશનો અભાવ ાપના છતા ને દોષરૂપ માન્યા છતા માઠા વિચારો કર્મા જ્યા જેવા કે વેર લેવાનો-છેતરવાનો ઈ ૨/૬ સ્પર્શ ગ્સ ગ ધ વર્ણુ અને શ્રવણ રૂપ પાચ પ્રકારની લાગણીઓપર અકુશનો અભાવ ૭/૧૧ પૃથ્વી અપ, વાયુ અગ્નિ અને વનસ્પતિ રૂપ પાચ પ્રકારના જીવો પ્રત્યે મન યા લાગણીઓ પરના અકુશનો અભાવ ૧૨ જીવતા પ્રાણીઓ કે જેમને પોતાની સ્થિતિમા પગ્વિર્તન (સ્થાનાતર) કરવાની શક્તિ છે તેમના પ્રત્યે મન કે લાગણીઓ પગના અકુશનો અભાવ મન કે લાગણીઓ છુટા મેનવાથી દોષાપત્તિ છે ૩ કષાયો એન્ જાતની નૈત્તિ- અસ્વચ્છતા છે, તેથીજ તેના વડે સસારનો લાભ બતા યો છે સસારવૃક્ષનુ મૂળ કષાયોજ છે કર્મ સમુદનો મોટો ભાગ તે દ્વારાજ આવે છે તેનો ૨૫ પ્રકારોમા સમાવેશ થાજ છે ૪ યો ગમા કષાયોના જેવી સ્થિતિ છે કષાય જવાથી કર્મનુ આવવાપણું છે, છતા જે મનની તેમા ગેરહાજરી હોય તો નના કર્મોનુ કિલ્લપણે ઉપજવાપણુ નથી મનના યોગ વિના કષાય પ્રવૃત્તિમા એન્મ રખતા પ્રાપ્ત થતી નથી છતાં ધણે ભાગે યોગનો કષાયો સાથે સહકારજ હોય છે યોગ એટલે મન વાણી અને કાયાની શક્તિ એના નીચે પ્રમાણે ૫૬૨ ભેદ થાય છે ૧ સત્ય મનોયોગ ૨ અસત્ય મનોયોગ ૩ સત્યાસત્ય-મિશ્ર મનોયોગ ૪ અસત્ય મિશ્રણુ મનોયોગ (માન સિન્ચ ચચળતા કે જેમા સત્યનો લવલેશ પણ ન હોય) ૫/૮ ઉપર પ્રમાણે વાચા કે વચનને લગના ભેદો અને ૮/૧૫ કાયાને લગતી સાત પ્રકારની ચચળતાઓ જેવી કે ઔદાગિક શરીરની વૈકિચની, આદારકની કાર્મણુ તથા તૈજસ શરીરની કેમકે પરભવ જતા ઉભવ સાથેજ હોય છે વિરોધમા કાર્મણુ તૈજસની શક્તિઓ યા

અચળતાઓનો પૂર્વે કહી ગયા તે પણ શરીર સાથે યોગ કરવાથી ત્રણ બે મળી કુલ સાત આમ સત્તાવન કાગ્જો કર્મવૃદ્ધિમા બેડા ચેવા છે એને દૂર કરવાનો ક્રમ આ પ્રમાણે છે પ્રથમ મિથ્યાત્વ ત્યાગ્યાદ અવિગતિ પડી કષાયો અને અતમા યોગ આ અનુક્રમ ધ્યાનમા ગાખ્યા મિવાય કાર્યસિદ્ધિ નથી જ થતી ન્યા મિથ્યાત્વનું અસ્તિત્વ છે ત્યા પાછળના ત્રણનો સંભાવ અવશ્યભાવી છે તેથી શરૂઆત એ મિથ્યાત્વનો ખરો કરવાથી કરવાની છે તેના પ્રરૂપણા પ્રવર્તના, પગિલામ અને પ્રદેશમિથ્યાત્વરૂપ ચાર ભેદ પણ છે વળી ધર્મને અવર્મ કહેવારૂપ દશ પ્રકાર પણ છે નિમ્ન લિખિત છ ભેદ પણ તેના જ છે (૧) રાગરૂપ ને મોહાદિક મહા દોષોથી પરાન્વિત હૃદયસ્થલાદિકને મહાદેવ તરિકે માનવા પૂજવા તે લૌકિક મિથ્યાત્વ (૨) ગુરૂ તરિકેના ગુણો વગરના અન્ય દર્શની બાવા સન્યાસીઓને ગુરૂ તરિકે માનવા તે લૌકિક ગુરૂગત મિથ્યાત્વ (૩) હોળી, બળેન પ્રમુખ લૌકિક પર્વો કરવા તે લૌકિક પર્વગત મિથ્યાત્વ (૪) સર્વથા દોષરહિત એવા વીતગગ પ્રભુની પુનાદિની પ્રાપ્તિ પ્રમુખ આશાએ માનતા કરવી તે લોકોત્તર દેવગત મિથ્યાત્વ (૫) પગિગ્રહધારીને શ્વષ્ટાચારી પાસથ્યાદિક નૈન વેશધારી સાધુને ગુણુગહિત છતા લૌકિક સ્વાર્થ સાધવાની દ્રષ્ટિથી ગુરૂભુદ્ધિએ માનવા પૂજવા તે લોકોત્તર ગુરૂગત મિથ્યાત્વ (૬) આઠમ પાખી પ્રમુખ લોકોત્તર પર્વને અલોક સબધી ક્ષણિક સુખ અર્થે આગધવા કે માનવા તે લોકોત્તર પર્વગત મિથ્યાત્વ આમા દ્રષ્ટિબિદુ પ્રતિ ખાસ નજર દેવાની છે મિથ્યાત્વ સર્વ દુખના કારણ છે કેટલાકને આમા (Tolerance) સર્વ ધર્મપ્રતિ ઉદારતાનો અભાવ દેખાશે, પણ વિચાર કરતા એ શક્ય નહ થાય તેમ છે તત્ત્વદ્રષ્ટિથી ખરા ખોટાનો તોલ કરવો એમા ધર્માધતા જેવું છેજ નહિ, સર્વ ધર્મ પ્રતિ માન ધરાવવું એ જૂની વસ્તુ છે આમવક્ષને નિબવૃક્ષ એમ ઉભયવૃક્ષ પ્રત્યે સમભાવ ગાખવો એનો અર્થ એ નથી કે આખો ને લીમડો ગુણુ વિષયમા

સરખા છે ઉભયમા જેમ ગુણ અને કૃણ સમવી બિતા ગ્રહેલી છે તેમ ધર્મેર્મા પશુ તત્ત્વોની તગમતા છે જ એમા પગ પગને કે બરા ખરા' ને મદત્વ નગ આપી શમય સારાસાગની તુલના કરી સત્યમદહણુવરિતને જ અમત્વ ને શ્રેષ્ઠત્વ આપવુ ધરે

કર્મ બધન કેવી રીતે થાય છે અથવા તેા કર્મ પગ પગનો વિસ્તાર કેવી રીતે વધે છે એ વિચારતા ઉત્તરના ચાગ કાગો મુખ્ય રીતે ભાગ ભગ્ની રહેલા દષ્ટિગોચર થાય છે પશુ એની ચોક્કસતા જાણવા ખાતર ચો. પ્રખરની દશાએ જાનીએએ દેખાડેલી છે, એના પરથી એ સમધી સ્પષ્ટ ખ્યાલ આવે તેમ જ એને ગુણુસ્થાનક કહેવામા આવે છે

ગુણુ=સત્ લક્ષણુની ખીત્વણી અથવા તેા આત્માના સાચા સ્વભાવનુ પ્રગટન સ્થાનક=દશા કે ગ્થિતિ અગર પગનીયુ કે કેકાણુ

એ ચો. સ્થાનને નિમ્ન લિખિત ચાગ રીતે વહેચીદેતા વગુનુ સદગ્જ બાન થઇ શકે છે (૧) મિથ્યાત્વ આનિયા ચારે પ્રખરના કર્મબલ કામ કરે તે મિથ્યાત્વ દશા (૨) ન્યા અવિગતીપણુ કષાય અને યોગરૂપત્રણુ પ્રકાગના કર્મબલે મમ પ્રે તે અવિગતિ દશા (૩) ન્યા માન કષાય અને યોગનું જ પ્રવર્તન નજરે આવે છે તે કષાય દશા (૪) ન્યા કેવળ યોગનું જ સામ્રાજ્ય વર્તે છે તે યોગ દશા ચૌદમાનુ પ્રથમ પહેલા વિભાગમા આવે છે, બીજાથી છઠ્ઠા સુધી બીજે વિભાગ સાતથી બાર સુધી ત્રીજે વિભાગ અને તેગ ચૌદનો ચોથો ગુણુસ્થાનની ગણુત્રી ક્રમાનુસારિણી નથી એટલે કે એ વાર પહેલેથી કમ પ્રમાણે ચોથા સુધી ચઢી આવનાર પાઠો પહેલેને જ જાલ્ય એમ નથી એનુ ધોરણુ ન્યાયના નિયમ અનુસારે આત્મિક અધ્યવસાય ઉપગ અવવએ છે પ્રાત કાળે જે વ્યખિત ચોથે ગુણુસ્થાનકે વર્તતી હોય તે મધ્યાન્હે અધ્યવસાયના પરિવતનથી પહેલે પળ આવી જાય પ્રાત કાળથી મધ્યાન્હે સુધીનો કાળ એ તેા ઉદાહરણુ રૂપે છે નાકી ભાવેનુ પલ

ટાવાપણુ તો સમયે સમયે થઈ ગયું હોય છે એ ચોંદે ધ્યાનોનો નિચાર અને કર્મબંધની દૃષ્ટિએ ટુકમા કરીએ

(૧) મિથ્યાત્વ ગુણુ સ્થાનક—આ વ્યાખ્યા વર્તી નીચેની સત્ય પ્રત્યે હૃદ ઉપગતનો અણુગમો હોય છે મિથ્યાત્વના સ્વરૂપમા અને આ સ્થિતિમા કે માત્ર એટલો જ છે કે ઉપર કહી ગયા તે એવું વર્ણન કે સ્વભાવવર્ણક ચિત્ર છે ન્યા આ સ્થિતિ તો કર્મબંધનના પાયા રૂપ છે કર્મોનું બંધન શરૂ થઈ ચુકેલ હોય છે, તેનાથી જેમ જેમ આગળ વધીએ તેમ તેમ કર્મોનું અશત નિબંધન વધતું જવાનું નિશ્ચનો મોટો ભાગ આ સ્થિતિમા વર્તનો હોવાથી તેમજ સમાવર્તી જીવો સાથનુ એ પ્રારભિત સ્થાન હોવાથી શરૂઆત તેનાથીજ થાય એટલા પુરતુંજ એ ગુણુ ધ્યાન આ વ્યાખ્યા વર્તતો જીવ નીચે દર્શાવેલા કર્મો ઉપાર્જન કરવાના શીતરાજો છે અર્થાત એટલા કર્મોના બંધ તેને પડી શકે, અગર તો તેની યોગ્યતા તેટલા કર્મો અર્જન કરવાની છે જ્ઞાનાવગ્રણીય પાંચ, દર્શનાવગ્રણીય નવ વેદનીય બે, મોહનીય છીસ, આયુના પાચ, નામના ચોસડ, યોગના બે, અને અતરાયના પાચ મળી ૧૧૮ પ્રકારના કર્મોનો બંધ પડી શકે નિમ્ન નિખિત સોળકરમેનો બંધ આ ગુણુ સ્થાન-સિદ્ધાંત બીજો પહેલ નહીં

૧ મિથ્યાત્વમોહિની, ૨ નપૂસક વેદ, ૩ નર્કાનુ ૮ નર્કગતિ ૫ એકેદ્રિયપણુ, ૬ બેદ્રિયપણુ, ૭ ત્રિધ્રિયપણુ ૮ ચોરિદ્રિયપણુ ૯ છેવટુ સંધપણુ, ૧૦ હુંડસસ્થાન, ૧૧ નર્કાનુપૂર્વી, ૧૨ આનપ નામ કર્મ, ૧૩ સ્થાવર નામ કર્મ, ૧૪ સુક્ષ્મ નામ કર્મ, ૧૫ અપર્યાપ્ત નામ કર્મ, ૧૬ સાધાગણુ નામ કર્મ

(૨) સામ્વાત્ન ગુણુ સ્થાનક—આ સ્થાનની સ્થિતિ લાગે સમય ગહેતી નથી, એટલે કે જન્મણુ બાદ જીવમા આધેન વાનીનો આવે જેમ અન્ય સમય ટકે છે ગુમો ઉતરી જવા પછી કિવા જન્મણુ જન્મી રહ્યા પછી જેમ નહિ જેની પૂર્વની દૈવાતિ મળવે છે એવું અહીં પણ સમજવું નીચેના ૨૫ કર્મો આ દશામા વર્તતા જીવને

બધાવા જેવા છે આ તો નિમિત્ત જેવા છે બાકી બધ તો આત્માના અધ્યવસાય પર અવલભે છે ૧ તિર્થ ચ ગતિ ૨ તિર્થ આયુ ૩ તિર્થ આનુ પૂર્વી ૪ થીલુદ્ધિનિદ્રા, ૫ નિદ્રાનિદ્રા ૬ પ્રચનાપ્રચના ૭ કુર્ભામ્પ નામ કર્મ ૮ દુસ્વગ ૯ અનાદેય ૧૦/૧૩ અનતાનુમધી કપાયની ચોકડી ૧૪ ન્યગ્રાધ સસ્થાન ૧૫ સાદિ સસ્થાન ૧૬ કુબ્જ સસ્થાન, ૧૭ વામન સસ્થાન, ૧૮ નયમનાગચ સધયલુ ૧૯ નારાય ૨૦ અર્ધનારાય ૨૧ કિલીમ ૨૨ નીચગોત્ર ૨૩ ઉદ્ધીન નામ કર્મ ૨૪ અશુભ વિહાયો ગતિ, ૨૫ સ્ત્રી વેદ

પ્રથમના ૧૧૭ માથી મિથ્યાત્વશુલ્ક સ્થાનકે સિવાય અન્યત્ર જેનો સદ્ભાવ નથી એવા અગાઉ વર્ણવેના ૧૬ જતા બાકી રહેના ૧૦૧ કર્મબેદોનો બધ અહીં વર્તે છે આ સ્થાનકે પાચ મિથ્યાત્વના કાગળુભૂત કર્મો કે આહાગક યોગ વા આહાગક મિશ્રયોગ કામ કરના નથી એ જુલુ જોઈતુ નથી કે આપણે આ વાત કરી રહ્યા છીએ તે કેવળ બધન આનિત છે કર્મોની બધન ઉપગત ઉચ્ચ C-૧૨૧ અને સત્તારૂપ બીજી ત્રણ દશા છે તેની સામાન્ય સમજણ આ પ્રમાણે (૧) બધ કે જીવને કર્મ સહ સખત રીતે કે ચોગી જવાની ક્રિયાને કહેવામા આવે છે (૨) ઉચ્ચ કે જે કર્મોના પાકવાથી ક્ષણ પગિણામ દેખાડતી દશા એટલે કે ભોગવવાનો સમય (૩) ઉદીગણા એવી વસ્તુ છે કે તે વડે કર્મોનો પગિપાક સમય આન્યા પૂર્વે તપાદિ સાધનો માગક્રે તેમને ભોગની લેવાની દશામા મૂખવા તે અર્થાત્ ઉત્તેજના કરી ભોગ સન્મુખ કરવા (૪) સત્તા તેજ વસ્તુનું નામ છે કે જે કર્મો બધાય અને તેનાથી સત્તજ છુટા થયા વચેની રિચિતિ બતાવે છે એટલે કે ભોગવાયા વિનાના-સુતા કર્મોનો પુગ કર્મને નષ્ટ કરવાની ત્રણ રીતનો ત્રણ એ સાથે વિચાર કરી લઈએ ૧ ઉપશમ=દબાવવુ તે અર્થાત્ કર્મ જાગ્રત થવાનો કે ભાગવાનો સભવ જણાતા તરત જ ધ્વંજા શક્તિથી તેને દમાવી દેવાનુ કાર્ય ૨ ક્ષયોપશમ=થોડે અશે દમાવવુ અને થોડે અશે

ઉચ્ચમા આવવા દેવુ તે ૩ ક્ષાપિત્ત=સર્વથા યાને જડમૂળથી ક્ષય કરી નાખવાનુ કાર્ય

(૩) મિશ્રદ્રષ્ટિ ગુણુચ્ચાનક આની સ્થિતિ બહુ દુઃ સમયની છે પ્રથમ ગુણુસ્થાનકે વર્તેલી દલા પૃથ્વી આપણે જોયુ કે ત્યા સત્ય માટેનો એ ખો અણુગમો છે, ત્યારે બીજા માત્રવાદને મિથ્યાત્વ પ્રત્યે કષ્ટ અશે ન્માણુ યાને અકુશ જેવુ છે ત્યારે અત્રે નથી તો મત્ય પ્રત્યે અનુગમ કે અણુગમો હોતો માન નજર સામે તે ગુણુ થાય છે ત્યારે વળગણ વિનાની દશા વર્તે છે આવી દશા પ્રાપ્તિના કારણુમૂત મિશ્ર મોહનીય કર્મ છે

બીજે ગુહલી ૧૦૧ પ્રકૃતિમાથી માન બીજા ગુણુચ્ચાનકે જેનો સરભાવ છે એવી આગળ નિર્દિષ્ટ કરેલી ૨૫ પ્રકૃતિયો જતા ૭૨ ગહે છે વળી અત્રે દેવાયુ કે નગકાયનો બધ પણુ ન પડે એટલે એ એ જતાં ૭૪ કારણુ કે મિશ્રદ્રષ્ટિ પગલવનુ આયુ બાંવી શકે નહિ એવુ આગમ વચન છે જે પચીશની અહીં મના કરવામા આવી છે તેમા તિર્થુ આયુને ઉદ્ધોત તિર્થુ અ પ્રાયોઅ હોવાથી તેમજ એ સિવાયની બાબની ૨૩ તીન સક્યેરો બધાતી હોવાથી મિશ્ર અને તેથી આગળના ગુણુચ્ચાનકોમા એનું બધન ન હોય

(૪) અવિરતિ સમ્યક્ત્વ ગુણુસ્થાનક-ઉપર કહેલી ૭૪ મા જિનનામ તેમજ દેવાયુ અને મનુષ્યાયુ ૩૫ ત્રણુ ઉમેગતા ૭૭ પ્રકૃતિનો બધ હોય જિન નામનો બધ સમ્યક્ત્વ પ્રત્યક્ષિ હોવાથી પ્રથમના ત્રણ ગુણુચ્ચાનકે નજર હોય

(૫) દેશવિરતિ ગુણુસ્થાનક-અહીં વજ ૩૫મ નાગય સધયણુ મનુષ્યગતિ-આયુ અને આનુપૂર્વોરૂપ ત્રિક-અપ્રત્યાખ્યાનીય કથાયની ચોકડી-ઔઠાગિક શરીર ને તેના અગોપાંગરૂપ દશ કર્મ પ્રકૃતિઓનો બધ ન હોવાથી ૬૭ બાકી હે દેશવિગતિ આ વજ ન બાધે, કેમકે આ ગિયતિ કપાયઅતુષ્ટ વિ ઠાની છે મનુષ્યગતિ પ્રાયોઅ હોવાથી સમ્યક્દ્રષ્ટિ દેવતા અને નારડી તે બાબી શકે પણ તેમને આ ગુણુચ્ચાનક હોતુ નથી

ज्यारे मनुष्य तथा तिर्य्य तो आ गुणस्थानके वर्तता देनायु न जावे
 तेथी उभत ७ तेमज्ज णीञ्ज कथाय योक्कीने। तेमने ८६५ न होवाथी
 त भेगवता कुय १० न जाधे प्राय जेवो नियम छे के जे जर्मने
 भोगवे तेने जावे

(६) सव विगति प्रभत प्रणुस्थानक-त्रीज प्रत्याभ्यानीय कथाय
 यतुञ्जने वर्जता अहो ६३ नो अघ होय त्रीञ्ज कथाय योक्कीने।
 अहो ८६५ नथी तेथी अघ पलु नथी

(७) अप्रभत गुणस्थानक-उभत ६३ माथी १ शोः, २ अगति,
 ३ अस्थिर, ४ अदुभ, ५ अरश ६ अशाता वे नीय ३५ ७ प्रकृ
 त्तियो व्युच्छेः पावे अटले के अे जना निमित्तभूत जे प्रमाः ते
 अही न होय-अध्यवसाय विशुद्ध होय अटले अघ न पडे आम
 प७ जाडी रहे तेमा आहारः शरीर तथा अेना अगोपाग ३५ द्विक
 के जे भास अप्रभतज्ज जाधे ते भेगवता कुन पडे थाय वगी अे
 विशेषना छे के देवतानुं आयु तो प्रभतज्ज जाधवा भाडे (अप्रभत
 अति विशुद्ध ने स्थिर परिष्णामी होवाथी न जाधे, जगल्लु के आयुने
 अघ अविशुद्धने अस्थिर परिष्णाम प७ अनज्जे छे) पलु कोर्षक
 जाधी न गहे त्यांतो अप्रभत गुणुडाले जावे नो त्या पुरे करे तेटना
 भरलुथी तना पलु न घ कहेवाय ते वेणा प७+१ देवायु=५८ गणाय
 नदितः प७+२=५६ होय

(८) अपूर्व कल्लु गुणस्थानः—आ गुणुडालुने सात भागमा
 चहेयवाथी अघनी प्रक्रिया समज्जी सुखज पडे छे पहेना भागे
 आगण कळा प्रमाळु ५८ नो अघ होय तेमाथी निद्रा निद्रानिद्रा,
 जाद कृता णीजथी जडा भाग पर्यंत ५६ नो अघ होय देवगति
 देवानुपूर्वा, पञ्चेन्द्रिय जति शुभ विहोयोगति तस आः पर्याप्त
 प्रत्येके स्थिर शुभ, शुभग सुस्वः आदेय (त्रयनः) वैक्रिय,
 आहारक तैजस कार्मल्लुरूप देह यतुञ्ज वैक्रिय अने आहारभ्ना

અગોપાગ, સમચતુસ સસ્થાન, નિર્માણુ નામધર્મ, જન નામકમ, વણુ, ગધ, ગમ, ને અપરા મળી ચાર તથા અગુરુ લઘુ ઉપધાત, ઉચ્છવાસ મળી કુન ત્રીશ પ્રકૃતિઓનો અત કરીએ ત્યારે સાતમે (ઉલ્લે) ભાગે ૨૬ પ્રકૃતિઓનો બધ હાય છે

(૯) અનિગ્તિ બાન્ડ સપરાય ગુણુસ્થાનક-પૂવે વર્ણુવેલી ૨૬ માથી, હામ્ય ગતિ, જુગુપ્સા, ભય, મળી ચારને કમી કરતા ૨૨ ગ્હે તે આગુણુદાણુના પ્રથમ વિભાગે સમગ્તવી. અગાઉ માદ્ધ અત્રે પણ પાચ ભાગ પાડવાના છે તેથી પહેલાની ૨૨ માથી પુરુષ વેન્ જતા બીજે ૨૧ સજ્વવન કોન જતા ત્રીજે ૨૦, સજ્વવન માન જતા ચોથે ૧૯ અને સજ્વવન માયા જતા પાચમે ૧૮ નો બધ હાય

(૧૦) સુક્ષ્મ અપરાય ગુણુસ્થાનક-અનુક્રમે સજ્વવનનો લોભ જતા આ ગુણુદાણુ માત્ર સત્ત્વ પૃકૃતિઓને મધ હાય

(૧૧) ઉપશાત મોહ ગુણુસ્થાનક-આ સ્થિતિ પ્રાપ્ત થતા સાર રાષિક યાને કપાય ચદી જે બધાય છે તેની નિમ્નવિખિત અક્ષુ અચક્ષુ, અવધિ ને કેવળ રૂપ ચાર ગર્નાવરણીય તથા ઉચ્ચગોત્ર, યશનામ કર્મ તેમજ જ્ઞાનાગ્ણીય અને અતરાય કર્મની પાચ પાચ ગણતા કુન ૧૦ મળી સગ્વાળે ૧૬ પ્રકૃતિનો છે. યાય છે કારણુ કે આગળ કપાયનો ઉ ન હોતો નથી. ચાલુ ગુણુદાણુ માન યો । પ્રત્યષિક એન્ શાના વેન્નીયનો જ બધ છે

(૧૨) ક્ષીણુમોહ તથા (૧૩) સયોગી કેવલી ગુણુ-સ્થાનકે માન એન્ શાતા વેન્નીયનો જ બધ છે

(૧૪) અયોગિ કેવલી ગુણુસ્થાન -ઉપરોક્ત શાતા વેદનીયનો બધ છે તે પણ બે સમયની સ્થિતિનો હોવાથી એક સમયે બાધે, બીજે સમયે વેદે અને ત્રીજે સમયે નિર્ગરે એટલે સયોગિ ગુન્ સ્થાન્ ના અતે તે બધનો પણ અત ચાણે

લોકસ્વરૂપ

નાગક જીવોના સાત પ્રકાર છે તેમના રહેઠાણને નરકભૂમિ કહેવાય છે રત્નપ્રભા, શર્કરાપ્રભા વાલુકાપ્રભા, પકપ્રભા, ધુમ્રપ્રભા, તમપ્રભા અને મહાતમપ્રભા૩૫ અનુક્રમે તેમના નામો છે આપણે વસીએ છીએ તે પૃથ્વી તેમજ દરેક પ્રકારની નારભૂમિ એ સર્વ અનુક્રમે ધનોદધિ, ધનવાત અને તનવાતના આધારે ગ્રહેલ છે તનવાત આજયના આધારે રહેલ છે, ન્યારે આકાશ સ્વય પ્રતિષ્ઠિત છે એટલે તેને કાંઈનો આધાર નથી તેમ તેને તે પ્રકારના આધારની જરૂર પણ નથી

લોકના નણુ ભાગ છે ૧ ઉર્ધ્વ ૨ મધ્ય ૩ અધો અને ચૌદ રાજલોક પણ કહેવાય છે મેરૂ પર્વતની સપાટીથી ૯૦૦ યોજ નથી અધિક ઉચે પ્રદેશ તે ઉર્ધ્વલોક છે મેરૂ પર્વતની સપાટીથી ૯૦૦ યોજન નીચેના પ્રદેશ તે અધોલોક છે અને મેરૂ પર્વતની સપાટીથી ૯૦૦ યોજન ઉચે અને ૯૦૦ યોજન નીચે મળી ૧૮૦૦ યોજનનો જે પ્રદેશ તે મધ્ય લોક છે

અધોલોક ઉધા શકોગ જેવો છે તેમા સાત નાગક પૃથ્વીઓ છે જેમા સાત પ્રકારના નાગક જીવો વસે છે ઉર્ધ્વલોખનો આકાર પખાજના જેવો છે એટલે કે એજ છતા શકોરા પર એક ઉધુ શકોઈ ઢાકતા જે આકાર અને તેના પ્રકારનો છે તેનું પ્રમાણ સાત રાજમા નવસો યોજન નૂન છે તેમા બાર પ્રકારના વિમાનવાસી દેવો તથા નવગ્રંથેષક ને પાચ અનુત્તર વિમાનવાસી દેવોનો વાસ છે તેની ઉપર સિદ્ધશિના પર કેટલેક દૂર મુખ્ત જીવોનો વાસ છે મેરૂ પર્વતની ઉપગનીચેનો મળી જે ૧૮૦૦ યોજનનો પ્રદેશ છે તે મધ્ય લોક તેમા તિરચમનુષ્ય, ભુવનપતિ, વ્યતગ અને વાણુ વતર દેવો તેમજ જ્યોતિષકદેવોનો વાસ છે આ મધ્યલોકમા અમંખ્યાત દ્વિપ સમુદ્રો છે તે એક રાજ પ્રમાણુ લામો અને એકરાજ પ્રમાણુ પહોળા

છે તે ગોળામરે છે એકગણ પ્રમાણની તેની પહોળાઈમાં, તેમજ તેજ ગજપ્રમાણ ઉપર અને અધોયોકની પહોળાઈમાં માત્ર ધ્યાવર અને ત્રય જીવોનો વામ છે, અને તે ઉપરની અધો અને ઉપરનો-કની પહોળાઈમાં માત્ર ધ્યાવર જીવોનો જ વાસ છે, એટલે કે ત્રસ જીવોને ગહેવાનું ધ્યાન જે ભનાડી છે તે એક રાજ પ્રમાણ પહોળી અને ચૌરણ પ્રમાણે લાખી છે આ પ્રમાણે ત્રિલોક કે ચૌદ ગજ લોખનુ સ્વરૂપ છે તેની મહાગ અનોક છે, વના માત્ર આ ાય છે પણ જીવોનો વામ નથી એ જોતા બધી પૃથ્વીઓ અમરેણીએ એટલે એક સપાટીપર નથી પણ ચૌ માળના ધર જેવી છે વગી તેમાના ગજનું પ્રમાણ આણુવનુ છે તેના ચોક્કસ આકાશ નથી અધોયોકની નારક પૃથ્વીઓ લખાઈ પહોળાઈમાં સગ્ની નથી ઉપરની પૃથ્વી કરતા નીચેની પૃથ્વી પૃથુતગ (વધારે પહોળાઈ વાળી) છે, વળી તે એક ખીજને અડકેલી પણ નથી કેમકે તેની વચ્ચે ધનોદધિ ધનવાત તનવાત અને આકાશ અનુક્રમે ગહેલા છે અધોલોખ નવસો યોગ્ય ન્યુન સાતગણ પ્રમાણ છે તેમા ગ્લપ્રભાદિ સાત પૃથ્વીઓ ઉપર કરતા નીચે અધિ-વિસ્તારવાળી છે પહોળાઈમાં અસખ્યાત યોગ્ય છે અને લખાઈ વા ઉચાઈનોક્રમ એકનાખ એ શીહગર, એકવાખ અત્રીશ હગર, એકત્રાખ અડાવીશ હગર, એપ્તાખ વીશહગર, એક લાખ અઠારહગર એકનાખ સોળહગર, એનાખને આઠહગર યોગ્ય પહેલીથી સાતમી સુધી છે તે દરેકની નીચે વીસહગર યોગ્ય સુધી ધનોદધિ છે, તે પછી ધનવાત ને તનવાતના (દરેકના) સાત સાત વચ્ચે કે મુડાળા છે અને તેની નીચે આકાશ છે નારક જીવોનો વાસ તો માત્ર તેમાની ત્રમનાડી કે જે એકરાજ પ્રમાણે પહોળી છે તેમાજ છે દરેક પૃથ્વીના નામ પ્રમાણે ગુણુ છે દાખલા તરીકે પહેલીનું નામ રત્નપ્રભા છે તો તે ગ્લપ્રભા છે બીજી મકર ત્રીજી રેતી, ચોથી કાલ્વ, પાચમી ધુમાડા, છઠી અવગર અને સાતમી ધાર અધમર વાળી છે ગ્લપ્રભા પૃથ્વીના ત્રણ ભાગ છે સૌથી ઉપરનો

પહેલો ભાગ ૧૬૦૦૦ યોજનનો છે કે જે રત્નજડેલ હોવાથી રત્ન પ્રચુર ખરમક કહેવાય છે તેની નીચેનો ખીલો ભાગ ૮૪૦૦૦ યોજન પ્રમાણુ કાદવ યુક્ત હોવાથી પક બહુન કહેવાય છે અને છેલ્લો ભાગ ૮૦૦૦૦ યોજન પ્રમાણુ જળમય હોવાથી જળમહુળ કહેવાય છે આકીની છ નાગ્ન પૃથ્વીના મા. કે ભાગ નથી ત્યાં સર્વ જમીન ઉપર કતા મુજબ સર્વત્ર સગ્મી છે

પ્રથમ છ નારક ભૂમિમાથી દરે ના ઉપર અને નીચે હમ્મર યોજન લેખે ૨૦૦૦ યોજન જાલ કરતા આકીનો ભાગ ગ્હે તેમા તે તે પ્રમ ના શ્રવે વમે છે સાતમી નાગ્ન ભૂમિમાથી ઉપર નીચેના સર્ષ ૧૦૫૦૦૦ યોજન આ કરતા આકીના ભાગમા શ્રવેનો વાસ છે દરેક નરક ભૂમિમા અનુક્રમે ૧૩, ૧૧ ૯ ૭ ૫ ૩ અને ૧ એ પ્રમાણે કુલ ૪૯ પ્રતર કે માગ હોય છે તેમા અનુક્રમે રીસ, પચીસ પદર દશ ત્રણ લાખ તેમજ પચાણ્ડહમ્મર ને પાચ હમ્મર મળી એમ્મર યોગશીનાખ ન મવાસા છે દરેક પ્રતર વચ્ચે અનગ હોત કે અને તેની જગાઈ કે ઉચાઈ ત્રણ હમ્મર યોજનની છે તેમા ઉપર નીચે હમ્મર પ્રમાણુ ભમિનિમિ. છે તે સિવાયની એક હમ્મર યોજન ભૂમિમા નાગ્નશ્રવે વમે કે આકી ગ્હેલ જગા ખાલી છે રત્નપ્રભાના પ્રથમ 'મીમ તક'વી માડી મહાતમ પ્રભાના અપ્રતિષ્ઠાન' પ્રતર મુરીનાં નગ્નવાસા વચ્ચના નળ જેવા છે તે વેરકનો આખર પશુ સ ખે નથી તેમાના કેનાં ગોળ કેટલાક ચોરસ કેટનાક ત્રિમાણુ કેટનાં લગચોવસ કેટનાં હાડી જેવા કેટલાક લોખડના વડા જેવા એમ જૂ. જૂ. આકાગ્ના છે આ ગતિના શ્રવેને શુભ પરિણામનો દુર્નિભજ છે તેઓને નિરતર અશુભ અને અધિક અનુભ લેશ્યા પગિણામ શરીરવે ના તેમજ વિક્રિયા હોય છે પ્રથમની ખે નગ્નભૂમિમા કાપેત લેશ્યા નીચમા નિલ તથા કાપેત, ચોથીમા નિલ પાચમીમા નિલ તથા કૃષ્ણુ અને છી તથા સાતમીમા કૃષ્ણુ લેશ્યાજ હોત કે આ લેશ્યાઓ પશુ અનુક્રમે અધિખે અધિક સકલિષ્ટ (મલીન) પરિણામ વાળી હોય છે

બંધન, ગતિ, સન્ધાન, ભે, વર્ણુ ગ્સ ગધ, સ્પર્શ, અશુભવધુ અને શબ્દ રૂપ દશપગિણામના પુરુગણો પણ આ ભુગિમા અશુભતર પગિણામવાળાજ હોય એ ક્રમકે આ ભૂમિઓ અશુભતર, અધાર મય અને અશુચિ પદાર્થો વડે લેપાયેન છે પીંજા ખેચી લીધેવા પક્ષી જેવા ડૂર, વરણા ઉપગ્રવે તેવા બિભત્સ (ગદા), ભયકર અને નિદનીય આકૃતિવાળા તેમજ નિગતર દુખી અને અપવિત્ર શરીર આ જીવોને પ્રાપ્ત થતા હોય છે પહેલીમા જાણા ધનુષ્યને ૬ અશુભુ શરીર પ્રમાણુ એ અને ત્યાર પછીથી બમણુ બમણુ માપ સમુ લેવુ આ જીવોને ત્રણ પ્રકારની વેદના ભોગવવી પડે છે,

(૧) ક્ષેત્ર વેના-આ પ્રકારની વેના ૧-૨-૩ નર મા ઉપ્પુ ૪ મા ઉપ્પુસીત ૫ મા શીતોપ્પુ અને ૬-૭ મા રીત હોય છે ઉત્તરોત્તર તીવતર હોય કે

(૨) અન્યો અન્યકૃત વેદના-આ જીવો ઉદ્દમિનાડી માકક જન્મવેરી હોય તેવી રીતે પરસ્પર મારપીટ કર્યા કરે છે આ ઉપગત તાડન-પીડન, આક્રંદન અને ઢોન પણ બતાવ્યા કરે છે

(૩) પરમાધામીકૃત વેદના-આ ત્રીજી વેદના પ્રથમની ત્રણ નરક સુધીજ હોય છે પરમાધામી એક પ્રકારના અસુર દેવ છે પણ સ્વભાવે ડૂર કુતુહળી, અને પાપગ્રમ્ત હોય છે આમ હોવાથી અન્ય જીવોને સતાપી, પ્રહાર કરી, દુખી જોઇ તેઓ આનન્ પામે છે આ અસુરોને સુખસામગ્રી હોવા છતા, ઝર્મથી પ્રેરિત થઈ તેઓ પાપાગ્રભ કરી ખુશી થાય છે ઉપરોક્ત ત્રણે પ્રકારની વેના ગમે તેટલી તીવ્ર હોવા છતા પણ નારકજીવોને ભોગવવી પડે છે ક્રમકે તેમનુ આયુષ્ય અનપવર્તનીય હોવાથી તૂટી શમ્તુ નથી, તેમજ ત્યા તેમને કાષ્ટનુ શરણુ પણ નથી તેઓની વિક્રિયા પણ અશુભતર હોય છે તેમ હોવાથી શુભ કરવાની ઈચ્છા કરતા છતા અશુભ વિક્રિયાજ થાય છે, અને તેથી દુખી થઈ તેનો ઈનાજ કરવા જતા તે

ધ્વિાજ્જ મહા દુ ખરૂંપ થઈ પડે છે તેમના દુ ખના પ્રમગ્નુ વર્ણન કાણુ કરી શકે? વળી વિગેષમા ભુખ તગ્મનુ દુ ખ તેમને તીવ્ર હોય છે કેમકે ગમે નેટલુ ખાવા છતા તેમજ ગમે તેટલુ પીવા છતા પશુ તેઓ ભુખ તગ્મનો જ અનુભવ કરે છે અને તેમના હોઠ, કઠ અને હોઠરી હમેશા સુખ અને ખાલી હોય છે આ જીવોને વિલગસાન હોય છે જે વડે આવતા દુખોના હેતુઓ જાણી શકે છે પણ તે જાણીને તેઓ અતિ વૈગલાવ ધાગણુ કરી માહોમાહે લડે છે એટલી વિગેષતા છે કે મિથ્યાત્વી જીવો તો અગ્સપગ્સ દુ ખ આપે છે ન્યારે સમમ્તિવત જીવો આવી પડતા દુ ખને સહન કરે છે પણ સામુ દુ ખ ઉપગ્મવતા નથી તેમનુ આયુષ્ય અનુક્રમે ૧ ૩ ૭, ૧૦, ૧૭, ૨૨, અને ૩૩ સાગરોપમનુ ઉત્કૃષ્ટથી હોય છે અને જલન્યથી અનુક્રમે દશ હજાર વર્ષ, ૧, ૩ ૭ ૧૦, ૧૭ અને ૨૨ સાગરોપમનુ છે અસગ્રી પ્રાણી પહેલી ભુજ પગિસર્પ ખીજ પક્ષીઓ ત્રીજ સિદ્ધ ચોથી, ઉગ્પગિસર્પ પાચમી, સ્ત્રી છઠી અને મનુષ્ય તથા મત્સ્ય સાતમી નારક મુખી જાઈ શકે છે એમલે કે માન તિર્યચ અને મનુષ્ય જ નર્કમા ઉત્પન્ન થાય છે ભવ પરિસ્થિતિ રૂપે નારજીવ પાછો મરીને મનુષ્ય તિર્યચ થાય પણ તે નારક કે દેવ ભૂમિમા ઉત્પન્ન નજ થાય પહેલી, ખીજ અને ત્રીજ નરક ભૂમિમાથી નીમ્બેન કોઈ જીવ મનુષ્ય જન્મ પ્રાપ્ત કરી તિર્યંદ્ર પપુ થઈ શકે છે, ચોથીથી નિક્લેન કોઈ જીવ મનુષ્ય જન્મ પ્રાપ્ત કરી મોક્ષ પણ મેળવી શકે છે, પાચમીથી નિમ્બેન નગ્મવ પામી માન સયમ ધર્મનું પાલન કરી શકે છે છઠીથી નિક્લેન નરભવ પામી દેશવિગતિપણુ જ પામી શકે છે અને સાતમી વાજો નિર્યચપણુ પામી અમમ્તિ પામી શકે છે અર્થાત્ ઉપર દર્શાવેલ મર્યાદાથી આગળ જાઈ શકતા નથી

પહેલી નારકભૂમિનો ઉપગ્નો ભાગ મધ્યલોકના નીચેના ભાગ સાથે મળેનો છે તેથી તેમા દ્વિપ સમુદ્ર પર્વત, ગામ નગર, સરોવર,

વનપતિ આદિ હોય છે અને તેમા તિર્યચ, મનુષ્ય અને દેવોનો વાસ છે, બાકીની નાગ ભૂમિમા ઉપરોક્ત કંઈ નથી તેમજ તેમા બાહ્ય વનપતિમાય, બેઈદ્રિયથી માડી પચ્ચેદ્રિય તિર્યચ, મનુષ્ય પણ હોતા નથી, એટલે ત્યા નાર-શુવા ઉપગત દેટલાઠ એઈદ્રિય શુવો માન હોય છે આમ હોવા છતા કાંઈ પ્રસંગે બીજીથી ઈ નાગ ભૂમિ સુધી મનુષ્ય તિર્યચ ૬ દેવોનો સભન ઉત્પન્ન થાય છે મનુષ્યનો સભવ દેવની સમુદ્વાત કરનાર પોતાના આત્મ પ્રદેશ ત્યારે સર્વ-વ્યાપી બનાવે છે ત્યારે સાને નાગક ભુમિ સુધી હોય છે તેમજ ઉત્ત-વૈદ્યિય નિધિય મનુષ્ય કે તિર્યચ ૭ નાગકભૂમિ સુધી જઈ શકે છે, પણ ત્યાથી આગળ તેઓ જઈ શકના નથી. દેવ પણ પોતાના પૂર્વ જન્મના મિત્રાદિને વિરે મોહ પામી તેમને તે દુખમાથી છોડાવવાના ઉદ્દેશથી પ્રથમની તથુ નાગ- સુધી જઈ શકે છે, તેથી આગળ જવાની શક્તિ હોવા છતા આચાર્યવશ હોવાથી આગળ જતા નથી પરમાધામી દેવો તેો નગપાળ કહેવાય છે તેઓ અસુરુમાગ ભુવનપતિ ત્યા ઉત્પન્ન થાય છે ત્યાજ પદની નરકભૂમિમા ઉત્પ ન થાય છે અને બીજી ત્રીજી નાગ ના શુવોને દુખ ઉપગતવવા ત્યા સુધી જાય છે

મધ્યયોગમા જલુદ્વિપ આદિ શુભ નામવાળા અસખ્ય દ્વિપો અને લવણ આદિ સુખનામ વાળા અસખ્ય સમુદ્રો કે તેમા જલુદ્વિપ સર્વની મધ્યમા છે, ત્યાર અવ્યબૂરમણુ સમુદ્ર મૌથી ઁયો છે

આ પ્રમાણે અસખ્યદ્વિપ અને સમુદ્ર હાવા છતા માત્ર તથુ દ્વિપ અને બે સમુદ્ર વિષે વિશેષ જાણવાનુ પ્રાપ્ત થાય છે કેમકે તેની આગળના દ્વિપોમા મનુષ્યોની વસ્તી નથી. મધ્યનો જલુદ્વિપ ચાળીની માફક અપાટ અને ગોળ છે તેનો વિન્નાગ લાખ યોજનનો છે આ દ્વિપની વચમા મેરુ પર્વત છે અને તેમા ભગત, હેમવત, હર્ગિર્વા વિદેહ ગમ્યક દ્વિગ્ણ્ય અને ઐગ્રવત રૂપ સાત ક્ષેત્રો દક્ષિણથી ઉત્તર દિશામા ક્રમસર આવેલાં છે તેમને જુ । પાડનાગ દ્વિમવાન, મહા દ્વિમવાન, નિષધ, નીલ, રૂમ્મિ અને શિખરીનામા ૭ વર્ધિગ પર્વતો છે

જશુદ્ધિપથી બમણા વિન્નાગનો લવણ સમુદ્ર છે જે તે દ્વિપને વિટાકેને ગહેનો છે લવણ સમુદ્ર ની ચાર માણુ ધાતરી ખડ છે, તેમ જશુદ્ધિપથી બમણા પર્વત અને ક્ષેત્રો છે એટલે ૧૨ વધાર પવત અને ૧૪ ક્ષેત્રો થાય તેની ચારે માણુ વિજ્ઞાઈ તેથી બમણા વિન્નાર કાગોદિ સમુદ્ર આવેનો છે અને તેની આમપાસ પુષ્કરવર દ્વિપ તેથી બમણા વિન્નાગનો છે પુષ્કરવર દ્વિપનો વિન્નાર ધાતરી ખડથી ચાર ગણો હોવા છતાં પણ તેમા ધાતરી ખડના ગેટવાગ વધાર પર્વતો અને ક્ષેત્રો છે કાગળ કે તેના અર્ધભાગે માનુસોત્તર નામા પર્વત બામીના અર્ધભાગને રાડી પડેનો છે આમ પરિસ્થિતિ હોવાથી જશુદ્ધિપ ધાતરી ખડ અને પુષ્કરવરનો અર્ધદ્વિપ મળી આશુદ્ધિપમા જ મનુષ્યોની વસ્તી છે માનુસોત્તર પર્વત ઉપર કે તેની બહાર એટલે પેલી બાણુ મનુષ્યોની વસ્તી કે વાસ નથી.

મનુષ્યો જે પ્રમારના કે આર્ષ અને મને-જ દેવકુડ અને ઉત્તર ગુરુ કે જે જશુદ્ધિપના વિદેહ (મદાવિદેહ) ક્ષેત્રોમા છે તેમને ઠોડી દઈ મામીના મદાવિદેહ ભગત અને અગ્રત તે કર્મ ભમિઓ છે ત્યાં વર્મના સગ્યાપદ શ્રીઅગ્નિદત અને તેમના અનુયાયી રૂપ અનુર્વિવ સધ વર્ને છે તેમજ ત્યાં અમિ (તનવાર) મસિ (રાની નમ) અને કૃષિ (ખેતીવાડી) રૂપ ત્રણ પ્રમારના વ્યવમાયથી મનુષ્યો પોતાનુ ગુરુ ન ચનાવે છે બામીની ભૂમિઓ અર્ધ ભૂમિઓ કે ભોગભૂમિઓ કહેવાય છે ત્યાં મનુષ્યોને (યુગલકાને) ગુરુગન ચનાવવા મરેનન કરવી પડતી નથી. કેમકે ત્યાં ગહેના દુષ્ટદેવો તેમની ધૃષ્ટિ પૂર્ણ કરે છે અને ત્યાં ધર્મપ્રવર્તક કે તેમનો સધ પણ હોતો નથી. મનુષ્ય અને નિર્વચનુ આયુષ્ય જઘન્યની અતર્મુર્ત અને ઉત્કૃષ્ટથી ત્રણ પ્રમારપ્રમાણુ છે.

જશુદ્ધિપનો વ્યાસ (ઉત્તર-વશિષ્ઠ અને પૂર્વ-પશ્ચિમની લબાઈ) એક લાખ ચોગ્રન છે, તેથી બમણો લવણ સમુદ્ર તેથી બમણો ધાત-કાખડ તેથી બમણો કાગોદિ તેથી બમણો પુષ્કરવરદ્વિપ છે એથી

આગળ પણ તે પ્રમાણવાળા મહત્વા વિનાગી દ્વિપ-સમુદ્રો અનુક્રમે
અમખ્ય છે તેમા ઢેવટે સ્વયંબુગમણ સમુદ્ર છે જેને મધ્યનોડનો
અર્ધભાગ ગોડન છે

આ દ્વિપ-મમુની ગ્યના સપાટ-ગોળ ધાળીની માફ છે
એટલે કે જલુદ્વિપ લવણ અમુદ્રથી, તે વળી ધાતી ખડ્ડી એમ
અનુક્રમે વિટાયના છે સર્વદ્વિપ સમુદ્રની આકૃતિ ગોળ છે મધ્યના
જલુદ્વિપ છે જે ધાણપાકુ દ્વિપ-મમુ તે વિટતો નથ, તે ભાગના
આ ની માફ ગોળ છે, જ્યારે નવજ મમુદ્ર સુડીના આ ની ગોળ છે
જલુદ્વિપની મધ્યમા મેરૂપર્વત છે

આ મેરૂપર્વત મૂળમા (ચારે બાજુએ ઘર્ષને) ના હજાર
ચોળન વિનાગમા છે, તેની ઉચ્ચાઈ એક લાખ ચોળન હ તેમાના
હજાર ચોળન જમીનમા અને નવાણુ હજાર ચોળન બાજુ જ્યમાન
છે જમીન અગ્નો ભાગ (૧૦૦૦ ચોળન) મૂળમા, ૧૦,૦૯૦૧૬
ચોળન વિનાગે છે બહાગના દ્રવ્ય ભાગ ઉપર ચૂનિ (શિખર)
નિધો છે, તે શિખરે પણ હજાર ચોળન લાખા પટોળા ત્રાસ છે
આ પર્વતના નજ ભાગ છે ૧ લો ભાગ હજાર ચોળનવાળો જે
જમીનમા છે તે, ખીજો ઢા (૨ જે ભાગ) ૬૩૦૦૦ ચોળન ઉચો
છે અને ત્રીજો ઢા ૩૬૦૦૦ ચોળનનો છે પહેલો ભાગ મુલ પૃથ્વી
રૂપર છે, ખીજો ભાગ ચાદી-મોનુ ન્દટિડ આદિ રત્નમન છે અને
ત્રીજો ભાગ લાન-મુવર્ણુમય પ્રાય છે આ એ લાખ ચોળન પડી
મેરૂની ચૂવિ. છે કે જે ૪૦ ચોળન અને ટોચ પર આગ ચોળન
વિતારે છે મેરૂપર્વતના મૂળમા ભદ્રશાળ વન છે, ત્યાં ઉપર ૫૦૦
ચોળન ઉચે તેનાગ વિનાગનું નદન વન છે, સાથી ૬૦૫૦૦ ચોળન
ઉચે પ્રાયમો ચોળનના વિનાગવાળુ સૌમનસ વન છે સાથી ૩૬૦૦૦
ચોળન ઉચે એટલે મેરૂની ટોચપર ૪૯૪ ચોળનના વિનાગનુ
પાકુક વન છે

જલુદ્વિપના સાત ક્ષેત્ર છે, તે વર્ષ કે વાસ કહેવાય છે હજાર

ક્ષેત્ર દક્ષિણુમા અને ઝાંગ્રવન ક્ષેત્ર ઉત્તરમા આવેલા છે તે વગેરે ૫૦૪૮ યોગ્યન ઝેટલે જલુદ્ધિપના ૧૯૦ મા ભાગના છે તેમની ઉપર અનુક્રમે દિમવાનને શિખરી પર્વતો છે જે તેનાવી બમણા વિસ્તારના છે તેની ઉપર જમણા વિસ્તારે અનુક્રમે હેમવત ને હંગુષ્ય ક્ષેત્રો ૭ તેની ઉપર બમણા વિસ્તારે મહાદિમવાન ને રૂકિમ પર્વતો છે તેની ઉપર બમણા વિસ્તારે અનુક્રમે દરિવર્ષ અને ગમ્ય નામના ક્ષેત્રો છે એ ઉપર બમણા વિસ્તારે નિવધને નીલ નામા પર્વતો છે તે એની મધ્યમા વિદેહ નામનુ ક્ષેત્ર છે જલુદ્ધિપના વિદેહને મહાવિદેહ કહવામા આવે છે એની મધ્યમા મેરૂ પર્વત છે જેનુ સ્વરૂપ ઉપર કહેવામા આવ્યુ આ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમા નિવધ પર્વતની ઉત્તરે અને મેરૂ પર્વતની દક્ષિણે સો કાચનગિરિ ચિત્રકુટ અને વિચિત્રકુટ આ પર્વતો વડે શોભિન દેવકુરૂ નામની ભોગમૃતિ છે તેજ પ્રમાણે મેરૂ પર્વતની ઉત્તરે અને નીલ પર્વતની દક્ષિણે બે યમ પર્વત વડે શોભિન ઉત્તરકુરૂ નામની ભોગમૃતિ છે

ભગતક્ષેત્રની મધ્યમા પૂર્વ-પશ્ચિમ સમુદ્ર પનેત વિસ્તારમા વેતાન પર્વત છે તે પચીસ યોગ્યન ઉચે છે તેના ફા યોગ્યન જમી નમા અને ૧૮૧૧ યોગ્યન બહાર દેખાય છે તેનો વિસ્તાર પચાસ યોગ્યનનો છે

જલુદ્ધિપમા એ મેરૂ પર્વત સાત ક્ષેત્ર અને છ વર્ષધર પર્વતો છે તેનાથી બમણા ઝેટલે બે મેરૂ ચૌ. ક્ષેત્રો અને બાર વર્ષધર પર્વતો ધાતકી ખડમા અને તેટલા જ પુષ્કરવર દ્વિપમા છે નામો તો સગખાજ છે પણ ગોળની વચ્ચે સમુદ્રો આવના હોવાથી તે દરેક દ્વિપના પૂર્વ અને પશ્ચિમ એવા બે ભાગ પડી જતા હોવાથી તે પ્રમાણે છે એ ઉપરાંત તે બે દ્વિપમા-દરેખમા-પાણુની માફક ઉત્તર તેમજ દક્ષિણુમા બે ઈક્વાકાર પર્વતો છે જે ધાતકી ખડમા એક છે તે લક્ષ્ય સમુદ્રમા અને બીજો છે તે કાળોદધિ સમુદ્રને અડકે છે, અને પુષ્કરદ્વિપના બે ઈક્વાકાર પર્વતો એક છે તે કાળોદધિ સમુદ્ર અને

ખીજે છેડે પુસ્ક સમુદ્રને અડકે છે, જલુદ્વિપમા નેટલી નદી, ગામ, શહેર, પર્વત આદિ છે તેથી બમણા ધાતકીય અને પુસ્કવદ્વિપમા છે પુસ્કવદ્વિપને છેડે આવેના માનુષોત્તર પર્વત અર્થ દ્વિપ પ્રમાણ છે ત્યા અને તેની આલુમાનુ આગળ, મનુષ્યોની વસ્તી જ નથી, તેમ ઉત્પત્તિ પણ નથી જ

માનુષોત્તર પર્વત પુસ્કવદ્વિપને મધ્યભાગેથી ધિનાની માફક ગોળ મનુષ્ય લોને વેરીને ગઢેયો છે આ પર્વત ગેરના સિદ્ધના આકારનો છે તે ૧૭૧ યોગન ઉચો છે, ૪૩૦ યોગનને ૧ ગાઉ જમીનમા છે, તેનો નીચનો વિના ૧૦૦૦ યોગન, મધ્યમા ૭૦૩ યોગન અને ટોચ ઉપર ૪૪૪ યોગન છે આ પર્વતની અંત આ વેદ અગ્નિદ્વિપમાજ મનુષ્યના જ મ તેમજ મગ્નુ થાય છે તેની મહા કાર્ષ્ણ માનવીનુ જન્મ મગ્નુ થનુ નથી વિદ્યાઅપન્ન વિવાધરો કે વિદ્યા વા લખ્ષિધારી મુનિઓ આ અગ્નિદ્વિપની મહા જર્થ શકે છે, પણ તેમના જન્મ-મગ્નુ તો મનુષ્યોની સીમાની અંત થાય છે

વગી એમ પણ ન સમજવું કે માનુષોત્તર પર્વતની અંત આવેના અગ્નિ દ્વિપ ને મે સમુદ્રોમા અર્થ મનુષ્યોની જ વસ્તી હતો, આ અગ્નિ દ્વિપમા ૫ મેર, ૩૦ વર્ધિય પર્વતો અને ૩૫ દેવો આવેના છે તે ઉપરાંત ૫ ઉત્તરકુ ને ૫ દેવદુરની ભોગ ભૂમિઓ છે, દરેક મહાવિંદની બીજીય વિગ્યો ભરતજ્ઞાના પ્રમાણુની છે એ ગીતે વિગ્યો બંધી મળી ૧૬૦ થાય છે ઉપરાંત વલણુ સમુદ્રમા ૫૬ અત રદ્વિપ છે આ ગણાવેના ચાનોમા જ માન મનુષ્યોની વસ્તી છે, છતા વ્યવહારમા ક્ષેત્ર જન્મથી ગણાતુ હોવાથી અગ્નિરોપને મનુષ્યનોક કહેવાય છે બે કે સહજથી વિગા કે લખ્ષિથી કાઈક મુનિ અગ્નિદ્વિપ બહાજ એ સમુદ્ર કે તેથી પણ આગળ જર્થ શકે છે તેટલુ જ નહિ પણ મેર પર્વતની ચૂનિમ મુધી પણ પડેચી શકે છે ને ત્યા ગ્હી પણ શકે છે, છતા મગ્નુ તો અગ્નિદ્વિપમાજ થાય છે

ભરત તથા અંતરમા-વેદમા સાગીપચીથ આર્થ રથ છે તેમજ

તેથી બમણા=૫૧ અન્ય બે દ્વિપમા એ કુન (૫૧+૧૦૨+૧૦૨)
૨૫૫ આર્થ દેગો છે વળી મહાવિદેહ પશુ આર્થદેગમા ૧૮ ગણાય છે,
આયોના નિમિત્ત ભેદથી નિમ્નનિખિન ૭ ભેદ થાય છે (૧) ક્ષેત્ર
આર્થ=જો ઉપરોક્ત આર્થદેશમા ઉત્પન્ન થાય છે (૨) જાતિ આર્થ
જો ઈદિવાકુ વિદેહ યાત વિં વરોત્પન્ન હોય તે (૩) કુળઆર્થ-
જો કુળમ્, ચક્રવર્તી બાગેવાકિના કુળમા ઉપજ્યો હોય છે (૪)
કર્મ આર્થ=જો યજ્ઞન-ચાગ્નન પન પાન કૃષિ નિષિ આદિ ધર્મા
કરી ગુજરાન ચનાવે છે (૫) શિ પ આર્થ=જો વપુર કુલકારાદિની
કળા વડે આજીવિમ ચનાવતો હોય તે (૬) ભાષાઆર્થ=જો શિષ્ટ
પુરૂષ (તીર્થગારિ વે) વે બોલાતી એરી અતિશયાસપન્ન સસ્કૃત,
માર્ગધી વિં થી વ્યવહાર ચનાવે છે ઉક્ત ૭-પ્રકારથી વિપરીત
વક્ષણવાળા સૌ અનાર્થ કે મ્ને-૭ છે

ત્યા મોક્ષમાર્ગના પ્રબોના ઉત્પન થાય તેમજ ત્યા તે માર્ગ
ના ઉપદેશ વિચારના હોય તે અને ત્યા ક્ષત્રિયવર્ગ વાણિજ્ય તથા
ખેતીવાડી વિગેરેથી ગુજરાન ચનાવના હોય તે કર્મભૂમિઓ એ આ
રીતે પાચ ભરત પાચ ગૈગત અને પાચ મહાવિદેહ મગી કુન પદર
કર્મભૂમિઓ છે બારીના ૨૦ ક્ષેત્રો પદ અતદ્રીપ તેમજ પાચ ઉત
કુર અને પાચ દેવકુરમા મુગનિક ધર્મજ માન પ્રવર્તે છે ત્યા ચારિત્ર
ધર્મ જગપશુ નથી હોતો અસિ-મશિ ને કૃષિ રૂપ જ્યવસાયના અભાવે
એ સર્વ અકર્મ ભૂમિઓ છે

ઉક્ત જીવોના આયુષ્ય સમધી વાત આગળ આવી ગઈ છે
અમુક પ્રકારના દેહમા અમુક કાળ જીવન ગાળવું તે ભવચિત્તિ ને
તેમા વાગવાગ જન્મ મગણ એક સાથે કર્યા કરવા તેનું નામ ચ્વકા
ચચિત્તિ એ ઉભવ પ્રમગ આયુષ્ય અથવા દેહારી અવસ્થાના
પ્રમાણના છે

જીવનપતિ અને વ્યતગ-વાણ્યતરદેવો અધોનોકવાસી છે, ત્યો-

નિષ્કલેબો મધ્યયોમ્વાસી અને રેમાની- દેવો ઉર્ધ્વલોકવાસી છે આ દેવોના વિમાનો કે ભવનો-સુલ, સાતુગુણ વર્ણુ-ગધ-ગસ ને સ્પર્શ-વાળા હોય છે તેઓ કયાયવાળા તેમજ આલાર, લયાત્રિ આર સગા વાળા હોય છે, આમ જતા તેઓ અખડ યૌનવાળા, ધડપણુગદિત, નિરૂપમ સુખવાળા અને અવકાર ધાગણુ કરનાગ હોય છે

રત્નપ્રભા નહ એ નામ એ શીઝગર યોગ્જન જાડાઇમા છે તેમા ઉપર નીચે હગર હગર યોગ્જન મૂંતા બાકીના એ નાખઇકા તેગહગર યોગ્જન રહ્યા તેમા નાગર જીવાને વમવાના તેગ પ્રતરે છે એ તેગ પ્રતરાના મધ્યમા નગમવાસા કે, તેમા નારક જીવે વસે છે રૂપ પ્રતરે એકેકના નિવમે બધા મળી બાર આતગઓ કે તેમા ઉપર નીચેનો એકેક બાદ કરતા બાકીના દશમા દશ જીવનપતિ દેવોના નિવાસસ્થાન વા ભવનો ૬ રત્નપ્રભાના મૂકી દીવેના ઉપરના દગર યોગ્જનમા (ન્યા નારક કે જીવનપતિ કાઠનો વાસ નથી) ઉપર નીચે સો યોગ્જન ડાઝતા માગીના ૮૦૦ યોગ્જનમા ચતગદેવો વસે છે તેમા ઉત્તર દક્ષિણે આં આંક ઇન્દ્રો મળી મોળની સખ્યા થાય છે હવે તે છોડી દીવેના ઉપરના મો યોગ્જનમા ઉપર નીચે જી દશ યોગ્જન છોડતા માગીના ૮૦ યોગ્જન પ્રમાણ જ્ઞાનમા વાણુચતગ દેવોનો વાસ છે તેમના પશુ ઉત્તર દિગ્ગુના મળી મોળ ઇન્દ્રો થાય છે આ ગીતે ઇન્દ્ર સખ્યા ગાવાના આદ્ર પરોચે છે,

વ્યોતિ' ના ચર અને ચિત્ર એવા બે પ્રકાર છે ચર અગદિ-પમા રત્નના છે અને અગદિપની બહાર ગિથર છે સૂર્ય અને ચંદ્ર એ ઉભય ચર વ્યોતિ' ના ઇન્દ્રો છે મેરૂ પર્વતના આંક સચક પ્રદેશ રૂપ સમવૃત્તળા (મગખી પૂરી)થી ઉચે ૭૮૦ યોગ્જન દૂરથી માકી ૯૦૦ યોગ્જન સુનીમાં તેમના વિમાનો આવેના છે તેમા ૭૬૦ યોગ્જને પ્રવમ તાગના વિમાનો, ૮૦૦ યોગ્જને સૂર્યનુ ૮૮૦ યોગ્જને ચંદ્રનુ, ૮૮૪ યોગ્જને નક્ષત્રના અને બાકીના સોળ યોગ્જનમા જીવોના

ગ્રહના વિમાનો છે આ પાચે મળીને જ્યોતિષચક્ર કહેવાય છે તેમના વિમાન દેહીપ્યમાન પ્રકાશવાળા, અતિ સુદૃઢ અને સ્ફુટિત રત્નમય છે આ વિમાનમા વસના જ્યોતિષક દેવો પ્રકાશવાળા હોવાથી તેઓને તેજોદેશ્યા હોય છે જ્યુદ્ધિય આશ્રયી જે સૂર્ય અને જે ચંદ્ર હોય છે એ સબધી વિન્નૃત વિવેચન સૂર્ય પ્રગમિ ચંદ્ર પ્રગમિ આદિમા છે જ્યોતિષ- દેવોના નિવાસસ્થાન પછી અસખ્યાન કોટાકોટિ યોગ્ય ઉચ્ચ વૈમાનિક દેવોના વિમાનો છે Cતૃષ્ટ પુષ્પયોગે શુભ આ વિમાનોમા Cત્પત્ર થાય છે તેમના જે પ્રકાર છે જેઓમા સ્વામીસેવક લાવતો નવજાત છે તેમજ તીર્થધરોના કયાણુક મહોત્સવ ઝગવોનો જેમનો આચાર છે તેઓ કપોપન કહેવાય છે ભગતચેત્રમા કયાણુક મહોત્સવ ઝગવોનો મોધમંદ્રનો અને અંગૃતક્ષત્રમા ધૃશાનેન્દ્રનો મુખ્ય અધિગર છે તેઓ પહેરાથી બાગમા દેવનો સુધીમા ગહે છે જેઓનો આવો આચાર નથી, તેમજ જેઓ સ્વતત્ર છે એટલે તે અહમિંદ્ર જેવા છે તેઓ સ્વસ્થાનકમા ગહી લાવશક્તિ કરે છે જે કપાપીત કહેવાય છે ને તેઓનો વાસ બાર દેવનોક ઉપર વધારે ઉચ્ચ છે તેઓ નવઝંવેયક તથા અનુત્તરવિમાનવાસી તરીકે સુપ્રસિદ્ધ છે આ પ્રકારના દેવોના નિવાસ પૂર્વકૃત પુષ્પની તરતમતા ઉપર છે

કપોપન એવા બાર દેવોમ્ના પહેરાથી આઠ સુધીના આઠ તથા નવમા દશમાનો એક અને અગીઆર બારનો એક મળી કુલ દશ ધંદ્રો છે આમ બાવન પ્રથમ ગણાવેના તેમા જ્યોતિષકના જે તથા વૈમાનિકના દશ Cમેગતા કુલ ચોસઠ ધંદ્રો થાય છે પ્રભુના જન્મ વિ કલાણુકોમા તેઓ મુખ્ય હોય છે જ્યોતિષ-દેવોના વાસથી એક રાજ ઉચ્ચે સૌધર્મ અને ધૃશાન દેવનોક દક્ષિણ—ઉત્તરમા આવેના છે ને ઉભય સરખી સપાટીએ છે ત્યાથી એકરાજ ઉચ્ચે સનહુમારને માહેન્દ્ર પૂર્વના એની માફક છે ત્યાથી ઉચ્ચે એકરાજમા ધ્વજ અને લાતક નામા પાચમા—૭। દેવનોક એક એકની ઉપર

ક્રટ્યેક અતરે છે ત્યાથી ઉચે એમ્ગળમા શુક અને સહ્યા
 પૂર્વની માફ એ એકની ઉપર ક્રટનેડ અતરે છે ત્યાથી આનન ને
 પ્રાણુ નામા નવમા દશમા દેવનોક દક્ષિણ ઉત્તર જોડાનેડ છે, ત્યાથી
 ક્રટનેડ ઉચે-સહ્યાગથી એમ્ગળ ઉચે-આગ્ય અમ્યુત નામા દેવનોક
 દક્ષિણે ઉત્તરે સામસામા આવેના છે સાથી એક રાજ ઉચે ચૌ
 ગજનોકરૂપ પુરના ગગના મ્યાનકે ઝંચેયદેવોનુ ન્યાન એમ્ની
 ઉપર એ એમ અનુક્રમે છે, ત્યાથી લગભગ એ ગજ ઉચે પાચ
 અનુતર વિમાન સગ્ખી સપાળીએ છે એટલે સ્વાર્થસિદ્ધિ વિમાન વચે
 છે અને વિત્યાદિ ચા વિમાન તેની આલુમાલુમા ચારે ત્રિશાએ છે
 તેના ઉપર લોકરૂપ પુરના યોગ પ્રેમમા મૂટિડ ગ્લ જેવી નિર્માણ
 અર્જુનસુવર્ણમય મિદ્રશિવા છે તેના ઉપર એક ચોળન જે એનો
 છે તે છેના યોજનના ઉપરના ચોરીસમા ભાગ (૩૩૩૩૩ ધનુચ)
 જેટલી ઉચાઇવાળા ક્ષેત્રમા મિદ્રના જીવે ગરેના છે આ ગીતે
 ચૌ ગજ લોડની વહેચણી છે કપાતીત નમાનિ દેવો સિવાય પાત્રીના
 ચારે નિકાયના દેવોને ઈદ્ર અને તેનો ૧ સામાનિ (સમાન રૂદ્રિવાળા)
 ૨ પાગિષ્ઠ (સમામા એસનાર) ૩ આતમગ્ણ (અગરક્ષ) ૪
 અનીક (મૈન્ય અને તેના ઉપરીઓ) ૫ પ્રવીર્ણક (પ્રગ્) ૬ અમિ
 ચોચ (નોમ્ચાકર) ૭ ધિમરક (દનમ પ્રાગ્ના દેવ) ૮૫ સામા-
 ન્ય પગિવાર હાય છે આ ઉપરાત ચતર વાણુ વ્યતર, અને જ્યોનિક
 દેવો સિવાયના નિકાયમા નાયમ્શિશ (મત્રી પુરોહિત આગિ) અને
 લોમ્પાળ (કોટવાળ) પણ હોય છે પહેના અને ખીજા નમાનિ દેવોના
 સ્થાન સુધી દેવીઓની ઉત્પત્તિ છે તેની ઉપરના દેવનોકમા દેવીઓની
 ઉત્પત્તિ નથી દેવીઓમા જે પ્રકાર હોય છે (૧) શૃદ્ધિથી તરિકે કાર્ય
 કરની દેવીએ તે પરિગૃહિતા દેવીઓ અને (૨) દેવવેશ્યા તરિકે જીવન
 ગાળતી તે અપરિગૃહિતા દેવીઓ કહેવાય છે પરમાવામી દેવો જે
 પ્રથમ નારક ભૂમિમા ઉપર છે તે ત્રણ નારક સુધીના જીવોને
 દુખ આપે છે તેમની, તેમજ ધિચિષ દેવોની આતમપગિણુતિ અતિ-

મહાત્મા અધ્યાત્મવાણી દોષ છે ભુવનપતિ અને વ્યતંગ-વાણી
વ્યતંગ દેવોની આત્મપરિણિતિ દુઃસ્વ-નીત-મ્પોન અને તેજોનેશ્યામલ
હાય છે પરેના મે વિમાન સુધી તેજોનેશ્યા તે પડી ત્રણ વિમા
નના દેવોને પદ્મનેશ્યા અને નાનક વર્ધા નવાર્થ મિદ્ધિ વિમાન સુરીના
દેવાને શુભનેશ્યા દોષ છે

મમનાય ૨-૧૩૫

કાલા સદ્વાચ નિયઈ પુત્રસ્ય પુરિસ્કારણ પચ ।

સમવાયે સમ્મત્ત ષગત દોઢ મિચ્યુતમ્ ॥

(સન્મતિસ્વૃજ-મિદ્ધસેન દિવાકરજી)

જ્ઞાનવર્ગમા કેવળ મનીષ પ્રધાનતા છે મિવા જ્ઞાનો કેવળ
કર્મ ઉપર જ વિશ્વાસ ગમ્પીને મેચનાગ છે એમ માનનાગ બુદ
ધાય છે જ્ઞાન સિદ્ધાનમા જ્ઞેમ કર્મનુ પ્રતિપા ન કરવામા આ યુ છે
તેમ પુરુષાર્થનુ પાયુ છે કર્મોને હાવવાના જ્ઞાન-ધ્યાન-તપગ્વપ-સેવમા
અનેક ઉપારો બતાવવામા આવેન છે પ્રત્યેક મર્વની ઉત્પત્તિમા માન
કર્મ કે પુરુષાર્થ બેજ નહિ પણ ઉપગ્ના મ્પોમ્મા સૂચવેના પાય
કા જોનો સયોગ આવશ્યક છે તેના નામ (૧) કાળ (૨) સ્વભાવ,
(૩) નિવૃત્તિ (૪) પુરુષમગ અને (૫) મર્મ છે એ પાને મગ્જો
એમ્પીગ્જની સાથે એના બધા સકળાયના છે કે એમાના એમ પાયુ
કાગ્જુનો અભાવ મર્વ નિવૃત્તિ થવામા અનગમ્યમૂત થઈ પડે છે
આ વાતને નીચેના ઉદાહરણથી તપાગીએ. સ્ત્રી બાળમને જન્મ આપે
છે તેમા સાંથી પ્રથમ મળની અપેક્ષા છે, કારણ કે વિનામગે સ્ત્રી
ગર્ભ ધારણ કરી શકતી નથી બીજી કાગ્જ સ્વભાવ છે જ્ઞે તેમા
બાળક ઉત્પન કરવાનો સ્વભાવ હોય તેજ ગર્ભ ગ્હેશે નહિ તે
નહિ ગ્હે ત્રીજી નિવૃત્તિ (અવસ્થાભાવ) જ્ઞે પુત્ર ઉત્પન થવાનો
હશે તેજ થશે નહિ તે કર્મક ગગ્જ ઉપગ્ધિન થઈ પુત્રપલાના

ગર્ભનું પરિવર્તન થઈ જશે. એવું પુરુષના (પુરુષાર્થ) પુન ઉત્પન્ન થવામાં પુરુષાર્થની પણ જરૂર છે. મુમુક્ષુને જ્યાં પુન કદી ઉત્પન્ન ન જ થાય આમ ચારે કાગળો હોવાની સાથે ઈર્ષ્યા (લાલચ)માં હોય તો જ થયો, નહીં તો ગર્ભનાશ પણ થઈ જાય, અર્થાત્ માતા પિતાના પ્રયાસ સાથે સત્તાનું લાભ જરૂરી છે. આ સમવાય ને ખીજી ગીતે વિચારીએ પાપ ભગત તથા પાપ અગ્રત રૂપ દશક્ષેત્રોની અપેક્ષાએ અવસર્પિણી ાળે એથો આરો અને ઉત્સર્પિણી કાળે ત્રીજો આરો-એ કાળે જીવ મોક્ષનું સાધન કરી કાર્ય કરે તેથી-કાગળ રૂપ માન્યા છતા પ્રશ્ન થયો કે કેમ અભવ્ય જીવ કાર્યસિદ્ધિ કરી મુક્તિ પામતા નથી ? એને તરત જ ખીજી કાગળ સ્વભાવ સ્વીકારવું પડે એનામાં મોક્ષ જ્યાં રૂપ સ્વભાવ જ નથી પાછો પ્રશ્ન થયો કે ભવે જીવમાં તો તે સ્વભાવ છે તેનું કેમ ? એટલે નિયતિ રૂપ કાગળ ખડુ થયો, ત્યાં લગી ભરીપણ પણ કામ ન જ લાગે વળી પ્રશ્ન થયો કે આણદ, કામને શ્રાવણને તે પણ હતું જ્યાં મોક્ષ કેમ ન પામ્યા ? વળી શ્રેણિ-ગગન તો ક્ષાયિત્ સમમિતી રતા ને ત્યાં એવું જરૂર પૂર્વકૃત અર્થાત્ જ્ઞાનાવસ્થા આદિ આજ ઈર્ષ્યા આજ ઉના આયુષ્યનો બંધ જગાઉ પરી ચૂક્યો રતો એટલે એને ભોગ્યા વિના તે આગળ વરી શકે તેમ હતું જ નહીં તો પત્રી મરેવી માનાતે આજ કાગળ મયા પણ પાચે. ઉદમ યા પુરુષાર્થ કઈ કીયો નથી જ્યાં મુક્તિ કેમ પ્રાપ્ત થઈ ? ક્ષપક શ્રેણિએ ચલાવેને પુન ધ્યાન ધ્યાવા રૂપ ઉદમ તેમને કર્યો છે ત્યારે જ મુક્તિને પામ્યા છે. મુમુક્ષુ કહેવાનું એટલું જ કે પ્રત્યેક કાર્ય નિષ્પત્તિમાં ઉપરોક્ત પાપ કાગળોનો યોગ આવશ્યક છે. પાપ આગળીઓની માર્ગ ભેગા મળી તેઓ કાર્ય સર્જન કરે તે અનમત એમાં આગળવતાપણીની મિત્રા કેમ ઉનટાર્ક જવાની વિચિત્રતાઓ મહેલી છે. કાઈક વાર પુરુષાર્થ ભેગ કરતો દેખાય છે તો કાઈકવાર ઈર્ષ્યાનું પ્રાબલ્ય દર્શિગોચર થાય છે. આ સબંધમાં ઉપરોક્ત પ્રાસાદ પ્રથમ શ્રી વિજયનરમી શ્રુતિ મહાગાને વિસ્તારથી દાખવા

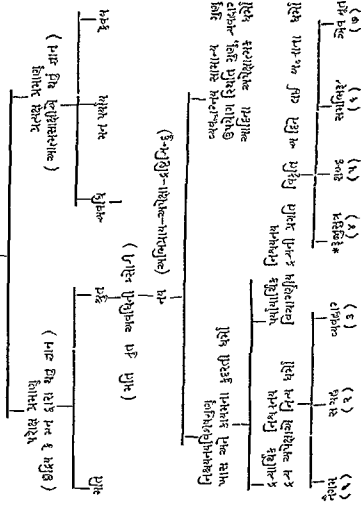
દાનનો ટાકી સુદર રીતે સ્વરૂપ ગ્લુ કર્યું છે વરેન્નુ લુકુ લુકુ બળ દાખવી સગવાળે સર્વને એમ્ન કરી કાર્યસિદ્ધિમા કેવા ઉપયોગી થઈ પડે કે તે વિચયમા ચાન્કા પણ આનેખ્યા ?

નય પ્રમાણ અને નિષેધા ૨-૩૫

જ્ઞાનનો દેતુ દ્રવ્ય (વસ્તુ) ના અનત ધર્મા-વ્યભાવો-પર્યાયો-રિચનિગ્ધો-ગુણો જાણવાનો છે તે જ્ઞાન બે પ્રકારના પ્રમાણુ (સાબિતી) થી થઈ શકે (૧) પ્રત્યક્ષ પ્રમાણુમા શ્રી સિદ્ધ તથા શ્રી કેવની ૫૦ માતમાએનુ કેવનજ્ઞાન મુનિ મહાગાનુ મન પર્ચાય જ્ઞાન અને ચારે મતિના જીવોનુ અવધિ જ્ઞાન સમાય , ન્યારે (૨) પરોક્ષ પ્રમાણુમા માન મતિ (લુદ્ધિ કે તર્કમય) જ્ઞાન અને જુત (આગમ) જ્ઞાન સમાય છે પ્રત્યક્ષ પ્રમાણુમા યના જ્ઞાન આત્મ પ્રત્યક્ષ યના હોવાથી શુદ્ધ જ હોય છે પણ પરોક્ષ એવા મતિ અને શ્રુત શુદ્ધ જ હોય તેવુ હોતુ નથી વળી અવધિ પણ અશુદ્ધ હોઈ શકે કે ટૂકમા કહીને તો આત્મ પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન તેજ સાચુ પ્રત્યક્ષ છે, ન્યારે ઇંદ્રિય પ્રત્યક્ષ તે સાચુ પ્રત્યક્ષ નથી પણ પરોક્ષ કે તેના ત્રણ વિભાગ નિમ્ન પ્રકારે થાય છે (૧) અનુમાન-નિશાની કે ચિન્હ જોઈ થતુ જ્ઞાન દાખવા તરિકે ધુમાડો જોઈ અગ્નિ સબધી થતુ જ્ઞાન (૨) આગમ-શાસ્ત્રના આધારથી થતુ જ્ઞાન (૩) ઉપમાન-કોઈ પાર્થને બીજી ઉપમા આપી એજબાવવાથી થતુ જ્ઞાન આ ગિચિતિમા જ્ઞૈન તત્ત્વજ્ઞાન જેય વિચયના પ્રારભમા નિશ્ચય વ્યવહાર રૂપ બે ભાગ પાડે છે નિશ્ચય માર્ગ દ્વારા વસ્તુના હમેશના (કાયમના-ચાપો) ધર્મો એટને ચોક્કસ કુદગ્તી શુભોનો વિચાર કરે કે અને વ્યવહાર માર્ગદ્વારા તેજ વસ્તુના અકુ

રતી ધર્મો (મનાએવા ધર્મો) ઉપયોગ-અપેક્ષા આદિ રૂપ, તેા વિચાર કર છે । ખના તમિકે 'આ માગીનેા ઘડો છે' એ નિશ્ચય નય અને 'આ પાણીનેા ઘડો છે' તે ચવહાર નય, એમા સમજવાનુ એ છે કે ઘડો તેા માગીનેા છે, પણ તેનેા ઉપયોગ પાણી ભગવામા કહેલો । ઉપરોક્ત નિશ્ચય નયના એ વિભાગ-(૧) દ્રવ્યાર્થિ- એટલે દ્રવ્યની અપેક્ષાએ સામાન્ય ગુણુનેા વિચાર અને (૨) પર્યાયાર્થિ- એટલે વસ્તુનેા ખ નાતી સ્થિતિએની અપેક્ષાએ સામાન્ય ગુણુનેા વિચાર. "આત્મા સર્વ મગ્ધા ડે" એ દ્રવ્યાર્થિ- નિશ્ચયનય આત્મા નામનુ દ્રવ્ય સર્વ જીવોમા એક જ છે એક સમુ જી-એ- પ્રકરના પદાર્થનુ મનેનુ છે "જીવોના સ્વભાવ અને ગુણુ જીવ જીવ છે" એ પર્યાયાર્થિ- નિશ્ચય નયનુ વામ્ધ. જીવો જેમા આત્મા દ્રવ્ય સમુ છે જતા પ્રકૃતિ પુદ્ગલની ભિન્નતા છે માટે જીવોમાના કેટલાક જાન છે, કેટલાક ગજીર છે, કેટલાક માની ડે કેટલાક કોની ડે, કેટલાક ધઉવર્ણા ડે વિ હવે વસ્તુ-પાર્થના સામાન્ય-વિશેષ ધર્મો સમજતા વાર નહીં લાગે. વિશેષ ધર્મ એટલે વસ્તુના પોતાના ખાસ ધર્મો-ગુણો અને સામાન્ય ધર્મ એટલે વસ્તુના મનાના તેમજ અન્ય વસ્તુ અપેક્ષાએ તેના ધર્મો-ગુણો. અર્થાત સામાન્ય-ચવહાર અને વિશેષ-નિશ્ચય ન્યા સામાન્ય છે ત્યાજ અપેક્ષાથી વિશેષ પણ છે આથી નય એટલે અભિપ્રાય-પાર્થનુ જ્ઞાન એમવવા માર્ગ મતાવનાર અગર તેા જોવનારનેા અભિપ્રાય એક રીતે જેતા નયની મણુની થઈ શકે નહિં, કશુ છે કે જાગૃત્યા વચણપહા જાગૃત્યા દુન્તિ નયજાયા એટલે કે જેટલા વચનપ્રયોગો છે તેટલા નેા છે

ज्ञान (ज्ञेय वस्तु के द्रव्य समष्टी)

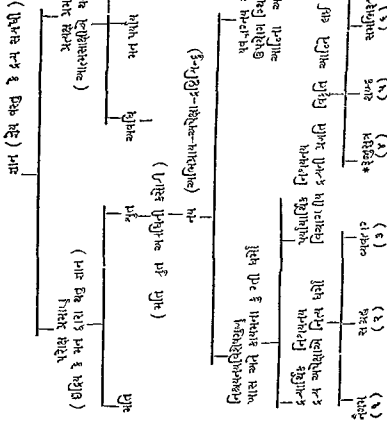

*સજ્જન નયને કાર્ષિક આચાર્યો દ્રવ્યાર્થિક નયનો પણ ભાગ ગણે છે વળી વપલાગ નય મુખ્ય વિભાગ તર્કિક જુદા આ યો અને ફરી દ્રવ્યાર્થિક નયના પેટા વિભાગ તર્કિક આચાર્યો મુખ્ય વિભાગ તર્કિક તે દ્રવ્યના વ્યવહાર ઉપયોગ આ અપેક્ષા વિચારનાર છે જ્યારે પેટા વિભાગ તર્કિકની ચાખ્યા તે આગળ આવશે

(૧) નૈગમ નય—ન ષકો ગમે ચન્મિન્ એક દ્રષ્ટિથી નહિ પણ સર્વ દ્રષ્ટિથી વિચાર કરનાર આ નય જગતના વ્યવહારમાં વિશેષ વપરાય છે આ નયથી વિચારનાર સામાન્ય અને વિશેષ ગુણને જુદા જુદા રીતે વિચારતો નથી, પણ તે ગુણોનો સમન્વય કરે છે આથી એમ ચમજવાનું નથી કે આ નય કાર્ષિક ભેદ ગ્રહણ કરતો નથી દાખલા તરીકે કેમ આનો નૈગમ નયથી વિચાર કરનાર વનસ્પતિ તરીકેના સામાન્ય ધર્મનો વિચાર કરી લઈ, કેરી અથવા આમાના વિશેષ (ખાસ) ગુણનો વિચાર કરે છે કેમ કેતા ખાસ વનસ્પતિ બતાવી એટલા અરો ભેલને ગ્રહણ કર્યો દૂરમાં આ નય દ્રવ્યના સામાન્ય અને વિશેષ બંને પ્રકારના ગુણોનો વિચારક છે

(૨) સગ્રહ નય—દ્રવ્યના વિશેષ ગુણો હોવા છતાં તે તરફ ઉત્તરની રહી માત્ર સામાન્ય ધર્મને મહત્વ આપી તે દ્રષ્ટિએ વિચારનાર એથી આ નય વિશેષ નામના પદાર્થને જુદા માનતો નથી, માત્ર નામાન્તર ગણે છે આ નય દ્રવ્યની જાતિ-સમૂહદર્શક છે દાખલા તરીકે જલ જલનો સમુદાય તરીકે માત્ર વિચાર આ નય દ્વારા થાય છે અને તેમાં જુદા જુદા જાતિના જલોનો સમાવેશ થાય છે, છતાં જુદા જુદા તરીકે જલનો વિચાર થઈ શકતો નથી

(૩) સ્વહાર નય—આ દ્રષ્ટિથી વિચારનાર સામાન્ય ગુણ હોવા છતાં તેને ઉપેક્ષી માત્ર વિશેષ ગુણને મહત્વ આપીને વિચાર કરે છે

*સજીવન નયને કોઈક આચાર્યો દ્રવ્યાર્થિક નયનો પણ લાગ જણે છે વળી વ્યવહાર નય મુખ્ય વિભાગ તન્નિક જીવો આચો અને ફરી દ્રવ્યાર્થિક નયના પેટા વિભાગ તન્નિક આચો મુખ્ય વિભાગ તરિકે તે દ્રવ્યના વ્યવહાર ઉપયોગ આદિ અપેક્ષા વિચારનાર છે ત્યારે પેટા વિભાગ તન્નિકની વ્યાખ્યા તે આગળ આવશે

(૧) નૈગમ નય—ન ઠકો ગમો યસ્મિન્ એક દષ્ટિથી નહિ પણ સર્વ દ્રષ્ટિથી વિચાર કરનાર આ નય જગતના વ્યવહારમા વિશેષ વપરાય છે આ નયથી વિચારનાર સામાન્ય અને વિશેષ ગુણને જુદી જુદી રીતે વિચારતો નથી, પણ તે ગુણોનો સમન્વય કરે છે, આથી એમ મમજવાનું નથી કે આ નય કાઈ બેદ ગ્રહણ કરતો નથી દાખલા તરીકે ફેરી આનો નૈગમ નયથી વિચાર કરનાર વનસ્પતિ તરીકેના સામાન્ય ધર્મનો વિચાર ઠી લઈ, ફેરી અથવા આળાના વિશેષ (ખાસ) ગુણનો વિચાર કરે છે ફેરી લેતા ખાસ વનસ્પતિ બતાવી એટલા અંશે બેદો ગ્રહણ કર્યો દૂકમા આ નય દ્રવ્યના સામાન્ય અને વિશેષ બંને પ્રકારના ગુણોનો વિચારક છે

(૨) સમૂહ નય—દ્રવ્યના વિશેષ ગુણો હોવા છતા તે તરફ ઉદ્ધારીન રહી માત્ર સામાન્ય ધર્મને મહત્વ આપી તે દ્રષ્ટિએ વિચારનાર એથી આ નય વિશેષ નામના પદાર્થને જુદો માનતો નથી, માત્ર નામાન્તર ગણે છે આ નય દ્રવ્યની જાતિ-સમૂહર્થક છે દાખલા તરીકે જીવ જીવનો સમુદાય તરીકે માત્ર વિચાર આ નય દ્વારા થાય છે અને તેમાં જુદી જુદી જાતિના જીવોનો સમાવેશ થાય છે છતા જુદા જુદા તરિકે જીવનો વિચાર થઈ શકતો નથી

(૩) વ્યવહાર નય—આ દ્રષ્ટિથી વિચારનાર સામાન્ય ગુણ હોવા છતા તેને ઉપેક્ષી માત્ર વિશેષ ગુણને મહત્વ આપીને વિચાર કરે છે

એટલે આ નય સમ્રહ દ્વારા ગતિનો વિચાર થયા પછી પેટાગતિનો વિચાર કરવા ઉપયોગી છે જીવના સામાન્ય સ્વરૂપનો વિચાર કરી ચારે ગતિના (દેવ મનુષ્ય તિરિય નારક) જીવસ્વરૂપનો વિચાર કરે છે એટલે કે સમ્રહ દ્રવ્યના સામાન્ય ધર્મને અને વ્યવહાર વિશેષ ધર્મને દાખવે છે અથાત્ દ્રવ્યના ગતિ ગુણનો વિચાર સમ્રહનય અને તેની પેટાગતિ વિ. નો વિચાર વ્યવહાર કરે છે

(૪) સ્ખુસુત્ર નય આ દ્રષ્ટિથી વિચારક દ્રવ્યના ભૂતકાળ ને ભવિષ્ય કાળના ધર્મો વાપ્યા જતા તેની ઉપેક્ષા કરી માત્ર વર્તમાન ધર્મનો વિચાર કરે છે વસ્તુગાન માટેના નામ, સ્થાપના, દ્રવ્ય અને ભાવ નામના ચાર નિક્ષેપોમાથી માત્ર ભાવનિક્ષેપનોજ વિચાર કરનાર આ નય છે આ નયથી વિચારેલ વસ્તુના ધર્મો તેજ વખતે સત્ય છે, પણ અન્ય કાળે તે અસત્ય છે આથી કરી આ નય દ્વારા ઉત્પન્ન થયેલ જ્ઞાન અતિ સકુચિત છે

ઉપરોક્ત ચાર નય વાચ્ય (જે વસ્તુનો વિચાર કરી બોલવાનું છે તે) માટે ઉપયોગી છે, ત્યારે છેવટના ત્રણ નયો વાચક (બોલનાર)ને ઉપયોગી છે

(૫) શબ્દ નય—સમાનાર્થી શબ્દોનો એક અર્થમાં ઉપયોગ કરવા માટે આ નય છે કુલ, કળશ ધટ, સર્વને ધડાના અર્થમાં વાપરવા તેમજ વલ્લ પટ કપડું લુગડું સર્વને કપડાના અર્થમાં વાપરવા તે આ નયનો અભિપ્રાય છે આ નય શબ્દકોષ, વ્યાકરણ આદિના પનાવનાર માટે ઉપયોગી છે

(૬) સમભિર્શ—સમાનાર્થી શબ્દોનો એક ઉપયોગ ન ગણ્યતા ખ્યાય બે. માને છે એટલે કે શબ્દના ધાતુ (મૂળ) અને તેના અર્થ ઉપરથી પ્રતિપાલન થતા અર્થમાંજ શબ્દ વાપરવા માટે આ નયનો અભિપ્રાય છે ઈ.સપતિના સ્વામી શક=અતિ બળવાન, પુરહ=શહેરનો નાચ

કરનાર, આમ લુદા લુદા અર્થમાં આ એકાર્થવાળી શબ્દનો ઊપયોગ ન ગણતા જુદો જુદો અર્થ ગ્રહે છે

(૭) એવજૂત નય-સમાનાર્થ શબ્દનો એક ઊપયોગ ન ગણતા પર્યાયબેદ માનવા ઉપરાત આ નય તે શબ્દના મૂળ ધાતુના અર્થ પ્રમાણેની ક્રિયામાં પ્રવૃત્ત હોઈએ ત્યારે તે શબ્દ વાપરવાનું સમજવાનાર અભિપ્રાય છે પૂજારી=પૂજા કરનાર, જ્યારે પૂજા કરતો હોય ત્યારે પૂજારી અને પછી તેને પૂજારી ન ગણવો પુરુષ (ઈદ્ર) જ્યારે દુશ્મનને જીતી તેના નગરનો નાશ કરતો હોય ત્યારેજ તે પુરુષ નહિ તો નહિ

શબ્દ નય સમાનાર્થ શબ્દો એક અર્થમાં વાપરનાર અભિપ્રાયનો, સમભિરૂદ્ધ સમાનાર્થ શબ્દને તે શબ્દના ધાતુના અર્થ મુજબ ધર્મ ગ્રહણ કરનાર અભિપ્રાયનો, અને એવજૂત સમાનાર્થ શબ્દ તેના મૂળ ધાતુના અર્થ મુજબની ક્રિયા કરતા ધર્મ ગ્રહણ કરનાર અભિપ્રાયનો છે આમાં શબ્દનય, શબ્દકોશ તથા વ્યાકરણ કર્તાઓને ઉપયોગી છે, જ્યારે સમભિરૂદ્ધ અને એવજૂતનય શબ્દના મૂળ ધાતુ ઉપરથી શબ્દ બનાવનારને ઉપયોગી છે

નય તે સંપૂર્ણ સત્ય નથી, પણ અશયી સત્ય છે, તેથી તે નથી પ્રમાણ કે નથી અપ્રમાણ સાતે નય સર્વ વસ્તુને સંપૂર્ણત વિચારનાર છે

આ સાત નય ઉપરાત જ્ઞાન નય અને ક્રિયા નય પણ છે, અને તેનો સમાવેશ ઉપરોક્ત સાતમાં નથી, કેમકે એ ઉભયનો વિષય સક્રિય છે એનો પણ વિચાર આધ્યાત્મિક વિકાસ અર્થે જ્ઞાન તત્ત્વજ્ઞાનીઓએ કર્યો છે જ્ઞાન નય મોક્ષ અંગે પોતાની પ્રધાનતા બતાવે છે અને ક્રિયા નય પોતાની તેવીજ પ્રધાનતા દર્શાવે છે પણ તેમ થતા તે નય મટી નવાલાસ થઈ જાય છે, એટલે એકાદની પ્રધાનતા ન

જોના જોટલી જ્ઞાનની મુખ્યતા એટલીજ કિયાની પણ છે, તેથીજ 'જ્ઞાનક્રિયામ્યા મોક્ષ' એ સૂત્રની રચના થોડી છે એમ સ્વીકારીએ ત્યારે ઉભય નય તરિકે ગણી શકાય

વસ્તુના અનંત ધર્મોમાના એકને મુખ્ય તરીકે ઊપયોગ કરતા બાકીનાનું અસ્તિત્વ માની લઈ તે પગલે ઊભાસીન રહી મુખ્ય તરિકે સ્વીકારેલ ધર્મની વિચાર કરવો તે દૃષ્ટિમિદુ કે અભિપ્રાય તેજ નહીં મહેવાય.

વસ્તુના અનંત ધર્મોમાથી એકને જ ધર્મ માની લઈ બાકીના ધર્મોની ઊપેક્ષા કરી અને તેનો નિષેધ કરવાનો વિચાર કરવો તે દૃષ્ટિમિદુ કે અભિપ્રાય તે કુનય અથવા નયાભાસ કહેવાય.

(૧) નૈગમ નયાભાસ વસ્તુના સર્વ ધર્મોનો નિષેધ માની માત્ર સામાન્ય અને વિશેષ ધર્મનેજ માને અને કેટલીક વખત સામાન્ય વિશેષ ધર્મોને જુદા માને ત્યારે ખરી રીતે તેમ નથી.

(૨) સત્રહ નયાભાસ વસ્તુના સર્વ ધર્મોનો નિષેધ ખરી માત્ર સામાન્ય ધર્મરૂપ જાતિને માને પણ વિશેષ ધર્મરૂપ પેગજાતિને ન માને આમ અને તો વિચાર બે વધે કાગણુકે વિશેષ ધર્મ વિના સામાન્ય ધર્મનો વિચાર ન થઈ શકે બાળકો પદાર્થ પાક શિખે તેઓ પણ સામાન્ય ગુણ અને ખાસ (વિશેષ) ગુણ વિષે સમજે છે અદ્વૈતવાદીનો આમા સમાવેશ થાય.

(૩) વ્યવહાર નયાભાસ વસ્તુના સર્વ ધર્મોનો નિષેધ કરી માત્ર વિશેષ ધર્મને જ માને આ રીતે વિચારતા વસ્તુના દ્રવ્યગુણ ચાર્વાક મતની માફક ખોટી રીતે બતાવાય.

(૪) મજુસૂત્ર નયાભાસ વસ્તુના સર્વ ધર્મોનો નિષેધ કરી માત્ર વર્તમાન ધર્મનો વિચાર કરાય તેને માને આમ માનતા ઐત્તર્યધર્મનો સહિતકવા અસ્તિત્વમા આવે.

(૫) શબ્દ નવાભાસ એકાર્થ (સમાનાર્થ) શબ્દનો ઉપયોગ જ્ઞાનિ-મજા-વચન-બે દિનો વિચાર ય્યા વગર કરવામા આવે તે અભિપ્રાય.

(૬) સમભિદ્ધ નવાભાસ સમાનાર્થ શબ્દનો ઉપયોગ તે શબ્દના મૂળધાતુના અર્થ પ્રમાણુર થાય, પણ તેનો અન્ય અર્થ થાય તેને ન માને તે અભિપ્રાય.

(૭) એવભૂત નવાભાસ સમાનાર્થ શબ્દનો ઉપયોગ તે શબ્દના મૂળધાતુના અર્થ પ્રમાણે પણ ન કરતા તેજ અર્થમા ક્રિયા કરાતી રોય તે અર્થમા અને ખીજા ગાઇ અર્થમા ઉપયોગ ન માને તે અભિપ્રાય.

ઉપસહાર કરતા વિચારી લાઝએ કે પ્રથમના ચાર નય વાચ્ય ઉપયોગી અને પાઝળના નય વાચ્ય ઉપયોગી છે તત્વજ્ઞાનના વિચાર અર્થે પ્રથમના ચાર ખામ લરૂગના છે અને માકીના ત્રણ ભાષા કે આ ગણ ગચનાર કિંવા શબ્દકોષ બનાવનાર અને શબ્દધાતુ અર્થ મોઘપ આનિ માટે ખાસ જરૂગના છે તત્વજ્ઞાન શબ્દોમા વિચારાતુ હોવાથી અને ત્રથમા વખાતું હોવાથી માટે નયનો વિચાર સાથેજ કરવાનો છે, કેમકે ભાષાલિના ઉપયોગ તત્વજ્ઞાનમા કરવો પડે છે ઉપ રોમ્ત સાત નય માહોમાહે એક ખીજને તોડનાર છે અને તે દષ્ટિએ તે સર્વ નવાભાસ છે, પણ સન્તુના વિચારમા દષ્ટિબિંદુ અપેક્ષા-અભિપ્રાય આલિએ દરેક નય પ્રમાણે લુ । લુલ પ્રમરે તેનો વિચાર કરી તે સર્વનો સમન્વય કરવો તેજ નયવાલનો સાર છે આ પ્રમાણે નયો એક ખીજના વિરોધી છના અપેક્ષા દ્રષ્ટિથી તેજ નયો વન્તુનુ સપૂર્ણત જ્ઞાન આપનાર છે અને તેથી તત્વજ્ઞાનના વિચાર માટે તે ઉપયોગી છે.

(૧) નામનિક્ષેપ-આકાર તથા ગુણુ રહિત વસ્તુને માત્ર નામે કરી બોલાવતુ સિદ્ધ વડ છે .

(૨) ધ્યાપનાનિક્ષેપ-વસ્તુમા કોઈકે વસ્તુનો આધાર દેખી તેને તે વસ્તુ કહેવી તે પાષાણુની મૂર્તિ

(૩) દ્રવ્યનિક્ષેપ-નામ આધાર ને સ્થાપના ગુણ હોવા છતાં આત્મોપયોગ ન હોય તે અગ્ની જીવ.

(૪) ભાવનિક્ષેપ-નામ, સ્થાપના, લક્ષણ ગુણ ઉપયોગ સહિત વસ્તુ યા પૈર્થ તે ગ્ની આત્મા

નિક્ષેપા લાગુ પાડવાની રીત- અગ્નિત શબ્દ પર નિમ્ન પ્રકારે પડી શકે કોઈમ્નુ અગ્નિત એવું નામ છે તે પહેલો નામ અગ્નિત નિક્ષેપ અગ્નિતની પ્રતિમા યા મુર્તિ તે સ્થાપના અગ્નિત રૂપ બીજો નિક્ષેપ ત્યાં સુધી જ્ય અવસ્થામા વર્તે છે ત્યાં સુધી ત્રીજો દ્રવ્ય નિક્ષેપ કેવળ જ્ઞાન પામી લોકાલોચના ભાવ જાણે ત્યારે ચોથો ભાવ અગ્નિત નિક્ષેપ નવ લાગુ પાડવાની રીત સિદ્ધ શબ્દ પર નિમ્ન પ્રકારે પડી શકે

૧ નગમ મને સર્વ જીવ સિદ્ધ છે કેમકે સર્વજીવના આઠ રૂચક પ્રદેશ સિદ્ધ સમાન નિર્મળ છે ૨ સમગ્ર નવ કહે છે કે જે સર્વ જીવની સત્તા સિદ્ધ સમાન છે એણે પર્થાપાર્થિક નયે કરી કર્મ સહિત અવસ્થા તે ટાળીને દ્રવ્યાર્થિક નયે કરી સિદ્ધ અવસ્થા અગીકાર કરી ૩ વ્યવહાર નવ કહે છે કે વિદ્યા લખ્ધિ પ્રમુખ ગુણે કરી સિદ્ધ થયો તે સિદ્ધ જ્ઞાનુમત્ર નવ જો યો કે જેણે પોતાના આત્માની સિદ્ધપણાની સત્તા જાણખી અને ધ્યાનનો ઉપયોગ પણ તેજ વર્તે છે તે સમયે તે જીવ સિદ્ધ જાણવો એ નરે સમક્રિતી જીવ સિદ્ધ સમાન છે શબ્દ નયના મતે શુદ્ધ શુદ્ધ ધ્યાન પશ્ચિમ નામાદિક નિક્ષેપે તે સિદ્ધ સમભિર્ જે કેવળજ્ઞાન, કેવળદર્શન યથાધ્યાન ચારિત્ર એ ગુણે સહિત તે સિદ્ધ જાણવા એ નયે તેરમા ચઉત્તમા ગુણુ ઠાણાના કેવલીને સિદ્ધ કલા એવજૂત નવ કહે છે કે જેના સકળ કર્મ ક્ષય થઈ લોકને અતે વિરાજમાન અટગુણુસપન્ન તે સિદ્ધ જાણવા

સ્વાદ્વાદ યાને અનેકાતનાદ

આદ્વાદ (અનેકાતવાદ)નું પ્રાધાન્ય જૈન દર્શનમાં એટલું બધું કરવામાં આવ્યું છે કે જેને લીધે જૈન દર્શન 'આદ્વાદ દર્શન' અથવા 'અનેકાત દર્શન' નામથી પણ ઓળખાય છે. વિવિધ મતવાદીઓના દ્રષ્ટિમિદુ સમજવામાં અનેકાતનાદ જેવી સહાય કરે છે તેની સહાય કાંઈપણ એકાતવાદ ન આપી શકે એ સહજ સમજાય તેવું છે.

આ આદ્વાદનું યથાગ્નિત સ્વરૂપ નહીં સમજવાને કારણે ઇતિહાસમાં એને સરાયવાદ તરિકે ઓળખાતો છે, પરંતુ વસ્તુતઃ 'સ્વાદ્વાદ' એ સરાયવાદ નથી. સરાય તો એનું નામ છે કે 'એક વસ્તુ કાંઈ ચોક્કસ રૂપે સમજવામાં ન આવે' અધારમાં કાંઈ લાખી લાખી વસ્તુ જોઈ વિચાર ઉત્પન્ન થાય કે 'આ દોરડી છે કે સર્પ ?' અથવા દૂગથી લાકડાના કુકા જેવું કાઈ દેખી વિચાર થાય કે 'આ માણસ છે કે લાકડું આનું નામ સરાય' છે. આમાં સર્પ કે દોરડી, કિંવા લાકડું માણસ સખથી કાંઈપણ નિર્ણય કરવામાં આવેતો ન હોવાથી સરાય અસ્તિત્વ છે, પરંતુ આદ્વાદમાં આવું કાંઈ નથી એખ સંક્ષેપ વ્યાખ્યા કરીએ તો આ પ્રમાણે કરી શકાય.

एकस्मिन् चस्तुति सापेक्षरित्या चिरुद्धनानाधर्म
 म्वीकारो हि म्याद्वद' એક પર્યાયમાં અપેક્ષાપૂર્વક વિરૂધ્ધ નાન પ્રકારના ધર્મોનો સ્વીકાર કરવો એનું નામ આદ્વાદ છે. સમારંભ તમામ પર્યાયોમાં અનેક ધર્મો રહેલા છે જે સાક્ષેપ રીતિથી એ ધર્મોનું અવનોક્ત કરવામાં આવે તો તેમાં તે ધર્મોની સત્યતા જાણશુશી, અને ધર્મો અથવા વિવિધ ગુણો એકજ વસ્તુમાં શી રી રહી શકે એ ઉપયુક્ત દ્રષ્ટિથી જોવા ધણા વિદ્વાનો નથી સમ શક્યા, તેથી તેઓએ સ્વાદ્વાદને અનિશ્ચિતવાદ તરિકે લખી ના ગબીર પ્રમાણ સેવ્યો છે. આને સ્થાને બારિકાઈથી ધ્યાનપૂર્વક આદ્વાદનો સિદ્ધાન્ત સમજવામાં આવે તો આક્ષેપને જરા માત્ર સ્ય

રહેતુ નથી. દાખલા તરિકે વાલુખ (રેતી) ભારે છે, તેમજ દલમી પણ
 કે લોટ વિગેરે સ્ત્રીઓની અપેક્ષાએ તે ભારે છે તેમજ શીવા
 વિગેરે વસ્તુઓની અપેક્ષાએ દલમી પણ છે એમા રહેવ દ્રષ્ટિબિદુ
 સમજવાની જરૂર છે

કામ્પ માણસને ૧૦૫ ડીગ્રી સુધી ચી ઉતરેનો તાવ ૧૦૨
 ડીગ્રી રહ્યો હોય તે વખતે પ્રથમ પૂજારને ઓછો તેમજ વધારે પણ
 કહી શકાય ૧૦૫ ડીગ્રીની અપેક્ષાએ ઓછો અને ૯૯ના ડીગ્રીની
 અપેક્ષાએ વિશેષ પણ કહેવાય તેમા જોડુ શુ? માણસ એક હોવા
 છતા તે વિવિધ ધર્મો-સમઘો-ચી સમજાયેનો હોય છે તે પિતા છે
 તેમ પુત્ર પણ છે બનીને કે, તેમ કાકા પણ છે, આ ધર્મો પરસ્પર
 વિરુદ્ધ હોવા છતા એકજ વ્યક્તિમા લાભે છે આમ છતા અપેક્ષા
 પૂર્વક તે તમ્ક દ્રષ્ટિ કરવામા આવે તો એમા અસમઘ જેવું કમજ
 નથી જેમ સ્વપુત્રની અપેક્ષાએ પોતે પિતા છે, તેમ સ્વપિતાની
 અપેક્ષાએ પોતે પુત્ર પણ છે અને તેવીજ રીતે અપેક્ષાથી ખીન
 ધર્મોનું પણ સમજ લેવું

આવીજ ગીતે દુનિયાના તમામ પદાર્થોમા-આકાશથી લઈને
 દીપ્ત પર્વતમા-સાપેક્ષ રીતે નિત્યત્વ અનિત્યત્વ પ્રમેયત્વ વાચ્યત્વ
 આ ધર્મો ગટેલા આપણે જોઈ શકીએ છીએ અને તે ત્યા સુધી
 કે આત્મા જેવી નિત્ય ગણાતી વસ્તુમા પણ જો સ્યાદાહની દ્રષ્ટિ
 લાગુ કરવામા આવે તો ત્યા પણ ઉક્ત ધર્મો જરૂર જણાયો. આ
 પ્રમાણે તમ મ વસ્તુઓમા સાપેક્ષ રીત્યા અનેક ધર્મો રહેલા હોવાથી
 જ શ્રીમાન ઉમાસ્વાતિ વાયકે દ્રવ્યનું લક્ષણ ઉત્પાદ (ઉત્પન્ન થવું),
 ન્ય (નાશ પામવું) અને ક્રૌંચ (ત્રિયાત હોવું) રૂપ તથા પદ દ્વારા
 જાણ્યું છે ત્યાદા શેનીથી આ લક્ષણ આપણે જીવ ઉપર ઘટાવીએ
 આત્મા યદ્યપિ દ્રવ્યાર્થિક નયની અપેક્ષાએ નિત્ય છે પરંતુ

પર્યાયાર્થિકનયની અપેક્ષાએ અનિત્ય પણ માનવો પડશે, જેમકે કાર્થ સસારી શ્વ પુષ્પની અવિધ્તાના સમયે ત્યારે મનુષ્ય ગતિ છોડીને દેવ્યોનિમા જાય છે ત્યારે દેવગનિમા ઉત્પાદ અને મનુષ્યગતિમા વ્યય થયો કહેવાય છે અર્થાત્ મનુષ્ય પર્યાય નટ થઈ દેવપણાના પયાયરૂપે ઉત્પન્ન થાય છે, પરતુ બન્ને ગતિમા ચેતના ધર્મ તો ઝાંચી ઓ કાયમજ ગહે છે આથી આત્મામા કથચિત્ નિત્યત્વ અને કથચિત્ અનિત્યત્વનો સ્વીકાર જરૂર કરવો પડશે

આ તો ચેતન્યનુ દ્રશ્યન આધ્યુ પરતુ જડ પદાર્થોમા પણ ઉપર જણાવેલું દ્રવ્યનુ લક્ષણુ ત્યાદ્વા ગૈયિથી લાગુ પાડી રાખાય

મોનાની મુદ્રિના (વીટી)નુ ઉત્પાદણુ લઠએ મુદ્રિકાને ગણાવી કુડળ બનાવ્યા મુદ્રિકાને ગણાવના વીટીપણાનો વ્યય અને કુડળના આમગનો ઉત્પાદ થાય છે પણ મોનાપણુ તો ઉભય પ્રસંગે કાયમ જ ગહે છે આમ દુનિયાના તમામ પાર્થોમા નિત્ય, અનિત્ય અને વ્રુવની અપેક્ષાએ આ દ્રવ્યનુ લક્ષણુ ઘટે છે એનું નામ જ ત્યાદ્વાદ શૈલી છે એનત નિત્ય કે એમત અનિત્ય કાર્થ પાર્થ માની રાખયજ નહીં મુદ્રિકા ગાળાને કુડળ મનાવના જે કષ્ટ ફેરફાર થાય છે તે માન આ ગમા જ અને નહીં કે મુદ્રિકાની તમામ વસ્તુમા એનત નિત્ય તો ત્યારે જ મનાય કે મુદ્રિકાનુ સ્વરૂપ ગમે તે વખતે જેનુ ને તેનુ કાયમ ગહેતું હોય, ગાળવા કે તોડના જા બલ્લાતું ન હોય. તેમ એ જ અનિત્ય પણ ત્યારે જ મનાય કે મુદ્રિકાને તોડતા કે ગાળતા સર્વથા તેનો નાશ થતો હોય તેમનો એ અશ પણ ખીજ વસ્તુમા (કુડળમા) ન આવતો હોય એમ બનવુ શક્ય જ નથી તેથી જ ભાગ મૂકીને કહેતુ પડે છે કે તમામ પાર્થોમા નિત્યત્વ, અનિત્યત્વ, પ્રમેયત્વ, વાચ્યત્વ આદિ ધર્મો ગહેના છે એ ધર્મોના સાક્ષેપ રીતિથી સ્વીકાર કરવો-એ ધર્મો ને સાક્ષેપ દ્રષ્ટિએ જોવા એનુ નામ જ ત્યાદ્વાદ છે

एकस्मिन् वस्तुनि विरुद्धधर्मस्यसमावेश स्याद्वाद् ।
 विरुद्ध धर्मस्यप्रतिपादनपर चतुरभिप्रायवशेप स्याद्वाद्
 अथवा वस्तुस्वरूप प्रतिपादनपर श्रुतविकल्प स्याद्वाद् अथवा
 एकेकस्मिन् वस्तुनि सप्रतिपक्षानेरुधर्मस्वरूपप्रतिपादनपर
 स्याद्वाद् एकस्मिन् जीवाजीवादी विरुद्ध यद् धर्मद्वय
 नित्यानित्यास्तित्वनास्तित्वोपादेयानुपादेयाभिलाष्य निमिला
 प्यादि लक्षण तत् प्रतिपादनपर श्रुतविकल्प स्याद्वाद्
 पर्यति उत्पत्ति त्रिपत्तिच प्राप्नोति स पर्याय आम विविध
 રૂપે સ્યાદ્દાની વ્યાખ્યા કરાયેલી છે, છતાં સારાશમાં ઝઠ ખાસ રૂર
 પડતો નથી. અહીં જગ પચાયના સ્વરૂપનુ આશુ દિગ્દર્શન કરતુ જરૂરી
 છે જે ઉત્પત્તિ અને નાશને પામે છે તેને પર્યાય કહે છે પર્યાયના
 બે બે સહભાવી અને ક્રમભાવી સહભાવીને ગુણ તરિકે ઓળખવામાં
 આવે છે ન્યારે ક્રમભાવીને તેા પર્યાય નામથી જ ઓળાવાય જે વિદ્યાન
 વ્યકિતવ શક્તિવ વીગેરે આત્માના સહભાવી પર્યાય ગુણ છે ન્યારે
 સુખ-દુ ખ હર્ષ-શોક વિગેરે ક્રમભાવી પર્યાય છે આમ પર્યાય સ્યાદ્દાદ
 શૈલીમાં મહત્વનો ભાગ ભજવે છે

अनेक वंता-धर्मा यस्मिन् भावे सौऽयमनेकान्त એટલે
 જેમાં અનેક ધર્મ છે તે અનેકતવાદ એ ગી ઉત્તર એ ક્યારે ય
 પણ અપૂર્ણ જ હોય છે કારણ કે કોઈપણ વસ્તુ હમેશા એકજ
 અવસ્થામાં રહેતી જ નથી તેથી ઉત્તર કિંવા વર્ણન સાપેક્ષ જ
 રહેવાનુ આવુ વર્ણન સાત રીતે કરી શકાય છે માટે એ પદ્ધતિને
 'સમભંગી નામથી પણ ઓળખવામાં આવે છે કોઈપણ વસ્તુનુ
 વર્ણન કરતા દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ અને ભાવ રૂપ ચાર પ્રકારની અપેક્ષા પર
 ધ્યાન રાખવુ પડે છે તે સાત પ્રકારનો ક્રમ નીચે મુજબ છે

(૧) કોઈપણ એક વસ્તુ સબધે ઓળતા આ અપેક્ષા ચતુષ્ટયા-
 નુસાર વસ્તુનુ અસ્તિત્વ છે એમ કહેવુ તે પહેલો પ્રકાર.

(૨) બીજી એકાદ વસ્તુના ઉપનો અપેક્ષા ચતુષ્ટયાનુસાર અસ્તિ-ત્વની દ્રષ્ટિએ પહેલી વસ્તુનું અસ્તિત્વ નથી એમ કહેવું તે બીજા પ્રકાર

(૩) કાષ્ટપણ વસ્તુને માટે બીજી બે વસ્તુના સાપેક્ષ ચતુષ્ટયા-નુસાર અસ્તિત્વ કેવા ધ્વન્યત્વ કહેવું એ ત્રીજા પ્રકાર.

(૪) કાષ્ટપણ વસ્તુની યાગ્યતા અન્ય બે વસ્તુના આક્ષેપ ચતુષ્ટયાનુસાર એ દમ ઉત્તર આપવા અશક્ય હોવાથી અવમત્ય છે તે ચોથા પ્રકાર

(૫) કાષ્ટ વસ્તુને માટે બીજી બે વસ્તુઓની દ્રષ્ટિએ બોલવું અશક્ય, પણ એ વસ્તુની દ્રષ્ટિએ અસ્તિ પક્ષે ઉત્તર આપવો એ પાચમો પ્રકાર,

(૬) કાષ્ટ વસ્તુને માટે બીજી બે વસ્તુઓની દ્રષ્ટિએ બોલવું અશક્ય, પણ એ વસ્તુની દ્રષ્ટિએ નાસ્તિપક્ષે ઉત્તર આપવો એ ષષ્ઠો પ્રકાર.

(૭) કાષ્ટપણ વસ્તુને માટે બીજી બે વસ્તુની દ્રષ્ટિએ એકી સાથે કહેવું અશક્ય પણ અનુક્રમે અસ્તિનાસ્તિપક્ષે ઉત્તર આપવો એ સાતમો પ્રકાર.

આ સાત પદ્ધતિ વડે તર્ક ચલાવ્યા પછી જે સાર નિમ્ને તે ખરા છે એમ કહેવાને હકકત નથી એકદરે સાપેક્ષાત્મક વિચાર કરવાની આ સર્વાંગિક પદ્ધતિ હોવાથી તે અત્યંત પરિણામકારક છે એના પ્રશસકોમા ડૉ. ભાડાગકર, મહારામા ગાંધીજી તેમજ કેટલાયે પાશ્ચાત્ય ને પૌર્વાત્ય પદ્ધતિના નામો છે ઉપરની સાત પદ્ધતિને 'સ્પાત' શબ્દથી અંકિત કરવામા આવતી હોવાથી એનું નામ સ્પાદાદ પદ્ધતિ છે વિધિ પ્રતિષેધાદિ કાષ્ટપણ વિધાન સાત પ્રકારે ને અપેક્ષા ચતુષ્ટયસહ કરવું એજ આ પદ્ધતિનું રહસ્ય છે સૃષ્ટિ, પ્રવાહની

દ્રષ્ટિએ અનાદ્યનત છે પણ પર્યાયત ક્ષણવિનશ્ચ છે આત્મ તત્ત્વના મૂળમત ગુણુની દ્રષ્ટિએ સર્વ ઉવાત્મા એક છે પણ કર્મબંધના ભિન્નત્વને લીધે તે અનેક પણ છે આ પ્રમાણે સર્વ અપેક્ષાઓ લક્ષમાં વર્તે તે સિદ્ધાંત સ્થાપનો એજ અન્યમતવાલ

ગુજરાતના સમર્થ વિદ્વાન્ પ્રો. આનંદશંકર બાપુભાઈ ધ્રુવ કહે છે કે આદાદ એકીકરણનું દ્રષ્ટિમિદુ અમારી આંખે ઉપસ્થિત કરે છે વિવિધ દ્રષ્ટિમિદુઓ દ્વારા નિરીક્ષણ કર્યા વગર કોઈ વસ્તુ સંપૂર્ણ સ્વરૂપે સમજવામાં આવી શકે નહીં દર્શનશાસ્ત્રના મુખ્ય અધ્યાપક શ્રીકૃત કૃપીશૂષણ અનીકારી જણાવે છે કે—આદવાદનો સિદ્ધાંત ઘણો મહત્વપૂર્ણ અને ખેચાણુકાક છે એ સિદ્ધાંતમાં જૈન ધર્મની વિગેષતા તરી આવે છે એજ સ્વાવાલ જૈન દર્શનની અદ્વિતિય ઘિનિ પ્રગટ કરે છે આદવાદ એક બારે સત્ય તરફ આપણને દારી જાય છે વિશ્વના અથવા તેના કોઈ એક ભાગને જોવા માટે માત્ર એક દ્રષ્ટિકોણ સર્વથા પૂર્ણ ન રેખી શકાય ભિન્ન ભિન્ન દ્રષ્ટિકોણથી જોઈએ તોજ અખડ સત્ય જોઈ શકીએ ખરૂ જોતા આ વિશ્વ અસખ્ય તત્ત્વો તથા પર્યાયોના સમુદાય રૂપ છે અને આપણા પરિચિત દ્રષ્ટિકોણથી જાણ્યે જ પૂર્ણ સત્ય પામી શકીએ કેવન સર્વજ્ઞ જ પૂર્ણ સત્યને પૂર્ણપણે જાણી શકે છે એ સખધમાં શ્રીમદ્ધિસેનના નિમ્ન વચનો જાલ ગખવા જોવા છે હે ભગવાન ! આપનો સિદ્ધાંત નિખપક્ષ છે વારણ કે એજ જ વસ્તુ કેટલી અસખ્ય દ્રષ્ટિથી જોઈ શકાય છે તે આપે અમને બનાવ્યું છે પેનાઓ કે જે કેવળ સિદ્ધાંત જોલી ખાતર પગપગમાં ધૂધ્યાં-મત્સર ધરાવે છે તે સ્થિતિ આપના આદાદ દર્શનમાં નથી સભવતી, આની રીતે મહો પાખ્યાય પડિત મગનાથ ડો. જો પરડોલે અને હોંદી ભાષાના ધુરધર પડિત શ્રી મહાવીરપ્રસાલ વીજેરેના વચનો ઠાકી શકાય મૂવાચારોના અભિપ્રાય તો સખ્યામધ મળી શકે તેમ છે છતાં જ

શૂનિ જાણુ પર ગણ્યા છે ત્યારે અન્ય દર્શનના વિદ્વાનોનો આ મત છે તો પછી એ સ્યાદવાદ સંક્ષી માટે વગર કહેવાનું હોય જ શાનું ? એને સશયવાદ તરિક્ષે માનનાગ કેવા અધારે અથડાય છે એનો સહજ ખ્યાલ ઉપગના ઉલ્લેખોથી આવી શકશે જ્ઞાનર્શન મા ઉક્ત સાત પદ્ધતિ નીચેના પંચથી આલેખિત દષ્ટિગોચર થાય છે—(૧) સ્યાત્ અસ્તિ (૨) સ્યાત્ તાસ્તિ (૩) સ્યાત્ અસ્તિ નાસ્તિ (૪) સ્યાત્ અવસ્તન્ય, (૫) સ્યાન્ અસ્તિ અવસ્તવ્ય (૬) સ્યાત્ નાસ્તિ અવસ્તય (૭) સ્યાત્ અસ્તિનાસ્તિ અવસ્તન્ય

જ્ઞાન ર્શનમા આ સ્યાદવાદના સિદ્ધાંતનું મૂળ જોવા જતા માનુષ પડે છે > અતિ પ્રાચીન સમયથી તીર્થ જ પરમાત્માએ પ્ર વતાવતા આવેલા છે અને ૨૪૬૩ વર્ષો પહેલા ચગમ તીર્થકર શ્રી મહાવીરદેવે એ સિદ્ધાંતનો ઉપેશ દીધો હતો તેનું સ્વરૂપ-વર્ણન અને વ્યાખ્યા ‘ભગવતી સૂત્ર’ ‘સમવાયાગ સૂત્ર અનુયોગ દ્વાર સૂત્ર’ ‘પ્રજ્ઞાપના સૂત્ર’ આદિ પ્રમાણભૂત ગ્રંથોમા દષ્ટિગોચર થાય છે

ચોથા મેત્રમા થઈ ગયેના યુગપ્રધાન ભદ્રબાહુ સ્વામીએ આ સિદ્ધાંતનું વિવરણ પ્રાકૃત ગીત ‘સૂત્રકૃતાગ નિર્યુખ્તિ’મા કરેલું છે

પ્રખ્યાત જ્ઞાન ન્યાયાચાર્ય શ્રી સિદ્ધમેન વિવારજીએ પોતાના પ્રસિદ્ધ ‘સન્મતિતર્ક’મા એ સબધી વિવરણ કરેલું છે

શ્રી જીનબદ્ર ગણિ ક્ષમાશ્રમણે ‘વિશેષાવાસ્યક ભાષ્ય’ મા અને શ્રી સમતલને ‘આત્મ મીમામા’ મા પણ આનું વિવરણ કરેલું છે આ ત્રિવાય ખીન પ્રસિદ્ધ ન્યાયવેતાઓ જોવા કે દર્શનસંગિ, સુદ્રિસાગર

સરિ દેવસ્યુઠિ હેમચદ્રસ્યુઠિ અને સ્યાદવાદ મન્દરી 'ના કતા મુવિખ્યાત મત્વિસેનસરિએ આ મિદાત પઠ પોતાનુ લક્ષ્ય આપ્યુ છે

આમ અનેમનવાદનુ મહત્વ ને પ્રતિષ્ઠા વર્ણુઆ જાણ તેમ નથી એમા સત્ય અને અદ્વિસા મમાયેના છે એ ભાગ્યેજ મહેવુ પડે તેમ છે, વિશ્વનુ મથાર્થ રૂપે અવનોમ્ન ક વાને માટે અનેમત વાદ દિવ્યચક્ષુ રૂપ છે એના અભાવેજ અનેક મતમતાવરોના-ખડ નમકાના-ઝડાઓ ઉત્ભવ્યા છે સત્યનો સાશ્વત સનાતન માર્ગ ચિંધવા આદાઁ સમર્થ છે દેહ શુદ્ધિને માટે જેમ સ્નાનની જરૂર છે તેમ વિચાર શુદ્ધિને માટે અનેમતવાદ (આદવાદ) એટલેજ આ વચ્ચે છે સર્વવપ્રરૂપિત અનેમતવાદના પ્રતાપે આપણા અશુદ્ધિના મતાભિમાનના-અને કદામદના-મળ ધોવાઈ જાય અને જ્ઞાનશાસન-સ્યાદવાદ દર્શન-વિષ્વમા વિજ્યવતુ નિવડે એવી એમા શક્તિ છે

ગુણસ્થાન વિષયે

ગુણો (આત્મશક્તિઓના)ના સ્થાનોને અર્થાત્ વિમસની ક્રમિક અવસ્થાઓને ગુણુ સ્થાન કહે છે જ્ઞાનશાસ્ત્રમા ગુણુસ્થાન શબ્દની મતનન આત્મિક શક્તિઓના આવિર્ભાવની ચ'ની ઉત્તરતી અવસ્થાઓ એ છે આત્માનુ વાસ્તવિક સ્વરૂપ તો શુદ્ધ ચૈતન્ય અને પૂર્ણાનંદમય છે, પણ તેના ઉપર ન્યા મુખી તીવ્ર આવરણરૂપ ધન વાદળોની ઘટા ઊવાયેલી હોય ત્યા મુખી તેનુ અસન સ્વરૂપ દેખાતુ નથી. આવગ્જોની તીવ્રતા વધારેમા વધારે હોય ત્યારે આત્મા પ્રાથમિક અવસ્થામા અર્થાત્ તદ્દન અવિકસિત અવસ્થામા પડ્યો રહે છે અને ન્યારે આવરણુ બિલ્કુન નાશ પામી જાય છે ત્યારે આત્મા વિકાસની ચરમ અવગ્થામા અર્થાત્ શુદ્ધ સ્વરૂપની પૂર્ણતામા વર્તતો

થઈ નય છે ઉભા પ્રકારની સ્થિતિ વચ્ચે આત્મા સખ્યાતિત
 જ્ઞાનિઓનો અનુભવ કરે છે પણ તેનું વર્ગીકરણ કરીને સક્ષેપમાં
 ૧૪ વિભાગ કરવામાં આયા છે તેને ચૌદ ગુણગ્રંથાન કહેવાય છે

કર્મના બંધા આવગણોમાં મોહનું આવગણુ પ્રધાન છે, મોહની
 તીનતા ને બળવાન ત્યા પર બંધા આવગણોની તીનતા ને બળ
 ગહવાનું જોડે અને મોહની નિર્મળતા જોડેલે અશે આવગણોની
 નિર્મળતા મોહીની જે પ્રધાન શક્તિઓમાંની પહેલી શક્તિ આ-
 ત્માને દર્શન કરતા અથાત્ સ્વરૂપ પરરૂપનો નિષ્ક્રમ અથવા જડ
 ચેતનો વિવેક કરતા અટકાવે છે અને બીજી શક્તિ વિવેક પ્રાપ્ત
 થ્યા બા અધ્યાસ (પગ પરિણુનિ) થી છૂટી સ્વરૂપ કે કોઈ પણ
 વસ્તુનું યથાર્થ દર્શન (બોધ) થયા પછીજ એ વસ્તુને પ્રાપ્ત કરવા-
 નો કે તજવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે અને તે સફળ થાય છે
 આધ્યામિક વિકાસમાં આત્મા માટે પણ મુખ્ય ભેગ કાર્ય છે
 પ્રથમ સ્વરૂપ તથા પરરૂપનું યથાર્થ દર્શન (જ્ઞાન) કરવું અને
 બીજું સ્વરૂપમાં સ્થિત થવું એમાંથી પહેલા કાર્યને રોકનાર મોહની
 શક્તિ ' દર્શનમોહ ' ને નામે અને બીજા કાર્યને રોકનાર
 મોહની શક્તિ ' આગ્નિમોહ ' ને નામે પ્રસિદ્ધ છે પહેલી શક્તિ
 મદ મદતર અને મદતમ થાય છે ત્યાર પછીજ બીજા શક્તિ અનુ-
 ક્રમે તેવીજ થવા લાગે છે હુકમાં ક્ષીએ તો આત્મા સ્વરૂપ દર્શન
 કરી લે તો તેને સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ કરવાનો માર્ગ મળીજ જાય છે

અવિકસિત અથવા સર્વથા અધ પતિત આત્માની અવસ્થા એ
 પ્રથમ ગુણગ્રંથાન છે એમાં ઉપરોક્ત મોહની શક્તિઓ પ્રગળ હોવા
 થી આત્મા એ જ્ઞાનિમાં વખતે આધિભૌતિક ઉત્કર્ષ બને ગમે તેટલો
 કરી લે પણ તેની પ્રવૃત્તિ તાત્કલિક લક્ષ્યથી સર્વ પ્રકારે શૂન્ય થાય

છે જેવી રીતે દિશાબ્રમવાળો મનુષ્ય પૂર્વને પશ્ચિમ માનીને ગતિ કરે અને ઈષ્ટ સ્થાને નથી પહોચતો તેવી રીતે પ્રથમ ભૂમિકાવાળો આત્મા પરફેરને સ્વરૂપ સમજી તેનેજ પ્રાપ્ત કરવા માટે ૨ ક્ષણે ઉત્સુક ગ્રહે છે અને વિપરીત દર્શન અથવા મિથ્યાદ્રષ્ટિના કારણબુદ્ધ ગગદેવના પ્રમણ આધાતોનું પાત્ર બનીને તાસ્તિક સુખથી વચિત ગ્રહે છે એજ ભૂમિકાને જ્ઞાનશાસ્ત્રમાં બહિરાત્મભાવ અથવા મિથ્યા દર્શન કહ્યું છે એ ભૂમિકામાં જોટલા આત્મા વર્તમાન હોય છે તે બધાની આધ્યાત્મિક ચિંતિ એક પ્રકારની નથી હોતી અર્થાત્ બધાની ઉપર સમાન રીતે મોહની બંને શક્તિઓનું આવિપલ્ય હોવા જતાં પણ તેમાં થોડો યોગ તરતમભાવ અવસ્ય હોય છે મોહનો પ્રભાવ કોઈ ઉપર માત્ર તેમ તો કોઈ ઉપર માત્ર અને કોઈ ઉપર તેનાથી પણ ઓછો હોય છે

વિકાસ કરવો એ પ્રાય આત્માનો સ્વભાવ છે, તેથી ત્યારે પણ મોહનો પ્રભાવ ઓછો થયા માટે છે ત્યારે તે આત્મા કાર્ષક વિકાસની તરફ આગળ વધવા માટે છે અને તીવ્રતમ રાગદેવને કાર્ષક મદ કરતો જો મોહની પ્રથમ શક્તિને જિન્નલિન્ન કરવા યોગ્ય આત્મમજા મેળવી લે છે એનું નામ અચિબેદ. અચિબે કરવા બદ્ધ વિનમ છે રાગદેવનું તીવ્રતમ વિન (અચિ) જે એવાજ શિયિલ કે જિન્નલિન્ન થઈ જાય તો પછી સમજે કે જોડો પારજ કારણુકે અચિબે થયા પછી મોહની પ્રધાન શક્તિ (દર્શનમોહ) ને નબળી પડવામાં વાર લાગતી નથી અને એવાજ દર્શનમોહ શિયિલ થયો કે આગ્નિમોહની શિયિતાનો માર્ગ સ્વાભાવિક રીતેજ ખુલ્લો થવા લાગે છે એક તરફ રાગદેવ પોતાના પૂર્ણ બળને સ્થલ કરે છે બીજી બાજુ વિકાસાભિમુખ્ય આત્મા પણ તેના (દર્શનમોહા નિા) પ્રભાવને ઘટાડવા માટે પોતાના વીર્ય (બળ) નો પ્રયોગ કરે

છે આ આધ્યાત્મિક યુદ્ધમાં એટલે માનસિક વિકાર અને આત્માની લડાઈમાં ક્યારેક આત્મા તો ક્યારેક કર્મ વિજ્ય મેળવે છે આ યુદ્ધમાં આત્માઓ નિમ્ન નિષ્પિત ત્રણ અવસ્થામાંની ગમે તે એકમાં વર્તે છે ક્યારેક હાગ ખાઈને પાછા પડવાની, ક્યારેક હરિકાઈમાં ટકી ગહેવાની અને ક્યારેક વિજ્ય મેળવી આગળ વધવાની એનું નામજ સંવર્ષ કહેવાય છે સંવર્ષ વિકાસનું કાગળું છે

અથિભેદની વિષમતા સમગ્રવનાર નીચેનું દ્રષ્ટાત ધ્યાનમાં રાખવાની જરૂર છે ત્રણ પ્રવાસીઓ કાઈ ઠેકાણે જતા હતા વચમાં ભયાનક અટવીમાં ચોરો મળ્યા એક તો ચોરોને દેખતા જ ભાગી ગયો, બીજો ડરીને ભાગ્યો તો ત્રીજો પછુ તેઓ દ્વારા પકડાઈ ગયો, જ્યારે ત્રીજો તો અસાધાગ્ય બળ તથા કુશળતાથી તે ચોરોને હરાવી આગળ પધી છટ મ્યાને પહોંચી ગયો માનસિક વિકારોની સાથે આધ્યાત્મિક યુદ્ધ કરવામાં જે જ્ય પગજ્ય થાય છે તેનો થોડો ધણો ખ્યાલ આ દ્રષ્ટાતથી આવી શકે તેમ છે

પ્રથમ ગુણુગ્યાનમાં રહેનાર વિકાસગામી એવા અનેક આત્માઓ હોય છે કે જેઓએ ગગનેપના તીવ્રતમ વેગને થોડો દબાવેલો હોય છે, પણ મોહની પ્રધાન શક્તિને (દર્શનમોહને) નમતો પાડેલ નથી હોતો એવા આત્માઓની આધ્યાત્મિક દષ્ટિ સર્વાંશે આત્માભિમુખ ન હોવાને લીધે વતુત તે મિથ્યાદષ્ટિ-વિપરીતદષ્ટિ અથવા અસત્ દષ્ટિ જ કહેવાય છે પણ એ સદ્દષ્ટિની સમિપ લઈ જનાર હોવાથી સ્વીકારવા ચોજ્ય માનવામાં આવી છે

મોહ વિર્થ અને ચારિત્રના એાછા વધતાપણાને ધ્યાનમાં રાખી અસત્ દષ્ટિના ચાર ભેદ પાડવામાં આન્યા છે એમાં જે વર્તમાન હોય છે તેને પછી સદ્દષ્ટિ પ્રાપ્ત કરવામાં વાર લાગતી નથી

સર્વોદય, સર્વોદય અને સંચારિતના તરતમ ભાવ ઉપરથી સદ્દૃષ્ટિના પણ ચાર વિભાગ કરવામાં આવ્યા છે જેમાં મિથ્યાદૃષ્ટિ ત્યજીને કે મોહની ઉક્ત એકે યા બંને શક્તિઓને જીતી આગળ વધેના સર્વ વિમસિત આત્માઓનો સમાવેશ થઈ જાય છે એ જ વસ્તુ ટૂંકમાં બીજી રીતે એમ પણ સમજાવી શકાય કે જેમાં આત્માનો સ્વરૂપનું યથાર્થ જ્ઞાન થયું હોય અને તેની પ્રાપ્તિ માટે મુખ્યપણે પ્રવૃત્તિ થતી હોય તે સદ્દૃષ્ટિ તેથી ઉલટું એટલે જેમાં આત્માનું સ્વરૂપ ન તો યથાર્થ રીતે જાણાયું હોય અને ન તો તેની પ્રાપ્તિ માટે પ્રવૃત્તિ થતી હોય તે અસત્ દૃષ્ટિ શાસ્ત્રમાં બોધ, વીર્ય અને ચારિત્રના તરતમભાવને લક્ષ્યમાં રાખીને બંને દૃષ્ટિઓના ચાર ચાર વિભાગ કરવામાં આવ્યા છે જેમાં સર્વ વિમસિત આત્માઓનો સમાવેશ થઈ જાય છે એ આઠ દૃષ્ટિનું વર્ણન વાચતા જ આધ્યાત્મિક વિકાસનું સ્વરૂપ આખ સામે ખુલુ થાય છે

શારીરિક અને માનસિક દુષ્ટિઓની સવેનને લીધે અજ્ઞાનપણે જ ગિરિ-નદી-પાપાણ્ય ન્યાયથી જ્યારે આત્મા ઉપનું કર્માવરણ કાષ્ટકે શિથિલ થાય છે અને તેને લીધે તેના અનુભવ તથા વીર્યોક્તિસની માત્રા કાષ્ટક વધે છે ત્યારે તે વિમસગામી આત્માના પરિણામોની શુદ્ધિ અને કામળતા કાષ્ટકે વધે છે, જેને લીધે તે રાગદ્વેષની તીવ્ર તમ અર્થાત્ દુર્બોધ પ્રથિને તોડવાની યોગ્યતા ધરે અરી પ્રાપ્ત કરી લે છે એ અણુસમન્વ્યા દુષ્ટિના અનુભવથી ઉત્પન્ન થએન અર્થે અત્ય આત્મશુદ્ધિને જૈન શાસ્ત્રમાં યથાપ્રવૃત્તિકરણું કહેવામાં આવ્યું છે ત્યારબાદ વળી જ્યારે આત્મશુદ્ધિ તથા વીર્યોક્તિસની માત્રા થોડી વધે છે ત્યારે રાગદ્વેષની દુર્બોધ પ્રથિનું બેદન કરી શકાય છે એ પ્રથિને કારનાર આત્મશુદ્ધિને અપૂર્વકરણું કહેવામાં આવે છે કારણકે એવું કરણ અર્થાત્ પરિણામ વિકાસગામી આત્માને અપૂર્વ અર્થાત્ પ્રથમ

જ પ્રાપ્ત થયેલ હોય છે તેના પછી આત્મશુદ્ધિ તથા વીર્યોક્ષાસનુ પ્રમાણુ કાર્ષક વધે છે ત્યારે આત્મા મોહની પ્રધાનશક્તિ અર્થાત્ દર્શન મોહ ઉપર જરૂર વિજ્ય મેળવે છે જ્ઞેનશાસ્ત્રમા એ વિજ્ય કરનારી આત્મશુદ્ધિને 'અનિવૃત્તિકર્મણુ' કહેવામા આવેલ છે તે આત્મશુદ્ધિ થઇ ગયા પછી આત્મ દર્શનમોહ ઉપર વિજ્ય મેળવ્યા વિના નથી જ રહેતો, અર્થાત્ ત્યાગપછીથી તે પાછા નથી હકતો ઉપરોક્ત ત્રણ પ્રકારની આત્મશુદ્ધિઓમા ખીજી અપૂર્વકર્મણુ નામની શુદ્ધિજ અત્યંત દુર્લભ છે, કારણકે ગગરૂપના તીવ્રતમ વેગને રોકવાનુ અનિ કઠિન કાર્ય તેનાજ દ્વાગ કરી રાકાય છે કે જે સહેનું નથી. એકવાર એ કાર્યમા સફળતા મળી ગયા પછી ભલે વિમસગામી આત્મા, ઉપગ્ની કોષ્ઠપિણુ ભૂમિમથી પડી જાય તોપણ તે ફરી ક્યારેખને ક્યારેક પોતાના લક્ષ્યને અર્થાત્ આધ્યાત્મિક પૂર્વ સ્વરૂપને પ્રાપ્ત કરી જ લે છે ઉદા-હરણુ તરિકે કહીએ તો કપડાની ચીમશ દૂર કરવા જેવુ અપૂર્વકરણુ છે ત્યારે કપડાપર લાગેલ મેન કે રજ કઢાડવા જેવુ અનિવૃત્તિ કરણુ છે ચીકાશને દૂર કરનાર બળપ્રયોગ જ મહત્વનો છે આમ દર્શનમોહ જીતાયો કે પ્રથમ ગુણુચ્ચાનની સમાપ્તિ થઈ જાય છે

એમ થતાજ વિમસગામી આત્મા સ્વરૂપનું દર્શન કરી લે છે ત્યાગથી તે વિવેકી થઇ કર્તવ્યાકર્તવ્યનો વારતવિક ભેદ પારખી લે છે એ દશાનું નામ 'અન્તરાત્મભાવ' કહેવાય છે, એની પ્રાપ્તિ બાદ આત્મા પોતાની અદર વર્તતા સૂક્ષ્મ અને સ્વભાવશુદ્ધ પરમાત્મભાવને દેખવા લાગે છે

એ દશા વિાસક્રમની ચોથી ભૂમિગ અર્થાત્ ચોથુ ગુણુચ્ચાન છે, જેને પામી આત્મા પહેલવહેલો જ આધ્યાત્મિક શાન્તિ અનુભવે છે એ ભૂમિકામા આધ્યાત્મિક દ્રષ્ટિ યથાર્થ (આત્મસ્વરૂપાભિમુખ) હોવાને કીધે વિપર્યાસરહિત હોય છે તેથી એને જ્ઞેનશાસ્ત્રમા સમ્યગ્

દષ્ટિ અથવા સમ્યક્ત્વ કહેલ છે એથી પત્રીની બધી ભૂમિકાએ સમ્યક્દ્રષ્ટિવાળીજ સમજવી કાલુ કે તેમા વિકાસ તથા દ્રષ્ટિની શુદ્ધિ ઉત્તરોત્તર વધતીજ જન છે એથી ગુણસ્થાનમા સ્વરૂપનુ દર્શન થવાથી આત્માને અપૂર્વ શાંતિ મળે છે અને તેને વિશ્વાસ આવે છે કે હવે મારે સાધ્ય વિચક ભ્રમ દૂર થયો, અર્થાત્ તે સમજે છે કે અત્યારસુધી હું જે પૌદ્ગનિક અને બાહ્યસુખ માટે તનસી ગયો હતો તે સુખ પગિણામે નીગસ અસ્થિર અને તેથીજ પગિમિત છે સુદ, ચિથર તથા અપગિમિત સુખ તે સ્વરૂપની પ્રાપ્તિમા જ છે તેથી તે વિકાસગામી આત્મા સ્વરૂપસ્થિતિ માટે પ્રયત્ન કરવા માટે છે

મોહની પ્રધાનશક્તિ (દર્શનમોહ) ને શિથિત કરીને સ્વરૂપ શન કરી લીધા પછી પણ ન્યાસુધી તેની બીજી શક્તિ (ચાગ્રિતમોહ) ને શિથિત કરી ન શકાય ત્યાસુધી સ્વરૂપ સ્થિતિ પ્રાપ્ત થતી નથી બીજી શક્તિને મદ કરવા પ્રયાસ કરે છે અને લેશ માત્ર શિથિત કરે છે ત્યારે તેની વિશેષ ઉત્કાંતિ થઈ જાય છે એમા અશ માત્ર પરપગિણાતિનો ત્યાગ હોવાથી એથી ભૂમિત કરતા વધારે શાંતિ સાપડે છે એનુ નામ દેશવિરતિનામા પચમ ગુણસ્થાન છે પચમા ગુણસ્થાનમા વિમસગામી આત્માને એમ વિચાર થવા લાગે છે કે જે અપ ત્યાગથી જ આટલી અધિક શાંતિ મળી તે પછી સર્વ વિગતિ અર્થાત્ જડભાવોના સર્વથા ત્યાગથી કેટલી વધારે શાંતિ મળે? એ વિચારથી શ્રેયમ્ તેમજ પ્રાપ્ત થએન આધ્યાત્મિક શાંતિના અનુભવથી બળવાન થઈ તે વિકાસગામી આત્મા ચારિત્ર મોહને વધારે શિથિત કરી પહેલા કરતા પણ વિશેષ સ્વરૂપ ચિથરતા મેળવવાનો પ્રયત્ન કરે છે એમા સફળ થનાજ તેને સર્વ વિરતિ સયમ પ્રાપ્ત થાય છે પૌદ્ગનિક ભાવો ઉપર મૂર્જા બિતકુન ગહેતી નથી અને તેનો બધો વખત સ્વરૂપને પ્રષ્ટ કરવાના કામમા જ વ્ય તીત થાય છે એ સર્વવિરતિ નામનુ છઠુ ગુણસ્થાન છે તેમા આત્મ-

કન્યાણુ ઉપરાત લોકકન્યાણુ ડી લાવના તેમજ તેને અનુકૂળ પ્રવૃત્તિ પણુ થાય છે જેથી કાષ્ટ કાષ્ટવાર થોડો ઘણો પ્રમાદ પણ યષ્ટ જાય છે

જો કે વિકાસગામી આત્માને પાચમા ગુણુસ્થાન કરતા છટ્ટામા સ્વરૂપનુ પ્રમ્દીગ્ગણુ વિગેર હોવાને લીધે આધ્યાત્મિક શાન્તિ વધારેજ મળે છે છતા વચ્ચે વચ્ચે અનેક પ્રમાદો શાન્તિ મેળવવામા તેને જે અડચણો નાખે છે તેને તે સહન કરી શકતો નથી તેથી જ સર્વ વિરતિથી પ્રાપ્ત થતી શાન્તિની સાથે અપ્રમાદથી થતી વિશિષ્ટ શાન્તિનો અનુભવ કરવાની પ્રયત્ન લાલસાથી પ્રેરાઈ તે વિકાસગામી આત્મા પ્રમાદનો ત્યાગ કરે છે અને સ્વરૂપની અભિવાધા અનુકૂળ એવા મનન, ચિતન સિવાય બીજી બધી પ્રવૃત્તિનો તે ત્યાગ કરે છે એજ 'અપ્ર મત સયત' નામનું સાતમુ ગુણુસ્થાન છે એમા એક બાલુ અપ્રમાદ જન્ય ઉલ્કટ સુખનો અનુભવ આત્માને તે ગ્ધિનિમા રહેવાને ઉતેજે છે અને બીજી બાલુ પ્રમાદજન્ય પૂર્વ વાસનાએ તેને પોતાની તરફ ખેંચે છે એ ખેચતાણુમા વિકાસગામી આત્મા કાષ્ટવાર પ્રમાદની તદ્દા તે કાષ્ટવાર અપ્રમાદની જાગૃતિમા અર્થાત્ છડે અને સાતમે ગુણુસ્થાને અનેધ્વાર પડે અને ચડે છે જેમ વમળમા પડેલું લાકડુ કે વટોળીએ ચડેન તણુખલુ અહીં તરી સ્વાયમાન થાય છે તેજ પ્રકારે જટ્ટા અને સાતમા ગુણુસ્થાન વખતે વિકાસગામી આત્મા અગ્ધિર યઈ જાય છે

પ્રમાદની સાથે થનાર એ આત્મિક યુદ્ધ વખતે વિકાસગામી આત્મા જો પોતાનુ ચારિત્રમળ વિશેષ પ્રકાશિત કરે તે પછી તે પ્રલોભનોને વટાવી વિશેષ અપ્રમતપણુ પ્રાપ્ત કરી લે છે એ અવસ્થા પ્રાપ્ત કરીને એવી શક્તિ વધારવાની તૈયારી કરે છે કે જેનાથી બાકી રહ્યાસલા બધા મોહનો અત આણી શકાય. મોહની સાથે

ભાવી યુદ્ધ માટે કઠ્ઠી જોઈતી તૈયારીની આ ભૂમિખતે આકંઠુ ગુણ-
સ્થાન કહેવામાં આવે છે

પહેલા કદીએ ન થએલી એવી આત્મશુદ્ધિ આકંઠુ ગુણસ્થાનમાં
પ્રાપ્ત થાય છે જેના વડે કાંઈ વિકાસગામી આત્મા મોહના
સરકારોના પ્રભાવને અનુક્રમે દબાવતો દબાવતો આગળ વધે છે તેમજ
કેવટે તેને બિનકુલ શમાવી દે છે અને વિશિષ્ટ શુદ્ધિવાળો બીજા કાંઈ
આત્મા એવો પણ મળી આવે છે કે જે મોહના સરકારોને કમથ
જડ મૂળથી ઉખેડતો ઉખેડતો આગળ વધે છે અને છેવટે તે બધા
સરકારોને સર્વથા નિર્મૂળ કરી નાખે છે એ રીતે આકંઠુ ગુણસ્થાનથી
આગળ વધનાર અર્થાત્ અત્તગત્તમાવના વિકાસ દ્વારા પરમાત્મ
ભાવરૂપ સર્વોપરિ ભૂમિકાની સમીપે પહોચનાર આત્માઓ જે શ્રેણિમાં
વહેચાઈ જાન છે

પ્રથમ શ્રેણિવાળા આત્માઓ તો એવા હોય છે કે જેઓ
એવાજ મોહને સર્વ પ્રકારે દબાવી તો દે છે, પરંતુ તેને નિર્મૂળ
નથી કરી શકના જેમ વગળના વેગથી ઢાકણુ ઉચે ચડે છે અને
વેગ ઘટતા નીચે પડે છે અથવા તો જેમ રાખ નીચે દબાયેલો અમિ
પતનનો ઝપાટો લાગના જ પોતાનું કામ કરવા માટે છે અથવા તો
જેમ પાણીને તળીચે રહેલો મેન થોડો ક્ષોભ થતાંજ ઉપર આવી
પાણીને ગદુ કરી નાખે છે તેમ પહેલા દબાવી દેવામાં આવેલો
મોહ આતરિક યુદ્ધમાં ચાકેલા એ પ્રથમ શ્રેણિવાળા આત્માઓને
પોતાના બળથી નીચે પટકે છે એકવાર સર્વથા દબાવ પછી પણ
મોહ જે ભૂમિકાથી આત્માને હરાવી નીચે પાડી દે છે તેજ અગિયારમું
ગુણસ્થાન છે મોહને અનુક્રમે દબાવતા દબાવતા સર્વથા દબાવવા
સુધીમાં ઉત્તરોત્તર વધારે વધારે વિશુદ્ધિવાળી જે ભૂમિકાઓ અવસ્થ
પ્રાપ્ત કરવી પડે છે જે નવમું તથા દશમું ગુણસ્થાન કહેવાય છે

અગિઆગમુ ગુણુચ્ચાન અધ પનનનુ સ્થાન છે, કાગ્ણુ કે તેને પ્રાપ્ત કરનાર આત્મા આગળ ન વધના એકવાર તો અવસ્ય નીચે પડે છે

બીજી શ્રેણિવાળા આત્માઓ મોહને ક્રમશઃ નિર્મૂળ કરતા કરતા છેવટે તો સર્વથા નિર્મૂળ કરી નાખે છે સર્વથા નિર્મૂળ કરી નાખવાની જે ઉચ્ચ ભૂમિડા તેજ બાગમુ ગુણુચ્ચાન છે આ ગુણુચ્ચાનને પ્રાપ્ત કરવા સુધીમા અર્થાત્ મોહને સર્વથા નિર્મૂળ કર્યા પહેલા વચમા નવમુ અને દશમુ ગુણુચ્ચાન પ્રાપ્ત કરવુ પડે છે આ રીતે જોતા પહેલી શ્રેણિવાળા હોય કે બીજી શ્રેણિવાળા હોય પણ એ બંનેને નવમુ દશમુ ગુણુચ્ચાન પ્રાપ્ત કરવુ પડે છે ઉભયમાં અતર એટલુંજ હોય છે કે પહેલી શ્રેણિવાળાઓ કરના બીજી વાળામા આત્મશુદ્ધિ તેમજ આત્મગળ ઉચ્ચ પ્રકારનુ હોય છે

આધ્યાત્મિક વિશુદ્ધિ ઓગી હોવાથી પહેલી શ્રેણિવાળા દશમા ગુણુચ્ચાનને પ્રાપ્ત કરી છેવટે અગિઆગમામા મોહથી હારી નીચે પડે છે અને બીજી શ્રેણિવાળા તો વિશુદ્ધિ વડુ હોવાથી વિરોધ આત્મગળ પ્રકટ કરી મોહનો સર્વથા નાશ કરી બાગમા ગુણુચ્ચાનને પ્રાપ્ત કરી લે છે

જેમ અગિઆગમુ ગુણુચ્ચાન અવસ્ય પુનગવૃત્તિનુ છે તેમજ બાગમુ ગુણુચ્ચાન અપુનગવૃત્તિનુ છે, એટલેકે અગિઆરમા ગુણુચ્ચાનને પ્રાપ્ત થનાર આત્મા એકવાર અવસ્ય તેનાથી નીચે પડે છે અને બારમાને પ્રાપ્ત કરનાર તેનાથી ડહી નીચે પડે નથી બ કે ઉપરજ ચડે છે ઉપર કહેન બંને શ્રેણિવાળા આત્માઓની તરતમ ભાવાપન્ન આધ્યાત્મિક વિશુદ્ધિ જાણે કે પરમાત્મભાવરૂપ સર્વોચ્ચ ભૂમિડા ઉપર ચલાવી જે નીસરણીઓજ છે જેમાથી એકને જૈન શાસ્ત્રમા ઉપશમશ્રેણિ અને બીજીને ક્ષપકશ્રેણિ કહેન છે પહેલી કાંઈક ઉપર

ચડાવી પાડનારી અને બીજી તો ઉપર ચડાવનારીજ છે પહેલી શ્રેણીથી પડનાર આત્મા આધ્યાત્મિક અધ પતનદારા ભેનેને ઠેક પહેના ગુણુ ગ્ધાન સુધી આગો જાય, પરન્તુ તેની તે અવ પતિત ગ્થિતિ કાયમ રહેતી નથી ક્યારે ને ક્યારેક તો તે ફરી બમણા બગથી અને બમણી સાવધાનીથી તૈયાર થઈને મોહ શત્રુની સામે થાય છે અને કેવટે બીજી શ્રેણીની યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી મોહનો સર્વથા ક્ષય કરી નાખે કે વ્યવહારમા અર્થાત્ આધિભૌતિક ક્ષેત્રમા પશુ જીવામા આવે છે કે જે એમવાર હાજ ખાય જ તેજ પૂરી તૈયારી કરીને પહેલા પોતાને હગવનાર શત્રુને ફરી હગવી લકે છે

પરમાત્મ ભાવનું સ્વગત્ય પ્રાપ્ત કરવામા મુખ્ય બાધક મોહજ છે તેના નાશનો આધાર અતગત્મ ભાવના વિશિષ્ટ વિકાસ ઉપર રહેયો છે મોહનો સર્વથા નાશ થતાજ અન્ય કર્મ આવગ્જો (ધાતિ કર્મો) પ્રધાન સેનાપતિ મગયા પછી અનુગામિ સૈનિકાની માફક એક સાથેજ હિન્ન મિત્ર થઈ જાય છે વિકાસગામિ આત્મા તરત જ પરમાત્મભાવનુ પૂર્ણ આધ્યાત્મિક સ્વરાત્ય પ્રાપ્ત કરી અર્થાત્ સત્ચિત્તાનંદ સ્વરૂપને પૂર્ણપણે પ્રગટાવી નિગતિશય જ્ઞાન ચારિત્ર આદિની સપત્તિ મેળવી લે ઈ તેમજ અનિર્વચનીય સ્વાભાવિક સુખનો અનુભવ કરે છે જેમ પૂનમની રાતે સ્વચ્છ ચંદ્રની સપૂર્ણ કળાએ પ્રકાશમાન થાય છે તેમ તે વખતે આત્માની ચેતના આદિ બધી મુખ્ય શક્તિઓ પૂર્ણ વિકાસ પામે છે એ ભૂમિમને તેરમા ગુણુગ્ધાન તરિકે ઓળખવામા આવે છે

ત્યા લામા વખત સુધી રહ્યા પછી આત્મા બળેલી દોરડી સમાન બીજા આવગ્જોને અર્થાત્ અપ્રધાનભૂત અચાતિ કર્મેને ઉડાવી ફેકી દેવા માટે સક્ષમક્રિયાપ્રતિપાતી શુકન ધ્યાનરૂપ પવનનો આશ્રય લઈને માનસિક વાચિક અને કાયિક વ્યાપારોને સર્વથા શકી નાખે

હે એજ આધ્યાત્મિક વિશ્વસની પરકાષ્ટા અથવા તો ચૈદ્મુ ગુણ-
સ્થાન કે એમા આત્મા અમુચ્છિન્ન ક્રિયાપ્રતિપાતિ શુભવધ્યાન
વડે મુમેરે પર્વતની માફક નિઃપ્રક્રમ સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરીને ડેવટે શરીર
'ત્યાગ કરી વ્યવહાર અને પરમાર્થ દ્રષ્ટિથી લોભિત્તર સ્થાન પ્રાપ્ત કરે
કે એજ નિર્ગુણુ ષ્ઠહરિથનિ કે, એજ સર્વાંગી પૂર્ણતા છે, એજ
પૂર્ણ કૃતકૃત્યતા કે એજ પરમ પુરુષાર્થની અતિમ સિદ્ધિ છે અને
એજ અપુનગવૃત્તિ સ્થાન , કાગણુ કે સસારનુ એમ માત્ર કારણુ
મોહ કે કે જેના સમગ્ર અન્કારોનો સમૂળ નાશ થઈ જવાને લીધે
હવે દેવી ઉપાધિનો સભવ નથી

અહીં મુખી તો પહેલેથી ચૈ મા ગુણુસ્થાન મુખીના બાગુણુ-
સ્થાનોની વાત થઈ એમા બીજા અને ત્રીજા ગુણુસ્થાનની જે વાત
ગ્હી ગઈ કે તે આ પ્રમાણે કે સમ્યક્ત્વ અથવા તત્ત્વજ્ઞાનવાળી ઉપ-
ગની ચાથી વગેરે ભૂમિશ્ચેના રાજભાગથી ચ્યુત થઈને ત્યારે કોઈ
આત્મા તત્ત્વજ્ઞાન ગરિત મિથ્યાદ્રષ્ટિવાળી પ્રથમ નૂમિકાના ઉન્માર્ગ
તરફ વગે છે ત્યારે વચમા તે નીચે પડના આત્માની જે કાઈ અવસ્થા
થાય તે બીજુ ગુણુસ્થાન કે જે કે એ ગુણુસ્થાનમા પહેલા
કર્તા આત્મશુદ્ધિ કાર્ષક વધારે અવશ્ય હોય કે, એટલે ક્રમમા એ
બીજે છે જતા એને ઉત્ક્રાન્તિ સ્થાન કહી નથી શકતું કેમકે ઉત્ક્રાન્તિ
કર્તા આત્મા પહેલા ગુણુસ્થાનને ઠોડીને બીજા પર સીધી રીતે જઈ
શકતો નથી, પરન્તુ ઉપગના ગુણુસ્થાનથી પડના આત્માજ એનો
અધિકારી થાય છે અથ પતન મોહના આવેતમાથી જન્મે કે એથીજ
એ ગુણુસ્થાન વખતે મોહની તીવ્ર કારાચિક સક્રિતનો આવિર્ભાવ હોય
કે ખીગ વગેરેનું મિષ્ટ ભોજન કર્યા પડી ત્યારે વમન થાય છે ત્યારે
મોહમાં એક પ્રકારનો વિનક્ષણુ સ્વાદ અર્થાત્ નહિ અર્થત્ મીઠા કે

નહિ અત્યંત ખાટો જેમ અનુભવાય છે તેવીજ રીતે બીજા ગુણસ્થાન વખતે આધ્યાત્મિક સ્થિતિ વિનક્ષણ હોમ છે કારણ કે તે વખતે આત્મા નથી હોતો તત્ત્વજ્ઞાનની નિશ્ચિત ભૂમિકા ઉપર કે નથી હોતો તત્ત્વજ્ઞાન વિનાની નિશ્ચિત ભૂમિકા ઉપર અથવા જેવી રીતે કોઈ માણસ ચવાના પગથીયાઓથી ખસી પછી જમીન ઉપર આવીને નથી ઠેરતો ત્યાં સુધી વચમાન તે એક વિવક્ષણ અવસ્થા અનુભવે છે તેવી રીતે સમ્પૂર્ણત્વથી પડીને મિથ્યાત્વને પ્રાપ્ત કરવા સુધીમા-વચમા આત્મા એક વિવક્ષણ આધ્યાત્મિક અવસ્થા અનુભવે ૬

ત્રીજુ ગુણસ્થાન આત્માની એવી મિશ્રિત અવસ્થાનુ નામ છે કે જેમા નથી હોતી માત્ર સમ્યક્દષ્ટિ કે નથી હોતી માત્ર મિથ્યાદષ્ટિ પરન્તુ એમા આત્માની આધ્યાત્મિક સ્થિતિ દોલાયમાન હોય કે તેથી એની શુદ્ધિ સ્વાધિન ન હોવાને કારણે સદેહશીન હોય છે અર્થાત્ તેની સામે જે કોઈ આવે તે બધાને તે સાચુ માની લે છે એટલે કે તે શુદ્ધિ તત્ત્વને એમત અતત્ત્વ સ્વરૂપ પણ નથી બાપતી અને તત્ત્વ અતત્ત્વને પૂર્ણ વાગ્તવિક વિવક પણ નથી કરી શકતી

જેમ કોઈ ઉત્ક્રાન્તિ કરનાર આત્મા પહેલા ગુણસ્થાનથી નીકળી સીધાજ ત્રીજુજ ગુણસ્થાન પ્રાપ્ત કરે છે અને કોઈ અપક્રાન્તિ કરનાર આત્મા પણ એથા આદિ ગુણસ્થાનની પડી ત્રીજે ગુણસ્થાને આવે છે એ રીતે ઉત્ક્રાન્તિ કરનાર અને અપક્રાન્તિ કરનાર બન્ને પ્રકારના આત્માઓનુ આશ્રયસ્થાન ત્રીજુ ગુણસ્થાન છે બીજા ગુણસ્થાન કરના ત્રીજાની એ વિશેષતા છે

ઉપર આત્માની જે ચૌદ અવસ્થાઓના વિચાર કરવામા આવ્યો છે તેનું તેમજ તેની અદર સમાવેશ પામતી અવાન્તર સખ્યાતીત અવસ્થાઓનુ બહુ સહેલામા વર્ગીકરણ કરીને શાસ્ત્રમા દેહધારી આત્માઓની ક્રમ તથા અવસ્થાઓ વર્ણવવામા આવી છે

(૧) બહિરાત્મ અવસ્થા (૨) અતરાત્મ અવસ્થા અને (૩)

પરમાત્મ અવસ્થા

પ્રથમ અવસ્થામાં આત્માનું વાગ્તવિક્ત વિશુદ્ધ રૂપ અત્યંત મધ્યેલું હોય છે, જેને લીધે આત્મા મિથ્યા અધ્યાસવશ પૌરુગવિક્ત વિરાગોનેજ સર્વસ્વ માની લે છે અને તેની ત્રાપ્તિ માટે બધી રાત્રિ ખર્ચી નાખે છે

બીજી અવસ્થામાં આત્માનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ પૂર્ણી ગીને પ્ર ૮ તે નથી થતું પરંતુ તેના ઉપરનું આવગણુ ગાઢ ન રહેતા શિયિન, શિયિવન, શિયિનમ થઈ જાય છે તેને લીધે તેની દટિ પૌરુગ-નિક્ત વિરાગો તરફથી હકી શુદ્ધ સ્વરૂપ તરફ લાગી જાય છે તેની દષ્ટિમાં શરીર આત્મીની છાજ્યતા કે નવીનતા એ પોતાની ઝજ્યતા કે નવીનતા નથી આ બીજી અવસ્થા જ ત્રીજી અવસ્થાનું મન્યૂત પગથિયું છે

ત્રીજી અવસ્થામાં આત્માનું વાગ્તવિક્ત સ્વરૂપ પ્રખટ થઈ જાય છે, અર્થાત્ તેની ઉપરના ધન આવગણો બિનકુલ નાશ પામી જાય છે, પહેલું બીજું અને ત્રીજું ગુણુગ્થાન બહિરાત્મ અવસ્થાનું દિગ્દર્શન છે એવાથી બાગ્મા સુધીના ગુણુરથાનો એ અતરાત્મ અવસ્થાનું દિગ્દર્શન છે અને તેરમા ચૌગ્મા ગુણુરથાનમા પરમાત્મ અવસ્થાનું દિગ્દર્શન છે

આત્માનો સ્વભાવ જ્ઞાનમય છે એથી તે કોઈ પણ ગુણુરથાનમા કેમ ન હોય પરંતુ તે કદી ધ્યાનથી મુક્ત નથી જ રહી શકે, સામાન્ય રીતે ધ્યાનના 'શુભ' અને અશુભ એ બે અને વિશેષ રીતે આર્ત, ગૈદ, ધર્મ અને શુદ્ધ એ ચાર પ્રકાર સાસ્ત્રમા દર્શાવવામા આયા છે ચારમાંથી પહેલા બે અશુભ અને પાછળના બે શુભ છે.

પૌદ્ગલિક દ્રષ્ટિની મુખ્યતા તેમજ આત્મવિસ્મૃતિ વખતે જે ધ્યાન હોય છે તે અશુભ અને પૌદ્ગલિક દ્રષ્ટિની ગૌણતા તેમજ આત્મસ્મૃતિ ત્યાંમા જે ધ્યાન હોય છે તે શુભ અશુભ ધ્યાન સસારતુ કારણ અને શુભ ધ્યાન મોક્ષતુ કારણ છે પહેલા ત્રણ ગુણુસ્થાનમા આર્ત અને રોદ એ જે ધ્યાન ઝોજા વધતા પ્રમાણુમા હોય છે ચોથા અને પાચમા ગુણુસ્થાનમા એ જે ધ્યાન ઉપરાત સમ્યક્ત્વના નભાવથી ધર્મધ્યાન પણ સભવે છે ઝગ્ર ગુણુસ્થાનમા આર્ત અને ધર્મ એ જે ધ્યાન સભવે છે સાતમા ગુણુસ્થાનમા કૃત ધર્મધ્યાન હોય છે આઠમાથી પ્યારમા સુધીના પાચ ગુણુસ્થાનમા ધર્મ અને શુકલ એ બન્ને ધ્યાન હોય છે તેરમા અને ચૌદમા ગુણુસ્થાનમા કૃત શુકલ ધ્યાન હોય છે

આત્મિક ગિચતિના ચૌદ વિભાગો કે જે ગુણુસ્થાન તરિકે સુપ્રસિદ્ધ છે તેમના નામ નીચે પ્રમાણે છે

(૧) મિથ્યાદષ્ટિ (૨) સાશ્વાદન (૩) સમ્યક્ મિથ્યાદષ્ટિ
 યાને મિથ્રદષ્ટિ (૪) અવિગત સમ્યક્દષ્ટિ (૫) દેશવિરતિ (વિગતાવિગન) (૬) પ્રમત સયત (૭) અપ્રમત સયત (૮) અપૂર્વ કરણ (નિવૃત્તિ બાદર) (૯) અનિવૃત્તિ બાદર (૧૦) સદમ સપગય (૧૧) ઉપશાતમોહ (૧૨) ક્ષીણુમોહ (૧૩) સયોગ કેવળી (૧૪) અયોગ કેવળી. પ્રથમ ગુણુસ્થાન એ અવિકાસ કાળ છે બીજા અને ત્રીજા એ જે ગુણુસ્થાનમા વિભસનું સહજ સ્કુરણ હોય છે તેમા પ્રમળતા અવિભસની જ હોય છે ચોથાથી વિકાસ કમરા વધતા વધતા તે ઉવટે ચૌદમા ગુણુસ્થાને પૂર્ણ કળાએ પહોચે છે અને ત્યાં બાદ મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે જેન વિચારસરણીતુ પૃથકરણ એટલુ જ કરી શકાય કે પહેલા ત્રણ ગુણુસ્થાનો એ અવિકાસ કાળ છે અને

ચોથાથી ચૌથા સુધીના ગુણુચ્ચાનો વિકાસ અને તેની વૃદ્ધિનો કાળ છે, ત્યાં બાદ મોક્ષ કાળ છે

પૂજ્યપાત્રી દરિલદ્રમુરિ આ બામતને નીચે મુજબ વર્ણવે છે પહેલા પ્રકારમાં અવિકાસ અને વિસક્રમ બનેનો સમાવેશ કરે છે. અવિકાસ કાળને તેઓ ઓઘદષ્ટિના નામથી અને વિકાસક્રમને સદ-દષ્ટિના નામથી ઓળખે છે સદદષ્ટિના મિત્ર, તાગ, બયા, દીપ્તા, ચિયગ, કાન્તા, પ્રભા, અને પગ એવા આઠ વિભાગ કરે છે આ આઠે વિભાગોમાં ઉત્તરોત્તર વિમસનો ક્રમ વરતો જાય છે પહેલા મિત્ર આદિ ચાર દષ્ટિઓમાં આધ્યાત્મિક વિકાસ હોય છે ખરો, પણ તેમાં મર્ષ-અજ્ઞાન અને મોહનું પ્રાપ્ત્ય રહે છે ચિયરા આદિ પાછળી ચાર દષ્ટિઓમાં જ્ઞાન અને નિમોહનાનું પ્રાપ્ત્ય વધતું જાય છે

બીજા પ્રકારમાં આધ્યાત્મિક વિકાસના ક્રમનું યોગ રૂપે વર્ણન કર્યું છે યોગના અધ્યાત્મ, ભાવના, ધ્યાન, સમતા અને વૃત્તિસક્ષય એવા પાંચ ભાગ પાડે છે (૧) ઉચિત પ્રવૃત્તિરૂપ અણુનન અને મહાવ્રતથી યુક્ત ચર્મ મૈત્રી આદિ ભાવના પૂર્વકે રાજાનુસારે જે તત્વચિતન કરવું તે. (૨) અધ્યાત્મનો શુદ્ધિમગ્ન વચારે ને વધારે અભ્યાસ કરવો એજ ભાવના (૩) બીજા વિચયના પ્રવેશ વિનાજ મર્ષ એક વિચયનો આધાર લઈ પ્રવાહમધ પ્રશરન સૂક્ષ્મ બોધ તે ધ્યાન (૪) અવિદ્યામિપિત જે ઈષ્ટ તથા અનિષ્ટ વસ્તુઓ છે તેમાં વિવેકપૂર્વકે તત્વશુદ્ધિ કરવી અર્થાત્ ઈષ્ટત્વ અને અનિષ્ટત્વની ભાવના ઊડીને ઉપેક્ષા ધારણ કરવી તે સમતા (૫) મન અને શરીરના સયોગથી ઉત્પન્ન થનાર વિષ્ણુ રૂપ તથા ચેષ્ટારૂપ વૃત્તિઓનો નિર્મૂળ નાશ કરવો એ વૃત્તિસક્ષય છે

સાક્ષાત્ શા પરોએ વૃત્તિસક્ષયના કારણુ થનાર વ્યાપારને યોગ કહેવામાં આવે છે અને ચરમ પુરુષય પગવર્ત સમયથી જે વ્યા

પાગ કરવામા આવે છે તેજ યોગ કોટિમાં ગણાવો જોઈએ કાગ્ય એ છે કે સહકારી કાગ્ય મળનાજ તે બધા વ્યાપારા મોક્ષને અનુકૂળ અથાત્ ધર્મવ્યાપાર થઈ જાય છે એથી ઉલટુ ગમે તેટલા સહકારી કરવો કેમ ન મળે જ્યા અચરમ પુદ્ગલ પરાવર્ત સમયનો વ્યાપાર મોક્ષને સાધક થનો નથી.

મોક્ષ કાર્ષ બહારથી નથી આવતો આત્માની સમગ્ર શક્તિઓનો સપૂર્ણ આવિષ્કાર એજ મોક્ષ એજ વિકાસની પર કાષ્ટા એજ પરમાત્મભાવનો અભે. એજ મોટી ભૂમિકામા દેખા ચેલ ઈશ્વરત્વનુ તાદાત્મ્ય, એજ ઉત્કાન્તિ વેદાન્તિઓનો પ્રહ્લભાવ, એજ જીવનુ શિવ થનુ ને એજ ઉત્કાન્તિ માર્ગનુ અનિમ સાધ્ય આ સાધ્ય સુધીમા પહોચવા માટે આત્માને વિરોધી સમ્પરોની સાથે લડના અગડના, તેને દમાવના ઉત્કાન્તિ માર્ગની જે જે ભૂમિકાઓ ઉપર આવવુ પડે છે તેજ ભૂમિકાઓના ક્રમને ગુણસ્થાનક્રમ' સમજવો.

નિરાયક વ્યાજ્ઞુ—વિધિ-વિધાન અને કચ્છી વિભાગ.

સારામા સારા સિદ્ધાન્તો ધરાવનો ધર્મ પણ જો વર્તનમા મૂકવા લાયક અનુષ્ઠાનો અથાત્ ક્રિયાને લગતા નિયમો વગરનો હોય તો આત્મમધ્યાજ્ઞ સાધવામા ઉપયોગી થઈ પડતો નથી. કેમકે મુક્તિ યાને આત્મસ્વરૂપ દર્શનનો આધાર જ્ઞાન અને ક્રિયા એટલે જાણવુ અને અમન કરવો એ સુત્ર ઉપર રહેલો છે ' જ્ઞાનમિયામ્યામ્ મોક્ષ ' અથવા તો જ્ઞાનદર્શનચારિત્રાણિ મોક્ષમાર્ગ ' આદિ સૂત્રવાક્યોનો સાર પણ એજ છે જેમ વસ્તુ સ્વરૂપના યથાર્થ બોધ વિનાની કરણી પૂર્ણ કૃણાતા નથી થઈ શકતી તેમ કેવળ સ્વરૂપ વિષયક જ્ઞાન પણ ઈષ્ટસિદ્ધિ કરનાર નથી થઈ શકતું પહેલું સપૂર્ણ પણે જાણવુ સમજવુ તે સબધમા વિમર્શ-પરામર્શ કરવો અને

નિશ્ચયપણે અવધારવુ અને પત્રી એનો જુદી જુદી ક્રિયા કરણી અને રીતો દ્વારા જાને અમન કરવો, અનુભવમાં ઉતારવુ અર્થાત્ આત્માને જાણવા પત્રી ક્રિયાશીલ જનાવવા એનું નામજ સ્વરૂપ પિજાન-વિચાર-વાણી ને વર્તનની એકતા અથવા તે જોવુ મનમાં, તેવુ જ વચનમાં અને તે અનુસાર જ કાયામાં યાને દેહદ્વારા થતા કાર્યોમાં આચરણ-અનુભવાય એ સ્થિતિ જ ક્રમસર મુક્ત દશા પ્રતિ લઈ જનારી છે એ સબધમાં જ્ઞાનધર્મમાં વિધિ-વિધાનના ઉ-લેખો નીચે પ્રમાણે છે

માર્ગોની ભિન્નતાને આશ્રયી, ઉભય વચ્ચેની તરતમતાને અવધારી મુખ્ય બે પ્રકાર પાડવામાં આ-યા છે (૧) સાધુધર્મ યાને યતિજીવન દ્વારા આત્મ સાક્ષાત્કાર કરવાનો માર્ગ (૨) શ્રાદ્ધધર્મ યાને ગૃહસ્થ જીવન દ્વારા સ્વરૂપ ગ્રાપ્તી કરવાનો માર્ગ આમ ઉભયનું કેદરસ્થાન એન્જ, વળી પહેલાનો આધાર બીજા પર ગહેનો છે પહેલે ગત્તે જનાર બીજા રસ્તાના નિયમો અને કાર્યોની ઝક્ષા વટાવી ગયેન હોવો જોઈએ, બીજામાંથી પહેલામાં જનું એજ ધોરી માર્ગ છે આમ જના ક્રમમાં પ્રથમ ઉચ્ચેખવાનું કારણ એટલું જ છે કે સાધુધર્મ મુક્ત દશામાં લઈ જનાર પવિત્ર પથરૂપ હોઈ પાલનમાં કઠીણુ છતા સીધો અને ગહેલો છે જ્યારે શ્રાવક (શ્રાદ્ધ) ધર્મ એના જોટલો શુદ્ધ પશુ નથી તેમ કઠીણુ પશુ નથી અને તેથી જલ્દીથી ઈષ્ટિ સ્થાને લઈ જનાર પશુ નથી તે સુખે પાળી શકાય એવો છતા લાભો ને ચક્રવાવાળો છે, એ લક્ષ્યમિદુને લઈ ઉભય વિધાનોમાં વિવિધતા દ્રષ્ટિગોચર થાય છે સાધુધર્મ સબધી જાણવાનું આગળ ઉપર રાખી હાલ આપણે શ્રાવક-ધર્મ યાને ગૃહસ્થમાર્ગ શુ વસ્તુ છે એ જાણવા યત્ન કરીશુ

શ્રાવક ધર્મની નાની બાબતો પર લખાણ નહિ કરતા નિમ્ન-લિખિત પાંચ પ્રકાર પર જગ વિતારથી વિચાર કરીશુ એમા લગભગ સપૂર્ણપણે શ્રાવકત્વ શુ વરતુ છે એનુ સ્વરૂપ સમાર્થ જાય છે

(૧) ગૃહસ્થ યાને શ્રાવકના છ કર્તવ્ય (૨) માર્ગાનુસારીના પાત્રીસ ગુણો (૩) શ્રાવકના એકત્રીસ ગુણ (૪) દેશવિગતિપણુ અર્થાત્ બાર મત (૫) શ્રાવકની અગિયાર પ્રતિમા

શ્રાવક ધર્મ સૂચક ૫૮ કર્તવ્ય-જ્ઞાન શન પુરૂષ પ્રધાન હોવા થી સામાન્ય રીતે પ્રત્યેક ઉપદેશ-શિક્ષા પુરૂષ આશ્રયી કહેવામાં આવેન હોન છે જતા એ ઉપરથી સ્ત્રીઓએ પણ સમજી લેવાનુ રહે છે જરૂર ઉચિત ફેરફારને એમા એમા છે જતા શ્રાવક ધર્મની સૂચના સાથેજ શ્રાવિકા ધર્મનુ સુચન થઈ જાય છે એ વાત સમજવામા ગફલતી ન જ થવી ધરે બ્રાહ્મણને જેમ ઉભયકાળ સખ્યા એ આવશ્યક કાર્ય તરીકે ગણાય છે તેમ પ્રત્યેક જ્ઞાને નીચે દર્શાવેલા છ કાર્ય પ્રતિદિવસ આચરવાના છે એમા ઘણા પ્રમગની તરતમતા રહેવી છે જતા તેનો અમન તો આવશ્યક છે

(૧) દેવપૂજન-રાગદ્વેષાદિ અપાર દુષણવર્જિત એવા તીર્થકર પ્રભુ યાને અગ્રિહત દેવ કે જીનેશ્વરની પૂજા કરવી અર્ચન કરવુ યા સ્તવન કરવુ પુજાના આઠ સત્તર, એકવીસ યાને એકસો ને આઠ અથવા તો દ્રવ્ય ને ભાવ રૂપ બે બેદો છે એ અનુષ્ઠાન (ક્રિયા) સમજી પૂર્વક ને ચિત્તપ્રસન્નતાથી વા તરૂપતાથી કરવાનુ છે કહ્યુ છે કે—
ચિત્ત પ્રસન્નેરે પૂજન ફળ કહ્યુ રે ' વળી પૂજાની તૈયારી પૂર્વે, ચિત્ત

વસ્ત્ર ભૂમિમ્, (અતઃ-આલક્ષ્ય ઉભય પ્રાગ્ની) પૂજના ઉપગ્રહ
 ન્યાયોપાનિર્ણય દ્રવ્ય, વિધિવિવાન એમ સાત ચીજો સખધી બગમર
 સુદતા ગળવવાની છે એની નિર્મળતા ઉપર આત્મગતૃતિ ને
 આત્મક્રમ્યાણનો મોટો આધાર છે જળ, ચદન પુષ્પ, ધુપ, દીપ,
 અક્ષત નૈવેદ્ય અને ફળ ફળ અષ્ટ પ્રકારી પૂજા ગણાય છે એમા
 જલન્યથી ઓક દ્રવ્ય અને ઉત્કૃષ્ટથી મળે તેટલા દ્રવ્યોથી પૂજા
 કરવાનું ફરમાન છે જળનો આધાર દ્રવ્યની સખ્યા પર નહિ પણ
 એકત્ર કરેલ દ્રવ્યોની પૂર્વકથિત સુદતા અને કચ્છી વેળા ભાવઝેણિની
 શદ્ધિ પર ગદેનો છે

તીથોન્ના જળ, પવિત્ર કેશર, બગસ આદિ સુગંધી દ્રવ્ય યુક્ત
 ચદન, ગાંધર્વ, મોગરો, ગુનામ જાસુસ, ચપાલિના સુગંધી ૧૦ પુષ્પો,
 ઘણી ચીનેથી સુવાગ્નિત બનાવેન ધુપ, મનોહર રીતે તૈયાર કરેન જ્ઞાન
 સમા પવિત્ર ધીનો દીવો, સુન્દર રીતે રધાયેન ગસવતીના નૈવેદ્ય,
 અખડ અને શ્વેત ચોખાનો ગમણિય સ્વસ્તિક ન દાવર્ત, અને પ્રત્યેક
 મતુમા પ્રાપ્તે ચતા શીક્રગ કેરી પ્રણા, દાહિમ, ફનમ, જમમ્, મયગ,
 લોણુ આદિ ક્ષીના ફળો તેમજ બામ કાણુ, અખાટ, મોપાળી વિગેરે
 સકા ફળો અને એવાજ પ્રકારની શક્ય હોય તેટલી સામગ્રીનો સમાવેશ
 અષ્ટપ્રકારી પૂજામા થાય છે વિશાળ સખ્યાની મહા નથીજ કચાયેલી
 છતાં એ આણુવામા ધર્મનુ મુખ્ય તત્ત્વ જે અર્દિગા તેને જરાપણુ
 ક્ષતિ ન પહોચવી ઘટે તત્ત્વ રૂપ ધર્મ ન વિસગવો જોઈએ, અત્તનો
 ઉપયોગ તો નજ કચાય એ વેળા કષાયનો સભવ તો ત્રવખે પણ
 ન હોય એમ ન હોય નો પડી ચિત્તપ્રસન્નતાની વાત કયાથી કરાય ?
 તો પડી ભાવનાની પ્રબળતાનો પ્રાદુર્ભાવ કેમજ હોઈ શકે ? ભાવ
 વિદુષ્ટી ક્રિયાની કિંમત કઈજ નહીં આ સખધર્મા કુમાગ્પાળ મહાગજનુ
 પૂર્વભવ સખધી દષ્ટાન્ત ચત્તુ સામે ગખતુ- 'પાય કોડીના કુવડે,
 બેના સિત્તયા કાજ'

દુકમા કહીને તો પૂજનમા પા કનાક ગાળો કે સવા કનાક ગાળો એક પ્રતિમાની કરો કે એખ્વીશ મિતની કરો. અ પ સાધનો હોય કે વિપુળ હોય પણ એ દરેક ક્રિયા યથાર્થ જ્ઞાનપૂર્વક ને આત્મનક્ષ્ય માથી જરાપણ વિગ્રહીત થયા વિના કરી ધો ઉપર દ્રવ્ય પૂજન સમઘી વાત કરી હવે ભાવ પૂજનો વિચાર કરીએ. ભાવના ભવનાશિની' એ ઉક્તિ વ્યર્થ તો નથીજ પ્રભુ મુખ સામે દષ્ટિનુ સધાન કરી ને આત્મા સ્તુતિના રહસ્યમા ઉડો ઉતરે અથવા તો 'ધ્યાનારૂ' બને તો ધણો કર્મરૂપ કચરો સાફ કરી નાખે છે દ્રવ્ય ક્રમતા ભાવનુ મહત્ત્વ અતિ ધણુ છે પ્રનુ સ્તુતિ કે નવનો રૂપે માત્ર એમના ગુણનું નમણુ કરવા પાણુ જ નથી પણ એનુ આપણામા બની આવે એવી માગણી સાથે જે શક્તિ પ્રભુએ ફેરવી તેવી જ શક્તિ આપણામા સત્તાગત તો છે માત્ર એનો આવિષ્કાર કરવાનો છે એ સ્વારૂ મૂર્તિ આલબન ભૂત છે અતવનોના માન રાગપર મોહિત બનવાનું નથી, તેમ ગમે તેમ એવી જઈ ચૈત્યવદન કરી નાખ્યુ એટલે ગમા નાલા એનુ માનવાનુ પણ નથી સમજપૂર્વક અવગાહન મરતાજ ભાવએણિ વૃદ્ધિ પામે છે અને એ દ્વારા કોઈ સુઅવસરે આત્મામા અપૂર્વ સીરોધાસ જાગત થઈ જાય છે એવી અનુપમ ઘડી વેળા અમૃતક્રિયાનો યોગ સાપડે છે ત્યારેજ હજારો કનાકોમા જે કાર્ય નિપજતુ નથી તે અતમુહૂર્તમા સિદ્ધ થાય છે માટે જ ભાવપૂજા શાંતિ અને ધીજ્જપૂર્વક કરી જોઈએ ચિત્તની એમગ્રતા અને સર્વ ઇતિગ વિચોદ્યો પગમુખતા એ વેળા ખ મ જરૂરના છે

આ તો આમાન્ય વાત કરી આ ઉપરાંત જીન મલિનમા પ્રવેશતા પૂર્વે પાય અભિગમ ને યોગસી આશાતના વિરે તેમજ દશનિક અને દોષરહિત કચ્છી સમઘી ધણુ ધણુ જાણુવાપણુ છે જે માટે દેવવદન 'આખ્ય' ને જીન ભક્તિ આદર્શ આદિ પુસ્તકો વાચવાની ભલામણુ છે

(૨) ગુરૂસેવા-અહર્નિશ બનતા લગી ગુરૂ યાને સાધુ મહારાજ

કે જેમનું સ્વરૂપ પૂર્વે વિભાગથી કહેનામા આન્યુ છે એ પુનઃ યા-
 કરવા દેહમાં કહેતા પચમદાનત ધારી કેવન મોક્ષના અભિનાસી, અને
 સયમ માર્ગના પશિષ્ટ હોય તેવા સત મદાત્માને વલ્લ નમસ્કાર,
 જેમને અપની સ્ત્રીને પ્રાપ્તિ અનુમાર તાવી દેવાપણ અને નેમની પામે
 બેમી ધર્મોપદેશવચનુ એ શ્રાવકનુ બીજુ કૃત્ય શાસ્ત્રમર તે સાધુ
 કે મુનિગગની નહા કતા પૂર્વે પગેલા કરી જ્ઞેવનુ મુચને છે કેમકે
 ગાઈ વાગ લોબી કે દબી ગુરૂનો યોગ ચર્ચ જનર છે તે માન આ
 ભવ મગડે છે, એટલુ જ નહિ પરંતુ બીજા અખ્યાનધ ભવોનુ
 અપ્યાણુ જેમની ઉધી શિક્ષાથી ભેતભેતામા ચર્ચ જનર છે આમ
 જા' ધર્મનો સામાન્ય અમ્યાસી કેવો ગીને સાચી પગિક્ષા પણ શકે
 એ પ્રશ્ન સદજ ઉપર છે એથી એટલુ તો પુરવાર થાય છે કે પ્રથમ
 તો ધર્મના ખપી જીવે સી પ્રમાણુમા નાન મેળવવા અમ્યામ કરવો
 જ્ઞેષ્ટજ્ઞે જ્ઞાન વિા નગ ખોટાની પગિક્ષા ચર્ચ શમ્ની નથી તેમ
 મત્યાસન્યનો વિવર પણ કરી શકતો નથી વધુ ન જ્ઞે શકે તેવાઓએ
 પણ ગુરૂ કચન કામીનીના ત્યાગી' છે કે 'મર' અથવા તો દશ
 પ્રકારનો યતિ ધર્મ પામે છે કે નહિ? એ ખાસ જ્ઞેનુ ઘટે
 પડી જ ઉપાસનામા આગળ વધવુ આખ્યાન શ્રવણ, ઉપદેશામૃતનુ પાન
 યથાશક્તિ પ્રતનિષ્ઠમશ્રદ્ધાશુ આદિ ખામનો ખાડુ આ સાથે સમજ
 લેવી સસારી જીવ આઠવિખાલિના કામોને લઈ વધારે સમય તો ન
 આપી શકે જા' ધર્મ અર્થ અને કામરૂપ ત્રિવર્ગની સાધનામા એનો
 સમયનો એવી ગીને વિભાગ પાડવો કે જ્ઞેથી આખ્યાન શ્રવણનો લાભ
 પણ મેળવી શાય સત સમાગમથી જે અનુભવપૂર્ણ બોધ પ્રાપ્ત
 થાય છે, એ પ્રથવાચનથી ઘણો વધી જનર તેવો હોય ડ પુખ્ત
 પાસે લખાણુ સિવાય બીજુ જાપ પાડવાનુ સાધન નથી હોતુ જ્યારે
 ઉપદેશક પાસે વિશાળ વાચનનો અનુભવ તો ટોર છેજ પશુ એ
 ઉપરાંત એ અનુરૂપ ધડાતું પોતી, ચાગિર હોય છે અને વચન કરતા
 વર્તનની જાપ બહુજ અસંગતરક છે આ સખવમા વર્તમાનગંગીની

પ્રવૃત્તિ નગર સામે ગમ્પી એટલી લાલજાતી ધગવાની કે જ્યાં વ્યાખ્યાન નામે કેવળ કનેશ પોતવાના ઉપરેશો અપાતા હોય આગમને નામે ધર્મધતાના પાન કરાવાતા હોય અને વસ્તુત્વના પ્રયોગોદ્વારા માન મનમાની વાતની પોષકતા થઈ ગઈ હોય ત્યાં ઉપરોક્ત લાલની આશા આમશ કુસુમવત્ હોય છે પ્રભુના સિદ્ધાન્તમા વ્યાખ્યાનશ્રવણથી કરાયેલાં રાચરોષાદિ દ્વષણોનું ઘટવાપણું કટકું છે, આત્મિક ગુણોનું વધવાપણું મુચવાયેલું છે એથી જ્યાં ઉંડી દશા વર્તેલી હોય ત્યાં ન જતાં એકાન્તમા સમતાથી વ્રથવાચન પણ વધુ કૃણાળી છે

૩ સ્વાધ્યાય—જે વાચનવડે આત્મા સ્વ અને પર વચ્ચેનો બે-પારખી સ્વ સ્વરૂપનું જ્ઞાન કરતો જાય એમા ઉંડો ઉતરનો જાય તે સ્વાધ્યાય આ ઉપરથી ધાર્મિક પુસ્તકોનું અથવા તો તત્ત્વજ્ઞાનને પુષ્ટિ આપે તેવા વ્રથોનું વાચન અને આ માને સ્વગુણુ દર્શનમા મદાયક થઈ પડે તેવી વિચારણા કરવી એ સ્વાધ્યાય કહી શકાય. આ કાય સામાયિક દશામા શક્ય હોવાથી એવડીરૂપ સામાયિક એ પણ સ્વાધ્યાયનું અંગ ગણી શકાય. જે કે સામાયિકના (૧) સમભાવ (૨) સમન્વિ (દયાભાવ) (૩) સમવાદ (સચવચન) (૪) સમાસ (થોડા અક્ષરમા તત્ત્વ) (૬) સક્ષેપ (થોડામા કર્મનાશ) (૬) અનવલ (પાપરહિત) (૭) પરિણા (તત્ત્વ જાણવા રૂપ) (૮) પ્રત્યાખ્યાન (વસ્તુત્યાગ)રૂપ આ પ્રકાર કહેવા છે અને પરમાર્થથી વિચારતા એ સર્વનો સહજ રીતે સ્વાધ્યાયમા સમાવેગ થઈ શકે છે જેમ જેમ ધાર્મિક વાચન સમજપૂર્વક થતુ ગઈ છે તેમ તેમ આત્મા કષાન્તા પાશમાંથી મુક્ત બનતો જાય છે સાથે સાથે તત્ત્વની સમજ થતા શુ કરવા યોગ્ય કે અને શુ હોવા યોગ્ય છે એનું પણ લક્ષ્ય બધાય છે સામાયિકની આ વ્યાખ્યા—

સમતા નર્વભૂતેષુ સયમ શુભ ભાવતા ।

આર્તરૌદ્રપરિત્યાગ તદ્દિ સામાયિક વ્રતમ્ ॥

મનન કરવા જેવી છે સ્વાધ્યાય ધ્યાન વેળા એનું પાલન

અવશ્ય સ્વ સ્વરૂપ કાખી ડગવે છે પ્રહર્ય વધુ ન કરી શકે
તો પણ બે ઘડી (૪૮ મિનિટ) રૂપ મામાયિક જરૂર કરી શકે
જેનાથી આટલું પણ ન બને તે અર્થો ક્યાક ધાર્મિક વાચનનો
નિયમ ગણે.

૪ સયમ-ઈદ્રિયોની વૃત્તિઓ પર કાણુ અને મનની અસ્ખલિત
તરંગમાળા પર અકુરા એ ચોથું કાર્ય જો કે ઉત્કૃષ્ટ રીતે તે સત્ત્વ
પ્રાર્ત્નો કે એ સબધી સાધુ ધર્મ વેળા વિશેષ કહેવાશે છતાં સંસાર
અથ આત્માઓએ પણ થોડા અગે અર્નિશ એવું પાતન એવું જ
છુટકો છે સચળ ઈદ્રિયો અને મનને જો છુટા મેની દેનામા આવે તો
આત્માને તે ક્યા ઘસડી જાય એ સહેતુ મુશ્કેલ છે જેમ બને તેમ
આત્માને વિષયોમાથી રાખી સત્પ્રવૃત્તિમા વાળવો એજ સયમ એમા
પણુ ઈદ્રિયો કરતા મનને વશ કરવું વધુ મુશ્કેલ છે તેથી તો મન
સાધ્યુ તેણે સમજી સાધ્યુ' એમ શ્રીમ- આનંદધનજી મહારાજે કહ્યું
છે વૃત્તિઓ અને વાસનાના તાસ થવું સહેલ છે પણ એના સ્વામી
બનવામા જ સાચી મુશ્કેલી કે તેથી તે સબધી અભ્યાસ સંવ ત્યાનુ
ગમવાનો છે અભ્યાસ દ્વારાજ પાચ ઈદ્રિયોના ત્રેવીશ વિવિધ
અને મનના અગણિત તરંગો પર અકુશ આવતો જશે સરવાળે તો
આખીયે અશુભ પ્રવૃત્તિ તરફ ઢળી જતા વિકાસમા અટવાઇ જતા
અને વિનાસોમા મુઝાઈ જતા આત્માને રક્ષી લઇ-બચાવી લઇ,-સુભ
પ્રવૃત્તિ પ્રતિ દોગવાનો છે અને એ વાત ઈદ્રિય તથા મન પર અકુશ
આણ્યા સિવાય શક્ય નથી રોજ પ્રત્યે સખ્યાબધ પ્રસંગો બને ડ,
જેમા વિના ડારણ આત્મા માન રહસ્યવૃત્તિથી જ કર્મબંધન કરે કે
આ સબધે બરાબર ધ્યાન અપાય તો ઈદ્રિયોના કેટલાયે વિધારો પર
સહજ કાણુ આવી જાય એવી જ રીતે મન-વચન-ગયાના થોગો
પણુ જૂની વસ્તુ છે અને એમા આસક્તિ રાખવી એ એક જુદી
વસ્તુ છે, તેને જાણવા માટે પ્રતિબદ્ધ છે જ નહિ, આસક્તિ પર કાણુ
મેળવી રહતે રહતે સર્વથા એનો પૂર્ણતયા ત્યાગ આદરવાનો છે

આવીજ શક્તિ કયાવળ્ય કરવામા પણ ફેરવવાની છે તે વિના સસાર ભ્રમણુ પર છે મૂકવાનો નથીજ કયાવ એટલે જ સસારનો લાભ બાગિમઠથી જેના સયમમા ઘણુ ઘણુ ગુહ્ય સમાયેયુ છે અને ગ્રહગ્રથો એ સમઘમા જે કે સપૂર્ણપણે પ્રગતિ ન સાધી શકે જ્યાં આવશ્યક કર્મવ્ય તગિકે પ્રતિદિન એ પરત્વે થોડુ પણ વસ્તુ આપતા જાન તો જરૂર સાધ્ય મમિપ સાગી રૂચ કરી શકે

પ તપ-સુષ્ટિપદ પર લાગેજ એવુ કોઈ વિ ટ કિંવા મતાનુ કાર્ય તરો કે જેની સાધના તપના અવનળન વડે ન સાધી શાય તેથી તો કહેવામા આ યુ છે કે- તપ તો નિમચિન ક્રમેનિ પણ પખે છે અથાત્-યદ્ દૂર યદ્ દુરારાધ્ય યત્સુર્ગરપિ દુઃખમ્ ।

તત્સર્વે તપસા સાધ્ય, તપોહિ દુરતિજમમ્ ॥

પણ તપનો અવ માન લાવન કરવી એટલો જ નથી લાગનતુ મર્ચ પ્રશસવાપણ નજ હોય અહીં તો તપની અથ લેવાનો એ છે કે જે ક્રિયા એવા ઉપરોગપૂર્વક ધ્યાન કે જેથી આત્મા સાથે એમ્મે- મનેનો કર્મરૂપ ચગે બળીને ભમ્મીમૃત ધર્મ જાય કિંવા સર્વથી ડૂટો પડી જાય જેમ અગ્નિના તાપથી લાગેન મેળ બળી જતા જેવુ કચન નિર્મળ થાય છે તેમ નાનો યા મોટો કોઇપણ તપ અવસ્ય એડેવતે અગે અગર તો સર્વથા આહાર ગ્રહણ પર અકુશ તો મેને જ છે પ । એ સાથે યાન રાખવાનુ કે તે આત્મિક ઉપયોગ અને કરણીનુ સાધ્ય નજર સામે રમગણુ કરતા ગમ્મીને કગવનો હોવો જોઇએ । અજનિરોધ એ તપની અચયુક્ત વ્યાખ્યા છે જેથી લાલસાનો જ્ય ઠીક ગણ્યો છે અને લાલસાના જ્ય સાથેજ કયાવનુ પાતળાપડવાપણુ અને કમશ નષ્ટ થવાપણુ સકળાયલુ છે એટલે તપ જ્યાં હોય ત્યાં લાનસા-તૃષ્ણા-પિપાસા આદિ વૃત્તિઓનો જ્ય સભવિત હોવો જ જોઇએ આહાર ચાગ પ્રકારનો છે ખાન્નિ, સ્વાન્નિ પેય અને અશન (ખાગન) ચાર આહાર વજીને કિંવા ઉકાળેલા પાણીની છુટ ગમ્મી બાખીના

વળને ઉપવાસ કરી શકાય છે એથી શક્તિ અનુસાર હૃદ, અહમ, આહ, પદર અને મહિનાના ઉપવાસ આદિ તેમજ આયુષ્ય, નીરી, એકાસન, બેઆસન, પૌરુષી, નૌકાગ્ની પ્રમુખ પણ યજ્ઞ શકે છે ઉપગત આહારપાણી લેવા મબધમા વિવિધ પ્રકારના ધણા નિમ્નો લઈ શકાય છે એ સર્વનો સમાવેશ બાહ્ય તપમા થાય છે તેના પ્રકાર આ પ્રમાણે-અનશન, ઉલોમ્બી, વૃત્તિમક્ષેપ, રસલાગ, કાષ્ઠવેશ, મલીનતા, અબ્યત્ત તપમા પ્રાયશ્ચિત વિનય, વૈયાવચ્ય, સ્વાધ્યાય (સજાય) વ્યાન અને કાયોત્સર્ગ, આમ બાર પ્રકારનો તપ છે શક્તિ અનુસાર પ્રતિલિન પચ્ચખાણુ લેવાની જરૂર છે પ્રમુખ કવલ જમવા અથવા તો નવખગશી કૃષ્ણી ઇત્યાદિ નિયમ તો જવન્ય-થી હોવો ઘટે

૬ દાન-પોતાની શક્તિને ગોપવ્યા વિના પાન નેઈને અન્ન વસ્ત્રાલિનુ આપવું તે આમ ગ્રહગ્નના છ આવસ્યક કાર્યોમા દાન અતિમ છે છતાં એનું મહત્વ પણ અતિમૂં છે, પૂર્વના પાચે કાર્યો લારેજ દીપે છે કે ત્યારે છે-ત્યા કાર્ય પ્રતિ શ્રાવક ઉત્તૃત્તિ વાળો હોય સાતે ક્ષેત્રોની પુષ્ટિનો આધાર શ્રાવકક્ષન ઉપર છે એનું કારણ પણ આ દાનવર્મજ છે તેથી તો દાન-શીયજ-તપ એ ભાવનારૂપ ચતુર્ધિધ ધર્મમા એને અગ્રપ અપાયલું છે દેવામા આત્મિક ઉત્તૃગતા ખાસ આવસ્યક છે ખીજ કાર્યોમા જે સાર્મથ્ય ગ્રહગ્ન નથી દાખવી શકે તો દાન દેવામા દાખવી શકે છે, એ ઉત્તૃગતિના પ્રાપ્ત્યથી કેવળ સ્વનામ જ નહિ પણ આખી સમાજ અને સ્વધર્મને પણ તે ઉત્તૃગ કરે છે દ્રવ્ય સપાલન કરી માત્ર સગ્રહ કરી ગખવાની વૃત્તિ એતો કૃપણતાસુચક ટોષ કેવળ લજ્જીના દાસપણાની નિશાની છે ખરે જ્ઞાનોના પેટવરામા પુન્યવરે કરવામા છે, અર્થાત્ દુક-કામાથી દુકડો આપનામા છે નહિ તો દવિ ડાલ્યાલાઈ ઘોળશાજી સૂચવે

છે તેવી દસા થાય છે ' માખીઓએ મધ કીલુ, ન ખાધુ ન ખાવા દીધુ લૂટનારે લૂટી લીધુરે ' એટલે કે ધનની ત્રણદસા નિર્માયલી છે (૧) દાન (૨) ભોગ (૩) નાશ તાન દેવાથી ઉભવ ભવમા લાભ છે ભોગમા બ્ય કરવાથી આ ભવ પૂરતુ સુખ છે અને જે કલુસપણાથી આ જે પ્રકારમાંથી એકનુ પણ અનુકરણુ નથી કરતો તેની લક્ષ્મી યેનકણુ પ્રકારેણુ નટ થઇ જાન છે કેમકે તે ચચળ સ્વભાવી છે માન દેવાની શક્તિ હમેશ માટે જરૂરી છે દાનના પાચ પ્રકાર છે (૧) અભયદાન (૨) સુપાત્રદાન (૩) અનુષ્ઠાદાન (૪) ઉચિત દાન (૫) ધીર્તિદાન પ્રથમના તણુ આત્મકયાબમા સારો ભાગ ભજવે છે અભયદાન સર્વોદ્દૃષ્ટ છે વિશ્વના સમ્પન્ન જીવો ને આ ભવ પરભવના ભવ રહિત બનાવવા જેવુ બીજુ કોઈ મોટુ કાર્ન નથી શ્રાવણની શક્તિ એટલી હટે ન હોઇ શકે જ્યાં સ્વશક્તિ પ્રમાણે ગિમાતા પીઝતા જીવોને જીવિતદાન આપવુ દયાની ભુદ્ધિથી મનુષ્યોને કોઈ પણ જાતનો ભે. ગખ્યા વિના મ્હાય કરવી અને દુ ખીના દુ ખ જોછા કરવા એ અનુષ્ઠાદાન સાધુ પુરુષોને વસ્ત્રપાનાદિ, આહાર, ઔષધિ પ્રમુખ દેવુ તે સુપાત્રદાન. સ્વધર્મો બધુને અણુવેળા મદદ દેવી સડીરાડ બહેન કે કુટુંબના અન્ય સ્વજનોને પોષવા એ ઉચિત દાન અને સમાજોપયોગી કાર્યોમા કિંવા દેશકલ્યાણુના કાર્યોમા નાણુ આપવા એ ડીર્તિદાન આમ સામાન્યન યાખ્યા કરી શકાય. બાકી કીજુનટથી જોએ તો ભૂખ્યાને ભોજન તરસ્યાને પાણુ, આજરોને દવા અભણુને જ્ઞાન કગાળને વસ્ત્ર, તપેવાને વિશ્રાન્તિ, અપગને જોઈતી મદદ દેવી ધત્યાનિ ધણુ ધણા પ્રકારે વિશાળ લક્ષ્મીની અપેક્ષા વિના માત્ર પરોપકાર ભુદ્ધિવડે દાન ધર્મનું પાલન કરી શકાય છે જરૂર માત્ર એ સમધી સમજની અને આત્મભાવની વિશાળતાની છે, સ્વાર્થની મિદ્ધિ તો કીખ્યા કુજર સુધીના સર્વના સર્વ નાના મોટા જીવો કરે કે એમાં કઈ વિશિષ્ટતા નથી પરમાર્થશક્તિજ પ્રશસનીય છે એનો સમાવેશ અખાનમાં થતો હોવાથી જુદો ભેદ પાડો નથી,

કામચુકે જીવને મૃત્યુથી છોડાવતો એ આત્મવ પુરુષ અને એ પદ્મજ સુવીનું છે ન્યારે એણે જ્ઞાન આપી આત્માના મૂળ ગુણોનું ભાન કરાવતું એ ભવોભવના મગ્ધુમાથી ઉગારવા તુલ્ય કે આથી મનિન થાય છે ? જ્ઞાન આપવાના પ્રત્યેક કાર્યોમા અપાતુ દાન અમાપ ક્ષણથી કે દાન દેતી વેળા ભાવનાશ્રેણિ જલ્દિ પામે તેવી વિચારણા આનુ ગમ્ભવી તેના નિમ્નનિષ્પિત લક્ષણો છે—આન-દાના આસુ આવે, શરીરે ગેમાય થાય, દાન દેના બદુ માનપૂર્વક દેવાની વૃત્તિ સભવે આપના મુખથી ભાષા પચુ પ્રિય નિમ્ને, અને દાન ધર્મની અનુભોદના થતી ગહે એથી ઉત્કુ જે દેના અનાદ, વિનબ, ચહેગની વિમુખના, અપ્રિય વચનનું નિન્નતુ અને પશ્ચાત્તાપ થાય તો સમજી ગમ્ભવુ કે એ પાય મોટા દૂરણો છે ને દાનાતગય મ્મ સામે છે દાનના મદાત્મ્ય સમઘી ધણુ વણુ નાઓમાં હેલાયેતુ છે એના વર્ણનનું આ ગ્યગ નન્ ગણાય છેવી એટનીન્ મુચના રી લેવાની કે શ્રાવક પ્રતિદિવસ દાનવૃત્તિને સતેજ ગમ્ભ્યા કરવી પ્રદગ્યજીવનનું એ અચુમુણુ આખૂણુ છે શ્રધ્વોચિન ગુણોમા એ અગ્ર-ચાને છે અપેક્ષાથી કેટલીક બામનોમા તો નાગીનુ મદત્વ નગથી પણ વધી ગય છે એટુ જીવન નાસીરૂપ માનનાર જેન વર્મો નથી પુરૂષના સખા અગર તો સદ્મગી યાને Companion તરિકેનો લલ્લને પ્રમુશીના આગમમા છે, ઉમરનું આત્મિક દ્રષ્ટિયે મગખાપણુ હાવાથી આત્મમ્ય્યાણુની પ્રત્યેક વગ્તુઓ જેમ નગને તેમ નાગિને લાગુ પડે કે શ્રાવક ધર્મનું સ્વરૂપ દેખાડના શ્રાવિ । ધર્મ સ્વરૂપ એ તેમાન્ આવીગ્ જન છે એમ મમજી લઈ શ્રાવિમઓએ પચુ ડ કર્તવ્ય પાળવા

માર્ગાનુસારીના પાત્રીસં ગુણ

૧ ન્યાય સપન્ન વિભવ-ન્યાયથી ધન મેળવતુ પચુ સ્વમી-

દ્રોહ, મિત્રદ્રોહ, વિશ્વાસવાત, ચોરી, ચાપલુ ઝોળવવી વિગેરે નિં વા
 લાયક ગર્વો કરી દ્રવ્ય પ્રાપ્ત કરવું નહીં ૨ શિષ્ટાચાર પ્રશસા-ઉ
 ત્તમ પુરુષોના આચરણુ (કાર્ય) ના વખાલ કરવા ૩ સગખામુળા
 ચારવાળા એવા અન્ય ગોત્રી સાથે વિવાહ મનુષ્ય જોડવો ૪ પાપ
 ભીડ-પાપના કામોથી ડરવું ૫ પ્રસિદ્ધ દેશાચાર પ્રમાણે વર્તવું
 ૬ કોઈની પણ અને ખાસ કરી ગજા પ્રમુખનો અવહુવાદ (નિંદા)
 ન મોલવો ૭ જે ધરમા પેસવા નીમળવાના અનેક રત્તા ન હોય,
 અને જે ધર અનિ ગુપ્ત કે અતિ પ્રગટ પગ ન હોય અને ન્યા
 પાડોશી સાગ હોય તેવા ધરમા વસવું ૮ સારા આચરણુવાળા
 પુરુષોની મોગત મૂવી ૯ માતા પિતાનો પૂજક એટલે તેમનો સર્વ
 પ્રકારે વિનય સાચવી પ્રસન્ન રાખનાર ૧૪ ઉપવવાળા ધ્યાનકરો
 ત્યાગ કરવો એટલે લડાઇ, દુભાળ પિલિત સ્થાન છોડવા ૧૧
 નિતિ મમમા ન પ્રવર્તવું અથાત્ નિંદવા લાયક કામો ન કરવા
 ૧૨ આવક પ્રમાણે ખર્ચ ચલાવવો ૧૩ ધનને અનુસરો વેપ
 ગખવો એટલે પેદાશ પ્રમાણે પોતાકે ૧૪ શુદ્ધિના આઠ પ્રકારનું
 પાનન કરવું, (૧) શાસ્ત્ર સાલગવાની ધમ્મ (૨) શાસ્ત્ર અવલુ
 (૩) અર્થ અવરાગલ (૪) અતિ (૫) હિ ધાને તર્ક મૂવો (૬)
 અપોહ યાને વિરોધ જ્ઞાન (૭) ઉપાપોલપૂવક સદેહવર્જન (૮)
 તત્ત્વજ્ઞાનનો નિયમ મૂવો ૧૫ પ્રતિજ્ઞિન ધર્મ આભાવો યા શુદ્ધિ
 નિર્માળ કરવા ધાર્મિક વચન કરવું ૧૬ અર્થો ભોજનત્યાગી
 પહેલું જમીનું પચી ન્યા ત્યા પછી જ નવું ભોજન કરવું ૧૭
 સામ્ય ભોજન-ખરી ભુખ લાગે ત્યારેજ અને નહિ કે વારવાર ખાવું
 ૧૮ અન્યોઅન્યના પ્રતિબધ (વર્ષણ) વગર ધર્મ-અર્થ ને કામ રૂપ
 નિવર્ગ માધવા ૧૯ અતિથિ તથા ગરિમીને અન્નપાનાદિ આપવું
 ૨૦ નિગત અભિનિવેષ દિન એટલે પગને પગલવ કરવાના આદય
 ગદિન અને અનિનિ આ રી મિવાન કારનો આગલ કે વાપલુ ૨૧
 શુભી પુરુષોનો પક્ષપાન કરવો અન્ય તેમજ બદુમાન કરવું ૨૨

નિષિદ્ધ દેશમાં જન્મ નહિ તેમ કાળને અનુચિત કાર્ય આચરવું નહી
 રાગ કે લોક સમુદયથી જે ધ્યાનનો નિષેધ કરાયો હોય અને જે
 સમ્ય અમુક કાર્ય કરવાને આરૂ ત્યાજ્ય મનાયો હોય તે ધ્યાનમાં
 ગમી નો । તુકુળપણે વર્તવું ૨૨ અવગમિત અનુચાર કામનો આગલ
 કરવો ૨૪ પોષણ કરવા યોગ્ય એવા માતા પિતા ત્રી પુત્રાદિકનું
 ભક્ષણપોષણ કરવું ૨૫ વનને વિશે ગહેના એટલે કે વ્રતધારી અને
 અને જાને કરી મોટા અર્થાત્ જ્ઞાનવૃદ્ધિ યાને વિદ્વાનોનો મારી ગીને વિનય
 સાચવવો ૨૬ દીર્ઘર્ણી યવુ અર્થાત્ કામ કરના પૂર્વે જામી નજ
 પહેલાંથી શુભાશુભ ફળનો તપાસ કરી પગીજ કામ આરૂવુ આદવા
 પગી છોડી દેવું એ મૂર્ખતા છે ૨૭ વિગેહન બનવું એટલે કે
 પ્રત્યે-વગુનું અવગપ અમશ્ચ આત્મિક ગુણુદોષનો તોન કરવો ૨૮
 દાન અર્થાત કરેવા ઉપનગને યાદ કરી સમન આવે બંને વાળ
 નગ યવુ ૨૯ લોકવચન યાને જનમમાજ્ઞા માન વા નો--
 પ્રિયા મેળવવી ૩૦ મન જ-મર્થા । ગમી જીવન ઉવવુ યાને
 જ જીવીન બનવું ૩૧ ૫-દયા, અનુકંપા અથવા કરુણા યુજ
 પગિશુભ ગમવા ૩૨ મૌન્ય-સુહ પ્રકૃતિ ધરવી યાને ૩૩ આ
 જ્ઞાન-અહેગનો ત્યાગ કરવો જેથી મુખ તરફ દ્રષ્ટિ કરતા અન્યને
 જ્ઞાન થાય ૩૩ પગેપકૃતિ કર્મક-પરોપાર કરવામાં રમ્ત ગરેવુ
 પરોપકારાય મતા ત્રિમૂતય ૩૪ અનગ ગ રિપુ પર જ્ય કરવો
 એટલે કામ-ક્રોધ-લોભ-માન-મ અને હર્ષરૂપ જ આત્માના અન્યનગ
 અને સાચા શત્રુઓ છે તેમનો જ્ય કરવો ૩૫ વશીકૃત ઇન્દ્રિય ગ્રામ
 પાને ઇન્દ્રિયનો તેના વિચરે સહિત જ્ય કરવો યાને અન્યાસથી તેની
 વાસનાઓ પર કાણુ મેળવવો

ઉપર મુજબ પાત્રીસ ગુણોને માર્ગાનુસારી તર્કિક વર્ણવેલા છે
 એનો આચાર એ છે કે અનેકર્મવનો અનુયાયી કહેવાવનાગ આવ-
 શ્રાવિ । મામાન્ય લોભા જે પ્રમાણે વર્તવાથી અવતારવીન ગણાય
 છે એવા ઉભન ગુણોનું સંવ મેવન કરે એક દ્રષ્ટિએ તેના એ રેડમાં
 નિનિર્ધર્મનું પોષણ છે અગિદત દેવનો ઉપાસક કે જે પુરગનિક

વસ્તુઓ ત્યે નિરસના ધાગણુ કરે છે અને આત્મિક કન્યાણુમાળ ગયે છે તે ધ્યાન-જગનમા કોઈપણ જીવ જોડે શત્રુવિ ધરતો નથી પણ કર્મરૂપ અભ્યતર દોષોનેજ દુશ્મન રૂપે જુએ છે તેને ઉચ્ચ પાત્રીશ ગુણો કર્મ પર જય પ્રાપ્ત કરવામા તીક્ષ્ણ દયિસારની ગરજ સારે છે પ્રભુશ્રીના ધર્મથી વચિત રહેના આત્માઓ પણ માત્ર લોક-વ્યવહારના ધોગણુ ઉચ્ચ નિયમો પાળે તો પત્રી જ્ઞાનધર્મી માટે તો આવશ્યક હોત તેમા શી નવાઈ વળી એનું ક્રમશઃ સમજણુ યુક્ત પાલન એ પરપગએ મુખિતનું કાગળ અને છે માટે પણ સ્વરૂપ પ્રાપ્તિમા યાને પૂર્ણતા સિદ્ધ કરવામા એ કચ્છી પ્રથમ પગથીઆ તુલ્ય છે

એકનીસ ગુણ

શ્રાવકપણ ત્યારે જ ઉચિત છે કે જ્યારે નિમ્ન લિખિત ગુણો યુક્ત હવન હવાતુ હોય શ્રાવકત્વની કિંમત આપ્તવાનો આધાર જન્મ પામવાના કુળ વશ પરપગ જ્ઞતા આ ગુણો પર જ વધુ અવનભે છે પ્રત્યે શ્રાવક સત્તાનમા એ ગુણો ન્યૂનાધિક અશે પણ અવશ્ય દ્રષ્ટિગોચર થવા જ જોઈએ માત્ર શ્રાવક નામ પર વાથી કઈજ સરતુ નથી

(૧) અક્ષુદ્ર=હલકી વૃત્તિનો અભાવ (૨) રૂપવાન=ચહેરાની સુવ આકૃતિ. (૩) સૌમ્ય પ્રકૃતિવાળો=શાન્ત સ્વભાવી (૪) લોભ પ્રિય=જનતાનો સ્નેહ પ્રાપ્ત કરનાર. (૫) અકુર=જેના મનમા સાતકી વિચાર નથી (૬) પાપ બીડ=ખોગ કર્મોથી ડગનાર (૭) અશાંત=નુચ્ચાઈનો ત્યાગી (૮) શિષ્યતા વાળો=આખમા શરમ ધરનાર (૯) સુત=સમજદાર (૧૦) લજ્જાળુ=મોટા નાનાની મર્યાદા ગણનાર. (૧૧) દમણુ=મૂંઝા તરપર (૧૨) મધ્ય=સૌમ્ય દ્રષ્ટિ (૧૩) ગુણરાગી=ગુણોનું બહુ માન કરનાર. (૧૪) સુપક્ષ યુક્ત=સાગ પગિવાર વિહિત (૧૫) દીર્ઘદ્રષ્ટિ=લાંબી નજર પહોચાડી કામ કરનાર (૧૬) વિશેષજ્ઞ=સારાસારને જાણનાર (૧૭) વૃધ્ધાનુગામી=જ્ઞાન યા અનુભવ વૃદ્ધના વચનને પ્રામાણ્ય કર

નાર. (૧૭) વિનીત=વિનય ગુણુ ધારક (૧૮) કૃતસ=કરેલા ઉપકારને વિસારે નહિ તેવો (૧૯) સત્યકથી=અત્ય ભાષી-સાચુ વદનાર. (૨૦) પરહિતાર્થકારી=પરોપકાર કરવામા ગત યા તત્પર. (૨૧) લખ્વ લક્ષ્ય યાને દ્રષ્ટિમિન્દુ અથવા destination બગાળત સમજી તે પર સાવચેત રહેનાર.

ઉપરોક્ત એકવીસ ગુણોનુ સામાન્ય વર્ણન કરતા એટલુ તો સદ્ગુણ સમગ્રના તેમ કે કે એમા અને આગળના પાત્રીગ ગુણુમા ધણુ ખરુ સામ્ય કે વાત પણ એમજ છે કે પ્રથમનાનુ વલણુ વ્ય વાગિષ્ટ દ્રષ્ટિમિન્દુથી સવિશેષ છે ન્યારે પાછળના ગુણોમા આ તિમ-લાભાલાભનો તોલ ઠીક ઠીક થયો છે એના પાવનથી આત્મા પ્રી ઉચ્ચ દશા પ્રાપ્ત કરે છે એ અનુભવથી જ સમગ્રના તેમ છે એ ઉપગત જનતા સાથે-ગાષ્ટની પ્રવૃત્તિઓ સાથે-અને વેપારી સ માગ સાથે એનુ વર્તન ટેવા ઉમ । પ્રકારનુ હોતુ ઘટે તેનો પણ સાગી રીતે ભાસ થઈ શકે છે એ ગુણો જ દેખાડી આપે છે કે ગ્રહમય યા શ્રાવણ તગિકેનુ સાચુ જીવન જીવનાર દુન્યની પ્રવૃત્તિઓથી સાવ પરમુખ નથી ગલી શકનો સદ્બુદ્ધિથી એ એમા મ જન કરે છે અને તાગ પામ્યા પગી જ એ એમા ગોભાગ્પ૦ ગ્યાને અનકાર તરીકે પ્રમશી રહે છે ત સાગ્ગ્ય આત્મા એનાથી ભાગી જઈ શકનો નથી ભાગી જવાની વૃત્તિ સાથે જૈનત્વને મેળજ નથી

ઉપરોક્ત ગુણુના મેવન પછી કમરા જીવન ઉત્ત થતુ જમ છે મન ખડનાત્મક પ્રવૃત્તિમાથી નિર્સ્તી તત્વાભિમુખ થાય કે એ સમયે નીચેની ચાગ ભાવનાઓ અર્દનિશ હુ યમા ગમણુ કરતી ગખ વાથી ક્યાવૃત્તિઓ પાતળી પડતા વાગ લાગતી નથી

સમસ્ત ક્ષહાના જીવો સાથે મૈત્રીભાવ યાને બહુત્વપણુ ગુણુવાન તરફ બુમાન, દુ,ખ દાગિદ્રતાથી પીડાતા પરત્વે રૂપા યાને દ્યાના પગિણુમ, અને દોષમય પ્રવૃત્તિમા પડેલા-રૂકા બનેલા-જીવો

તરફ માધ્યમ્યવૃત્તિ અથવાતો ઉપેક્ષાભાવ રૂપ ચાર ભાવના છે દેવ હમેશા માગ આત્મામા જાગ્રત ગો સસાગ્રત આત્મા જેમ જેમ આ ભાવનાઓનું પાનન કરતો આગળ વધે ડ તેમ તેમ મલિનભાવ ક્રુણિતવૃત્તિ અન્ય ધર્મી પ્રત્યેનું વૈમનસ્ય અને પાપાચારસેવીઓ તરફનો તિગ્રહ આપોઆપ ક્ષય થવા માટે છે આ ચાર ભાવના આરવ્રત ગ્રહણ કર્યા પૂર્વે ભૂમિકા તૈયાર કરવાનું કાર્ય કરે છે

નવધારીપણ એ શ્રાદ્ધધર્મનું મુખ્ય અંગ છે બાગ્રતનું પાલન એ સસારવાસી જીવો માટેનો આવશ્યકધર્મ છે કેટલાક એને પ્રચલ પહાડ સમ માની વિચારવા કે ગ્રહણ કરવા તત્પર થતાજ નથી કાર્તિક તો માની ને છે કે સસારમા ગદી વ્યવહારીપણુ જાગવું હોય તો નત ગ્રહણ મની શકેજ નહીં પણ આ સર્વ ઉડા વિચાર વગરનું ઉપગ્યોટીનાપણુ જ છે આપ ના બાગ્રતો એટને એક રીતે કહીને તો ગ્રહસ્થ જીવનને જગપણુ પુચવણ ન આવે એની રીતે સકળાયેવ સામ ય નિયમો વડે અથવા તો સયમની આડરી કમે ગીએ ચના સિવાય યાતો સર્વવિરતિના પાગવાર ઉપસર્ગી સલા વિના આત્મિક ધ્યેય તરફ લઈજનારી નિસર્ણી શ્રાવકા તેમજ શ્રાની કાઓ પોનાના અયોગ પ્રમાણે ઘટતી છુગે ગખી એનો સ્વી ૧૨ કરી શકે છે બાબ એ વગર ચનાની લેવું કિવા નામ સાબળી દુ ભાગવું એ જૈનત્વની નિશાની નથીજ ક્રિયામા ઉતર્થા સિવાય મુખ્તિ લભ્ય નથી જ

આરવ્રત યાને શ્રાદ્ધધર્મ

સમ્યક્ત્વ યાને સમખ્તિ એ જૈન ધર્મનો પાયો છે દરેક ક્રિયા સમખ્તિ યુક્ત હોય તોજ યથાર્થ ફળને દેવાવાળી છે મજજ્જુન પાયા ઉપર જેમ મોટો આવાસ ચણાવી શાય છે તેમ સમખ્તિ રૂપ પાયો દુ જ્યા બાં તે ઉપર આરવ્રત રૂપ ઉચો અને વિશાળ પ્રાસાદ ઉભો કરી શકાય છે એ સમખ્તિ તે શી વસ્તુ ?

જિનેશ્વર કથિત જીવાદિ નવ પાર્થી ઉપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા રાખવી તે અથવા તે આગ દૂષણથી રહિત દેવ પાત્ર સમિતિ ત્રણ ગુણિ, સુખ અને માત્ર મોક્ષના અભિનાયી એવા મુમુક્ષુ સાધુ અને જેમા અહિસા, સત્ય આદિ પ્રધાન કે એવો વીતગગ કથિત ધર્મ તેમા શુદ્ધદેવ શુદ્ધગુરૂ અને શુદ્ધધર્મપણાની શુદ્ધિ તે પણ સમ્યક્ત્વ આટવી સામાય વિકાસ ઉપગત સમજિતની સમજણુ ખીજ ધણા પ્રકારે શાસ્ત્રમા નિર્દિષ્ટ કરાયેલી છે સડસડ ભેડ પર એની વ્યાખ્યા વિસ્તારથી દ્રષ્ટિગોચર થાય છે ૪ સદહણા ૩ લિંગ ૧૦ વિનયના પ્રકાર ૩ શુદ્ધિ ૫ દૂષણુ ૫ ભૂષણુ ૮ પ્રભાવમ્પણાના પ્રકાર ૫ લક્ષણુ ૬ યતના ૬ આગાર ૬ લાવના અને ૬ ધ્યાન દૂષણુમા શકા, વક્ષા, વિચિકિત્સા, મિથ્યાદ્રષ્ટિ, પ્રશસા અને તેનો પરિચય એમ પાત્ર પ્રકાર વર્ણનરૂપ છે લક્ષણુમા ઉપશમ, સવેગ, નિર્વેદ અનુક્રપા અને આગ્નિકય રૂપ પાત્ર ભેદ અનુગણીય છે સ્થાનના નિમ્ન છ ભેદુવ છે, જીવ નિત્ય છે જીવ કર્મનો કતા છે, જીવજ કર્મનો ભોગવનારો છે, મોક્ષ કે, જીવ મોક્ષ પામી શકે તે માટે સમ્યગ્જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર રૂપ ઉપાય પપુ છે-અમજી અવધારનાના છે ન્યારે છ આગાર બારી ય છુટ રૂપ છે અહીં સક્ષિપ્તમા છ આગાર સમઘી જણાવી આગળ વધીશુ વિરોધ જાણવાના પિપામકે ઉપદેશ પ્રાસાદ ભાગ પ્રથમ અવનોકવો વર્ણી આ ઉપગત પણુ બિન્ન બિન્ન દ્રષ્ટિબિન્દુથી સમકિત વિવેચન સમઘી કરાયેલું નરન પથમા આવે છે એ સર્વનુ દોહન કરતા સાગ એજ લભ્ય થઈ શકે છે કે શ્રદ્ધા ગખ્યા સિવાય પ્રગતિ થઈ શકતીજ નથી ને શ્રદ્ધા આત્મ પુરૂષ સિવાય ખીજમા રાખી શાયજ નર્તી ન્યારે આત્મ પુરૂષ તેજ હોઈ શકે કે જે દૂષણો રહિત, વીતગગ ફશામા વર્તનાર હોય તેવા રાગદ્વેષથી મુક્ત થયેવ આત્માએ ચીધેનો માર્ગ એજ ધર્મ એ સમજાવવાને આપ્યા ક્રમે જાને જીવનમા ઉતારી ઉપદેશદાગ અન્યને એ માર્ગે દોરનાર તે ગુરૂ આટની ચોખવટ પગી નીચેની લાઘનિ દોરી એ

સગળનાથી આગળ વધી શકાય છે દરેક આત્મ સમજ પૂર્વક આજ્ઞાની છે.

‘ અગ્નિહોતો મહર્ષો, જાવજીવ મુસાહુજો ગુરુજો
જિજ્ઞુષુપન્નતા તત્ત ઇવ સમ્મત મએ ગહિય

૧ રાયભિયોગેણ-ગજ ડિવા પા શાહની આગ્રાથી વ્રતમર્્યાંત
ઉવધી કાર્ય કરવુ ૨ ગણાભિયોગેણ-ગણુ એટલે પચ યા મદાજ
નના આગ્રહથી ઉવધી કાર્ય કરવુ ૩ ચલાભિયોગેણ-એવજાલિ,
ચોર શત્રુ વગેરેના લુપ્તમથી ઉવધી કાર્ય કરવુ ૪ દેવાભિયોગેણ-
દુષ્ટ દેવના મગ્ધ્યાત ઉપસર્ગથી ઉવધી કાર્ય કરવુ ૫ ગુરુનિગ્રહેણ-
ગુરુ કે માતાપિતાદિના કહેવાથી ઉવધી કાર્ય કરવુ ૬ વૃત્તિકા
તારેણ-દુષ્કામિ આપત્તિ આપવાથી કે આજ્ઞાવિકાના કાગ્ધ્યથી
ઉવધી કાર્ય કરવુ

આમ ૭ ઈંડી યાને છુટ ગખવાનુ પ્રોજન તો એવુ જ કે
ઉપરોક્ત સયોગોમા ન છુટકે વ્રતની હ ઓળગી કાર્ય કરુ પડે
તો પણ યાય મનથી તેમ જવાના વિચાર નજ થવા ધરે લાગ્યા
રીથીજ આચરણુ કરાય તેમા પણુ શુરવીરો ને સારૂ આગાર જેવુ
નજ હોય એ ઉપગત નીચેના ચાગુ સ્વરૂપ પણુ અવધારી લેવુ

૧ જન્નદ્યજ્ઞામોગેણ-ઉપયોગ વગર વ્રતભગનુ કામ થઈ
જન્ય પણ યાદ આવે અટ વુ તે ૨ સહસ્તાગારેણ-સહસાતમર
યાને શીઘ્રતામા નિરોધ કાર્યની પ્રવૃત્તિ થઈ જાય તે. ૩ મહત્તરાગ-
રેણ-એટાની-જાનીપુરૂષની આગ્રાથી કરવુ પડે તે ૪ સચ્ચન્મમા
દિવત્તિ તાગારેણ-સન્નિપાતાદિના યોગથી મેળાન દશાથી, વૃદ્ધા
વરથામા ચિત્ત વિખળનાથી ઝેરી જનવગના કખની પીઝા વેગા આર્ત-
ધ્યાન થનાથી ચિત્તની સ્થિતતા ન હોવાથી નિરોધ કામ કરવુ તે

૨૧ મધા મધ્યમ કક્ષાના જીવો વ્રત લેતા ન અખ્યાય ન મુકા-
ય તેના મના છે ઉપરના કાર્યથી વ્રતભગ થવાની બીતિ રહેતી નથી-
ને આત્મનાની ઉદ્ગમણતા ટકી રહે છે વળી સસાગ્જન્ય ઉપાધિમા

આમ જરૂર છેવે સ્વપ્રવૃત્તિમા જગાપણુ ક્ષતિ લગાડ્યા મિવાય
પણુ મત નિયમના પાલનથી ધીમે ધીમે પ્રગતિના માર્ગે આગળ
કદમ કરી શકે અને એ દ્વારા નિર્ણય મ્યાન પ્રાપ્ત કરી શકે એવો
શુભ અને વિશાળના-ઉત્તર-મદત ઉદ્દેશ પણ છે

૧ મ્યુલ પ્રાણાતિપાત વિરમણુ મત-મ્યુલ = મોટા, પ્રાણા
તિપાત = જીવનો વવ, વિરમણુ = પાંડુ ફગુ યાને અટકવુ
મત=નિરમ

મોગ દેખવામા આવ તેવા એટલે હરે કરે એવા તસ જીવોને
દહુવાની શુદ્ધિએ ન દહુવા મ્યાવગ જીવોને પણુ યથારામ્નિ મયા
વવા યાને દહુવા નહીં, કેમકે સપણુપણે સમાસ્થ જીવો મ્યાવ
રની વ્યા પાળી શકે જ નહીં તસમા પણુ સર્વથા પાનન અશક્યજ
છે તેથી તે 'સાધુને વીસ વસાની અને શ્રાવકને સવા વસાની
અથવા સાધુને મોળ આના તે શ્રાવકને ફાળે માત્ર આનો વ્યા
ખતાવી છે' સસારી જીવન જ એવુ છે કે કેટલાક આગલ-સમા
ગલ અને દિસાના કાર્ય એમા અનિવાર્ય છે વીસ વસાની દનાતું
સ્વરૂપ આ પ્રમાણે

માતુ જીવન—૧ વિશ્વના સર્વ જીવોને (તસ અને મ્યાવગ)
દહુવા દહુવાવવા દહુતાને અનુમોહવા નહીં અને તે પણુ મન,
વચન, ત્રયા ૩૫ ત્રિવિધ યોગથી, સવ જીવો પ્રત્યે અમ્ય આ દુહ
અદિમા

શ્રાવક જીવન—૧ શ્રાવક, માન તસ માટે નિયમ ગ્રહી શકે,
સ્થાવગ માટે છુટ રાખે એટલે આખો એક પ્રકાર ઉડી જતા દગ રહે

૨ તસ યાને સ્યુળ જીવોની યામાં સકલ્પથી (વિચાર પૂર્વક)
અને આગલથી (સસારિ કાર્યો-આગલ સમાગલ) એમ બે
બે પાડતા-શ્રાવક માન સકલ્પ વજી શકે આગલ તે છુટો જ
રહે એટલે દશના પાય ગહે

૩ સકલ્પમા પશુ બે પ્રકાર સાપરાધી અને નિરપરાધી અપરાધ યા ગુન્હો કરનાર જીવો પ્રત્યે શ્રાવકની દયા ભાગ્યે જ ટકી શકે તેથી નિરપરાધીથી નિવૃત્તિ ગણના પાચમાથી ન્દી રહે

૪ નિરપરાધીમા પશુ બે ભાગા નિરપેક્ષ યાને અપેક્ષા કે હેતુ વગર અને સાપેક્ષ યાને કારણુ સહિત. અદ્ય નિરપેક્ષથી જ દયા પાળી શકે પણ સાપેક્ષ વૃત્તિએ હિસાનુ સેવન કરવુ પડે દાખલા તરિકે પેટમા ખીડા પડયા હોય અને તેથી દવાનુ સેવન કરવુ પડે છે આમ અી હતા તેમાથી સવા ગહે

અદ્યજીવનનુ મત પછી આ પ્રમાણે દોરી શકાય-શ્રાવક તરિકે ઠું ત્રસ યાને રથુળ (સ્થાવર યાને સૂક્ષ્મની નહિ) જીવોની સકલ્પથી નિરપરાધિની, નિરપેક્ષવૃત્તિએ હિસા કરે નહીં કુકમા કહીએ તો નિરપરાધી ત્રસ જીવોને હણવાની શુદ્ધિએ હણુ નહીં મન, વચન અને કાયાથી એવીજ રીતે કરાવુ નહીં અને કરનાગને વખાણુ નહીં

આ અહિંસા મનના પાલનમા ખાસ ઉપયોગ રાખી વર્તવાની જરૂર છે સત્ત્વ મનમા રમતુ હોવુ જોઈએ કે રખેને માગથી ગભસાત્ જીવ વધ ન થઈ જાય ' એ સાફ ખાવા પીવાના સાધનો ઉધાડા ન રાખવા તેમજ વાપગવાની ચીજો કાળજી પૂર્વક જોઈને વાપરવી રમોઈમાં વપરાતા બજાતણુ ખામ જોવા ધાન્ય શોધનમા પુરતુ લક્ષ દેવુ અને વપરાશના લામ જોઈ પુજીને મૂકવા પાણીને ગળીને વાપગવુ અને એઠનાડ સૂઝાઈ જાય તેની રીતે છુટી જગામા એમદ ખૂણો જોઈ નાખવો વગી સુવાના ખાટના બેસવાની ખુર સીએ અને ઉપયોગમા લેવાના ખીજ પશુ સાધનો સાફ ને સ્વચ્છ રાખવા કે જેથી તેમા માકડ વી જીવોની ઉત્પત્તિ ન થઈ જાય. ધી તેન આદિ પ્રવાહી પદાર્થોના વાસણુ તાકવાની અવશ્ય કાળજી રાખવી કે જેથી કીડી ધરોળી માખી પ્રમુખ જીવો તેમા પડી શકે નહીં આવી જ રીતે સ્નાન કરવાની જગા ખોગકમા લેવાતા

હોટ-સુખડી પ્રમુખ અને વાપગનામા આવતી વનગ્પતિ વિગેરે પર ધ્યાન
 દેવુ દ્યાનુ પાવન તો નાની મોટી સખ્યાબધ ચીજોના ઉપયોગ
 પૂર્વક વપગશમા તેમજ પોતાના આચરણુથી સામાના આત્માને જગ
 પબ ન દુભવવામા સમાયુ છે હિસાના નશુ પ્રકાર (૧) સ્વરૂપ
 હિસા એટલે બાહ્યથી હિસા દેખાય પણ અંતરથી યાને ખરી રીતે
 દિસા નહી (૨) હેવુ હિસા એટલે કૃમી આદિના ઝગણુથી કગવી પડે
 તે (૩) અનુમધ હિસા એટલે કલુપિત પરિણામને વશ થઇ કરાતી
 હિસા તેમજ દ્રવ્ય દ્યાને ભાવ દ્યા આદિ યાના આઠ પ્રકાર ખરા-
 બગ સમજવાની જરૂ છે કે જેથી પહેલા નતનુ પાલન સગવતાથી
 કરી શકાય પાચ અતિચાર ૧ વધ-ક્રોધ કરીને ગાય, ઘોડા પ્રમુખને
 નિર્લયતાથી મારવા તે ૨ મધ-ગાય બળદ, વાજગડા પ્રમુખ જીવોને
 ગાદ બધનથી બાધવા તે ૩ હવિચ્છેદ-બળદ પ્રમુખના ઝાન છેલ-
 વવા નાથ ધાવવી, ખાસી કગવી, ઇંબ ડેહનકાર્ય ૪ અતિભાગ-
 આરોપણુ-બળદ પ્રમુખ ઉપર ગગ્ગ ઉપરાન વધારે ભાર ભગવો તે
 ૫ ભાત પાણિ વિચ્છેદ-બળ , ગાય, પ્રમુખને રોજ અપાતુ હોય
 તેના કગતા ઓધુ ખાણુ આપવુ યા તો આપના વિવબ કરવો તે
 જે કે અતિચારનુ સેવન કરવાથી વ્રત ભગનથી થતો, પણ એથી
 આત્મિક પરિણામની કલુપિતતા અવશ્ય પુરવાગ થાય છે એટલે ખરી
 રીતે વ્રતધારી આત્માઓએ એનો ત્યાગ જ કગવાનો છે

૨ સ્થૂળ મૃધાવાદ વિગમણુ વ્રત એટને પાચ મોટા અસન્યનો
 ત્યાગ જગતમા જે જૂઠ જોનવાથી અપકીર્તિ થાય તથા અપ્રમાણિખ્તા
 મણાય તેવા નીચે વશવિવા મોટા અસલ અને તેના ખીજા ન જોવવા
 (૧) મ્ન્યાલીક કન્યા સબધી વય-ગ્પ-અભ્યાસ મબધી ન્યુનાધિક
 કહેવુ અને એ પ્રમાણે સર્વ જાનના જે પગ વાના જીવો સમધી
 સમજવુ (૨) ગવાલીક-ગાય, ખેસ, બળદ, ઉટ આદિ ચોપગા
 જાનવગમા દૂષણુ હોય તો તેનો અપવાપ કગવો તેમજ તેની ઉમ્મર

દુષ વિ० ના પ્રમાણમા જુડ કહેવું (૩) ભૂમ્યાલી-હાટ, હવેલી, બાગ, ખેતીવાડી સમઘી વિષગીન વ તુ (૪) થાપણુ મોમો, થાપણુ ઓળવરી લેવા આવે ત્યારે કપટાયગણુ વ્યાયગુ (૫) જૂની સાક્ષી-લાય લ-ને કે શરૂમથી ખોટી ગાક્ષી પૂગી અથવા સ્વાર્થની દ્રષ્ટિથી ગાજરમાગમા-કોટમા-વચ પાસે અથવા સમુાય કે મહાજન સમક્ષ અનત્ય વદવું યા ખોટી સાક્ષી પૂગવી જેમ અહિસાનુ પાલન એ પ્રથમ મત છે તેમ સત્ય વદવું એ ખીણુ મત છે આમ આ ઉભય મત ધર્મના મૂળ પાયા રૂપ છે પ્રત્યેક ધર્મ આત્મ કલ્યાણમા કેટલો લાભકારક છે એનું માપ આ મહાયુષ્કો વિષેના વિનૃત વિવેચન અને ક્રમ પાલન પ ત્વે એમા કેટલો ભાગ મુકવામા આવ્યો છે તેના પરથી કહાડી શકાય છે જેટલા અશે એની ન્યુનતા તેટલા અંગે ધર્મપણાની અશુદ્ધતા સમજવાની અહિસા-સત્યનુ સપૂર્ણ પા ન એજ વિશિષ્ટ ધમ અતિયાગ-(૧) મહસાહારે-વગર વિચારે કેટલે ચોગ કે ચલિચારી આદિ વિગેપણુથી નવાજવો અથવા તેવુજ આરૂ વચન ખોતવું (૨) રહમ્ય લાપણુ યાને શુભ વાતને ન દુગમા મુકની. (૩) સ્વદાગ મત્ર ભેલ-સ્વપ્રિયાના દુપણુ વા ખાન િ વતનો પ્રાત્ર કગ્વો (૪) મૃપા ઉપદેશ-મત્ર જત્ર વા કામના આસન સન િ અનુચિત ખોષ કગ્વો (૫) ડલેખ ખોગ દસ્તાવેજ ખાતા કે મી િ યા સહી વિ० ળનાવવા

૩ અશુભ અ ત્તા ન વિગમણ મત્ર--ગજન દડે લોક નિદે સના / ચોગ કહે તેવી મોગી ચોરી કગ્વી ધાડ પાડવી રસ્તે છુટ પ વી જૂનમથી ખીજની વગ્તુ લેવી દાણુ ચોગી કગ્વી કિમતી વગ્તુઓ પકાવી લેવી તાગા તોડવા ઇત્યાદિ દ્વાગ વનવૃદ્ધિ ન કગ્વી અથવા તો એવી વસ્તિનો ત્યાગ કગ્વો અત્તાદાન એટલે વિના દીવે લેવું એમા ઉપગના પ્રમગે વિના આધ્યામા નેવારૂપ સમજવા તેથી જ તેના સેવનનો ત્યાગ કગ્વો

અનિચાર—(૧) તેનાહત-ચોગ પામેથી ચોગહિ નસ્તુ જ્ઞાપી
 જુગીને લેરી (૨) પ્રયોગ-ચોગ ને ચોગી કવવામા મલ નવી કેમ ન દ
 આપવી. (૩) તપ્પડી રૂવ—સાગી ચીજમા ખોટી બેજવની નિવા
 સાગી દેખાડી ખોટી આપવી (૮) ગાન્ય વિરુદ્ધ ગમન—ગાનના
 મયથી હટે માર્ગે જવુ લોકશામનના આ વાળમા આમ વર્ગથી
 પ્રનિશ્ચિત ગાઠિય મહામમા (એસેસ)ના આદેશને ગાનના કાનને
 સમુ માન આપવુ એટલે એના નિયમોનુ કિરધન ન કરવુ (૫) દુન
 તેના-માપ-લેવા દેવાના જા માપ કે વજન ગખી છેતરપીંગી
 કરવી આ અતિચાર દેખીતી ગીતે વન લગત્પ નથી લાગતા પણ
 ગીતવધી વિચારતા વન લગના કાચુ પણ છે મારે તેો ત્યાગ-
 મ્મવે ધટે

૪ સ્થૂલ મૈથુન વિગ્મણુ વત અથવા વ્વાદાગ સતોય નન-
 આમા સપૂર્ણપણે બ્રહ્મચર્ય વનનુ પાલન નરી પણ પાલેલી ણિ ॥
 સ પતિને અને પ જોવા ધણી સાથે પતિને વિવય સેનનની નુદ
 ગદે છે તેથી તેને વદાગ સતોય કે પગપતિ વિગ્મણુ નન પણ કહેવાય
 છે આમ દગવાથી વિવય મેનન અને ઈન્દ્રિયવિનામપગ અનસ્ય કાણુ
 આવે છે દેશથી આવી ગીતે પાલન ડગનાં કમે ડરી સર્વથી
 પાલન ડગનાં અને છે પાય ઇન્દ્રિયોમા સ્પર્શના વિા
 પગ કાણુ મેગનનાનુ વાર્ય જરુ દુ' ગ છે વગી વતોને વિવે આ
 વતનું પાલન મુખ્ય છે મોદની કમે અને ઇન્દ્રિયોના વિકારો પે
 મોટા શુગરીરાને અને હચી સમજશક્તિ વગવનાગ વિદાને ને
 પઠાડી નાખી, લવાટવીમા બ્રમણુ કગતા બનાવી દીધા છે જના
 કાયાથી પાલનની મુખ્યલી અનિ ધણી છે ત્યા વચન અને મન વિવે
 શુ કહેવુ? તેની તો કહેવાય છે કે 'જેને કામ જીયો તેણે જગત
 જીયું' મનની પીડા અનુભવીને જાણી શકે પુરવના કામને તુણુ
 અમિ સાથે અને સ્ત્રીના કામને નમ્રીતી લીડીએના અગ્નિ સાથે યાની

પુરુષોએ સરખાવેલ છે તે બગબગ હેતુ પુરસ્સર છે એનો વેગ ચલાવેલ દેહ અકથ્ય કષ્ટ અનુભવે છે એ વેળા ધત્ત પ્રતિમા રતિ ઉપજતી નથી એ દુઃખ આગળ દાહનવર તો કષ્ટ નથી તેથીજ નિતિકા એને કહેવું પડ્યું છે કે 'કવચ દર્પ દલને ચિરલા મનુષ્યા મહરથે માટે પોતાની ભાર્યામહ વિષયની જુટ એનો અર્થ એ તો નથીજ કે મગજ માદ્ય વિહંગુ આ પ્રતમા પણ નિયમિત આદિનો વિવેક ભાગવવાનો છે એમા અતિશય તીવ્ર અભિનાયા ધરવાનો (થી અને પરસ્ત્રીને માનહેન તુ ય સમજવાની છે અભ્યાસથી આ શમ્ય છે ન સાગરથ આત્માની એ વાગ કસોટી થાય છે અતિચાર-(૧) અપરિ ગૃહિતાગમન-કોઈએ પણ જેનું મહણુ થઈ નથી તેવી વિવાહ વિનાની જુમાગિકા અથવા જેનો પતિ પચત્વ પામ્યો છે એવી વિધવા હોય તેની સાથે ગમન કરવું (૨) ધત્ત ગૃહિતાગમન-અમુક દિવસ સુધી કોઈએ વેશ્યા પ્રમુખને ગખેન હોય તેની સાથે ગમન કરવું નોટ— આ અતિચારો પગ્ની ત્યાગ' ॥ નિયમવાળાને માટેજ છે બાકી અવાગ સતોષીને તો તે ચોકખા પ્રત ભગરૂપ છે તેથી અનાચાર છે (૩) અન ગર્હિકા—સ્ત્રીઓના અગોપાગ વિષય દ્રષ્ટિથી જોવા તથા વામચેષ્ટા કરવી (૪) ૫ વિરાહ કરાવવા તેમજ પુનર્લગ્ન (નાતરા) ગમવા (૫) તીવ્ર અભિનાયપણુ-વિષય ભોગવવામા અતિશય કષ્ટ થઈ શકે

(૫) રથૂલ પરિગ્રહ પરિમાણુ વન-પરિગ્રહ કહેતાં ગચગચીયુ, વાન્ય સુવર્ણ આદિ નવ પ્રકારનો જેટલી પરિગ્રહની વૃદ્ધિ એટલી સ સાર વૃદ્ધિ યાને કર્મ સમુદ્ધની વિશેષતા તેથી તો કહેવામા આવ્યું છે કે-જે જે અશે રે નિરૂપાધિકપણુ તે તે જાણે રે કર્મ' સ સારસ્થ જીવો આગળ સમાગળના સાધનોથી સવથા પગામુખ નજ થઈ શકે જના એ વસ્તુઓ પર મમત્વ ન ગમવું કારણ કે મૂર્છા પરિગ્રહ વુક્તો અર્થાત મુર્છા અને વાસના એવું નામજ પરિગ્રહ છે જેમ બને તેમ ઓછા સાધનોથી ચલાવી લેવાની વૃત્તિ કળવવી એ સાધ

માને ખપ પુગતા ઉપયોગમા લેવા પણ ગચ્છીમાચ્છીને નહિ માન ન
ધુગે એ અથે યહેલુ ડે કે-

સમકિતવતી શુવડો, કરે કુડે બ જ જળજ
અતરથી ન્યારો ગહે, ધાવ ખીનાવત બાળ

આ વ્રતમા નીચે પ્રમાણે નિયમ લેવાનો છે ચોવીસ પ્રકારના
ધાન્ય ડે તે વર્ષમા અમુક મણ ખપે. ક્ષેત્રમા અમુક સખ્યાના
ખેતર અગર તો અમુક બાગ કે વાડીઓ અથવા તો અમુક વિધા
જમીનની છુટ વાસ્તુમા-અમુક સખ્યાના હાટ-વગમા, હવેલી
પ્રમુખની છુટ સોના ચાંદીના ધરેણાની સખ્યા તથા વજનનું માપ
કરી લેવું ત્રાના પિત્તળના વાસણ કુસણુનુ પણ ઉપરોક્ત રીતે પગિ
માણ કરવું વળી ગખવાના દાસ-તસી-ગુમાસ્તા વિ. દ્રિપદનુ તેમજ
ગાય બેસ ધોડા આદિ ચતુષ્પદનું સખ્યા પ્રમાણુ નિયત કરવું અથ
વાનો એકદર સ્થાવર મિલ્કત અમુક રૂપીઆની અને જગમ મિલ્કત
અમુક રૂપીઆની ગખવી, અને તે ઉપરાંત વૃદ્ધિ યના શુભ માર્ગે
વાવગી નાંખવાનો નિયમ લેવો આ વ્રતથી જગતભગના આગલ
સમાજભાષી વૃત્તિઓને ખેચી લઈ મર્યાદિત ક્ષેત્રમા બાધી દેવાની
છે એથી એ પર જય મેળવવાનું સુગમ પડે છે અને એમા પણ
કમચ ન્યૂનતા કગતા ત્યાગની ઉચ્ચ ભૂમિત એ પહોચી જવાય
છે વળી લાભ સાથે લોભ ધગથી જ નોડાએલો છે એટલે લાભ
યત્તાજ કેમ વિશેષ પ્રકારે એ યતો ગહે એવા લોભના પગિણામે
ઉપજતા વાગ લાગતી નથી પણ ઉપરોક્ત વ્રતગના નિયમથી એ
પર માપ પડે છે અને લોભ પર જય મેળવવો એ સર્વ પાપ પર
જય મેળવવા તુલ્ય છે સર્વ પાપનું મુળ લોભ જ છે, વળી
આ પગિત્રહનું બાહ્ય સ્વરૂપ છે, જ્યા બહારગના પગિત્રહ પર અકુશ
મેલી એનો ક્ષય કરવાનું આટલા જોરથી ડહેવામા આવે ત્યા કષાય
વિષય-રૂપ આંતરિક પગિત્રહનો વિજય વગવાનો હોય જ એમા

શુ આશ્ચર્ય! અભ્યતર પગિમ્રહના વર્જન વિના મુખિ ન જ દોષ શકે અતિચાર (૧) ધનધાન્યપરિમાણાતિક્રમ—ત્યારે ધારણાથી દ્રવ્ય વગર ત્યારે આ તો મારા પુત્રજ છે, આટલું અમુકનું છે ઇત્યાદિ નાના પ્રમગ્ના વિકલ્પો કરી ધનના વિભાગ પાડવા અથવા તો જુદા નામે અથવા હનમ ભગાવી ભાગે વળનના ધરેણા કરાવવા તે તથા ધાન્યની મર્યાદા ઓળગરી તે (૨) ક્ષેત્ર પરિમાણાતિક્રમ—ક્ષેત્રાદિ નિયમ કરના વધારે ગખવા વા બેને જોડી એક કરવા (૩) રૂપ અને સુવર્ણ પ્રમાણાતિક્રમ—રૂપા—ચાદી સુવર્ણનો નિયમ તોડવો (૪) કુપલ પગિમાણાતિક્રમ—નાણું પીતળ કાશા પ્રમુખ ધાતુના વાસણો વળન ન બનાવી નિયમ તોડવો (૫) દ્વિપદ ત્ર્યુપદ પગિમાણાતિક્રમ—ઠાસ ઠાકી ગાય બેસ પ્રમુખ પ્રાણીઓ ગખવામાં નિયમનું ઉલ્લંઘન કરવું અતિચારનું સ્વરૂપ અવધારી તે વર્જવા

આમ આપણે બારમત માહેના પાંચ અણુવત વિષે વિચારી ગયા સ્વાલુજીવનના પાંચ મહાવ્રતની અપેક્ષાએ આનું પાલન સહજ હોવાથી એ અણુવ્રત કહેવાય હવે તથા ગુણુવ્રત (પૂર્વના વ્રતોને ગુણુવ્રતો હોવાથી)ની વાત કરીએ

(૧) વ્રિગ્પરિમાણુ વ્રત—વ્રિગ્ કહેના વિશા વ્રતનો વિષય દિશા ઓમા જવા સબધી મર્યાદા બાધવાનો છે આવી મર્યાદા હોય તો એ ઉપગમ ક્ષેત્રમાં થતા આગલ—સમારલ સાથે નિયમવારી જીવને વગલ કે સ્નાનસુત્ર ન રહે એથી આત્મિક લાભવૃદ્ધિ થાય ગમના ગમનની સકુચિતતા નિવૃત્તિપોષક છે

ઉચુ—નીચુ અને ચારે દિશા વિદિશામાં જવા સબધી નિયમ કરવો એ આ વ્રતનો ફલિતાર્થ છે

ઉપર મુજબ શેનું જુદું પગિમાણુ કરવું અથવા તો જળમાર્ગે અમુક બંદર સુધી જવું સ્થળ માર્ગે અમુક દિશામાં અમુક દેશ સુધી

जलु अे प्रकारे ह० आधनी विशेषमा ता० करवानी, प० पा०वानी
 छपु भगानी वाचवानी, अने तेना प्रकारनी ध०ती छुगे ग०पी
 श०य आनी भूमी पालनमा ग०हेली छे अतियाग-(१)उ०ध्व०दि०
 प्रमाणातिक्रम-भर्यादा करता वधारे छे अे जलु ते आकाशमा निमान०राग
 (२) अधोदि० प्रमाणातिक्रम-ग०पे० ह० क०ता वधारे नीअे जलु
 आ०य भो०यग वी मा (३) ति०र्जी०दि० प्रमाणातिक्रम आ०रे दि०शा
 वि०दि०शानी भर्यादा आ०ण०गनी (४) क्षेत्रवृ०दि०-अ०धी शि०शाना गा०डि भेगा
 करी अेक शि०शा वधार्गवी प्रमाणात्मा हानि वृ०दि० व०पी (५) अ०मृ०ति
 अ०त०र्धान-रा०पे०न नियमनी वि०र०मृ०ति यना रा०काशी०य हृ०दये आ०ग०ण
 जलु (७) भो०गो०प०भो०ग प०रि०मा०णु म०त-अे०क व०प०त जे०तो भो०ग य०छ
 श०क०तो हो०य याने उ०प०योग करी श०क०तो हो०य अेनु नाम भो०ग व०प०ना
 त०गि०के भो०ज०न, वि०ले०प०न वी०गे०रे अने रा०ग०वा०ग जे प०दार्थ० रा०परी
 श०भ०य ते उ०प०भो०ग दा०भ०ला त०गि०के ध०र-अेरी छे आ०वा अ०न्ने प्र०मा०ना
 प०र्था०नु री०ण० वा०प०र०वा स०न०धी प्र०मा०णु क०जु अथ०वा तो दा०य०भ०ने
 सा०र० भर्यादा न०क्री व०ग्वी तेम०ज० प०द० र्मा०दान याने क०र्म आ०व०दाना
 आ०स० अ०व०सा०धे० हो०वा त०त्प०र० अ०न०जु प०र० क०र्मा०दान-(१) छ०गा०ल-
 क०र्म छ०ट, स्यु०ना, न०णी०या, धु०पे०ली आ०दि० प०क०व०ना ल०ष्टी क०ग्वी (२)
 व०न०क०र्म-अे०ती वा०डी, शा०क, ला०ड०डा के व०न क०पा०व०वानो व०पा०ग०ग०वो
 (३) आ०डी०क०र्म-ग०य, गा०डी, रे०क०डा, हृ०ण० दे०व०वानो ध०धे० क०ग्वो (४)
 ला०डी०र्मा०-गा०डी, धो०डा अ०ण , भो०ट० प्र०भु०अ०नो ला०डे दे०व०वा स०न०धी
 वे०पा०ग० क०ग्वो (५) शै०डी०क०र्म-दा०र० तथा स०न्धो०थी ज०म्भी०न शै०ड०वानो ध०वो
 कर०वो (६) द०त०वा०शी०ज्य-दा०थी०दा०त नी नो वे०पा०ग० कर०वो (७)
 ला०भ०वा०खि०न्त्य-ला०भ० आ०दि० प०दार्थो०नो वे०पा०ग० (८) र०स०वा०खि०न्त्य-भ०धु,
 भा०अ०णु धी, ते०व, वी नो वे०पा०र० (९) वी०प०वा०खि०न्त्य-अ०शी०णु अे०ग,
 सो०म०न आ०दि० अेरी प०दार्थो०नो वे०पा०ग० (१०)के०श०वा०खि०न्त्य-प०रु० प्र०भु०अ०ना
 वा०ण, पी०छा, प०न तथा दा०स०ता०मी तेम०ज० यो०प०र० प्रा०णी०अो०नो क०य०नि०क०य०

ચત્રપિતૃણુ કર્મ-મીલ, જીન થટી, સયા ચનાવવા-વેશવારૂપ વ્યવ
 સાય (૧૨) નિર્વાજન કર્મ-ધા । બળદ પ્રમુખ જનનરોને ખસી
 કરાવની (૧૩) દવદાન-વનમા તથા ક્ષેત્રમા અર્ચન મુકવો (૧૪)
 સરદ્દ ગોષ્ઠકર્મ-તળાવ સગેવર કુવા પ્રમુખનુ જળ શોષાવવુ-
 અસતીપોષણુ-રમત પ્રમુખ મર્યો માટે પોપટ મેના, કુતરા, મિનાડા
 રાખવા, કુદંજુખાના ચનાવવા ઈત્યાદિ કાર્ય અને ખીજા પણ
 પાપના ધંધા સમજી લેવા કલ્યા સહજ પ્રશ્ન થશે કે જ્યારે શ્રાવ
 કાએ ઉપરોક્ત વેપાર ન કરવા ત્યારે કરવુ શુ ? નોકરીજ ક્યા
 ક વી ? કોઈપણ જાતના સાદમ ખેડવાજ નહિ ? ઉત્તર આપતા
 કહેવુ પડે કે ના માત્ર નોકરીયાત જીવન ગાળવાનું કે કિકર્ત્તવ્ય
 મુ પણ ધારવાનુ શાસ્ત્રગ્રંથી કેમ કહેવાય ઉપરના કર્મદાન વર્ણુન
 માટે તે સમજવાનુ એટલુજ છે કે અવશ્ય એમા દોષાપત્તિ વધારે
 છે જે ધંધાઓ નિર્દોષ વા અ પદોષી હોય તે તરફ શ્રાવકે
 વધુ લક્ષ્ય આપવુ અને ઉપરનાનુ સેવન કરવુજ પડતુ હોય
 તે ઉપયોગ જનગત ગમ્પી જયણાપૂર્વક કાર્ય કરવુ કે જેથી દોષનુ
 બંધન અ પ થાય જેટલે અગે જીવવધના નિમિત્તો ઓછા સેવાય
 તેટલે અશે કર્મ બંધ ઓટા સમજવો વળી પરિણામ પર કર્મની
 તીવ્રતા-મદતાનો આધાર છે તેથી એ સમધમા સપૂર્ણ લક્ષ આપવુ
 આનદાદિ શ્રાવકોએ ખેતી પ્રમુખના વ્યવસાય સેવેલા છતા મુખ્ય
 શ્રાવકોમા જલુના થાય છે એ વાત પણ ઉપગના અપ્ટિકરણથી
 સમજાય તેમ છે શ્રાવકોએ તજવા જોઈતા બા-રીશ અભક્ષ્યોનો પણ
 આમાજ સમાવેશ થાય છે

આવીશ અભક્ષ્ય-

૧ વડના પીપુ (ટટા) ૨ પીપળાના પીપુ, ૩ પીપળાના પીપુ
 ૪ કુબજના પીપુ ૫ ઉબગના પીપુ આ પાએ વૃક્ષોના ફળ વસ
 જવોથી બાજ હોષ અભક્ષ્ય છે ૬ મધ ૭ માખણ ૮ મદિરા ૯

માસ આ ચાર મહા વિગધમા અસખ્ય જીવોનું ઉપજવું તે નષ્ટ થવું ચતુર્જ હોય છે ૧૦ બગ્ક, ૧૧ કરા, ૧૨ વિષ (અપ્રીણુ-સોમલ વજનાગ આદિ), ૧૩ સર્વ જાતિની કાચી માટી, ૧૪ રાત્રીભોજન ૧૫ બહુ બીજવાળી વસ્તુઓ (ખસખસ, અજીર વી), ૧૬ બોળ અથાણુ, ૧૭ વિદળ=કાચા (ઉખ્યુ કર્યા વિનાના દુધ, દહીં ને છારાની સાથે કોઈપણ પ્રકારનું કઠોળ, તેની દાળ વા તેના બનેલા પતથો ખાવા તે, ૧૮ વેગણુ (રીગણુ), ૧૯ અજાણ્યા કૃષ્ણ-કુલ વિગેરે, ૨૦ ઘુન્નકૃષ્ણ ચણીબોર વિગેરે જેમા ખાવાનું થોકુ, ફેકી દેવાનું વિશેષ ૨૧ અલિતરસ-કાળવ્યતીત ચયેલી અથવા તે પૂર્વે પણ જેનો વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ બલ્લાઈ ગયો હોય, બેરવાદ લાગતી હોય તેવી ચીજ ૨૨ અનતકાય-જેના એક શરીરમા અનતા જીવો હોય છે તેવા સર્વ પ્રકારના ભૂમિકદ ઈ અનતકાયના પણ બત્રીશ બેઠ થાય છે તે આ પ્રમાણે-૧ સુગણુકદ, ૨ વજ્જકદ, ૩ લીલી હવદર, ૪ લીલુ આદુ ૫ લીલો કચુરો, ૬ સતાવરી, ૭ હીરનીકદ, ૮ કુવાગ, ૯ ઘોર ૧૦ ગળો, ૧૧ લસણુ ૧૨ કારેના (વાગકારેડા), ૧૩ ગાજર, ૧૪ લોહ, ૧૫ ગિરિકર્ણિકા ૧૬ કુરનાપાન, ૧૭ સરશવો, ૧૮ થેક, ૧૯ લીનીમોચ, ૨૦ લુણીની ભાજી, ૨૧ ખીનોડા ૨૨ અમૃતવેન, ૨૩ મુળાનાકદ, ૨૪ ભૂમિકોડા, ૨૫ નવા અકુર, ૨૬ વાયુનાની ભાજી, ૨૭ પાળમની ભાજી, ૨૮ જવરવેન ૨૯ કાચી આમલી, ૩૦ કામળ કૃષ્ણ, ૩૧ ગ્તાણુ ૩૨ પીડાલુ ઉપરના પદાર્થો વાપરવાથી નસાદિ જીવોની વિગધના થાય છે માટે તે સર્વ શ્રાવકો એ પ્રાયે કરી ત્યાગ કરવાની જરૂર છે આ ઉપરાંત સાતમા વ્રતમા (૧) પચ તિથી કિંવા બાર નિધિ લીનોતરી ન ખાવી (૨) આદ્રા નક્ષત્ર બેઠા પછી ફેરી ન ખાવી (૩) ફાગણુ શુદ્ધ ૧૫ પછી ભાજી પાળો, ખલ્લુગ ન ખાવા (૪) સૂકો મેવો પણ સારથી અગર અથાડ શુદ્ધ ૧૫ પછી ન ખાવો (૫) કાયમ માટે ૨૫-૫૦ વા ૭૫ નામો નક્કી કરેલી વનરપતિ સિવાય બીજી ન વાપરવી આમ નિયમમા પણ લઈ શકાય છે ચૌદ નિયમ ધારવાનાં

હોય છે તે આ પ્રમાણે સચિતમા નીચેના ૭ બે નો નમાવેશ થાય છે

(૧) પૃથ્વી-માત્રી, મીઠું ઈ વાપરવા સબધી નિયમ

(૨) અપખાય-અમુ કુવા કે ટામ વા નદીનુ પાણી

(૩) તેઉંચાય-ચુવા ભઠ્ઠી અને ઘરનો નિયમ

(૪) વાયુકાય-પખા ટીચમ વિ નું પ્રમાણ

(૫) નનપતિનાય-શામ ફળ, લાતણીની સખ્યા વા વી

(૬) ત્રસખયની જયણા ગખવી

૧ મચિત વસ્તુ અમુક સખ્યામા વા અમુક વજન સુધી ખપે

૨ દ્રવ્ય-જીવં જીવં સ્વાદનો અનુભવ કરાવના પદાર્થ અમુક ખપે

૩ વિગર્ભ-(દુધ, દહી ધી, તેલ, ગોળ કડા)માથી ગમે તે એકનો ત્યાગ

૪ ઉપાનહ-પગરખા, મોજા છુટ અમુક સખ્યામા ખપે

૫ તબોળ-પાન સોપારી પ્રમુખ મુખવાસનુ પ્રમાણ બાધવુ

૬ વસ્ત્ર-પહેરવા ઓઠવાની સખ્યા નક્કી કરવી

૭ કસ્ટમ-કુલ વી સુધવાના પાર્થોની દં બાધવી

૮ વાહન-ગાડી, ધોડા વહાણ, રેલ ત્રામ કે મોટરનો નિયમ કરવો

૯ તયન-શર્યા આસન પાટ વિગેરેની સખ્યા મુકરર કરવી

૧૦ વિલેપન-શરીરપર ચોપડવાના પાર્થોની સખ્યા વાગવી

૧૧ ક્ષત્રચર્ચ-શીળ પાળવા સબધી નિયમ દિવસનુ કે અઠગત્રી દિવસનુ તે નિયત કરવુ

૧૨ દિશિગમન-ચારે દિશામા કેટલા ગાઉ સુધી જવુ તેનુ પ્રમાણ

૧૩ જ્ઞાન-હમેશ કેટલી દેગડીથી અથવા કેટલા શેર પાણીથી કરવુ અથવા પેટવીવાર કરવુ તેનુ પ્રમાણ

૧૪ ભોજન-આહારનુ માપ તેમજ પીવાના પાણીનુ માપ નક્કી કરવુ

નોંધ — આ નિયમ સગર-સાજ ધારવાના છે તેનો હેતુ ઉપ યોગ જામન કરવાનો અને આરભ-સમારભ ઓછો કરવાનો છે

અતિચાર (૧) સચિત આહાર-સચિત વસ્તુ ખાવી (૨)
 સચિત પ્રતિમધ્ય આહાર-સચિતની માથે વળગેલી વસ્તુ, આખી
 કેરી વી. (૩) અપમ્વ આહાર-મગમગ નહી પાકેન વસ્તુ (૪)
 દુપ-વાદાર-મગમગ ગીતે નહિ પાકેલી વસ્તુ જેમ પોક વી (૫)
 ઘુઘોપાધિ ભક્ષણ-ખાવામા થોકુ આવે અને નાખી દેવામા નણ
 આવે તેરી વસ્તુ તેવીજ ગીતે પદર કર્મોત્તન મળથી અતિચાર
 સમજી લેગ ક્રમ ૨૦

(૮) અનર્થદેવ વિગમણ્ય વન-અર્થ-વાર્થ, અનર્થ એટલે
 ત્વાર્થ વગર ક હોતા દડાવુ-લેપાવુ યા કર્મથી ધેગવુ એનાથી
 વિગમણ્ય એટલે પાણુ વળવુ ઉલ્લહણુ તર્ગિ-કાર્તને ફાસીદેતા હોય
 ત્યા જેવા ન જવુ પશુ પક્ષીઓને લગાવાના હોય વા નચાવાના
 હોય ત્યા જ્ઞના ઉભા ન ગહેવુ કુતગ ખિનાડા આદિ હિસક જ્ઞન
 વગ પાળવા નહિ તાથી ઘોડાની ગમત જેવી નહિ. (સાંભરી
 થાય કે તે) પ્રાણીઓ પ્રત્યે જ્યા કુગતા દેખાડાતી હોય ત્યા પગ
 ન જવુ શત્રુ-જન્ત્ર પ્રમુખ ખપ ઉપરાંત ગખવા નહિ કે જેથી
 એના ઉપયોગ માત્ર વાગ વાગ બીજા માગણી કરતા આવે. મોગડામાજી
 માં કુડી માગવાના ઇગતથી તેમજ તેવા પ્રમાગની અન્ય રમતો વા
 જુગારથી દુગ ગહેવુ નાટક ભવાયા-નાચ અને મીનેમા વાગ વાગ
 જ્ઞેનાનું જ્ઞમન ગખવુ નહિ યાગ વિધ્યાઓને ત્યાગ જ્ઞવા લક્ષ
 ગખવુ આ ઉપરાંત તેવીજ અન્ય જ્ઞાનનો કે જેમા વ્યર્થ સગવા
 જેવુ તેા હોય નહિ, અને કેવળ ત્રલ સા કે નિદાથી દોષાપત્તિ મળ
 વની હોય અગર તેા આપ લે કરતા હિસાદિના નિમિત્તભુત થવાનું
 હોય તેથી અટ વુ ટકમા કહીયે તેા આ વ્રતમા વ્યર્થ પૂરતી છુટ છે,
 જ્ઞા એમા જ્ઞણાવાનુ લક્ષ યુધવાનું નથી અને એ ઉપરાંત એવા દોષ-
 યુખ સાધનોની છુટે હાથે સ્લાણી કરતા અટકવાનું છે, તેમજ ઉપયોગ વ્રત
 ગહેવાનું ક કે જેથી વખાણુ વી થી કર્મ ન લાગે

એના મુખ્ય પ્રકાર-(૧) હિસાપ્રત્તન-હિસા થાય તેવી
 વસ્તુ આપવી (૨) પ્રમાત્તચરિત-પ્રમાત્ત વડે જેમા કર્મ બંધન

નિષ્કારણુ યાય તેવી પ્રવૃત્તિ કરવી (૩) પાપોપદેશ-કોષ્ટને પાપ કારી ઉપદેશ દેવો (૪) અપધ્યાન-આર્તરોદ્ર ધ્યાન ધ્યાવા આ ચારમા અનર્થોની પરપગ સમાયેલી છે તે વિચારવી

અતિચાર-(૧) કદર્પ-કામ વિકાર વગે તેની કુચ્છેષ્ટા કરવી (૨) કુકુષ્ઠએ-કામોત્પન્ન કગ્નારી વાર્તા કરવી (૩) મોહરીએ યા મુખરતા-હાસ્યાદિક ચાળા કરવા કોષ્ટની શુભ વાત પ્રગટ કરની અથવા અન્યને દુ ખ યાય તેવુ બોલવુ (૪) સજ્જતાદિગગ્લ-ખપ કરતા શસ્ત્ર ત્રમુખ અધિકરણુ વધારે રાખવા (૫) ભોગાતિ રક્તતા-ભોગોપભોગમા વપરાતી ચીજોમા અતિશયતા ધરવી

છેલ્લા ચાગને સિદ્ધાવ્રત તરિક્કે ઓળખવામા આવે છે અને નામ પ્રમાણે તેઓ શિક્ષા યાને સિખામણતુ જ કાર્ય કરે છે પૂર્વોક્ત અઠે વ્રતતુ આચરણુ યર્થાય ગીને અને સમજપૂર્વક યાય છે કે કેમ એ જોવાના સાધનરૂપ આ વ્રતો છે આ ચાગ વ્રતોનુ પાનન વાગવાગ કરવાથી આત્મિક પ્રગતિ સાધી શકાય છે

૯ સામાયિક વ્રત-મુહૂર્ત યાને બે ઘડી (૪૮ મિનિટ) સુધી સમભાવ દશામાં બેસી સાવધ વ્યાપાગનો ભાગ કરી કયા તો તત્ત્વ વિચારણા કરવી ક્રિવા સ્વાધ્યાય યાને ધાર્મિક વ્રથેતુ-આત્મ ઉન્ન ત્તિકર પુસ્તકોનુ-વાચન કરવુ તે સામાયિક કહ્યુ છે કે-

મમતા સર્વં મૂતેષુ સયમ શુભ ભાવના ।

આર્તરોદ્ર પરિત્યાગ તદ્દહિ સામાયિક વ્રતમ્ ॥

ભાનાર્થ-સર્વ જીવો પ્રત્યે સમતાભાવ યાને રાગદ્વેષરહિત પરિણામ ઈન્દ્રિયો અને યોગ કષાય આદિપર કાબુ ગુલ પરિણામ ધારવાપટ્ટ આર્ત અને રોદ્ર ધ્યાનરૂપ માઠી વિચારણા તજવાપણુ એતુ નામ સામાયિક એટલે બેવડી સુધીનુ સાધુપણુ યાને અનગાર જીવનની વાનકી પાય ચારિત્રમાનું પ્રથમ ચાગિન જ્ઞાનતર્જનની વિશુદ્ધિપૂર્વક આ વ્રતનો આજ પ્રાને અવગ્ય શીવપદની પ્રાપ્તિ કરાવે છે તેથી તો પ્રભુશ્રી મહાવીર દેવે પુન્ય (પુણીયા) શ્રાવકતુ સામાયિક વખાણુ છે સમણો હય સાવઓ શ્રમણ (સાધુ) જોવો શ્રાવક યાય છે માટે

અહુવાગ સામાયિક કરતાં ગહેવુ એમા અધ્યયન યાને જ્ઞાન-ધ્યાનનો જે શાત યોગ પ્રાપ્ત થાય છે તેનો લાભ અનર્જનીય છે માન નિયમિત ને સમજૂપૂર્વકે ડિયા થવી ઘટે

આ વ્રત લેનારની શક્તિ પ્રમાણે સામાયિક કરવાનો નિયમ મહણ કરી શકાય છે કયાતો દરરોજ એક સામાયિક કરવાનો કિવા તેથી વધુ કરવાનો નિયમ લર્મ શનાય છે અથવા તો મહિનામા અમુક અગર વર્ષ દિવસમા આટલી સખ્યામા સામાયિક કરવા એવી પણ પ્રતિજ્ઞા લઈ શકાય જે દિવસ રાત્રિના ચોરીસ કલાકમા માત્ર અડ તાળીશ મિનિટ વ્યાખ્યાય સારૂ કહાડવી એ વધુ તો નથીજ

અતિચાર-(૧) મનદુ પ્રણિધાન મનમા કુવિક'પ ચિતવવા કે દુષ્ટ રીતે તેને પ્રવર્તાવવુ (૨) વચનદુ પ્રણિધાન સાવલ (પાપયુક્ત) વચન બોલવા કે દુષ્ટ વાણીનો ઉપયોગ (૩) કાયદુપ્રણિધાન વારવાર દેહને હલાવવો, કે ઓશીંગળુ દઈ બેસવુ ડિવા ઝોલા ખાના અથવા ઉધવુ ધત્યાદિ કાયાની માઠી એટાઓ કરવી (૪) અનનસ્યા દોષ-સામાયિક લીધેન સમયથી પૂગ થતા અમયે ન પાગતા ઉતાવળથી વહેવુ પારવુ ગમે તેમ લેવુ પારવુ (૫) સ્મૃતિ વિહિનતા લીધાનો સમય વિસરી જઈ વહેલું મોકુ પારી દેવુ, ઉપગત ખરીશ દોષનો ત્યાગ કરવો

૧૦ દિશાવકાશિક વ્રત-સાતમા વ્રતના ચૌ નિયમોનુ અહો સવાગ સાજે ખાસ ધાગવાપણુ છે એટલે છઠા સાતમા વ્રતના નિય-મોનુ આ વ્રતમા દિવસ પ્રત્યે વધારે કડક પાલન આગવાપણુ છે એ સદજ રીતે થઈ શકે તે ખાતર દશ સામાયિક કરવાથી આ વ્રત પાનન કર્યું ગણાય છે વિચાર કરતા સદજ મમજાય તેમ છે કે દિવસ ભગના દવ સામાયિક એટને માન પૂજા-જમણુ આદિના અમુક સમય ઉપગત મોટો સમય સમભાનમા વ્યતીત કરવો વળી એ વેળ માત્ર એક ટક ભોજન યાને એવસન કરવાનુ હોય છે આથી ક્ષેત્રગમન અને ભોગોપભોગના પરિમાણનો સહજ સક્ષેપ સિદ્ધ થાય છે આ વ્રત પણ તિથિ મહિના કે વર્ષ આશ્રયી વ્રશસ્તિ અનુસાર મહણુ

કરી શકાય છે અતિચાર (૧) આજીવણપ્રયોગ-નિયમ કરેલી ભૂમિ ઉપગતથી વસ્તુ મ ગાવની (૨) પ્રેવણ પ્રયોગ-મર્યાદા બહારની ભૂમિ-પર વસ્તુ મોકલવી (૩) સંવ્યાજીવાય-શબ્દ કરીને હદ બહારથી વસ્તુ મ ગાવવી (૪) રૂવાપુવાય—રૂપ દેખાડીને હદ બહારથી વસ્તુ મ ગાવવી (૫) પુદ્ગળ પ્રક્ષેપ-મન્દ્રે નાખીને અથવા તો પોતે અહીં છે એવો ઇસારો કરીને મર્યાદા ઉપરાતના સ્થળેથી કામ કહાડી લેવું

૧૧ પૌષ્ઠવત-જેમ મહુર્તનું સામાયક દશ મહુર્તનું દિશાવકાશિક સમભાવ દશાના પોષક હોઈ નિર્ગથ જીવનનીઝાખી કરાવનાર વ્રતો છે તેમ આ પછુ ૫ ૨ મહુર્ત મિવા ત્રીશ મહુર્તનું વ્રત છે, એ ઉપરોક્ત ગુણોને સારી રીતે પોષે કે એના આગ્ર પ્રમગ્ર આ પ્રમાણે છે—(૧) આદાગ પોસહ-એકાસણુ-આયમિલ કે ઉપવાસાદિ તપ કરવા તે (૨) સરીગ સતકાર પોસહ-શરીગની શુશ્રુષા આભૂષણાદિનો સર્વથા ત્યાગ એવો તે (૩) અન્યાપાગ પોસહ-સાસાગિક વ્યાપાગ કોઈપણ જાતનો ન કવો તે (૪) બ્રહ્મચર્ય પોસહ-સર્વથા મન વચન કાયાથી શીળવત પાળવું તે આ ચાર પ્રમગ્રમા માત્ર આદાગનો ભેદ દેશથી છે બાકી સર્વથી છે વળી પૌષ્ઠ આગ્ર પહોગનો યાને દિવમનો અથવા તો આઠ એકને અહોગતિનો ચર્ચ રાકે છે આ વ્રત પાલ્ય તિથિ કે આઠમ ચૌગ આશ્રયી અથવા તો મહિનામા અમુક યા વર્ષમા અમુક પૌષ્ઠ ગવાના નિયમથી પ્રહણુ ડગાય છે આ વ્રતનું પાલન એટલે એક નિનું સાધુપણ સમજવું એ વેળા સસારની ઉપાધિ કે દુઃખી જન્મન ગાથે કઈજ નિચ્ચન ગમવાની નથી અપ પુરતા ઉપજોની સાધુ માફક પડિલેહનપૂર્વક (જીવ જીવું સમધી તપાસ) દેવવદન યાને સ્વાધ્યાયમા કિવા ધર્મધ્યાનમા દિન વ્યતીત કરવાનો હોય છે આ વ્રત વેળા એક તણખલુ સગખુ પછુ એના માલિકને પૂજ્યા વિના લઈ શકાવું નથી

અતિચાર—(૧) અપ્પડિનેદિય દુપ્પડિલેદિય સજ્જન સચારએ-શર્યા સચાગની યરાગ પડિલેહણુ ન કરવી—(૨) અપ્પમનિય મ્જ્જનન સચાગએ-શર્યાસચારો બગાગ પૂજવો-પ્રમાર્જવો નહિ (૩) અપ્પડિલે

હિય દુષ્પતિવેદિય ઉચ્ચાર પાસવણુ ભૂમિ-કલા માત્રાની (ઝાડે જવાની તેમ પિશાગ કરવાની) ભૂમિ બગબગ પડિનેદવી નહીં, (૪) અપમન્જિત્ય દુષ્પમન્જિત્ય-ઉચ્ચાર પાસવણુ ભૂમિ-કલા માત્રાની જગ્યા બગબગ પુજવી-પ્રમાજવી નહીં (૫) પૌષવ વિધિ વિવહીએ-પૌષધની વિધિ બગબગ કુચી નહીં, ક્યાંતો મોડો લઈ વહોલો પાગવો કિવા વખતબગ લેવો નહીં અથવા પાગલાદિની ચિતા કુચી.

૧૨ અતિથિ સવિભાગ વ્રત-સુપાત્ર એવા સાધુરૂપ અતિથિ અથવા વ્રતધારી શ્રાવક ગ્રહગ્રથ રૂપ અભ્યાગતના પાનમા વહોગવીને કિવા શ્રાવક હોય તો જમાડીને પછી જન્મતુ, અથવાતો પૌષના પાગણે મુનિગજને ૧૧ આપ્યા પછી જન્મતુ વાગવાગ મુનિઓની જોગવાઈ ન બને તો વર્ષમા અમુક વખત વહોગવ્યા પછી જન્મતુ સાપ્રતબજો આક પતોગનો વા આગ પહોગનો નિવિદાગ અથવા એવિદાગ પૌષધ ક્યાં પછી તેના બીજો દિને યાને પાગલાના દિવમે એકાસપ કુવાનુ હોય છે, એમા મુનિગજ જે જે વસ્તુઓ વહોગે છે તે તે વસ્તુઓજ વાપગવાની હોય છે, વર્તમાન જાણે આ રીતે વ્રત કરાય છે જતા પહેની રીત અનુચિત તો નથી જ, આ વ્રત પણ મહિનામા અમુક કે વર્ષમા અમુકના નિયમે લેવાય છે પૌષધધારી દેવપૂજની પગવારી, શાખ્યાનની પૂર્ણાદિ તથા બાદ વ્રતવારી મુનિ મહારાજ પામે જઈ નમ્રતાપુર્વક વહોરવા પધાગવા વિનતિ કરે તે પોતાને અતિથિ સવિભાગ વ્રત છે એમ જણાવે મુનિ પચાર ત્યારે શ્રાવક અટો ભાગ્યમાની કૃતાર્થ થયો ચકો ભાવનાપુગ્ગમગ નિર્ગેષ આદાગ વહોગવે દશ કાલા મુનિ પૂઠે જાય, પછી પાઠો વળી શાત ચિન એકાસપુ .રે

અતિથાગ-(૧) સચિત્તનિક્ષેપ-સચિત વસ્તુ અચિત વસ્તુમા નાખીને વરોગવવો (૨) સચિત્તપિટિણુ-સચિત વસ્તુવડે ગાક્ય અચિત વસ્તુ આપવી (૩) અન્યન્યપદેશ-પોતાની વસ્તુ હોય અને બીજાની છે એમ કહીને ન આપવી યા બીજાની વસ્તુ પોતાની કે એમ કહી આપવી (૪) સમત્સગ ૧૧-મત્સગ કરીને મહાત્માને વાન આપવુ (૫)

કાનાતિકમ-વહોરાવવાનો સમય વીત્યા પછી ઘન દેવાનો આગ્રહ કરવો
યા તેડવા જેવું આ પાત્ર અતિચાગ ઠાળીને સાદુ મહાગજ કિવા
સાધ્વીને દાન આપવું

પ્રત્યેક જૈન ચાહે તો શ્રાવક કિવા શ્રાવિષ્ઠ કોઈપણ હો. અવ
શ્ય તેને વત ગ્રહણ કરવાની જરૂર છે આ બાગ વત ઘણા ભાગથી
(હુટો ગખી) લેવાય છે

બાર વ્રત ધારીને તિનશિક્ષા-શ્રાવકના બાગવત અગી ૧૨ કરવા
એ સામાન્ય બાબત નથી જ પૂવના પુત્રો ય વિના એ બની આવતું
નથી પરંતુ લેનારે લેવા માત્રથી પાર ઉતરી ગરા તેમ માનવાનું નથી
એનું નિગતિચારપણે પાલન કરવા સતત ઉદ્યમી રહેવાનું છે પાલ
વામાં પ્રમાદી ચનાગ વા નેમા અતિચાગ લગાડનાગ અથવાતો વાર
વાર તેને ની સભારનાગ અગર તો લાગેત દોષ માગ આનોયણ
(પ્રાયશ્ચિત) નહી લેનાગ જરૂર ચોનાના આત્માને ભાગી બનાવે છે
તેથી શસ્તિઅનુસાર વ્રત લેવાના છે બધા ન લઈ શકાય તો એક બે
ચલુ યાવત અગીયાર સુધી લેવાય છે પણ પાળવામાં અવશ્ય શુભવી
મના દાખવવાની છે વ્રતધારી કહેવડાવી એનું આચરણ ન કરવું કે
જેથી નામ હાસીપાત્ર થાય

બાર વ્રતમાં મોટા જીવો ત્યાગ કર્યો હોય છતાં પ્રત્યેક અસત્ય
નજ મોનવું નાના જીવોની છુ ન સમજવી હિસા વ્રમજીવની તત્ત્વા
છતા નિષ્કારણ મ્યાવગ જીવની વિરાધના ન કરવી ઘટે તેવોજ રીને
નાની ચોરી ન ચરવી તેમ અપ્રમાણિક ન બનવું બોનેનું વચન પાળવ
પગ્ની સામુ વિખર દ્રષ્ટિ એનું નહી સ્વદારા સતોષની છુ છતા
એમાં પણ ત્યાગ રજાવવો પરિગ્રહ સખ્ખા મોટી હોય તો પણ કમસ
એમાં ન્યુનતા કરવી એટની રખમની પૂર્તિ અર્થે મોટા આગબ સખા
નભમાં ન પ્રવર્તવું શ્રાવ ચોજ બ્યાપાર કરવો ન્યાયપ્રાપ્ત લક્ષ્મીથી
મતોષ માનવો બાન્ય યોગે લક્ષ્મી ધાગલાથી વધે તો શુભ માર્ગે
ખગચી નાખવી આ પ્રમાણે બાકીના વ્રતો સખધી શિક્ષા વ્યવએવ
અવધાગવી તાતપર્ક યાદ ગખવું કે આત્મા કેમ પ્રગતિના પથે પજે

અને ઈષ્ટસિદ્ધિ સમિપ પુણે બાગ્નધારીએ સત્ત ઉપયોગવત ગરી
છનપૂજન-તીથયાત્રા, પર્વ આગધન આદિ કાર્યો કરવા.

મહાશાનક લક્ષણ—

દીનદુ ખીયામા દયાવડે કરીને, તથા સાધુ સાધ્વી, શ્રાવક
શ્રાવિ, જિનાનય, જિનપ્રતિમા જિનાગમાનિ પુસ્તકરૂપ આત ક્ષેનમા
લક્ષિતથી ધન વાવરનાગ ગ્રન્થ મહા શ્રાવધની ક્રાંતિમા ગણાય છે
મીલતા ક્ષેન પ્રતિ ખાત્ર લક્ષ આપે વળી ભાવપૂવક શ્વર્મી (સમાન
ધર્મી) ભાઈએને અન્ન-વસ્ત્રાદિ થી પોણે એટલુજ નહિ પણ કષ્ટમા
પડેનાને ધનાદિ સર્વ પ્રમગ્ની મં આપી સુખી કરે, તેમના બાગક
બાળખીએને વિદ્યાધ્યનના સર્વ સાધનો મેળવી આપી ઉન્નતિના માર્ગે
ચલાવે એ સાચુ સાધર્મીવાત્સ્ય છે એક તરફ સાધર્મીવાત્સ્ય એ
બીજી મગફ સર્વ પ્રજાગના ધર્મોનો તોલ કરતા સખ્યા ઉતરે છે

નાર્પીક કૃત્યો—શ્રી ક પસૂત્રધરે શ્રાવણ માટે નિમ્ન નિખિત કાર્યો
દર્શાવેલા છે જે જ્ઞાનથી વર્ષભગમા તે અવશ્ય એકવાગ કરવા જોઈયે
(૧) સઘપૂજન (૨) સાધર્મીક ભક્તિ (૩) યાત્રાત્રિક (તીથયાત્રા-ચૈત્ય
યાત્રા અને ગયયાત્રા) (૪) સ્નોત્ર મહોત્સવ (૫) દેવદ્રવ્ય વૃદ્ધિ (૬)
મહાપૂજન (૭) ગરિજાગણ્ય (૮) સિદ્ધાતપૂજન (૯) ઉઘાપન (૧૦)
તીર્થપ્રભાવના (૧૧) ક્ષમાપના વળી શ્રાવકે વરે ક્રિયા યા અનુગાન
સમજણ્યુપૂર્વક આચરના પર્વ કથન કરેલું છે છતા એખવા
વધુ ભાગ મુકીને કહેવામા આવે છે કે યાદશી ભાવના સાદશી સિદ્ધિ
અર્થાત જેવી જેવી ભાવના તેવી તેવી સિદ્ધિ યા ક્ષણપ્રાપ્તિ માટે
અનુગાનના નીચેના ભેગે સમજી લઈ ઉચિત કરુ

- (૧) વિશાનુગાન=આપોકના સુખના અર્થે ક્રિયા કરવી તે
- (૨) ગગનાનુગાન=પગોકના સુખને અર્થે ક્રિયા કરવી તે.
- (૩) અન્યોન્યાનુગાન=ઉપયોગ શુન્ય ક્રિયા કરવી તે.

- (૪) તરહેતુ અનુદાન=ઉપયોગપૂર્વક અભ્યાસને અનુકુળ ક્રિયા કરવી
 (૫) અમૃતાનુષ્ઠાન=મોક્ષને અર્થે વિધિપૂર્વક ક્રિયા કરવી તે અથવાતો
 (૧) પ્રીત્યનુષ્ઠાન=પ્રેમપૂર્વક ક્રિયા કરવી તે ઉદાહરણ તરીકે સ્ત્રી
 પ્રત્યેના વર્તવ જેમ

- (૨) ભક્ત્યનુદાન=મમિતવડે ક્રિયા કરવી માતા પ્રત્યેના વર્તવ જેમ
 (૩) વચનાનુષ્ઠાન=સુત્ર વચન અનુસારે ક્રિયા કરવી તે.

ઉપગત શ્રાવણા દ્રવ્ય ને ભાવથી પણ બેઠ ધાય છે વળી પુર
 ગનાનદીને ભવામિનદીનું સ્વરૂપ પણ કહેતુ છે તેમજ ભાવશ્રાવણા
 ૬ વિંગ તેમજ ૧૭ લક્ષણ દર્શાવવામા આન્યા છે એ બંને વિસ્તાર
 અત્રે ન કરતા શ્રાવણના અતિમ મર્મરૂપ અગિયાર પદિમાનુ સ્વરૂપ
 લખવામા આવે છે

- (૧) સમ્યક્ત્વ = શુદ્ધ શ્રદ્ધા યા સમમિત માસ ૧ સુધી
 (૨) બ્રાગ્મન = બ્રાગ્મનનુ ચોત્ર્ય પાન ૨
 (૩) સામાયિક = બે વડી રૂપ સાનુ વન , -
 (૪) પૌત્ર્ય = ૪ વા ૮ પહેાગનુ , ૪
 (૫) કાર્યોત્સર્ગ=કાયાને ધ્યાનમ્થ દશામા ગમ્ભવી તે ૫ ,
 (૬) સ્વદ્મત્તર્પ્પ=મન વચન કાયાથી શીયળત્રત પાગતુ , ૬
 (૭) સચિત્તત્યાગ = સાવધ આહારનેા ત્યાગ , ૭
 (૮) આગલ ત્યાગ=મને આગલ ન કરવે , ૭
 (૯) આગલ ત્યાગ=મીઝ પાસે પણ ન કરાવવે ૯
 (૧૦) પોતાના નિમિત્ત કરેના બોજનનેા ત્યાગ=પોતાને આશ્રયી
 કરેન બોજન ન જમવુ માસ ૧૦ સુધી
 (૧૧) સાધુત્વનની ઝાખી=સાધુની મામ્મ લોચ કરી રહેતુ
 અને ભિક્ષા માગતી વેળા કહેતુ
 'પ્રતિમાપ્રપનસ્ય શ્રાવણસ્ય ભિક્ષા દેહિ માસ ૧૧ સુધી

આ પ્રતિમા (પ્રતિજ્ઞા)નું વહન થકા કાક્ષાદિ દોષગ્રહિત નિઃ-
તાથી દેવાઈત ઉપસર્ગોને સમતાથી સહન કરવાનું છે વળી
પાઞ્જની પડિમાયુક્ત આગળની યા નવી પડિમાનું વહન સમજતું
દાખના તરિકે ત્રીજી સમયે પ્રથમની જે સમજ લેતી

સાધુદર્મ—અમારો જેમણે સર્વથા ત્યાગ કર્યો છે એ
આગલ-સમાગલના પ્રત્યાખાન જેમણે યાવત જીવન સુધીના લીધા
છે એવા અનગાર યાને મુનિઓ માટે પચ મહાવ્રત પાલન અને ઠકા
ગતિ ભોગ્યનો ત્યાગ એ મુખ્ય છે પ્રાગભમા દેવ, ગુરુ ને ધર્મ
અરૂપ વેળા ગુરુ સમઘમા લખતા એ પરવે થોડુંક વિવેચન ઠગ
યેલું છે, ઠતા ક્રમ જળવવાના હેતુથી એ સમઘમા પુન ઠઠઠ
વિનાગથી વિચારીશુ શ્રાવકના જે અભુત તેજ નાનુના મહાવ્રત
તદાવત નામમા નથી પણ પાનનમા છે ત્યારે અભુતમા સ્યુન
જીવે આશ્રયી જીવદવાદિ સાચવવાના હોય છે ત્યારે મહાવ્રતમા ન્યૂળ
તેમજ સદ્ગમ યાને ઠનાયના નાના-મોટા ચ્યાવર ઠ નમ સર્વ જીવે
આશ્રયી ઉમ્ત પાચ વ્રતોનું પાલન ઠ વાનું છે એ રીતે લક્ષ યો
ગસી જીવેાનિ સ્પ દિવા વિશ્વ યા ચૌ ગજ્યોઠના સચગચર ઠ
વે માથે અચના તો સર્વ જીવગશિસહ નિર્ભયતા વગવાની છે એટલે
હણ નદિ, હણાનું નદિ અને હણનારને અનુમોદુ યા વખાણુ નદિ
એમ ત્રિવિધ બેરે અને તે પણ વળી મન—વચન ઠાયાના તણુ પ્ર
કારે ગુણીને પ્રતિજ્ઞા અણુ કરવાની છે એ વિચારના દુઠમા કદીયે
તો વ્રજ ધર્મધ્યાન ઠ મોનના સેવન સિવાય અન્ય કઈ આચરવાનું
નથી. દેહ યોજણરૂપ આહાર વિશ્વાહાર પ્રહણ કરવાનો તેમજ સાનુ
ત્વને ગ્હ તેવી દિયા આચરવાની પ્રદત્તિરૂપ સવમાય ગણાય તેવી
કરેનું છે ઠ—

સાધુ નામ તે સાધે ગયા, પામે ન ગખે કાડીની માયા,
તેવે ઠએક, ને દેવે ન રદો, ઠા નામ સાધુજી દહો

त्रावन्ना अन्नपानपरं नभवापञ्च होवाशी ऋत् ३२ परमार्थं
 शुद्धिथी उपदेश आपे छता ते पपु २७ आत्मा लक्ष्य युक्तिने तो
 नदी-४ अवग्रहने उपगोग २४ तो तप तपवामा भौन सेवनमा
 दिवा ध्यान धरवामा करे अथवा तो ३१ अग्नितना वयनेने
 पागञ्जवे-प्राकृत भुज्जो-सगणताथी समञ्ज शङ्के ते हेतुथी देशभण प्रति
 लक्ष्य आपीने साहित्य सगर्नमा नीताव वगी डेट नात्र तान-३१-३१-३१-
 या याग्नि सजधी विशिष्ट शक्ति धरवता होय तेज्यो शासन
 प्रभावना अर्थे अमत्काग्नि जाये पञ्च करे आम छता साधुना
 पवित्र छवनना भार्थी वेगना तो नञ् जय जे वेशमा गग-
 ६२-१-१-१ तो नञ् प्रगट त्याने अमृतसमी शीतग वार्थीने
 प्रवाद सगिता भाङ्क सत् वरेने होय जे समधी २७३५ य लु
 सितरीना वार्थीने अशी लक्ष्ये

अणुसित्तर्गि धाने यारित्रपावन स अर्थी ७० प्र-१२-

(आचरन्नुमा उताग्वाना) ५ महावत (१) प्राणुतिपात विग्मलु
 (अर्द्धिसा) (२) भवावाद विग्मलु (सत्य) (३) अत्तामान
 विग्मलु (अन्ते) (४) मैथुन विग्मलु (अक्षय्य) (५) परिग्रह
 विग्मलु (अग्निवत्) १० अमलुवर्म (१) क्षमा-पामोश (२)
 भादव-डोमणता (३) आर्जव-सगता (४) मुक्ति-लोभत्याग
 (५) तप-भय मन तथा भाग अध्वसाय पर अकुश (६)
 समय-आश्रवने त्याग (७) सत्य-जुडने त्याग (८) शौच-प
 विरता (९) अग्निवत्-द्रव्यगहितपञ्च (१०) अक्षय्य-मैथुन-त्याग
 १७ समय धम १ थी ५ पृथ्वी-अप-वायु-तेज-वनरूपि-काय ३५
 अकेद्रि उवोनी हिंसा न २७वी ६ थी ६ अकेद्रि, तेर्द्रिय औरे
 द्रिय अने ५मेद्रिय उवोनी हिंसा न ३७वी १० अञ्जव समय
 (सोना प्रमुष निषेध ३७नी)-अञ्जव-निर्जव वस्तुने त्याग
 ११ प्रेक्षासयम-ज्येष्ठापूर्वके वर्तु १२ उपेक्षा समय आगल
 उत्सुत्र अक्षय्य ३७वा नदी १३ प्रमागर्न समय-सर्व वस्तु पुञ्जे

वापग्नी १४ परिधापना समय-ज्येष्ठापूर्व ० परवतु १५ मन समय
 मन तग्गे पर काशु गभी मान धर्मवृत्तिमा हीन गेवु १६ वचन
 समय-सावध वचन न ज्येष्ठ १७ जय समय-उपयोग पूर्व ० दर ०
 काम इवु याने जयाने प्रवतावरी १० वैधावच्य-मेवा याने याङ्गी
 इगी ते अनवा तो विनय जणववो ने ज्युमान इवु ते १ अग्निदन्ती
 २ सिद्धनी ३ जिन, प्रतिमानी ४ श्रुतनान या सिद्धानती ५
 आचार्यनी ६ उपाध्यायनी ७ साधुनी ८ यागिन धर्मनी ९ सधनी
 १० समन्ति दर्शननी अथवा तो १ आचार्य २ उपाध्याय ३
 तपस्वी ४ सिध्य ५ जन साधु ६ अथिग ७ समनोत्त (स भी
 समाचारीवाजो) ८ यतुर्लि सध ९ कुण. यद्रादि १० गोन ९
 अह्वयर्थ १ स्त्री पशुने नपुंसक न्या गेहता होय ते जयानो न्या
 २ सगगीपशु स्त्री साथे इथावातानो त्याग ३ स्त्रीना आचरने
 धडी सुनी जेसु नदि ४ सगगीपशु स्त्रीना अगोपाग ईवु
 ५ स्त्रीपुत्र न्या कीज इगता होय न्या लीन प्रमुपना अन्दि
 नदि, ६ भोगवना सुभो या विवासेने सजागवा
 आहार इगवा नदि ८ अनिभावाजे आहार न
 शोभा इगी नही ३ ज्ञानादित्रिभमा गमलना १
 ४ यागिन इप आत्मगुणुमा गमलना १० तप
 तप अथवा धर्मो निगेष इप तप १ माशन
 वृत्ति सक्षेप (आशुविश्रु दुकावी अभिप्रो २
 ५ कायकेश ६ सलीनता (धन्दिगेने वर गृह्यन्ती)
 ८ विनय ९ वैधावच्य १० स्वाध्याय (स
 १२ कायोत्सर्ग ४ कायनिग्रह १ को २
 लोभइप काय जोन्दीने त्याग
 इगल भित्तगी याने मुनिपलानी -००॥

(जयवाही समधी ७० प्र १२) ४
 २ उपाश्रय ३ वस्त्र ४ पाद जे याग
 ५ समिति १ ध्या समिति पुसग प्रगलु भि
 लास समिति-विद्या पूर्व, मुहर्षित १भी

૪ એવણાસમિતિ-મેતાળીશ દોષગદિત આદ્ય પાપુી લાવવા ૪
 આત્મનમનન નિરૂપણાસમિતિ-વજ્ર પાનાદિ પુછ પ્રમાણ જેવા
 મૂઠવા ૫ પાનિષ્ઠાપનિધાસમિતિ-મગ-મૂત્ર નિર્ણવ બ્રુમિએ પદવવા
 પ્રત્યેક કાર્ય સપૂર્ણપણે જોધને ૬ તુ ૧૦ ભાવના-૧ અનિત્ય ૨ અચ
 ન્ય ૩ સસાર ૪ એત્વ ૫ અન્યત્વ ૬ અશુચિત્વ ૭ આશ્રવ ૮
 સવ ૯ નિર્ભંગ ૧૦ લોભવૃષ્ણ ૧૧ જોધિદુર્જલ ૧૨ ધર્મના
 કથમ અરિહતનો યોગ પ્રાપ્ત થવો દુર્જલ આ ભાવના એમતમા બેસી
 રવય આત્માએ વિચારવાની છે સમધી તેમજ 'હું એમનો છુ મારૂ
 કોઈ નથી. સસાર અનિત્ય છે કોઈ શગ્યુ રૂપ નથી. અનુચી ૫ ૧-
 થોથી આ દેહરૂપી પિંગર મનેતુ છે છત્યા વિચારણા વૈગ્ય યોગવા
 અર્થે છે તેમજ ઈમને આવતા શકવા અને હોય તેને છુગ પાડવા
 સમધી તેમજ ચૌરાજનુ રવરૂપ ચિતવન તથા સમ્યક્ત્વ યાને અડચ
 શ્રદ્ધાની અને વીનરાગ દેવની પ્રાપ્તિ સમધી મુશ્કેલના વિચારવી આ
 ગીતે અમ્યાસ પાડવાથી આત્મા વિગગતામા આગગ વધી વીનગગતાનો
 માયો ઉત્તમક બની પ્રતિ સ્વપમેવ વીનગગ બની જાય છે

૧૦ પડિમા વહન એટલે અમુક જાતનો તપ કરી અમુક
 નિતી પ્રતિષ્ઠા ગ્રહણ કરી કાર્યોત્સર્ગમા ગદી, ધ્યાનમા સમય અતીત
 કરવા તે—(૧) એક માસની (૨) બે માસની (૪) ત્રણ માસની
 (૪) ચાર માસની (૫) પાચ (૬) ૭, (૭) સાત માસ (૮) સાત
 નિ ગતની (૯) સાત દિન ગતની (૧૦) સાત દિન ગાનની (૧૧)
 એકલિન રાતની (૧૨) એક ગતની ૫ ઇદ્રિયનિરોધનું (૧) સ્પર્શ (૨)
 રસ (૩) ધ્રાપુ (૪) ચમુ (૫) શ્રોત ઇદ્રિયના વિષયોનો રોધ કરવો
 ૨૫. પડિનેદણ-નિમ્ન નિખિત ઉપકરણોની પ્રતિલેખના યાને
 જો તપાસી શુદ્ધિ મૂવી (૧) મુહપતિ (૨) ચોવ પ (૩) ઠનનું
 ૦ ૫ (૪+૫) સુતરના ૦ ૫ બે (૬) ગ્નેતગ્યનુ અલગનુ સુતરનુ
 નિરિગ્ગ (૭) બહાગનુ ૫ગ લુબાનુ નિખિલક (૮) સથારે
 (૯) ઉત્તર પદો (૧૦) લડો (૧૧) એ અગીવાર ચીજોની પડિનેદણા
 પ્રમાણમા સૂચોવ્ય પૂર્વે મગ્ય છે અને નીચે પ્રમાણેના ચૌ ઉપ-
 કરણની પડિનેદણા ત્રીજ પહોગના અતે કરવામા આવે છે (૧૦) મુહ-
 પતિ (૧૦) ચોવ ૫ (૧૪) ગોચક (૧૫) પાત્ર (૧૬) પાત્રવધ (૧૭)

पडनाओ (१८) गजआणु (१९) पात्र ग्यान (२०) मात्रक (२१)
 पत्राह (२२) ग्नेहणु (२३) जिनु कप (२४+५) सुगना जे
 कप उ गुमि (१) मन (२) वचन (३) कयाना योगोपर अशु
 गणवो ते ४ अलिग्रह (१) इव्यथी अटये पार्थ विशेषतो (२)
 क्षेत्री अटये अमुक प्रदेश आशयी (३) नणथी अटले अमुक समय
 भाटे अने (४) भावथी अटले अमुक परिस्थितिमा वा परिणाममा
 वर्तवापु-अे समधी प्रतिज्ञा

साधुश्रवणमा गोरारी आणुता सलवता ४० दोष

श्रावथी लागता १६ दोष (१) आधाकर्मी=साधु भाटे उ
 भयतो आगल करी आहार निपगववो (२) उदिसिक=मोर्छ कनी वेणा
 साधुनी गणुनी गणुी वधारे करवी (३) पृतिकर्मी=मोर्छनी उतावण
 कराववी ने उहेवु के वेणासग गधाय तो साधु प्रभुअने अपाय (४)
 मिश्रगति=अशुदनी साथे शुद्ध आहारनी भेणवणु (५) थापना=
 भोगन वप्पने साधुने भाटे नू। वासणुमा आहार कडाडी भूवो
 (६) पादुडी=साधुने आ-या गणुी वरतुने आगण पाणु भूदनी
 धक्का धक्कीमा सावध क्रिया करवी वा साधुने रहेवा नथी ताक
 भेणववाना उगिदथी विवाह आदि कुरवा (७) प्रादु कृत्य=साधुने
 आ-या गणुी धरमा अघार होय तो प्यारी-प्यारणा उवाडी अण-
 वाणु करनु अथवा दिवादिक्थी अणवाणु उनु (८) कीन=साधुने
 आ-या गणुी अणरमाथी आहार न्यातो लानी परोगववो (९)
 प्राभित्य=कोर्छनु उधार-उजीनु के हेनु उरी साधुने वावो आपवु (१०)
 पगवर्तित=पोतानी वरतु अणने अ न म न करी मुनिने आपवी,
 (११) अब्याहत=साधुने उपाश्रये आहार सामो लागीने आपवो
 (१२) उरभिन=कुर्या आदिमाथी धी विगेरे उदाववा भाटे तेना भोग
 पनी भाटी दूर करी, अथवा डाडार के पेगीमाथी ताणु उवाडीने
 आहार आणुी आपवो (१३) भाणाहन=उपना माणथी के नीथी
 तथा भोगमाथी साधुने आहार पाणुी जावी आपवाते (१४)
 आणुव=पाणुकांना हाथमाथी कर्छ यीग जीनवी ल साधुने आपवी
 ते (१५) अनिश्रष्ट=अणु माणुअनी वग वहेथी लीधेवी यी-तेना
 धणीनी गन सिवाय साधुने आपवी (१६) अथ्यवपूङ्क=नैवार यता

आहार पाणीमांसाद्यु आन्या जली पीत नाशवाने साधुने आपवा
 साधुथी उपजता १६ दोष (१) धानोप-अहृत्यान् आणधने
 साधु रमाडे भीष वयने गोनावे अपरी वगाडी रीजव दशावे हेन
 यत्तावे तेथी आणधना मायाप गण थाय ने साधुने आहार आपे ने
 ते आहार साधु ले. (२) इतदिन-इन के काम नी पेटे अेड हेजायेथी
 थोन्ने हे जे अहृत्याना समायाग पगेयाडी शिक्षा ले. (३) निमित्त
 दोष-रख काण सधधी अहृत्याना लाभा-लाभना निमित्त गताव अह-
 दशा विगेरे जल्युवे ने आहार ले. (४) आणविकाअहृत्यानी पासे
 शिक्षा माटे गया छता पोताना कुण गोन जति शिल्प विगेरेना
 वभाष्यु इगी शिक्षा ले. (५) वनिपध-आहारने अर्थे साधु दीनपल्यु
 भोले के ससाग्भा सा स्वार्थी छे पय्यु काष्ठपग्भार्थी नथी के साधुनी
 भयग ले तमाग जेवा धर्मिण्ड होय ते न गणे तमे छे तो
 आटनी साधुजोनी सलाण लवाय जे धृत्यादि दीन वयन वी आहार
 ले (६) शिष्टिसा-अहृत्यानी नाडी जेष्ठ रागने उपयाग यत्ताव ने
 अहृत्याने गगी जनानी आहार ले (७) क्रोध पिं-शिक्षा माटे पोतानी
 विद्या तप आदिगो अलाव देभाडी तथा गन्त्यनु भानीतापल्यु जल्युनी
 वा थाप आपवानी जीत देभाडी आहार ले (८) भानपिंड-अहृत्याने
 भोटु भान आपी तथा सकार करी तेनी सद्धि वभाषी तेमज
 पोते छोटनी या वर्तमान सद्धि वभाषी आहार ले (९) भायापिंड दृडम्पट
 करी इप पगवर्तनादि कणा करी तन ज्याव देभाडी आहार ले
 [१०] रोक्षपिंड-काष्ठ टाग अगग दान आपनाग जेष्ठ तथा वला
 घेग इी अप कग्ता वधाग आहार ले [११] पूर्व पश्चात् सन्नव-
 अहृत्याना मातापना तथा तेना पूर्वजोना तेमज तेना पोताना
 वभाष्यु करी आहार ले [१२] विद्यापिंड-अनपूर्णा देवी आद्यु
 देवतान विद्या वड आरावन करी अहृत्याना घेगथी आहार ले [१३]
 भनपिंड-दाभल्यु टुभल्यु वरीकरल्यु करी शिवा भत्र तत्र विधिथी
 यमत्का देभाडी आहार ले [१४] शूर्धुपिं-ओसड युगल्यु के
 विधिदिया इगी आपी आहार ले [१५] योगपिंड-पगे लेपादि
 ही अमकाग देभाडी लेडोने पोताने अनुकुण इगी आहार ले

[१६] भुजा कर्म्म-पुन विनाना णराने गर्भ गृहेवाना ओसड अनावे णिना दोग धागा कगी आपे तथा दु ।यागी स्त्रीने दुर्भथी गर्भ लो होय तेने गर्भपातनु ओसड वा अनावी आपे अने ओवा निमित्तथी आहार ले

आहार ग्रहापुना दश दौप-[१] शक्ति-आहारमा ऋतु उ अमासि दौपनी रका आवे तेम छता आहार ले [२] प्रक्षिप्त-अमद्व्यादि-अयोज्य वस्तु सञ्चित इ अञ्चित होय तेनाथी परडा ओना हाथे अथवा योज्य द्रव्यथी परडाओना लाज्जन वडे आहार आपे ते ले [३] निक्षिप्त-भाटी, प्राण्णी, तथा सञ्चित वस्तुना-पर्ये कगी अथवा परपर सधट्ठ थवाथी अञ्चित थाय ओवा आहार ले [४] पीडित-छकायने विषे अथापेव अत्र लेवु तथा सञ्चित अञ्चितना आर लागामाना सञ्चित अञ्चितना लागो भुपी आहार ले [५] सहित-आहार आपवाना वासलुमा अयोज्य वस्तु होय ते वस्तु भीजन वासलुमा नाथी ते वासलुथी आपेतेना आहार ले [६] वयः दोष-उ क्षान्ता आरलनु काम करतो होय, आधणो पागणो, लुनो, वगडो इ धणो वगडो होय अथवा पाण होय णिवा सात भास उपगतनी गर्भवती स्त्री होय, पाणक धवरावती होय, पाणक वस्तु होय तेने वस्तु भङ्गिने आहार आपे तो ते आहार ले [७] उन्मीश्र-योज्य ने अयोज्य आहार साथे भेणनीने आपेलेो आहार ले [८] अपच्युत-कर्क कर्मो कर्क पाडो वरुं गध रस स्पर्श, कर्क म ।ओना, कर्क नहि अन्वाओला तथा दाताग्ना धग्ना डोर्त भायुसनी भग्ण आपवानी होय अथवा डोर्त नी न होय ओवा आहार ले [९] निप्तदोष-दान देवा माटे अग्डाओना हाथे सञ्चित पाणीथी घोछने आहार वडोगवे तथा वडोगया पञ्ची सञ्चित पाणीथी हाथ घोवा पडे ओवा आहार ले [१०] चर्तित दोष-भोय पर वेरतो इ दौणतो आपे ते ले

पत्र मञ्जीर दौप-[१] सयोज्जना-आहार कग्ता साधु ग्वाहने अर्थे ओक द्रव्यो पीज्जनी साथे भेणनीने स्वादित अनावी आर न [२] प्रमालातिक्रम-पुश्येनो उ (अत्रीस) डोणीआने

તથા જીનો ૨૮ કોળીઆનો આહાર છે તે સ્ત્રીએ ચાર કવગ વધારે ખાય તે [૩] ધુમ્ફોર—આહારની તથા આહાર આપનાગની નીં ૧ગ્તો થકા ખાય તે [૪] અપગ્લુ દોર—સાધુ વિનય વધાવવ્ય, સયમ નિર્વાહ પ્રમગ શુભાશુભ ધ્યાન નિચિતા ઈલાકા કાગ્લુ પ્રમગ કાગ્લુ વિના સાગે વ્વાદિષ્ટ આહાર માય તે [૫] આમ આહાર મબ્ધી આટલી બવી બાગીમઇ જેના વગીમર માશ્વરિ ચાય તેમ છે પણ આહારનો ડુણ્ફોર સયમી જીવન પર ડાની અમર કરે જે આહાર તેવો ઝોડમર એ ઉમ્પિ વિચારીય છે એથી આટલી બારીમઈ રાખવાનુ સદમ્ય સદજ સમખગે

૫ સાધુ જીવનમા રાખવાના ૧૪ ઉપગગ્લ (ઉપક પુ યા સાધન)

(૧) પાન=ખાન કમી લાકડાના લેપમય પાત્રો (૨) પાન બંધન=ચાર ઠેવાળી ઝોલી પાન રાખવા સાડ (૩) પાન સ્થાનપમ=કમન સુ ત જેની નીચે પાન રખાય છે (૪) પાયકેરીઆ પાન પુજવાનુ લૂગડુ આ કાર્યમા હાલ નાની ચવરી વપગાય છે (૫) પ ના=ઝોળી ઉપર રાખવાનુ લુગડુ (૬) સ્ત્રીઆલુ પાત્રા વીટવાનુ લુગડુ (૭) ગોન્ગ=પાનની ઉપર બાધવામા આવેનો કબજનો કપ્ડો વા મુન્ડો (૮+૯) વન્ડો ડા હાય રખાઈવાળાને ગા હાય પહોળાઈવાગા મુતગઉ બે કપા (૧૦) કામળી=ઠનની સાજાનલુ હાય લામી અને ગા હાય પટોળી (૧૨) સ્નેહરથુ=ગજ ધુળને ખખેગવાનુ યા વાગવાનું સાધન=ઝોરો (૧૨) મુદપત્તિ=મ્ડો આગળ બોનતી વેગા રાખવાનો પ્રમાણુ સુકત વન્ડો કપ્ડો (૧૦) માત્ર =ઝોચરી લાવવાનુ સમુદાયનુ પાન (૧૪) ચોન ૫ =પરગવાનુ વલ્લ મ્ડને બે હાયનુ ને સુવાન માટે ચાર હાયનું

૬ સાધ્વી જીવનમા રાખવાના ૨૫ ઉપગગ્લુ—

(૧ થી ૧૦) ઉપર મુજબ ચોલ ૫૮ વિનાના સાધુ મગ્ખા ઉપકગ્લો (૧૪) કમકકે=ખાવાની લેપિત કરારી- રેવ સાધ્વીને પોતાના ઉપ પ્રમાણ હોય (૧૫) અવગ્રહણાનતમ=ચોનિ ૧૩વા માટે કહોગ (૧૬) પો=ચોનિ હાકલુ ઉપનો પાટો (૧૭) અર્દોરિ=મે કડ તરૂનો

भाग १ काय पक्ष साथी उवाडी हेभाय तेवी योणली जेतु मीलु नामे
 तगीओ दहेवाय छे ते. (१८) योणली=सीया वगनी धुटी, इस्त
 क्कोनी डेडा अधाय तेवी योणली (१९) अभ्यतः नीयसली=डेडना
 उपवा लागथी अर्धी नग सुधी ढकाय तेतु कपु (२०) पाला
 सली=डेडना उपवा लागथी धुटी ढकाय तेवे साडा (२१)
 क्यु=अखुशीवेने क्यवा जेनाथी न्तन तथा लुह्य १ काय तथा क्यो
 वडे मधाय ते (२२) उपकक्षिका=कुभनुं दाम्पु जेनाथी नभायु पासु
 तथा पृढ १ काय ते अने डालु पासु तथा जणो भणो गोरीया वडे
 मधाय ते (२३) विकक्षिका=उपक्षि-नथी विपरीत-डामे पामेथी पडेगय
 तेवा क्यवे, (२४) यार यादः=ये छे हाथ पडोणी साडा नथु
 हाथ लामी-मे त्रथु हाथ पडोणीने साडा नथु हाथ लामीने अथ या
 योथी याग हाथ पडोणी ने साडा नथु हाथ लामी (२५) रकेध धरथु=
 याग हाथ लामीने याग हाथ पडोणी कामण या कणण

७ साधुचवनना नथु मनोग्य

(१) तुं प्यु त्रत डेवारे (क्याउ) यर्भर ? (२) तुं अभ्य विहारी
 देवाउ यर्भर ? अक-विहारी अटल गुरुनी म्हाय विना अकथी
 (साथे शिष्यने समुदाय होय) विचरी शकवानी शन्ति वाजो अथवा
 तो भर्भनी निर्गम अर्थे काय येश अने तपन्मन माटे अभतमा
 विचरना (३) तुं सधारे या अननन डेवारे कगीश ?

८ यारवाः सत्राय क्वा पाळ—

(१) लगेसगनी सत्राय-गर्भ त्रतिकमथुवेणा (२+३+४) धम्मो
 मगण मुकिनी सत्राय पय्यप्यालु पागता तथा सवारनी पडिलेदलु
 वेणा तथा साजनी पडिलेदपुमा, उपयोग पूर्वने नमाः दिन
 चवन जलित क्वा साइ या अने उपराकत अन्य क्रियाओ निमित्त
 भूत डे साधु चवन विनास माटे नथी न

९ साधुनी अवस्य क्खुनीना पद भेदनुं अक्षप-प्रायश्चित्त
 सहित—

લામ્બાના પાત્રામા વહોરી લારી કગવાનો હોય તે છુર્ણ વન્નોથી છવન વ્યતીત કરનાર તે અચેતને નિર્મથ કહેવાય છે તેમને કાર્ષ વસ્તુ પોતાની હોતી નથી સાધ્વીઓ સાધુ કરતા વસ્ત્રો વધુ ગખે છે વગ્ધોડામાંથી ઉતરી આમોપાનવના વૃક્ષ નીચે કેશનો લોચ કરી કરેમિભતેના પાડપૂર્વક ગુરદીક્ષાની મિયા કરવે કે દીક્ષાપર્વાયની ગજુની વડી ડિયાના ત્વિથી થાય છે છવનપર્થન્ત ગુરની આનામા ન્દી સાધુછવનની આઠાઓનું પાલન કરવાનું તેમજ શાસ્ત્ર અધ્યયન કરવાન ઉભર કાળ આવસ્યક કરવાનું અને સસારી બાબતોથી તન્ન અનમ ગ્દી કેવળ આત્મચિતવનમ્ સમય ચતીત કરવાનું તેમનું મુખ્ય ધ્યેય હોય છે

નૃન્યુમને આવકો મૂન દેહને પાવખીમા બેસાડી વરધોડો કઢાડી આગળ પેસા અને દાણા વહેચના તેમજ ધુપ ઉખેવના જન્ય જન્ય નદા જન્ય જન્ય લાના આધેરો પૂર્વક રમશાન મૂમિમાં લઈ જન્ય છે સુખડના નાકડા વડે અગ્નિ સરકાર કરે છે સ્નાન કરી પાછા આવા ગુરે સમિપ મગગિન્ન થવણુ કરે છે ત્યા લગી સાધુસાધ્વી ગણુ પજુ આહાર વર્ડ શમ્તો નથી આમા સર્વત્ર દર્ધાનદ પ્રવર્તે છે એવો ભાસ થાય છે છતા એના તળીચે થના વિગ્દનું દુ ખ જગ્યાયા મિતાર ગહેતુ નથી આમ જ્ઞા અત્મ-દેહનો સમધ સાગી ગીને જ્ઞાણવાપાપું હોવાથી નથી તો છાતી માથા કુટવાપણ કે નથી તો રૂ ન કે આસુ સાગવાપણ મુનિના મત દેહને ચદન (સુખડ)ના કાષ્ટમા અમિ હ કરાય છે વગી જ્ઞે એ નસિદ્ધ અને વિદ્વાન્ પુરુષ હોય કે તો અથવા મુગિપ્ત વા ઉપાધ્યાય પ ના ધાગ્મ હોય છે તો અમિતદના ગ્ધાને દેરી જ્ઞેતુ ચણુવવામા આવે છે વળી તેજ ગ્ધલે અગર તો નગ માં અથવા તો નગ બ્ધારના ઉદ્યાનમા એકાદ નિટ્તગ્નન્ જગ્યા પસદ કરી ત્યા તેમની પાદુકા સ્થાપન કરવામા આવે છે આવી પાદુકાઓ સખ્યાનન દષ્ટિગોચર થાય છે મૂર્તિઓ તો માત્ર તીર્થકરો ॥ અને વિશેષમા બાદ મળી-પુડગિન્ન કે શ્રી ગૌતમ સ્વામીની અ પ પ્રમાણમા જણાય છે પણ આજે ઉન્ન પ્રકારના સામાન્ય દક્ષાના મહારાજ્ઞેની મૂર્તિ બનાવી પધરાવવાનો વાયરો વજુ પ્રમાણમા વાયો છે, જે ઈશ્ટ નથી

વિદ્યમાન સાનન વિભાગ—

વર્તમાન કાલે જૈન ધર્મનો પ્રચાર કરવાના જે કઈ સાધનો છે એમાં મૂર્તિ યાને વીનગગની પ્રતિમા તેમજ આગમ યાને ગણુધર મહારાજ પ્રણિત મૂળ અગો મુખ્ય ભાગ લગ્નવે છે એ સાધનો નો યથા શક્ય લાભ પ્રાપ્ત કરી દરેક આત્મા સ્વકલ્યાણમા—આત્મ શ્રેયની સાધનામા—અગ્રગામી થઈ શકે છે એ કાર્યમા પૂર્તિરૂપ થઈ પડે એટલા સારૂ, પ્રથમ આવૃત્તિમા જૈનો માન નામ નિર્દેશ કરી સતોષ માનવામા આવ્યો હતો એવા તીર્થો, પર્વો, અને આગમ ત્રયો સબધમા અહીં જગ વડુ વિસ્તારથી કહેવામા આવે છે

તીર્થ ત્રયો—

તીર્થો પશુ આત્માને પ્રગતિના માર્ગે આગળ વધવામા સવિગેન મદદ કરતાં છે “ તારે તે તીર્થ ” એ આખ્યા તેથી જ યથાર્થ છે દરેક તીર્થની ગ્યાપનામા કષ્ટ ને કષ્ટ જીનો ઇતિહાસ સકળાયતો હોય છે આગની રોધ કે ઉપવન્ધ થના સાધનોથી ધણાખણ તીર્થોના સબધમા એ વાત પુગવાગ થઈ ચૂકી છે એ સગથી વિસ્તારથી અવનોક્તન કરવા માટે અહીં ગ્યાન નથી, છતાં સામાન્ય સ્વરૂપ વિચારી જવાની લાનમાને યોભાવી ન જ શકાય.

અન્ય દર્શનીઓના તીર્થો માફક જૈન તીર્થો ખાસ કરીને નદીમડિ કે દરિયાકિનારે આવ્યા નથી મોટા ભાગે એ તીર્થો સૃષ્ટિની સપાટીથી ઉચા વધના પ્રદેશમા એટલે કે કુગર કે પર્વતો પર સ્થપાયેના છે, આથી દુનિયાના વાતાવરણની કે જનતાની ધમાનની અસર ત્યાં પહોચી શકતી નથી આથી જ એવા સ્થાનું વાતાવરણ અઘાપિ પર્વત શાત ને મનોગમ રહેત છે એમાં કુરત પોતાનો ફાળો અર્પે છે એટલે જનતીર્થો નિવૃત્તિના ધામ છે એમ કહીએ તો એમાં અતિશયોક્તિ જેવું ન ગણાય. ગમણીય પર્વત પ્રદેશોને પસંદગી

આપવામાં જૈનધર્મના પૂરો-ગામીઓએ અધમત દીર્ઘદર્શિતા અને
 સુદ્ધિમૈસ્ય દાખ પુ છે આત્મિક ઉન્નતિના નિમિત્ત ભૂત
 ધાનિ-નિવૃત્તિનો મુયોગ મેગવવા ઉપરાત જગતની દોડધામ અને
 પ્રવૃત્તિને દૂર ફેકી દીધી છે એ રીતે પુદ્ગલાનદપણાને અને જડતાને
 ખખેરી નાખી છે એમ કહીએ તો ચાને ' અતિપરિચયાદચક્ષા '
 જેવો પ્રસંગ પણ તેથી ઉપસ્થિત થનો નથી

તીર્થસ્થાપનમાં શા શા હેતુઓ સમયના છે એ તરફ જરા
 દષ્ટિ ફેળી વ્યાગળ વધીએ જૈનધર્મમાં તીર્થકરો ન્યા ઉપન્યા હોય,
 કેવલ્ય પામ્યા હોય, અને જે સ્થાને સિદ્ધિને વર્ષા હોય એ સર્વ
 સ્થાનો તીર્થરૂપ ગણાય છે એ રીતે વિચારતા તીર્થની સખ્યાનો
 આપ્પો નિશ્ચિત થઈ જાય તેવું છે પણ આવો એકાત નિયમ નથી.
 તીર્થસ્થાનોની નિર્વાણ ભૂમિ જેટલું જ બંધે અધિક મહત્ત્વ સખ્યાબંધ
 સાધુઓ જે સ્થાને અનશન કરી મોક્ષ સાધી ગયા છે તેને અપાયેલું
 છે વળી કેટલાક સ્થાનોમાં-કલ્યાણક ભૂમિનું નામોનિશાન ન હોય
 છતાં એકાદ અમત્કૃતિથી તીર્થપણાનો કલશ તેમના પર ઢળી ગયો છે
 કેટલાંને તીર્થત્વ પ્રાપ્ત કરવામાં કુદરત યાને દેશકાળનો સુધિવારો
 મળી ગયો છે ન્યારે કેટલીક કલ્યાણક ભૂમિઓ તીર્થરૂપ હોય છતાં
 અસ્તોદયના સખત વાવાઝોડામાં અથડાઈ ન્યાથી આજે વિચિત્ર
 જેવી થઈ ચૂકી છે, તેમની માત્ર નામ સ્મરણા બાકી રહી છે
 કેટલાંના સ્થાનો પાના પુસ્તક સિવાય અન્યત્ર દષ્ટિયે ચડતા પણ નથી.
 આમ તીર્થ સ્થાપનામાં વિવિધતા સમાયેલી છે તત્ત્વદષ્ટિથી વિચાર
 કરીયે તો ન્યા અરિહતવું એકાદ મિન પણ વિરાજમાન હોય તે
 સ્થાન તીર્થરૂપ છે એ રીતે ન્યા ન્યા એક અથવા તો એકથી વધારે
 દેવાસ્થો યા જિનાલયો આવેના છે એ બંધા નગરો ગામો અને
 પરાઓ તીર્થરૂપ જ છે એ બંધા સબધી ખાસ કહેવાનું ન હોવાથી
 અહીં તો માત્ર પ્રસિદ્ધ અને મોટા તીર્થો સબધી ઉલ્લેખ કરીશું

૧ અષ્ટાપદશ્ચ—

આ તીર્થ હાલ દષ્ટિગોચર થતું નથી છતાં ગણુનો મુજબ અયોધ્યાની સમીપમા હોવું જોઈએ એવી સ્થાપના ભગતચક્રીએ પ્રભુ શ્રી સુપભદ્રેવના નિર્વાણ પત્ર કરી હતી એ ટેકરી કે કુગરપર આઠ મોટા પગથીઆ ચપ્પા બાંધવાનું તેથી એનું નામ અષ્ટાપદશ્ચ પડ્યું. ત્યાં શોભાયમાન મનોહર ચાર દ્વારવાળા સિંહનિષઠા નામના પ્રાસાદમા જે, ચાર, આઠ અને દશ ખિંમોની અનુક્રમે ચાર દિશાના ચાર દ્વારો સામે સ્થાપના કરવામા આવી હતી એ ખિંમો પણ અમૂલ્ય ગતોના ભરાવેલા તે એવી રીતે વિરાજમાન કરેલા કે ચોવીસ જિનના દેહ પ્રમાણમા જે ભિન્નતા છે તે જળવીને પણ શિરોભાગ સર્વનો સમકક્ષામા આવે શ્રી અષ્ટાપદ તીર્થનું આ સામાન્ય સ્વરૂપ સમજવું એના પર સ્વયંજે જનાર અવગ્ય તદ્ભવ મોક્ષગામી આત્મા જ હોય આવા અનુપમ તીર્થનું મહાત્મ્ય જળવાઈ ગયું અને ભાવિકાળમા આશાતનાનો યોગ ન સાપડે એ ભાવનાથી પ્રેરાઈ ભરત રાજની પરપરામા કેટલાક કાળે થયેલા સગર ચક્રીના જન્મકુમારાદિ સાઠ હજાર પુત્રોએ ૦૩ ગ્લવડે તેની ચારે બાજુ મોટી ખાઈ ખોદી અને ગગાનો પ્રવાહ એમા વાળી જળથી તેને આકઠ ભરી દીધી સાગથી સામાન્ય જનતા માટે એ તીર્થ અદૃશ્ય થયું, અથવા તે બહુલકર્મી જીવો હોવાથી અદૃશ્ય થયું.

૨ શત્રુજય—

આ તીર્થ શાશ્વતું એટલા માટે ગણાય છે કે તે જૂતકાળે હતું વર્તમાનમાં વિદ્યમાન છે અને આગામી કાળે તેનું અસ્તિત્વ કાયમ રહેવાનું છે જો કે સર્પિણીના આ ના પ્રમાણમા તેની ઉચાઈ પચેરેમા વધ ઘટ થતી જ રહે છે તેમજ એના નામો પણ જુલ જુલ નિમિત્તથી ધણા (૧૦૮) ગણાય છે, છતાં દ્રવ્યથી તેની શાશ્વતતા જળવાઈ રહી છે સર્વ નામોમાં શત્રુજય નામ સુપ્રસિદ્ધ છે તે કાર્કિયાવાડમા

પાલીતાણા નજીક આવેતું છે ઠેક સુધી રે વે ટ્રેન છે પાલીતાણા સમીપ પહોચતા જ મોટા મગર જાણે કે સાગરના જળ પર દેહ પસારી ન બેડો હોય એવો શ્યામવર્ણી સિદ્ધાચળગિરિ ગોબા આપે છે સવા સોમજીની ટુક તો જાણે કાળા દહ પર શ્વેતવર્ણી મુગટ ન હોય તેમ રોબે છે આજે પણ આ તીર્થની રમણીયતા જળવાઈ ગઈ છે યાત્રાગુઓના ટોળેટોળા આઠ માસ સુધી એની ઉપાસના સાર વહા આવે છે ગિગિ પરનો માર્ગ અતગળે આવના વિસામા, માળે પડતી દહેરીઓ અને મનોગમ વાયુ આજે પણ માર્ગ કાપના મુસાફરને આત્મચિંતનમા મમ કી દે છે સસારના આધિ, આધિ ને ઉપાધિ જનિત તાપોને-કરોશોને-વડીબગ વીસરાવો દે છે દાંતના દર્શન માટે અતરમા અપૂર્વ વિરોધાસને અકુગિત કરે છે આ તીર્થના નામક તરીકે એટલે કે મુખ્ય દેવ તરીકે શ્રી આદીશ્વરજી કે એતુ કારણ એ છે કે આ તીર્થ પર તેઓશ્રી નવાણુ પૂર્વવાગ પંધારેના છે, જે વાત આ જ્ઞમિનું ગૌરવ સુચવે છે બાકી તેઓશ્રીનું એક પણ કલ્યાણુ તેમજ આ ચોવીશીના અન્ય નીર્ધારમાના કોઈનું પણ કલ્યાણુક આ ન્યાને નથી થયું છતાં આ તીર્થનું માહાત્મ્ય અનેક છે તેથી તો તે તીર્થાધિરાજ હહેવાય છે બલે તીર્થકરોની -યાણુકભૂમિ બનવા આ અજ સામર્થ્યવાન નથી બન્યું છતાં આ જ્ઞમિના વાતાવજ્જની વિશુદ્ધતા એટલી સીમાતીત છે કે એની શીનવ છાયામા કોટિગમે આત્માઓ કન્યાણુ પથના પથિકા બની ચૂક્યા છે એમા માત્ર ગણુધરો કે સાધુઓ જ નહીં પણ શ્રાવકો અને સન્નાગીઓ અને તીવ્ર પાપના આચરનારા પાપીઓ પણ સમાઈ જાય છે તારણુ નામની સાર્થકતા આ તીર્થે મયાર્થ કરી છે હત્યારા ને ચોરોના જીવનનો સુધારો આ તીર્થ જેટલો અન્યત્ર નથી થયો તેથી તો એના કાંકરે મકરે સિદ્ધ થનાના મનોમાન ગવાય છે આવા કલિયુગમા પણ તે દુનિના પરનું સિદ્ધક્ષેત્ર છે આન્ય લેખકો એને ' મદિરાના નગર 'ની ઉપમા આપે છે એના જેટલા જિનાવયો ધરાવનાર પર્વત બાએ જ વિશ્વમા અન્ય

કોઈ હશે ! દાદાના દરબારમાં પણ મૂંઝા જ પશ્ચિમ તો પનાવન કરી
જાય છે એ સાથે સસાગની ચિંતા પણ ટળી જાય છે

વર્તમાન ચોવીશમાં એ તીર્થંકર સિદ્ધિપદ વરલા સબધી
પ્રસિદ્ધ નોંધ નીચે મુજબ સમજવી

- ૧ શ્રી સ્વલોકેવ પ્રભુના વરાગ્ને અસખ્યાતા
- ૨ શ્રી પુડગીક ગણુધર પાત્ર કોડ સાથે
- ૩ દ્રાવિડ વાગિખિ-લ દશ કોડ સાથે
- ૪ આત્મિયશા (ભગત મહાગજના પુત્ર) એ- લાખ સાથે
- ૫ સોમયશા (બાહુમવિના વડા પુત્ર) તે કોડ સાથે
- ૬ બાહુમવિના પુત્ર એક હજારને માંડ
- ૭ નમિ વિનમિ વિદ્યાધરા બે કોડ સાથે
- ૮ નમિ વિદ્યાધરની પુત્રી પ્રમુખ ચોસઠ
- ૯ સાગર મુનિ એ- કોડ સાથે
- ૧૦ ભરત મુનિ પાત્ર કો. સાથે
- ૧૧ અગ્નિતમેન મત્તર કોડ સાથે
- ૧૨ અગ્નિતનાથ પ્રભુના સાધુઓ દશ હજાર
- ૧૩ શ્રી આગ મુનિ એ- કોડ સાથે
- ૧૪ શ્રી સાતિનાથ પ્રભુ સાથેના ૧૫૨૫૫૭૭૭ મુનિઓ
- ૧૫ ગમ ભરત (દગથ પુત્ર) ત્રણ કોડ સાથે
- ૧૬ પાત્ર પાડવો વીરા કો. મુનિ સાથે
- ૧૭ વસુદેવની સ્ત્રીઓ પાત્રીસ હજાર
- ૧૮ વૈદર્ભી મુવાળીશસો સાથે
- ૧૯ નારદ સ્વપિ એકાપ્ત નાખ સાથે
- ૨૦ શામ પ્રહુમ્ન સાડીઆઠ કોડ સાથે
- ૨૧ દમિતાગિ મુનિ ચૌ. હજાર સાથે

૨૨	થાવચ્ચા પુત્ર	એક હનગ સાથે
૨૩	શુક પગિનાળક (શુકાચાર્ય)	એક હનગ સાથે
૨૪	સેનગાચાર્ય	પાચસો સાધુ સાથે
૨૫	સુમ્ત્ર મુનિ	સાનમો સાધુ સાથે
૨૬	કાનિ મુનિ	એક હનગ સાથે

આ સિવાય દેવકીજના છ પુત્રો જલી મયાલી ને ઉવયાલી (યાલવ પુત્રો) સુવત શેઠ મહમ્મુનિ સુકોશનમુનિ અયમતા મુનિ તેમજ ચદ્રશેખર પ્રમુખ કૈમિત આત્માઓ આ પવિત્ર તીર્થપર સિદ્ધિ વર્ષા છે એના પ્રત્યેક ગ્જકણમા પવિત્રતા ને શુદ્ધતા ભરેલી છે એમ કહીએ તો અતિશયોક્તિ જેવું નથી આને પણ ત્યાં પગિણામ વિશુદ્ધતા વિશેષ વર્તે છે

આ તીર્થના મોટા ઉદ્ધાર સોજ થના છે જે નીચે પ્રમાણે —

- ૧ ભરત ચક્રવર્તીએ શ્રીનાભ ગણુધગની સાથે આની કરાવ્યો
- ૨ ભરતની આકમી પાટે થયેના દડનીર્થ જૂપાળે કગ યો
- ૩ સીમધર જિનના ઉપદેશથી ઈશાનેન્દ્રે કગ યો
- ૪ ચોથા દેવનોકના સ્વામી માલેન્દ્રે કગ યો
- ૫ પાચમા દેવલો ના સ્વામી ધલેન્દ્રે કરાવ્યો
- ૬ ભુવનપતિના ઈંદ્ર ચમરેન્દ્રે કગવ્યો
- ૭ અજિતનાથ સ્વામીના બધુ સગર ચહીએ કરાવ્યો
- ૮ અભિનદન સ્વામીના ઉપદેશથી વ્યતરેન્દ્રોએ કગવ્યો
- ૯ ચદ્રપ્રભુના શાસનમા ચદ્રશેખર મુનિના ઉપદેશથી તેમના પુત્ર ચદ્રનશાએ કરા યો
- ૧૦ શ્રી શાંતિનાથજના પુત્ર ચક્રાયુદ્ધજએ પ્રભુની દેશના સાબળા કરાવ્યો
- ૧૧ શ્રી મુનિસુવન સ્વામીના શાસનમા રામચદ્રજએ કરાવ્યો
- ૧૨ શ્રી નેમિનાથજ ઉપદેશથી પાડવોએ દેવ સદાયથી કરા યો

- ૧૩ જાવડશા શેકે વજ્જવામીની સદાયથી સવત ૧૦૮ માં કરાવ્યો
 ૧૪ શ્રી કુમારપાળ ગગના સમયમાં બાહ્ય મત્રીએ ૧૩૧૩
 માં કરાવ્યો
 ૧૫ સમગશા ઝોશવાળે સવત ૧૩૭૧ માં કરાવ્યો
 ૧૬ કર્મશા રોકે સ ૧૫૮૩ માં કરાવ્યો

પવિત્ર વસ્ત્રો—

(૧) ગગની (રાયણ વૃક્ષ) અને તેની નીચે ગહેવા પ્રભુના ચરણ આ ગયણ વૃક્ષ શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનની પાદુમને લઈ પવિત્ર ગણાય છે પ્રભુશ્રી અનેક વખત આવીને એની નીચે સમવચ્ચાં તે તે પર દેવવાસ મનાય છે અને પૂર્ણ ભક્તિભાવથી તેની પ્રવક્ષિણા દેતા એ નેમથી દુધ વર્ષે છે તો ઉભય લોભ્ય સુખ પ્રાપ્તિ થાય છે એની પશ્ચિમ િશા તરફ એક દુર્લભ ગસકુપિમ છે એના ગસથી લોહ સુવર્ણતાને પ્રાપ્ત કરે છે દાન તો એ અદત્ય છે (૨) શત્રુજ્યા નદી-શત્રુજ્યાની સમીપમાં જ દક્ષિણ બાજુએ પ્રભાવિક જળથી પૂર્ણ સવાકારે વહી ગતી છે તેનું જળ સનત વહેતુ હોય છે નેમા વિવેચી જ્ઞાન કરનારનું સમન પાપ ધોવાઈ જાય છે (૩) મૂર્ધકુડ—આ કુન્ડ પાણી પવિત્ર અને રોગનિવારક મનાય છે જનમયે એના પ્રભાવથી કોઈ જ્ઞાના કોઈ જ યથા છે, અને ચંદ્રરાજનું કુકાપલ નષ્ટ થયું કે આ સર્વ બાગતો શ્રદેય છે કેમકે યાજ્ઞીન (શ્રદ્ધા) મોની ચીજ છે આ ઉપરાંત ચિન્નજી તનાવડી પણ એ- મહાભયવાગી જ્યાં કે સમના માનનીઓની તીન ત્યાં ટાગવા માટે ચિન્નજી (મુવર્મગણધરના શિષ્ય) નામના શમ્ભિવત સાધુએ માત્ર પાત્રમાં ગહેવ અ પ જળમાંથી પ્રગટાવેન એક સુદ સરોવર અને એ સાથે મધ પ્રત્યે એક ત્યાગીના હૃદયમાં ઝગતી ગરેન અપૂર્વ ભાવનું લ્હન થાય તે તે મધનું જળ પવિત્ર ગણાય છે આ સિવાય આ તીર્થને ફગતી દોઢ ગાઉની, ૭ ગાઉની અને બાર ગાઉની પ્રવક્ષિણા દેવામાં આવે છે એ વેળા

હસ્તગિરિ અને કલ્પગિરિ નામના નાનાશા કુંગર નિરખવાનો યોગ સાપડે છે કલ્પગિરિ પર સખ્યાનધ નવિન પ્રાસાદો મધ્યાયા છે એટલે આજે એ જગલમા મગળ રુપ બની ગયેન છે

મૂળનાયક શ્રી આદિનાયના મનોહર દેવાનયને કૃતા ચોતરફ નાના મોટા મદિરાની સુદરનેણી શોભી ગ્હી છે વગી દ્વાયીપોળની બહાર પલુ દ્ધેરાની સખ્યા વિપુનયએ દષ્ટિગોચર થાય છે આ સિવાય મોતીશા શેઠની વિશાળ ટુક અને એ સિવાય બીજી પલુ નાની મોતી ટુકા દાઢાની મોટી ટુકની સામી બાબુએ આવી ગ્હેલ છે એમા ચોમુખજીની ટુક અતિશય ઉચી હોઈ સૌ કોઈનુ ચિત્ત આકર્ષે છે વગી ધેગીપાગ એ શત્રૂજ્ય પર આવવાના બીજા માર્ગ રૂપ છે ત્યા પ્રભુનીની પાદુમ છે આમ જે તીર્થાધિરાજની પવિત્રતા અને માહાત્મ્ય સબધે સખ્યાનધ પાનાઓમા સુવચ્છાક્ષરે વિવિવવર્ણુ નોધો આજે પણ નવનપયમા આવે તેમ છે તે વિષે આ સ્થાને કેટલો વિસ્તાર કરી રાકાય । ટુકમા એટલુ જ કહેવુ ઝરી છે કે આજે પલુ આ તીર્થ શાશ્વતનાના અનુપમ નમૂનારૂપ હોઈ એકવાગ અવસ્ય દર્શન ઝવા યોગ્ય છે જાત અનુભવ એ જ સાગમા સાર પ્રમાણુ પન છે

(૩) રૈનતાનગ યાને ગિરનાર તીર્થ—

કાકિયાવાડમા આવેન આ બીજુ મહાન તીર્થ છે જુનાનઢ સુધી રે વે ટ્રેનમા જવાય કે ત્યાથી ગિરનાર પહાડ થોડો દુર છે પગે ચાલના ડિવા થો ગાડી વગેરેના સાધનથી એની ટલેટીમા પહોંચી રાકાય છે આખો પા વાહણ સાથે વાતો કરતો ન હોય એવો પ્રથમ દર્શને દેખાય છે શ્રી નેમિનાયના મદિર સુધી પગવીઆ બાધેના છે આ પહાડ પર જૈનેતર મદિરા પલુ આવેના છે તેમજ બાવા સન્યાસીઓ ગ્હ છે ને ઉપર ખાય છે પીએ છે આ પહાડ ઉપર ખાવા પીવાનો પ્રતિમધ જૈનોમા પલુ શ્રી શત્રૂજ્ય જેટલો નથી

શ્રી ગિરનાગઢ તીર્થપતિ શ્રી બાવીશમા અગિષ્ટનેમિનુ મુખ્ય ને વિશાળ મંદિર છે તેમજ તેમનું શ્યામવર્ણી મિંમ પણ અતિ મનોહર છે ચોતરફ નાના મોટા મંદિર આની ગણા છે એ ઉપરાંત મિંમથી જૂની પડતી દુરૂ પણ છે જેમા કુમારપાળ અને વસ્તુપાળ આદિની મુખ્ય છે આ સાડચે સ્થાન અતિ રમ્ય અને મનોહર છે પવનની શીતળ લહરીઓ આત્માને નિવૃત્તિજન્ય આનંદમા લીન કરે છે મુખ્ય ધામથી થોડે દૂર બીજી અને ત્રીજી દુક આવે છે, આગળ વધતા એમ બાલુ ગળુવની ગુફા તરીકે ઓળખાતી ગુફા છે કે જ્યા મહાસતી ગળુવે, પતિત થતા મુનિ ગ્યનેમિનો ઉદ્ધાર કર્યો હતો બીજી તરફ થોડો માર્ગ કાપ્યા પછી સહસ્ર આશ્રવન (સહસ્રાવન) તરિકે ખ્યાતિ ધરાવતુ ગ્યળ આવે છે, જ્યા તીર્થકર દેવ શ્રી નેમિનાથને દેવલ્યની પ્રાપ્તિ થઇ હતી આ બધુ એક બીજાથી બહુ દૂર નથી, પણ ચોથી પાયમી દુક થોડા થોડા અતગળે આવે તે જ્યારે છટ્ટી સાતમી દુરૂને માર્ગ તો મહાવિકટ છે રસ્તો પણ ધણો સામ્ડો અને ચત્તા ભૂલ્યા તો જીવનું જોખમ થવા જેવું છે વળી એ તરફ અઘોરી બાવાઓ પણ પડયા પાથર્યા રહે છે, અને શિકારી જનવર વાવ, ચિત્તાનો પણ સભવ હોય છે આમ એ પથ કષ્ટ સાધ્ય છે એમ્દરે આ પહાડ પર વનમ્પતિ અને જડીબુટ્ટિના ઊંડો વિશેષ સભળાય છે ગિરનાર અને જુનાગઢ સુધીના વચલા માર્ગમા પણ શંવ વૈષ્ણવ દેવાન્યો અને મુસનમાનની કટલીક મસ્જીદો આવેલી છે રાખેગાર ને ગણુક દેવીની તેમજ રા'માડનિં સમઘી ઐતિહાસિક જગાઓ પણ અહીં છે પહાડની તળેટીમા તેમજ જુનાગઢમા યાનાળુ માટે ઉતરવાની ધર્મશાળાઓ છે, તેમજ દેવાલય પણ છે શહેર પણ જેવા લાયક છે શેઠ આણુદ્દજ કલ્યાણુજ એ જેમ રાનુજ્ય તીર્થની વહીવટી પેઢીનું નામ છે તેમ ગેડ દેવચંદ લક્ષ્મીચંદ એ શ્રી ગીરનાર તીર્થની વહીવટી પેઢીનું નામ છે વર્તમાન કાળે તીર્થ ઉપરના ધણુ ખરા દેવાલયનો

શ્વેતોદ્ધાર યર્ષ રહ્યો છે વળી યાત્રાળુઓને સગવડ મળે અને ડુંગર ઉપર રાધવા સીધવાની તગખડ ન રહે અને આઠાતના થતી અટકે તેવા શુભ ધરાવાથી તળેનીમા રસોડુ ખોલવામા આવેતુ છે

(૪) સમેતશિખરજી

આ તીર્થ પાર્શ્વનાથની ટેકરી તરિકે સુપ્રસિધ્ધ છે ખગાળ ઇલામના મધુવન પ્રાતમા આ પવિત્ર સ્થાન આવેતુ છે ત્યા ચાલુ અવિસર્પિલ્લિમા થયેલા ચોવીસ તીર્થકરમાના વીશ મુક્તિપદને વર્ષા છે પહાડનો ચાવ કડણુ છે અને જુદી જુદી ટેકરીઓ પર જુદા જુદા જિનની પાદુઓ આવેલી છે એ દરેકનો ચાવ પણ સામાન્ય રીતે કંણુ છે અહીં એકાદ ટેકરી સિવાય બીજે કાંઈ સ્થળે ચાવાના પગથીઆ ગિરનાર જેવા નથી શામળીમા પાર્શ્વનાથનુ મુખ્ય મંદિર વચના નીચાણના ભાગમા આવેલુ છે પહાડ પર ચ તા અધવચ માર્ગે ગાધર્વનાળુ અને સીતાનાળુ એવા પાણીના વહેતા ઝરાવાળી જગ્યાઓ આવે છે આ જૂમિના અનુપમ પ્રભાવની સામિતિ એટલા ઉપરથી પૂરવાર ચાન છે કે ત્યા વીશ તીર્થકરો પોતાના સમુલ્લ સાથે મુક્તિસાધના કરી ગયા છે આજે પણ ત્યા પથરાઈ રહેતી શાંતિ અને નિવૃત્તિ અનુપમ છે વસ્તીથી ઘણુ દૂર આવેલ છે આ સ્થળ ધમાલથી પર છે આત્મા સહજ પ્રથામે અધ્યાત્મ શામા લયલીન અને છે

આ પર્વત પર ઔષધિઓ પણ ચાય છે તળાટીમા એક મોટી ધર્મશાળા અને કારખાનુ (કોડી) આવેલા છે નશ્કમા સાથેસાથ દરેક દેરાસરો પણ છે લગોનગ ત્રિગ્ગર સન્દાયની ધર્મશાળા તેમજ કોડી છે અહીં આગળ હરૂડે તથા વગધના પાન વગેરે બીજે ઘણી સારી મજે છે આખોયે પ્રદેશ મધુવન તરીકે ઓળખાય છે શામળીમા પાર્શ્વનાથનુ આ ધામ સામાન્ય રીતે ઉચાણમા આવેતુ હોવાથી જૈન યાત્રાળુઓ ઉપરાત જૈનેતરો અને

ખાસ કરી યુગેપિયનો સ્પષ્ટિસૌન્દર્યના નિર્ગમ્યુના હેતુથી તેમજ દવના નિમિત્તે પણ આ તરફ આવી ચડે છે ગિગિડી તરફ જવાના માર્ગમા ઝજુવાલુકા નદી આવે છે ત્યા પ્રજુશ્રી મહાવીરદેવને કવળ માન ઉપજ્યુ હતું. જો આ મ્થળોમાથી આજે વગ્તી ખીનકુલ ઓસરી ગઇ છે અને માન ગળ્યા ગાળ્યા આમ્મવામીઓ નજરે ચડે છે ત્યા પૂર્વસરમળ્યુ તાગ્ન થતા આત્મા કઇ જુદીજ દિશામા ઉડ્યુન કરે છે

(૫) અખુદાયસ યાને આયુષ્ય—

આ તીર્થ શિરોહી સ્ટેટમા આવેન છે, અને અમલાવાળી મારવાડ જગ્થન જતી દૂનમા ખરેડી સ્ટેશને ઉતરી ત્યાથી મોટર યા ગાડા મારફતે આજુ પહાડ પર જવાય છે ઉપર દેનવાડા તરીકે ઓળખાતા પ્રદેશમા જે દહેરાઓનો નાનો સમૂહ આવેલો છે એજો માત્ર ભાગત વર્ષના જ નહિ પણ સારી આનમના મુમાફરોનુ ધ્યાન ખેન્ધુ છે પ્રથમ દ્રશ્યને જોતા દેવાવ્ય સામાન્ય પ્રકારના જણાય છે પણ કદમ ઉપાડી ત્યા અત્નના ભાગમા ત્રવેરા ડગાય છે ત્યારો વાતાવળ્યુ પનટાઇ વ્થ છે ધડીમગ ચર્ષ જાય છે કે આ તે માનવ લોક છે કે દ્વીન્થળ છે? ત્રી આદિનાયનુ દહેર કે જે વિમગથાનુ અધાવેતુ કે અને નજમા ત્રી નેમિનાયનુ દહેર કે જે મત્રી વન્તુપાળ તેજપાગનુ અધાવેતુ છે એમા માન ચાલને ચાલને જ નહિ પણ સારીયે જામા અને ગોખના—તોગ્યુ કે કમાનોમા ભારોભાગ કોરણી ભરેનો છે, જે જોનારને આશ્ચયાન્વિત કરી મુકે છે આ કોરણીમા વેલ-પાન જુદા ને કમજોનો તો પાર નથી, પણ અદ્ભુતતા તો એ છે કે એમા ભૂતકાલીન ઇતિહાસને મૂર્તિમત કરવામા આવેન છે આ સર્વનો સપૂર્ણ ધ્યાન એક વાગ નજરે જોયા વિના ન જ આવી શકે જે વિનક્ષ્યુ કોરણી આ

દેવાલાયોમા દૃષ્ટિએ ચ? છે તેવી અન્ય રચને સામળવામા આવી નથી. શ્રી નેમિનાયના દેવાલયમા ગર્ભદારની બે બાજુએ ગોખલા યાને નાના મંદિરો દેગણી-જેઠાણીના બધાવેલા જોવામા આવે છે એ પરનુ કામ જોતા એના નિર્માતા માટે ધન્યવાદની વર્ષા સજ્જ વર્ષા જાય છે મત્રીપત્ની અનુપમાદેવીની છુદ્ધિમત્તા માટે બહુમાન ઉપજે છે આ બે ઉપરાત ખીજમા પણ ડોગણી છે આ બાવન જિનાનમ વાળા મંદિરોએ મરૂશ્મિતુ નાક રાખ્યુ છે એના આકર્ષણથી જ દૂર દરના યાત્રિને ને મુસાફરો અહીં સુધી ખેચાઈ આવે છે અને સાક્ષાત્કાર કરતા સ્વજન્મ પાવન થયાનુ અથવા તો પરિશ્રમ સાર્થક નિવડયાનુ સ્વલાભ માને છે વિશેષમા અહીં શિવાલેજો પણ ધણા છે જોનાથી ગુજરાતના અને ખાસ કરીને જૈનધર્મના ઇતિહાસ પર સારૂ અજવાળુ પડ્યુ છે

જો કે આજુ પહાડ એ હવાખાવાનુ ઉત્તમ રચણ છે તેમજ તે પર અન્ય દર્શનીઓના મંદિરો પણ આવેલા છે છતા મત્રીશ્વરો ધાગ આવા અનુપમ કારીગરીવાળા દેવાલાયો ન સર્ગયા હોત તો પરિકાનુ કે વિશ્વનુ આટલી હદે તે તરફ ધ્યાન ન ખેચાયુ હોત. જૈન યાત્રુઓના મોટા સમૂહનુ જે લક્ષ્ય આજે ખેચાઈ ગયુ છે તે તે વગર ન જ સંભવી શકત ઉતરવા માટે ધર્મશાળાઓમા સારી વ્યવસ્થા છે લાથી થોડે દૂર આજુ કેમ્પ છે જ્યાં ગવન મહારાજઓના તેમજ શ્રીમતોના બગલાઓ આવેલા છે તેમજ મોટો બજાર હોવાથી જોઈતી દરેક ચીજ મળી શકે જ એની સામી દિશામા અવવચળગ તરફ જવાનો માર્ગ છે દૂરથી આ દેવાલય નજરે પડતા ઉચા પ્રદેશ પર આવેલું હોવાથી ઘણુ સુદર દેખાય છે એ ટેમરીની તળેગીમા એક દેરાસર છે નજીકમા પાણીના એક નાના તળાવ કાઢે પથ્થરની ત્રણ ગાયોને એવી સુદર રીને ઘડીને ઉભી કરવામા આવી છે કે દૂરથી જોનાર જરૂર એ ગાયોને જીવતી તરિકે જ ગણી લે બાજુ પર આવેલા અન્ય દર્શની મંદિરો પાસેથી અવચળગ પર જવાનો માર્ગ શરૂ થાય છે ઉપર જતા

ઝાઝો સમય લાગતો નથી. એ વિશાળ મદિરમા ચૌદસોત્યુ માલીય (૧૪૪૪) મણુ પ્રમાણુની ચૌ. સુવર્ણમય પ્રતિમાએા ચોમુખાકારે વિરાજમાન થયેલી છે આ બિંબો સામે ઉપગ્રિત થતાજ આત્મા કોઈ અગમ્ય રીતે નૃત્ય કરવા મડી જાય છે અને કેટલાયે ભૂતકાલીન બનાવમાં ઉડો ઉતરી જાય છે એના નિર્માતા માટે અને આજે જે ગૌગવ ત્યા છવાઈ રહેય છે એ સારૂ તે મત્રમુગ્ધ બને છે ભક્તિવત્સલ અતર શુ કરી બતાવે છે એનો સાચો ખ્યાલ અહીં ચમુ સામે તગવગ્તો દેખાય છે દૂર દૂર પ્રદેરોપર અને ત્યા પથગઈ ગહેન ધુમસ પર દટ્ટિ દોડી જતા એ વચ્ચે ઉભેવા આ અટુલા પ્રાસા. માટે કઈ કઈ વિચારણા હૃદયપ્રદેશમા ઉભગઈ જાય છે એ સબધમા કહેવાતી દતકથા ત્રવણુ કરતા ભક્તિનુ ગદ્ય અષ્ટ સ્વરૂપે સમગ્રય છે ત્રદાણુ જનો માટે વર્તમાન કાળે પણ આ સ્થાન પ્રેરણા પૂરક તો છેજ, અને આકર્ષક પણ ખરૂ જ

(૬) શ્રી કેશરીઆજી

આ તીર્થ ઉદેપુર નજીક આવેલ પહાડી-પ્રદેશમાના ધુભેવા ગામમા આવેતુ છે ઉપુર સુધી ટ્રેનમા અને પછી મોટર કે ગાડીનોડાના સાધનથી ત્યા પહોચી શકાય છે સીધા મોટર માર્ગે આવવા સારૂ પણ સડક છે ઉતરવા સારૂ ધર્મશાળાએાની જોગવાઈ છે આ તીર્થ એખ્યા જૈનોનું નથી રશુ એની સરખામણી જગન્નાથપુરી અને નારાિક સાથે અપેક્ષાથી ઝરી સમય જગન્નાથપુરીમા સૌ કોઈ જઈ શકે તે પ્રબુભક્તિનો સ્લાવ મેળવી શકે તેમ અહીં પણ સ્થામવર્ણી કેશરીયા મામા (બાપા-પિતા યા દાદા) કે જે શ્રી આદીશ્વરજીનુંજ નામ છે તેમની ભક્તિ સૌ કોઈ-એટલે એતામર દિગબ્જ, વૈષ્ણવો, શૈવ બીવ તે મુસનમાન, ગજપૂત તે અન્યવર્ણી ત્યા પ્રવેશી કરી શકે છે મુસનમાન મહોની સખ્યામા નથી જણાતા છતા મરિના એક બહારના ભાગ પર મિનારાવાળો નાનો મમીલો આકાર છે તેથી અવરજવર

સમજી શકાય છે નારિક જેવું એવલા માટે છે કે ત્યા પગ મૂકતાં જ પડ્યાઓ ચોપડાના પોટલા સાથે હાજર થઈ જઈ પેગીઓની પેગીઓના ધતિદાસ ઉકેલી તમે અમુખના યજમાન છો એ વાત સાબિત કરી તમારા પર એમનો ગોઠ તરિકેનો લાગે પૂગવા કરે છે અને સારથી તમે જ્યાવગી ત્યા રહેો ત્યાસુધી તમારી સાથે હાજર ગ્રહે છે તેમનો જીવનનિર્વાહ આ અવસાર પર જ અવનભેનો છે શ્રી શરીયાજી તરિકે આ સુખભવે વધુ ખ્યાનિ પામ્યા તેવું કાગળ તો એ છે કે રોજ તેમના મિબપર ચડાવવામા આવતા કેશરો કઈ સુમાઠ નથી વળી ખીજી અલુતતા એ છે કે તેઓ મૂળ અશુભે વિરાજિત છે તેમના પર ખીજી મૂર્તિઓ પર ચડાવાય છે તેવા અમુઓ ચડાવી શકતા નથી. વીસમી સદીમા આ જગતા દેવ છે એમના પરચા યાને અમત્કર સખ્યાબંધ મનુષ્યોને થયા છે એટલું જ નહિ પણ દૈનિક છાપાઓમા એ વર્ણવાયેના છે બીય જેવી અબધુ અને જગલી કામ પણ એ બામા (કાળિયા બાબા) ના નામે પ્રામાણિય બની રહે છે મારવાડી સમાજ તો કેશવચંદની પૂજા ઉપરાંત પ્રભુ પર ગુલાય છાંટે છે આમ શ્રી કેશરીયા દાત સાચે જ સૌ કામના દાદા છે મૂળનાયકજના મરિને કુતી દહેરીઓ છે અને તે દરેમા શ્વેતાબરી મૂર્તિઓ શોભી રહેલ છે એક દેવાલયમા તો સહસ્રકૃષ્ણા પાર્શ્વનાથની અતિ મનોહર પ્રતિમા આવેલી છે કે જેના દર્શનથી આહ્વાદ પ્રગટે છે એના જેવી આકૃતિ લાગે જ અન્ય સ્થળે દૃષ્ટિગોચર થાય છે ધુલેવા ગામ બહુ મોટું નથી છતા યાત્રાળુઓને નેદર્શી સામગ્રી અહીં પ્રાપ્ત થઈ શકે છે ગામ બહાર પહાડની નજીકમા જપથી આ પ્રતિમાજી પ્રગટ થના હતા તે જ્યા તેમજ ખીજી દહેરીઓ આવેની છે એક દરે આ સ્થાન પણ ગમ્ય લાગે છે

(૭) શ્રી તાગગાજી—મહેસાણાથી ખેરાળુ તરફ જતી દ્રેનમા એસી આ તીર્થે જઈ શકાય છે તારગા હીલ સ્ટેશને ઉતરતાં નજીકમા

ધર્મશાળા છે ત્યાંથી ચાલતા અગર ગાડામાં બે માર્હલ ગયા પછી ટળાટી આવે છે ત્યાંથી કુ ગર પર ચલાવતું છે આ પર્વત નથી તો એટલે બધા ક્ષેત્ર કે નથી તો અતિશય લ બાણુનાળો, આમ છતાં આ પ્રેક્ષમાં ચિત્તા તથા વાક દીપડાના કાષ કાષ સમય મેળાપ થઈ જતા હોવાથી સાવ-ચેતી રાખવાની જરૂર છે પર્વત ઉપર પહોંચતા જ શ્રી અગ્નિનાથ ભગવાનનું ઉચ્ચ મંદિર નયનપથમાં આવે છે અને હારોહાર ધર્મશાળાઓ દેખાય છે માત્રીકાને સીધુસામાન મળી શકે તેની ગોઠવણ છે વચમાં શ્રી અગ્નિનાથજીનું વિશાળ ને ભવ્ય દેવાલય આવેલું છે એનો છલોદ્ધાર શ્રી કુમારપાળ ભૂપાળે કરાવતો છે એના શિખરની ઉમણી જેવી ઉમણી અન્યત્ર નથી એમ કહેવાય છે વળી મૂળનાવમ્બ પથુ એટલા ઉચા છે કે ભાનગ્યને પૂજા કરવા સારૂ બે બાણુ બે સીડીની ગોઠવણ કરવી પડી છે શિખરની ઉચાઈ સનિસેષ હોવાથી અતગભે એવા ઝાડના લાકડાના દુમ્બા ભગવામાં આવેલા છે કે કદાચ આગનો પ્રસંગ ઉભાવે તો એમાંથી પાણી ઝગવા માંડે મુખ્ય દરેરાને ફરતી ધુની છવાયી દેવળપ્રેણી છે એકમા નદીચગ્રદીપતી રચના છે નજીકમાં ઈગબર સપ્રદાયનાં દહેરા છે ઉત્તમ વચ્ચે દિવાલ ચણેલી છે સમાન્ય રીતે ફરતી ટેકરીઓ ઉચાઈએ હોવા છતાં ચાવ કંઠણુ નથી ઉપર પહોંચ્યા પછી ચોતગ્રંથુ દશ્ય કુદગતી રીતે બાવના રકુગ્ણમાં એર ઉમેરો કરે છે એક તો કાટિશિતા તગિકે સુપ્રગિદ્ધ છે

(૮) પાનાપુર્ગી—મિહાર પ્રાતમાં આ સ્થળ આવેલું છે હાલ તો નાના ગામડા કરતાં તેની વસ્તી વધારે નથી, છતાં ચગમતીર્થપતિની એ નિર્વાણુ ભૂમિ હોવાથી એનું મહત્ત્વ અને પવિત્રતા સહજ રીતે અતિ ધણુ છે દિવાળીમાં ત્યાં મોટો મેળો ભાવ છે જળમંદિર તગિકે ઓળખાતું દેવાલય કે જે સરોવર વચ્ચે આવેલ છે તે અતિ રમણિક છે એ સ્થાન પર જ પ્રણુ શ્રી મદાવીર દેવને અગ્નિસસ્કાગ કરવામાં આવેલો આજે પણ ઉખ્ત અમાસની રાત્રિયે શ્રદ્ધાળુ હૃદયોને એ સ્થાનમાં પરચો જણાય છે આ પવિત્ર ભૂમિના દર્શનથી અત ગશુદ્ધિ અવશ્ય થાય છે આ ઉપરાંત ન્યા પ્રભુએ જેસી દેશના આપી

હતી એ હસ્તિપાળ રાજની લેખશાળા તરિકે ઓળખાતી જગા પશુ
નિરખવા જેવી છે, આ બધા જૂતકાળના દર્યો આત્માને નગર
કરવામા સારો ભાગ ભજવે છે વિચારબેશ્વીમા ગમતો આત્મા ચોવી-
સગો વર્ષ પહેલાના કાળની ઝાખી કરવા માંડે છે અને એ વેળાનો
પ્રભુના જીવનનો ચિત્તાગ ચક્ષુ સામે તરવરતો માલમ પડે છે યાવાનું
માહાત્મ્ય અને કૃણ આવી દુક ધડીયોમા જ સમાવતું છે એ સમયની
ભાવના-વિચાર ત્રેણી-હૃદયમયન કરી નાખે છે

(૬) ચ પાપુડી—ભાગલપુરથી થોડા અંતર પર આવેલી આ
નગરી દાન તો જૂસાર્ધ જતા અવશેષરૂપ છે નાથનગર સુધી ટ્રેનમા
જવાય છે ત્યાંથી ઉભત નગરી જવા સારૂ વાદનો મગી શકે છે એ
સ્થાનનું ગૌરવ જૂતમળમા અનિ વિશેષ હતું બારમા શ્રી વાસુપૂજ્ય
સ્વામીના જન્માદિ ૬ યાજુકા તેમજ મોક્ષ કૃત્વાણક પશુ ત્યાજ ધયેલ
છે વળી એ નગરીની વિશાળતા એટલી બધી હતી કે જેથી પરમાત્મા
શ્રી મહાવીરદેવના સમયમાં પશુ તેના પૃથ ચ પા મધ્ય ચ પા એવા
ભાગો પડ્યા હતા ચતાર્નીક રાજનીનો ચ પા પગનો હ નો એ તો
નજીનો જ છે ગજધાનીના મુખ્ય ધામ તરિકે ચ પાનું મહત્ત્વ ઓણુ
તો નથી જ પશુ બધી વાતો દાવ તો સ્મૃતિનો વિષય માત્ર છે
આજે અક્ષા જગન વચ્ચે એકાદો જર્જરિત િયો એ વાતની સાક્ષી
પૂરે છે છુગી જવાથી દહેરીઓ અને ચગ્ગુ પાદુકાઓ તેમજ બે મોટા
મદિરો તીર્થપતિ શ્રી વાસુપૂજ્યની યાદ આપે છે આટલું પશુ બાવુકાના
અગને ઉત્લાસાયમાન કરવા સારૂ પૂગતુ છે કાબે કાને છોડ્યા છે

(૨૦) અયોધ્યા—પશુશ્રી આદિદેવનું જ મરથન સૌધર્મઉદ્દે
વસાવેલી વનિતાનગરી પશુ એ જ અને પુરિમતાલપરા તરિકે પ્રસિદ્ધ
પામેન સ્થળ પશુ તેજ સહિના પ્રારભ મળે જૂરા જૂત અખતરાઓ
અહીંથી જ શરૂ થયા યુગલિક કાળ જૂસાધ અસિ મસિ અને કૃષિરૂપ
બાપારની પ્રવર્તનાના મૂળ પશુ અહીં જ નખાયા જેમ પ્રથમ

તીર્થકાંડ અહીં થયા તેમ પ્રથમ સકવર્તી ભગ્ન પણ અહીં જ થયા તેમણે અહીંથી કુચકદમ કરી છ ખડ ધગતી પર આધિપત્ય જમાવ્યું પણ આજે એ બધાનું સ્મરણ કરવા સિવાય અન્ય કંઈ જ નથી. દેવાવયની મૂર્તિઓ અને ચરણપાદુકા મિવાય ભૂતખળે માદ કગવનાર ખીજ કાંઈ વસ્તુ વિદ્યમાન નથી અનનત નજીકમાં સરયુ નદીનો જળી પ્રવાહ છે ખરો ખીજ નગરીઓ કરતા હજુ અયોધ્યા કંઈક ટકી રહી છે અન્ય દર્શનીઓના ધામ પણ અહીં સખ્યાખ ડે, કેમકે રામલક્ષ્મણનું જન્મસ્થાન થવાનું સૌભાગ્ય પણ એને જ વર્ણુ છે

(૨૨) ગાજગૃહ—ભૂતખળે જેની વિશાળતા અડનાળીશ ગાહિના એટલે વિદ્યમાન મુવધથી ચાગણી હતી અને જેની સદ્ધિ સિદ્ધિનો પાગ ન હતો એની ભાગવર્ણની મદાન નગરી કહો કે મગધ જેવા મદાન દેશનું પાટનગર કહો તે આજ ન્યા ચગમ જિનેશ્વરે એક બે નદિ પણ ચૌ. ચોમાસા કરેના છે અને પ્રભુશ્રીનો પગમ ભકત શ્રેણિકન્યાનો અધિપતિ હતો એવું એ દેશ દેશાત્મક પણ સુપ્રસિદ્ધ રાજગૃહ નગર આજે માન થોડા ઝુપામાં સમાપ્ત થઈ જાય છે એક કાળે જ્ઞાન અને વિદ્યાથી ગર્જતો નાવદાપાડો આજે શોધ્યો પણ જડે તેમ નથી. ન્યા અભયકુમાર સમા પ્રવજ શુદ્ધિમાન મત્રીશ્વરે ગજ-કારભાર થના થો અને ન્યા ધન્ય શાન્તિભર જેવા શ્રીમાનોએ ચવ-હારી જીવન ગાળી દશોદિશ નામના કહાડી અને જે સ્થળના અતિ અલ્પ પુજવાળા શ્રાવકગ્ન પુન્યે (પુજમાં માન સાડા બાગ દોકડા) એવું સમતાયુક્ત ધાર્મિક જીવન બનીત કર્યું છે કે જેની પ્રશ્ન સા ખુદ મહાવીરદેવે ભવમુખે કરી છે તેમના સામાયિકની તોજે આની શકે તેવું ભાગ્યેજ અન્ય કરી શકવું તેથી તો ન્યા ઉત્તરગણુની જરૂર જણાતી ત્યા તેમનું નામ લેવાતું આવી ખ્યાતિધારક નગરી આજે હતી ન હતી થઈ છે, છતાં પૂર્વની સ્મૃતિ તાજી કરાવવા વિપુલગિગિ વૈભારગિગિ આદિ પાય ટેકરીઓ તો વિદ્યમાન છે આજે પણ ત્યા દહેરીઓ અને ચરણપાદુકાઓ શોભી રહી છે વૈભારગિગિની તજેરીમા

ટાઢા-ઉના પાણીના કુડેા યાત્રિકને આનંદ આપે છે આને પણ ધન્ય-શાળિભાન અનશન કર્યું હતું તે સિવા સ્થાન અને શ્રેણીકનેા ન્યા ભડાગ હતો એ ગુઢા દેખાડવામા આવે કે ભૂતકાળની ઝાખી કાવવા શુ એટલું બસ નથી' ઉતરવા સારૂ ગામમા સગવડવાળી ધર્મશાળા છે વળી નજીકમા દેવાનપ પણ છે, સીધુઆમાન મળી શકે છે

પાવાપુરી અને ગજગૃહીની સમીપમા જ થોડા માર્ગલના અતરાળે એક તરફ કુડનપુર (ગોબરગામ) ખીજી બાજુ ગુણુશીલવન અને એથી થોડે દૂર ક્ષત્રીવકુડ નગર આવેના છે નગરથી થોડા ફાસલા પર નાની ટેકરી ચના યાદ ન્યા પ્રબુની મહાનીગેા જન્મ સથો હતો એ જગ્યા આવે કે ધર્મશાળાની નજીકમા જ ની વહે છે એ પ્રમાણે કાકદી નગરી પણ બહુ દૂર નથી સુવિધિનાયની એ જન્મ ભૂમિ છે કુડનપુરથી બિહાર આની ત્યાથી ટ્રેન મારફતે પટણા યાને પાટલીપુત્ર આવવુ આને પણ ત્યા જિનમદિરા તેમજ જૈનોની વસ્તી છે યાત્રિકો માટે સરાઈઓ તેમજ ખીજી સોઈ પણ છે કુડ લપુગથી થોડે દૂર ખોલ્મમ કરતા જુના સમયની વિદ્યાપીઠના ખડિયેર જડી આન્યા કે પુરાતત્ત્વ શોધકો એ સ્થાનને નાલ દા તગિકે ઝોળ ખાવે છે એ બનવા જોગ છે કેમકે ગજગૃહથી એ સ્થાન બહુ દૂર નથી આમ ભૂતકાળની વસ્તુઓ પ્રત્યક્ષ પુરાવાથી ઐતિહાસિક બનતી જન છે ટ્રેન માર્ગે જતા લખનૌ-કાશી યાને વાગણુશી (બનારસ) તેમજ તેની સમીપમા આવેલ નજરીઓ સિદ્ધપુરી ચદ્રપુરી, અને ગ્લપુરી એ સર્વ કલ્યાણુક ભૂમિઓ હોવાથી તીર્થરૂપ છે કાનપુર અઢામાદ દિહી નજીકમા હસ્તિનાપુર છે કે જે એક કરતા વધુ તીર્થપનિઓની કન્યાણુકભૂમિ છે તેમજ આગ્રા આદિ સ્થાનમા પણ જિનમિબના દર્શનનેા તેમજ ભારતવર્ષની વિશિષ્ટ યીજ્ઞેના નિરી ક્ષણુનેા લાભ પ્રાપ્ત થઈ શકે તેમ છે ઉત્તરમા પબ્બન પણ આને તેા જૈનસમાજની દ્રષ્ટિએ ખાસ તીર્થરૂપ છે કાંગરામા પણ પ્રાચીન

મૂર્તિઓ હોવાનું સબળાય છે ગુગ્ગનવાળા, અમાલા આદિમાં
ગમણીય દેવાલયો છે

મગાળમાં કલકતા, અજમગજ, મુર્શીદાબાદ આદિ મ્થાનોમાં
ગમણીય જિનાલયો છે કલકતામાં બાણુ મદ્રીલાસજીનું વાડીમાનું
દેગસર એવું તે જોવા લાયક છે કે માત્ર જોનેજ નહીં પણ સખ્યા-
નધ જોનેતર મુસાફરો એને જોયા સિવાય કનકતા હોડતા જ નથી
મુર્શીદાબાદમાં સ્ફટિકની પ્રતિમાઓ સખ્યાનધ દષ્ટિગોચર થાય છે
અને જગતનેકનું કસોટીના પથ્થરથી માધેવ મંદિરે ને કુડ સૌ કોઈનું
આર્ષણું કરે કે વળી આ તરફના જમીનનાં માણુ આહુતી
સ્વામીભક્તિ પણ અવશ્ય પ્રથમ સનીય કે

આણુ નજીક કુબારીયાજીના કારીગરીરાગા દેવાલયો કે જ્યા
ખરેડી વાને આશુરોડ થઈ જવાન છે એ દર્શન જવા યોગ્ય અને
એક વાગ નજીક જોવા જવા છે મનીશ્વર વિમલે એમાં દ્રવ્ય નદિ
પણુ અતર ખગચ્યુ કે એમ કહી વગાય ભક્તિવત્સલ હૃદય થું કરે
છે તેનો ખ્યાલ આવે છે

પાટણમાં પચામગ પાર્વતીયા તેમજ આરૂપમાં વામળા
પાર્શ્વનાથ તથા શ્રી વખેશ્વરજીનું તીર્થ ખાતે ખ્યાન ખેચે તેવા છે
હારીજ મુખી રેન્વેમાં ગાગા ગાગામાં વખેશ્વરજી જવાય છે હવે
તે વીરમગામથી મોટર મારફતે પણ ત્યા જઈ શકાય છે સપાટ
પ્રદેશમાં આ તીર્થ આવેનું છે એનો મંદિર પણ જગતો ગણાય
છે હનગવા આરૂ ધર્મશાળાઓની સગવડ સારી છે ગવનપુરની
દેખરેખ હેકન કે બોયણી પાનસર અને મેરીસા પ્રસિદ્ધ જ ઠ એ
સર્વ અમલવાદની નજીક હોવાથી ટ્રેન માર્ગે ત્યા જઈ આવવું સુનખ
પડે છે ખેડા નજીક માતર પણ સાચા દેવના ધામ તરિકે ઓળખાય
છે ખલાતમાં રચલણુ પાર્શ્વનાથની નિતમની પ્રાચીન ને અમલકારિક
મૂર્તિ છે એ સ્થાન પણ પ્રાચીન અને અંતિહાસિક છે ત્યાં બીજા
પણુ જોવા લાયક દેગસરો છે આજ દથી ટ્રેન માર્ગે ત્યા જવાય છે

મુખ્યાં તરૂં જતા જગડીઆમા આદીશ્વરજી, ભરૂચમા મુનિ-
 સુવત સ્વામી તેમજ જલુસર લાઈન પર કાવી-અંધારમા દેવાલયો
 છે આવી જ રીતે ગ્નલામ લાઈન પર થઈ ઉત્તરેન જતા ત્યાં શ્રી,
 અવનિ પાર્શ્વનાથ ને મહીજીના ધામ તેમજ હદીરથી માડવમઢ
 બોપવરના જોવા લાયક દેવાલયો અને ખુદ હદીર અજમેરના દેવા
 લયો પણ દર્શનીય છે ગણકપુરજીનો ત્રેલોક્યદીપક પ્રાસાદ તેમજ
 પચ્ચ તીર્થમા આવતા વરકાણા નાડોળ નાહુલાઈ સાદડી ને રાતા
 મહાવીરના પ્રસિદ્ધ સ્થાનો તેમજ બામણવાડામા મુળળા મહાવીર ને
 જીગડીની પાર્શ્વનાથની યાત્રા અવશ્ય કરવા યોગ્ય છે ઈડરમઢ ઉપરના
 દેવાલયો જુહાર્યા વિના ને કુનોધિ પાર્શ્વનાથ દેખ્યા વિના જીવન
 સાકૃત્ય ન જ ગણાય જેસતમીર ને બીકાનેરના દેરાસરો પણ વદન
 યોગ્ય છે કાવીવાડામા ભાવનગર થઈ તળાગ્ન થઈ ત્યાની નાની
 મુદ્દર ટેકરીપર આવેલ સાચાદેવ સુમતિનાથના મનોહર બિબને જોધા
 વિના તીર્થયાત્રા અલુરી જ ગણાય, એ ઉપરાંત ઘોધામા નવખડા
 પાર્શ્વનાથ પ્રલાસપાટણમા ચદ્રપ્રભુજી તેમજ અગ્નવરા પાર્શ્વનાથ
 અને જામનગર વેગવળના દહેરા અવશ્ય જોવા જોવા છે દક્ષિણમા
 આકોના થઈ શ્રી અતરિક્ષ પાર્શ્વનાથજીના દર્શન વગર જન્મ વ્યર્થ
 સમજવે એવી જ રીતે નિગ્મમ દૈદ્રાનાદ નજીક શ્રી કુ પાકજીનું
 તીર્થ છે ત્યાં માણિજ્ય સ્વામી તરિકે ઝોળખાતી શ્રી આદીશ્વરજીની
 વિશાળ મૂર્તિ છે માર્ગમા દિગબરી તીર્થ અવલુ જે'ગુવમા અતિ
 ઉચી શ્રી નાહુબજીની મૂર્તિ અવશ્ય પ્રેક્ષણીય છે કચ્છમા ભદ્રેશ્વર
 તીર્થ જાણીતું છે

આમ નાના તીર્થોની ગણના કરતા તાગ પમાય તેવું છે જ
 નદિ આ સિવાય ગજપ્તાના મેવાડ, મારવાડ અને શિરોહીના
 પ્રદેશમા એવા તો કેટલાયે મદિરો છે કે જેના દર્શન કરતા આત્મા
 અનેરો આનંદ અનુભવે અને જેની કારીગરી જેતા પ્રાચીન ચિન્પ
 માટે બહુમાન ઉપજે ટેકરી પર આવેલા તીર્થોમના મોટા ભાગ

એન તીર્થોના જ હોય છે કદાચ કાળને લઈને બલે તે આજે સુખપ્રાપ્ત થયા હોય યા જર્જરિત દશામા હોય આ સિવાય હાલ નહિ માલમ પડતા તીર્થોની યાદી પણ મળી આવે છે ઈત્યવન્

પર્વના દિવસો—

પર્વો એટલે પવિત્ર દિવસો, ધર્મકર્મણીના દિવસો અથવા તો આનંદના દિવો એવે સામાન્ય પ્રકારે અર્થ થાય છે વળી અન્ય તીર્થોએના પર્વોથી જોનાના પર્વો કેટલીક ખામતમા ભુખ પડે છે જૈનધર્મ મુખ્યતયા આત્મિક શ્રેય તરફ દોરનાર હોવાથી એ ત્યાગપ્રધાન છે એટલે એના પર્વોમા ત્યાગવૃત્તિ કેળવવાની, ઇચ્છાનો ગેધ કરવાની અથવા તો આરભ-સમારભ ઓછો કરવાની બાનના સવિશેષ રમતી નયનપથમા આવે તેમ છે વસ્તુત વિચાર કરતા આમા સમાયેલ નદ્ય પશુ સહજ ગણે ઉતરે તેમ છે રોજના કરતા પર્વોને આત્મા વધારે ધર્મ મનુષ્ય થાય અથવા તો વધારે આત્મનિરીક્ષણ કરી, દોષજનક પ્રવૃત્તિથી વેગજો થાય એ જ ઇષ્ટ છે તો જ પર્વ માન્યાની સફળતા છે સમજુઓ માટે પર્વની ભુદી અગત્ય ન જ હોય છતા બાળજીવોને એ માર્ગે સુપ્રમાણુમાં આકર્ષા શકાય છે અને જે કાર્ય રોજ ન બની શકતું હોય તે આવે ટાણે મોટા ભાગને માટે શક્ય બની જાય છે આમ પર્વસ્થાપનામા મહાન્ ઉદ્દેશ રહ્યો છે

પર્વોમાના કાર્ષ જ્ઞાન-આરાધન અર્થે હોય છે તો કાંઈ વળ આગિત્ર-મુધારણાની પુષ્ટિ કરે છે અન્ય તપવૃદ્ધિના હેતુભૂત હોય છે, જ્યારે કેટલાક તીર્થકર્મની જન્મતિથિરૂપ હોઇ એ દ્વારા તેમના જીવન વૃત્તની ઝાખી કગવનારા હોય છે વળી ધણાખરામા કેવળ એ વેળા ઉપવાસાદિ તપ કરી, સારોયે સમય જ્ઞાનાર્જન, ધર્મક્રિયાકરણુ અને આત્મચિંતનમા વ્યતીત કરવાનો હોય છે ક્યાય પ્રમુખ દોષોનું નામ એ વેળા સ્વપ્નમા પણ યાદ કરવાનું નથી તો એનું પ્રત્યક્ષ સેવન તો સભવે જ શી રીતે ? થોડાકમાં તપને સ્થાને જન્મણુ દેખાય છે, છતા

એમા સાત્વિક આહારને વિસારવાપણુ તો ન જ સહી શકે વર્ષમા જે વાગ આપનિલ કગવાના ખરા પ્રસંગ આવે છે જે વેળા એક વાર નિગસઆહાર કરી નવ દિન ધર્મકરણીમા વ્યતીન કરાય છે આમ પર્વોત્તી વિવિધતા છે

વળી પ્રત્યેક માસની જે આઠમ અને જે ચૌત્સ (શુક્ર તથા કૃષ્ણ) તથા પૂર્ણિમા અને અમાવાસ્યા તો પર્વણી તરીકે જ ઓળખાય છે એ તિથિ દિવસે પ્રતધારી આત્માએ જરૂર કર્મ ને કર્મ પ્રત-નિયમ ધારે છે—ઉપવાસાદિના પચ્ચખાણુ લે છે સામાન્ય રીતે આ દિવસા અને આવા ખીજા દિવસો તપ આગધન માટેના છે

૧ નવુ વર્ષ (કા શુ ૧) આ નિનું માહાત્મ્ય જ્ઞેનોમા ઉભય રીતે છે એક તો પ્રાન કાળમા પ્રભુશ્રી મહાવીરદેવના પ્રથમ અગ્રધર શ્રી ગૌતમસ્વામીને કેવળજ્ઞાન થયુ હતું તે માટે ક યાણુક દિન તરીકે તેમજ આગળની અમાવાસ્યાની પાછલી ગત્રિમા ભગવાન મહાવીર મુક્તિ પામ્યા ત્યાગથી વીર સવત્સર પ્રવર્ત્યો તેનો પ્રથમ દિવસ પણ આ દેવાથી અને ખીજા કારણુ તો શ્રી વિક્રમ સવત્સરની રાજઆત પણ આ દિનથી થતી દેવાથી સુપ્રસિદ્ધ છે આ આન દના દિન તરીકે ઉજવાય છે મનુષ્ય પવિત્ર થઇ દેવદર્શન કરવા સારુ સવારમા વેળાસર નીચળી પડે છે પરસ્પર જ્યજિનેદ્ર નમસ્કાર વા સાવ મુનારક કરે છે અને ખાસ કરી ગુરુ પાસે જઈ શ્રી ગૌતમસ્વામીનો રાસ વા હાદ નવણુ કરે છે

૨ ભાતૃખીજ—આનખીજ (કા શુ ૨) શ્રી મહાવીરદેવના કાળવર્ષ પામ્યાથી તેમના વડિનજાતા નદિવર્ધનને શોક થયો હતો જે તેમની ભગિની સુદર્શનાએ આ દિને પોતાને ત્યા જમવા આમ ત્રી સુખ યો ત્યાગથી આ પર્વ પ્રવર્ત્યુ આ પણ આનદ-પ્રમોદનો દિન છે.

૩ સૌભાગ્ય પચમી વાને જ્ઞાનપચમી (કા શુ ૫) ખાસ કરી આ દિવસ જ્ઞાન-આરાધના અર્થે પસદ કરવામા, આ-યો છે

મુખ્ય હેતુ તો એમાં એ પણ છે કે ચોમાસુ પસાર થયું હોવાથી ભડારોમાં સાચવી ગળેલ પ્રત-પુતકોને સુર્યના પ્રકાશમાં ગોઠવવા કે જેથી ભેગ દવા આિ જીડી જલ્ય તેમજ આત્માનો જે મુખ્ય ગુણ જ્ઞાન તેની ખીલવણી થાય. એની પૂજા પ્રભાવના કરવાથી જ્ઞાન-વરણીય કર્મ તોડવાની શુભ ભાવના પણ આ પર્વની ઉગ્રવણીમાં સમાયેલી છે આ દિને દરેક વ્યક્તિએ યથાશક્તિ તપ કરી મતિ આદિ પાચે જ્ઞાનના આગધન માટે સારાચે દિવસ દ્રવ્ય-ભાવ-પૂજન ઉપગત કાયોત્સર્ગ આ નવમગવાળીદ્વાગ જાપમાં વ્યતીત કરવાનો છે આણુ સમયે આ દિને દરેક દરેક ઉપાચયમાં જ્ઞાનના સાધનો ઉવણીયદ્રનાન્તિની સામગ્રી સહિત ગોઠવનામાં આવે છે લોકો તે સન્મુખ ધુપ-દીપ ધરે છે નૈવેદ્ય-કૃણ દોક છે અને અક્ષત વધાવે છે તેમજ વાસકેપ-પુ'પવડે તની પૂજા કરે છે વળી ખાસ કરી કાગળના ભુગળા ને બરાનાં ટુકડા મૂકે છે આ પ્રથા અસનની ગૃહસ્થમય પ્રણાલિકાનું લીસોટાટ્રપ આચરણમાત્ર છે

દેશ-કાળ પર લક્ષ હોડારી આજે જ્ઞાનપૂજનનો વિગ્તાગ ભુદી રીતે કરવો જોઈએ છાપવાની રોધ પત્રી ત્રય પ્રગટ કરવામાં ધણી સગલતા થઈ છે, એટલે હવે માત્ર જ્ઞાનને ભડારમાં બધ કરી ગખવાને બદલે પાશ્વિમાત્ય દેશની પદ્ધતિ પ્રમાણે વિશાળ લાગલગી યાને પુસ્ત કાલ્ય તરીકે સુભ મમનની પસદગી કરી સાગ કનાગેમાં ગખવુ ધરે અને એ મૂંઝા લેવા માટે તેમજ સર્વ કોઈ જિજ્ઞાસુ તેનો છટથી ને સરળતાથી લાભ નઈ શકે તેવો ઉચિત પ્રમથ કરવો જોઈએ જ્ઞાનપચમી ભવે મુખ્ય પર્વ ગહે, બાકી આત્માના પ્રધાન ગુણરૂપ જે જ્ઞાન એની પૂજા આગધના સતત થાય એ હેતુથી ઠેઠ ઠેર સરસ્વતીના મંિ હીલા કરવા જોઈએ એક પૂજ્ય મૂરિમહાગજના વચન અનુસાર કહીએ તો પ્રત્યેક દેવમંિર કે જ્યાં વીતરાગની ધ્યાનસ્થ મુદ્રાવાળી મૂર્તિ મિગજતી હોય છે ત્યાં એ જ વીતરાગદેવે દર્શાવેલ આત્મમહ્યાણુના માર્ગને સમગ્રવનગ આગમ-સંગ્રહ અર્થાત

પુસ્તકસમૂહ પણ અવશ્યમેવ હોવો જોઈએ અરિહતરેવના અનેકાત માર્ગને સમજવાના સાધનોમાં વર્તમાનકાળે મુખ્યતા 'મૂર્તિ' અને 'આગમ' ની જ છે

ઉપરનો રસ્તો માત્ર સચનરૂપ છે બાકી વીસમી સદીના વિદ્યા નયુગમાં જ્ઞાનપ્રયાગના ધણા ધણા સુદર માર્ગો પ્રચલિત છે કે જેનો લાભ જોઈ સમાજ પણ વિનાસકાંચે લઈ શકે છે અને એ દ્વારા શ્રી તીર્થંકર પરમાત્માની અમોઘ વાણી માત્ર હિંદુસ્તાનમાં જ નહિ પણ પાશ્ચિમાત્ય દેશોમાં અને સાગરે વિશ્વમાં એટલે કે અમેરિકા, ઑસ્ટ્રેલિયા અને આફ્રિકાના ખૂણામાં પણ ફેલાવી શકે છે એના પાનથી કોટિંગમે જીવો કન્યાલુસાધક બનવા સુતબ છે વળી સર્વજીવે વેવની અનુપમ વાણીને બિનભિન્ન ભાષાઓમાં ઉતારો અતિશય સસ્તી કિંમતે પ્રચાર કરવો ઘટે કે જેની માત્ર તે વિદ્વાન કે શ્રીમંતોના ઉપયોગનું સાધન ન બની રહેવા સામાન્ય કક્ષામાં વર્તતા જીવો માટે અને ઓછી કમાણીવાળા લોકો માટે પણ ભોગ્ય બને જ્ઞાની પુરુષોએ સ્વસિદ્ધિ તો સરકૃત જેવી પદ્ધિતભોગ્ય ગિરામાં ન રચતા પ્રાકૃત જેવી સાચી વાણીમાં સરભ્યા એનો હેતુ તો એટલો જ કે એનો લાભ બાળજીવો અને મદ્ય બુદ્ધિવાળા આત્માઓ પણ લઈ શકે જ્ઞાનપર્વનું સુદર આરાધન ઉપરોક્ત પથે ગયા વિના ક્યારી થઈ શકે ?

૪ મૌન એકાદશી (આગશઃ શુભ ૧૧) આ પર્વ પણ તપ આગધન અર્થે જ છે જ્ઞાનપથમાં જેમ જ્ઞાનગુણની સાધના સારુ છે તેમ આ એકાદશી મૌન ગુણુ ખીલવવા માટે છે દરેક વ્યક્તિ મૌનતાને કેળવવાને ધણી પ્રગતિ સાધી શકે છે એથી આવતા કર્મો પર ઠીક-ઠીક અકુશ પ્રાપ્ત થાય છે માત્ર જરૂર પૂરતી જ ભાષા વાપરવાની શક્તિ સિદ્ધ થાય છે વળી એ ભાષા પણ વિચારપૂર્વક પ્રગટ કરાય છે, એટલે એની અસર ધણા જ વેગવાળી હોય છે આ બધી શક્તિ પ્રાપ્ત કરવાનું સાધન વાણી પર અકુશ રાખી વિચારપૂર્વક કેળવવામાં આવેલી મૌનવૃત્તિ જ છે એ વેળા આત્મચિંતનને સપૂર્ણ અવકાશ

મળે છે બાહ્યવૃત્તિઓથી પગડ્ડમુખતા પ્રાપ્ત થાય છે એટલે આત્માને આંતરિક વિષયોમાં વિચારવાનું સગળ થઈ પડે છે આને પણ આપણે મહાત્મા ગાંધીજીના મૌન સોમવારનું મહાત્મ્ય આપણી નજર સામે જોઈ શક્યા છીએ તે કે આ પર્વના મૂળમાં ઊતરતા એની ઉત્પત્તિ તીર્થંદરદેવ શ્રી નેમિનાથ સાથે વાસુદેવ શ્રી કૃષ્ણના વાર્તાલાપ પૃથ્વી જન્માય છે છતાં શુદ્ધિ સદ્ મેળ મેળવતાં આ ગુણુની આવશ્યકતા પણ પ્રત્યેક વ્યક્તિને ઓછી તો નથી જ, ક્યાંયેને રાધવાનો મૌન મેવન એ ગજમાર્ગ છે

૫ ઝાતિક ચોમાસી (કા શુ ૧૮) આ દિને દેશાવમ્બિક વા પૌષવ તપ કરનાગઓની મધ્યા વિશેષ હોય છે તપની આરાધના અને ચોનીશ જિનની વદના એ મુખ્ય કર્તવ્ય છે સધ્યાકાળે માત્ર દ્વિસ મ નધી જ નહીં પણ ગત ચાગ મહિના દરમિયાન ચએલ દોષોની ચોમાસી પ્રતિક્રમ વેળા ક્ષમાપના કરવામાં આવે છે આ પ્રથમ ચોમાસી છે આ દ્વિસ પછી ભાજી, પાન, ખજૂર વીગેરે ખાવાનીશુદ્ધ થાય છે ઉકાગેક પાણી વિગેરેનો ઝાળ પણ ખનાય છે તાત્પર્ય એ જ કે ટિપાગાની ઋતુ એસતી હોવાથી તેને અનુરૂપ ક્રમ ગોઠવાય છે

૬ ઝાતિક પૂર્ણિમા (કા શુ ૧૫) આ દિને અવસ્ય તપ કરનાગ હોય છે છતાં મુખ્ય રીતે આ પર્વ દેવદર્શન યાને સિદ્ધાચળ યાત્રાલિન તરીકે સુપ્રસિદ્ધ છે એ પવિત્ર વિસે શ્રી શનુ જયગિરિ પર ધણા જીવો ભૂત ભગમા મુક્તિપદને વર્ષા છે તેથી પાલીતાણામાં એ દિને ખાસ કરીને મોટા યાત્રાળુ સમૂહ એકઠા થાય કે, વળી ચોમાસા પછી યાત્રા શરૂ કરવાનો એ પ્રથમ દિન હોવાથી પણ સદ્ગજ જનસખ્યા વિગેરે હોય છે જ્યાં જ્યાં જૈન સમુદાય વસ્યે હોય છે ત્યાં ત્યાં આ દિવસે શહેર યા ગ્રામની નજદીકમાં સિદ્ધાચળનો પદ

(નકશો) બાધવામા આવે છે જ્ઞેન જનના એના દર્શન કરી યાત્રા કર્યાનું ફળ પ્રાપ્ત કરે છે આ નિતી સાધુઓ માટે વિહાર પુન્નો થાય છે

૭ પાર્શ્વ દશમી યાને પોરા દશમ (ભાગ વ ૧૦) આ દિવસે ત્રેવીશમા જિન શ્રી પાર્શ્વનાથ જન્મ્યા છે તેથી એનું મહાત્મ્ય જન્મ કવ્યાણુક તરીકે છે એ દિને કેટનાક આત્માઓ અવશ્ય એકાગન કરે છે સામાન્યત જ્ઞેનેતર સમાજમા ચોરીશ તીર્થ કર્માથી શ્રી પાર્શ્વનાથની ખ્યાતિ સવિશેષ છે વળી તેઓ પુરુષોનાની ને પ્રભાવી હોવાથી એમના સબધી ચમત્કારો પણ વિશેષ બન્યા છે એટલે ઘણાખરા તે જ્ઞેન ધર્મને પાર્શ્વનાથના ધર્મ તરીકે જ ઓળખે છે વળી બીજા તીર્થ કરોની પ્રતિમા વરતા એમની પ્રતિમા-સખ્યા સવિશેષ દર્શિતોચ્ચ થાય છે એ પણ સુપ્રસિદ્ધતાનું એક પ્રમુખ સાધન છે આ દિવસને આનંતો દિન સમજી પૂજા બણાવી કેટનાક એ નિમિત્તે જમણુ પણ મરે છે

૮ મેરુ ત્રયોદશી યાને મેરુ તેરશ (પૌષ વ ૧૩) આ પર્વનું મહાત્મ્ય નારીદેહમા સવિશેષ છે વૃતાલિકના મેરુ (પર્વત) બનારી દેવાલયમા મુકવામાં આવે છે વળી એ દિને ખાસ કરીને કષ્ટને કષ્ટ તપકરણી કરવામા આવે છે

૯ કા શુન ચોમાશી (કા શુ ૧૪) સીત-ઠતુના સમાપ્તિકાળે અને ત્રીબંના મહાબા આ બીજી ચોમાશી આવે છે એ કાળે ઠતુના ફેરફારોની અસર આહાગા વસ્તુમે પ થાય છે એથી બાજીપાલો તેમજ ખજુર નિ ચીજોમા જીવોત્પત્તિનો સબવ થાય છે એટલે તે સર્વો ત્યાન છુટ મનાવ છે આ નિતી જન્વણી પણ પૌષધ દેશાનકસિક કે ઉપવાસ આદિના વ્રતથી થાય છે ચોરીશ જિન સબધી દેવદન વિધિ પ્રથમ ચોમાશી માફક સમજવાનો છે કેટનાક વ્રતધારીઓ કા શુ ૧૪ ને કા શુ ૧૫, જે હોલિકા પર્વ તરીકે ખ્યાત છે તેનો જુદું કરે છે સખ્યાકાળે ચોમાશી પ્રતિકમણુ કરાય છે

૧૦ હોનિમ પર્વ (કા શુ ૧૫) જ્ઞેન ધર્મમાં આ સબધમા એક ચોક્કસ કથાનક છે જે હોનિકા તથા હુલાની' કથા તરીકે વર્ણવાય

છે અમિમા કાષ્ટ બાળવા, ધુળ ઉરાડની, ફાગ કે અપશબ્દભરી વાણી ઉચ્ચારવી અને પર્યેષ વિહાર કે કુચેષ્ટાઓ કરવી એ જનધર્મને મજબૂત નથી સમજી વ્યક્તિ એવી પર્વ ઉજવણીમા પ્રમેદ ન જ માને વસ્તુત દહન તો કર્મનુ કરવાનુ છે જે તપાદિ કરણીના પાલનમા જ સભવે છે

૧૧ શ્રી મહાવીર જ્ય તિ (ચંત્ર સુ ૧૩) વર્તમાન જૈન શાસનને પ્રવર્તાવનાર ચરમ જિનપતિ શ્રી મહાનીર દેવનો એ જન્મભક્તિ છે આમ તીર્થની દષ્ટિએ મૂળપુરુષ ગણાતા અને તીર્થ કરોની ગણતરીએ છેલા મનાતા તીર્થપતિ શ્રી મહાવીરગ્નામીનુ જન્મકબ્યાણુ નિવિધ પ્રકારે ઉજવવુ એ પ્રત્યેક જનનુ આવશ્યક કાર્ય છે કોઈ એ દહાડે તપાનુષ્ઠાન કરે તે માટે મનાઈ ન જ હોય છતા આ પર્વ આનન્દ-ઉલાસનુ ગણાય એ દિને પૂજા-સંગ્રહસ-વગ્રીડો અને ભાષણ કે વ્યાખ્યાનોદ્વારા પ્રભુશ્રીનો ઉપદેશ જૈનોમા જ નહિ પણ જૈનેતરોમા પણ સારી રીતે પ્રચારી શકાય એવા માર્ગો યોગ્ય છે અને હજી સવિશેષ યોગ્યતાની આવશ્યકતા છે પ્રભુશ્રીની અદ્વિસા, સત્ય અને અનેમત રૈષી સબધી જેટલુ જ્ઞાન વધારે વિન્તાગવામા આવે એટલી હ? વિશ્વ પર શાંતિનુ સામાન્ય વધે એ નિ સન્દેહ વાત હોવાથી 'સવિ જીવ કરુ શાસનગ્રસી' એવી ઉત્તર ભાવનાથી આ દિવસનુ માહાત્મ્ય સાવજનિક કરવા યત્ન મેવવો ધ?

૧૨ ચંત્રી પુર્ણિમા (ચંત્ર સુ ૧૫) કાર્તિકીની માફકજ આ દિનનુ માહાત્મ્ય પણ ખાસ કરી શ્રી રત્નુ જ્ય યાને શાશ્વત તીર્થ સહ જોડાયલુ છે એ પુન્ય અવસરે શ્રી યુગાદિ જિનના પ્રથમ ગણધર પુડરીકજી જીર્ણે રૂપભસેન શનુ જ્યની શીતળ છાયામા કર્મોથી કાયમને સારુ મુખ્ત થવા એ સાથે સખ્યાબધ આત્માઓએ મ્વકલ્યાણુ સાધ્ય પાલીતાણુમા ઉમ્ત દિને ખાસ કરી માત્રાણુઓ મોટી સખ્યામા એકઠા થાય છે ને દાદાના દગ્ધાગ્ધા રથયાત્રાદિ મહોત્સવપૂર્વક પૂજા ભણુવી, તપકરણુપૂર્વક આત્મખ્યાણુમા દિવસ વ્યતીત કરે છે અન્ય સ્થળોમા

પણ શત્રુ જ્યનો પટ બધાય છે ને શ્રદ્ધાળુઓ તેના દર્શનથી યાત્રા કર્યાનો લ્હાવો લે છે કેટલેક રચણે સમનસરણુની રચના કરવામાં આવે છે વળી આયબિલની હાળીનો આ છેવટનો દિન હોવાથી નરનારીઓ આહ્લાદપૂર્વક વિધિ પણ ત્યાજ આચરે છે સમવસગ્ણુની ગચનાથી પ્રેક્ષકને અને દર્શન કરનારાઓને સહજ ખ્યાલ આવી શકે છે પ્રભુશ્રી પોતાની વિવિધ અવસ્થામાં એનો આશ્રય લઈ બાર પર્ષદ સમક્ષ માનકોશ ગગના સૌકાઈને સમજાવ્ય તેવો મનોહર ગૈલીમા-દેશના દેતા હતા એ સાબળી ઇંદ્રો, ચક્રવર્તીઓ કે રાજ-મહારાજાઓ માત્ર નહી પણ નરનારી અને તિનયો પ્રમુખ કોટિગમે જીવેતુ કલ્યાણ સધાતુ ચાલુ સમનની સામગ્રીનો ઉપયોગ કરી આખુલે દય ગોડવરામાં આવે તો તે તાદૃશ્ય ચિતાર રજૂ કરી એક સુદર બોધપાઠરૂપ નિવડે તેમ છે

૧૭ અત્ય તૃતીયા (વૈશાખ શુ ૦) આ તેજ દિન છે કે જે દિવસે પ્રથમ તીવકર શ્રી નયલદેવે એક વર્ષના ઉપવાસ પછી શ્રી શ્રેયાંસ કુમારને ઘેર ઈક્ષુગસ (રોનડીનો રસ)થી પારણુ ક્યુ એ વેળા પ્રભુશ્રીની કરપાત્રસક્રિતથી હાથ ઉપર ઠલવાતા ઈક્ષુકુભોમાંથી એક બિંદુ સરખુ પણ નીચે પડ્યુ નહી અને વહોરાવનાર શ્રી શ્રેયાંસકુમારને પણ એ અક્ષર ઈળદાતા નિવડ્યુ વર્ષોત્તરપતુ પારણુ આજે પણ ઉક્ત દિને કરવામાં આવે છે જે કે એ સબધી ક્રિયા સિદ્ધાચળ (પાલીતાણા)માં કરાય છે, ન્યારે ખરીરીતે એ શ્રેયાંસકુમારની જન્મભૂમિ (હરિતનાપુર) કે ન્યા તેમજે શ્રી યુગાદીશને પારણુ કરાન્યુ ત્યાં કરાવી જોઈએ

૧૪ અષાઠ ચોમાસી (અશાઠ શુ ૧૪) શ્રીખમની પૂર્ણાહુતિ ને વર્ષનો પ્રારભ. એ નડતુ સબધી ફેરફારના નાકા આગળ આવતી આ ત્રીજી ચોમાસી છે એ વેળા પણ આહાર પાણી સબધી કેટલાક ફેરફારો જરૂરના છે વળી વરસાદમાં જીવાકુળ ભૂમિ થવાથી કેટલાક

બંધનો પણ સાધુ-સાધ્વી માટે નિયત કરાયવા છે પૂર્વવત્ તપકરણી ઉપગત આ દિન પછી પ્રાય સાધુસાધ્વી ચાર માસ પર્યંત એક ગ્યાને રહે છે જીવગ્ધા નિમિત્તે સચારે પણ પાટ પ્રમુખનો આશ્રય લઈ કરે છે, શ્રાવક-શ્રાવિકાઓનો મોટો સમૂહ પણ આ દિવસ પછી ઝાઝી મુસાફરી કરવાનું કે ચાર વાર આમાતર કરવાનું ઉચિત ગણતો નથી હાલમાં રેલ્વે(ટ્રેન)નું સાધન અવાધી અગાઉ માફક આ બંધન દ્રઢતાથી નથી પળાવું

૧૫ દીપોત્સવી (આસો વ. ૦)) દીવાળી પર્વનું મહત્ત્વ એ તો જગપ્રસિદ્ધ જ છે ધર્મો પુરુષો માટે આસો વદ ૧૪-૩૦ નો જહ્ન તપ કરવાનો હોય છે આમ છતાં મોટો ભાગ આ દિનને આનંદનો દિવસ ગણી સુદગ વસ્ત્રાભૂષણોમા સજ્જ થઈ દેવચાર્ણ, પૂજા, પ્રભાવના ને મિષ્ટાન્ન જમણુમા વ્યતીત કરે છે આ દિવસે છેલા તીર્થકર શ્રી મહાવીરદેવ પાછલી રાત્રે મોક્ષપત્રને પામ્યા આમ આ નિર્વાણુત્યાણુક તો એક રીતે દુ ખકગ પ્રસંગ ગણાય છતાં પ્રભુ તો સર્વથી (કર્મો અને જગત) મુકાયા, સાદિ અનંતકાળ સુધી ટકી રહેનાર અનંત સુખના ભોગી બન્યા એ આનંદનો પ્રસંગ પણ ખરો જ, માટે એની બજવણીમા એ ભાવનાનું પ્રામંય દષ્ટિગોચર થાય છે ધરોમાં દિવા પ્રગટાવાય છે, કારણુ કે ભાન ઉઘોત વા દીપકરૂપ પ્રભુ તો આપણી વચ્ચેથી સિધાવી ગયા એટલે લોકોએ-જનતાએ-ભકનોએ દ્રવ્યદીપકા પ્રગટાવી એ પ્રસંગની યાદગીરી ચાલુ રાખી વળી સવત્સરનો છેનો દિન પણ એજ એટલે વહીપૂજન માહાત્મ્ય પણ એની સાથે જોડાયું

આમ આપણે અઢેક દિવસના પર્વની વાત વિચારી ગયા હવે એક કરતા વધુ દિવસોવાળા થોડા પર્વો સબંધી થોડુંક જોઈ લઈએ

૧૬ પર્યુષણ પર્વ—આ જૈન ધર્મના પર્વોમા મુખ્ય પર્વ ગણાય છે એનું માહાત્મ્ય પણ સવિશેષ છે એની સરખામણી કપટ્સ અને શતુજ્ય સહ કરાય છે, તેથી પર્વાધિરાજ નામ પણ

તેને ગોભે છે એ આઠ દિવસનું પર્વ છે નોમાસામાં આવે છે કે જે વેળા સુસાગ્રથ શ્રવે સત્વની પ્રતિક્રમણને લાઘવ્ય વ્યવસાયોથી કુદરતી રીતે જ પરાશ્રમ્યપરિત્યાગ વર્નતા હોય અને તેથી નિર્વૃત્તિ સર્જાવાથી હોય. આપણુ વૃ ૧૨ થી એની શરૂઆત થાય છે અને પૂર્ણાઈતિ ભાદ્રપદ શુ ૪ ના સર્વોત્તમ દિને થાય છે પ્રજુશ્રી મહા વીરદેવના સમયે અને ત્યાગપછી મનિમચાર્ય નામના પ્રભાવકસુગિના સમયમાં ઉત્તરઆઠ દિને આપણુ વૃ ૧૩ થી શુ ૫ સુધીના ગણ્યાતા પા છળથી ફેર થવામાં જે ઇતિદાસ છે તે લાગે અને વર્નમાનમગના આપણુ સરખા શ્રવેને નિરમ લાગે તેવો હોવાથી અને એજુ કહી સતોષ માનીએ કે ધર્મના કામે ત્યારે પણ કરાય છે ત્યારે કન્યાશુકર બને છે આજે પણ જૂની રીતે એ પર્વનું આગવન કરનાગ છે આ પર્વના આગતા દિને અનરનાયણા અને પાઠવા દિને પારણા દિન કહેવાય છે શ્રા વ ૧૨ ઉપવાસદિન શ્રા વ ૧૪ યથાશક્તિ મનકગણીદિન પ્રથમના આ નણુ વિસેમાં મહાધર્મે લગતા વ્યાખ્યાનો વચાય છે પૂજા પ્રભાવના ને પ્રતિક્રમણ સવિશેષ થાય છે ઉપાશ્રયો ભર્યાભર્યા રહે છે આત્મામાં કુદરતી રીતે યમનશક્તિ ને આગભ-સ મારભથી પીછે દડ ઉભવે છે સામાન્યત ઉપાશ્રયનું દર્શન નહી કરનારા પણ આ દિવસોમાં ત્યા દેખા દે છે શ્રા વ ૦)) એ કલ્પધરનો દિન કલ્પસૂત્ર કે એની પવિત્રતા ને માહાત્મ્ય માટે એ અત જેતુ છે નહી એ ઈ પૂજા (નાનની પૂજા) બહુથી વાચન શરૂ થાય છે સનારસાજ એ વાગ વ્યાખ્યાન ચાલે છે પ્રથમ શ્રી વીર નાંતિ હુમણુમાં શરૂ થાય છે એ છ વ્યાખ્યાન સુધી ચાલે છે શ્રા શુ એકમ એ શ્રી વીગજ-મશ્રવણુ દિન છે કેમકે ચોથા વ્યાખ્યાનને પ્રાંતે જન્મ થવાનો અધિકાર આવે છે સ્વપ્ન ઉતારવાની વિધિ થાય છે પારણા સુનાવાય છે ગત્રિભગરણુ કરાય છે અને મિષ્ટાન્ન ઉગ્રાય છે ભાદ્રપદ શુ ૨ (તિનાધર) ઉપસર્ગો સબધી ને નિર્વાણને લગતા વ્યાખ્યાન ભાદ્ર શુ - સનારમા ત્રેનીત જિન સબધી સાતમુ ને

સાજના અથવિરો સબધી આઠમુ આખ્યાન થાય છે બાદ શુ ૪ સવત્સરી, મૂળ ક'પચત્ર યાને બાગસા સૂત્ર (૧૨૦૦ શ્લોકપ્રમાણ ઉપરાત થોડાક) વિધિયુક્ત થવણુ કગય છે એ દિને બાગ્યેજ કોઈ ઉપવાસ વગરનો ગહે છે આ વાર્ષિક પર્વ તરીકે પણ ઓળખાય છે કેટલાક તો તેલાધગથી સવત્સરી સુધીનો અદ્દમ કરે છે પર્યુપણુ પવના પાચ કાર્યોમાનું અદ્દમ પણ એવ છે આ દિને વર્ષ સુધીમાક્ષમા નહિ કરાયેતા પાપો અને દોષો અવશ્ય અભારી તેનાથી પાત્ર હકવું જ નહિ તો એ પત્રી આત્મા અનતાનુમ ધી પાયોની ચોકડીમા ધકેનાઇ જાય છે, તેથી પગરપર ખમાવવાના કાર્યને ખાસ મહત્ત્વ આપવામા આવ્યુ છે ગઈ અને દેવસી પ્રતિક્રમણુ એ દુરાજના પાપ આલોચવા સાડ છે પદ દિન માટે પાશ્વિક અને ચાગ માસ માટે ચોમાસી પ્રતિક્રમણુની ગોઠવણુ છે એ બધામા પજુ કારણવગાત જોનો કાળો ન ભગયો હોય અથવા તો જોનાથી એ ચારેનો લાભ ન લેવાયો હોય તે સર્વ માટે આ સવત્સરી પ્રતિક્રમણુ એ છેવટની તમ્કપ છે એ વેળા અવશ્ય પદ્મપદ્મગ એલે પાપભારથી મુક્ત થવુ જરૂરી છે સાચા હ થથી અને સમજપૂર્વક એ સર્વ ક્રિયા થાય તો જ એ માયુ ' મિત્રગમિ દુક્રમ, છે આ ઉપરાત અમાગિ પ્રવર્તન અર્થાત અભવદાન ને શત્રુચ્યાના કાર્યો, આગ લ સમારભથી નિવૃત્તિ અને ચૈત્યપગિપાટી આિ કાર્યો પણ આચગવાના તેમ છે આઠે દિવસના ઉપવાસ દનાગ ને મા પૌષધમા રહેનાર આત્માઓ પણ આ દિવસમા મળી ગહે છે કેટલાક આઠ ઉપવાસ કરી અગ્રાઈ કરે છે કેટલાક આ પર્વ આવના પહેલા બે મહિના, મહિના, પદ દિનથી ઉપવાસ આદરે છે આમ આના માહાત્મ્ય અનેરા છે

૧૭-૧૮ આનમિનતી ઓળી યાને નરપ આગધના પર્વ- ઉપગના પર્વની માફક આ પણ એક દિનથી અધિકતું એટલે નવ દિનનુ પર્વ છે વગી એની વિશેષતા એ છે કે તે વર્ષમા એ વાગ આવે છે એન મુદ ૭ થી ૧૫ અને આમે સુદ ૭ થી ૧૫ વળી

આ પર્વ સામતું પણ છે કેમ કે એ દિવસોમાં અવર્ણનીય વૈભવ-
 શાળી દેવતાઓ પણ આનંદવિવાસને યોગી દષ્ટ નદીવગ્દીપે ભવ્ય
 છે અને ત્યાં નવ દિન સુધી વિવિધ વાજ્રોના ગાન-તાન ને નૃત્ય
 મુક્ત અર્હત્ પ્રતિમાની પુજામાં મગ્ન રહે છે આ પવમાં ખામ
 કરી સિદ્ધચક્રો માને નવપદની કમલ આગધના કરવામાં આવે છે
 આયજિતનો તપ એટલે કે કેવળ લુપ્ત ભોજન માત્ર એક વાગ
 લાઇ નવ દિન સુધી એ તપ સબધી વિધિવિધાન અને પૂજામાં
 સારોયે સમય પસાર કરવાનાં આવે છે ખાસ કરી આ તરના
 પ્રભાવથી જેમનો કા' રોગ નષ્ટ થઈ જવા ઉપગત સિદ્ધચક્રોના
 ધ્યાનથી જેમને સદ્ધિ-સિદ્ધિની પ્રાપ્તિ થઈ છે એવા શ્રીપાળ ગમ્તો
 રાસ વાંચવામાં આવે છે ઉપવાસ એકાસન નીર્વા આદિ તપોમાં
 આયજિતની એક વિશિષ્ટતા ખાસ તરી આવે છે કે એ તપમાં
 રસવૃત્તિ પર જ્ય ત્રામ કરવાની ખાસ શક્તિ રહેલી છે રોગચાળાના
 સમયે કે મરકી આદિના ઉપદ્રવમાં પણ આ તપ વરોગ દાર્કિ
 ભાળનાથી ચાલુ રાખવામાં આવે તો વિદ્વેના વિનાશ પામે છે આ
 વાત શ્રદ્ધાના મુદ્દા પર અવન્ય છે બાકી તો દરેક જાતનો તપ
 જરૂર આત્મિક વિકાસમાં સાધનમૂલક થાય છે જ-પણ તે સમજપૂર્વક
 ને અન્ય સામગ્રી સાથે કરવામાં આવેનો હોય તો જ જોડતે અંગે
 આત્મિક વિકાસમાં પ્રગતિ એટલે અરો કર્મનો નાશ અને કર્મનાશ
 એટલે કષાયજ્ય વા સ સાગ્ગમણુમાં ધટાડો ક્રોધાદિ કષાયો અને
 રામ-દ્વેષાદિ શત્રુઓ પર સર્વથા જ્ય મેગવવો એ જ મુક્તિ તેથી
 જ તપને પ્રમ્છાનિરોધ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને
 વાર વાર એ સાથે કહેવામાં આવે છે કે તપ એટલે ઈચ્છા યા વાસ
 નાનો જેમ જ્ય તેમજ એ દ્વારા કષાયો પણ પાતળા પડવા બેઠએ તપાદિ
 કમળીનું અતિમ ધ્યેય તો કષાયોનો વિનાશ જ છે ઈદ્રિયો પર
 સયમ એ કષાયોને પાતળા પાડવામાં સ્થાયમૂલક થતો હોવાથી જ
 આહારાદિ ત્યાગ પર સવિશેષ વજન મૂકાય છે બાકી બાર પ્રકારના

તપનું સ્વરૂપ વિચારતા સદગ્ન સમગ્ર તેમ છે કે માત્ર આહાર ત્યાગ કરવાથી કે અમુક વખત આહાર ન વાપરવાથી તપની પૂર્ણ-હતિ નથી થઈ જતી આહારત્યાગ દ્વારા ઈન્દ્રિયોની ચચળતા અટકાવી, ઝોરામ્નન્ય પ્રમાણથી થતી શિથિલતા ટાળી, આત્માને પરમાત્માએ દર્શાવેલ અનુપમ આગમ-શ્રવણુમા, આધ્યાયમા અથવા તો ધ્યાન કે આત્મચિંતનમા તદ્દપ બનાવવાનો છે એવી રીતે જ્ઞાનમા ઉડા ઉતરી, ક્રમશઃ વિરતિ યાને ત્યાગવૃત્તિ કેળવી આગે બાદિ પરિગ્રહનું મમત્વ મૂળવવાનું છે અને એ રીતે આત્માના મૂળ ગુણનું જ્ઞાન કરાવવાનું છે-નિસગતાદિ ગુણોની ખીનવણી કરવાની છે આમ તપમા અચિત્ત શક્તિ છુપાયેલી છે, તેથી તો કહ્યું છે કે મર્મ તપસા સાધ્યમ્ તેવો હિ દુરતિક્રમમ્ । તપનો પર્વ સામે સબધ ગાઢતર હોવાથી પર્વ સમઘી સ્વરૂપ વિચારતા તપ સબધી પણ આટલી વિચારણા કરી છે

આર અગો અને દ્વાદશાગી

પરમાત્મા મહાવીર દેવે જે જે વસ્તુ સ્વરૂપ કહ્યું તે ઉપરથી ગણધર મહારાજઓએ સૂત્ર ગ્યના કગી એનું નામ જ અગ વિદ્યમાન અગોની ગુણણી મુખ્ય શિષ્ય જશુસ્વામીને ઉદ્દેશીને ભગવત મહાવીરના પાચમા ગણધર શ્રી સુધર્મા સ્વામીએ કરેલી છે એમા ક્રમ એવો નિયત કર્યો છે કે ભગવાન મહારીગદેવને શ્રી ગૌતમસ્વામી પ્રથમ પૂછે છે અને પ્રશ્નથી તેનો ઉત્તર આપે છે આ તો ગ્યના સબધી વાત થઈ, પણ એ સર્વ પુસ્તકાર તે પ્રશ્નનાં નિર્વાણુ બાદ ૯૮૦ વા ૯૯૩ વર્ષો થયા અને તે વેળા સ્મરણુશક્તિ અનુસાર આચાર્યોએ એમને મળી સર્વ લખી લીધુ એમાં શ્રી દેવદૂરીગણિએ તેમજ શ્રી સ્કંદિરાચાર્યે મુખ્ય ભાગ ભજવ્યો છે પ્રથમ સરિષ્ટએ વલ્લભીપુત્રમા અને પાછળનાએ મયુગમા અન્ન વિદ્યાન સુગ્રિપુત્રોની સ્હાયથી એ કાર્ય પાર ઉતાર્યું તેથી જ વલ્લભી વાચના અને માયુરી વાચના એવા બે બેદ ગણાય છે આ

સબધમા વધુ જાણવાના જીજ્ઞાસુઓએ મુનિશ્રી કન્યાણુવિજયજી કૃત વીગ નિર્વાણ સવન ઓગ જૈન મળ ગણના એ નામનું ઐનિદાસિક પુસ્તક વાચવું એમા આગી ગીતે આ વિષય ઉપર અજ્ઞાણ પાડવામા આચ્યુ છે અને ત્રયલિન સવત્સરો સાથે મેળ પણ મેળવે છે આ ગીતે યાદદામન મુજબ પ્રાપ્ત થયેન બાબતો આપણને જે વારસમા અપાઈ છે તેનો ક્રમ નીચે મુજબ છે એ ઉપર વિદ્વાન આચાર્યોએ નિયુક્તિમાખ્ય-ચૂલ્કિં અને ગીકાઓ પણ ગ્યેની છે આ ગીતે મૂળ અગ અને ઉપર પ્રમાણે એના પર ચાર જાનની નાની મોટી સમજાવીએ મળી પચાગી કહેવાય છે એ સર્વ ત્રધેન છે

(૧) આચાર્ય સુત મુળ ૨૫૦૦ શ્લોક પ્રમાણુ છે એ પર, ૪૫૦ શ્લોકની નિયુક્તિ ૮ ૦૦ ની ચૂલ્કિં અને ૧૨૦૦૦ શ્લોકની ટીકા છે એમા મૂળ જૈન મતનું સ્વરૂપ તથા સાધુસાધ્વીના આચાર સબધી વિવેચન મુખ્યપણે છે

(૨) સુતકૃતાગ કે સુવગદાંગ છે મૂળ ૨૧૦૦ શ્લોક ૨૫૦ ની નિયુક્તિ ૧૦૦૦૦ ની ચૂલ્કિં અને ૧૨૮૫૦ ની ટીકા છે મુખ્યપણે ૩૬૩ મતનું સ્વરૂપ વર્ણવેય છે

(૩) કાણ્યાગ-મૂળ ૩૭૭૫ અને ટીકા ૧૫૨૫૦ શ્લોકની છે એકથી દય સુધી જગતમા જાણાતી વસ્તુઓ સબધી વિસ્તારથી કથન છે

(૪) સમવાયાગ મૂળ શ્લોક ૧૬૬૭ ટીકા ૩૭૭૬ એમાં એકથી કોટાકોટિ સુધીના પદાર્થોનું કથન છે

(૫) ભગવતીજી મૂળ શ્લોક ૧૫૭૫૨ ટીકા ૧૮૬૧૬ શ્રી ગૌતમ સ્વામીએ કરેના ૩૬૦૦૦ પ્રશ્નોત્તરો છે

(૬) તાતા ધર્મ કથા મૂળ શ્લોક ૬૦૦૦ ટીકા ૪૨૫૨ સાધુઓને બોધ અર્થે જૂ. જૂદા કથાનકો

- (૭) ઉપાશક દશાગ મૂળ શ્લોક ૮૧૨ } આનદાદિ દશ શ્રાવકોનુ સ્વરૂપ
 ટીકા શ્લોક ૧૩૦૦
 (૮) અતગદશાગ " ૭૯૦ } મોક્ષે ગયેલા ૯૦ જીવોનુ વર્ણન
 અનુત્તર વિમાનમા ઉપજેલા
 (૯) અનુત્તરોપવાઈ " ૧૯૨ } સબધી હેવાવ.
 (૧૦) પ્રથમ વ્યાકરણ મૂળ શ્લોક ૧૨૫૦ ટીકા ૪૬૦૦ હિંસાદી પાત્ર
 આશ્રવ ને અહિંસાદી પાત્ર સવગ વિષે

(૧૧) વિપાક ક્રુતાગ મૂળ શ્લોક ૧૨૧૬ ટીકા ૬૦૦ દશ દુષ્ઠ
 વિપાકી ને દશ મુખ વિપાકી જીવોનુ સ્વરૂપ

(૧૨) દ્રષ્ટિવાદ—આ આખુલે અગ હાલ વિચ્છેડ ગયુ ગણાય
 છે એની પ્રાપ્તિ કોઈ પણ મ્યજેથી થઈ શકે તેમ નથી કેમકે એ
 સ્મૃતિનો વિષય છે ચૌદ પૂર્વનુ સારથે જ્ઞાન એમા સમાવેશ પામી
 નય છે એનો ક્રમ—

૧ ઉત્પાદ પૂર્વ એક કોડ પદ સર્વદ્રવ્ય અને સર્વ પર્યાયોની
 ઉત્પત્તિ સબધી સ્વરૂપ

૨ આત્રાયણી—મૂળ શ્લોક ૭૨૨ લાખ ટીકા સર્વદ્રવ્ય, સર્વ
 પર્યાય અને સર્વ જીવ વિશેષ સબધી પ્રમાણુ

૩ વીર્યપ્રવાહ મૂળ શ્લોક સીતેગ લાખ ટીકા કર્મ સહિત અને
 કર્મ સહિત જીવ અજીવ પદાર્થોના વીર્ય શક્તિ વિષે

૪ અસ્તિ નાસ્તિકવાદ મૂળ શ્લોક સાઠ લાખ ટીકા સર્વ
 વસ્તુ સ્વરૂપને લઈ અસ્તિ રૂપ ને પરરૂપે નાન્તિરૂપ ઈત્યાદિ

૫ જ્ઞાન પ્રવાહ મૂળ શ્લોક એક કોડ એક પદ ન્યુન ટીકા મતિ
 આદિ પાત્ર જ્ઞાનનું વિન્તારથી સ્વરૂપ

૬ સત્ય પ્રવાહ મૂળ શ્લોક એક કોડને ૭૫૬ અધિક ટીકા સત્ય
 સયમ વચનનું વિસ્તારથી સ્વરૂપ

૭ આત્મ પ્રવાહ મૂળ શ્લોક છવીસ કોડ પદ આત્મા જીવ વિષે સાતમે નવ-મનોથી મુક્ત વર્ણન.

૮ કર્મ પ્રવાહ મૂળ શ્લોક એક કોડ ને એવી હમર ટીકા ગાનાવરણીયાદિ આંક કર્મ પ્રકૃતિ સબધી વિષ્ણુતરથી સ્વરૂપ.

૯ પ્રત્યાખ્યાન પ્રવાહ શ્લોક ચોરાશી લાખ ટીકા પ્રત્યાખ્યાન એટલે ત્યાગવા લાયક વસ્તુઓનું સ્વરૂપ.

૧૦ વિદ્યાનુપ્રવાહ મૂળ શ્લોક એક કોડ ને દશ લાખ પદ ટીકા અને અતિશયવત અમલકાગી વિદ્યાઓનું કથન.

૧૧ અવધ્ય મૂળ શ્લોક છવીસ કોડ ૫૦ ટીકા ગાનાહિના શુભ ફળ તથા પ્રમાણહિના અશુભ ફળ માટે કથન.

૧૨ પ્રાણાયુ મૂળ શ્લોક એક કોડ પચાસ લાખ ૫૦ પાંચ ઈન્દ્રિય, તથા બળ શ્વાસોચ્વાસ ને આયુ સબધી વર્ણન.

૧૩ ક્રિયાવિશાળ મૂળ શ્લોક નવ કોડ ૫૦ ટીકા સયમ ક્રિયા ૭૬ ક્રિયા વિગેરેનું સ્વરૂપ.

૧૪ લોક ગિદુસાગ મૂળ શ્લોક સાડાબાર કોડ પદ ટીકા શ્રુત જ્ઞાન સબધી સર્વોત્તમ સર્વાક્ષરોને મેળવી જાણવાની શક્તિ સબધી સ્વરૂપ.

આ આખુલે સ્વરૂપ જૈન ધર્મ વિવેક વિવિધ પ્રશ્નોત્તર નામની ચોપડીમાંથી દુકાવી લખવામાં આ યુ છે ઉપરોક્ત પૂર્વોનું જ્ઞાન જો લખવા માડીએ તો કેટલી વિશાળ સખ્યાના હાથી સમાન શાહીનો પુજ થવા જર તેનું વગન શ્રી કલ્પસૂત્રમાં આવે છે દુઃખમાં કહેવાનું એટલું જ કે તે લખ્યું ન જાય એટલું વિશાળ જ્ઞાન છે હાથી જેટલું શાહી પ્રમાણુ એ તો માત્ર લીપમાં છે એનો સર્વ આધાર સ્મૃતિ ૫૦ જ છે એક પૂર્વ સુધીનું જ્ઞાન શાસ્ત્રોને અર્થાર્થ કળનાર શ્રી દેવદગ્ધિ ક્ષમાત્રમણુમાં હતું એમ સભળાય છે બાગમુ અગ વિચ્છેદ હોવાથી પીસ્તાલીસ આગમમાં માત્ર અગીઆર ગણાય છે

आर उपाग—१ उववाध, २ गजप्रश्रीय, ३ ल्वाभिगम,
४ पतवला, ५ जलुद्विप पन्नति ६ यद पन्नति, ७ सुय पन्नति
८ निग्वावलि या शुग्ण ९ कपवडसिया, १० पुशिया, ११ पुशु-
विया, १२ वन्दिदशाग मणी आर उपाग कहेवाय छे

आर भूणसुन—१ आवश्यक, पाक्षिक आवश्यक अने आधनि
धुम्ति, २ दशवैभनिक, ३ पिडनिधुम्ति ४ उतागध्ययन. अे भूण
सुनमा गलाय छे

छ छे सुन—१ दशाश्रुत मध, २ ददददप ३ व्यवहार, ४
पयम्प, ५ तम्प, ६ निशिय तथा ७ भादानिशिय सुत्र मणी छे
समावेश छे सुनमा थाय छे

दश धर्मना—यतु शग्लु-आयुर प्रत्याभ्यान-लकतपरिज्ञा-महा-
प्रत्याभ्यान-तदुवेयालीय-यद्रवेध्य-गण्डुविद्या-भग्लुसमाधि देवेद्र
स्तवने वीग्गतव अने गच्छायार सस्तार तथा यूलिका सखिन
मणीने दश

४४ श्री नत्सुत्र- जेमा पाय ज्ञान सजधी विन्तारधी स्वरूप
वशुवियु छे

४५ श्री अनुयोग द्वाग्मुत्र—सामायिक आदि विषयो परनी
व्याभ्याधी सुप्त अथ

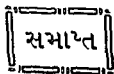
उपागादि अन्य सुत्रेना ग्ययिता-प्रभावक ने विद्वान्
सुग्ति पुगवो छे अेटने अे सर्व अथो अधिय छे आ
आ उपरात जूला जू। विषयो उपर पशु सभ्यामधे ने सुद्धिमा
अमकार पे। करे जेवा अथो पूर्वना भद्वान् पुशुपो द्वाग सर्जन
कगयेता दष्टि जायग थाय छे जेवा के लोक प्रमश, प्रशमगति श्री
कल्पसुन, वसुदेव द्विडी, सन्मनितर्क, उपदेशभाणा, उपमनिभव प्रपया
कथा, तत्वार्थाभिगम सूत्र, योगशास्त्र, उपदेश प्रासाद, त्रिपष्टिशनाका
पुशुय अग्नि धर्ममिदु पदुशर्शन समुच्चय अध्यात्म क'पद्रुम, अध्या
त्म सार, सवप ५, धर्मअथ कम्पनडी, उपदेशप, शत्रुज्जय भद्वान्,

કુમારપાળ ચરિત્ર, ધર્મપરિશિલો રાસ પ્રાચીન જૈન ઇતિહાસ બાગ ૧/૨ વર્ધમાન દેશના, પ્રભોત્તર રત્ન ચિનામણી, અજ્ઞાન નિમિત્ત બાગ૩૩ અ ૧૭ દુષ્ટ્ય નિવારક તત્ત્વ નિર્જુવ પ્રામાદ પ્રભાવક ચરિત્રમ્ જૈન તત્ત્વાદર્શ શ્રાદ્ધવિધિ વિવેક વિદ્યાસ, કુવ્વમાયા, ચિકાગો પ્રભોત્તર Jnanism ઉપેશ તર ગિણી જૈન દર્શન History & Literature of Jainism Outlines of Jainism જૈન જ્ઞતાન્ય મદિગવલી કૃપાગ્સંહાર Epitome of Jainism Sacred book of Jains Vol I થી V Notes on modern Jainism આનદધન પદ રત્નાવરી બાગ ૧ લો, સુરીશ્વર અને સખાદ પર્ગિ સિદ્ધર્થ ઉપેશ સમ્પતિમ્ જ્ઞાનસાર આદવાદમંજરી, ગોપેશ રત્નાકર Jain Philosophy નવનત્વ વિન્તાર્થ જૈન દ્રષ્ટિગે યોગ સિદ્ધગ્રન્થ તત્ત્વાખ્યાન' બાગ ૧/૩ પ્રનર્થચિનામણી માનવધર્મસંહિતા આગમસાર આદ્યાતિમ્ વિકાસ દ્રવ્યગુણ્ણર્ણસતો રાસ તત્ત્વાર્થસુત્ર મજ્જિમ્ બાગ ૧/૨ સમયસાર પ્રાચીન જૈન લેખ સમ્રદ ધાત્ર પ્રતિમા તેખ સમ્રદ ઐતિહાસિક ગસસમ્રદ આ ઉપરત્ર પ્રાપ્ત બાવામાં તેમજ સસ્ત્ર ગિરામાં સમગર્ધ-વ્યન્દા તરખેના તિવક મંજરી આદિ કઈ કઈ જ્ઞાનના મયો તેમજ ન ખ્યાને વટાવી જલ્પ તેવા ચરિત્રો અને કથાનકો છે એના બાષાતરો પણ દ્રષ્ટિગેચર થાય છે વળી એ કથાનકો અને જુના ગસાઓ ઉપરથી નવનકથાના આગરમા તેવા કરાયેલા-સસ્તી વાચનમાળાના અંકોને પણ વીસરી શકાય તેમ નથી આનદ કાન્ય મનોદધિના મૌકિતકો પણ જુના રાસા સબધી ધણુ અજ્ઞતાણુ પાડે છે એમા રાવચદ જૈન કાવ્યમાળા અને કાવ્ય સમ્રદ તથા જૈન ગુર્જર કવિઓ બાગ ૧-૨ અને જૈન સાહિત્યનો પ્રાચીન ઇતિહાસ કીક ઉમેરો કરે છે મયો સબધી વિસ્તારથી જોવા જાણુવા માટે કો ફૂ-સ દ્વારા પ્રગટ થએલ 'જૈન મથાવલિ' પુસ્તક વાચવું

સાહિત્ય વિષયમા એટલું કહેવું કારી છે કે બાએજ એવો કોઈ

વિષય હશે કે જોના ઉપર જૈનધર્મી મહાત્માઓએ અને વિદ્વાન શ્રાવકોએ કષ્ટ ને કષ્ટ ન લખ્યું હોય જૈનધર્મ ત્યાગ પ્રધાન હોવાથી આત્મિક ઉન્નતિ તરફ દોરી જતા કર્મ સત્તાનું પ્રામત્ય દાખવી એમાથી કેવી રીતે છુટાય એ વાતનું પ્રકાશન કરતા-મર્યાદા અવશ્ય અને વધુ છે, છતાં માનવ સમાજની સેવા ભાવનાથી અન્ય વિષય ઉપર પણ ઘણું ઘણું લખાયેલું પ્રાપ્ત થઈ શકે છે ન્યાય, વ્યાકરણ અને અધ્યાત્મ પરત્વે મર્યાદા સર્જાઈ ચાલે એ સમજી રાકાય તેમ છે પણ આગળ વધીને વૈદક ત્યોતિષ અને સ્વમશાસ્ત્ર પર અને જનતાને વ્યવહારમાં ઉપયોગી થઈ પડે તેવી ખામતો પર પુસ્તકો જોતા એક પ્રમત્નો હર્ષ પે । ચાલે છે અને વિચાર આવે છે કે આ ત્યાગી પુરૂષોએ સેવા વૃત્તિમાં સ્વઅવકાશનો કેવો સુદર ઉપયોગ કર્યો છે । પરોપકારમાં સત્તા વિભૂત્ય એ સુત્રમાં રહેલું સત્ય આ જોતા તરત જ અનુભવાય છે જૈન દર્શન વિષયિક સાહિત્યનો સંપૂર્ણ તાગ મળવો અતિ દુર્લભ છે આજે પણ ભારતમાં કેટલુંયે સાહિત્ય ખડકાયેલું પડ્યું છે કે જોના પર વર્ષમાં એક વાર ભાગ્યે જ વિગ્રિજો પડના હશે ! પાટણ, જેસલમીર, ખંભાત, અમદાવાદ આદિના ભારતી મુખ્ય છે અને ચાલુ કાળના અભ્યાસથી, માન્યતામાં પતટો થવાથી જેમ જેમ એ અણમુઠું સાહિત્ય બહાર આવતું જાય છે તેમ તેમ આશ્ચર્ય ઉપજવતું જાય છે । એ કષ્ટ જોઈ આનંદનો વિષય નથી એનું સરક્ષણ યોગ્ય રીતે ચાલે, જનતા અને અભ્યાસી વર્ગ સંસ્કૃતિથી વધુ પ્રમાણમાં લાભ મેળવી શકે તેવો પ્રયત્ન કરવાની ખાસ જરૂર છે મોટા શહેરોમાં જ્ઞાનભંડારો ઉભા કરવાની અને એમાં સર્વ પ્રકારનું સાહિત્ય પુસ્તકો-લખની પદ્ધતિએ સંગ્રહવાની જ્ઞાન માટે બહુમાન ધરાવનાર વર્ગને આમહુકારી વિનતિ છે

જૈન જ્યોતિ શાસનમ્

વિષય દશે કે જોના ઉપર જીનધર્મી મહાત્માઓએ અને વિદ્વાન
 શ્રાવકોએ કષ્ટ ને કષ્ટ ન લખ્યું હોય. જીનધર્મ ત્યાગ પ્રધાન હોવાથી
 આત્મિક ઉત્તતિ તરફ દોરી જતાં કર્મ સત્તાનુ પ્રાપ્ત્ય દાખવી
 એમાંથી કેવી રીતે છુટાય એ વાતનુ પ્રમાણ કઠ્ઠા-ત્રયો અવસ્થ
 અતિ વધુ છે, છતાં માનવ સમાજની સેવા ભાવનાથી અન્ય વિષય
 ઉપર પણ ધણ ધણ લખાયેલું પ્રાપ્ત થઈ શકે છે ન્યાય, વ્યાકરણ
 અને અધ્યાત્મ પરત્વે ત્રયોના સર્જન થાય એ સમજી શકાય તેમ છે
 પણ આગળ વધીને વૈદક જ્યોતિષ અને સ્વપ્રશાસ્ત્ર પર અને જનતાને
 વ્યવહારમા ઉપયોગી થઈ પડે તેની બાબતો પર પુસ્તકો જોના એક
 પ્રકારનો દર્શ પેદા થાય છે અને વિચાર આવે છે કે આ ત્યાગી પુરોહોએ
 સેવા વૃત્તિમા સ્વઅવકાશનો કેવો સુદૃ ઉપયોગ કર્યો છે ! પરોપકારગ
 સતા વિમૂલ્ય એ સુત્રમા ગ્રહેયુ સત્ય આ જોના તરત જ અનુભવાય છે
 જીન દર્શન વિષયિક સાહિત્યનો સંપૂર્ણ તાગ મળવો અતિ દુર્લભ છે
 આજે પણ ભારોમા કેટલું સાહિત્ય ખડકાયેલું પડ્યું છે કે જોના
 પર વર્ષમા એક વાર ભાગ્યે ગવિખિરણો પડતા હશે ! પાટણ, જેસ
 લમીર, ખભાત, અમદાવાદ આદિના ભારો મુખ્ય છે અને ચાલુ
 કાળના અભ્યાસથી, માન્યતામા પરતો થવાથી જેમ જેમ એ અણુમુદું
 સાહિત્ય બહાર આવતું જાય છે તેમ તેમ આશ્ચર્ય ઉપજવતું જાય છે !
 એ કષ્ટ ઓછા આનંદનો વિષય નથી એનું સરલણ ચોગ્ર રીતે
 થાય, જનતા અને અભ્યાસી વર્ગ અનનતાથી વધુ પ્રમાણમા લાભ
 એળી શકે તેવા પ્રયત્ન કરવાની ખાસ જરૂર છે મોટા શહેરોમા
 જ્ઞાનભારો ઉભા કરવાની અને એમા સર્વ પ્રકારનું સાહિત્ય પુસ્તકા-
 લયની પદ્ધતિએ સંગ્રહવાની જ્ઞાન માટે બહુમાન ધરાવનાર વર્ગને
 આગ્રહભરી વિનતિ છે

જીન જ્યતિ શાસનમ્

